Gavsiyye Risalesi Okumaları

15/09/2013
10/11/2013

Tarihli

Sohbet Açılımları

Halil İbrahim GENÇ

Tarih ve Kültür Araştırmaları Derneği'nin Hikmet Akademisi kapsamında başlattığı kitap okumaları programında **Abdülkadir Geylani Hazretleri'nin Gavsiyye Risalesi** adlı eseri Halil İbrahim GENÇ ile okunmuş ve bu bağlamda sohbetler yapılmıştır.

Bu kitap, 15.09.2013 ile 10.11.2013 tarihleri arasında yapılan sohbetlerin çözümlenmesidir. Orjinalliğinin korunması adına tekrarlar azaltılmamıştır.

Katkılarından dolayı Tarih ve Kültür Araştırmaları Derneği'ne teşekkür ederiz.

Zevk edilmesi ve gönlünüzde bitmesi duası ile.

“Yaşamım, salâtım, ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.”

Allah için olmak demek olması gerektiği gibi olmaktır.

Özünüzde kıbleniz Hakk, âlemde insan olsun.

Hizmet insanadır.

İnsana olan hizmet, Allah’a dır.

15. 09. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları

Halil İbrahim GENÇ

Gavsiyye Risalesi yine geçen sohbetlerde okuduğumuz Abdülkadir Geylani'nin küçük bir risalesidir. Çok eski bir basım. Bildiğim kadarıyla şu anda bulunmuyor. Bu elimdeki nüsha Toker Matbaası 1968. Naşili Bekir Uluçınar. Yeni kitapçık basılmış mı diye araştırdım. Şu anda basımının olmadığını duydum. Sadece Ahmed Hulusi'nin üzerine şerh yaptığı var. Ben ona bir ara göz atmış fakat içime bunun kadar sindirememiştim.

Her kitabın kendine ait bir ilkesi var. O ilkesiyle okuyamadığımız sürece o kitabı anlayamayız. Geçen dönem okuduğumuz kitabı (Fütuh-ul Gayb) kader çizgisi doğrultusunda algılamaya çalışmıştık. Çünkü Abdülkadir Geylani Fütuhul Gayp'ta kader ilkesi üzerinden birçok şey anlamlandırıyordu. Başımıza gelenler, yaşadıklarımız, bu manevi seyranımızda karşılaşacağımız olayları kader çizgisi altında bize gösteriyordu. Kader meselesi üzerine yüzyıllardan beri tartışmalar çıkmıştır.

Bu kitabın (Gavsiyye Risalesi) ilkesi de Allah'ın kelam sıfatıdır aslında. Çünkü Allah ile kul kelam ediyor. Abdülkadir Geylani nurani bir durumdayken Cenab-ı Hakk'la beraber istişare ederek sorduğu sorularla Cenab-ı Hakk'ın kendisine, ruhaniyetine o sorulan sorunun cevabını vermesi ve onu da kendi ağızlarından dile getirişlerine şahit oluyoruz.

Bazı kişiler tarafından bu sohbet fazla kabul görmemiştir, yani bu kitabın kendisi fazla kabul görmemiştir. Abdülkadir Geylani kim oluyor ki, böyle bir şey olabilir mi? Allah nasıl bir ruha, bir insana konuşabilir?

—Musa'ya konuşan, Muhammed Mustafa'ya konuşan, Üzeyir'e konuşan, İsa'ya konuşan ve Hızır'a gönlünde konuşan- Bu noktadan ''benim ümmetimin nebileri Beni İsrail peygamberleri gibidir" diyen Hz

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Resulullah'ın hadisiyle baktığımız zaman şaşılacak bir durum değil. Kaldı ki bunun daha da ileri safhası; Allah kulunun dilinden konuşursa ne olur? Bu da hadisi kutsilerde sabit olmuştur. "Kulum bana öyle yaklaşır ki kulumun tutan eli, konuşan dili olurum"

Birincisi evvela bu kitapta hitap-muhatap ilişkisinde konuşan iki kişi var. Birisi Abdülkadir Geylani, ikincisi de Allah'u Azimüşşan. Bu sebepten dolayı ilk başta yapacağımız herhalde Allah üzerine biraz konuşmak. Ondan sonraki sohbetlerimizde Abdülkadir Geylani'nin kendisinin üzerine konuşmamız iyi olur.

Aslında evvela hitap edilen kişinin kendisini biraz tanımak iyidir. Abdülkadir Geylani'yi araştıranlar varsa veya tecrübeleri olanlar varsa bir parça tanırlar. Kendisi Hz Ali efendimizden sonra mahlas sıfatını alan ender bir insandır. Hz Ali, Efendimize gelene kadar, tüm ruhanilerin bu âlemdeki seyranında, onların vazifelerinde koruyucu hükmü kazanan bir ruhanidir. Onun için "bütün peygamberlerle gizli geldim, Hz. Peygamberle aşikâr geldim" sözü vardır. Yani ruhani bir koruyuculuğu var. Bunu miraçtan biliyoruz. Hz Resulullah efendimizin bir hadisinde Hz Ali için söylenen, "o seçilmişlerin efendisidir, o müminlerin efendisidir, o peygamberlerin koruyucusudur", Böyle bir nişan söylüyor O'nun üzerine. Peygamberlerin koruyucusu olması; bu anlamda bütün peygamberlerle geldiğini biliyoruz, yani ruhani bir düzeyde.

"Dünyaya gelmeden önce bir insanın ruhaniyeti var mıdır?" problemi de var. Çünkü bazılarına göre şöyle bir durum var; ruh burada oluşuyor; yani yaptığımız eylemler sonrasında içerik kazanıyoruz, ruh kazanıyoruz. Bunda biraz gerçeklik payı da vardır ama temelde bir cevher olmazsa onun bir gerçekliği olmaz.

Biz aslında burada ruh kazanmıyoruz. Biz burada hüviyet kazanıyoruz. Her insan ruhuyla buraya gelmiştir ve ruhu ile beraber içerik kazanır, içerik kazanmasıyla hüviyet kazanır. Biz burada hüviyet bulmaya geliyoruz. Bazı erenler onu şöyle söyler; "biz buraya insan olmaya geldik. " Aslında insan hüviyetinde bulunmaya geldik. Bunu biraz daha ileriye

götürürsek insanlığımızda Allah'ı bulmaya geldik. "Ben gizli bir hazine idim, bilinmekliğimi istedim, Âdem'i yarattım" diyor. Halifelik mertebesinden bakar isek yukarıda bir varlığın ardılı olan bir halifesi değil, bi-zatihi "ben size şah damarınızdan daha yakınım" ayeti ile baktığımızda, bi-zatihi Rablik sıfatı ile üzerimizde, zatı ile üzerimizde, aynı zamanda Rablik sıfatı ile de üzerimizde iş gören bir varlıktan bahsediyoruz. Bu bağlamda ardılı olduğumuz bir halifelik değil, üzerimizde sıfatları ile tecelli eden bir varlık Allah.

Allah'la hüviyet bulmaya geldik, Rablik sıfatımız üzere hüviyet bulmaya geldik. Yaşadığınız bir varlık varsa, onun sıfatları üzere yaşıyorsanız, o sıfatlar size hüviyet veriyorsa kimlik, kişilik veriyorsa o zaman o varlığın sıfatları üzere yaşarken hüviyet buluyorsunuz demektir. Bunu bir hadis ile de söyleyeyim. Birçok insan bu hadisi şerif üzere çok yorum getirmiştir. Ama konuşacağımız konu Abdülkadir Geylani'nin mahlas sıfatı gereği, ikincisi Allah'u âlem ki önemli olanda O, çünkü potansiyel sıfatı itibarıyla Cenab-ı Hakk konuşuyor ve kendi varlığının sıfatları itibarıyla insandaki tecellilerini konuşuyor burada.

Burada iki şey konuşuluyor; insan ve insanı konuşan Allah!

Onun için Allah'ı bilmeden ki hepimiz biliyoruz, ama hangi açılardan biliyoruz. Deler ki karıncanın Allah'ı karınca kadar, çakalın ki çakal kadar; ama biz ne kadar biliyoruz? Bilgilerimizi tazeleriz inşallah. Ondan sonra insanı konuşuruz inşallah. Bu kitapta okunması gereken iki ilke; Allah ve insan, Âdemiyet ve insan!

Hüviyet bulmaya geldik, evet biz burada bir ruh kazanıyoruz. Ama hüviyet üzerinde ruh kazanıyoruz. Bir ruhumuz yokta ruh kazanıyoruz gibi değil. Bir ruhumuz var evvelden gelen, evvelde olmuş olan. Bedene bağlı olmayan ama beden üzerinde, bu donanım üzerinde ortaya çıkan, Rablik sıfatı üzerinden eylemlerimizle beraber bir hüviyet kazanışımız söz konusu. Ve bu hüviyet kazanışını iki noktada incelerler. Zılli tecelli ve asli tecelli.

Zılli tecelli; nedeni eşyanın tabiatına bağlı olan tecellilerdir. Yani kişi nedenini eşyanın tecellilerinde bulur. Hevâsı, hazları, değerleri hep eşyanın tabiatı üzerinden gerçekleşir. Ve bu şekilde bulunan hüviyette kibir, öfke, şehvet daha birçok sıfat üzerimizde tecelli bulur. Ama biraz önce söylediğim sıfatların çoğu nedeni hep dışarıda olan şeylerdir.

Efendi Hz onu şöyle söylerdi; "Şeytanlık nedeni dışındadır, Rahmaniyet nedeni kendi içindedir". Onu dışarıda bulamazsın, kendinde bulursun nedenini. İyilik, güzellik, doğruluk; o özünüzden gelir. Kötülük, nefret dediğimiz şey dikkatli bakın, kendi hayatınızdan gözlemleyin; hep nedenleri dışındadır. Sizin kendi dışınızdadır. Birine öfkelenirsiniz, kızarsınız bakın; nedeniniz hep dışındadır. Ama birine iyilik yapmak istersiniz; içinizden gelir. Bütün insanların mayası zaten böyle yoğrulmuştur. Çünkü Allah gayr-ı mutlaktır, Allah sıdk-ı mutlaktır. Bu sebepten dolayı bütün varlığın temelinde bu yatar. En basiti bir film dahi izlerken hiç bir zaman kötülüğün kazanmasını istemeyiz. Aşk filmlerinin her zaman kavuşmayla bitmesini isteriz. Bitmediği zamanda izlemeyiz. Bu noktada baktığımız zaman evet bir hüviyet kazanıyoruz ama Allah'la kazanılan bir hüviyet var; çünkü buraya hüviyet kazanmaya geldik.

Her varlık kendi fıtratı gereğini yaşar. Eğer insan tabiatıyla yaratıldıysak, donanımı ile yaratıldıysak, bu donanımın gereğini yaşayacağız.

Yaşamazsak ne olur? Onlar diyor hayvanlar gibidirler, değil diyor, taşlar gibidir, onlarda değil diyor, nice taşlar var ki içinde abı-hayat akar ve arkasına "onlar taştan da aşağıdır" diyor. Çünkü her varlık nedenini yaşıyor. Bir kıyaslamaya gidiyor Cenabı Hak, aklımız kıyaslamayla çalıştığı için. O varlıklar nedenlerini yaşarken kendi nedenimizi yaşamadığımız için onlardan daha aşağıda olduğumuzu belirtiyor. Çünkü her varlık kendi varlığının nedenini yaşıyor. Yaşarken insan -kendi varlığının nedenini yaşamadığı için- onlardan daha aşağıda olduğumuzu belirtiyor. Çünkü her varlık kendi nedenini yaşıyor. Erenler o aşağıdır dediği yeri isimlendiriyorlar iblis diyorlar; yani yalana düşen. Yani hakikatte seyrederken, hakikatte var iken, hakikatin varlığında yaşar iken, hakikate örtünmüş. Bir yalan olmuş. Faniye aldanmış, hazlarına aldanmış, gelip

geçicilere aldanmış ve bir yalan olmuş. Bu yalanın içerisinde hakikate örtündüğü gibi hakikate de asi kesilir.

“Görmez mi ki onu bir nutfeden yaratmışız, lakin bize apaçık bir hasım kesilmiş”. Yasin suresi; apaçık bir hasım, yani Cenabı Hakk’ın varlığına karşı duran. Cenabı Hakk deyince yine karşı bir varlık anlıyoruz, değil. Kendi özüne karşı duran, kendi öz varlığına, asli varlığına örtünmüş olan. Bazen arkadaşlarla konuşuyoruz. Ayetleri okuduğumuz zaman Allah diyoruz, peygamber diyoruz. Bunları kendi dışımızda okuduğumuz sürece hiçbir zaman o ayetlerin aslına veya teviline vâkıf olamayız. Ne zamanki ayetlerin kendisini insanlaştırırız, indirgemeyiz insanlaştırırız, bir bedene indirgemekten bahsetmiyor; yaşantımızda gösteririz. Bir hadisi şerifte “İnsanla Kur’an ikiz kardeştir” diyor.

Veya Hz Ömer’e soruyorlar diyorlar ki:

Resulullah zamanında Kur’an-ı nasıl yaşıyordunuz, ne yapıyordunuz?

—Biz Kur’an ı yaşıyorduk diyor.

Hz.Ayşe’ye Hz.Resulullah ile Kur’an-ı soruyorlar;

—O Kur’an ın yaşayanıydı, diyor.

Sıffin savaşında yaşanan Hz Ali’nin meşhur bir hadisesi vardır. Mızrakların ucuna Kur’an sayfaları bağlanır. Bazı insanlar elini kılıçtan çeker; biz Kur’an a kılıç çekemeyiz derler. O da der ki

—“O mushafdır, ben Kur’an-ı nâtıkım”; konuşan Kur-an’ım.

Hz Ali’nin söylediği bu sözle yürürsek Cenab-ı Resul şöyle buyuruyor.

“Allah’la konuşmak isteyen Kur’an okusun. ”

Bir insan Allah’ın ilkeleri üzere yaşıyorsa, evrenseller üzeri yaşıyordur.

Evrenseller keyfi değildir, bazı insanlara göre izafi olsa da keyfi değildirler. Senin doğrunla benim doğrum, senin iyinle benim iyim aynı olmayabilir. Senin güzelliğinle benim güzelliğim de aynı olmayabilir, bakış açılarımız çok farklı olabilir. Çünkü her insanın fıtratı gereği çeşitliliği vardır. Birisinde nefis mertebesi önde olabilir, birisinde akli mertebe önde olabilir, başkası beden mertebesi önde olarak bakabilir, diğeri ruh mertebesi önde olarak bakabilir. O zaman güzellik algısı, doğruluk algısı bunlara göre değişebilir. İyilik doğruluk güzellik dediğimiz şey, herkes de farklıdır. Ama önemli olan benim, sizin veya başka birilerinin iyilik doğruluğu kendilerine göre yorumlamaları değil.

Herkese göre iyi olan, herkese göre doğru olan, herkese göre güzel olan neyse, ortak iyilik, ortak doğruluk, ortak güzellik işte onlara evrenseller denir. Evrensellerin bir özelliği var ki tümeller de denilir; değişmezler, kalıcıdırlar; onlara göre yaşanır. Bütün insanların hamurunda, onlara göredir zaten. Ki bazıları bunlara kavramsal düzeyde idea diyor. Bir arkadaşın tarifi üzere ideayı tarif edersek; “kavram ve nesnenin içeriksel birlikteliği” ve bu noktada da doğru bir tespiti var. Bir kavramdan bahsediyorsanız âlem de karşılığı olmalı ki Kur’an-ı Azimuşşan da bunun mantığını verir, ayeti var. Daha doğrusu tam tabiri şu, Kur’an için kullanır Allah; “Bu bir zikirdir’’ der.

Biz genelde onu okunacak bir zikir kitabı olarak görürüz, değil. Eğer orada bir şey yazıyorsa âlemde de karşılığı vardır. Yaşamda karşılığı vardır. Gördüğümüz âlemlerde değilse, iç âlemlerinde, melekût âlemlerinde, ceberut âlemlerinde karşılığı vardır. O âlemlerde olan, yaşanan şeylerin bu âlemde zikirle taşınışıdır. İnsanın kendisi ise bütün âlemlere cem olduğu için, o âlemlere yapılmış zikirlere karşı Kur’an ile insan ikiz kardeştir. İnsanlaştırın dediğim noktadan hareketle, bu bir zikirdir dediği anda sizde bir zikirsiniz demektir. Bütün âlemlerin sizde zikre gelişi var. Sizde, bu âleme taşınışı var. Kur’an için bu bir zikirdir diyor. İnsan en büyük Kur’an dır. Okuyanı insandır çünkü. Bütün âlemlerin halifetullah mertebesi itibarıyla zikre gelişidir. Bu bağlamda insan ve Allah ilişkisinin Abdülkadir Geylani’nin küçücük olan şu

risalesine göz atmamız gerekir. Bu noktada Cenab-ı Hakk'ın varlığının müşahedesini yapacağız.

Ama geçen sohbetlerimizde birçok arkadaşımızın her halde kalbi kırıldı. Onları görmemek üzdü beni. Burada görmemek değil. Bir ara namaz bahsine takıldık. Birçok insandan itiraz gelmişti. Hz. İsa bizim gibi namaz kılmıyordu. Hz. Hızır'da bizim gibi namaz kılmıyordu. Yani bu onların veliliğini bağlamıyor. Namazdan kastımız, eğer beş vakit namazsa Kur'an da bahsedilen namaz bundan çok farklı ve daha geniş bağlamda, eğer beş vakit namaza indirgersek sığlaştırırız, Kur'an da ise "otururlarken, sırtları üzere yatarken, ayaktayken onlar namazdadır" diye ayet tabirleri var. Ki namaz da salât, dua ve zikir anlamlarını içerir. Her birinin kendisinin esma-ı sıfatı hakkı üzerine, hem o sıfatın hakkı üzere amel etmesiyle zikirde oluşu vardır. Yaşantısında Cenab-ı Hakk'ın o esmasını açığa çıkartışıyla daim namazda ki Allah şöyle söyler Kur'an da "onlar daim salâttadırlar. " Her an o sıfatı yerine getirişiyle daim olarak o sıfatın hakkını vermiş olarak namazda olan kişiler vardır. Onun için selam üzerlerine olsun.

İlla kendimiz gibi namaz kılan veya illa bizim gibi oruç tutan velileri fazla göreceğimizi ben zannetmiyorum. Ben fazla görmedim -ki gördüğüm velilerin haddi hesabı yok. — Namazı kılan, kılmayan türlü türlü veli! Yani biz kendimiz gibi bir resim çiziyoruz, o resme göre beklentilerde bulunuyoruz. O insanlarla da karşılaşmadığımız zamanda itirazlarımız olabilir.

—Ama kardeşim illa namaz!

O da namazın dışında olan bir kişi değil ki. Ama namazı nasıl yorumladığınıza da bağlı; eğer beş vakit namazdan bahsediyorsanız şeriat noktasında hareketlerde o tür ehlullah da var.

Ama öyle kişiler vardır ki diyor. "Ne namazla, ne oruçla, ne şununla, ne bununla ibadetleri zikrederek cennet makamlarına varmışlardır, Onlar bunlarla o cennet makamlarına varmazlar" diyor. Resulullah'a soruluyor

“Peki nasıl varılır?”

—“Güzel ahlâklarıyla. ”

İlahi bir sıfatı göstererek! İlahi bir sıfatın üzeri daim namazda olan insanlar vardır. Bunun haricinde, bir insan zaten fikri ilahideyse, zikri ilahideyse her an; eyleminde, oturuşunda, kalkışında zaten namazdadır. Eğer sadece oturma, kalkma, eğilme yani; kıyam, rükû, secde diye sınırlarsak bu sefer namazın hakkını vermemiş oluruz. Nice namaz kılan var ki namazından gafil. Namaz Allah’ın huzuruna çıkmaktır. Onun huzurunda onu davettir gönlüne, onun sonucunda halen Hakk’ı karşımızda bulamamış, karşısında durmuyorsak yani ihsana ermemişsek o zaman namaz, namaz değil. Kaçımız bu doğrultuda namaz kılabiliyoruz? Namazın amacı bu! Bu bağlamda bayağı itiraz gelmişti, ondan sonra bir iki tane daha gaflete düştüm veya pot kırdım böyle durumlar oldu. Ondan sonra bazı arkadaşlar fire verdi.

—Hocam, ben yine itiraz edeceğim, nasıl olsa benim kalbim temiz, o zaman namaz kılmama gerek yok a kadar gider bu.

Burada kastettiğim şu; araçları amaç edinmemek. Araçları amaç edinirseniz gayenizi unutursunuz. İbadetlerin tamamı araçtır. Amaç Allah’tır. Eğer kalbim temiz deyip de eylemlerimizden taviz verirsek olmaz. İnsana “yakin gelene kadar ibadet et” diyor. Bu noktada hem fikirim, ayrı mevzuu. Ama illa böyle olur mu? İlla böyle olmuyor. Çünkü Allah’a giden farklı farklı yollar var. Allah’a giden türlü türlü yollar var. İlla şu olacak dediğiniz zaman onu amaçlaştırıyorsunuz. O zaman problemler çıkar. Başka birisi de der; ben böyle biliyorum. Çünkü namazı bir kalıba indirgememek lazım! Elbette ki beş vakit namazı herkes halince, vaktince kılar, ama kalkıp onu beş vakitle sınırlarsak, o zaman her daim Allah ile olmayı unutabiliriz. —Nasılsa kıldım borcumu ödedim-gibiyse tehlikesi de var. Amaç edindiği zaman namazla yargılamalara kadar gidiyor. “Namazını kim unutsa kâfir”e kadar götürülüyorsa çok tehlikeli bir durum, oysa iman kalbidir.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Her ibadetin kendine ait bir nişanı vardır. İlahi bir sıfatın tecellisi, ilahi bir huzurun gelişiyle kendine ait bir nişanı vardır. Sabah ezanıyla namaza kalkmak, öğle vakti namazda bulunmak, sonbaharda namaz kılmak veya yazda namaz kılmak! Hepsinin türlü türlü hali var. Sabah ezanı ile sonbaharda kalkışınızla, kış da kalkışınız bir olur mu? İnanılmaz değişik farklı huzurları var. Veya öğlen namazıyla akşam namazı arasında, hele yatsı; kışın farklı yazın farklı.

Demek istediğim her ibadetin Allah tarafından bir nişanı var. Mesela hacca gitmeniz; hac ile umrenin arasında nişan farkı var. Aynı şey değildirler. Mesela geçenlerde konuştuğumuz bir konuydu, vekâleten hac olmaz, vekâleten şu, bu olmaz. Sevabı belki nail olur ama onun melekesi sizde oluşmaz, sizde açılmaz. Bi-zatihi gidip yaşayacaksın. Bi-zatihi kılacaksınız. Hz Fatma annemizle alâkadar güzel bir şey vardır. Kurban kesiyor mesela. Hz Fatma'ya diyor ki kurbanı kestin mi, efendim diyor emanet ettim, bıraktım, geldim diyor. "Git, kurbanının başında dur" diyor. Orada bir damla kan aktığı zaman ilk kanıyla beraber üzerinizde ne kadar günah varsa Allah'u Âlem onları sizden akıtır götürür, günahlarınıza kefaret olur diyor. Ama o sırada kurbanın kesim hali ne ise, Allah'a adanmışlık ne ise; o sırada yaşanacak bir şeydir o. Ama kalkıp günümüzün modern insanı gibi - ne vahşet! — diye görürsek o ayrı mevzu. Allah'a adadığınız bir can olarak görürseniz ki bu gibi durumlarda sonuçlardan bakmayıp da sebeplerden baktığınız için vahşet görüyorsunuz. Ya kurban kendisi memnunsa!

Geçenlerde bir arkadaşım bir soru sormuştu. Çok önemli bir soru, genelde Vahdet-i vücud da söylenir, Vahdet-i şuhud arasında farklılıklar söylenir, tartışmalar çıkar. Âlemin Allahlaştırılması ya da tekâmül eden Hakk mıdır insan mıdır; o noktada büyük tartışmalar vardır. Ve bu tartışmalar üzeri bir arkadaşımız bana bir soru yazmıştı. Bu soruya karşılık bir cevap vermiştim. Konumuzla da alâkalıdır, çünkü insanla alâkadardır. Eğer yabancısı değilseniz bu konunun, özellikle de bu konunun üzerinde durmak istiyorum. Arkadaşın sorduğu soru şu. Arkadaşa gecen sohbetlerin kayıtları erişmiş, orada Cenab-ı Hakk'ın

zatıyla noksansız olduğu söylemişim ki öyledir. Zatiyle noksansız olduğu için zaten bütün âlem O'ndan var oluyor. Noksansız olmak demek nedeni kendinde olmak demek; başka biriyle nedenini bulmamak demektir. Eğer başka birileriyle nedeninizi buluyorsanız acizsiniz demektir. Allah aciz değildir. Kendi varlık nedenini başka bir yerde bulmuyor ki.

"Habibim seslendim sesimi duyan olmadı, baktım gördüğüm olmadı" diyor.

Ne bir mekân ne de bir kişi olarak nedenini bulduğu bir varlık yok. Onun için zat noktasında Cenab-ı Hakk nuruyla, bütün varlığıyla noksansızdır. Yani acziyet içermez. Tek parçadır, yekvücuttur. Bu bağlamdaki bir sohbette bunu söylediğim için arkadaş tarik ehli olarak bir soru sormuş.

—*"Varlık tam ve eksiksiz ise neden âlemde tekâmül, evrim, ilerleme veya eksiklik var, âdeme ve âleme vardırılmak istenen ne? Oysaki varlık insanı Kâmil evresini Hz Muhammed ile tamam etti. "*

Bunu böyle sormasının sebebi de şu; madem varlığa tek diyoruz! Biz zatına tek diyoruz, âlemdeki tecellilerine değil. Cenab-ı Hakk'ın zatını varlık olarak alıp; âlemin, eşyanın tabiatını bi-zatihi kendisidir diyen insanlarda böyle bir soru normal olarak gelir. Soruyor "varlık tam ve eksiksizse neden âlemde tekâmül, evrim, ilerleme veya eksiklik var. " Mükemmel bir soru. Diyor ki ''âdeme ve âleme vardırılmak istenen ne? Oysaki varlık İnsan-ı Kâmil evresini Hz Muhammed ile tamam etti. '' Bu da bitmişse o zaman ne dönüyor? Bende arkadaşa cevap olarak şunu yazmıştım.

"Varlık ile mevcudat, nur ile kevn ve zat ile eşya arasındaki farklılıkları bilmediğiniz sorduğunuz sorudan belli oluyor. Buda seyri seferde talimden daha çok zihni ve akli tasarımlarda zevk ettiğiniz, tam bir keşif ehli olmadığınızı göstermekte."

Yukarıda verdiğim ikili kavramları varlık ile mevcut; zat ile eşya; kevn ile

nur. Bunları tam zevk etmezsek aradaki bağlaçları bilmezsek tecelli farklılıklarını mertebeleriyle okumazsak birbirine karıştırırız. İşin detaylarına gittiğiniz zaman inanılmaz farklılıklar görürsünüz. Bütün varlığa kalkıp da Allah denemez. Hem diyeceksiniz ki eşya yokluktur, hem de diyeceksiniz O'dur. Hem eşya O'dur diyeceğiz, hem de eşya yokluktur diyeceğiz. Bu nasıl bir mantıktır, anlamıyorum. İkisini aynı anda söylerseniz çelişki olur. Bunların arasındaki farklılıkları, mertebe farklılıklarını, tecelli farklılıklarını çok iyi tefekkür etmek lazım... Ondan sonra gerçekten Hakk'ı hakkıyla bilmeye taşımak lazım.

" Yukarıda dediğim ikili kavramları hakkıyla talim etmeyen birçok evliya dahi kemâlat seyrini Hakk'ın tekâmül seyri zannında bulunur."

Bütün varlığı bir gördüğü için, Cenab-ı Hakk'ı bütün varlığın kendisi olarak gördüğü için varlık demeyim de mevcudun kendisi olarak gördüğü için o zaman tekâmül eden Hak'tır diyor. Hak'tan geldiniz Hak'a döneceksiniz diye bir ayet var. Bu ayette önemli bir şey var. İlke olan her zaman tam olan; tam olana dönülür, tam olmazsa niye dönesiniz ki. Tam olmayan bir varlığa dönülür mü? Mükemmel olmayan bir varlığa dönülür mü? Hak'tan geldiniz; yine O'na döneceğiz.

Peki, tasavvuf ilkesinin tamamının yaşantılanmasının tam olarak nedeni nedir? Geri Hakk'a dönüştür. "Ya Rabbi bana seni gerek seni". İnsan eksiktir. Tamlığını Hakk ile bulur. Tam olmayan bir varlık sizi tam kılar mı? "Kalpler Allah'ın zikriyle mutmain olur" diyor. Geçen sohbetlerde zikri hem lâfzî olarak söylemiştik, hem ameli olarak söylemiştik. İnsan Allah'ın ilahi sıfatlarını amellerinde göstermediği sürece kalbi mutmain olmaz. Nefsinden emin, kalbinden mutmain, aklında da salim bir bakışla bakamaz.

Devam edeyim.

"Birincisi; zati ilahi, nedenini başka bir varlık ile bulan olmadığı içindir ki, kendiliğinde varlık olarak sübhandır. Bu sebepten dolayı kendisi tekâmül seyrinde değil; tekâmül, Kâmil, mükemmel hep aynı kökenden,

kendinden var ettiği mevcudat mertebelerinin ereği (sonucu) olarak tekâmül ettikleri zattır." Her şey aslına rücu eder, dönüşünüz yine banadır.

"Tekâmül eşyanın tabiatında evrilmelerle." bakın evrim demiyorum evrilmelerle dikkatli bakarsanız cemaatten nebata; nebattan bitkiye; hayvanata; insana doğru bir eviriliş vardır her zaman. Bunu biraz daha basite indirgersek yediğiniz içtiğiniz her şey size dönüktür. Bütün kâinatın miracı insanadır. İnsanda değişime uğrar, form değiştirir.

"*Tekâmül eşyanın tabiatında evrilmelerle, kendini gösteriyor gibi görünse de zatın kendinde, kendiyle olan varlık noksansızlığı sebebiyle zat düzeyinde tekâmülden de bahsedilemeyeceği içindir ki tekâmül zatta değil hüviyette gerçekleşen bir seyirdir. Şahısta gerçekleşmez o, hüviyette gerçekleşir tekâmül.*"

Dikkatli bakarsanız bir ceviz gider bir ceviz gelir. Bir kuzu gider bir kuzu gelir. Bir kurt gider bir kurt gelir. Ama bir insan gider bir insan gelirse bütün geçmişini alır, bütün insanlık geçmişiyle beraber, bir insan hüviyet bulmaya çalışarak devam eder. Ne kadar bulursa oda!

Tekâmül hüviyetle alâkadardır. Bi-zatihi Cenab-ı Hakk'ın zatıyla alâkadar bir şey değildir. Devam edeyim;

"*Zat düzeyinden de tekâmülden bahsedilemeyeceği içindir ki tekâmül zatiyette değil, hüviyette gerçekleşen bir seyirdir*. ''

Zati ilahi sıfat ve esma tavırları ile kendine hüviyet verirken Allah Rahman Rahim hepsi bir tavırdır. O tavırlarıyla kendilerine varlık verendir. Kadir, azamet, azim, sıfatların tamamıyla Cenab-ı Hakk'ın kendine tavırlar verişidir. Her an bir yaratışta olduğunu görürüz Cenab-ı Hakk'ın âlemde. Ama değişmezler vardır orda, bir ağaç giderse bir ağaç gelir dediğimiz gibi ama insana geldiği zaman hüviyette bir seyr-u seferi vardır insanın. Barbar olan insan, avcı olan insan, medeniyetleşmeye başlayan toprak insanı, medeniyetleşmeye başladıktan sonra sanayi

devrimleriyle benliğini bulmaya çalışan insan, madde üzerinden benliğini bulurken bununla paralel düzeyde de hareket eden maneviyat düzeyinde kendini bulmaya çalışan insan. Aslında aradığımız hep kendi hüviyetimizdir. Kimiz, neden varız sorularını da hep bu yüzden sormuşuzdur.

Tekâmül eden hüviyettir. Hüviyette kemâlât bulunur, bedende kemâlât bulunmaz. Bir beden gider bir beden gelir ama her bedende gelen! Oda tekâmülü orda kendinde bulmaya çalışır.

Ama kiminle? Hak ile!

Ne ile? Hakk'ın sıfatlarıyla.

Yani Rahman rahmaniyetle tekâmül edecek. Rahimde rahimiyetiyle tekâmülünü bulacak. Hangi sıfatı baskınsa Hü'se Hü'lüğü; Kadirse kadirliği; Azamsa azamlığı; Azimse azimliği; hangi sıfat öncelikse! Kendi yaradılışınıza bakın, tamamıyla Cenab-ı Hakk'ın ilahi sıfatları üzeresinizdir. Görme duyma subuti sıfatlar yani sabit sıfatlar. Sabit sıfatları örnekleyerek yaratmış. Diyor ki ''sakın ola insanın yüzüne vurmayın'' diyor. Hz Resulullah Uhud savaşında söylemiş. ''Rahman insanı kendi suretinde yaratmıştır''. Suret deyince birebir kendi suretimiz gibi algılıyoruz. Orada temsili sıfat itibarıyla söyler. Yani onun ilahi sıfatlarıyla donatılmışız, örneğiyizdir.

Devam edelim;

Zati ilahi sıfat, esma tavırlarıyla kendine hüviyet verirken mevcudatı da onlarda ikilik de bulunmayarak kendi hüviyetine bakın biz ikilikteyizdir Cenab-ı Hak ikilik de değildir. Allah vahittir, Vahdet sıfatıyla. Kendi hüviyetine onların üzerinde bulunan olarak kendisine tekâmül ettirendir. Fiilleriyle sıfatlarıyla zatına doğru Tekâmül ettirendir. Bir mevcudun tekâmülünü bitirmiş olması demek, mevcudiyetinin üzerinde, kendisinde varlık vereni olarak, evveli olan zatı ilahi, sonuç olarak eylemlerinde, hüviyette, hüviyetinin sahibi olarak bulmasıdır.

Her varlık içeriğinde olan neyse eyleminde onu dışlaştırır, yani görünen bize içeriği vermez, eyleminde içeriğini gösterir. Görünen sadece kendisinde bir içeriğin olduğunu işaret eder, ayettir... Onun için bütün kâinat ayetimdir diyor. Bir varlığın kendi içeriğini dışlaştırdığı zaman, zaten o içeriğinde olan, tanrısal olan olduğu için, Allah'ın sıfatı olduğu için otomatikman Cenab-ı Hakk'ın sıfatını göstermesiyle kendisi tekâmül etmiş oluyor. Evvelinde olan içerik, ahirliğinde yani eyleminde dışlaştığı anda Cenab-ı Hakk'ın O sıfatını ahir olarak göstermiş olduğu içindir ki tekâmül etmiş olur. Eylemlerinizde Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarını gösterirsiniz. Bazen Kahhar bazen Rahmaniyet herkesi kucaklar, bazen cömertlik-Kerim, bazen ise merhamet. Ama sizden ayrı değil. Varlığı ile size varlık veriyor. Eylemleriniz sonucunda ise kendi sıfatlarını ortaya çıkartıyor, ahiriniz artık. Her varlık(bitki-hayvan-insan) içeriğinde olanı eylemlerinde dışlaştırdığı zaman tekâmül etmiş olur.

—Hocam yukarıdaki soru mevcudun tekâmülü üzerine değil mi?

Evet mevcudun. Mevcut olan demek… CUD' tan gelir. Hepsi CUD' tan vücut bulmuş olarak, içerik bulmuş olarak, olgusallığa taşınmış olarak mevcuttur. Mevcudat dediği zaman her şeyi kapsıyor. Melekten tutunda, insandan tut, her şeyi kapsıyor. Mevcudatın kendisinde TİN vardır. Her mevcudat kendisinde mizaç ve meşrebi doğrultusunda içeriğinde ne varsa edimleri sonucunda tekâmül edişi var.

— Neyi anlamalıyım? Gerçekten mevcut tekâmül ediyor mu?

Hüviyette tekâmül edilir, bakın mevcudun kendisi tekâmül etmez. Ağaç, ağaçlığında sıfatı itibarı ile hüviyeti ne ise hüviyetinde Cenab-ı Hakk'ı buldu. Ama ağaç, ağaçlığında biçim olarak tekâmül etmez. Mevcudun biçimselliğinde ve olgusallığında tekâmül yoktur, hüviyette tekâmülleri olur. Tekâmül tinindedir. Ağaç en sonunda meyve verir, meyve vermesinde tekâmülünü bitirmiştir. Ama ağaç gider, ağaç gelir. Madde tekâmül etmez, madde üzerinde bulunan hüviyet tekâmül eder. Ereğe bağlı ilkesellikte, biçimselliğe doğru devinirken tekâmülü söz konusu olur. Bu nesnel bir tekâmüldür. Tekâmül ikiye ayrılır, nesnel olgusallıkta

dönen tekâmül ve hüviyette tinde dönen tekâmül. İnsan tinde tekâmül eder, bedene aşkın bir tekâmül... Onun için insan tekâmül ediyor. Konuştuğumuz şey mevcudun tekâmülü değil. Burada mevcut dediğimiz zaman kişi yani söylediğimiz şahıs kendisi varlık veriyor. Mevcudun kendisi tekâmül ediyor dersek o zaman Cenab-ı Hakk'ın kendisi tekâmül ediyor zannıyla konuşulur.

— *Tekâmül var mı gerçekten?*

O zaman Vahdet-i vücudun farklı noktalarına gideriz. Şurayı okuyayım, ondan sonra sorunuzu alayım. Tekâmül var mı? Giden gelen yoksa o zaman tekâmül nasıl oluyor? Zatında gitme gelme yoktur. Mutlak özne değişmez. Erenler onu kastederek gitme gelme yoktur demişlerdir. Ama sıfatları itibarıyla tavırlarında halk ettiklerinin ürettikleri üzerinden gelen giden vardır.

Özet olarak belirtirsek eşya tabiatında bulunan beden, hüviyette Hakk'a tekâmül etmek için sadece bir araçtır. Bedenin kişi tekâmül seyrindeyken Hakk'a nur tecelliyse beraber evrilişi vardır. Nur kapılarının açılmasıyla... "Lakin Hakk'a eylemleriyle dönüşte olan kişinin hüviyetinde tekâmülü söz konusudur, İstidadı gereği. Burada istidat kavramı çok önemlidir. Tekâmülü bitmiş bir kişi kendini eşya bilmez. Zatı gereği Hakk olduğunu iyi bilir. Hüviyeti gereği Hakk'ı esmalarında yaşadığını da bilir. Her şeyden önce ise istidadı kadar Hakk olduğunu iyi bilir. Her şeyde Hakk tecelli ederken eğer tekâmülünü Hakk'a bitirmişse her şeyin evveli ahiri odur. O'nda sonuçlanmış ise O'na ermiş ise sıfatı gereği itibarıyla, artık kendi varlık sıfatı neyse, o sıfatı kadar istidadında yaşayan kişi olarak tekâmülünü bitirmiş demektir. Yani herkes istidadı kadar Hakk'ı yaşar demek. Daha fazla değil. Ama bu hüviyet mahiyetindedir.

Geçmiş seyir safhasını da, her şeyden önce ise istidadı kadar Hakk olduğunu bilir. Geçmiş seyir safhasını bilincine konu ederse yani tekâmül edenin Hakk değil kişiliğinde aslına örtük olan kendisi olduğunu net bir şekilde müşahede eder. Hakk ile hüviyet bulması ise salih eylemleriyle gerçekleşebilir. Salih eylemlerinde ise hep Hakk'ı bulan olarak şuurlanır.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Allah'ın sıfatlarıyla sıfatlanınız, esmalarıyla yani ahlâkıyla ahlâklanınız.

Hakkıyla seyri seferini yapmış bir kişi Rabbiyle uyandığında,

Bakın Rab uyanmaz, eğer Hak tekâmül eder dersek Rab uyandı sözlerine kadar gider. Bu söz şuraya kadarda gidiyor. Bazılarında duyduğumuz kadarıyla, neyse onu biraz sonra devam ederiz.

Bir kişi Rabbiyle uyandığında (Hakk gaflette değildir ki uyansın) Rabbinin kendisine örtük olmadığını, O'na zihninde oluşturulmuş olan kişiliğinde örtük olduğuna şahit olur. Birde bakar ki zaten Hakk'ın kendisi her mertebede, makamda hazır bulunandır. Sorduğunuz gibi problemlerle karşılaşan Hakk'ı kendileri gibi bilirler. Kendileri gibi eksikliklerinde bulunan aciz bildiklerinden dolayı olsa gerek ki O'nun tekâmül ettiğinin zannında bulunurlar.

Ben Tekâmül ediyorsam Hakk tekâmül ediyor gibi.

Her mevcut kendi kaderi kadar, istidadı kadar kaderi olan Hakk'ı yaşarken, istidadı kadar zaten varoluşu nedeni doğrultusunda tekâmüldedir.

Ağaç ağaçlığı kadar, kedi kediliği kadar, nedeni ne ise o nedeni yerine getirmesiyle tekâmülünü tamamlar. O sıfatın kemâlâtını, olgunluğunu ortaya çıkartır. En sonunda nedeni bittiğinde de hadi gel der. Yani ölüm gelir.

Bunu bilmek veya bilmemek O'nu hakkıyla yaşayabilmek veya yaşayamamak sorunu vardır. Karıncanın Allah'ı karınca kadar, çakalın Allah'ı çakal kadardır. Herkes ne kadar Hakk'ı biliyorsa o zan ile bakıyor.

Zaten söylüyor ben kulumun hüsnü zannıyım. Eğer biz kendimiz gibi görmeye başlarsak o zaman orada suizanna kadar çıkabiliyor. Bazen oluyor ki ben yemiyorum Allah yiyor demelere kadar gidiyor. Bazen oluyor ki gördüğümüz bir ağacı Allah yapmaya kadar gidiyoruz.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Sonsuz olan bir şeyi eşyanın tabiatına indirgeme hakkımız yok, sınırlama hakkımız yok, kişileştirme hakkımız da yok!

İsa, Krişna, Ali daha bunun gibi, kişileştirme hakkımız yok. Çünkü onlar gidiyor, ama Hakk her anda tavırda seyranda, şe'nde. Eğer kişileştirirsek ona sınır vurmuş oluruz. Bu aynı zamanda Hakk'ın kendisini bi-zatihi öldürmek olur. İsa'da öldürürüz; Ali'de öldürürüz; Sıddık'ta öldürürüz. Bunu Hz Sıddık'ı Ekber, Hz Resulullah Hakk'a yürüdüğü zaman inanılmaz bir sözüyle dile getiriyor. Hz Ömer kılıcını çekmiş kim ki öldü der kafasını vururum diyor. Bu inanılmaz bir muhabbetin işaretidir. Hz. Sıddık elini tutuyor. Kılıcı kınına koy diye.

"Kim ki Muhammed'e iman ediyor bilsin ki Muhammed ölmüştür. Kim ki Allah'a iman ediyor bilsin ki Allah ölmez. "

Babam şöyle derdi 2000 sene önce Allah vardı, şimdi yok mu? 1400 sene önce vardı, şimdi yok mu? Kişileştirmediğiniz zaman sınırlamamış olursunuz. Ama bazıları çıkıyor mesela Hintlilerde güzel bir söz var. Herkes Hakk'ı kendinde bulmalı, Hintliler onu biraz daha farklı söylüyor. "Sen tanrısın". Tanrısın da hangi meşrebin, hangi istidadın, hangi sıfatın üzeri ne kadar yaşıyorsun? Bilmediğin yerde tıkanan bir tanrı!

İstidadınız kadar bir sıfatın gereğini yaşıyorsunuz. Eğer mevcudattaki istidatları bilmezsek, o zaman her şeyi Hakk yapar çıkarız. Zeminde hepimiz biriz. Ama o tavırlarda, iradelerde bambaşka tavırlar sergileyen Hakk tır.

Tasavvufta rıza makamı vardır. Rızaya er. Ki Kurban da onun zikri vardır zaten. ''Kulum sen benden razı mısın? Razıyım. '' Bunun tefsirini şöyle yapar erenler.

Seni yakıştırmış kendine. Razı mısın, değil misin?

Yaşattıklarından verdiklerinden. Ya kaşım böyle burnum böyle. Seni yakıştırmış kendine. Yakıştırmış diyorum, kendisi demiyorum. İstidadınız

kadar. O istidattan razı mısın, değil misin? Hakk'tan bir nasibin olmuş. Varlıktan bir nasibin olmuş. O varlıktan, nasibinden razı mısın; değil misin? Benden razı mısın, değil misin? Sana gösteren, sana duyurtan, sana yaşatandan; razı mısın değil misin? Hangi koşulda olursa olsun. Sorduğu soru bu. Ne kadar razıyız oda sorgulanması gereken bir şey.

Devam edeyim "*Sorduğunuz gibi problemlerle karşılaşanlar Hakk'ı kendileri gibi bilir, kendileri gibi eksikliklerde bulunan aciz bildiklerinden dolayı olsa gerek ki O'nun tekâmül ettiğinin zannında bulundular. Her mevcut kendi kadarı kadar kaderi olan Hakk'ı yaşarken istidadı kadar zaten varoluş nedeni doğrultusunda tekâmüldedir. Bunu bilmek veya bilmemek onu Hakkıyla yaşayabilmek veya yaşayamamak sorunu vardır. "Karıncanın Allah'ı karınca kadar, çakalın Allah'ı çakal kadardır" sözünü örnek vermek anlattıklarımız doğrultusunda önem arz eder. Kulum beni zannınca bilir hadisi kutsisi de bu doğrultuda önem arz eder. O varlığını yaşarken tekâmül eden değil, faili mutlak olan*''

Sorduğun sorunun belki cevabıdır bu. *''o varlığını yaşarken''* çünkü yaşayan Bir Varlık var. Allah'ın bütün sıfatları cüzi veya külli ayırabilirsiniz. Yani görme duyma bizde cüzi; O'nda külli, irade. Dirilik sıfatını ayıramazsınız. Karıncadaki canla sizdeki can aynı candır. Cüzi, külli diye ayrılmaz. Sendeki can O'nun canıdır. Karıncadaki can O'nun canıdır. Bütün varlıktaki can O'nun canıdır. Allah diridir, diriliği ile her şeyi var eder. Nurdur, nuruyla diridir. Onun için sadece ve sadece diri sıfatı yani anlayabilmek için cüzi ve külli irade ayrıştırıyoruz. Cüzi ve külli diye ayrıştıramayacağımız tek sıfattır, diriliği ayrıştıramazsınız; varlığı ayrıştıramazsınız çünkü. Zihninizle bile yapsanız hakkı değildir.

"O varlığını yaşarken Tekâmül eden değil faali mutlak olarak eylemde kendi varlığının seyrinde hüviyette kendini zuhur ettirendir."

Tecelli ettiren demiyor, Zuhur ettiren. Bütün âlem tecellidir. Ecelden gelir. Bir görünüş ama fani olan bir görünüş… Eceli olan, vakti olan bir görünüş... Ama zuhur görünüşe gelmektir. Aşikâr olmaktır. Onlar üzerinde Cenab-ı Hak eylemiyle görünür, tavırlarıyla görünür. Her varlık

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Rahmaniyet, Rahimiyet. Bütün varlıklar üzerindeki tavırlarıdır.

“Zuhur ettirendir. Bizler ise bu seyrin farkında bulunmak ve bulunmamak durumunda bulunuruz. Bilerek veya bilmeyerek eylemlerimizle O’na dönüşte bulunarak, nedenimizi yaşayan olarak tekâmül seyrindeyiz”.

En kötüsü dâhil, ne kadar yaşıyorsa, nedeni ne ise onu yaşıyordur. Bir varlığın nedeni ne ise nedenine tekâmül eder. İstese de istemese de kötü olacaksa kötü olacak. Hz Resulullah onu güzel söylüyor. ‘’Şaki şaki amellerinde bulunur, said said amellerinde bulunur’’ diyor. ‘’Ya Rabbi eğer beni şakilerden yazdıysan Saitlerden eyle, Saitlerden yazdıysan şakilerden eyleme’’ diyor. Aynı sözü Hz Ömer’de zikreder. Geçenlerde bir kardeşim söyledi dedi ki deney yapmışlar seçimlerimiz bize mi ait. Kürsiyi Ala’da yani beynimizde beş saniye önce seçimlerde bulunuyormuşuz. Daha basite inelim. Bir güneşe bakıyorsunuz bir yıldıza bakıyorsunuz, sekiz saniye önceki güneşi görüyorsunuz. Gördüğünüz hiçbir bardak aynı bardak değildir, önceden hazırlanan bir bardağı görüyorsunuz. “Ben istemeden siz isteyemezsiniz” diyor. Günümüzde bazıları diyor ya; “benim özgür seçimlerim var, o zaman kendimi buluyorum, o zaman ben benim. ” Herkes nedeni ne ise o ben ben imliğimin doğrultusunda yaşar. Daha fazla değil. İstidadı ne ise o istidadına tekâmül eder. Onun gerekliliğini yerine getirişi tekâmüldür... Tekâmül edişi deyince; sadece bir kişi tekâmül ediyor Hakk’a diye sadece onu küçücük bir yere daraltmayalım. Anlam daraltmasına gitmeyelim. Her varlık nedeni ne ise nedeni doğrultusunda tekâmül ediyor. Ontolojik olarak bakarsanız varlığın kendisi tekâmül etmiyor zaten. Yanında bir boşluk yok ki gitsin tekâmül etsin. Varlıkta-Zatta, nurda tekâmül olmaz. Mevcudatta Tekâmül vardır. Cenab-ı Hakk’ın ilahi tavırlarına nedeni ne ise,

1-İrade doğrultusunda nedeni ne ise nedeni doğrultusunda tekâmül vardır. (nesnel olgusallık)

2-İlkesel düzeyde bir amacı varsa amacına doğru tekâmül vardır. Amaç olarak da Cenab-ı Hakk kendini göstermiştir insanlara. Bilinmekliği

istedim, bütün insanlık tarihine bakın hep bilgi. Miras bıraktıkları tek bilgidir birbirlerine. Efendim bizim dede vardı da toprak bıraktı, arsa bıraktı. Tarihten öncede kalıntılar var şurada, onlar ne oluyor; hep bilgidir. Kendisi ekmeyi biçmeyi öğrenmiş, ekmeyi biçmeyi öğrendiği toprağın bilgisini bırakmış. Başka bir şey yok ki. Çiftçi çiftçiye neyi bırakır ki? Çiftçiliğin bilgisini bırakır. Bilgiden başka miras bıraktığımız hiçbir şey yok. Bilgi ve ahlâk; insanoğlunun birbirine bıraktığı tek miras!

Ahlâk hüviyet bulmanız için gereklidir. Bilgi de hem Hakk'ı bilmeniz hem de ne kadar biliyorsanız bildiklerinizi içselleştirip, içselleştirdiğiniz şeyleri ahlâkınıza dönüştürüp, o ahlâk üzere yaşamanız için gereklidir. Bilmediğiniz şeyi ahlâkınıza taşıyamazsınız.

Ahlâk iki türlü gelir.

1-Donanımınızda zorunlu olan ahlâkınız

2-Sonradan o donanımınız üzere edindiğiniz hangi sıfat üzere yaşayacaksanız veya koşullar -hangi koşullar üzere yaratıldıysanız- o koşullar doğrultusunda o sıfatın açığa çıkarak sizde huy edinilmiş ahlâk, huya dönülmüş ahlâk.

Bunu hayvanlarda görürsünüz bazen. Doğası gereği aynı anda yaşarlar. Bir av gördükleri anda aynı anda pusarlar. Kediler mesela sağa sola pislemezler, giderler kuma pislerler, hiç görmedikleri halde doğalarına kadar sirayet ediyor.

Birde bildiğimiz şeylerle hüviyet kazanmak o başka bir şey. Eğer bildiğiniz şeyler sizde hüviyete sebep verecekse o sevgiyle olur. İnsan sever, değerleri olur. Değer edindiklerini hüviyetine taşır, artık huylarına gelir huyları olur, hüviyetini belirler. Ama sevmediğimiz şeyler onlar hiçbir zaman hüviyetimizde yer almaz. Onun için Hz Hızır'ın Hz Musa'ya söylediği önemli bir söz var. Diyor ki "sen bilmediğine nasıl dayanacaksın. " Çünkü senin bildiğin başka bir ilim. O bildiğinle kendine hüviyet veriyorsun. O hüviyetini (Burada kişilik olarak düşünün) aşmana

imkân yok. Ki o hüviyeti de Hakk'tan aldıysa. Onun verdiği değerler üzere edindiyse.

Adam öldürüyor. Adam öldürme denilmiş. Veya bir yere zarar veriyor, zarar verme denilmiş. Mertebeler farklı. Her şeyi mertebesince okumadığımız sürece hiçbir şeyi kâmil bilemeyiz. Yoksa bu mertebeden kalkıp başka bir mertebeyi okumaya çalışırsak veya şöyle düşünün bu âlemin görünürleriyle kalkıp kuantum fiziğini okumaya çalışın, olacak iş değil. Newton fiziği ile kuantum fiziği. Her birinin mertebesi farklıdır. Kimyada da öyledir. Bütün işlerde de öyle. Maneviyatta ise mertebeleri hakkıyla meratip etmediğimiz sürece karıştırırız. Varlıkla mevcudatı, nur ile kevn i, Zat ile eşyayı. Eşya sadece araçtır. Önemli olan zattır ve zatın kendini hüviyette gösterişi ve bize kendisini hüviyet verişidir. İnşallah Gavsiyye Risalesinde bunları net bir şekilde işleyeceğiz. Âdemiyet o kadar ince noktalarda inceleniyor ki. Allah'ın selamları üzerlerine olsun.

"O varlığını yaşarken tekâmül eden değil faali mutlak olarak eylemde kendi varlığının seyrinde hüviyette kendisini zuhur ettirendir."

Kur'an ı Azümüşşan iki ilkeyle okunur.

1. Ahlâk kitabıdır. Ahlâk ilkesiyle okuyun.

2. Hüviyet kitabıdır, hüviyet kitabı olarak okuyun.

"Allah'la konuşmak isteyen Kur'an okusun" diyor. Okuyun; Allah size kendi hüviyetinden başka bir şey anlatmaz. Bir bakarsın "ben Kahhar'ım", "ben Kahir'im", "bak bunlar iman etmedi onlara Kahhar sıfatımla göründüm. " "Bak bunlar iman etti onları kurtuluşa erdirdim". Hep anlatımlar bu doğrultuda. Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarına, ahlâkına şahit olursunuz. Bir taraftan da Cenab-ı Hakk kendi o sıfatlarıyla kendisini kanıtlarken, betimlerken birçok şeyde de kendi hüviyetini size gösterir. Yani benim varlığımı, varlığımda böyle yaşarsanız böyle olur. Çok net bir şekilde dile getirir. Oradan istediği ise bize hep verdiği kendi varlığının ilahi sıfatlarıyla hüviyet bulmamızdır. Yani kendisiyle hüviyet

bulmamızdır, onun için diyor halifetullah; yeryüzünde halife yaratacağım diyor. Ne kadar onun ahlâkı, onu sıfatları üzere burada yaşıyorsak onun varlığını varlığında yaşarken, onunla zıtlaşmadan o kadar çok hüviyetimizde Cenab-ı Hakk'la tekâmül etmiş, kâmil bir insan olmuş oluruz. Mesela İnsan-ı Kâmil denir.

İnsanı Kâmil demek iki manâya gelir.

—Birincisi her zaman yeryüzünde bulunan Cenab-ı Hakk'ın ilah sıfatlarını en yüksek derecede gösteren, onun nurunu sıfatlarını bu âlemde göstergesi olan kişi olarak veliyullahların en büyüğü olarak söylenir. Takdiri ilahi ve her zamanda vardır denir.

Veya bazıları onu şöyle de yorumlar; insanı Kâmil tekdir; O'da Muhammed Mustafa efendimizin akıl nuru değimiz külli akıl nuru mertebesidir. Üstad-ı sani dediğimiz mertebedir. İnsanı kâmil odur. Ahlâki itibarıyla de Hz Resulullah'ta kendini göstermiştir. Ki ondan başka İnsanı Kâmil yoktur. Referans noktası diye gösterilir.

—İkincisi ise şudur. Her insan kendi sıfatının nedeni ne ise daha doğrusu, 1-Her insan kendi sıfatlarının Cenab-ı Hak onu hangi neden için yarattıysa, 2- Kendi nedenine devinirken hangi irade üzere yaşıyorsa o irade edilen sıfatları en yüksek derecede göstermesiyle beraber kendi kemâlâtını bulmuştur, yani İnsanı Kâmil olmuştur. Onun için demişlerdir ki her kişinin esmayı hassı ismi âzamıdır. Yani Cenab-ı Hak onda o sıfatla tecelli ettiğinden hususen, öncelikli olarak o sıfatı öne taşıdığı için o kişinin kendisindeki tecelliyatıyla o esma üzerindeki tecelliyatı sebebiyle bir kere o esma o kişi için ismi âzamdır. Bu bağlamda baktığınız zaman zaten o sıfatın gereği itibarıyla yaşadığınız sürece zaten o sıfata gelişiniz tekâmül etmiş olmanız demektir. Hakk zaten her şeyde en kâmil şekilde ki kâmil kelimesi O'na yakıştırılmaz. Çünkü Kâmil bir süreç içerisinde, kemâlât bir süreç içerisinde gerçekleşen bir şeydir. Allah için böyle bir süreç yok. Hüviyetinde tavırlarda bulunmak var. Ve bu sebepten dolayı Kâmil kavramı onun için kullanılmaz. Ona varma sürecinde kullanılan bir kavramdır. İnsanın O'na varma süreciyle alâkalı bir kavramdır.

O varlığını yaşarken tekâmül eden değil faali mutlak olarak eylemde kendi varlığının seyrinde hüviyette kendisini zuhur ettirendir. Bizler ise bu seyrin farkında bulunmak veya bulunmamak durumunda bulunuruz. Bilerek ve yahut ta bilmeyerek eylemlerimizle O'na dönüşte bulunarak, nedenimizi yaşayan olarak tekâmül seyrindeyiz. Zatıyla, nur olarak varlık olan ile eşya düzeyinde kevn i bulunan mevcudatı birbirine varlık mertebe düzeylerinde karıştırmamak gerek.

Unutmuş olduğum bir konuyu da belirteyim. Kişi asli olan Hakk'ın zatı ile ferdiyette başkasılıkta değil, kendi olarak varlık bulursa zaman kaydında zamanla kayıtlı olmayan bir varoluştadır. Hüviyeti Hakk denilen bu mertebede kişi donanımı gereği özgün bir fıtrata sahip olduğun gibi fıtratı gereği terbiyesinde bulduğu Rabbi sıfatı yani esma-ı hassı üzere yaratıcı ve özgün olan hüviyet tavırlarında bulunur. Böylesi tavırlarda hüviyette tekâmül en üst düzeyde gerçekleşir. Kâinatın meyvesi diye görülen insan, eylemlerinde Hakk'ı talim eden, deneyimleyen olarak Cenab-ı Hakk'ın en kârlı, en Kâmil mertebe meyvesidir. Belirttiğiniz insanı Kâmil mertebesi denilen Resul-u Kibriya ya gelince o insanın son evresi değildir. İnsanlığın son evresi Allah'tır.

Hiçbir insanda Allah'ı sonlandıramazsınız. Hazreti Sıddık'ın sözü. Kim ki Muhammed'e iman ediyor, bilsin ki Muhammed ölmüştür (sav). Kim ki Allah'a iman ediyor bilsin ki Allah ölmez.

İnsanlığın son evresi Allah'tır. Her şey O'nda başlar, her şey O'ndan başlar. O'nda sonuçlanır. O'nu istidatları kadarıyla yaşamış olan kişilere ve tecelli mertebeleri olan âlem mertebe ve görünen eşyanın tabiatına indirgemek, putperestliğin izlerini taşır. Ferdi olarak istidadında hakkınca Rabbi sıfatı gereğinde Allah'ı yaşamak ile O'nu bir insanda sınırlamak ve kendisini sonlandırıyormuş zannında bulunmak çok farklı iki durumdur. İstidadında Hakk'ı yaşamak ile bende başlıyor bende bitiyor demek çok ayrı iki durumdur. Onun için efendim derdi ki hiçbir Kâmil, Hak ile hakkını bulmuş hüviyetini bulmuş hiçbir Kâmil bende başlar bende biter diye dememiştir. Bilirler ki Hakk'ta başlar Hakk'ta biter, her şey.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

"*Kişi Hakk'ta sonlanmış olarak Hak ile varlık bulsa da bu âlemde istidadı kadardır. Onu hüviyetinde ameller üzere yaşamak. Tümellerde diyebileceğimiz esmaları ve sıfatları tavırlarda bulunan belli bir kuvvet, âlem, mertebe ve özellikle bir insana indirgeyemeyiz. Tümeller de diyebileceğimiz esmaları ve sıfatları üzere tavırlarda bulunanı yani Cenab-ı Hakk'ı belli bir kuvvet âlem mertebe ve özellikle, bir insana indirgeyemeyiz. Lakin onu tümeller seyrinde tavırlarda hüviyet bulan varlık olarak her türlü durum üzerinde müşahede edebiliriz. Böylesi bir seyirde müşahede edilen sebepler değil, eşyanın kendisi değil, iman dolu bir nefesle Cenab-ı Hakk'ın fiilde seyranıdır*."

Onun için bazı insanlar tasavvuf bir sezgi, feraset seyranıdır demelerine gerçekten hak vermek gerek. Çünkü Cenab-ı Hakk'ı iman dolu bir nefesle sezersiniz. Eşyanın tabiatı olarak göremezsiniz. Hz Ali bunu çok net söylüyor. Diyor ki

"Biz bu gözlerle Allah'ı göremeyiz. İman dolu nefesle Allah'ı görebiliriz".

Çok basit, bu gözler görüneni görür. Her varlıkta kendi varlığını gösterir. Başka bir şey göstermez. Ağaca bakarsanız ağaç, bardağa bakarsanız bardak… Allah'ı gören var mı?

Ama "Ya Rabbi şükürler olsun, Er-Rezzak'sın" dediğin anda eşyayı gören var mı?

Patronunuz size rızkınızı verdiği anda patronunuzu değil de Allah'ı biliyorsanız Allah'ı görüyorsunuz. Bakın fiilli konuşuyorum hep; olgusallığı değil, hep edimselliği konuşuyorum. Allah edimsellikte, fiilde görülür. Tecellide görülmez. Tecelliler kendilerini gösterirler. Hepsinin bir eceli vardır, görünüş ve biçimi vardır. Muhalefet ün lil havadis sıfatına muhalefet etmek isterseniz eğer deyin ki O'dur, etmek istemezseniz eğer bilin ki onlar üzerinde aşkın olan bir varlık vardır. Eylemlerinde görünür, sıfatlarında görünür. Bu bağlamda Hazreti İbrahim'i anlatmıştık. Evvela güneşi Rab ediniyor -bak olgusallığa bakıyor-, ondan sonra yıldızı Rab ediniyor. Ondan sonra öyle bir hale

geliyor ki artık güneş Rabbi değil. Yıldız Rabbi değil. Bütün kâinatta benim Rabbimdir, demiyor. Hz İbrahim Efendimize Nemrut'un kendisi şu soruyu soruyor. ''Senin Rabbin neye benzer?" "Rabbim öldürür, diriltir". "Bende öldürür diriltirim" diyor. '' "Emir veririm öldürürüm, emir verir, alırım dirilmiş olursun". Hz İbrahim diyor ki "Benim Rabbim güneşi doğudan yükseltiyor. Sen de batıdan yükseltir misin?". Rabbim hemen bir ayette şöyle der. "Ne güzel bir hüccet verdi", kesin bir delil verdin. Güneşi Rab etmiyor artık. Güneşin üzerinde eyleminde görünen bir varlıktan bahsediyor. Güneşi bize ihtiyaç olarak doğduran bir Rabden bahsediyor. Size hem zaman ihtiyacı olarak güneşi verdik diyor, eylemde göründüğünü söylüyor.

Geçenlerde bir kardeşim bir hikâye anlattı. Dedi ki köpekler vereni, sebebi olarak görürlermiş; verdikleri ele bakarlarmış. Kediler ise veren eli değil, verdireni görürlermiş; ona şükrettikleri için döner giderlermiş. Birisi sebepte kalıyor, sen verdin Allah ile arasına koydu. Burada önemli olan sebebe mi bakacağız, sebebe aşkın olanı mı müşahede edeceğiz? Sebebe aşkın olan dediğiniz zaman soyut bir şeyden bahsediyorsunuz. Algı düzeyinde algılanmayan bir şeyden bahsediyorsunuz. Hz Ali orada söylüyor zaten, "İman dolu bir nefesle seyran edersiniz". Çünkü soyut diye bildiğiniz şey imanla gerçeklik kazanır. Sevgiyle gerçeklik kazanır. Allah; inandığınız zaman sizin için gerçeklik kazanır. İnanana görünür, inanmayana niye görünsün ki! Ne kadar ferasetinizde yüksekse o kadar da ona şahitsinizdir. Şahit olmakla Onun sıfatlarını yaşamak arasında da fark vardır. Bununda altını çizeyim.

"Unutmuş olduğum bir konuyu da hususen belirteyim. Kişi asli olan Hakk'ı zatı ile ferdiyette başkasılıkta değil, kendi olarak varlık bulursa zamanla kayıtlı olmayan bir varoluştadır. Hüviyeti Hakk denilen bu mertebede kişi donanımı gereği özgün bir fıtrata sahip olduğu gibi fıtratı gereği terbiyesinde bulduğu Rabbi, sıfatı yani esma-i hassı üzere, yaratıcı ve özgün olan hüviyet tavırlarında bulunur. Böylesi tavırlarda hüviyette tekâmül en üst düzeyde gerçekleşir. Belirttiğimiz insanı Kâmil mertebesi dediğimiz Resulü Kibriya ya gelince insanlığın son evresi Allah'tır. Her şey

O'nda başlar, O'nda sonuçlanır. O'nu istidatları olarak yaşamış kişilere ve tecelli mertebeleri olan âlem, mertebe ve görünen eşyanın tabiatına indirgemek putperestliğin izlerini taşır. Ferdi olarak istidadında Hakk'ınca Rabbi sıfatı gereğince Allah'ı yaşamak ile O'nu bir insanda sınırlamak ve kendisini sonlandırıyormuş zannında bulunmak çok farklı iki durumdur. Kişi Hakk'ta sonlanmış olarak Hak ile varlık bulsa da bu âlemde istidadı kadardır. Onu hüviyetinde ameller üzerinde yaşar."

Bunu yine Hz Resulullah üzerinden örnekle göstereyim. Hz Sıddık bir gün yanına gidiyor. Ondan önce başka birisi gidiyor. Hz Resulullah'a ağzına ne gelirse söylüyor. Hz Resulullah sesini çıkartmıyor. Adam çekiyor gidiyor. Hz Resulullah efendimizin yanına Sıddık efendimiz geliyor. Ya Resulullah Allah'ı sende görüyorum diyor; bak, sen Allah'sın demiyor. Yani sonsuz olanı indirgemiyor. O'nun eylemlerinde, O'nun varoluşundaki tavırlarında Cenab-ı Hakk'ı müşahede ediyor, Allah'ı sende görüyor. Sen O sun dediğiniz anda noktalarsınız, mimlersiniz. Seyran etmek ayrı bir şey… Bu söz itibarıyla baktığımız zaman kişiye mi indirgeyeceğiz O'nu? Yoksa her kişide seyran mı edeceğiz. Eğer bir kişiye indirgersek öldürür gideriz O'nu.

'Tümeller de diyebileceğimiz esmaları ve sıfatları üzere tavırlarda bulunanı belli bir kuvvet, âlem, mertebe ve özellikle bir insana indirgeyemeyiz. Lakin O'nu tümeller seyrinde tavırlarda hüviyet bulunan varlık olarak her türlü durum üzerinden müşahede edebiliriz. Böylesi bir seyirde müşahede edilen sebepler değil, iman dolu bir bakışımda fiilde müşahede ettiğimiz Allah'tır.

Allah varlık seyrinde kendisini Muhammediyette bitirdi ise eğer, seyrinde bulunduğumuz muhammediyettir söylevinde de bulunmak gerekir ki bu da kişinin Rabbinden yana gafletidir

Çünkü Rabbi kendisi üzerinde de tecelli ediyor. '. *Sadece Muhammet efendimizde değil Krişna da İsa da Ali de vb insanlık makamlarında da böyle aldanışlarda bulunmak sevgi üzeri psikolojik bir yaklaşım üzere zanda bulunmaktan başka bir şey değildir.*

Kendi hüviyet tavırları olan tümeller de seyir edeni, hem kendisini hem de tümeller seyrini kişilere ve eşyaya indirgeme gibi bir lüksümüzün olmadığı kanaatindeyim. Böylece Allah'ı kişilerde ve nesnel olan durumlarda öldürmemiş oluruz. Rab sıfatıyla kendimizde bulabileceğimiz Allah'ı, kendimize kişi ve eşya ile uzak kılmayız.

Efendim onu şöyle derdi; Allah'la araya sebepleri koymuşlar, kişileri koymuşlar; böylelerinin arasında bir de futbol sahası koyarız, güzel top oynarız diye espri yapardı. Yani kişiler zaten o kadar çok kişi koyuyor ki sebepleri koyuyor ki şu yaptı bu yaptı o yaptı. Allah ne yaptı?

Tevhit için güzel bir hikâye vardır. Kadıncağızın birisi şeyhin birine hediye götürüyor. Hediyesini veriyor, verirken de adamcağız diyor ki, ben Allah'tan başka hiç kimseden hiçbir şey almam. Kadın şöyle bakıyor "ey şeyh" diyor. "Senin için iki gözlü derlerdi meğer tek gözlüymüşsün". Verenin Hakk olduğunu görsene, orada kendisine Hakk demiyor. Veya zor bir koşulda Hakk'ı nasıl müşahede etmemiz gerektiği noktasında Arnavut Kadın'ın hikayesi ki böyle insanlar çok ender yetişiyor. Ev sahibi olmuş, ertesi gün ev yanıyor. Kadın "dün verdi, bugün aldı, zaten O'nun idi" diyor. Malik-ül mülk sıfatı ile müşahede ediyor.

Tevhit her şeyi Hakk görmek değil. Her şeyde Hakk'ı görebilmektir. Tevhit sebepleri aşkın olanı görmektir. Kişileri, sebepleri, Allah ile aranıza koyarsanız Allah'ı öldürürsünüz. Ki Allah ölmez. Kendinize öldürürsünüz. Sebepler dairesinde yok olur gidersiniz. Kişinin seyr-ü seferi kendinden kendinedir. Onun için bir tane mübarek güzel söylemiş: La dan illallah'a gelene kadar nice yol kesici vardır halince.

"Yani Allah ile kul arası yok iken, aramıza eşya ve üçüncü şahıslar koymak pek akıllıca gelmemekte." Bu kitapta da öyle güzel bir şey var. Allah'la arasında kimse yok. Allah'la güzelce konuşuyor. Ne bir melek girmiş ne bir nebi giriyor. *''Buna rağmen tarik çocukları için ebeveyn misali idoller olarak beslenecekleri kişilerin olması önem arz eder''*. Eğer çocuk annesini babasını büyük bilmezse onun ahlâkıyla beslenemez. Bu düzeyde gereklidir. *''Buda tarik çocuğunun Hakk ile tekâmülünü bulana*

kadar devam eder''. Allah'a, Allah ile kâmilliğini bulana kadar. O Allah'ın sıfatlarıyla sıfatlanana kadar. Çünkü her varlık nedenini bulduğu zaman kâmil olmuştur. İnsan ise nedenini Allah'ta bulur. Çünkü varlık nedeni Allah'tır insanın. Ben diyor insanı kendim için yarattım diyor. Sebepler ne? Bilinmekliği istedim. Sebepler ne? Halifelik. Ya da insi ve cinsi bana ibadet etsin diye yarattım.

Neden var olduğumuzu kimse bilemez, diyenler var. Kur'an söylüyor, niye bilemeyiz ki? Nedenimiz Halifelik, Allah'a hizmet, ibadet. Nedenimiz; bilmek. Bilmek aklidir, hizmet amelidir. Yani bir ilken var oraya rücu etmen için. Rücu ettiğini amellerinde göstermek için. Halifelik zaten ikisiyle beraber sende tecelli etmesi için. Bildiğini içselleştireceksin, hüviyetinde göstereceksin.

Bir gün rüyamda Kadiri meşreplerle yetiştiğim için Kâdirileri görüyorum. Efendimin yanına gidip geliyorum, daha yeniyim. Kâdirileri rüyamda ağaçlara tapınıyor olarak görüyorum. Semadan izliyorum hani ruh bakışı derler, çoğumuzda olmuştur. Kâdiri dervişler ağaçlara secde ediyor. "Bunlar ne yapıyor, bu ağaçları kesmek boynumun borcudur" dedim. Meğerse Kâdiriler efendilerinin yanına gittikleri zaman Allah'ın yanına gidiyormuş gibi giderlermiş. Bak efendilerini Allah yapmıyorlar. Musa'nın dağındaki tecelli gibi gidermiş, konuşan dili olurum mertebesiyle.

Bir gün efendim sordu. Oğlum nasılsın? Ben dedim malumunuz efendim. Oğlum dedi "Allah'a malum, bana ne malum". Ben de içimden demiştim, "Allah'a malum". Bakın orada Abdullah Değerli'yi Allah yapmadım, hiçbir zaman. Haddime mi sınırlayayım, ama tecellisi başladı mı, Abdullah Değerli kalmıyor. Allah diyor "Ben veli kulumun gören gözü, duyan kulağı, tutan eli olurum".

Bir sohbetine başladı mı içim dışıma çıkardı. Ne rüya kalırdı, ne aklımdaki düşünce, geldiği zaman o düşünce kalırdı. Hepsini tek tek söylüyor. Özleri bilen Allah'tır diyor. Bak veli kulumun konuşan dili, gören gözü olurum. Şimdi O'nu Abdullah Değerli'de sınırlamaya imkân

var mı? Abdullah Değerli çekti gitti, ama Hakk'ın tecellisi bitmez. Allah ölmez. Kişiler gelir gider, ama Hak her an seyirdedir.

Arkadaşın sorusunda; Âlemde bir eksiklik ve evrim görmüştü. Eksiklik var ki tekâmüle gidiyor diye bir tespiti var. Onun üzerine de bir şeyler söylemek gerekir.

"Âlemde evrim üzeri eksik olarak gördüğünüz ise bir yanılmadan ibaret zanlı bir bakıştır. Sizin sorularınıza farklı noktada cevaptır bunlar. İlkeniz Hakk veya varlık olarak değil, irade olarak bakarsanız Hakk Teâlâ'nın muradı üzere her şeyin birbirlerini sıfat ve eylemleriyle tamamladığı kesret seyrinde vahdetin olduğunu ve ilahi murat hükmünde olan her var olanın, hikmeti gereği eksiksiz var olduğunu görürsünüz". Kedi kediliğinde, ağaç ağaçlığın da birbirlerini tamamlayışta da o sıfat gereği birbirlerini tamamlıyorlar zaten.

"*Hikmeti gereği eksiksiz var olduğunu görürsünüz. Amaca ve ilkeye bağlı olarak düşünüldüğünde görülecektir ki kusursuz bir varlık seyrinde, varoluşta bulunuyoruz"*.

Hz.Merkez Efendi tam ismi Hz Musa idi herhalde, Hazreti Sümbül Efendi halifelerini çağırıyor diyor ki "Evladım, Allah size güç kuvvet verse bunu nerede kullanırsınız". Birisi diyor "Efendim bunları yok ederim, şunları keserim" " şu işi yaparım, bunları getiririm, bunu götürürüm, şöyle ederim". Hz Musa'ya geliyor diyor ki Musa oğlum sen ne yaparsın?

"Efendim diyor ben bir şey yapmam zaten her şey merkezinde dönüyor".

Eğer bir şey yapmak gerekiyorsa; Bir muallim giderse bir muallim getiririm, bir at giderse bir at getiririm, bir hekim giderse bir hekim getiririm gibi bir cevap veriyor. O merkezinde diyor. Ondan sonra Merkez Efendi oluyor zaten. Yani her şeyi hikmetiyle gördüğünüz zaman, zaten noksan görmezsiniz. Hikmeti, nedeni doğrultusunda zaten noksansızdır. Allah'ın muradı vardır, muradı gereği zaten noksansız bir

yaratılıştadır O. Onun için âlemde eksik diye bir şey yoktur. Yanlış diye de bir şey de yoktur. Yanlış veya eksik gördüğümüz bizim kendi eksik bakışımızdır.

"Görülecektir ki kusursuz bir varlık seyrinde varoluşta bulunuyoruz. Amaç hüviyet kazanmak ve hüviyet üzeri bilinmektir. " Bilinmeyi istedim diyor. Amaç hüviyet kazanmak ve Allah'u Âlemi hüviyet üzeri bilmek ve kendimizi de O'nun hüviyeti üzeri bilmektir.

''Ben gizli bir hazineydim bilinmeyi murad ettim kutsi hadisini bilmeyi murad ettim diyerek değiştirme hakkımız yoktur. Bilmeyi murad eden bir tanrı olsaydı herhalde kusursuz varlık seyrinden bahsetmemize imkân olmazdı''. Ki her şey tesadüf olurdu her şey kaos olurdu. En basiti donanımları kendisine baktığımız zaman görüyoruz. *''Bunu belirtmemim sebebi ise sorduğunuz soruların temelinde bilinmeyi isteyen bir tanrıdan daha çok bilmeyi isteyen bir tanrı tahayyülünde bulunulmasıdır. Böylesi bir görüş üzeri bilinmeyi isteyen bir tanrıdan daha çok bilmeyi isteyen''*, Yani yaratıyor biliyor gibi, bunu şöyle anlatıyor. Ben bildim, benimle beraber o bildi, buraya kadar götüren var. Kadim bilgelik diye bir şey var. Kadim bilgelikte bir insan aynı kaynaktan beslenmeye başladığı zaman on beş bin sene önce bir insan bir söz söylüyor. Aynı sözü hiçbir şekilde ilişki kurmadan insanlar bir kaynaktan okumadan farklı bir kaynakta bin sene sonra on bin sene sonra söyleyebiliyor. Birinde bildi diğerinde niye bilsin ki? Zaten biliyor. Hz Resulullah'ın hadislerini çatır çatır söylerler hiç okumadan. Bir olayla karşı karşıya kalırlar derler ki bu böyledir. O hadistir efendi. Çünkü aynı kaynaktan besleniyor, o nedenle o esmada farklı bir disiplinde farklı bir biçimde üslupta onda da çıkıyor. Onda bilinen şey, ilk başta prototipinde bilinen şey başka birinde de bilinmeyi arz ediyorsa Allah'ın Bedi esmasına aykırı gelir. Bilmeyi tekrarlamaz çünkü. Ki bilme derdi yok, bilinme derdi var. Bunu da aşikâr beyan ediyor, "ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim" diyor. Kur'an da ki bütün akıl etmez misiniz ayetlerine bakınız. Ya, bilin diyor, akıl etmez misiniz? Ben bilmeye çalışıyorum demiyor, beni bilin diyor. "Sizler için ayetlerimizi gösteriyoruz" diyor, "akıl etmez misiniz?"

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

"Bilmeyi murad eden bir tanrı olaydı herhalde kusursuz varlık seyrinden bahsetmemize imkân olmazdı. Bunu belirtmemin sebebi ise sorduğunuz soruların temelinde bilinmeyi isteyen bir tanrı daha çok, bilmeyi isteyen bir tanrı tahayyülünden bulunulmasıdır. Böylesi bir görüş üzeri tanrı düşünüldüğünde doğal olarak elbette ki tanrı için tekâmül kavramını kullanmak gerekir. "

Burada Tanrı kavramını kullanmam felsefi bir söylevdir. Kimse yanlış anlamasın. Bilmeye çalışan bir Tanrı'dan bahsediyorsak, Cenab-ı Hakk bir şeyi bilmeye çalışıyorsa o zaman onun da tekâmülü var. Çünkü bir şeyi bilmeye çalışıyor. Bilmede tekâmül, bildikçe de kendi hüviyetinde tekâmüller başlar.

Böylesi bir görüş üzeri tanrı düşünüldüğünde doğal olarak elbette ki tanrı için tekâmül kavramını kullanmak gerekir. Elbette ki tanrı için tekâmül kavramını kullanmak gerekir. Bu zamanlar bu bakışın silinmesini gerektiren zamanlardır".

Çünkü hem kuantum fiziği, hem diyalektik, hem sibernetik, hem de felsefi olarak eğitim seviyelerinin yükselmesi hem insanların varlığa bakış açılarının farklı farklı noktalarda anlam kazanması ile bu gibi bakış açılarının artık yavaş yavaş ortadan kaldıracağı kanaati var bende. Bu yüz değil binlerce sene sürse bu bitecektir, başka çaresi yok. Bilen değil kendini bildirmeye çalışan bir varlık var. En basiti peygamberleri düşünün. Niye geldiler ki? Her birinde Allah kendini bilmek için mi getirdi? Değil. Kendini bildirmeye getirdi. Biz sizi âlemlerin Rabbi olan Allah'a davet edeceğiz diyor. Bütün dinler tarihinin felsefesinde yatar bu. Hep bildirme var. Ne kadar biliyorsak o kadar O'nu yaşama derdimiz var, O'na varma derdimiz var. ''Bana seni gerek seni "derdimiz var.

Başka bir soru daha sormuş şöyle demiş.

"Yokluk olmayacağı için her ne varsa varlıktan başka bir şey olmaz diye düşünüyorum. Yaratılmış değil yaratıcı olduğu için sadece O vardır. Sadece O var ise bizler O'ndayız demektir. Yani bir varlık denizindeyiz. ''

Eyvallah da istidadımız kadar oluruz daha fazla değil, kalkıp ta deryayı kendimizle sınırlama hakkımız yok.

“Ve varlık gönderdiği kitapta belirttiği gibi her an bir oluşta, uykuda değil, bizler dahi bu âlemde eğer O’nda isek o zaman zat nedir?’’diye soruyor. İnsan ister istemez soruyor” diyor ve bitirmiş.

“Kur’an da sen baki olan Allah’ın veçhine yönel denmekte. Eşyanın sizce bakilik ve varlık özelliği var mıdır ki Varlığın vücud mahiyetinde kendisi olsun. Bu bağlamda siz halen bir ağacın veya bütün kâinatın Allah olduğuna iman ediyorsanız diyecek söz bitmiştir. İstidat ve fizikte faz diye bir şey var. Faz çalışmanızı tavsiye ederim.”

Her şey Hakk tır derseniz bu sığ bir görüştür. İnce ayrıntılarına girerseniz hangi mertebede Hakk’tır, hangi mertebede Hakk değildir. Bunları çok iyi bilmemiz lazım. Sıfatı üzerinden hangi noktada Hakk’ı yaşıyor hangi noktada Hakk’ı yaşamıyor. Hangi noktada Hakk’ın temsilcisi hangi noktada değil. Hangi noktada onda Hakk’ı müşahede edeceğiz, hangi noktada müşahede etmeyeceğiz. Bunları bilmezsek eğer Hakk’a kendimizi, üçüncü şahısları ya da eşyanın tabiatını aramıza koyar, her şeyi Haklaştırır; o zaman kendi varlığımız üzerinde tecelli edeni bulamayız. Hüviyetimiz doğrultusunda takdirle Cenab-ı Hakk’ı bulamayız. Gavsiyye’yi seçmemin sebebi özellikle insanı vurguluyor. Ben iman ediyorum ki Efendim Abdülkadir Geylani’de böyle bir tecelli olmuştur. Ve Cenab-ı Hakk Gavsiyye’de bi-zatihi kendisi dile gelmiştir. Kur’an-ı Azimüşşan'dan örneklerle beraber inşallah okuruz. Ayetlerle beraber aklıma geldikçe hangi ayetlerle örtüşüyor inşallah okuruz. Aynı zamanda sohbetlerimizin şöyle bir amacı da olmuş olur; ola ki sohbetlerimiz de -ki kelam insanın varlık aynasıdır- kelam ile beraber varlık aynamız olurda kendimizi buluruz. Bir parça daha hayata bambaşka bir bakış açısından bakarız. Ve o bambaşka açıdan Cenab-ı Hakk’ı daha yakından tanır, elimizden geldiğince O’nun varlığında nasıl yaşamamız gerektiğinin bilincine ereriz.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

TEKÂMÜL KONUSUNU BİR KEZ DAHA TOPARLAYAYIM;

"*Doğada mevcudat dairesinde tekâmül, değişim ve dönüşüm ilkeleri üzeri devinim sürecinde her mevcudun fıtratı doğrultusunda içeriği olan melekesi gereği ile vereceği ürün veya olacağı şey sonucunda gerçekleşir. Böyle olsa da mevcudun sonuca doğru giderken bulunduğu her durum, sonuca taşıyıcı bir durum olarak tekâmülünde görünür. İnsanda ise tekâmül, doğa zemininde doğada olduğu gibi gerçekleşiyor olsa da insanın iradeye bağlı edimleri ve ereğe bağlı ürettikleri üzerinden edindiği yaşam biçimi ve hüviyette gelişim ilkesi gereği ile tahakkuk eder.*

İnsanda yaşam biçimi, kişilikte ilke gereği ile evrensel olan ilahi sıfatların ahlâkında yaşanmasına temel olarak insanın hüviyet edinmesine araç tekâmül nesnesidir. İnsan gelişim ilkesi gereği ile hüviyette tekâmül eder. İnsanda gelişim, ilkesi doğrultusunda hüviyete taşınmada gerçekleşen tekâmül yükseltici olan dikey düzlemde, diğer mevcudatta değişim dönüşüm ilkelerinde gerçekleşen tekâmül ise yatay düzlemde gerçekleşir. Hüviyete taşınma düzeyinde bakıldığında doğada tekâmülün olmadığını insanda tekâmülün gerçekleştiğini belirtmek gerekir.

Allah'ın mutlak yaşam öznesi olarak zatından bakıldığında varlık olarak şahsı düzeyinde "ahad olan Allah" ilke alınırsa eğer "ne gelen var ne de giden" sözü söylenebilir. Bununla beraber her mevcudun tümelinden bakıldığında (insan, ağaç, kuzu, hayvan vb) genelleme sebebiyle tekâmülün "gelen giden yok" bağlamında, olmadığı söylense de doğada değişim ve dönüşüm sürecinde bulunan mevcudatta ve gelişim ilkesi gereğinde de insanda tekâmülün gerçekleştiğini belirtmek gerekir.

Özellikle belirtmek gerekirse hüviyet ilkesinde tekâmül insanda gerçekleşir, diğer mevcudatta değil. "

Gelecek haftadan itibaren evvela Zat, Allah, Allah'ın zati sıfatları, subiti sıfatları, Esma-ül Hüsna'yı bir parça işleyerek ondan sonra insanın kendisini işleyerek, insan ne? Âdem ne? Biz neyiz? Konusuna devam

edeceğiz.

Aslında insanın bir Ne'liği olmaz, insan hüviyet varlığıdır, NE'lik varlığı değildir. İnsan eşya varlığı değildir, beden varlığı değildir. İnsan şahıs varlığıdır, hüviyet varlığıdır. Neyin içinde kimiz? Nasıl yaşıyoruz? Ondan sonra Gavsiyye'yi açtığımız zaman tıkır tıkır oturur. Farklı esmalar varsa nokta nokta üst üste beraber getirirseniz, özellikle sorularınız olursa veya size ters gelen şeyler varsa burada söyleyin arkamdan bir şey söylemeyin. Sevgi muhabbet olsun.

Bir dost yitireceğime binlerce başım feda olsun. Dost yitirilmesin, insan yitirilmesin. İnsana hizmet Hakk'a hizmettir. Fikirlerimiz ne kadar ayrıda olsa zorlayıcı sözler de çıksa ahlâkta biriz. Fikirlerimizin aynı olması önemli değil. Fikirlerimden dolayı ben hesaba çekileceğim. Her insana da öyle bakın, imanda bir, ahlâkta bir. Aynı Allah'a iman ediyoruz, aynı ahlâk üzere yaşamaya çalışıyoruz. Başka neyimiz var ki? Bu ortak noktamız. Ve o ortak nokta bizi burada toplandırıyor. Ne kadar fikirlerimiz ayrı, yaşam biçimlerimiz ayrı olursa olsun önemli değil. Kılık kıyafeti şöyle, öyle, şu fikirdeymiş, bu fikirdeymiş. Fikirlerimiz ne kadar farklı olursa olsun imanda biriz, ahlâkta biriz. Çünkü ahlâkta bir olunur, imanda bir olunur. Onun için diyor mümin müminin kardeşidir.

22. 09. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları 1. Bölüm
Halil İbrahim GENÇ

Geçen hafta sohbeti bir cümle ile bitirmiştik. Fikirlerimiz ne kadar ayrı olsa dahi, imanlı burada gelenlerin hepsi kanaatim o ki! Müslüman, müminizdir. Ne kadar müminiz, ne kadar Müslüman'ız o da ayrı bir mevzu…

Fikirlerimiz ne kadar ayrı olursa olsun fark etmez, imanda ve ahlâkta biriz, eğer müminsek zaten biriz.

Bu noktada imanda ve ahlak da birsek eğer; fikirlerimizin ayrı olması o kadar önemli değil. Çünkü itikat mezheplere baktığımız zaman; Maturti'den Eşari'ye kadar, her ne kadar ayrı ayrı görüşler arz etmiş olsalar bile iman da birliklerini ahlakta birliklerini görüyoruz. Başka dinlerde de aynı, fark etmiyor. Yani semavi olan bütün dinlere baktığımız zaman, her ne kadar bizleri onlardan ayrı kılan itikad-i noktada olsa dahi; iman da (Allah'ın tekliğine) ve ahlakta (ahlakı tavsiye etmede) bir birlik arz ettiğini görüyoruz. İster Hıristiyanlığa gidelim, ister Yahudiliğe gidelim, ilk orijinallerine baktığımız zaman kötülüğü emredilen hiç bir durum olmadığını fark ederiz ki semavi olan hep hayrı ister zaten… Bu bağlamda baktığınız zaman konuşmalar esnasında fikirlerimiz ayrı düşse dahi, ileri ki safhalarda başka bir pencere açılarak o fikirlerde birleşeceğiz elbette ki; bir ilke veya bir ahlak elbet bulacağız kanaatindeyim. İnşallah sabır ile beraber ders çalışırız...

Geçen hafta buyurduğum gibi Abdülkadir Geylani'nin Gavsiyye Risalesi iki ilke içeriyor; Allah ve insan. Onun için insan ile Allah'ı bilmezsek… Bilmezsek diyorum çünkü bazı insanlar 'Allah bilinmez sadece inançtır' diyor. Farklı bir itikat noktasında farklı bir söylev çıkıyor: 'Allah hakkıyla bilinmez sadece O'na inanmamız gerekir' gibi söylevlerde de bulunmuşlardır. Allah bilinmez diye bir şey yok, Allah bilinir de hakkıyla

bilinip bilinemeyeceği söz konusu olabilir. Bu iki ilke -Allah ve insan- doğrultusunda; Allah'ı evvela sıfatları ile esmaları ile zevk edelim. Ondan sonra insana geçelim, ondan sonra kitaba geçelim demiştim. Çünkü bu ilkeyi zevk etmez, aynı ortak aklı paylaşmazsak; ne kast ettiğimize dair, ondan sonra ki süreçler de belki dil problemi çıkabilir.

İkinci bir nokta bu gibi ilahi metinlerde, ilahi dememin sebebi bir veliyullahın dilinden çıkmasıdır. İlahi metinlerin özelliği -ki buna Kur'an' da dâhildir- baştan sona ve sondan başa doğru okunduğunda anlam yitirmesi olmaz bunlarda. Kur'an ı dahi öyle okuyabilirsiniz. Mesela genel de sure sıralamaları farklı olduğu için veya bazı yerlerde ayet farklılıkları yani, nüzul zamanlarına göre ayet sıralamalarında farklılıklar oluştuğu için ilk orjinal halinin dışında bulunduğu için bazı surelerde, anlam yitirmesi olur ama kısa surelerde direkt geldikleri için, anlam yitirmesi görmezsiniz. Asr Suresi gibi, İhlâs suresi gibi, Nas Suresi gibi, anlam kaybolmaz. Hani bir roman okursunuz tersten okursanız okuyamazsınız, Kur'an öyle değil ama... Kur'an ve bu gibi ilahi metinlerin enteresan mucizevî bir durumudur ve anlam yitirmesi olmaz. Bunlarda, baştan veya sondan okunması önemli değildir bu bağlamda.

İkinci bir şey muhatabını kâle aldığı için direkt muhatabıyla dışlaşan, aynalaşan bir hususiyette hitap-muhatap ilişkisine sahiptirler, bizatihi muhatabın kendisini ele aldıkları için. En basiti ayetler üzerinde söylersem Kur'an-ı azimüşşanda ki bütün ayetler insanlaştırmadığımız sürece anlaşılmaz. Çünkü ilahi metinler yaşama dairdir. Onun için Hz. Ali 'ben Kur'an-ı Natık'ım' diyor. Hz. Ömer 'biz onun zamanında yaşardık' diyor, ondan sonra yaşanmıyormuş gibi bir durum var, ama değil. Yaşanan bir kitap eğer yaşanmazsa duvarda asılan bir mushafın dışında bir şey olmaz. Bu bağlamda baktığınız zaman ilahi metinlerin genelde tamamında muhatap alınır okuyucu veya o mertebeye varmış kişiye... Çünkü Gavsiyye veliyullaha yazılmış bir risaledir, yani muhatabı evliyullahdır. Ve bu bağlamda o mertebelerin hakkını yaşamadan yani deneyimlemeden anlaşılması zor. Çünkü iki türlü öğrenim vardır, birincisi akli; nakille gözlem, deney ile bilgi edinişimiz vardır, buna nakil

denir. İkincisi ise ilm-i ledun ile gönülden gelen, muhabbetle gelen Cenabı-ı Hakk'ın gönlümüze bıraktığı ilhamatlar, ferasetle, nuruyla gelen bilgiler ki bununla bilişlerimiz olur ki buna da “Katımızdan bir ilim” diyor Kur’an-ı Azümüşşan'da. Bu katımızdan ilim sahipleri olanlara ise “İlm-i Rasihun” sahibi yani kesin bilgi sahipleri, kesin bilgi sahipleri olan âlimler deniyor.

Bu bağlamda baktığınız zaman, bu metinlerin tamamı yaşamda deneyimlenmediği sürece sadece ve sadece nakil bilgisine bağlı olarak belki bir tefsir getirebilir, tevil içeriğini ise pek anlayamayız. İşin enteresan tarafı şöyle bir durum da var. Her varlık kendi sıfatı üzeri bir bilişe sahip olduğu gibi, insan ise kendi fıtratı üzere veya kendi fıtratında ki esma-i hassı ve donanımı, eğitimi, öğretimi veya hangi mertebenin hakkına sahipse, o mertebenin hakkına göre bir bilgi edinmesi vardır. Ve fıtratı doğrultusunda ki bakış açısı neyse Kur’an ın getireceği yorum da ancak o kadar olabilir. Bu sadece Kur’an için söylenmeyebilir, bütün okuduğumuz kitaplar için de geçerlidir. Yani bir Aristo'yu benim anlamam farklı olabilir, başka bir insanın anlaması farklı olabilir. Cenabı-ı Hakk’ın bana verdiği muhabbete göre Kur’an-ı anlamam başka bir insanın Kur’an-ı anlamasına göre farklılıklar arz edebilir. Bir insan şeriattan bakar, şeriattan bakıyorsa adalet sıfatı gereği bakar. Şeriatın iki veçhesi vardır: ibadet veçhesi ve adalet veçhesi. Adalet veçhesinden bakar, okuması ayrı bir hususiyet taşır ama şeriatta, ahkâmda ve hükümlerde okuması ayrı bir anlam taşır. Muhkem ayetleri bile ona göre yorumlar çıkartanlar dahi olabilir. Hakikatten bakan insan ile şeriattan bakanın bakışı farklı bir anlam arz eder. Bu doğrultuda; içselleştirmediğimiz sürece -ki severek içselleştiririz- ve deneyimlemediğimiz sürece hiç bir kitabın bizde karşılığı yoktur. Yani muhatabı değilizdir. Evvela onun için diyor; “O’na saflar dokunur.” Evvela saf bir şekilde, temiz bir şekilde onu içselleştirmemiz adına okumamız gerekiyor. Aslında sadece anlamak için değil, yaşamımızda deneyimlemek için. Bu sebepten dolayı metinin kendisine girdiğimiz zaman yaşamın kendisinde nasıl tecelli ettiğini görmemiz lazım.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Geçenlerde bir arkadaşımız bir soru sormuştu; İnsan, insan ile Allah arasındaki ilişkiyi abartıyor mu? Kanaatim o ki bu sorudaki niyet, tasavvuf yolunda giden, birçok insanın Allah ile olan muhabbetleri sebebiyle olsa gerek… Muhabbetleri olmasa bile entelektüel bir zevk edindiklerinde ilahi sıfatlara dair, kendilerine yakıştırdıkları birçok şey olabiliyor. Bu, güneşe ilah demek gibi, aynı şey fark etmiyor. Yani kendi sıfatı haricinde Cenabı-ı Hakk'ın sıfatlarını kendine yükleyebiliyor. Bu akli olarak olursa, ilim-el yakin düzeyinde olursa problem arz eder. Burada haddini aşma söz konusu olur.

Ama hali olursa, yani bizatihi o söylevin melekesi üzeriyse, kuvveti üzeriyse orada Hakk'ın tecellisi söz konusu olduğu için abartı olacağını zannetmiyorum. Mesela abartı olarak belki görebileceğimiz; Beyazıt-i Bestami'nin "Süphanım Süphan" veya İsmail Emre'nin "Bugün Benim Emre'de karar kılan" gibi birçok sözünü görebiliriz. Ama "Veli kulumun konuşan dili olurum" dedikten sonra artık orada bizim bakış açımız söz konusu olmaz. Bunu biraz daha ileri götüreyim; bir hadis-i kutsi de diyor ki; insan benim sırrımdır, ben insanın sırrıyım. Daha da ileri götüreyim "Âdem'deyim Âdem'e secde edin." Veya insana verildiği sıfatlar itibarıyla biraz daha ileri götüreyim; "Biz insana şah damarından daha yakınız." Biraz daha ileri götüreyim, "Veli kulumun gören gözü, duyan kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı olurum, düşündüğünde manasını veren ben olurum" Eğer bu bağlamda hakkıyla bu söylenenleri içselleştirmiş, yaşayan (içselleştirme kavramı burada biraz aciz düşer) varsa orada abartı söz konusu değil, olanı yaşıyordur.

Abartı olanı hakkının dışında göstermek, söylemek veya ona hakkının dışında haklar adletmekle alakalı bir şey. Eğer hakkı olan bir şeyi söylüyor ve dile getiriliyorsa, orada abartı değil, olanı dile getirmiştir, oda haktır, gerçeğin dile getirilişidir. Hz.Beyazıd-ı Bestami'nin hikâyesini şöyle anlatırlar,"Süphanım Süphan" dediği zaman, şeriat ehlinden olan dervişleri dediler ki; Efendim böyle söz söylediniz, biliyorsunuz ki böyle olduğu zaman şirk olmaz mı? Efendi de dedi ki; Kim böyle bir şey söyler; katli vaciptir, alın bıçakları elinize beni vurun... Bir rivayete göre de "alın

kılıcı boynumu vurun” der. Rivayetin birisinde kılıç der o cezbe esnasında Allah'ın nuru istila ettiği zaman "Süphanım süphan" dediği zaman, takdir, bakın burada Allah'ın nuru istila etti dediğini ben söylüyorum orada öyle bir rivayet yok çünkü o nur tecelli ettiği zaman o söz söylenmez. Söylemeye hiç kimsenin hakkı yoktur, söyleyemez de zaten... Çünkü tasavvuf yolunun bir başka özelliği bir şeyi yaşamıyorsanız ve dile getiriyorsanız ve gerçekten o yoldaysanız Azimallah, hakkını isterler.

Bu yolda olmak nasıl bir şey? Bir Pir'e gidip biat etmek yolda olmak değil… Evet, bir ayna elbet lazım... Bir insan Hakk’ı seviyorsa zaten yoldadır. Her varlığın kendi tekâmülü sürecinde zaten aldığı nefes üzerince Cenabı-ı Hakk’ın hangi sıfatı üzerindeyse, o sıfatını gösterdiği amelleri ve eylemlerince zaten yaşam yolundadır. Hani "Maliki yevmiddin" diyor. Din gününün sahibi, yaşam gününün sahibi demektir. Çünkü üzerinizdeki malikiyeti yaşamladır, dirilikledir. Cenabı-ı Hakk’ı diriliğinizde bulursunuz ve bütün diriliği ile size hakimdir, esmanıza hâkimdir, yani sizin hayat yolunuza hâkimdir. Ayrıca mahşerde din gününün sahibidir, amenna. Ama her an din gününün sahibidir. Yaşam yolunuzun sahibidir. Bu bağlamda baktığınız zaman ayriyeten bir yaşam yolu edinmeye gerek yok. Tamam Maliki Yevmiddin ama hemen arkasından geliyor “Ya Rabbi bizi yolumuzdan sapanlardan değil, doğru yola ilet” diye dua var burada. Ve bu bağlamda baktığımız zaman doğru yol nedir? Bunu da Hz.Resulullah'ın hadisi ile söylersek “Allah'ın ahlakı ile ahlaklanınız” Yaşam yolunu en güzel tarif edecek budur... Sıfatları ile sıfatlanınız. Yani Cenab-ı Hakk’ın esmaları, Cenab-ı Hakk’ın sıfatları üzere amel edin ve onları üzerinizde gösteriniz ki; o zaman zaten doğru yoldasınızdır.

Güzel bir ayet ile süslemek gerekirse, “Doğru yol üzere olanların üzerine melekler iner” diyor. Allah doğru yol üzerinde bulunacaktır. Nuh a.s. buyuruyor; “Rabbim doğru yol üzerindedir” diyor. Bunu Rabbim kavramı ile ele alırsanız, üzerinizde hangi ilahi sıfatlar tecelli ediyorsa; o sıfatın üzerinden size Rab olur. O sıfatın! Eylemde bulunduğumuz, varlık

bulduğumuz sıfatlar neyse o sıfata; mesela göz üzerinden görme, Basir üzerinize Rabdir. Mesela bir olay olur o olaya karşı adaletiniz vardır, orada haksızlık olmuştur orada adalet sıfatı üzerinize Rab olur. Yahut ta Celal olur, Cemal olur... Cemal sıfatına haizsinizdir o şekilde; Cenab-ı Hakk'ın sıfatı üzerinizde haiz olur. "Her kişinin Rableri onların üzerindedir" ayetinden ki her insan bunu kendi üzerinde görebilir.

Onun için de iki bakar bir görür, iki kulakla duyar ama bir duyar, orada bir'e yükseltmek... o başka bir şey… Çünkü iki kulak duymaz. Beynimizle duymayız aslında, bazı bilim adamları niye bunu söylüyor anlamıyorum. Eskiden kulakla duyuyor, gözle görüyorduk, sonra beyinle duymaya görmeye başladık. Değil, her şey araçtır aslında. Ancak ruh görür, ruh duyar... Ruhunuz olmazsa size ruh veren ruh üfleyen hani "Âdem'e ruhumuzdan üfledik "diyen, üfledi de bitmedi her an varlığınıza varlık veren size gösterendir O, size duyurtandır. Ve herkes hakkınca, istidadınca...

İstidat ve hak kelimesi bu noktada çok önem arz eder. Herkes istidadı ve hakkınca Hakk'ı yaşıyor zaten. Onun için bir olanı, bir edemeyiz. Hadi tevhit derler; biri, bir olanı birle bir etmek... Bir olanı nasıl bir edeceksin ki… Yahut ta şeker ile sütü karıştır, ayrıştır ayrıştırabilirsen? Sütte ve şekerle olanı nasıl birbiriyle bir edebilirsin hani misal olarak veriyorlar ya onu mantıksal olarak… Ayrı olan şeyleri birleştirip bir edebilirsiniz ama ayrı olmayan ve kendi varlığından bir şey kaybetmeden her şeye varlık vereni nasıl bir edebilirsiniz ki? Onun için tevhit, Hakk'ı hakkıyla müşahede etmek; her şeyde sebepleri aşkın olanı görebilmektir. Her şeyi Hakk yapmak değil ama. Burada istidat kavramı çok önemli… Zaten ana kavrama gittiğimiz zaman üzerinde bayağı tefekkür edeceğiz ve hatta Allah kavramı üzerinden söylenen Vahdet-i Vücud'ta, Vahdet-i şuhut'ta belki isimlerini vermeden konuşacağımız çok konu olacak bu bağlamda.

İnsan abartıyor mu? İnsan eğer kendi varlık sıfatlarını haddinin dışında kendine varlık sıfatı yüklüyorsa, işte o zaman haddini aşmış demektir. Burada Firavunu gösterebiliriz belki örnek olarak. Firavun ilahlık

iddiasında oldu belki; fakat kendi varlığını nedeninin dışında bularak İlahlık iddiasında idi. Ama Süphanım Süphan diyen kendi değil bizatihi kendi üzerinde tecelli eden varlıktı.

Her neyse derler ki rivayete göre, Beyazıt'ın kafasını vuruyorlar ve bakıyorlar "Bu kılıç Allah'ı kesmez" diyor. Bir rivayete göre de bıçaklamışlar orada da güzel bir eylem gerçekleşiyor Takdir-i İlahi, derler ki, her bıçak saplayan kendine bıçak saplamış. Şimdi Beyazıt haddi aşıyor mu, yoksa aşmıyor mu?

Mevlana'ya Hallac-ı Mansur için derler ki "Efendim, Enel Hak dedi"; "batılım diyecek değil ya..." diyor. Yahut ta diyor ki, O bir sır verdi, başını verdi. Biz O'na bir sır söyleseydik belki, O gelir bizim başımızı alırdı. Yani diyor, Hallac sığ sularda yüzüyordu. Enel Hak deyişinde sığ sular vardı. Nasıl bir hikmet-i İlahi ise... Burada abartı belki bizim gözümüze göre bir şeydir. Orada olanı ister inkâr edelim ister kabul edelim orada bir olan varsa ve o olan neyse bizim kabul edip-etmememize göre o değişmez. Yani birine ister veli diyelim, ister demeyelim, Allah katında veli ise, zaten velidir. Biz desek de veli, demesek de veli. Bir kâfire biz ister kâfir diyelim, ister avukatı kesilelim, Allah katında kâfirse zaten kâfirdir. Eşeğe eşek desen eşek, padişaha padişah, desen padişahtır... Bir şey artmaz ya da eksilmez. Ama bizim onu seyretmemiz Hakk'ı müşahede etmemiz iki veçhede olur. Her şeyde Hakk'ı müşahede etmek, seyran etmek, ayrı bir durumdur. İmanı kuvvetlendikçe, aşkı kuvvetlendikçe kişinin, hiçbir şey değil, her şey üzerinde kişinin hüviyet sahibinin müşahede etmesi ayrı bir durumdur. Yani şurada ki ampulden ışık yanıyor mu diye bakmak ayrı bir şey, hali üzere bakmak ayrı bir şey. Sadece ışığı görmek, ampulü dahi görmemek bu ampulün yokluğuna işaret etmez. Orada ki aşkın şiddeti ya da orada ki koşullar neyse ışığa odaklanmamız sebebiyle ışığı görmemiz ayrı bir şey. Bir örnek verirsek, Yunus; Ete kemiğe büründüm Yunus diye göründüm gibi sözler... Ne mübarek insanmış, Cenab-ı Hakk üzerinde tecelli etmiş gibi sözlerle bir açıdan görmek ayrı bir şey, Yunus'u değil, Ete kemiğe büründüm Yunus diye göründüm söylevinde bulunana müşahede etmek, varlık aynasıdır. O varlık aynasında

müşahede etmek ayrı bir durumdur.

Bunu unutmamanızı tavsiye ederim; Kelam insanın varlık aynasıdır. Kur'an diyor ki, "Allah ile konuşmak isteyen Kur'an okusun." Açın, okuyun, kendi varlığınızı size aynalaştırır. Hüviyetini ahlakını aynalaştırdığı gibi, kendisine inanılıp inanılmamasına göre de nice ahlak durumunu size sizi aynalaştırır. Yani 2 veçheden; bir taraftan size konuşurken, kendini konuşur, bir taraftan da kendini konuşurken, sizi de dile getirir. İnanıp-inanmama mertebelerine safhalarına göre. Bu bağlamda bakarsak Abdülkadir Geylani'nin Gavsiyye'si de bizlere ayna olan, elimizden geldiğince de insanlığımızı tanıyabileceğimiz, Rabbimizi tanıyabileceğimiz ufak bir metin, en fazla 20–25 sayfalık bir metin İnşallah beraber okuyacağız. Bu bağlamda evvela bir Allah diyelim...

Allah ne demek? Aslında Allah kim? Nasıl bir varlık, demek daha doğru. Ne, deyince nesneleştiriyoruz gibime geliyor. Eşyalaştırma gibi… Hüviyet ve şahıs varlığına eşyanın tabiatına indirgemek hakkımız yok kanaati var bende. Buradan da Vahdet-i Şuhut'cu olduğum anlaşılmasın. Öyle bir derdim yok, Vahdet-i Vücut'cu olma gibi de bir derdim yok. Sadece tefekkürümüz... Hatalı olduğum şeyler varsa; Takdir-i İlahi sizden ricam sorular sorun zorlayın, bir insanı ne kadar zorlarsanız mayasını o kadar net ortaya çıkartırsınız, özünde olan ne varsa, tıynetinde olan ne varsa... Biliyorsak biliyoruz bilmiyorsak bilmiyoruz zaten, ortadayız. Yani bir kişi ani sorulara reflekssel olarak eğer bilmeden ve kasti cevaplar veriyor ise, zaten kendini hemen belli eder. Ola ki bir yanlışımız varsa biz de kendi yanlışımızı görmüş oluruz.

Allah dediğimiz zaman, bu bahis üzerine pek çok kişi pek çok söz söylemiştir. Allah dediğimizde genelde Cenabı-ı Hakk'ın Zati varlığına işaret eden Külli Esmadır diye söylenir. Ben de bütün varlık üzerinden tecelli eden Rabb-ül âlemin sıfatının zatını işaret eden esma olarak zevk etmişimdir. Hani Kur'an-ı Azümüşşan'da "Elhamdülillahi Rabbül Âlemin..." diyoruz. O "Elhamdülillahi Rabbül Âlemin" 'in Zat esmasıdır. Yani âlemler üzerinde sıfatları ile tecelli eden aynı zamanda bizatihi zatını işaret eder. Onun için, Allah Rahman'dır deriz, Allah Rahim'dir

deriz Allah Kadir'dir deriz. Ama Kadir Allah'dır demeyiz. Rezzak Allah'dır demeyiz. Zatından itibaren okuruz. Tam Allah kavramına geçmeden önce esmalar üzerinde de ufak tefek konuşma yapmak gerekir. Esmaların kendisine dikkatlice bakıldığı zaman Cenab-ı Hakk'ın zatını işaret ederler. Rahman, Rahim... Yani içerik olarak Cenab-ı Hakk'ın zatı ama zatının bir tavrını kasdederiz. Bu çok önemlidir. Mesela Rahman bir tavrıdır.

"Ben her gün yeni bir şe'ndeyim" diyor.(Rahman.29) Ayetin 2 açılımı vardır. Birinci açılımı kâinatta her an bir değişim dönüşüm görürsünüz. Cenab-ı Hakk'ın yaratışına şahit olursunuz, bu mana da amenna. Ama her an yeni bir tavırdayım anlamı hüviyet olarak tavırlardayım anlamını da taşır. Çünkü esmalar Allah'ın hüviyetidir. Bize hüviyetini işaret eder. Ve hüviyetini işaret ederken zatı üzerinden hüviyetini işaret eder. Ve bu noktada Allah'ın lutfu ihsanı ile esmalar işaret edicilerdir lakin esmalar ve sıfatlar üzerine de inanılmaz söylevler vardır. Esma O'mudur, değil midir? Sıfat O'mudur, değil midir? Çok enteresan. Veya Vücutcular genelde şöyle bir şey söylerler "Esmalar bizatihi kendisidir." Esmalar işaretçidir ve öyle bir Kudret-i Azümüşşan'dan bahsediyoruz ki esmalar ile sınırlanamayacak, Allah esması ile de sınırlanamayacak bir varlıktan bahsediyoruz. O sırada size Allah'ı işaret eden kavramın kendisi onu sınırlar. Sadece işaretçidir. Başka bir esmanın güzellik ve içeriğini işaret ederek bulmanız için gereklidir. Bu bağlamda esmalar tevhidin en yüksek düzeyidirler aynı anda teşbih ve tenzihi kendilerinde barındırırlar.

Çünkü her şeyde Hakk'ı görmek her şeyde Hakk'ı müşahade etmek demektir. En basiti burada mesela; Alim esması ile konuşuyoruz. Şimdi Halil'e bakarsanız Halil konuşuyor ama Alim ve El-Kelim sıfatı tecellisi üzerine konuşuyor. Şimdi her birimizde El-Alim ve El-Kelim sıfatı üzere konuşması ayrı bir şey, bizatihi Halil'in kendisi olarak müşahade etmek ayrı bir şey. Sadece El-Alim ve El-Kelim bir tavrını gösterir. O sırada bedene aşkın bir bakış olur ve sadece âlimlik ve Kelim sıfatı üzerinden akışına şahit olursunuz. Kâinatta da öyledir. Mesela Er-Rezzak esması.

Rızkınızı veren patron yahut aylığınızı veren devlet vs. her neyse… Hiç der misiniz; devlet aylığımı veriyor. İman ehli bir kişi Rabbim rızkımı veriyor der. Bu tevhidtir işte.

Er-Rezzak o iken, Rabbim rızkımı veriyor olursunuz. Şu-bu-o veriyor demezsiniz. İşte tevhidin en yüksek düzeyi demem bu yüzdendir. Esmanın o kendi manası, içeriği ile beraber bizatihi Cenab-ı Hakk'ın o tavrına şahit olursunuz. Ve içselleştirdiğiniz zaman zaten şehadet söz konusu olur. Yoksa ilmel yakin bir düşünce olur. Er-Rezzak'ı El-Kelim'i en yüksek nerede hissedersiniz? Bir dara düşersiniz, bir bakarsınız bir kapı açar; Ya Rabbi rızkımı veren sensin, Er-Rezzak sensin. Ya da bir kabz olmuşsunuzdur Ya Rabbi sen beni ferahlat dersiniz. Bir çocuğun neşesi veya güneşin açması yüreğinizi ferahlatır bir anda; güneşi mi görürsünüz? Çocuğunuzu mu? O sırada kabzdan basta döner insan…

Esmalar tevhidin en yüksek seviyesidir. Ve size direkt Hakk'ı işaret ederken; Hakk'ın bizatihi kendisini müşahade edersiniz ama nerede; tavırlarında. Zira bütün esmalar tavırlardır. Ve bir esma ile Cenab-ı Hakk kuluna görünmek isterse o tavırda ona görünür. Rahmaniyet tavrı, Rahimiyet tavrı… Ya da bir kulunu kendi bir esmasına çıkartmak isterse başka esmalar ile o sıfatına yükseltir.

O yüzden esmalar, Zati Esmalar, sıfat esmaları, fiil esmaları ki bunlar da kendi içlerinde Ulûhiyet esmaları, Rububiyet esmaları, Taşıyıcı esmalar ve bağlayıcı esmalar olarak ayrışırlar.

Zati esmalardan söyleyelim. Allah zatidir. Zatı işaret eder. Her ne kadar Rabbül-âlemin sıfatı üzerine okunmuş olsa bile. Hayy, Kayyum, Samet direk zatidir. Nur zati esmadır.

Sıfat esmalar; Basar, Semi, Kadir, Kelam, Kelim... Mesela Fiil esmalar; El-Elim, El-Kabz, El-Bast, El-Muiz...(izzet veren bakın veren diyoruz) bunun gibi…

Bazı esmalar da bağlaç esmalardır. El-Zahir, El-Batın, Hüvel Evvel, Hüvel

Ahir.

Bazı esmalar da taşıyıcıdır. Taşıyıcı ne anlama geliyor? İçselleştirmediğiniz her şey size yabancı gelir. Esmaların en büyük özelliği de şu; başkasılaştırır. Size Ayşe demişler, Mehtap demişler, bana Halil demişler; demişler diye kendinizi öyle hissediyorsunuz. Başka birşey söylemiş olsalardı öyle olmuş olurdunuz. Esmalar başkalaştırıcıdır. Siz Rahmanın bir sıfatına tavırdayken Cenab-ı Hakk'ın bir başka sıfatına örtülü kalırsınız. Farzedin Rahman sıfatını müşahade ediyorsunuz, o sırada başka sıfatlara başkalaşırsınız. Allah sıfatına şahitsinizdir, başka sıfatını ötelersiniz. İşin enteresan tarafı özünüzde Hak olana başkalaşırsınız.

Esmalar tevhidin en yükseğidir; tevhid eden ve tevhid edilen, müşahade eden ve müşahade edilen olarak gerçekleşir. Kulluk perdesi altında müşahade olur. Kulluk olmadan müşahade olmaz. İsdidadımız doğrultusunda kulluğumuzun haddi ne kadarsa o doğrultuda Cenab-ı Hak'kı müşahade etme hakkımız vardır. Bu doğrultudan bakarsak esmalar ile Hak'kı müşahade etmek en yüksekte Hakkı müşahade etmektir ama burada tenzih ve teşbih konusuna değinmeden de geçmeyeyim.

Esmalar başkalaştırır ama sevdikçe ve iman ettikçe başkasılaşmak ortadan kalkmaya başlar. Lakin Esma tavırlarında hep başkasılışta Hakkı seyredersiniz.

Hepimiz aynı varlığı yaşarken kimimiz Ayten olmuş, kimimiz kadın olmuş, kimimiz erkek olmuş; başkasılaşmışız. Hem sıfatlarımız gereği hem esmalarımız gereği. Bana Halil diyorsunuz ben de başkasına Mehmet diyorum ve onu kendimden başkasılaştırıyorum. Allah derken Allah'ı kendinizden başkasılaştırıyorsunuz. Müşahadenin de gereği budur ama zorunluluğudur ve aynı zaman da hem tenzih hem teşbihdir. Çünkü bir taraftan zat-ı Kibriya'ya işaret ederken tavırları üzerine eşyanın tabiatına aşkın işaret ettiğinizden sebebiyet tenzihdir, çünkü eşyalaştırmıyorsunuz; Rahman eşyalaşır mı, Allah eşyalaşır mı; Eşyanın

tabiatına indirgiyemezsiniz. Eşyanın tabiatı üzerinden tecelli edendir. Fiillerinde müşahade edersiniz onu. –Yok, efendim biz görünenlerin hepsine değil bütün kâinata Hakk diyoruz.- Kâinatta sınırlı, bir de genişliyor diyorlar. Sınırlı olan bir varlık nasıl Hakk olur?

Her neyse devam edeyim. Hem tenzih hem teşbihdir. Teşbih noktası ise bi-zatihi o sıfatı tavrı gereği Cenab-ı Hakk'ın esmanın bi-zatihi kendiliğinde teşbih edersiniz. Kavramın kendisinde teşbih edersiniz. Rahman kavramında teşbih etmişsinizdir. Yoksa teşbih demek şu âlemde hepsini Hak yapmak bi-zatihi kendisini de Hakk yapmak, ayrı-gayrı yok demek ise o zaman sizde biraz problem var. Çünü diyor ki; "Allah yerlerin ve göklerin nurudur." Bakın Allah kavramının içeriğini dolduruyorum. Yerlerin göklerin nurudur. Yerlerdir, göklerdir demiyor. "Elhamdülillahi Rabbül Âlemin" diyor.

Âlemlerin Rabbidir diyoruz, âlemlerdir demiyoruz.

Kur'an-ı Azümüş-şan da bana bir tek ayet gösterin ki bi-zatihi eşyanın kendisiyim demiş olsun... Hz.İbrahim'in bu bağlamda kıssası zaten bize büyük bir örnektir. Güneşe gidiyor, yıldıza gidiyor, aya gidiyor, ondan sonra fiiliyle güneşi doğurtan yükselten bir Rab'den bahsediyor. "Güneşi doğudan yükselten Rabbim'dir sen de batıdan yükseltir misin diyor. "Ne büyük bir hüccet verdi" diyor. Ama güneşin kendisini Rab edinen, eşyayı Rab edinen, O'na varlık hakkı dışında hak yükleyen, sonra bir bakıyorsun ki O'nun varlığını hakkıyla müşahade ediyor. Cenab-ı Hakkın ayeti olarak ve o ayette Cenab-ı Hak'ın tavrını müşahade ediyor. Benim Rabbim doğudan yükseltir diyor. Yükselten ve alçaltan, doğduran...

İhlâs Suresini okudunuz mu? Kul hu vallahu ehad Allahüssamed... Bir tane eşya görebilir misiniz? Yahut ta İbrahim Nebi'ye gidin hani güneşi, ay ve yıldızları Rab edindikten sonra der ki, "Ey Halkım, ben sizin ortak koştuklarınızdan beriyim." Ya da daha basite indirgeyim bunu ve daha ilkesel olarak konuşayım. Yine İbrahim Nebi'den gidelim. Diyor ki, "Ben batanları sevmem" Sürekliliği yok. Kâinatta değişim, dönüşüm vardır. Varlığın kendisinde değişim-dönüşüm olmaz. Bir şeyi var ederken

kendinden bir şey yitirmez. "Allah yerlerin göklerin nurudur" Nur olarak bir ağacı var ediyor, kendini yitiriyor mu o nur? Yine aynı nur aynı nur... Enerji miktarı yine aynıdır. Suyu içtiğiniz zaman siz besleniyorsunuz orada ki enerji değişir mi? Enerjide değişim olmaz, nurun kendisi değişmez. Nurun kendisi tavırlardadır biçimsellikleri var eder. Mesela şöyle bir felsefi söz söylerler, "Her şey bir varlığın görünüş biçimleridir." Biçimleridir kendisi değil. Biçimleridir deyince hepsini de kendisi yapıyor ama. Görünüş biçimleridir; kendisi değil. Kendiliği her şeydedir. Zatı her şeydedir ama bir şeyi biçime getirdiğinde o kendiliği değildir. Bakın her ne ise o özünde odur. Ama o hakkınca onu yaşıyordur. Üzerinde ne kadar tavrı varsa. Onun için diyor ki zannedersem İsra Sursında idi, “Her varlık istidadınca ameldedir.” İsdidat demek mümkün demektir. Mümkünü varlık yapamazsınız. Eğer yaparsanız nereye gider?

Taşıyıcı esmalardan bahsediyorduk, mesela Cenab-ı Hakk’ın taşıyıcı bir esması, "Zül celali vel ikram" Taşıyıcı derken sizi bir esma tavrından bir esma tavrına taşır. El-Kabz, El-Bast, El-Elim, El-Darr bunlar taşıyıcıdırlar. Sizi bir halden bir hale, bir mertebeden bir mertebeye taşırlar. Bir bakmışsınız Er-Rezzak esması ile müşerref olmuşsunuzdur, Fena mertebesinde. Burada Fena ve Beka arasında da bir ayrışım yapayım. Müşahade de olduğunuz her durumda fenadasınızdır. Çünkü kulluk zaten fena durumudur. Müşahade ettiğinizi asli tavrı ile nedeni kendinizde olarak bulursanız, o zaman o esmanın tavrındasınızdır. Örnek ver derseniz, bir kişiye tutuyor yardım yapıyorsunuz. Kimse bir şey bilmiyor sadece Allah için yapıyorsunuz; sizin üzerinizde El-Nasir sadır oldu mu? Sizin üzerinizden o kişiye aynı anda Er-Rezzak oldu mu? El Halim oldu mu?

Esmaların bir özelliği de Cenab-ı Hakk’ın varlık tavırlarına başladığı anda, âlem üzerinde bütün tavırlarında kendini gösterir. Yani bir şeye baktığınız zaman orada adalet esmasını da Er-Rezzak esmasını da Halim sıfatını da okumanız gerekir. Yani hepsi, hepsi içindir ve hepsi âlemde tavırdadır. Sadece kişi kendi fıtratı doğrultusunda, o sırada hangi tavır ile müşahade ediyorsa o müşahadenin gereğindedir. Mesela Güneş

doğuyor; birine göre Halimdir, bir diğerinde de yanık vardır, El-Elim olabilir.

Nasreddin Hoca'nın hikâyesi vardır. Hatun demiş: Git bak çocuklar ne yapıyor. Gidip bakıyor; biri buğday ekmiş, biri pamuk. Baba valla demiş yağmur yağarsa anam ağlar. Diğeri de demiş ki Baba valla yağmur yağmazsa anam ağlar... Hatun demiş, vallahi yağmur yağsa da yağmasa da sen ağlayacan!

Yani burada kasdettiğim şey; tavırların müşahadesi kişiden kişiye göre değişebilir. Hani, bir hikâye vardır Metin babaya selam olsun, Budist rahibin birine dervişlerden bir tanesi soruyor. Efendim diyor bu yola girmeden âlemle nasıl bir ilişkiniz vardı; ne âlemdeydiniz gibi bir soru soruyor. Evlat diyor taş taştı, toprak toprak idi, su su idi. Yani hersey formunda müşahadedeydi; yani duyu gözleri. Ondan sonra ne oldu efendim? Taş taşlıktan çıktı toprak topraklıktan çıktı su suluktan çıktı; yer değişti başka bir yer oldu diyor. Ama o yer değişmedi, onun bakış açısı değişti, üzerinde bulunan tavır değişti esmalar değişti... E efendim ne değişti… Evladım değişen bir şey yoktu, ben değiştim.

Yükseltici esmalar dediğim sizi o sıradaki tavırlara âlemdeki koşullara bakış açınızı değiştirir. Bir esmadan bir esmaya yükseltir. Bir esmadan bir esmaya indirir… O yükseltici ve ya indirgeyici tavırları olmazsa esmaların akışı olmaz. Her an insan tavırdan tavıradır. Ve “güldüren de O’dur, ağlatan da O’dur” dediği zaman gönülde tecelli edenin Allah olduğu bilincini hepimizin idrak etmemiz gerekir. En basit sıfatlarımızdır bunlar gülmek, ağlamak; ben gülüyorum ben ağlıyorum! Güldüren de odur, diyor ağlatan da odur diyor. En kendinizi irade de sandığımız seçimlerimiz. Senelerdir konuştuğumuz şeydir ama biz karar vermeden 6 sn. önce bilincimizde karar veriliyor, ondan sonra seçim. Az bir zaman değil 6 sn... Adamlar 6sn.diyor da ben 1 sn.sine razıyım. Hangi noktada? “Biz irade etmeden siz edemezsiniz”ayetinden bakarsanız kimin özgür seçimi var ki? Kim ne yapıyor ki; yapan yaptıran Hak! O zaman bütün bu insanların yaşadığı ne? Zulüme bak ya! Zulüm eden Allah değil mi!

Bunları daha önce konuşmuştuk. Kader Allah'ın kaderidir biz de o kaderi yaşamaya çalışıyoruz. İşte tasavvuf burada devreye giriyor. Bir rıza lokmasıdır bu. Sen kaderinden razımısın değilmisin? Aklen hikmetine vakıf, kalben sana yakıştırdığından mutmain, nefsinden de emin olmaya çalış. Başka bir şey değil...

Akl-ı selim, Kalb-i Mutmain, Nefs-i Emin...

Resullulah diyor "herkeste şeytan vardır; ben şeytanımı mümin ettim**."** İslam zaten bu üçünden ibarettir. İnsan kendi nefsinden eminse, Cenab-ı Allah'ın tavırları üzerine mutmainse, İlahi sıfatlar kendi üzerinde tecelli eden yaşadığı koşullar, hepsini Cenab-ı Hakk'ın hikmeti üzere idrak ediyorsa ve bu şekilde yaşadıklarından hoşnutsa yani "Kulum Ben seni kendime yakıştırdım, sen Benden razımısın değilmisin…" Ne kadar razıysa... Yaşadıklarımızdan rızalı herşey hikmet-i İlahi üzeredir, onu için ne bir yalnış ne bir eksik vardır, yalnış veya eksik bakan bizizdir. Âlemde bir tane yanlış gösterin, Hak tecelli ediyor, dediği anda o zaman Hakk'a imanınızdan şüphe edin. Herşey merkezinde demiş ya Merkez Efendi…

Esmaların en büyük özelliği hem tenzih hem teşbihi üzerinde bulundurmalarıdır. Gelecek hafta İnşalalh taşıyıcı ve bağlayıcı esmaları konuşuruz, ama bugün Allah diyelim.

Allah hakkı ile bakıldığı zaman Rabb-ül Âlemin sıfatına denk gelir. Zatıyle bakıldığı zaman, herşeyden münezzeh olana denk gelir. Lakin Allah dediğiniz zaman bile esmalar başkasılaştırır. Ama başkasılaştırmadan da müşahade olmaz. Mevlana Celalettin Rumi'nin güzel bir sözü var. Ya Rabbi diyor; hanesinde başkası gibi gözüken, senden ibarettir. Hanesinde; bütün kâinat hanesi... İnsan, kendi hanesi... Hani gönül evim demiş ya. "Kâinatı yarattım sığmadım, mümin kulumun gönlüne sığdım" Hanesi!

Başkası gibi gözüken senden ibarettir; ALLAH dediğiniz anda kendiliğinizden başkalaştırdınız. Allah dediğiniz anda takdir-i İlahi ama

müşahadenin kendisine de geçtiniz. Bir taraftan o tavırlar sizi kullaştırırken diğer taraftan o kulluk üzerinden de sizi müşahadeye iter. Tabii iman varsa çünkü müşahadenin temeli imandır. İman yoksa müşahade gerçekleşmez, duyu gözleri ile bakar. Kuşa ağaca toprağa bakar, herşey tesadüfden ibaretmiş falan filan der... Ama imanlı bir bakışta size eşyayı göstermiyor; aşkın bir bakışa getiriyor sizi. Dünya küshane iken bakmişsınız İlahi sıfatların tecellihanesi olmuş. Her yerde Hakk'ı müşahade ediyorsunuz. Esmalarda en temel hak başkasılaştırmadır.

Cenab-ı Hakk'ın kendisi Rabb-ül Âlemin sıfatı ile her yerde ve her şeyin üzerinde tecelli ederken her zamanın dirisi olarak Rabb-ül Âlemin'dir. Âlemler Rab'dir demiyorum; Rabb-ül Âlemin'dir. Yani varlık sıfatları ile onlara hâkim olan, onlara varlık veren, hangi sıfatlar onların üzerinde tecelli ediyorsa tecelli ettiği sıfatlarla da onlara Rab olandır. Bu noktada O'na Rabb-ül Erbab da demişlerdir. Rablerin Rabbi**.** Yani her varlık üzerinde bir tavırdadır, hani varlık kendi varlığının Rabliğindedir ya, - hani bir kedi yavrularına ya da bir anne çocuğuna - Hepsi üzerinde Rab olan O'dur. Mesela Kahhar sıfatı tecelli ettiğinde ona Kahhar sıfatı üzerine Rab'dır. Bunun gibi... Şimdi toparlayayım...

Allah esmasını zati olarak ele aldığımız 6 tane sıfatı varır;

1- Vücud; Vücud demek var demek. Bir şeyin vücudu yoksa zaten yok demektir. Allah'tan bahsediyorsak; hani kavram olarak Allah, ama vücud olarak içeriğini doldurmuyoruz. Çünkü Allah diyorsak onun bir karşılığı var. Vücud olarak karşılığı var, varlık olarak karşılığı var. Bu bağlamdan baktığınız zaman hemen arkasından bir şey daha gelir. Vücud üzerinden ama...

2- Kıdem, evveliyatı yok. Hem vücud olarak fizyolojik olarak evveliyatı yoktur, hem de zaman olarak başlangıçta bir evveliyatı yoktur yani hep var idi. Eğer zaman olarak bir başlangıç addederseniz o zaman bir acziyet hükmü kazanır. Yani sonradan var olan. Onun için kıdem. Varlık olarak evveliyatı yok.

Hem zaman olarak evveliyatı yok, hem de takdir-i ilahi vücud sonsuzdur sonsuz olması sebebi ile evveliyatı yoktur. Sonsuz olanın evveliyatı olmaz zaten.

3- Beka, Bu da iki türlüdür hem varlığı itibarı ile sonu yoktur fizyolojik, hem de yaşamsal olarak sonu yoktur. Beka... Kendinden bir şey eksilmez çünkü. Ne var ederse etsin eksilmez. Hani bir yasa vardır termo dinamikte; enerji ne artar ne eksilir hep aynıdır. Allah'ın nuru kendinde hep aynıdır. Miktarı ne kadarsa; tanecik olarak nurlardan bahsetmiyorum tanecik olarak nurları artırıp eksiltir. Ama tanecik olarak var ettiği nuru hangi nurdan var ediyorsa, o enerji miktarı hep aynıdır değişmez. Ha kuvvet dengelerinde enerji farklılıkları görürüz ama kâinatın dengelerinde enerji eksilip artması olmaz. Varlığın kendisinde de artıp eksilme olmaz bu bağlamda.

4- Vahdaniyet, Cenab-ı Hakk'ın tek olduğu yanında kimse olmadığını belirten (zatı için konuşuyorum) belirten esmadır.

Rabbim diyor ki, Efendimize(s.a.v.) "Habibim seslendim sesimi duyan olmadı baktım gördüğüm olmadı" Yani yanında kimse bulunmuyor. Yani Allah-u Âlem Vahdaniyette Ahad'dir. **Kulhu vallahu ahad, Allahussamed…** Bakın, **Lem yelid ve lem yuled...** Doğmamış doğurmamış… Çünkü doğma ve doğurma dışarı atmak ile alakalı birşeydir. Kavramsal olarak baktığınızda kâinatta bir varlığın doğumundan bahsediyorsanız bir başka şeyden çıktı demektir. Doğurmakta kendinden çıkartması demektir. Onun için doğma ve doğurma kavramını istemiyor kendine. Kendiyle var Eden. Onun için hiç bir şekilde kendinden eksilme olmuyor. Varlık olarak eksilmediği gibi varlık olarak birini var ederken bir şeyi var ederken unutkanlığa gaflete de düşmüyor. Hani bizi var etti kendini unuttu kendini bir daha deneyimlemeye çalışıyor gibi söylevler çıkıyor hâşâ... Eğer bir an gaflet olsa, inanın sizin onda varlık bulmanız söz konusu bile değil... Hadi onu da boşverin sizin bilmeniz yahutta bizlerin bilmesi O'nun bilmesi ile alakadardır. En basiti 6 sn. önce zaten irade konulmuş. "Ben istemeden siz isteyemezsiniz" Üzerinizde irade etmeden "Rableri onların

üzerindedir" diyor ya... Kimsenin irade ettiği bir şey yok. Ya Onunla yaşamayı öğreneceğiz razı olarak ya da küfre varacak O'na kafa tutacağız başka bir şey yok. Allah esirgesin

Onun için tasavvuf bir nevi Allah ile yaşamayı öğreten bir sanat biçimidir.

İnsanı Hakk'dan etkileten, etkilendikçe de âlemi etkileyen sevgisi, muhabbeti ile bir yaşam biçimidir. Ne kadar Hak'tan razı olup yaşayabiliyoruz?

Şimdi burada bir tartışma daha vardı. Allah kavram mıdır, değil midir? Yani çocukluğumuzdan itibaren X de deseydik, içeriğini Allah ile doldursaydık yine aynı anlamı verirdi. Kavramın içeriği kavramın kendisi değildir. Sadece işaret eder. En basiti, bana Halil diyorlar Halil miyim? Hayır, Halil dedikleri için Halil'im. Mehtap, Dinçer, Abdullah vs. öyle dedikleri için öyle. Bir sıfatımı işaret eder, o Halil esması ile artık içselleştiğim için, kişilerin aklına o gelir işte. Adres belli olsun işte... Allah dediğiniz zaman da O'nun kendisini idrake taşımanız içindir, bir müşahade hali oluşsun diyedir.

"Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim" diyor, sıfata gelelim. Bir sıfat ile Allah'ı anlayamayız. Kendimizden ele alalım. Göreniz duyanız ama bakın görme bizim bir tavrımız, cömertiz, merhametliyiz… Farz edin merhametliyiz, Allah kesti diyelim; merhametsiziz. Yani tavırda bulunup, bulunmama hali O'na ait bir şey! Bakın tavır ile kendiliği karıştırmayın. İsterse tavırda bulunmayabilir. Allah Kerimdir, isterse Kerim olmayabilir. Ama Rabbimiz Kerimdir ve lutfu ihsanı ile diyor ki, Rahmeti kendime farz kıldım. Varlık vermeyi kendime ahlak edindim demektir bu. Ama tavrın kendisini kendileştiremezsiniz. Tavır ile kendiliği farklı bir durumdur yani varlığın mahiyet ile mahiyetin kendinde tavırda bulunması farklı şeylerdir. Mesela geceleyin rüyanızda Allah'ı gördünüz. Simsiyah bir karanlık ve sonsuzluk ve diyor ki "Ben senin Rabbinim" ve sizde onu Allah diye müşahade ediyorsunuz.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Şimdi müşahade ederken

1- Kendi özünüze kulluk perdesi ile başkalaştınız, Allah'ı müşahade ettiniz.

2- Kalbiniz yalanlamıyor çünkü bizatihi Allah'ın kendisi kalbinizde olduğu için size de imanla baktırtıyor kendine, iman eminlik demektir eminlikle baktırtıyor kendine. Allah olarak karşınızda müşahade ediyorsunuz.

Allah tavrındadır o sırada. Allah bir kuluna görünmek isterse tavrında sıfatı ile görünür. O bir tavırdır ama Allah'ın o sırada ki mahiyetini bilebilir misiniz? Yani size Allah diye görünenin öz mahiyetini!

Bu şuna benzer; birbirimize baktığımız zaman isimlerimizi zikrediyoruz; Halil, Mehmet, Ahmet vs. Peki Ahmet'i işaret ederken Ahmet'in hangi mahiyette olduğunu bilebilir miyiz? Samimi olmadığımız sürece sadece işaret eder. Onun için yine kendiliği değildir. Sıfatlar da sadece tavırdır. Cenab-ı Hakk'ın yaradılmayan sıfatları vardır, kendi tavrı ile var ettiği sıfatları vardır. Kerim'lik kendisinin var ettiği bir tavrıdır. İsterse olmayabilir. Rahmet bir tavrıdır, isterse olmayabilir. "Rahmet'i kendime ahlak edindim" diyor, ya edinmezse! Yani tavır ve kendilik mahiyeti burada karıştırılmaması gerekir. Biraz daha içeriye gidersek mahiyet konusunda daha güzel olur. Önce şu sıfatları tamamlayayım.

Muhalefet-ül Havadis; yarattığı hiç bir şeye benzemez hadis değildir. Burada benzemez demek şu demek; benzer bir şeyi çizebilirsiniz, çünkü onun bir sınırı vardır; sınırı olmayanı nasıl çizeceksiniz? İmkân mı vardır?

Vücut olarak sınırı yoktur çizilemez, sonsuzdur.

Vücut olarak zati durumda yine çizilemez zira zatın şekli şe-mali yoktur.

Şekli şemali olmadığını biraz anlayalım. Deseniz hani rüyada böyle kuş bakışı bir şeyi izliyorsunuzdur ama bedensiz izliyorsunuzdur; o sırada

vücut yok, eşya tabiatına ait değilsiniz. Ama kuş bakışı bir şeyler izliyorsunuz. Sanki bir nur semasındasınız. Değil, orada yine bedeniniz vardır ama ruh beden sinizdir. Nasıl ki hücrelerinizi görmüyorsunuz aynı şekilde nurları görmüyorsunuzdur. Orada sizi var eden yine nurdur. Ama kim diye bakıyorsunuzdur? Mehmet, Ahmet, yani yine kulluk bilinci ile seyran ediyorsunuz. Kulluğu kaldır! “Kalk aradan kalsın Yaradan”. O sırada o biçimsizlik halinden aynı anda Esma ile biçim kazandığınız durumu da silmeye çalışın. Sadece bir bakan görürsünüz, sadece bakan.

Bunu hali istiğrak da anlatayım. Duygularınızı susturun, düşüncelerinizi susturun. Arifler buna hali istiğrak demiş derin bakış, aynı anda takdir-i ilahi hiç bir hale girmeden ki hintliler buna yoga diyor, bizde hal-i istiğrak, oturduğu yerde sadece bir hakkani bakış, direk ruh bakışı, direk Cenab-ı Hak'kın ruhumuza üflediği ruhumdan üflediğim dediği üzere bakış, şekilsizdir, biçimsizdir. Bakışa nasıl biçim verebilirsiniz? Birisi gelsin bakışa biçim versin, bakana biçim versin. İmkân yok biçim veremez ki!

Bunu biraz daha ileriye götüreyim. Kavramsal olarak açıklayayım. Diyor ki “Allah yerlerin ve göklerin nurudur.” Bir, “sen baki olan Allah'ın veçhine yönel”, İki, “Ben batanları sevmem” Yani sürekli olmayanlar Allah değil. Bunları ayetlerden konuşuyorum ayetin dışında bir şey konuşmuyorum. Ayeti farklı bir noktaya saptırtırsak ayrı bir konu! Batanları sevmem demek sürekliliği olmayanı sevmem demektir. Âlemde bana sürekli değişim dönüşümden başka bir şey birisi bana göstersin. Hiç bir şey sürekli değil. Allah'ın veçhine yönel demek, fani olandan yüzünü çevir, baki olana yüzünü dön demektir. Eşyayı değil baki olanı müşahede et diyor. Şunu bunu araya koyma, sen ve Ben'im arama şunu-bunu, kişileri eşyayı koyma diyor. Fiillerinde tavırlarında beni müşahede et demektir bu. Muhalefet-ül Havadis sıfatını zikrettik, hadi gelin eşyayı Allah yapın. Bizatihi bu sıfata muhalefet edersiniz. Yarattığı hiç bir şeye benzemez.

Nur'un kendisinin doğasında 4 tane özellik var, bu çok önemli;

Şuur. Yani Nurun kendisi içerik olarak şahısdır. Ve şahsın kendisi şuurludur. Bakın Şahıs olması, Şuurlu olması, Diri olması ve Bakış sahibi olması ve devamlı hareketli olması. Nurun kendisinde niteliksel olarak değil niceliksel olarak hareket her zaman vardır ama niceliksel olarak "Allah yerlerin ve göklerin Nurudur " dediğim noktada. Dirilik, şuur, bakış, şahsiyet. Hal-i İstiğrak'a gitmeye çalışın yahutta o deneyimi olan ruh bakışına gitmeye çalışın, esmanızı kaldırın, sadece ve sadece kendiniz olarak bakmaya çalışın. Ama hani Ayten demişler ve başkalaştırmışlar ya onunla değil. Bizatihi mahiyetin kendisi olarak bakın. O zaman göreceksiniz ki bir bakan var ama şuurlu ve diri olarak. Dirilik sahibi olması zaten bakış sahibi olması demektir. Ama Allah konuşmayı istediği zaman konuşmayı başlatır. Bir şeyler vermeye başladığı zaman Rahmet yağdırır. Var etme ayrı bir şey. Ama bu söylediğim sıfatlar yaratılmamıştır. Bizatihi kendi doğasında var. Varlığı'nın kendiliği mahiyeti öyle… Şimdi Allah diyorsunuz ve Allah ile bakıyorsunuz rüyanızda; karşınızdakinin mahiyetini nasıl bileceksiniz. Kendisi Allah olarak bakan, kendiliğinde Allah olarak bakan! Sen ona Allah diye bakıyorsun ama O sana kulum diye bakıyor. Zat olarak bakıyordur size, diri olarak, şuur olarak... Ve şekli şemali yoktur, olmamıştır. Bakın o zaman bu kadar madde ne? Hepsine ayet diyor zaten. Her varlığın kendisi zaten Allah'ın varlığında diridir ve Allah'a Şey denilir mi denilmez mi diye bile tartışılmıştır. Allah hüviyet sahibidir, Şey değildir. Bu bağlamda insanın şeyliğine de inanmıyorum. İnsan hüviyet varlığıdır, şey varlığı değil. Eğer kendini şey' de buluyorsa kendi asliyetini hüviyetini örtünüyordur. Allah hüviyet varlıktır. Bizatihi şahıstır, Bizatihi Zat'dır ve şekli şemali zatında yoktur. Ve var ettiğinde de kendi varlığından bir şey yitirmeden var eder. Bunu Newton fiziği ile anlatsak anlatılmaz. Ama kuantum fiziği bunu net bir şekilde anlatır size. Biraz önce söylediğim gibi, kediyi var eden Allah kedide kendini yitirir mi, enerjisinde artma eksilme olur mu? Nurunda artma eksilme olur mu? Şuurunda eksilme olur mu? Musa soruyor Ya Rabbi diyor, Seni uyuklama tutar mı? Diyor Ya Musa Beni uyuklama tutsaydı karşımda olmazdın. Yani Sen kendini bilmezlikten yana gaflete düşer misin?

Hüviyet noktasında Allah ile aramızdaki benzerlik olarak en temel hususiyet esmaların yaşantıya taşınmasıdır, bizim üzerimize taşınmasıdır. Lakin biz esmalarda ve esmaların tecelli ettiği şeylerin üzerinde tavırdayız, ama Allah, zatı üzerinde tavırdadır. Yani biz, bir türlü kendiliğimiz olarak bir tavırda olmayız. Bir şeylerin üzerinde o esmayı yaşarız. Buna bir örnek vereyim; mesela Er-Rezzak diyeyim, Allah zati olarak rızk verendir. Yani kendinden zat olarak bilincinde olarak rızk verendir. Biz ise rızk verirken oğluma veriyoruz, şuna veriyoruz buna veriyoruz, hediye ediyoruz vs. Yani bir şeyler üzerinden Rezzak sıfatını yaşıyoruz. Bakın bir ayet ile tasdikleyeyim bunu diyor ki, “Atarken sen atmadın, Allah attı” Çünkü orada Muhammed Mustafa (s.a.s) taş alıyor ve çakıl taşlarını fırlatıyor. Veyahutta kum neyse… Ama savaş alanında savaşçılar var o var bu var. Onlar görüyor, kim attı? Muhammed Mustafa. Değil, diyor. “Sen atmadın, Allah attı.” Bir gün dedim ki; Ya Rabbi bu nasıl bir haldir? Rüyamda göstermişlerdi bana, bir de baktım ki; Muhammed Mustafa orada yok. Yani bizatihi Hakk’ın kendisi orada fiilin kendiliğinde ve bir şahıs olarak atıyor. Bir istiğrak hali var ve o hal ile -istiğrak haliyle- alıyor ve gayri iradi olarak atıyor.

Orada ki âleme bir uyarıydı o. “Sen atmadın Allah attı” Asliyetine dön! Ondan sonraki her halinde Muhammed Mustafa olarak değildi -vermezdi-

Bakın bedeni Hak yapmıyor. Bir Muhammed var ve o Allah’dır demiyorum. Öyle bir şey anlaşılmasın! Hani tevhidin tanımı üzere bizatihi orada Allah-ü Azimüşşan'ın kendisi veriyor. Öyle bir hal ki mahiyeti Muhammediyete ait bir şey. Verirken Hak veriyor, alırken Hakk alıyor. Mesela en basiti tevhidi yaşama indirgemek noktasında, eğer yaşantımızda görmezsek tevhidi anlayamayız. Mesela bir yemek getirirler, Allah kabul eylesin derler. Siz varlığınızda Cenab-ı Hakk kabul etmemişse, hoşnutluk sıfatını sizde var etmemişse bilin ki Allah kabul etmemiştir. Sizin üzerinizde ki Rab'lik sıfatı ile kabul etmemiştir. Yani Allah razı sıfatını orada çıkartmamıştır. Eğer Allah razı oldu ise sizin üzerinizden işte o zaman kabuldür. Yahutta birisi size bir şey yaptı hani

diyor ya "Kulumun hakkıyle gelme". Ve inanılmaz kalbinizi kırdı. Bakın Adil sıfatı itibarıyla, siz ona karşı bir şey yapabilirsiniz, merhamet sıfatı gereği yine bir şey yapabilirsiniz. Merhamet ettiğinizde Cenab-ı Hakk sizden merhamet sıfatı ile tecelli etti, Adil sıfatı ile karşılık verdiğinizde adalet sıfatı ile tecelli etti amenna. Ama rıza sıfatı ile tecelli edip etmeyeceği meçhul!

Hani bir hikâye anlatmıştık. Birisi insanlara inanılmaz zulüm yapıyormuş, o zulümlerden sonra da babası bir gün ders vereyim demiş. “Evladım yaptığın her kötülüğe karşı şuraya bir tabela as ve bir çivi çak.” Kendisi de birine bir kötülük yaptığı zaman bir çivi çakıyormuş. Baba demiş tahtada yer kalmadı. Şimdi demiş babası o çivileri çıkarma zamanı. “Yaptığın her iyiliğe karşı bir çivi çıkar.” İyilikler kötülükleri giderir de burada unutmamak lazım. Yaptığı her iyiliğe karşı bir çivi çıkartıyor, baba bitti diyor. “Ama evlat diyor izleri kalmış.”

Merhametle başlayabilirsiniz, iyilikler kötülükleri giderir ama izi kalır. İz ne zaman silinir? Razı sıfatı ile silinir.

Veya birisini affediyorsunuz. Size bir yanlış yapmış; mesela oğlunuz, merhamet ettiniz ama yine de kalbiniz kırık. Ne zaman gelir bir öpücük atar, af diler, sığınır; rızalık sıfatı ile kuşatırsınız; Allah da sizden, sizin üzerinizden tecelli eden sıfatına sebep kırgın olan gönlünüzde bir merhamet açar ve onu affetmiş olursunuz.

Çünkü ebeveyn'in affetmediği evladı Allah affetmez. Kulların sevmediğini Allah sevmez.

Eğer Allah birini severse her şey de onu seviyordur. Allah birini sevmezse her şeyde ondan nefret ediyordur. Bu böyledir! Burada demek istediğim şu; yaşantımızda içselleştirme. Burada önemli bir şey var; müşahede ile yaşam. Yaşamda bizatihi tevhid kalkar. Müşahade de tevhid olur. İlim-el yakın, teoride gerçekleşir. Ayn-el yakin gözlemlerimizde, Hak-kel Yakin deneyimlerinizde, yaşamda pratiklerimizde –ilkeleri yaşamakta- gerçekleşir. Hakkel yakinden de

yakin mertebesinde ise tevhid olmaz. Tevhidde yaşayana tavırlarında tanığızdır. Yaşamda ise tevhid değil, tavırların içerik olarak yaşantılanması vardır. Hakkel yakinden yakin bu durumu yaşantılandığı mertebedir. Çünkü kâinatın öznesi olarak –Rabbül Âlemin- yaşayan rablik tavırlarında bizatihi kendiliğinde yaşanıyordur. Bu mertebeye örnek olarak "Sen atmadın Allah attı" ayetini gösterebiliriz. Sen atmadın Allah attı da tevhidin gereği olarak tanık olduğumuz eyleminde Allah'tır ama bu ayetin içeriği yaşanıyorken tevhidten bahsedemeyiz. O sırada eylemde olan O! Ve ondan sonra Resulullah birine bir şey verirken kendi olarak Muhammed bilinci ile hiçbir zaman vermedi... Bir çocuğu severken hiç bir zaman Muhammed bilinci ile sevmedi. Elini atarken Hakk'ın kendisi olarak -ama istidat olarak Muhammedi'yyette – attı. Çünkü o sırada Hak onda tecelli ederken O'nda da sınırlı değildir**.**

Geçen hafta söylediğimiz gibi, Ebubekir Sıddık Efendimiz'in söylediği gibi, kim ki Muhammed (A.S.V.) a iman ediyorsa bilsin ki Muhammed ölmüştür. Kim ki Allah'a iman ediyor bilsin ki Allah ölmez. Hüviyet varlığıdır, eşya varlığı değil. Eşya değişir, dönüşür ama o eşyayı değiştiren dönüştüren, hüviyet tavırlarına yönelten (Hak'ktan geldiniz Hakka döneceksiniz, hüviyetiyle ve zatıyle veya sıfatlarıyla) değişmez. Hani burada şeriat kuralları üzere yaşayamadık ahrete gittik hesap veriyoruz. Adalet sıfatı ile burada hakkını vermediğiniz her şey ile yüzleşirsiniz. Cenab-ı Hakk'ı burada görmediniz; orada da göremezsiniz. Burada kör olan diyor orada da kör olur.

Onun içindir ki bir sıfatın gereğini yaşarken o sıfatı hakkıyla yaşamıyorsanız illaki yüzleşirsiniz. Şimdi toparlayayım. Yaşam ile tevhid, ikisi arasında fark vardır. Tevhid müşahede durumudur; Kul İle Hakk. Onun için erenler söylemiş. Bu bir ikilik oyunudur. Kaldır ikiliği kalsın Hakk. İşte o zaman yaşamdasınız, diriliktesinizdir. "Bugün benim Emre'de karar kılan" dediği zaman Emre değildir söyleyen. Onu yaşayan dili kelama geliyor, dile geliyor. Emre o sırada O'nu yaşıyor; istidadı kadar. Kedi de yaşıyor, ne fark ediyor ki... Toprakta havada suda yaşayan diri, hep O'dur. Herkes istidadınca o dirilikten, o yaşamdan hayat

sahibinden nasiplenmiştir. Buna da istidat deniliyor, takdirat deniliyor. Şimdi devam edeyim

Sıfat O mudur, değil midir? Zatından bakarsanız hiç bir sıfatı O'na yakıştıramazsınız. Sonradan var edilen hiç bir sıfatı O'na yakıştırılmaz, kendiliği değil tavrıdır. Rezzak olmak, Adil olmak bir tavrıdır. Lakin tavrını yaşarken tavrında bulunurken kendinden taviz vermez bir tavırda yaşayandır. Aramızda ki tek fark, biz bir nesneye bağlı olarak tavırdayken, O bir nesneye bağlı olarak tavırda değil. Şahsı üzerinden tavırda olarak nesneye, mevcudata varlık verendir ve kendisi var etmeye nuru ile başladığı zaman, kendisinin dışında başka bir yer bulunmadığından sebebiyet her var ettiği - bakın kendinden var ettiği, doğurduğu değil; kendinden var ettiğine kendi varlığını mekân ediyor. Zatihi kendi varlığı şahıs olarak kendisine mekândır. Halk ettiğinde, halk ettiğine de mekân olur. Bu anlatır olduğum hâl insanda dahi tecelli eder. İnsan bilincinde düşündükleri ve hayal ettikleri ile dış dünyadan içselleştirerek bilincine –gönlüne- taşıdıklarıyla iç mekan edinir. Böyle olsa da insan, Allah'ın zatının tecellisine mekândır -beytullah-. Tecelli dediğimiz anlaşılsın diye yoksa zat tecelli etmez. Bir yerden bir yere gidiş yok ki tecelli etsin… Bu bir aynalaşmadır...

O Allah ki her halk ettiğini kendinde, kendi ile mevcuda getirir ve kendi varlığı ile ayakta tutandır, kendi ile var edendir. Kendisinden bir şey yitirmeden var edendir. Kendi varlığı dışında var etmediği için de kendi varlığını mekân edendir. Her var ettiğini bir sıfatına bağlı olarak var edendir. Bu doğrultuda belirtmek gerekir ki O, anlatır olduğumuz Zati sıfatları ile **Vacib-ül Vücudtur** yani olması gereken, zorunlu olan varlıktır. Olmazsa olmaz. Olması zorunlu. O olmasaydı hiç bir şey yoktu.

Hemen arkasından bununla beraber var edilenlerin mahiyeti ne oluyor? Onlara da **Mümkün-ül Vücud** demişler. Mümkün; imkân dairesinde! Oluşum, değişim, dönüşüm dairesinde demektir aynı zamanda.

Allah ile arasında ki fark ne? Buna erenler çok enteresan bir söylevle; "O değil, O'ndan ayrı gayrı da değil." Eşyanın kendisi bizatihi kendisidir

diyen çıkmış ama bir taraftan şöyle bir söz de söylemişler, "Eşyanın kendisi yokluk hükmündedir" Yahu yokluk hükmünde olanı niçin o zaman varlık hükmünde yapıyorsun, Allah yapıyorsun! Hem yokluk diyeceksin, her şeye hem de bizatihi O'dur diyeceksin. Sözün kendisinde zaten çelişki var.

"**O değil, O'ndan ayrı gayrı da değil"** sözü bu bağlamda zatına bizi taşıyacak en yakın söylevdir.

Eğer eşyanın kendisine odur derseniz, ya gözleriniz görmüyor demektir ya da Allah'dan haberiniz yoktur demektir. Nurdan hiç haberiniz yok, nur deryasına hiç dalmamışsınız, kanunlarını hiç bilmiyorsunuz demektir. Cenab-ı Hakk'ın her şeyi var ederken şuurundan hiç bir şey yitirmeden var ettiğini bilmiyorsunuz demektir. "Eşya odur" derken onu bir kalıba sığdırıyorsunuz demektir. Esmanın kendisi dâhil O'nun bir sıfatını işaret ederken, Rabbimin güzel bir sözü vardır der ki, "Ben kulumun zannı üzerineyim" Cemal diyebilirsin birine aynı zaman da bir başkasına cemaldir… Cemal dersin Birine Kahhardır… Sana Kahhardır diye başkasına da kahhar'dır diye bir şey yok ki… Sana acı veren yarın sana güneşini de açabilir... Hepimizin türlü türlü hali var o türlü hali üzere seyran ederken birimiz bir sıfatı ile bakarken diğerimiz başka bir sıfat üzeri bakabilir. Mesela bu sohbeti birisi şu anda Kelim sıfatı ile bir konuşmacıya bakarken birisi Hoca Efendi diye bakabilir, birisi sevdiğimiz muhabbet ettiğimiz bir kardeşimiz diye bakabilir, bakış açıları değişiktir ama her birinizin bakışı sizin kendi halinize mahiyetinize göredir. Sınırlayamayız… Esmalar dahi Allah'ı sınırlar. Sadece zevk etmemiz için araçlardırlar. Allah esması bile sınırlıdır. Sınır derken onu kablaştıramayız. Sadece bize işaretçidirler ve en güzel esmalar derken en güzel işaretçiler diyoruz. Niye en güzel esmalar niye Esma-ül Hüsna deniliyor? Benim kanaatime göre eşyanın tabiatını dahi aşkın, sebepleri aşkın, kişileri aşkın olanı işaret ettikleri için en güzeldirler. Şunu bunu işaret etmiyor. Bizatihi Allah'ı işaret ediyor. Onun için esmalar en güzelleridir. El-Halim, El-Kadir, El-Nasir...

Hüsnü zannı üzereyim diyor. Her birimiz hüsnü zan ile O'na bakıyoruz.

Verdiği sıfat üzere... Kendi mahiyeti nasıldır? Sizin haliniz üzere bir mahiyeti var. Ama sizin haliniz üzere mahiyette olan kâinatta bütün mevcudat üzerinde nasıl bir mahiyettedir? Kendi varlığında nasıl bir mahiyettedir? Aynı anda sizi var eden, bütün âlemleri var ederken? Sadece bir hüsnü zan ve o hüsnü zan bize zevk olarak O'nu müşahede edebiliriz...

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

22. 09. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları 2. Bölüm
Halil İbrahim GENÇ

Cenab-ı Hakk'ın bir sıfatı daha var, zati sıfat; Kıyam Bi-Zatihi…

Kıyam ayakta demek, Kiyam-ı Bizatihi ile zatı ile ayakta demek… Aslında burada kast edilen şu; nedenini başka bir varlık üzerinde bulmayan, başka bir varlıktan bulmayan! "Habibim, seslendim sesimi duyan olmadı; baktım, gördüğüm olmadı" Nedeni sadece kendinde olan varlık! Bu sıfatıda en güzel haiz olan esmalardan bir tanesi de Samet esmasıdır… Hiç bir şeye ihtiyacı yok ama her şeyin ihtiyaçlı olduğu varlık; Vacib-ul Vücud… Mesela, vücud sıfatına en yetkin şekilde karşılık gelen esma Samed'tir ve Allah'ın en çok hoşnut olduğu esmalardandır. Samet, bi-zatihi vacib-ül vücudu anlatmak için inanılmaz güzel bir esmadır… Hiç bir şeye ihtiyacı olmayan ama her şeyin ihtiyaçlı olduğu, zorunlu varlık yani vacib-ul vücud…

Bu bağlamda kıyam-ı bizatihi dediğiniz zaman hiçbir şeye ihtiyaç duymayan, lakin her şeyin ihtiyaçlı olduğudur. Kendi varlık nedeni olarak fizyolojik nedeni nur ve nuruyla hiçbir varlıktan beslenmiyor, bizzatihi kendisi! Ve tek varlık olarak bizzatihi kendi ile ayakta, her şeyiyle kendi ile var; başka biriyle var değil. En mantıklı söylemi bu ki sıfatları gereği, iradesi gereği başkasından irade bulmuyor! Şundan, bundan irade bulmuyor; iradesi kendinden gelendir! Kendi iradesi doğrultusunda iş görendir. Sıfatları tavrında özgün bir şekilde, hiçbir şekilde başka bir yerden esinlenmeden, tavırlarda kendisi, iradesi üzerinde tavırlarda bulunandır, yani birinden bakarak, birinden beslenerek, birinden kopya ederek değil, bizzatihi kendinden!

Görme sıfatının bir benzerini bana gösterin! "Görme" tektir! Bak ben

görüyorum, o da görüyor, kedi siyah-beyaz görüyor, melekler de görüyor, ama görüyor… Görmenin dinamiği nedir; biçim ve renk. Renk olmazsa görme olmuyor zaten. Biçim ve renk! Bu görme sıfatını veren nedir; Işık. Yani ışığın kendisi olmazsa görmemiz de çıkmaz. İşin enteresan tarafı da o. Her neyse velhasıl kelam, görme tektir, eşi ve benzeri yoktur. Duyma tektir, her varlik duyar; ama tek bir duyuş vardır. Duyma denilen şey kâinatta tektir, yani eşi ve benzeri yoktur, duymanın eşi ve benzeri yoktur, görmenin eşi ve benzeri yoktur, evet 'dirilik' yaşamın eşi ve benzeri, karşılığı yoktur. Diri, diri dir. Diriliğin eşi ve benzeri yoktur.

Zaten dediğim gibi geçen sohbette Cenab-I Hakk'ın birçok sıfatını külli ve cüzzi diye ayriştirabiliyoruz, ama diri sıfatını hiçbir şekilde ayrıştıramıyoruz, hayat sıfatı demedim, dirilik esması noktasında diriliğini kastediyorum, diriliği ayrıştıramazsınız, karıncayla sendeki can, bendeki can aynı candır. Bütün varlık canlıdır, varlık demeyeyimde bütün mevcudat cenab-I Hakkın varlığıyla canlıdır ve hiçbir şekilde ayrıştıramazsınız. Abi benim görmem cüzzi imiş, Allah'ınki külli. Diriliği ayrıştır! Her varlığın üzerinde olan! Her varlık istidadı kadar onu yasiyor, yaşamın kendisinde tevhit yoktur, aynel yakin bakarsanız yaşamın kendisinde bir tevhid yaparsınız. Bunu daha basite indirgeyeyim; ben bir tavırdayım, Celal tavrında öfkeliyim. O celalin öfkesindeyken -zılli tecellisinde öfkeliyken- ben öfkede kendimi kaybederim. Allah celalli olduğunda kendini kaybetmiyor. Ben seviyorum, aşığım, aşkımla kendimi kaybettim. Allah severken kendini kaybetmiyor.

Bu sıfatlar Cenab-I Hakk ve kendimiz üzerinde seyran ederken de böyle zevk edin, biz nesnemiz üzerinde kalırız, Allah nesnesi üzerinde kalmaz, nesne üzerinde tavırdadır. Ne zaman ki *" Sen atmadın, Allah attı."* Ayetinin uyarısıyla bir tecelliye mahzar oluruz, o zaman onun tavrını bizzat kendimiz yaşarız. "Aaa ben değil, Hakk atmış dersek halen sen varsın. Ama yok sadece o celal tavrında celal iken kendini kaybetmeden -ama kendini kaybetmeden- o celal tavrinda varlığına dokunduğu için değil, Hakk'a, Gayreltullah'a dokunmuş tavırda, Hakk'ın tavrı olarak

yaşarsan onu, o bambaşka! Orada tevhid yok, bizzatihi O'nu yaşıyorsun, O'nu tavrında yaşıyorsun, celali celal tavrında!

"Sen atmadın, Allah attı' diyor Resulullah'a, bizzatihi Resullulah atarken atma fiilinde kimi yaşiyor? Onun icin yaşamın bizzatihi kendiliğinde tevhid olmaz, hemhal vardır. Ona mübarekler, erenler "hemhal olmak" demişler.

Hemhal olmanın da mertebeleri farklı farklıdır. Kâinatla hemhal olma mertebeleri vardır. Cenab-I Hakk'ın tavırlarıyla hemhal olma mertebeleri vardır. Zat-I Ahad'a varıp kişinin bizzatihi yok olup Cenab-I Hakk'ın bizzatihi kendisine gidip hemhal olması vardir ama orada hemhal yoktur, ona hemhal denilmez; sadece Zât… Zat, kimse kimseye kalmaz. Kim kimle hemhal oluyor ki?

Hemhal… Bir kartalın gözünden bakmak, bir martının gözünden bakmak, bir ağac olmak, yerle yer olmak, arabayla araba olmak, bakarken insanlarla o bakışlarında olmak. Budistler buna astral seyahat diyorlar ama hangi mahiyette söylüyorlar, gunahlarını almayayım, hani birinin içine gidiyorsun, ondan seyran ediyorsun, hulûl gibi, değil! Sendeki nurla, bendeki nur aynı! Sendeki canla, bendeki can aynı! O diriye vardığın anda kendimden soyundum, soyundum, o diriye vardığın anda hepsinde diriliğiyle tavırda olana şahit oluyorsun ama hemhal olarak, fena makamı bu. Fenafillâh derler buna.

Bir gün Şirinevler Köprüsü'nden gidiyordum. Giderken bir baktım bende hiç hal yok, bir baktım herkesin hali bana âyan oluyor. Kıskançlık, nefret, mimikler, hareketler. Böyle bakakaldım. Efendi hazretlerinin yanına gittim. Bir şey demiyorum ama ne oluyoruz filan diye korkuyorum bir taraftan. Yer değişmiş başka yer olmuş ama ağaç ağaç; kuş kuş; böcek böcek; o değişmemiş ondan haberim yok! Her neyse şöyle bir baktı. Yavrum dedi, kendisinde hal yok ama bütün halleri seyran ediyor kendinde! Ama gidip onların vucutlarına girmiyorsun! Sende yaşayan ile onlarda yaşayan aynı varlık! Aynı varlığın tavırlarına hemhal olarak şahit oluyorsun, sende aynı zamanda yokluğa gittiğin zaman aynı anda onların

hali sende canlanıveriyor, tavır olarak canlanıveriyor.

Mesela bazen derler Evliyullah'a "Hamilelik erkeklerin nasibi değildir. Hamilenin halini bilemeyiz." Yok, hamile olamayız ama hamilenin halini biliriz, hemhal olursan bilirsin. Ne olacak ki? O sırada ona o tavrı veren, o tavırların kimyasını oluşturan enerji yoğunluklarıyla kimyasını oluşturan, hallerini oluşturan Allah'tır. Aynı anda yek-vücut ol, senkronize ol! Rezonans değil ha! Rezonans, yıkımdır. Senkronize ol; üst üste. Onun için günümüzde rezonans diye bir kavram çıkardılar, hemhale götürmeye çalışıyorlar, değil! O yıkıcı bir haldir! Ters ilişki olur, aynı anda dalga boyları örtüşürse: Güm, yıkılır. Ama senkronize olmak hemhal olmaktır, onunla o olmaktır; bütün varlık ile.

Allah' ı buluyor. Olan bir varlık gidip nasıl olabilirsiniz ki? Hani biraz önce ki tevhid meselesi gibi. Bir olanı nasıl birlersiniz ki? Hani şekerle sütü karıştırırsın bir olur; ayrıştır ayrıştırabilirsen! Eşya ile Allah'ı bir ettim!!! Ya zaten eşyada bir! Ama eşyanın kendisi olmadan bir! Kendinden varlık verirken kendinden bir şey kaybetmeden onunla bir ve bir sıfatının tavrında iken yine bir.

Yaşamakta tevhid bitiyor. Tevhid bitiyor. Onun için derdimiz, yaşamak! Evet, müşahade edeceğiz, yani Allah'ı bilmek, Allah'la tanışmak, onunla yaşamaya çalışmak, yaşamayı ögrenmek; Tevhid. Ama yaşamak tevhid değil; Olmak. Kendin olmak! Orasi başka bir şey. Ha her cana nasip mi? Nasip olduğu kadar! Zaten her cana nasip de farkında değil. Araya o kadar çok şey koymuş ki sebepler, sonuçlar, şunlar, bunlar, nedenler, sebep-netice ilişkileri, bir türlü kendi özünde yaşadığını göremiyor. Onun için gidip Allah olmak diye bir şey yok; yanlış anlamayın! Kimse Allah olamıyor.

Müşahadenin kendisinde bir olanı müşahade etmek vardır, hiçbir zaman O olamazsınız. Sadece istidadında O'nu bulur, yaşarsınız. Çünkü olan varlık nasıl olunur?

Bunu güzel anlatmışlar; bir tanesi Buda olmaya gitmiş, demiş ki

“Efendim ben Buda olacağım!”

Şöyle bakmış gülmüş Buda’nın kendisi; “Buda’ya bak, Buda olmak istiyor!”

Olan bir şey olamazsınız! Olamazsın!

Ama bakın burada eşyayı anlatmıyorum, bedeninizi anlatmıyorum, hüviyetinize tavır veren, tavırlarda bulunan zaten istidadınız gereği yaşadığınız varlığı anlatıyorum. Olanı anlatıyorum.

Lütfi Filiz, onun için güzel bir ders vermişti bana, “Evladım avamla aramizdaki tek fark; onlar bilmiyorlar, biz biliyoruz!” Aramizdaki tek fark bu! Herkes Hakk’ ı yaşıyor, yaşıyor diyorum! Yaşıyor ve insan hüviyet varlığıdır, hüviyet üzeri yaşar, istese de istemese de. Bir **şey**liği yoktur, insan bir **şey** değildir, hiçbir zaman olmamıştır. Ama kendini şey hissediyorsa bilmem. Elbisem, param, şuyum, buyum… Şeyler üzerinden -bak yine hüviyet var- kendine varlık veriyorsa onu bilmem. Ama Hakk üzerinden varlık vermesi; ilmel yakin, aynel yakin, hakkel yakin. Ama hakkel yakinden de yakin; sadece yaşam makamıdır orası. Yaşam mertebesidir. Orada kulluk kalmaz, yaşayanı yaşarsın. Zaten yaşıyorsundur ama bizzatihi O’nunla bilinçli olarak yaşıyorsun. Bunu bilinç kavramı karşılamıyor. İlmel yakin, aynel yakin de bilinçlenme olur. Ordasın, orada O’nunla şuurlusundur, sadece şuur! Bilinç kavramı karşılamaz onu.

Subuti sıfatlarına gittiğimiz zaman;

Hayat sıfatının esması, diridir.

İlim sıfatının esması, Alimdir.

İrade sıfatının esması, Müridtir -Talep eden, isteyen-

Kelam sıfatının esması, Kelimdir.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Tekvin sıfatının esması, Halık tır -oluşa getiren, halk, halk eden-

Basar sıfatının esması, Basir.

Sem'i sıfatının esması zaten Semi…

Kudret sıfatının esması Muktedir!

Sıfatlarla esmalar arasında dağlar kadar fark vardır. "Görme" bir sıfattır. Görmenin sıfatı şahsı işaret etmez. Hayat bir sıfattır, şahsı işaret etmez. Şahsın kendiliğinin mahiyetini, sadece bir tavrını ya da olan bir durumunu işaret eder. Mesela bunu şöyle söylüyeyim: Sizin görmeniz var diyorum. Görme, duyma, bilme dediğim anda sadece bir şeyler konuşuyorum. Görensiniz, duyansınız, bilensiniz dediğim anda şahsınızı konuşuyorum. Esmalar onun icin sıfatlara baskın gelirler. Çünkü esma direk şahsı işaret eder, sıfat işaret etmez. Sıfatlarında Cenab-ı Hakk'ın kendiliği yoktur; sıfat olarak var, kendiliği yoktur. Sıfatların tamamı tavırdır yani Cenab- I Hakk'ın kendisini halk ettiği tavırlardır. Sadece basariyet ve hayy hariç -yani görüş ve dirilik hariç- hepsi Cenab-I Hakk'ın kendi tavrı olarak yarattıklarıdır. Allah konuşmayı yaratmıştır; kendi konuşmasını yaratmıştır. Duyuşu yaratmıstır, yaratmayı kendi varlığında, kabul etmeyi, rahmet vermeyi yaratmıştır. Ve yaratma kendisinin en güzel hallerinden bir hal; ama yaratmıştır. Halk etmeyi halk etmiştir. Bir tavırdır, tavrıdır. Sıfatlarını yaratmıştır. Yani Rahman olmak istemiş rahmaniyet tavrını yaratmış, Kerim olmak istemiş, kerim tavrını yaratmış; tavrında bulunmuş demek daha doğru olur. Tavrında bulunuyor.

Ama dirilik, şuur, görüş ve orada şahsiyet; bunlar yaratılmış şeyler değil. Nurun doğasında vardır. Evet, ruhani olarak burada nur deryasında izlenimleri olan, keşifleri olan insanlar vardır. Farz edin bir nur deryasına daldınız, o nur deryasında nurları görüyorsunuz, farz edin… O nur deyasında bir bedenle seyran edemezsin, nurla yani 1- Nuru nurla seyran edersin. 2- Nuru seyrederken nurun niceliksel durumunu seyran edersin, çünkü nur hareketliyken renge bürünür. Aslı haliyle rengi

yoktur. Hani frekans diyorlar ya. Frekans eşittir ses. İlahi âlemde böyledir. Burada kastettiğimiz sesi kasdetmiyorum, yani fononlarla götürülen. Nur deryasında frekans varsa ki var; titreşim, o titreşimin kendisi zaten sestir. Sesin kendisi renktir orada aynı zamanda. Çünkü titreşim hem renktir hem sestir. Onun için nurun doğasında aynı zamanda renk verme vardır, renk alma vardır. Her an renkten renge titreşime göre, yani seslenişine göre değişir. Ve ses demek: Bilinçli iletişim demek. Onun için varlığın kendisi kendinde bilinçlidir, şuurludur. Hissetmek değil.

Resullullah "Meleklerin sesini duydum, nurların sesini duydum. Bir altın zincirin bir mermer taşına düşüşü gibiydi" diyor. Nasıl bir şeyse artık… Tabi nurdan nura da değişiyor.

Siz orada niteliksel durumla bakarken şahıs olarak bakıyorsunuz, nicelikselliğine şahitsiniz. O ruhun kendi varlık âleminde ise sadece bakış vardır, o sırada nurun kendisi de size bakıyordur. Nurun bizzatihi kendisi size bakıyordur. Aslında nurun kendisi nura bakıyordur. Tam temel hakikatinde de bu yatar. Allah'ın nuruna varmadan Allah'ın nurunu görmemize imkân yok. Ruhumuza bakmadan Allah'ın nurunu görmemizin imkânı yok. Nur deryasına gittiğiniz zamanda bu âlemden farklı bir âleme taşındığınızı görürsünüz. Eşyanın tabiatından soyunduğunuzu görürsünüz. Ve bu şekilde olan bir durumda da eşyanın kendisine zaten nur diyemezsiniz ama nurdan vardır. Allah ise nurun kendisi, o zaman eşyanın kendisine nasil Allah diyeceksiniz ki? Ama Allah ondan ayrı gayrı da değil!

Ama her varlığın biçimi, her varlığın istidadı ondan gayrılık teşkil eder. Hakkınca istidadımız neyse o doğrultuda yaşayacağız; hakkımızdan razı mıyız, değil miyiz?

Bütün kâinatı verseler, bütün melekleri verseler, bütün peygamberlik makamlarını verseler, ben yine Halillikten memnunum. Bu makamları küçümsediğimden veya büyüklenmemden değil. Bu demde, bu istidatta bulduk. Belki de o istidadlarda hiç bulamayacaktık. Onun için sizi

kendine yakıştırmış, o yakıştırdığı hal ne ise kendiliğinizde, ondan hoşnut olun, yani Allah ile yaşarken Allah'tan razı olun. Hangi koşulda yaşarsınız yaşayın. Hangi varlık tavrında sizde varlık buluyor ise razı olun ama nübüvvetin gereği olarak yani haddinizi bilerek. Çünkü nübüvvet hadleri bildirmek içindir. Allah'ın subuti sıfatları ile subut –subut sabitten geliyor- zati sıfatları ile baktığımız zaman nurun hakikatine gidilir.

Allah yerlerin ve göklerin nurudur. Bizatihi nurun kendisi olduğunu söylüyor. Eşyanın kendisi değil, Rabbül âlemin olduğunu söylüyor. Başka bir ayete çekersek 'Baki olanın vechine yönel, fani olanın degil!' Nur bakidir, âlem değil.

Bu ayeti şöyle çevirenler de var "maddenin kendisi de baktı, bak hiç yokluk bulmuyor!" Ama maddenin kendisi hiçbir zaman kendi ile var değil ki! Her zaman nurun kendisi ile var. Hiçbir zaman nedeni kendinde olan bir varlik değil ki! Maddenin kendisi kendisinin birliğiyle var. Bir maddeden de bahsedemeyeceğinize göre su, toprak, hava, plazma, Güneş'ler gibi enerji yoğunluğu, hadi bir maddeden bahset! Hepsi nurun kendisi ile var. Allah dediğimiz varlık Rabbül âlemin, her sıfatına haiz olan, üzerinde tecelli eden şahsi ilahidir. Var ederken kendinden bir şey kaybetmeden her şeyi var eden ve her şeyle de bir olduğu için bir olunamayan, kendisi olunamayan varlıktır. Zorunluluğu bu!

Gelecek hafta Allah-ı azimmüşşanın tavırlarını –esmalarını; yükseltici esmalar, taşıyıcı- bağlaç esmalar- zevk ederiz. Esmaları Zat yapanlar, eşyanın kendisini Allah yapmaya kadar gidenler var. Tavırları zevk ederek bu hususu daha açık görürüz.

"Allah el-Zahir'dir, madde halinde gördüğünüz her şey zahirdir, işte görünen!" Eşyayı Allah yapmak böyle bir şey... İman dolu nefeste zahirdir. "Bu gözlerle göremeyiz, iman dolu bir bakışla görürüz." diyor Hz.Ali. Her varlık kendini gösterir ya, Allah'ı göstermez. Mikrofon mikrofonluğunu, Halil Halilliğini, koltuk koltukluğunu gösterir. Duyular âleminde duyularla baktığımız sürece her ne görüyorsanız o şeyin

kendiliğini değil sadece niceliksel durumunu görmüşsünüzdür. Niceliksel durum, nicelikselliği! Niteliğinde ne var, ne yok? Ancak hemhal olursak mahiyeti nasıldır, oradaki hüviyet bağlamında kendinde mahiyeti nasıldır biliriz, hemhal olmazsak bilemeyiz. Bu bağlamda da baktığımız zaman "eşyanın kendisinde zahir oluyor" değil, iman dolu nefeslerde zahir oluyor. Hiçbir zaman eşyanın kendisinde zahir olmuyor. Eşyanın kendisinde zahir oluşu ayet hükmündedir. Bunu da zaten Kur'an-ı azimmüşşan da söylüyor; "ayetlerimizi içerde ve dışarıda"! Ayet, delil demektir. Delil demek, bir şeyi hakkıyla işaret eden demek… Gerçekliğine işaret eden demek… Kendiliği demek değil! İşaret eden! Hakkıyla işaret eden…

Burada ikiliğe düştük gibi görünebilir, Hani Allah'ın yanında kimse yoktu? Nur'un yanında yaratan! İç âleme gittiğiniz zaman nurun yanında başka bir nur yok. Dış âlemde o nurun verdiği biçimsellikte siz ayrı gayrılık görüyorsunuz. Bunu farklı bir açıdan okuyayım. Felsefi olarak bir varlık başka bir varlığın nedeni ise başka bir varlığa bağlı olarak varsa o varlıktan başka bir şey yaşamıyordur ama o varlığın kendiliğidir diyemiyoruz. Ağaç, Allah ile varken Allah'ı yaşar, istidadı kadar ama Allah' ın kendiliği değildir. Güneş, Allah' ı yaşarken istidadı kadar o kadar haktır, gerçekliği vardır ama daha fazla değil. Eğer daha fazlasını yüklersek o zaman diyor "Bizi yalanladılar!" Yani zahir diye eşyaya dersen bu sefer nur deryasını unutursun! Nur deryasının üzerinden hatta bütün varlık âleminin üzerinden mümkünat dairesi üzerinde tavılarıyla tecelli edeni unutursun! Allah esirgesin!

Özet olsun; Hakk'ı esmalarla en yüksek derecede müşahade edersiniz ama yaşamda müşahede olmaz! Yaşamda sadece yaşarsın, ama istidadınız kadar! Daha fazla değil! İstidadınızı aşarsanız; o zaman buyurun sıkıntılara! Tasavvufta öyle bir hal var ki bir şeyi yaşamadan, bir şeyin hakkı dışındakileri dile getiren, azim Allah, o zaman belayı hakeder. Çünkü " Bildiğinizden sorumlusunuz!" diyor. "Bilmediğinizden değil!" Kişi bilmeyerek bir şey söyleyebilir, yolda giderken yeni bir derviş "Enel Hakk" dese bilmiyor ne dediğini, bilse azim Allah! Ama enel Hakk

diyen zaten Hakk ise zaten o kişiye bir şey diyemezsiniz. Allah'ım dememiş ya Hakk' ım demiş. Fazla da abartmaya gerek yok. Gerçeğim, demiş ama onun bir bedene gerçeğim dediğini zannetmiyorum. Orada hüviyet sahibi olan kelamda gerçeğim demiş.

Bir daha söylüyorum varlık ile mümkünü, kevn ile nuru, hüviyet –şahsiyet- ile eşyayı birbirine karıştırmayın. Âlemin kendisini Hakk yapma ile Hakk'ın bizatihi kendiliğinde zevk etmek ayrı ayrı şeylerdir. Yaşamak ile eşyada bulunmak çok ayrı şeyler. Eşyayı müşahade etmek ayrı bir şeydir, duyulara aittir. Her varlık kendini gösteriyorken sadece Hakk'ı işaret eder. Hakk'ı işaret ederkende Hakk'ın tavırlarını müşahade edeceksiniz.

Önce Rahman ve Rahim esmalarının zevk edilmesi ve o zevk üzerinden diğer esmalara geçilmesi kanaatindeyim. Çünkü her işimizde "Bismillahirahmanirahim" diyoruz.

Rahman ve Rahim sıfatları merhamet, rahmetin vehçesidir. Çünkü rahmet iki vehçeden açılır: Rahman ve Rahim. Ben yaratmayı kendime farz kıldım demek: rahmeti, varlık vermeyi kendime ahlak edindim demektir. Ve varlık vermeyi iki vehçede gerçeklestiriyor: Rahmaniyet ve Rahimiyet yani Allah'ın Rahman tavrı ve Rahim tavrı. Rahman tavrında Cenab-ı Hakk her şeyi birbiriyle var ederken nur deryasında her şeyi kendiyle var edendir. Her şeyi kendiyle var ederken yasalar üzeri var edendir aynı zamanda kendi rahmaniyetini, o varlık vermeyi sırlayandır. Onun için kâinattaki genel varlık verme tecellisinde Cenab-ı Hakk'ın var etme tavrına Rahman denir. Yani doğada, bütün varlık âleminde Cenab-ı Hakkı varlık verdiğini görürseniz Ya Rahman dersiniz. Eşyanın kendisine değil, nur deryasında kendiyle varlık veren, ama bu âlemde biribirleriyle varlık veriyormuşçasına gösteren; değişim dönüşümlerle gösteren değil, gördüğünüz anda bu görüş de iman dolu bir gözdür. Rahman sıfatını en yetkin nerede şahit oluruz? Bir manzara seyrediyorsunuz, bir denizin kenarındasınız veya bir dağın eteğindesiniz, ne zaman ki kendinizi yitirirsiniz, eşyayı görmez olursunuz, o doğada sadece var ediciye şahit olursunuz, ya Rahman ne güzel var etmişsin! İşte o zaman Rahman'a

şahitsinizdir, eşyaya değil. O sırada kendinizi yitirir, her şeye tek bir gözle bakarsınız, kucaklayıcı bir gözle, orada kendinizi yitirmiş, siz kendinizi yitirmiş ama oraya güzellik bakışıyla bakan, estetiğine bakan, size huzur ve halim esmasıyla tecelli edene şahit olursanız sizden Rahman bakıyor demektir. Ne zaman ki Yahudiyi Hiristiyandan, Hiristiyani da Müslümandan insan ayırmadan ve Cenab-ı Hakk'ın varlığiyla doluyorlar diye ayırt etmezsin yani "Yetmiş iki milleti tek nazarla gördük!" "Yaratılanı hoş gör, yaratandan ötürü!" diye bakarsınız işte o zaman Rahman'ın gözüyle bakıyorsunuzdur.

Hani İbrahim'in bir hikâyesi var: Yemek yiyor, yemek yerken bir Mecusi geliyor. Allah'ın ismini zikretmedi diye yemeği önünden alıyor. "Ben, Rahman'ım. Senelerden beri küfreder, ben yine de rızkını veririm. Sen benim ismimi zikretmedi diye mi yemeğimi aldın" diyor. Demek ki Mecusinin de Allah'ı!

Ama Rahimiyet de iş değişiyor. Orada başka bir şey dönüyor. Gelecek hafta konuşacağımızı bu haftaya aldık. Rahmaniyet üzeri baktığınız zaman takdir-i ilahi, yetmiş iki millete tek nazarla bakarsınız. Yaratılanı hoş görürsünüz Yaradan'dan ötürü! Çünkü genel dairedesinizdir. Cenab-I Hakk sizden Rahman sıfatını öncelikli esmanız olarak açarsa kimseyi kimseden ayırt etmezsiniz. Genelde bu tip insanlar - Rahman sıfatında olanlar- öyle saf olurlar ki herkese kucak açarlar, herkese herşeyiyle sevgi muhabbetle hizmet etmeye çalışırlar. Çünkü rahmandan nefes alıyor. Hepsi kulu hepsine malum! O zaman kedi ile aslanı, ceylan ile kaplanın birbirinden farkı yoktur, ayırt etmezsiniz. Kaplanın da Rahman'ı O, ceylanın da Rahman'ı O! Burada Rahman tavrı, var etme tavrıdır, genel var etme. Kâinatta yasalar üzeri var ederek, birbirleriyle bütün varlığı var ederken sırlanan, ama yaratma tavrında olana Rahman diyoruz.

Rahimiyete gittiğiniz zaman rahimiyetin iki vehçesi var: birinci veçhesi her varlığı o yaratma tavrında iken o mümkünat dairesinde ayrıştırır. Bedii ve Bari esmalarıyla beraber ayrıştırır. Ayrıştırmasıyla bir hususiyet bir sıfat üzeri ayrıştırır; Rahim. Aynı zamanda onun üzerinde bir sıfatı

üzerinde tecelli eder; Rahim. Aynı zamanda o sıfat üzeri tecelli ederken o sıfatın gereği olarak ona tavırda olur. Hani celal bakarsın, sana celallidir. Kahhar bakarsın, sana kahhardır. Süleyman saltanat üzeri, Allah' ın saltanatını görünce "Ya Rabbi şükürler olsun!" dedi, boynunu büktü. Musa azamet üzeriydi, Allah'ın azametini görünce boynunu büktü. Muhammed Mustafa merhamet üzeriydi, ona da merhametiyle göründü. Yani hangi hal üzerineyseniz size o hal üzeri tavırda olur, sizi size aynalaştırır kendini gösterir o anda, işte Rahim! Hem sizin üzerinizde Rablik sıfatı üzeri tavırdayken Rahim, bakın hem kendini bütün kâinattan ayrıştırmış, bütün insanlık âleminden ayrıştırmış, size bir tabiat vermiş, bir esma ile biçimlendirmiş; Rahim… Bir, sizin üzerinizde bir sıfatıyla tecelli eder, Rahim, hususi bir sıfat, o sıfatın gereği itibarıyla siz bakarken bütün âlemde hüsnü zannınızla Cenabı Hakk da size o şekilde tavırda olur; Rahim. Musa' ya aynı anda azametli olan Muhammet Mustafa'ya merhametliydi. Allah yine ayni Allah'tı ama! Güneş yine aynı Güneş olarak doğuyordu, tabiat yine aynı tabiattı. Farkeden bir şey yoktu ama Allah yine aynı Allah' tı. Ve adalet sıfatı gereği her kim ki ne yapar yaptığının karşılığını bulur. Allah külli zerreyi zai edici değildir; Rahim.

Adalet sıfatı Allah'ın Rahim sıfatından gelir. Rahimiyet sıfatından geldiği için bütün mahlûkatına adeletlidir. Adalet felsefi olarak şu demektir: mevcudatların var oluş haklarını buluşu, bulduktan sonra var oluş haklarını ikame, idare ve idâmelerinin sağlanması için koşulların var edilmesi adaletin gereğidir. Yani bütün kâinatta adalet vardır. Allah bir varlığı var ettiyse adildir, onu yaşam koşulları neyse o koşullara göre yaratmıştır bir; onu idare ve idamesi olan besinleri ona göre Rezzak sıfatıyla vermiştir, iki. Adalet sıfatının iki vechesi vardır, birisi rezzak birisi hak. Her varlık sıfatı gereği var olurken, mevcudatıyla var iken o mevcudatıyla gerçektir. Yani bir yaratılmışlığı, gerçekliği vardır. O gerçekliliği irtibariyle de Cenab- ı Hakk ona Rezzak sıfatıyla tecelli eder, Rezzak sıfatıyla bütün ihtiyaçlarını veren demektir Allah. Rezzak sıfatıyla okursanız bütün kâinat, bütün varlık, hem maddi hem manevi olarak rızkınızdır. Güneş, Ay, anne, baba, oturduğunuz koltuk, eşarbınız,

elbiseniz, süsünüz, püsünüz, neyiniz varsa Rezzak sıfatının tecellisidir.

Size insanlık hakkı vermiş, o insanlık hakkıyla beraber ikame, idare ve idameniz için şartlar ve koşullar oluşturmuş, adildir. Yaşam haklarınızı vermiş, yaşam haklarınızı yerine getirmeniz için haklar vermiş ve bunuda en güzel sıfatı ile beraber veriyor. Fillerinize bağlı olarak adalet sıfatıyla veriyor. "Çalıştığınızdan başka bir şey yoktur" donanımı ne ise, donanımına göre de rızkını alır ve rızkını önüne getirir, adam ya da değil, yani Allah adildir. Sizi bir varlık sıfatı üzeri var etmiş, size verdiği eylemler üzerinden de rızkınızı verir, adildir. Bu doğrultuda size ilahi sıfatını eylemlerinizde iken –mesela rızık eyleminde iken- hangi ilahi sıfata memursanız, sizin üzerinizde tecelli eder (ki bu hususi size olması ile de aynı zamanda Rahim tecellisidir). Ve ne kadar o sıfat üzeri yaşıyorsanız -ki âlemde de sizi aynalaştırır- o sıfat üzeri sizi kucaklar. Musa'ya azamet olan Muhammet Mustafa'ya merhametli olduğu gibi… Adam kahhardır, kahredip duruyor, mutlaka onu da kahredecek birisi gelir. Çünkü aynalaşma adalet sıfatına bağlıdır. Neyle bakarsan öyle bakar sana. Ne yaparsan öyle karşılık verir sana. Ve hiçbir zaman, bunu her zaman söylüyorum, yeni gelen kardeşlerimiz için de söyleyeyim, Allah'u âlemin bütün sıfatlarından kaçabilirsiniz, "Ya kardeşim ben kahhar olmak istemiyorum!" Olma! "Merhamet sahibi olmak istemiyorum!" Olma! Ama adaletten kaçamazsınız! Vicdanınız sizi hep takip eder! Vicdandan adaletin bireysel olarak tecelli ettiğini ve vicdandan kaçılmadığını Allah-u Âlem şöyle söylüyor: "Oku! Oku kitabını! Hesap görücü olarak nefsin yeter! " Hiç kimsenin vicdandan kaçışı yok. Herkes sonunda yüzleşir. Burada yüzleşmezse ahirette yüzleşir. Bu istisnasızdır ve Allah'ın adaletinden kaçış yok! Ne yaparsanız karşılığı ile gelecektir size. Birine kahhar olursanız size kahhar olur. Birine rezzak olursanız size rezzak olur. Verirseniz verir. Vermezseniz vermez. Birine cömert olursanız size cömert olur. Birini severseniz o da size sever. Bu hep böyledir hep de böyle olmuştur.

Ne yaparsanız yapın kendi nefsiniz için yapmayın, çünkü kul kendi nefsi için yaptığı şeyden sorumludur. Hesabı oradan görülür. Allah için

yaptığınızdan sorumluluk, vebal kalkar. Yaptığınız kötülükler ve hatalara karşılık yaptığınız her ne ise tövbe ederseniz vebal kalkar, ama Nasuh tövbe. Vebal kalkar, sorgu sual kalkar, yaptığınız nimete şükür, nimetin vebalini, sorgu sualini üzerinizden kaldırır, Allah için yaptığınız her türlü amelden yana sorgu suali sizden kaldırır, vebal kalkar veya başınıza gelen her bela Allah'ın bir nimeti lutfudur. Ne zaman ki o belada, nimette Allah'ı gördünüz, müşahade ettiniz; -Ya Rabbi bildim, "Senden sana sığınırım!"- hamde vardınız; elhamdülillah dediniz; yani maskenin arkasında Rabbinizi tanıdınız -tavrının arkasında Rabbinizi-. Yapanlar kişi filan da -şu yaptı, bu yaptı diye- onu da aranıza koymadığınızı farz edelim.

Bektaşinin birine sarhoşun bir tanesi tutmuş, şak diye çakıyor. Ya tevhidi ne kadar güzel anlatıyorlar. Bir tane çakıyor, böyle bakıyor. "Baba erenler, hani her şey Allah'tandı?" "Ya her şey Allah'tan da hangi pezevengin eliyle vuruyor, ona bakıyorum!" demiş, dayanamamış gene. Bak, vuranı Hakk yapmıyor ama eylemi Hakk'tan biliyor. Eylemde tevhid olur. Onun için Allah'ı eylemde seyran edin, suretlerde değil. Suretler kendini gösterir. Bana baktığınız zaman benden başka kimseyi göremezsiniz. Masaya baktığınız zaman masadan başka bir şey göremezsiniz ama yaptığın eylemde Hakk'a şahit olunur. O eylemde ben ne kadar Hakk'ı yaşıyorum, yaşamıyorum, ne kadar örtüğüm, örtük değilim o benim mahiyetime ait olan bir şey. Ama iman dolu bir nefeste olan kişi iki yönden Allah'u âleme şahit olur. İsmail Emre'de "bugün benim Emre'de karar kılan!" söylevini "Aman Ya Rabbim, bak Allah tecelli ediyor!" diye bir iman haliyle müşahede edebilirsiniz. Yani bir kul var bir de Allah orada tecelli ediyor, değil mi? Öyle bir iman halide var ki kulu görmezsiniz, burada kul yok oldu da görmezsiniz değil, kul orada duruyordur. İsmail Emre orada duruyordur söyleviyle ama oradaki fiilde Hakk'a şahitsinizdir. Onun için Musa göremedi. "Ya Rab, bana görün!" dedi. "Sen beni göremezsin!" dedi. Zaten eyleminde aşikârdı. Nuruyla tecelli ediyordu, ateş biçiminde. Biçimde aşikâr değil. Nuruyla tecelli etmesinde aşikâr... Nur. Rengine kadar söyleyebilirim. Bal rengi. Nuruyla tecelli ediyordu, aşikâr. Ateş kılığında görünüyor, bak biçimken kendisini

işaret ediyor, amenna, ateş biçiminde. Bu bir biçim, ateş O'nu göstermez ama nurun bizzatihi kendisi tecelli ediyordu. Biçimi önemli değil oradaki eylemiyle tecelli edene bakmak lazım. Tamam, tecellinin kendisi göstermiyor ama konuşuyor "Ya Musa, ben âlemlerin Rabbiyim. Korkma!" bu söylemin kendisinde bizzatihi Allah'ın kendisi olduğuna şahit olduğu anda zaten O'nu görüyor ama duyu gözüyle bir biçimi değil, anlayışıyla, kavrayışıyla, imanıyla Cenab-ı Hakk'ın karşısında olduğunun bilinciyle görüyor. O sırada zaten görüyordu ama elle tutulacak bir insan, bir taş, toprak gibi bir şey arıyor. Biçimde bir şey arıyor, yani duyu gözleriyle görebileceği bir varlık arıyor.

Diyor ki "On dörtlük bir delikanlı gibi gördüm!" Vallahi, sahih hadis, isteyen araştırabilir."Rabbimi on dörtlük bir delikanli gibi gördüm, saçları lüle lüle!" Saçları lüle lüleyi farklı bir yerde söylüyor ama biçimin kendisini Allah diye görmedi, orada eyleminde konuşanı gördü. Çünkü biçime gelmek, hitap-muhatap ilişkisinde zorunluluktur. Biçime gelmek mecburiyettir, çünkü kiminle muhatap olacak, onun için biçime gelmek Allah'ın lütfu için, insanla hitap-muhatap ilişkisi için zorunludur. Her biçimi de kendiyle örtmüştür. Kendisi örtülmüştür demiyorum. Ona bir varlık, bir istidat verdiği zaman -kendinden yani- Kendini örtmüştür. Ama O, O'na örtük değildi. Bilinen bir hadis aslında, herkes araştırıp bulabilir.

Allah'a eylemlerinde şahit olursunuz, biçimde şahit olmazsınız. Biçim size Allah'ı göstermez. Biçim işaret eder ama eylemde şahit olursunuz. Bakın sıfatları tek tek zikredeyim:

Rahman: Yaratma tavrıdır.

Rahim: Hususi tavrıdır, ahirette de Rahim olacaktır, müminleri Cennet'e koyacaktır diye tabirler yapanlar var ama bunlar anlam daraltmasıdır, bunlara fazla kafa yormayın!

Rahim bir tavır, adalet bir tavır, Halik tavır. Yaratma eylemi yani.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Görme, duyma, konuşma eylemdir.

Bir tane, tavır olmayan esma gösterin bana? Zati sıfatlarına ait olan – Ben, Hayy, Kayyum, Nur- esmaları hariç!

Samet, tavırdır. Yarattıktan sonra samet olduğunun tavrındadır. Gece rüyanızda Allah diye görseniz, Allah tavrındadır.

Mümit, Memat öldüren…

Şimdi bak ne güzel söylüyoruz, enteresan bir şey, mümit yani memat. Bu noktadan baktığınızda öldüren de dirilten de Allah'tır. Bitti. Sebepler dairesine girince Azrail öldürüyor.

" Ya Rabbi, ben bunların canını alıyorum ama beni kötü bilirler!" demiş.

"Sen merak etme sebepleri araya koyarım!" demiş.

Herkes hastanede kalp krizinden öldü, kardeş gitti. Trafik kazası, şekeri düşmüş, tansiyonu yükselmiş, hadi geçmiş olsun. Azrail ortada görükmüyor yani. Tabi o meleğe iman ediyorsak.

Bir tanesi bir gün Azrail'i görüyor, efendisinin yanına gidiyor. "Efendim, Azrail'i gördüm!" diyor. Diyor: "Al evlat, emziği eline geldiğinde, bebek numarası yap!" Azraili'i bir görüyor, çıkartıyor emziği, başlıyor emmeye. Efendisinin kılığına girmiş, alıyor bunu, "Hadi yavrucuğum gidiyoruz, hadi yavrucuğum gidiyoruz!" Kaçış yok yani." Hadi yavrucuğum gidiyoruz, hadi yavrucuğum gidiyoruz!"

Çok güzel bir hikâye, Mehmet Genç anlatmıştı.

Bir tane daha anlatmıştı, paylaşayım konuyu bitirmek için, gelecek hafta devam ederiz.

Nakşibendî Şeyhlerinden bir tanesi varmış, Ankara'da Hakk'a yürümüş.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Bir gün televizyona çıkmış herhalde. Ülke Tv olabilir. Bir tanesi aramış; “Efendim, günde beş bin tane lailahe illallah çekiyorum, ne yapayım daha?” diye sormuş.

“Evlat, askerde bana altı tane kurşun verdiler. Bir tane attım, on ikiden vurdum, beşini geri aldılar.”

Yani öyle bir atmış ki sağlam! Beş bin tane, on bin tane çekeyim, ha onunda fazileti var, ama o ayrı bir mevzu. Yetkin bir şekilde söyleme dersi vermiş.

Bir soru soran daha olmuş, aynı programda. “Efendim, benim mürşidim öldü, ne yapayım?” demiş.

“Evladım, ölmeyen bir mürşit bulsaydın!” demiş.

Ama bu sonuncusu mükemmel! Dört dörtlük!

Hazıra, Hızır gerekmez! Hazır, Allah’tır! Allah’ını bulduktan sonra gerisi boş! Gerisi boş! Ya Hızır’dan medet, öbüründen medet!

Ya kendi özünden bir medet!

Birisi başlamış: “Ya Hızır! Ya Hızır! Ya Hızır!” önce “Allah, Allah” diyormuş,

Rabbim buyurmuş: “Kulum beni bıraktı, senden medet istiyor, git bakayım ne istiyor?”

Himmet istemek şirk midir? Kuldan himmet istenebilir mi? Allah’tan medet istiyorsun. Mesela, Abdülkadir Geylani. Hususi bir tavrıyla tecelli ediyor, o tavrıyla ondan medet istiyorsun, başka bir şey değil ki!

Bu şöyledir, bakın: evladınız sizden yardım istemiyor mu? Bazen bazı durumlarda aciz düşüyoruz, sesimizi yükseltemiyoruz, yetiştiremiyoruz.

Yetişenler var. O işi, gücü görenler var. O işin hakkını verenler var. Tasarrufları var, melekeleri var, o melekeleri üzeri onlarda tecelli eden Hakk var. Ama dolaylı yoldan istemiş oluyorsun bu sefer aradaki tek fark bu. Yani 'Ya medet Abdulkadir Geylani!' dediğin zaman Abdulkadir Geylani'yi ortak yapmıyorsun, sen yapıyorsun manasında değil! Yapmıyoruz! Oradaki tecelli irtibariyle Hakk'tan yine medet istiyoruz ama bir sıfatın hakkı üzerine. "Büyüklerinizden himmet isteyin" deniliyor çünkü.

Veya "Efendim, kabirden medet umulur mu?"

Biz ölüye gitmiyoruz ki diriye gidiyoruz. Zaten bir medet için de gitmiyoruz, ziyarete gidiyoruz! Gititiğiniz kişinin diri olup olmaması da önemli. Eskiden bunu şöyle söylerlerdi: "Makamı boş mu dolu mu?" Boş denmesi, himmet eden öyle Allah'ın nuruyla dirilmiş bir insan değil manasında. Eğer diriyse zaten radyoaktivitesine dayanamazsınız, orada kendini gösterir. Işımasına dayanamazsınız, gösterir kendini. Makamı ilahidir. Nuruyla tecelli eder. Erenler nurdur, ölmez. « Kulumu seversem canını alırım » diyor. Yani dünyayaya ait canını alırım, nefsine ait canını alırım manasında. « Ve canını aldığım kişinin diyeti ben olurum! » can alırken bile kendine adaletli yani.

Allah bizi diyeti kendisinden olanlardan eylesin.

Bunu şirk olarak görenler de var da o sırada himmet edenin Allah olup olmadığını bilmek var.

Bir de şöyle bir şey var; Allah size bir sıfat verdiyse, o sıfatın hakkıyla paylaşımı söz konusu. Eğer paylaşmazsanız enaniyet olur. Çünkü Cenab-ı Hakk ile burada önemli olan bir konu daha vardı, ben konusu, biz zikrediyoruz, Allah, ama mahiyetiyle kendisini Allah olarak tanımlar. Ben! "Benden başka ilah olup olmadığını benden daha iyimi biliyorsunuz?"

En yüksek derecede kendi varlığını aşikâr ettiği söylevinde bulundu, bak!

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

“Bana “ dediği anda üzerinden kendini konuşuyor ama ben dediği anda, kendisi, kendi varlığı üzerinden kuluna konuşuyor.

“ben kavramı” iki noktada müthiş bir hal taşır: 1. Adi soyutlamadır. 2. Adi olumlamadır.

Bütün mevcudattan kendini soyutlar, “Ben” der. Cenab-ı Hakk “Ben” derken bütün varlıktan kendini soyutlar. Ben Tenzihin en doruğudur ve tesbihin de en doruğudur. Şahsının en büyük sıfatlarındandır, Ben olmak.

Çünkü şahıs varlığıdır. Huvviyet varlığıdır. Esşa varlığı değildir ki “Ne” olsun. Şahıs varlığı sadece “ben” olur.

Ve bu noktadan baktığınız zaman olumlaması nedir? Kendi varlığını olumlamaları; olumlar kendini, saf, mutlak bir olumlamaya gider: ben!

Kendini olumladığı gibi, kendini bütün varlıktan soyutlar!

Aynı şeyi biz de yapıyoruz! Ben! Ama bizim benliğimiz nerede kaldı, o ayrı mevzu. Eşyanın tabiatı üzerinden bir benlik ettik; hevesler, hazlar… Yoksa ilahi sıfatların aslı tecellisini kendimizde bulunarak mı benlik edindik? Zaten o benliği edindiğimiz zaman, biz biz olmuyoruz.

“Bugün Emre’de karar kılan ben!

Niyazi’nin dilinden çağırayım “Dost, dost” yine ben.

“Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm!” yine bir ben!

Ama hep O ben!

Bütün kâinata baktığınız zaman iki vehçeden söyleriz. Bizim çok enteresan bir tavrımız var bu noktada, birincisi bütün kâinatın form değiştirmiş bir haliyiz.“İki kudret elimle yarattım” diyor ya. Hakk ve halk

tarafından ve bu noktadan baktığın zaman bütün kâinatın sende meleke sıfatıyla, Takdir-i ilahinin dışlaşması sonucu olduğu bir durumla "ben" dediğin gibi aynı zamanda bütün kâinattan kendini soyutladığının bir ben halini aşikâr ediyorsun, tanımlıyorsun. Bütün kâinattan kendinizi soyutlarsınız, aynı zamanda hazlarınız menfaatleriniz üzerine olduğu zaman bunu da hazreti Allah tan dahi soyutluyorsunuz. "Kulum sen varsan ben yokum, ben varsam sen yoksun! "diyor. Yani senin benliğin varsa ben yokum ama benim benliğim varsa senin benliğin yok. Buradaki ikilikten kastımız şu: Eşyanın tabiatı üzerinden, hazlar, menfaatler üzerinden benlik bulma ile aslı varlık üzeri benlik bulmayı kastediyoruz. Yani celal ise Hakk ile celal, cemal ise Hakk ile cemal, Rahmaniyet ise hak ile… Rahmaniyet ama kendi menfaatlerimiz, kendi hazlarımız ile bütün işlerimizi yapmamız ve seyranlarda bulunmamız değil.

Buradaki ben kavramı hakikatten çok önem arz ediyor, bunun üzerine bence de çalışmak gerekir ve "ben" diyen Hakk'tır ki ilahiyatta derler ki 'ben' demek O'na mahsustur, bizim ne haddimize! Onun için biz, 'biz' deriz boynu büküklüğümüzden denir, yani kulluğun acziyetini dile getiriş. Evet, bu tasavvufun ilk başlarının çocukça bir akılıdır ve ahlakı gereği doğrudur. Hakikatten baktığınız zaman her canda "ben" diyen aslında O'dur, bir sıfatın gereği, isterseniz siz hazlarınızda, menfaatlerinizde Allah'a ortak olun, ama o sırada sizin benliğinizde tecelli edip de bir sıfatını eylemlerinde aşikâr eden yine Allah'tır.

—Ben beni bıraksam da sen beni birakma!"diye dua ediyoruz!

Ben beni bıraksam! Bunu Kul diyorsa keşke bir bırakabilse, bırakamıyoruz! Bakın benlik dediğimiz şey, nefsimizle alakalı, benliği hiçkimse bırakamaz! Terbiye edilir! Biraz önce kastettiğimde zılli ve asli tecelli üzerinde bir terbiyedir.

—Beni bana bırakma?

Veya "Senden, sana sığınırım!" da aynı manayı içeriyor.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Bizi, bize bırakma! Kendimize varlık vermeyi!

Her hitap varlık vermedir. Hitap ilişkisinde burada kastedilen eğer bir varlığımız varsa..

Bir gün biri şöyle diyor: Ayakta duruyormuş, demişler "Günah ne?" "Evladım ayakta durmamız dahi günahtır!" Yani varlık sahibi olarak, ben olarak! Bu noktada günahtır, yani örtülüktür. Eğer benliğimizde Hakk'a örtülü değil Hakk'ın varlığını yaşayarak bir ben isek zaten 'ben' sahibi O! Yok eğer kendimize varlık vererek bir benlik sahibi isek orada bir ikilik çıkıyor. O ikilikten kurtuluşun çaresi yok, sadece terbiyedir, Allah'ın kabul ettiği tek "ben" -yani gizli şirk dediğimiz benlik- kulun kulluğunda hizmetinde gösterdiği benliktir. Onun işaret ettiği, onun zevkine daldığı kulluk mertebesindeki benliğini kabul eder. B

Bu çok önemli; bir gün dedim ki "Ya Rabbi, bu ikilikten kurtuluş yok, namaz kılıyorum, kurtulamıyorum, ikilik; sen-ben. İbadet, ikilik; Aziz Allah, zikir ediyorum, ikilik; onu ediyorum ikilik, bunu ediyorum ikilik… Nereden kurtulacağız bu ikililikten?

Hani kul kendi varlığını istemez ya. Sen! Sen! Sen!

Akşamleyin rüyamda bir ses geldi, hafiden; Pir'ini -Osman Muhammed Sıraceddin- "O'nu sev yeterli!"

Ben ikilikten kurtulmaya çalışıyorum, bana buyurdukları git Pir'ini sev! Yine ikilik! Üstelik dolaylı yoldan birini de koyuyorlar… Meğer ikiliğin kalkmış olduğu birini sev! Çünkü sevgi beslenmenin aracıdır, maneviyatta. Sevdiğinizden beslenirsiniz, sevdiğinizi kopyalarsınız, sevdiğiniz üzerinizde tecelli eder, sevdiğiniz sürece kendinizde onu bulursunuz, sevmeyen insan neyi bulacak kendinde? Seven insan, sevdiğini kendinde bulmaya başlar, uzakları seveceğiz ama 1400 sene öncesinde de kalmayacağız, yani Allah'ı öldürmeyeceğiz. Her zamanın dirisidir çünkü!

Ama şunun altını çizeyim, Resulullah sevgisi olmadan Allah'ı hakkıyla müşahade olmaz yani ondan beslenmeden, onun tarafından melekelerden, nurundan doğmadan, varlığından, fikriyatından, ahlakından doğmadan Cenab-I Hakk'ı müşahede etme imkânı yoktur. Bunun altını çizelim, yani O'na ümmet, evlat olmadan Hakk'ı hakkıyla müşahede edemeyiz. Yaşamla alakalı bir şey söylemedim. Müşahede! Müşahede de yaşama aittir ama bilgiyle alakadardır. Seyranla alakadardır. Bunun da altını çizeyim. Onun için Muhammed Mustafa'nın sevgisini üzerimizden eksik etmesin. Onlar bizi sevsin de, vallahi bizim sevgimiz o kadar kıymetli mi değil mi bilmiyorum. Yeter ki onlar sevsin.

— *Peki, onlar sevmeden biz sevemez miyiz?*

Veriyorlarsa seviyoruz ya, bizler dilenciyiz, ne verirlerse o! Ne verirlerse o! Başka kanaat edebileceğimiz bir şeyimiz yok!

—*Cenab-ı Hakk irade etmezse bizim irademiz yok…*

Ama o senin varlığınla alakadar. Dolaylı fişler koydun mu ruhaniyetler giriyor. Sevgiyi verebilirler de onu söyliyeyim, ama yine dolaylılık giriyor. Allah seni severse orada ikilik kalkar. Allah seni severse sen de otomatik olarak O'nu seversin! Sen seviyorsan zaten Allah seni seviyor diye seviyorsundur. Allah sevmezse bir kulunu hayatta kimse sevmez! Sevemez!

Hani biraz önce anlattık ya, varlığınızda, içselleştirme noktasında görme noktasında, Allah affetti mi? Siz affetmediğiniz sürece hiçkimse affetmez! Allah, affetmez onu! Burada Allah'tan kinayeli konuşuyorum!

Birisi sizin kalbinizi kırdı. Siz onu affetmediğiniz sürece Allah affetmez onu! Sizden yana affetmez, ama başka bir yandan, başka bir işten başka bir şey verir ayrı mesele, ama sizi nasıl kırdıysa onu illa başına getirir; adalet sıfatıyla, illa!

Allah, sizden birini severse, farz et Resullahın sevgisi, ona itaat Allah'a

itaattır diyor ya! Çünkü o sevince Allah seviyor. O kızınca Allah kızıyordur. O, nefsi dâhilinde bir şey söylemez diyor. Nefsinden, hevasında varlık bulan değil, Hakk ile varlık bulan, nedeni kendinde olan kişi! Nedenini eşyanın tabiatında bulmuyor!

En basiti bir örnek: Hani evde bir kurban kesilmiş! Kurban kesildiği zaman hepsini dağıtıyor! Dağıttıktan sonra "Ya Ayşe, ne kaldı?" Bir but! "Bir but hariç hepsi bizimdir." Cebinde ne kadar para varsa sadaka vermeden evine gitmiyordu, bu yüzden hanımlarıyla kavga ediyordu. Cenab-ı Allah'ın kerimliğini bulan nasıl kerim olmaz. Varlık vermek, rahmet… Bakın ayette Resulullah da görün; *" Varlık vermeyi ahlak edindim"* Varlık vermeyi ahlak edindim diyor, Resulullah'ta görün onu. Cebinde parasını vermeden gidişi yok eve! Ve bu yüzden evde kavga çıkıyor! Ola ki bir ihtiyaçlıya vermeden gitmiyor! Aç gezdiği günlerin haddi hesabi yok! Biriktirmediğinden mi? Değil! Hepsini dağıtıyor çünkü! Eşya üzerinden, hazları üzerinden varlık bulan değil, Cenab-ı Hakk'ın ilahi sıfatları üzeri varlık bulan, O'nu da en güzel şekilde söylüyor: "Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim" diyor. İlahi sıfatları hakkıyla beşeriyetin üzerinde göstermek için, ayna olmak için geldim, diyor.

Esmalardan bahsetmişken Hz. İsa esmaları en güzel şekilde müşahede eden, zevk eden kişidir. Hz. Resulullah, esmaları yaşamda gösterendir. Hani bunu bir ayetle tastikleyelim; "Ya Rabbi, benden sonra zanna düştüler" Bildiğimiz bir hikâyedir, onun annesiyle beraber oğullaştırılması, tanrısallaştırılması… "Benden sonra zanna düştüler, eğer sen onlara gazap edersen onlar senin kullarındır, eğer sen onlara merhamet edersen, affedersen Aziz ve Hakim olansın." Esmaları anlayabilmek için inanılmaz bir ayet; yani sen böyle böyle yaparsan böyle olursun, bu tavırlarda kendini göstermiş olursun; sen böyle böyle yaparsan bu tavırlarda kendini göstermiş olursun! Ama azap ettiği zaman deprem mi yapar, kasırga mı yapar, volkan mı patlatır hiç onları dile getirmiyor. Esmaları konuştuğunuz zaman sebepler biter, biçim biter, eşya biter, olanı konuşursunuz sadece, hakikati dile getirirsiniz sadece, o da Allah'tır.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Tavılarında Hakk'ı okuruz! Tavırlarda Hakk'a şahit oluruz! Tavılarda Hakk'ı yaşarız! Ve Resulullah tavırlarda Hakk'ı yaşamayı getirmiştir!

Allah'ın selamı üzerinize olsun!

En büyük mucize yaşamak!

Allah ile yaşamak!

O, olamayız! Olan olamazsın! Sadece istidadınız, hakkınız ne ise yaşarsınız. Ve istidadınızdan razı olun!

Kanaat büyük zenginliktir demiş. İki vehçeden. Birinci veçhesi, iman zenginliğidir! Çünkü Allah'tan geldiğini biliyorsunuz, eyvallah! İki kıyasınız yoktur! Kıyasınız olmadığı için zenginsiniz! Şunun şu kadar var, bunun bu kadar var; yok! Kanaat, eyvallah!

Allah, kanaat ehlinden eylesin, şükür ehlinden eylesin, şükür edenin sorgu suali olmaz. Tövbe edenin sorgu suali olmaz. Allah için işlerini yapanın sorgu suali olmaz. Kur'an-ı azimmüşşanda bu şekilde işlerini yapanlara Cellecelalühü ne sağdakiler ne soldakiler diyor, "onlar öndekilerdir" diyor. Sağdaki, soldakinin sorgu suali vardır. Hani sağdakileri soldakileri sonra konuşuruz, ama öndekiler dediği Allah'ı bütün işlerinde, bütün yaşamlarında öncelikli kılanlardır. Allah da bütün işlerinde, bütün varlığında onları öncelikli kılar ve onların sorgu sualleri yoktur. Diyor ya, şimşekten hızlı geçeceklerdir. Allah için!

Resulullah'a *"De ki yaşamım, ibadetim, ölümüm sadece âlemlerin Rabbi olan Allah için'dir!"* Ayeti içselleştirin. Yaşamım, ibadetlerim, amellerim hep Allah için. Hep sıfatlar tecelli ediyor. "Ölümüm!" Ölüm, dediğiniz de büyük, geniş bir yelpazedir! Her an ölüp dirilmek de vardır yani sadece şu bedenin sonlanışı değil. Bir sıfattan bir sıfata, bir halden bir hale, bir düşünceden bir düşünceye ama Allah ile olduktan sonra, işte o, dirilik getirir!

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Allah'ın selamı üzerinize olsun!

Nur âlâ nur olun!

Takdiri ilahi varlığınızın hakkı, Cenab-ı Hakk'ın lütfu ihsanı ile merhamet ile dolsun. Merhametle bakın, merhametle kucaklayın. Kim ki merhametle sevgiyle baktı, sevgi ve merhametle kucakladı, kucaklandı. Bunu ayet olarak da dile getireyim;

"Ey yerdekiler, siz yeryüzündekilere merhamet edin ki göktekiler de size merhamet etsin"

Yani merhametle bakarsan, merhametle bakılır. Cömertlik yaparsanız, cömert olur. Kahhar olursanız, size kahhar olur! Ama bilin ki ne yaparsanız yapın, ondan kaçış yoktur!

İnsan varlığından nasıl kaçar?

Öz varlığından nasıl kaçar?

Selamün aleyküm.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

29. 09. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları
Halil İbrahim GENÇ

Geçen haftalar Abdülkadir Geylani'nin Gavsiyye Risalesi'ni okumak için bir ilke söylemiştik: Allah ve insan ilkesi üzeri okunması gerekir. Onun için, evvel Allah'ı konuşmak icap eder demiştik. Allah'ı konuştuğumuzda şahsı, hüviyeti ve dirilik ilkelerini okumak gerekir. Yoksa Allah'ı anlayamayız, tanıyamayız.

Bu sebeple, geçen hafta Allah bahsini açmıştık. Allah nedir demiştik. Kimdir, nasıl bir varlıktır demek daha doğru olur, çünkü Allah'ın ne'liği yoktur. Bir nesne, bir eşya değil ki ne diyesin veya şey diyesin. Bazıları şey denilebilir diye üzerine söylevlerde bulunmuş. Ama kanaatimce şeylik eşyaya ait olduğu için, nesnel bir durum olduğu için, Allah'ın kendisi için kullanması sakıncalı bir durum. Çünkü hüviyet varlığı. Bu sebeple, temsili Hakk olan insan, Hakk üzeri yaşayan insanın hüviyet varlığı olduğu için de bir şeyliği yoktur. Eşya ile eşyalaşırız ama gerçekte, asliyette şeyliğimiz yoktur, eşya tabiatımız yoktur.

Hüviyet, şahsiyet, zat, şahıs, bu yüzden çok önemli meseleler. Bununla beraber hayy, yani diriliği çok iyi bilmemiz lazım. Eğer diriliği bilmezsek ne âlemde Hakk'ı okuyabiliriz ne de Cenab-ı Hakk'ın varlığını yetkin bir şekilde anlayabiliriz.

Kur'an da Allah, kendi varlığının tanımını şöyle yapıyor: "Allah, yerlerin ve göklerin nurudur." Yani bahsettiğimiz varlık nur. Günümüzde kuark diyorlar, enerji diyorlar, eski tabirle nur. Hani her şey enerjiden var olmuş, enerji değişiyor ama değişen şeyler enerji ile beraber değişiyor, her şey enerjinin görünüş biçimleri vs. Sonuçta nurun tecellisinden bahsediyoruz.

Lakin eşya değildir. Bazıları Allah denildiği zaman "hüvel evvel, hüvel zahir yani batınıyla nurdur ama zahiriyle eşyadır, maddedir de" diyebilmeye kadar götürmüştür. Maddenin kendisine moleküler düzeyde bakıldığı zaman, belli bir ölçüye bağlı olarak sabit olan belirli bir niteliğe sahip değil ki, su var, toprak, hava, ateş var. Her birinden ayrı ayrı bir ilah olarak mı bahsedeceğiz? Toprağın niteliğiyle suyun niteliği aynı mıdır? Moleküler düzeye gittiğimiz zaman moleküllerin kristalleşmelerine göre nitelikleri bile ayrıdır. Nitel durumlarıyla nurun farklı kombinasyonlarda bulunması sonucu görünür olsalar da özleri itibarı ile nurdurlar ama nicel durumlarıyla baktığınızda ayrı ayrı görünüşler olarak Rablerden bahsetmeye başlanır. Toprak Rab, su Rab gibi bir karmaşa ortaya çıkar ve panteist bir düşünceye doğru gideriz. Bununla beraber nurdan halk edildiklerini söylersek eğer tevhide yakın bir durumdan bahsetmiş oluruz. Anlattıklarıma dikkat edildiğinde görülmesi gereken, maddenin çeşitli yapılarda istidada bağlı olarak görünüşü sebebiyle Allah gibi tek bir varlık yapısına sahip olmadığı içindir ki maddeye hüvel Zahir olarak Allah'tır deme hakkımızın olmadığıdır. Böyle söylersek eğer ilkesizce keyfi olan zannımızı dile getirmiş olmaktan daha fazla bir şey ifade etmiş olmayız.

"Ben zaten Allah'ın tekliğinden bahsediyorsam, eşyanın kendisine başka bir hüviyet verirsem ikiliğe düşmüş olmaz mıyım?" gibi söylemlerde var. Bu da hakikaten mantıklı söylemdir. Nur olanın kendisi zaten var ettiği zaman, bir varlık bir varlığı yaşıyorsa, yaşadığı odur zaten. Yaşamda elbette ki birlik var. Nuru ile yaşam kaynağı olan Allah'a baktığımızda ise yaşayan tek olarak Allah'tır da diyebiliriz. Bizim gördüğümüz ise sadece onun halk ettiği biçimlerdir. Buna tecelli deniyor.

Tecelli, eceli olan varlıklar. Allah, onların üzerinde mutlak özleri olan nurdur ve üzerlerinden fiilde tavırlarıyla görünür olandır. Eski tabiriyle; sıfatları, ayetleri ve esma tecellisiyle görünüyor diyorlar. Burada anlatmak istediğim istidada haiz sınırlı mevcudiyete sahip olan halk edilen ile mutlak özleri olan mikro düzeyde sınırsız olanaklara sahip halk edenin birbirine karıştırılmamasıdır.

“Hiç halk eden ile halk edilen bir olur mu?” Bu durumda özellikle belirteyim ki anlatmak istediğim duyularla algıda bulunduğumuz görünenleri Allah diye görmememiz gerektiği ve Allah’ı görünenler üzerinden gerçekleştirdiği külli fiiliyatında ilahi tavırlarında iman ile O’na tanık olmamız gerektiğidir. Böylece panteist düşünce çizgisine kaymadan, tevhidin gereğinde Cenabı Allah’ı müşahede etmemiz gerektiğidir. Nura eş deyişle enerjiye, ilkeli hareketin sonucunda tavırlarında tanığızdır, mevcudat olarak görünenler ayet hükmünde bulunanlar olarak varlık olarak mutlak nur olan halk edicileri Allah’ı sadece bizlere işaret eden delillerdir.

Unutmamamız gereken şey şu: Allah’ı anlamak istiyorsak, zatın ne demek olduğunu anlamamız lazım. Nur, bizatihi zattır. Nicel durumu ile değil; özü itibarıyla, nitel durumuyla zattır. Zatın da kendisinin üç türlü bir hali vardır. Niteliksel durum, bunlar değişmez, yaratılmış şeyler değil. Bizatihi Allah’ın potansiyel sıfat halidir.

Nur diridir.
Nur bakış sahibidir.
Nur şuur sahibidir.

Bu üçüde aynı anda kendisinde mevcuttur. Şuurlu bir diriliktir ve her zaman görüş sahibidir. Görme demiyorum, görüş sahibidir. Çünkü âlemi yarattığından sonra görme başlar. Nurun kendisinde zaten görüş vardır. Nurun kendisi varlık itibarıyla zaten sonsuzdur.

Eşyanın kendisine varlık verdiğimiz anda zaten Cenab-ı Hakk’ın vücut sıfatlarının tamamına muhalefet etmiş oluruz.

Allah, kıdemdir, âlem kıdem değildir.

Allah’ın evveli yoktur ama âlemin vardır.

Allah, zatıyla değişmez, tavırlarda değişiklik arz eder. Âlem ise değişir,

dönüşür.

Muhalefetün havadis deriz, eşyanın bir görünüşü vardır ama Hakk'ın görünüşü benzersiz, sonsuz bir şeyi nasıl bir şeye benzetebilirsin.

Peki, Zatı neye benzetebileceksiniz ki? Zatıyetin kendisinde erillik, dişillik olmaz. Kadınsılık erkeksilik olmaz. Kendi üzerinizde düşünün. Sizdeki şahsi bakış ile bendeki bakış aynıdır. Bir karıncadaki bakan şahıs ile bendeki şahıs aynıdır, fark eden bir şey yoktur. Sadece karınca O'na örtünmüş nesnesi ne ise onunla beraber harekette, belki biz yaptığımız seyri sefer ile O'na daha yakın gelmişsek ne mutlu bize.

Şahsiyette erillik, dişillik yoktur, tavırlarında vardır. Nur tavra geçtiğinde eriller, dişiller var etmeye başar, yaratır. Genelde bunu çiftler olarak zikreder, herkesi çifter çifter yarattık der.

Allah bekâdır. Hem yaşamsal olarak, hem varlığının, varlık olarak da vücudunun sonsuzluğu itibarıyla. Ama âlem sonludur, her zaman değişir. Hem varlık olarak, mevcudiyetleriyle sonludurlar, hem de yaşamsal olarak sonludurlar.

Yani âlemin, eşyanın kendisine Allah yüklemini yaptığınız anda Cenab-ı Hakk'ın bütün varlık sıfatlarına muhalefet edersiniz. O zaman dinde bidata girersiniz. Hiç olmayan bir şeyi koymuş olursunuz, tevhit yapayım derken elinizi, yüzünüzü gözünüzü birbirine bulaştırırsınız. Hiç hakkı olmayan bir şeyi Allah'a yüklemiş olursunuz.

O sizin düşündüklerinizden aliyyul ala'dır. Çünkü düşünce, ikiliktedir. İkilikte olduğu için de her zaman bir sıfatına şahit olursunuz. Bi zatihi Zatına şahit olma olmaz. Zat, yaşanan bir durumdur. Onun için şehadeti olmaz. Âlemde sıfatlarına şahit olursunuz.

"Allah El Zahirdir, âlemdeki tecelli O'dur. Biz onu kast ediyoruz" derler. İman dolu bir nefese zahir olur, eyleminde zahir olur, görünenin kendisinde değil. Görünenler bir tecelliden ibarettir. Varlıkları, kendi

varlıkları itibarıyla yokluktur. Bir varlık başka bir varlığı yaşıyorsa, kendi varlığı yokluktur. Âleme bakın, Allah'ın varlığına kıyasen yokluktur. Cenab-ı Hakk'ı kendisi değil ama yokluğu içeren âlemdir. O zaman nasıl Allah yükleminde bulunabiliriz ki hem yok diyeceğiz hem Allah diyeceğiz. Bu gibi zıtlıklara girenler çok oluyor.

Âleme Allah dediğiniz anda Kur'an ile tersleşirsiniz. Allah, yerlerin ve göklerin nurudur, âlemlerin Rabbidir diyor. Âlemlerin kendisidir demiyor. Eşyanın kendisidir de demiyor. Bunlara dikkat etmemiz gerekir.

Kur'an ın mantığı iki ilke üzerine size açılır: ahlak ve hüviyet. Hüviyetini tanıtıyor. Ben basar, ben semiyim… Bunları bu şekilde okuduğunuz zaman, bir şahıs varken tavırlarıyla kendine hüviyet veriyor. Hüviyet, tavırda gerçekleşir. Ama şahıs, o tavırlarda olandır.

Tavırda olan ile tavırlarını karıştırmayın. Bütün âlem O'nun bir tavrıdır, karıştırmayın. Ayrılık mı var? Hayır, hiçbir zaman âlemden ayrı değil. Her varlıkta şahsıyladır. Âlemi istidatlar üzeri var etmiştir, her varlık istidatı kadar diri sıfatı gereği -hani o nurla var olduğundan dolayı- ordan istidadı kadar onu yaşar, daha fazlası değil. Karınca karıncalığı, çakal çakallığı, insan insanlığı kadar Hakk'ı yaşar, daha fazla değil. Hakkıdır o, istidat demişler, takdirat demişler ona. Takdir neyse istidadı odur.

Bunun içindir ki erenler, rıza makamına erin demişler. Yani razı ol, yakıştırdığından razı ol. Hakkıyla yaşamaya çalış yani. Cenab-ı Hakk'ın varlığından razı ol. Çünkü zaten bir tane diri var, 10 tane, 100 tane yok. Ben diriyim, şu diri değil; diri olan Allah'tır. Her varlık onunla diridir ve her varlık onun diriliğini yaşamaktadır. Zorunlu kaderi budur.

Kaderimiz tabiatı yaşamak değil, eşyayı yaşamak değil. Tabiatımız bizatihi Allah'ın hüviyetini yaşamaktır. Her varlığın nedeni, kaderidir. İnsanın kaderiyse "ben yeryüzüne halife yaratacağım" dediği ayeti üzeri, Allah'ın hüviyetini yaşamaktır. Bu âlemde hüviyetini zikri ilahiye taşımasıdır. Onun için insan kendisiyle haktır ama temsili Hakk olarak

hüviyeti Hakk'ı bu âlemde eylemlerinde gösterir, zuhur ettirir.

Şunu unutmayın; Allah'u âleme, âlemdir dediğiniz anda, maddedir dediğiniz anda Cenab-ı Hakk'ın hem Kur-an'ına, hem ayetlerine, bizatihi varlığına muhalefet edersiniz. "Allah yerlerin göklerin nurudur" diyor, bakın başka bir ayette söyleyeyim. "Sen fani olandan yüzünü çevir, baki olan Allah'ın veçhine dön." Efendim her şey Allah'ın veçhi, Baki değilse nasıl Allah'ın veçhi oluyor, ben anlamıyorum. Bekâ sıfatına muhalefet nasıl oluyor, onu anlamıyorum.

Allah'ın veçhine yöneldiğinizde Hazreti Ali'nin sözüne gelirsiniz. "Biz bu gözlerle Allah'ı göremeyiz, iman dolu gözlerle görürüz." Bu, aynı zamanda bir ayettir. "Gözler O'nu idrak edemez." ayetinin Hazreti Ali'nin dilinde karakterize oluşudur. Bu, net bir ayettir; gözler O'nu idrak edemez, lakin O gözleri idrak eder.

Yani görmeyi bile yaşarken, aslında O görmeyi yaşar, biz de O'nunla o görmeyi yaşarız.

YAŞAYAN VE YAŞADIKLARI diye bir makale yazmıştım, şimdi onu okuyacağım. İnşallah anlaşılır bir şekilde yazmışımdır. Bu konu adına çok önemli…

"*Esma, yani isimler, Allah'ın şahıs olarak varlığını, tavırları düzeyinde işaret eden nişanlarıdır. Cenabı Allah'ın tavrı demek, bir kuvvet olarak kendi varlığında belirimi demektir. Bu da Cenabı Allah'ın şahıs düzeyinde varlık iken kendisine hüviyette vücut vermesi demektir*. ''

Cenab-ı Hakk zaten varlık olarak vücut sahibidir ama bu vücut mertebesi tavırlarında vücut vermesidir. Bunu şöyle anlayın;

Hani bazı filmler oluyor, nurani yapıya sahip ortam vaat ediyorlar, aynı anda orada bir görüntüler var oluyor ya da bir kuvvet oluşur, onun gibi bir şey düşünün. Veya kendinizde daha farkı bir şey düşünün, aynı anda öfkeleniyorsunuz mesela, bir kuvvete gark olmuşsunuz demektir o

sırada, öfke kuvveti. Aynı anda öfke sizde vücut buluyor. Melekler âleminde, asıllar âleminde onun karşılığı suret olarak vardır. Sizde kuvvet bulan şey, aynı anda sizde vücut buluyor. Bakın bu CUD' tan geliyor, vermeden geliyor. Rahmetten geliyor, tavırdan geliyor. Onun için, tavrında vücut bulmak ayrı bir şey. Yani varlık olarak vücut sahibi olmak ayrı, tavrında vücut sahibi olması ayrı bir şey. Bu ikisi çok farklı durum…

"*Allah, şahıs düzeyinde varlık iken, kendisine hüviyette vücut vermesi demektir. Cud, vücut, mevcud, tavırlarda kendini var oluşa taşıyışının sürecini işaret eden kavramlarıdır. Başka bir deyişle Cenab-ı Allah hüviyet tavırlarıyla varlık olarak değil, vücut olarak kendisini halk etmektedir*."

Bu size biraz zor gelen bir kavram olabilir. Bakın varlık olarak değil, şahıs olarak değil, tavırlarını var ediyor. Nasıl söyleyelim, Rahmaniyet. İsterse Rahman olmayabilir. Rahimiyet, Kerimiyet isterse olmayabilir ama o tavra girdiğinde her an yeni bir tavırdayım, kendimde her an tavırlar yaratmaktayım demektedir. Ve hüviyette kendini var kılıyor.

Farz edin; biz olmasaydık Allah'a, Allah diyecek bir kul da yaratmamış olsaydı diyelim. Allah varlık olarak var ama hüviyet mahiyetinde onu var kılacak, şehadet edecek bir varlık olmayınca hüviyetten bahsedilebilir mi? Hüviyet şehadet edildiğinde hüviyettir. Allah diyoruz Allah'a hüviyetiyle bakıyorsunuz o zaman. Rahman diyoruz, Rahim, Musavvir diyoruz. Aynı anda sizde o Rahman, Rahim, Musavvir bakışlarıyla kendisini dışsal bir varlıkmışçasına, kendini sizden yana öteleyerek var kılıyor aynı anda. Kendini hüviyette var kılıyor. Varlık olarak demiyorum. Hüviyette, tavrında kendini var kılıyor. Allah tavrında kendini var kılıyor, Rahman tavrında kendini var kılıyor, Rahim tavrında kendini var kılıyor.

"*Cud, vucud, mevcud tavırlarda kendisini var oluşa taşıyışının sürecini işaret eden kavramlarıdır. Başka bir deyişle Cenab-ı Allah hüviyet tavırlarıyla varlık olarak değil (Zaten bizatihi varlığın kendisidir. Burada varlık deyince de eşya anlaşılmasın. Nur olarak varlığın kendisidir.)*

Vücut olarak kendisini halk etmektedir. Özellikle belirtmek gerekir ki O varlık olarak da vücut sahibi olandır. (yani sonsuzdur O'nun vücudu). Burada kast ettiğimiz ise tavırlarda vücut sahibi olmak.

Lakin metinde kast ettiğim vücut bulma, kendisini murat üzere, eylemde, sıfat tavırlarında oluşa taşımasıdır. O'nun her bir esma tavrı, varlık olarak diriliğinde, yaşantıladığı edimsellikte kendine vücut vermesidir. Başka bir deyişle de mutlak diri olan, varlık olarak şahsını sıfat ve esma tavırlarıyla kendini yaşamaktadır."

Bunu şöyle söyleyelim; görme, duyma deriz, Allah görmeyi yaşıyor, görmek, duymak O'nun bir tavrı. Kadirlik onun bir tavrı, kadir olduğu an o kadirliği yaşıyor. Yani bir yaşayan var, bir de yaşadıkları var. Bir diri olan var ki her tavrında kendini yaşıyor.

En basiti kendinizden örnek alın. Gördüğünüz zaman görüyorum diyorsunuz, o sırada görmeyi yaşıyorsunuz. Ya da öfkelendiniz, öfkeyi, nefreti, sevgiyi yaşıyorsunuz. Allah, veduttur. Vedud, bir sevgi tavrıdır. Allah, sevgi tavrını var ettiğinde sevmeyi yaşar. Diri olan, tavırda yaşıyor. Tavırlarımızda iken o tavırları yaşıyoruz. Aramızdaki tek fark şu: Allah, tavırlarında kendini kaybetmiyor, biz kendimizi kaybediyoruz. Öfkeleniyoruz. Gittik zaten, kendimizi unuttuk.

Allah her an tavrında, kendinden gaflete düşmeden, kendi varlığından taviz vermeden, bir şey yitirmeden Allah'tır yine orada. Kahhar sa Allah olarak kahhardır.

Kur'an ın en güzel taraflarından bir tanesi de budur: Baktığınızda, inanılmaz bir varlık hüviyet olarak, kendini kaybetmeden hep benliğini dile getirir. Ben şöyleyim, ben böyleyim. Her tavrında kendini dile getirir. Onlara şöyle verdik, böyle verdik dediğinde bile kendini anlatır. Hikâye aslında kendisinin hikâyesidir. Ne Musa, ne İsa, ne Muhammed ne de İbrahim'in.

Oradaki hikâye üzerinden kendini anlatmakta, kendine hüviyet

vermektedir.

"*Bu metinde kast ettiğim vücut bulmak, kendisini murat üzere eylemde, sıfat tavırlarda oluşa taşımasıdır. O'nun her bir esma tavrı, varlık olarak diriliğinde yaşantıladığı edimsellikte kendisine vücut vermesidir. Başka bir deyişle de mutlak diri olan, varlık olarak şahsının sıfat ve esma tavrı ile kendini yaşamaktadır. Mutlak dirinin kendini yaşaması, esma olgusallığında edimsel oluşuyladır. Bu bağlamda "Her gün yeni tavırdayım" ayetini bu konu adına örnek gösterebiliriz*."

Her gün yeni bir tavırdayım demek, her gün yeni tavırda kendimi yaşamaktayım demektir. Kâh Rahman, kâh Rahim, kâh Vedud. Vedud deyince biz o tavrı zikrediyoruz, esmasında. Ama Vedud olmak, ayrı bir şey. Allah, sevendir. Sevmek ayrı bir şey... Allah Rezzaktır, rızkı vermek ayrı bir şey. Bütün âlem rızkımızdır, amenna. Ama onları var ederken gerçek rızk sahibi Allah'tır. Onları kendiyle var ediyor, birbirlerinin üzerinden var etmesi ile Er Rezzak olması ayrı bir şey, bizatihi onları nuruyla var etmesi ve onları diri tutması er Rezzak olmasının sıfatının potansiyel halini bize verir. Onları kendiyle diri tutmasının hali başka bir şey…

Hani bir ebeveynin bebeğini kendiyle diri tutması, ayakta tutması için çaba göstermesi gibi bir şey. Koruyucu, Rab, mürebbi, hemen arkasından bu sıfatlar gelir.

"*Her gün yeni bir tavırda oluş, kâinattaki değişim ve dönüşümdeki halk edişi bize işaret ettiği gibi, sebeplerle kayıtlı olmayan, fani ve mutlak olan Cenab-ı Allah'ı hüviyet tavırlarında bulunarak kendisine vücut verdiğini de bize işaret eder. Nuruyla diri olan Cenab-ı Allah'ın nur varlığıyla, tavırlarda vücut bulması tavırlarda kendini yaşamasından başka bir şey değildir.*

Özet olarak diri olan, tavırlarıyla kendini yaşamaktadır. Böylesi bir yaşantıda her mevcut(şimdi eşyaya geldik) onun esma tavrında vücuda gelişini yaşantılamaktadır. Yani diri olan Allah'ı tavırlarıyla gereğinde

yaşamaktayız.

Bu, zorunlu kaderimizdir. Her mevcut, onun vücut buluşundan istidadı kadar nasiplenir. İstidadında da niyete..."

Niyet iki türlü çıkar: Akli olarak, kalbi ve içgüdüsel olarak. Bir kaplanın ceylana bakışı niyet, onu avlamaya çalışması içgüdüseldir. Bizim oralara ya da rızkımıza bakışımız farklıdır. İçgüdüsel de olabiliyor, akli de olabilir, yani değişebilir.

"*Niyete bağlı eylemleri kadar Cenab-ı Allah'ın hüviyet tavırlarından nasiplenmiş olarak varlık âleminde vücut bulur. Bu şu demektir ki Hakk ile varlık bulmakta değil vücut bulmaktayız*."

Zaten Hakk ile varlık bulamazsın çünkü Hakk ile varlıksınız zaten. Şahıs düzeyinde O olamazsınız. Hani efendim ben Buda olmak istiyorum, demiş. Pehhh demiş gülmüş, Buda'ya bak demiş Buda olmak istiyor. Varlık düzeyinde, herkes zeminde O'nu yaşıyor zaten. Sadece, O'nun tavırlarında vücut buluyoruz. Onun o varlık zemininde kendisinde, tavırlarda bulunması bizlere de bir noktada varlık vermiş oluyor. Ama burada varlık vermesi durumunu vücud mahiyetinde kullanıyor.

"*Bu, şu demektir: Hakk ile varlık bulmakta değil, vücut bulmaktayız. Çünkü zaten özümüz itibarı ile şahıs olan varlığın kendisiyiz. Bu sebeple, O olamayız. Sadece takdir bulduğunu istidat gereği, O'nunla var oluş buluruz.*

Bu ayrıntılar doğrultusunda mealen 'Biz, insana şah damarından daha yakınız'. 'Ruhumuzdan üflediğimizde istidadınca amellerde bulunur.' 'O halde sen yüzünü dine, hanif olarak çevir. O Allah fıtratına ki insanları kendi sıfatları üzerine halk etmiştir. Allah'ın halk etmesinde değişme yoktur. Doğru olan sabit dinde budur. Fakat insanların çoğu bilmez."

Bu ayetleri özelikle art arda zikrettim. Biz, insana şah damarından yakınız diyor. Şimdi varlık olarak Hakk. Ruhumuzdan üfledik diyor. Yani

bizatihi öz nurumuz zaten O. Bu, şahsiyetimizi O'nla buluyoruz demektir. İstidadınca amellerde bulunur, yani bir varlık biçimine getirmiş ve istidadınca o neyi yaşıyorsa bize verdiği donanım, takdirat, koşullar neyse o kadar, onu yaşayabiliyoruz, fazlası değil. Diyorki; Sen, o halde yüzünü hanif olarak çevir. Neye ama çevir? O Allah fıtratına ki burada hüviyet tavırlarını kast ediyor varlığın bizatihi kendisini değil, insanları kendi sıfatları üzeri halk etmiştir. Allah'ın halk etmesinde değişme yoktur. Bu, şu demektir: Özünüze yönelin ve Rabbinizi kendi üzerinizde bulmaya çalışın, yaşamda bulmaya çalışın. Çünkü Rabbinizi yaşam da bulursunuz, başka hiçbir yerde bulamazsınız.

Maliki yevmiddin demek din gününün, yaşam gününün sahibi demektir. Her kişinin üzerinde ve yaşantısında Allah tavırlarıyla ona sahiptir zaten. Hani geçen gün söylemiştin, deneyini yapmışlar kişi 6 saniye önce seçimlerine karar veriyormuş zaten. Hani özgür irade? Tasavvufta sadece bir yerde hürriyetten bahsedilir, Allah ile hemhal olma dedikleri bir yerdir. Aslında Allah ile hemhal olmak yoktur, orada "ol dedikleri olur" ayeti vardır.

Onlar öyle kişilerdir ki, onların ol dediği olur deniyor. Bir tek orada hürlükten bahsedilir.

Yapılan deneyde 6 saniye önce bizler bir şeyi yapmadan zaten karar verilmiş görünüyor, ondan sonra amele geçiyormuşuz diye bir söylenti var. Bunu daha basite indirgeyeyim, zaten gördüğünüz her şey, her zaman bir önce gördüğünüz şeydir. Işık getiriyor ya. Bunu biraz daha ileriye götüreyim. Kâinatta baktığınız bir yıldız, hiçbir zaman o anki yıldız değildir. Kaç milyar sene önce takdirat onu göndermiş, siz o yıldızı görüyorsunuz. Kaderiniz, altı milyar sene öncekini görmek.

—Sorumluluk meselesine nasıl geliniyor?

Her varlık istidadından hakkınca sorumludur dedikleri yer, aslında kader çizgisi noktasından baktığımızda buna tam cevap veremiyorum. Çünkü aklım şu an yazıda sohbetin sonuna doğru cevap vereyim olmaz mı?

Çünkü bu konu çok tartışılmıştır. Geçen sohbetlerde İnsan üzerinden kader bahsini çok konuştuk.

Eğer her şeyi Hakk yapıyorsa, o zaman insan ne yapıyor? İnsanın suçu yok noktasına gider. Bu noktada Cebbariyeciler devreye giriyor. Kaderiyecilere geldiğimiz zamanda: 'yaptığımız bizim yaptığımızdır, Hakk'ın yaptığı değildir, Allah bizi halk etmiştir, her şeyi biz kendimiz yapıyoruzdur' söylevine kadar gider. Burada problem, insan üzerinden konuşmaktır. Yaşantı Hakk'ın yaşantısı!

— O zaman bizim sorumluluklarımız yok mu oldu?

Sizin söylediğiniz hadisin ayet karşılığı şu: Bana bir adım gelirseniz size 10 adım gelirim. Allah, istidatlar noktasında var ettikten sonra her varlığın istidadını amele göre takdir buyurmuştur. Yani amel istidadınızı getirir, istidadınız ne ise onun açılımına sebep verir. Sorumluluk, zaten amelde başlar. Armut piş, ağzıma düş diye bir şey yoktur yani. Evet, her şeyi Hakk yapıyor ama evveli Hakk, bunu iki noktadan ele alayım;

Birincisi; Evet, ben bunu yapıyorum, sorumluluğum yok, Allah'tandır. Dervişlerin çoğunda bu durum zuhur eder. Ya nasıl olsa her şeyi Hakk yapıyormuş bu yaptığımda Allah'tan. Evet, ama yaptığının karşılığı da Allah'tan, haberin olsun. Çünkü Allah el Adldir, bir tavrına karşılık başka bir tavırla karşılık verir, sonucuna da katlanabiliyorsan yap. Sorumluluk, burada başlar.

Kendinizden sorumlusunuz çünkü yaşadığınız, önünüze gelecek tavır da yine Allah'tan olacaktır. "Allah'tan korkunuz!" ayeti mesela, o Allah'ın zatından korkunuz değildir, yaptıklarınızdan dolayı Allah'tan korkunuz demektir. Çünkü Allah El Adildir, hiçbir zaman kaçamazsınız.

İkincisi, iradi noktada zaten Cenab-ı Hakk buyuruyor, "Ben istemeden siz isteyemezsiniz" diyor. "Onlar kendilerini başıboş mu zannediyorlar, onların alınlarından yakalamışız" diyor. Hikmeti gereği bir ayeti kerime, "bir yaprak dâhi onun ilmi dışında düşmez", her şey hikmet üzeridir. O

zaman gördüğümüz her şey tam olarak kâmil bir şekilde idare ve idame mi ediliyor? Bütün iş program subhan diye idare ediliyor, yani kimsenin kendi elinde olan bir şey değil, sadece ona ayak uyduruyoruz. Bundan razı olup olmamamız var. Yani rızaya erip ermememiz var. Onun tavırlarında hemhal olup olmamamız var.

Yani yaşadığımız Hakk'tır. Size sorumluluk getirecek şey şudur: Bir, yaptığınız her şeyin karşılığı yine Allah'tan olacaktır; o zaman hallerinize dikkat edin. Bu insana sorumluluk yükler. İki, zaten Hakk yapıyorsa kimse sorumlu değil. O zaman adam soruyor, cehennem ne oluyor?

Geçen sohbetlerde bir dinleyici sordu: Cenab-ı Hakk Adildir nasıl böyle şeyler yapar? Zaten adalet sıfatı gereği uyarıcı gönderiyor. Çeşitliliklerde, tavırlarda kendini gösteriyor. Azametiyle uğraşmaya başlarsak, neden bunu böyle yapıyor diye suçlayıcı bir tavra girersek, azametimle uğraşmayın diyor. Ya hikmetime erin sabırla ya da azametimle uğraşmayın diyor. Çünkü eskiler "yapan çatan Hakk'tır" deyip, işin içinden çıkmışlar. Sanık masasına Allah'ı oturtmayın.

— *O zaman cüzi irade nerde?*

Senelerden beri bu yoldayım, cüzi irade diye bir şey görmedim. Ne kendi üzerimde ne de başka insan üzerinde. Bazen bir iş yaparım, o işte şükür etmemişimdir, hemen akşam tokat yerim, neden şükredenlerden olmadım.

Burada, varlıktan bakıldığınız zaman cüzi irade yoktur. Bireysellikten baktığınız zaman koşullar içerisinde Hakk'tan yana gaflete düşüyoruz ve cüzi irademizin zannıyla yaşıyoruz.

Allah, "Ben kulumun zannı üzerineyim" diyor. Ha cüzi irademiz var, Cenab-ı Hakk şöyle, böyle diye yaşayıp gidiyoruz ama gerçekten mahiyeti ne durumdadır onu bir tek kendi bilir.

— Seçimlerimiz cüzi irademizle olmaz mı?

Bireysel olarak baktığınızda doğru, külliyattan bakarsanız değil. Sorduğunuz sorunun asıl karşılığı şu: Yaşadığımız şeyler evvelden takdirat mıdır? Yoksa biz burada mı yaşıyoruz?

— Başımıza gelecek olaylar takdirat ama bizim onları değerlendirişimiz cüzi irade ile diyorum.

O zaman şöyle bir soruyla karşı karşıya kalabilirsin. "Kulum, sen varsan ben yokum, ben varsam sen yoksun." Yani kendine varlık verdiğin anda kendi varlığına şirk koşmuş olursun.

— Olaya karşı nasıl davranacağımdan ben sorumlu değil miyim?

Zaten tavırlarıyla ilahiyata eriştiğin zaman zaten sorumlu bir şekilde hareket ediyorsun. Allah'ın Rab esması üzerinde tecelli eder. Sorumluluklar, ödevlere geçmek demek, Allah'ın Rab sıfatının üzerinizde tecellisidir, mürebbi sıfatının üzerinizde tecellisidir. Bir insan Cenab-ı Hakk'ın o hüviyet tavrını yani Rab ve mürebbi tavrını üzerinde bulursa, orada zaten sorumluluklar ortaya çıkar. Eğer sorumluluktan bahsediyorsanız Rab ve mürebbi sıfatının tecellisidir. Ama yine orda Rab tecelli ediyor.

Cüzi ve külli irade bahsi tehlikeli bir konu… Biraz önce ayetlerin hepsini zikrettim. Bir hafta düşünelim, gelecek hafta ya da sohbetin sonunda bir daha konuşalım bunu.

Bir daha söylüyorum. "Ben istemeden siz isteyemezsiniz", "Bilerek ya da bilmeyerek, her şey secdededir" ayeti vardır. Bir tane daha: "Onlar, başıboş olduklarını mı zannediyorlar? Alınlarından yakalamışız biz onları" diyor ayette.

— O deney ile ilgili bir şey söylemek istiyorum. O deneyde, denek olan şahsı izleyen bir doktor var. Doktor, deneğin hangi butona

basacağını altı saniye önceden biliyor. Doktor altı saniye önce onun seçimini biliyor diye takdiri doktor yapmıştır diyebilir miyiz?

Hayır. Öyle bir şey var mı?

— *Aynı şekilde, Allah'ın bizim ne yapacağımızı biliyor olması, bizi yönlendiriyor olması anlamına gelmez mi?*

Yönlendiriyor dediğiniz anda kuklayız. Eğer ben o kelimeyi kullanırsam, o zaman kuklayız. Benim bahsettiğim kukla olmadığımız bir varlık, bizatihi yaşadığımız bir varlık. Kuklası değil, yani yukarıda birisi ya da içeriden birisi yönlendiriyor değil. Siz, altı saniye öncesinden istiyorsunuz anlamı şudur: Bire bir, siz istiyorsunuz, varlığınız istiyor. Oraya vardığınızda tevhitte birlik vardır.

'Ben istemeden siz isteyemezsiniz' demek, hüviyet noktasında tevhitten bakarsak, talep noktasında irade etmek mürid sıfatına denk gelir, mürid talep edendir. Sizlerin her talebi Allah'ın talebini yaşamaktır. Allah talep ediyor, yani siz o talebi yaşıyorsunuz zaten. Sizin seçiminiz onun seçimi olmuş oluyor. Ama birisi var beni idare ediyor diye düşünürseniz, o zaman kukla olursunuz. İrade edeni, duyanı, göreni yaşıyoruz ama kukla olarak değil, yaşıyoruz. Gerçek yaşayanı yaşıyoruz. Kast ettiğim öyle bir şey ki, tevhidin bittiği yerle alakadar.

"*Her gün yeni bir tavırda oluş; kâinattaki değişim ve dönüşümdeki halk edişi bize işaret ettiği gibi sebeplerle kayıtlı olmayan, faili mutlak olan Cenabı Allah'ı hüviyet tavırlarında bulunarak kendisine vücud verdiğini de bize işaret eder.*

Nuru ile diri olan Cenab-ı Allah'ın nur varlığıyla tavırlarda vücud bulması tavırlarda kendini yaşamasından başka bir şey değildir." Bakın kişi mişi konuşmuyorum, sadece Cenab-ı Hakk'ı konuşuyorum. "Özet olarak diri olan tavırlarıyla kendini yaşamaktadır." Abdulkadir Geylani, bu yüzden insana mevhum varlık diyor. Yani, kendi varlığının zannında olan varlık. Var olduğunun zannında olan kişi. Konuştuğumuz şeyi biraz önceki

konuyla da ilişkilendirirsek, ben varım, seçimim benim mi, onun mu? Mevhum diyor zaten Abdulkadir Geylani, mevhumuyetini kaldır zaten O'nu yaşıyorsun. Bırak kendini, yaşa.

"*Böylesi bir yaşantıda her mevcûd O'nun esma tavrında vücuda gelişini yaşantılamaktadır. Yani diri olan Allah'ı tavırları gereğinde yaşamaktayız. Bu da zorunlu kaderimizdir. Her mevcud O'nun vücud buluşundan istidadı kadar nasiplenir. İstidadında da niyete(içgüdüler veya akli ve kalbi) bağlı eylemleri kadar Cenabı Allah'ın hüviyet tavırlarından nasiplenmiş olarak varlık âleminde vücud bulur. Bu şu demektir ki Hakk ile varlık bulmakta değil vücud bulmaktayız. Çünkü zaten özümüz itibarı ile şahıs olan varlığın kendisiyiz*."

Yani irade de, şunda bunda ikilik yok. İkiliğin olması dildedir. Anlaşılsın, yetişilsin diyedir. Onun için diyor ki, "Zatıma varana kadar kulum hileme aldanmasın." Bütün tavırları hiledir. Ben mi irade ediyorum, O mu? Yine bir hile! Kendimiz orada benlik tavrında bir ben, bir O; hile. Bizatihi irade eden varsa, kendimize irade yüklemek zaten hilesinde kalmak demektir.

Devam edeyim burası çok önemli;

"*Çünkü zaten özümüz itibarı ile şahıs olan varlığın kendisiyiz. Bu sebepten dolayı O olamayız. Sadece takdir buyurduğu istidat gereği O'nun la var oluş buluruz. Bu ayrıntılar doğrultusunda mealen "Biz insana şah damarından daha yakiniz.", "ruhumuzdan üflediğimizde", " istidadınca amellerde bulunulur", " O hâlde sen yüzünü dine hanif olarak çevir. O Allah fıtratına ki insanları kendi sıfatları üzerine halk etmiştir. Allah'ın halk etmesinde değişme yoktur. Doğru olan sabit dinde budur. Fakat insanların çoğu bilmez." Ayetlerini belirtmek yerinde olur.*

Yukarıda belirtilen özellikle fıtrat kavramı yaratış anlamı doğrultusunda görülüyor olsa da ki bu anlamla beraber, hılkıyet üzere ortaya çıkış belirlenime geliş anlamını içerir. Bu doğrultuda ayette her insanın fıtratı gereği zorunlu olarak ilahi sıfatlar üzere varoluşta bulunduğu net bir biçimde belirtilmektedir. Bununla beraber amellerinde, varlık olarak

tavırlarında yaşadığı Cenabı Allah ile vücud bulduğunun anlayışını da edinebiliriz.

İnsan fıtratı gereği iman ile Rabbi olan Allah'a yüzünü çevirirse (baki olan Allah'ın vechine yönel) imanı gaybi düzeyinde değil imanı şuhudi düzeyinde O'na sıfat, esma ve ayet tavırlarında şahit olur. Bu şehadette madde temelli eşyayı Allah olarak gördüğü dahi olur ki bu dinde itikat düzeyinde bidattir. Sabit bir madde den bahis edemeyiz ki madde veya eşya O olmuş olsun. Nuruyla şahıs olana madde veya eşyanın kendisidir demek kanaatim o ki O'nu bilmediğini dile getirmektir. Maddeyi veya eşya bildiklerimizi O diye müşahede etmek Cenabı Allah'ın zati varlık sıfatlarının tamamına muhalefet etmektir.

Esma, Şahs-ı ilahinin tavırlarıdır. Eşyayı ve sebepleri değil eşya ve sebeplere aşkın olan O'nu tavırlarında müşahede etmek zuhuruna şahid olmaktır. Bunun da iman dolu bir bakışla gerçekleştiğini Hazreti Ali "O'nu bu gözlerle değil iman dolu gözle görebiliriz" sözüyle beyan etmektedir. Bu sözün Kur'an da ki karşılığı "gözler O'nu idrak edemez ama O gözleri idrak" eder ayetidir. Bu ayette açık bir biçimde duyu gözleri ile mevcudatın dışında bir şey göremeyeceğimiz net bir biçimde ifade edilirken, gözlerimizden bakanın ve bize görme sıfatı bağışlayanın nuru ile Cenabı Allah'ın olduğu da belirtilmektedir.

Varlık olarak eyleminde kendini hüviyette vücuda taşıyan Cenabı Allah'a olan körlüğümüz O'na olan iman ve aşk ile gerçekleşebilir. Aşk O'na yakin gelerek şahid olabilmek, iman ise O'nun tavırlarıyla vücud düzeyinde O'na şahidken O'nun varlığına şahid olduğumuzun eminliği ve ikrarı için gereklidir. Aşk, şevk ve iman ile giderilir körlük. Şahid olunan ise tavırlarında zuhur eden Hakk'tır.

Esmalar seyrinde her kişi istidadı kadar O'na şahidtir.''

Yani sende rahmaniyet üzere tecelli eder, rahmaniyet sıfatıyla bakarsın. Derler ya, iyi kişi iyi zan üzeredir, kötü kişi kötü zan. Her kişinin fıtratı neyse onun üzerine şehadette bulunur, bakışımlarda bulunur.

Resulullah merhametle bakardı, Hazreti Allah ona merhametle baktı, aldı. Hz Musa azametle bakardı, Allah ona azametle baktı. Süleyman saltanatla baktı, Allah ona saltanatıyla baktı. Ama o saltanatla bakıyor diye o sırada sırf saltanatı var anlamına gelmiyor ki.

Bugün bize Halim, Rezzak esmasıyla tecelli eden, Suriye'ye kahhar esmasıyla tecelli ediyor, Suriye'deki insanın onu görüşü çok farklı. Aynı anda birçok tavrında bulunan Hakk'ın mahiyeti, o zaman nasıl bir şey? Şekle gelmez, akla gelmez. Sadece hissedersin.

"*Esmalar bize hem tenzih hem de teşbihte, onu tevhidde bulunarak aklen veya kalben müşahede etmemizin araçlarıdır. Buna rağmen esmaları müşahadede ikilikte bulunmamız sebebiyle öz varlığımız O'na, ona müşahede ettiğimiz, O'nun esma tavrındaki mahiyetine örtük kılarlar bizi*." Bir müşahede eden var birde müşahede edilen, bu nokta da örtük oluyorsunuz zaten. Kendi öz varlığınıza örtünüyorsunuz, perdedirler. Hileme aldanmasınlar diyor. Ve kulumun hüsnü zannı üzereyim diyor. Yani sen Rahman diyebilirsin ama o sırada başka birine kahhardır. Sen Azim diye görürsün, başka birinde bir bakmışsın başka bir sıfatıyla tecelli ediyor.

"*Bununla beraber külliyatta, bütün esma, sıfat ve ayet tavırlarında aynı an da bulunan Cenabı Allah'ın künhünün mahiyetine de bizi örterler. Bundan dolayı O'nu tavırlarında müşahedemiz O'nun mahiyetine örtük olmamız sebebiyle bir hüsnü zandan ibarettir. Bu bağlamda iman dahi müşahede de hüsnü zanın temelidir ve bir hüsnü zandır. "Ben kulumun zannı üzereyim" ve " Zatıma varana kadar kulum! Hileme aldanma!" hadisi kutsileri bu manada bize fenerdirler*.

Esmaları müşahede etmek kavramsal olarak düşüncede akli ve eylemlerinde O'na iman gereğiyle şehadet etmekte ise sezgide kalbidir." Yani sezersiniz. El Rezzak'ı, el Halim'i sezersiniz, Muciptir, dua edersiniz, duanızın kabulüyle mucip olduğunu görür, icabet ettiğini bilirsiniz.

Mesela diyor ya, Ya Rabbi, sen onları kahredersen onlar senin

kullarındır. Ama sen onları bağışlarsan, aziz ve hâkim olansın diyor. Peki, Allah onları kahrederken neyle kahredecek? Deprem ya da melek gönderecek. Yani bir sebep var edecek, bir kuvvet var edecek. Onları var ettiğinin tersinde, yok edecek bir kuvvet var edecek. Şimdi, sebebi mi göreceğiz yoksa sebeplere aşkın tavırda olanı mı müşahede edeceğiz. Hüviyetine şehadet edeceğiz, sıfatların tavrına şahit. Ki tevhid te budur. Yani bütün âlemi Hakk yapmak değil, hüviyetinde ona tavırlarında müşahede etmek ve müşahedeler üzerinde Hakk'a vakıf olmaya çalışmak.

Lakin burada farklı bir şey daha söyleniyor: Bu bile bir hüsnü zandır deniyor. Zatıma varana kadar hileme aldanmasın.

"*Esmaları müşahede etmek kavramsal olarak düşüncede akli ve eylemlerinde O'na iman gereğiyle şehadet etmekte ise sezgide kalbidir. Müşahede de esmalar O'nu bize kavramda başkalaştırırken*"

Burası çok önemli, evladınıza isim verirken bile onu başkalaştırırsınız kendinize. Bir taraftan yerini belirleme noktasında sizi yakın kılar ama bir taraftan kendinizden öteye attığınız için başkalaşırsınız. Allah demenizle sizin üzerinde Allah sıfatıyla kendisini zikrettirmese bile size kendini başkalaştırır. Onun için hileme aldanmasın diyor.

Hile, maksat üzeri örtünmektir. Buna, başka bir deyişle hikmet de deniyor. Maksat üzeri örtünmek… Kendi varlığını örtüyor ama kendisi örtünmeden, kendisinden bir şey yitirmeden. Ve var ettiği yeni varlık hani enerji yoğunluğu, enerji kendini yitirmiyor. Enerjinin, nurun var ettiği yeni varlık, o kendisini var edene örtük.

— *Zatına varmak dediğiniz, Rabbine varmak gibi bir şey midir?*

Rabbini bilen Allah'ı bilir hadisi vardır. Ama hangi düzeyde? Nefsi emmare düzeyinde bir nefs halimiz, şahıs halimiz var. Bir de ruh düzeyinde bir halimiz var ama ruhların da istidat mertebeleri vardır. Ama Cenabı Allah'a varmış bir ruh, zatının tecellisine varmış bir ruh ki

zat tecellisi diyelim ki anlaşılsın yoksa zatın tecellisi yoktur. Zata erer kul.

Bu iki düzeydedir. Bir, nefsini bilen Rabbini bilir. Nefsinizi bilirseniz ne kadar hınzır olduğunu bilirsiniz. O, hep kötülüğü emreder. Güzel bir yemek yiyorsunuz, önünden çekiyorlar. Hep kendi için olan ve kendi nedenini kendi dışında arayan nefistir o. Şehvet, öfke, nefret. Hakka örtük olduğu için yine de Cenab-ı Hakk'tan yine nasibi vardır. Öfkeyle kahhar olur, kahharı yaşayabilir, yeme içmesinde el Rezzak olabilir ama zillidir. Kendi için Hakk'a örtüktür.

O, hep kötülükleri emreder. Yusuf Suresi'nde, Hazreti Yusuf, azize diyor ki: Ya aziz, ben kendi nefsimi haklı olarak ortaya çıkarmak için burada değilim. Hak ortaya çıksın diye söylüyorum diyor. Ve diyor ki, ben bilirim ki benim nefsim hep kötülüğü emreder.

Aziz Pavlus'un güzel bir sözü var. Bir yerde iyilik gördüysem ve iyilik yapmaya kalktıysam, orada kötülüğü de beraberinde gördüm diyor. Buradaki kötülük nefsi emmarenin kötülüğüdür.

Hazreti Ali'nin güzel bir sözü var: Hayır işlerinde aceleci olun. Çünkü o nefsi emmare ortaya çıktı mı bir daha yapamazsın.

Abdulkadir Geylani'den biri himmet istemiş. Efendim demiş, bu okyanusu durdurursan 100 altın sana feda olsun diyor. Geliyor mübareğin yanına, 100 altını bırakırken diyor ki: 100 de fazla olur, 50'sini postun altına koyuyor. Postuna altına koyunca mübarek bakıyor: Orada 100'dü de burada 50'ye mi düştü diyor.

Nefis devreye girdi mi orada Rabbinizi bilemezsiniz, imkân yok. Yani hep kendi nedenini eşyanın tabiatında bulan nefis. Ama kim ki aslına vardı, diyor ki "müminin ferasetlisinden korkunuz çünkü o Allah'ın nuru ile bakar"

Allah'ın nuru ile bakmak şu demek; aynı anda Cenab-ı Hakk, ona varlık vererek baktırıyor. Bizatihi nur ile.

Burada çok önemli bir şey var: İşte orada nefsini bilen, Rabbini bilir. Bunu ayeti kerime olarak söyleyeyim: Sen atmadın, Allah attı. O sırada aldı, attı. O sırada nefsinde nefsi emmare değil ama nefsi emmaresi Hakk olmuş. Diyor ya herkeste şeytan vardır ama benim şeytanım mümin –emin- olmuştur diyor, yani nefsi emmaresi ölmüş.

Nefsi emmare bir tek yerde öldürülür: Aşkta. Bir insan ilahi aşka yakalanmadan nefsi emmaresini öldüremez. O, her zaman Allah ile arasında perde olarak kalır. Hep nedenini dışarıya atar, eşyanın tabiatına doğru yönlendirir. İlahlığı kendindedir onun, yanında başka bir ilah istemez. Nefsi emmarenin ilahlığı kendindedir, başka bir ilahlık istemez, boyunduruk, sorumluluk, hadleri bilmeyi istemez. Hep bana, Rabbenadır onunki.

Ama varlığa gittiğiniz zaman kendiniz için değilsinizdir, hak içinsinizdir. Çünkü o öyle bir benliktir ki, her şeyi kendinde vererek paylaşan, kendi varlığını paylaşarak var eden bir varlıktır, bize taşır onu. Onun için, hüviyette son merhale bizliktir demiştik. Yani insan evvela doğası gereği yaşıyor, taklit ediyor, sonra ben oluyor, özgünlüğünü buluyor ama bize taşımadığı sürece tam kâmil değil. İlla bize taşımak zorunda çünkü en son Allah bize taşıyor.

Hizmet, adanmışlıklar, vermişlikler rahmeti yaşamakta. Geçen hafta ayetleri insanlaştırın demiştik. Mesela Resulullah'ı örnek göstermiştik. Hazreti Hatice de buna örnektir. Yani eğer rahmet biçim kazansaydı onun ismi Hatice olurdu. Ne varsa vermiş ya. Canını, malını, her şeyini ortaya koymuştur. Bir sevgi bu kadar mı güzel olur. Rahmet böyle bir şey, verir. Bir ayeti kerimede, rahmeti kendime farz kıldım diyor. Yani, varlık vermeyi kendime ahlak edindim demek istiyor. Rahmet varlık vermektir. Yani varlık vermeyi kendime ahlak edindim diyor. Bir insan, varlık vermeyi bu kadar mı güzel ahlak edinir?

Hz Resulullah'la ayetin hakkı kendi tecelli etmiyor mu? Hani dedik ya; Cebinde bir dirhem bile olsa yemeden içmeden, bir ihtiyaçlıya verir öyle evine gidermiş. Üstelik cebinde para kalmıyor diye eşleriyle kavga ettiği

var ve Tahkim Suresi'nin inişi var bu yüzden. Nefsini bilen, Rabbini bilir. Ama hangi nefis düzeyinde? Hangi nefis mertebesinde Rabbimizi biliriz? Burası önemli, "Zatı Hakk'ı zatındır senin" dedikleri nokta, Resulullah'ın "sen atmadın Allah attı" dediği mertebesidir, orada kendi yok bizatihi Allah var. Orada kendi nefsinde yani şahsında, şahsi ilahi gördüğü anda zaten Rabbini kendi üzerinde bilmiştir. Yani bir nefsimiz var, o nefsimiz üzerinde Rabbi bilmiyoruz. Öyle bir nefs, öyle bir şahıs tecelli ediyor ki, o şahsın tecellisinde sen zaten bitmişsin. Sen atmadın, Hakk attı diyor. Orada nefsinde Hakk'ı bildiğin zaman, orada Allah var. Yoksa nefsi emmare düzeyinde hiçbir şekilde. O zaman ne kadar hınzır olduğunu bilirsiniz.

Birisi bir gün nefsi nasıl deneyimleriz diye sordu. Az önce söylediğim şekilde: Yediğinizde içtiğinizde, öfkelendiğinizde deneyimlersiniz. Bir laf söyleseydin, bir kafa atsaydın. O nefsi emmaredir işte.

Yusuf Suresi'nde Yusuf'un söylediği: Bilirim ki o hep kötülüğü emreder. Yani ben kendi nefsimi haklı olarak ortaya çıkması için değil, hakkın ortaya çıkması için söylüyorum.

Nefsi emmarenin günümüzde karşılığı içgüdülerdir.

"Esmaları müşahede etmek kavramsal olarak düşüncede akli ve eylemlerinde O'na iman gereğiyle şehadet etmekte ise sezgide kalbidir. Müşahede de esmalar O'nu bize kavramda başkalaştırırken, içerikleri ve tavırlarda belirmeleri sebebiyle O'nunla yakinlik bulmamızın araçlarıdırlar."

Farz edin Rabbinize dua ettiniz, kabul oldu. El mucip, icabet etti. Kudretiyle size görünmüş olur, Cenab-ı Hakk'ı kendinize ne kadar yakın hissedersiniz. Farz edin ki dara düştünüz, Ya Rabbi dediniz, aynı anda sıkıntınız gitti, ne kadar yakın hissedersiniz. Veya kavramlarla, Allah, bu manaya geliyormuş, içeriğini dolduruyorsunuz. İçerikleri ve eylemlerinin tavırlarıyla ona şehadet etmek, yani içeriğin eylemde görünüşe çıkışına şehadet etmek size yakınlık getirir. Ama o yakınlık bir tavrına şehadet

olduğu için yine bir hiledir.

Şehadetteyken Cenab-ı Hakk'ın o sırada hangi tavırda, halde olduğunu fark etmiyorsunuz. Hani Allah'ı gece rüyanızda görüyorsunuz. Siz kulsunuz ama Allah yine Allah diyelim. Rab ile konuşuyorsunuz, hatırlaşıyorsunuz, kelam ediyorsunuz. Cenab-ı Hakk'ta sizinle konuşuyor farz edin. Peki, Allah size nasıl bakıyor siz ona Allah diye bakarken? Bilemezsiniz? Siz ona Allah diye bakarken şehadet ederken Allah'ın size hangi mahiyet üzerinden baktığını bilemezsiniz. Ya sevgili olarak bakıyordur ya kulum diye bakıyordur, bilmiyoruz ki. Birbirimize bakışlarımız da böyle değil midir?

Resulullah'ın bir duası vardır, der ki: Ya Rabbi, yoldan çıkmaktan ve yoldan çıkarmaktan sana sığınırım. Ya Rabbi, yolda olanlardan ve yola koyanlardan eyle bizleri. Onun için, bir kelamımda hata ederim diye tedirgin olurum. Bir söz, insanların imansızlıklarına ya da yoldan çıkmalarına sebep olursa, vay halimize!

Devam ediyorum. "*Bununla beraber fıtratımız gereği Cenabı Allah'ı istidadımız gereği takdiri kadar yaşıyorsak eğer, yaşamın kendisinde diri olan şahıs olarak O'nu bulmamız gerekir. Bu da esmaları vücüdta mahiyetleri gereğinde talim etmektir. Talim ettiğimiz her esmayı Rabbimiz Allah'ın bir melek tavrı olarak üzerimizde melekemiz olarak mahiyetiyle zevk ederiz*." Sevgi, görme, bilme, duyma, yaşadığınız melekelerinizdir, hepsi Allah'ın sıfatlarıdır. Nur ile görürsünüz, nur ile duyarsınız, gerisi hep araçtır.

"*Esmaları vücüdta mahiyetleri gereğinde talim etmektir. Talim ettiğimiz her esmayı Rabbimiz Allah'ın bir melek tavrı olarak üzerimizde melekemiz olarak mahiyetiyle zevk ederiz. Bu seyirde dahi zatına örtüklüğümüz söz konusuysa eğer*"

Bu ne demektir? Biz, severiz. Allah'ın vedud esması üzerimizde tecelli eder, severiz. Mahiyetinde sevgi melekesini kuvveti itibarıyla yaşarız. Ama severken, sevdiğimizde kendimizi unutur, benliğimizi yitiririz.

Kahhar esmasını farz edelim öfkede yaşıyoruz. Kendimizi unuturuz. Yaşadığımız şeyle kendimize varlık veriyoruz ve onda kendimizi yitiriyoruz. Allah ise, benliğini yitirmeden tavırdadır. İşte ona vardığınız zaman sizi uyarır. Sen atmadın, ben attım.

İrade, Cenabı Resulün; Aldı, atıyor. Cenabı Allah da şöyle buyuruyor: Sen atmadın, ben attıım. Yani irade, hareket ettiren, orada sıfatını ortaya çıkaran Cenab-ı Hakk'ın kendisidir. O atışın kendisinde Cenab-ı Hakk irade sahibi, mürit oluyor. Atışın kendisinde Cenab-ı Hakk ona veli oluyor, kefil oluyor, Rab, mürebbi oluyor. Aynı anda bütün esmayı bir sıfatın üzerinde okuyabilirsiniz.

Çünkü her tavrında o sıfatları gösterir ama hangi açıdan baktığınıza bağlı. Allah, kuluna el Rezzak iken aynı zamanda el Adldır, el Adl iken aynı zamanda el Halimdir. Halim iken aynı zamanda kendinden varlık verdiği için Nasirdir.

"*Bu seyirde dahi zatına örtüklüğümüz söz konusuysa eğer sıfatı tavırları gereğinde O'nu yaşarken şahıs düzeyinde varlık zatına kulluk bilincimiz sebebiyle örtülüyüzdür*". Müşahedenin temelinde kulluk yatar. Kul olmazsa müşahede olmaz. O kulluk bilinciyle Hakk'ın tavırlarını müşahede ediyorsunuzdur. Ve kulluk bilincinde Hakkla örtüksünüzdür.

"*Şahsına varma veya yetişme değil erersek eğer, Şahsının mahiyeti üzere tavırlarda vücud bulanızdır. Bu düzeyde olmak değil mutlak olan vardır. Diri olan noktalığında, tavırlarında yaşanmaktadır*."

Noktalığından kasıt, parçasız olmasıdır. Yani bir tavırdan, sonra başka bir tavırda gibi değil. Aynı anda şahsın kendisi tavırlarda.

Bunu şöyle anlatayım: Şahsınızın şekilsizliğini deneyimlemek adına, rüyalarınızdaki hani bir kuş bakışı vardır, ruh bakışı derler. O ruh bakışında vücudunuz yoktur, bir ruh beden yani nur beden vardır. O ruh bendenle kim olarak bakıyorsunuz? Halil, Mehmet sıfatıyla bakarsınız. Esma sıfatını kaldırsın, sadece bakan vardır. Şuurun şekli olmaz. Şahsın

şekli olmaz. Bir bakıştır bu, dirilik bakışıdır, şuursal bir bakıştır. Ve onun şekli yoktur. Ona vardığınız zaman kendinizi yitirmeden tavırda olursunuz. Resulullah'ın o sıradaki hareketi gibi, Kendine geri döndüğünde Resulullah, uyarı alıyor. Sen atmadın diyor, Allah attı.

Özet olarak belirtmek istediğim şu: Diri olanın ilahi sıfat ve tavırlarda kendini yaşamasının mahiyeti ve bizim onu tavırlarda müşahede etmemiz iki farklı durumdur. Müşahede ehli olarak kulluk bilinciyle esmayı, sıfatları veya ayet hükmündeki tavırlara olan mevcudadı O'nlaştırmak, hilesinde kalmaktan başka bir şey değildir. İçerikleriyle yaşamak da bize O'nun şahsının mahiyetini örtük kılar.

Bu da hilesinde kalmak demektir. Onun nur olan şahsına erersek eğer, şahıs olarak diri olanların tavırlarında kendini yaşayan olarak buluruz. Bu düzeyde esma, sıfat, kendiliği olmasından çok, yaşantıladıklarıdır.

Şöyle anlayın: Bir şahsınız var, şekilsiz. İnsan şekilsizdir tavırlarında vücut kazanır zaten. Görüyorsunuz, görmeyi yaşantılıyorsunuz. Duymayı, sevgiyi, yaşantılıyorsunuz. Ama biz kendimizi yitiriyorsak O kendini yitirmiyor. Ne zaman Hakk olana varırsak o zaman kendimizi yitirmeyiz. İşte o zaman nefsini bilen Rabbini bilir, o nefis çünkü Hakk'tır.

"*O'nun nur olan şahsına erersek eğer şahıs olarak diri olanı tavırlarında kendini yaşıyor olan olarak buluruz. Bu düzeyde esma ve sıfat kendiliği olmasından daha çok yaşantıladığı bir tavrıdır. Bu tavırlarında kendisine hüviyet verirken şahsının kendiliğine örtünmeyendir. Bundan dolayı esma sıfat ve ayet tavırları O'nun şahsının kendiliği değil şahsının diriliğinde yaşadıklarıdır. Yani, O görmeyi, duymayı, azimliği, kadirliği, Rabliği, rahmanlığı yaşayandır ama yaşadığı sıfatlarıdır, O'dur diyemeyiz. Bu da bizlerin yaşadıklarının şahıs olarak öz kendiliğimiz olmamasıyla aynı durumdur*.

Bu makalemde anlaşılması gereken müşahede düzeyinde eşya, hüviyet ve zatiyetin birbirlerine karıştırılmaması gerektiğidir. Varlık olarak onda tavırlarda vücuda getirdiği yaşadıkları ile kendisinin öz varlığının

karıştırılmaması gerektiğidir. Yani, yaşadıkları yaşayandır diyemeyiz ama yaşayan hüviyette yaşadıklarıdır diyebiliriz.''

Örnek: Görme O'dur diyemeyiz ama O görmeyi yaşayandır. Sevgi O'dur diyemeyiz ama O sevgiyi yaşayandır. Yaşayan yaşadıklarında kendine hüviyet verendir. Allah'ın sıfatlarının bir özelliği daha vardır. Eşleri ve benzerleri yoktur. Varlıkta görme tektir, duyma tektir. Bilme tektir. Bilen hep bilir. Yarasa başka görüyor efendim, hayır, görme tektir.

Şu siyah görüyor, şu beyaz değil. Duyuş, görüş diye bir şey var. Varlıkta bu sıfatlar tektir. Ama O görmenin tekliğinde birçok görme biçimi var edebilir. Ama görme ve duyuş tektir, yani sıfatlarında da tektir. Kudret tektir. Rahmaniyet de tektir. Her tavrında tektir. Hiçbir şeyden örneklemeden, Bari esması gereği örneksiz, benzersiz tavırlardadır.

Yaşadığınız her şey O'nun yaşadıkları olduğu için burada eşyaya indirgeyerek, nefsi emmareye indirgeyerek sakın düşünmeyin. Sıfatlar üzeri esmalar üzeri ilkeler üzeri düşünelim. Onun için, her sıfatında yaşadığımızda O'nunla istidadımız kadar nasipleniyoruz O'ndan.

Maneviyatımızda bizlere söylenen bir söz vardı. "Görmüyorlar mı ki onlar ölüdürler, onları biz canlı tutuyoruz, biz yaşatıyoruz." Bu, hâlâ kulağıma küpe olan bir sözdür senelerdir.

"*Bu makalemde anlaşılması gereken müşahede düzeyinde eşya, hüviyet ve zatiyetin birbirlerine karıştırılmaması gerektiğidir. Varlık olarak onda tavırlarda vücuda getirdiği yaşadıkları ile kendisinin öz varlığının karıştırılmaması gerektiğidir. Yani, yaşadıkları yaşayandır diyemeyiz ama yaşayan hüviyette yaşadıklarıdır diyebiliriz. Örnek: Görme odur diyemeyiz ama O görmeyi yaşayandır. Yaşayan yaşadıklarında kendine hüviyet verendir.*

Özünde biçimsiz olan kendiliğini ve kendinden birşey yitirmeden tavırlarda kendine biçim vererek vücud bulandır.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Esmaları ile Cenabı Allah, kelam sıfatıyla kavramsal olarak tavır belirleniminde görünür. Dilde esma, şahıs olanı sıfatı gereği belirlemek demektir. Cenabı Allah'ın varlığında esma ve sıfat tavırları onunla vücud bulur ve eşi benzerleri yoktur. Mesela: Birçok görme biçimi olsa da görme varlıkta tektir. Vedud sıfatı gereği bakıldığında birçok sevme biçimi olsa da sevmek O'nun varlığında tektir. Bu durum kerimlik, ganilik, merhamet, cömertlik ve diğer esma ve sıfatları içinde aynıdır. Bundan dolayıdır ki esma ve sıfatlar herkesin veya her şeyin istidadınca nasiplendiği değişmezler olarak evrensellerdir.

Esmalar Cenabı Allah'ın tavırları olması sebebiyle birdirler. Her an esma tavırlarında kendini yaşayan Cenabı Allah'ın muhabbetine eren bir insan O'nu tavırlarında müşahede etmesinin görüşünde bulunur. Böylesi bir durumda O'nu görüş tavırlarında O'na şahid olmaktan başka bir şey değildir. Bu şehadette insanı göreceği odur ki her esma tavrı ile Cenabı Allah hem kendini tavırlarında aşikâr ederken hem de kendi mahiyetini göstermeyerek tavırlarıyla örtünmektedir. Esmalar mevcudatın varoluşunda, değişim ve dönüşümleri üzerinden ayrıca fiillerinde net olarak seyir edilirler.Her mevcud fiilinde bir esmayı gösteriyorken Cenabı Allah'ı Rabbi sıfatıyla gösterdiği esmanın tavır sahibi olarak fıtratı gereğinde yaşamaktadır."

Adamın sıfatı kahhardır, kahharlığı gösterir. O sırada kahhar esması üzeri ona Rabtir, sahiptir, hükmedendir. Ya da vedud esması diyelim. Bir kulunda sevgi açtıysa, o sırada sevgi sıfatıyla Vedud olarak onun üzerine Rabtir.

Onun için, yaradan Rabbinin adıyla oku diyor. Seni hangi sıfat üzeri yarattıysam, o sıfatın üzeri oku. Senin üzerine hangi sıfatımla bakıştaysam, sana o yetiyi o melekeyi verdiysem yaşantıladığın tavrım üzeri oku.

"Böylesi bir yaşamda her tavır yeni bir tavıra gebedir." Bir sıfatı yaşarken o sıfat, yeni bir sıfata taşır sizi. Kabz esması gelir, kabz esmasıyla kahhar olabilirsiniz ama o kabz esmasıyla aynı anda halim esması gereği

hoşnutluk ve selamet de bulabilirsiniz. Her esma sizi aynı anda başka tavra yani mahiyet noktasında sizi başka bir tavra, meleke hale taşıyabilir. Onun için bir esmadan diğer esmaya taşınırsınız. Onun için diyor; "Her gün yeni bir tavırdayım."

İnsanın kendisi üzerinde okuyun onu. Her gün yeni bir tavır… Bunu bir ayetle destekleyeyim, "Güldüren de, ağlatan da O'dur" diyor. Her an sizi iç varlığınızda nice manada, nice hücrelerinizde, duygularınızı aynı anda öldüren, dirilten. Ölüm dediğinizde bir melekeden bir meleke, bir tavırdan bir tavıradır.

"*Bu sebepten dolayı her esma tavrı yeni bir esma tavrına taşıma görevi görür. Cenabı Allah'ı müşahede ederken de her esma tavrı yeni bir esma tavrını müşahede etmemize bizi taşırlar. Lakin Cenabı Allah'ın varlığında tavır sahibi O olduğu içindir ki bir tavrında, mevcudatın istidatlarına göre bütün sıfat tavırlarını okuyabiliriz."*

Şuradaki suyun duruşunda el Rezzaktan el Adla, el Halime kadar okuyabiliriz. O suyla sizin varlığınıza bir parça selamet, eminlik verdiği için.

Dünyada eminlik sıfatı nasıl tecelli ediyor? Güneş doğuyor, inek süt veriyor. Doğanın şartlarında her zaman aynı şeyler doğaçlama aynı şekilde oluyor Allah'tan. Yasalar oluyor ve siz eminsiniz. Yasalardan değil, o sırada size gönlünden kendine emin kılıyor. Hem Allah'tan eminiz hem yasaları üzere eminiz.

Lakin Cenabı Allah'ın varlığında tavır sahibi o olduğu için, bir tavrında mevcudadın istidatlarına göre bütün sıfat tavırlarında okuyabiliriz. Yani her bir tavrı dediğimiz esması gereğinde O'nu müşahede ederken diğer esmalarını da müşahede etmemiz gerekir. Böylesi bir müşahede de Cenabı Allah'ı zamandaki tavırlarına aşkın an da müşahede etmiş oluruz.

Çünkü Cenab-ı Hakk'ı ard arda, esmalarıyla okuduğumuzda bilincimiz ana taşınır. O sırada siz zamandasınız ama bilinç ana taşır. Anda

müşahede etmiş olursunuz.

"Bu durumda bilinç O'nun kendiliğine taşınmış, ruh da bilinçte bakan olarak an da müşahededir."

Burada zati, sıfat, fiil, bağlaç, taşıyıcı esmalar var. Her esma taşıyıcıdır da ama bizi bazı sıfatlara taşıyıcı esmalar vardır. Mesela Zül celali vel ikram. Allah, Zül celali vel ikram olarak bir kuluna tecelli eder ama kulunu Mudil sıfatına da taşıyabilir küfre vardırır, Hadi sıfatına da taşıyabilir. İkram etmiştir ama kul anlamamıştır.

Veya Ed Darr esmasına gidin, bir sıkıntı verir. Kul derdim dermanımmış da diyebilir, başka bir kul da küfre gidebilir. Kimilerine de hidayet veriyor. Maddiyattan yana darlık verir, bedenden yana darlık verir ama tam tersini de yapabilir. Sizin o nefsinizdeki izzetle beraber size izzet verir. Ama bir bakmışsın küfre varırsın, kendi öz varlığını örtünürsün.

Zati esma, Allah! Ben Elif'i de esma olarak görürüm. Lafz olarak elif, Allah'ın zatını işaret eder. Bu sebeple, birçok eren bunu esma olarak zikretmişlerdir, zikirlerine de konu örneği yapmışlardır. Onun için elif, harf olarak değil, lafz olarak hitapta zikirlere bile taşınmıştır.

Zati esma:

Allah, Elif, Hu, Kayyum, Hayy, Samed, Vahid, Baki, Ezel Nur. Ene (Ben, zatını ifade ettiği esma)

Sıfat esma:

Rahman, Rahim, Malik, Rabb, Mürebbi, Kuddüs, Selam, Aziz, Azim, Müteali, Mümin, Müheymin, Halim, Vasi, Vali, Rakib, Âlim, Semi, Basir, Adl, Şehid, Sabır, Kebir, Mütekkebir, Mucid, Macid, Mecid, Hasip, Hâkim, Hakkem, Bais(icap ettiren, sebep olan), Latif, Habir, Halim, Aliyy, Raşid (iradesinde doğru ve kararlı olan, her işinde noksansız olan), Rauf (pek merhametli af edici), Celil, Hakk, Vekil, Kaviy(pek güçlü), Metin,

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Veliy(dost), Hamid, Muhsi (varlık verdiği her şeyi sayısınca bilen), Bedi (güzel olan), Mubdi(örneksiz güzel halk eden), Varis, Ğaniy, Muksit (maksat üzere Hakk üzere iş gören), Malik-ül Mülk, Mukaddim, Muahhir, Mukaddir, Vacib-ül Vücud (olması zorunlu olan), Muid (yardımcı olan), Ğaffur (çok af edici, bağışlayıcı olan), Rıza, Müntekim…

Fiil esma:

Halık, Şekür, Muzil, Muiz, Musavvir, Bâri (noksansız, mükemmel halk eden) Gaffar (günahları örten), Afuvv, Kahhar, Vahhab (hibe eden, varlık bağışlayan), Rezzak (kendi ile ihtiyaçları karşılayan), Fettah, Hafıd (alçaltan, haddini gösteren, bildiren), Rafi(yükseltici, hami eden), Mukid(muhafaza eden miktarınca ihtiyaçları karşılayan), Cami (toparlayan, her şeyi kendinde bulunduran), Mani, Hadi, Mudill, Berr(veren, bereketli kılan), Muhyi, Mümit, Vacid (vücuda getiren), Seddar, Tevvab, Hafiz, Kerim, Mucib, Cami-ül Ezdat, Gadap

Halık, halk, eylemdir. Zaten her eylemi yaratıcılıktır. Her eyleminde yaratıcıdır, rahmettir, varlık verir. Muiz, Musavvir, Kahhar, yani bunlar değil de aslında bütün esmaların kendisi de fiildedir. Ya Rabbi sen böyle davranırsan böylesin, böyle davranırsan böyle. Yani fiilin sonucunda o sıfat ortaya çıkıyor.

Farz edin üzerinize bir zahmet verdi. Dört beş günden beri yatıyorum, hastayım. Bu yatışımın kendisinde el Şafi esması geldi diyelim, iyileştim. O şafi geldikten sonra el şafi tavrını sergilemiş olur. Mesela affet, Allah affettikten sonra affedici olmuş olur, yani o fiili işledikten sonra affedici olmuş olur. O sıfat kendisinde vardır. Bizde meleke olarak olan, onda melek, kuvvet olarak vardır. Ama affettiği zaman avftır artık.

Bağlaç esma:

Evvel, Ahir, Zahir, Batın.

Allah'ın evveli, ahiri yoktur. Mevcudada göre evvel ve ahirdir. Hakk'tan

geldiniz Hakk'a geri döneceksiniz, her şey aslına rücu eder. Yani evvel ahir Allah'tır.

İç âlemde, sizi nuruyla var eden evvelinizdir zaten. Evveliniz nurdur. Bütün varlığın evveli Allah'tır, sonuçta yine döneceği nurdur, ahir.

Evveliniz Hakk. Cenab-ı Hakk'ın sizin üzerinizdeki tecellisi sizin evvelinizdir, şahıs her zaman evveldir. Sıfat, her zaman ahirdir. Bir eylemdesiniz, farz edin bir şeye Musavvir esmasıyla biçim veriyorsunuz. Musavvir esmasıyla sizde o sırada sonlandırmıştır kendini. Yani ahiriniz Hakk olmuştur. Ahiriniz Hakk olarak Musavvir esmasını yaşamaktadır. O sırada, sıfatı yaşadığınızda üzerinizde ahiriniz olmuştur o. Musavviri yaşıyorsunuz, oradaki eyleminizde Cenab-ı Hakk ahirinizdir.

Onun için diyor ki, ya Musa, bugün benim için ne yaptın? Yani benim üzerimde aynı anda Kahhar oluyor, el Ahir olarak Kahhar oluyor, yani ahirim Kahhar oluyor. Veya Vedud esmasıyla tecelli etti, seviyorum, Vedud esması ahirim oldu. Vedud esmasının tavrıyla Cenab-ı Hakk benim ahirim olmuş oldu. Ama istidadım kadar, daha fazla yok. Bu istidat kavramını bir yere yazmak lazım, başka çaremiz yok.

Ya da Zahir, Batın. Yine aynı şekilde, Cenab-ı Hakk sizin üzerinizde bir tavrıyla, bir eyleminiz üzeri o sıfatını göstermesiyle zahir olmuş olur. Ama gösterirken de başka sıfatlarını da sizde saklaması sebebiyle orada batındadır.

Cenab-ı Hakk zatıyla batındır, sıfatlarıyla bu âlemde kendini insan üzerinde göstermesiyle ya da başka mahlûkat üzerinde göstermesiyle ki bunlara melekler dâhil, zahir olur. Ama iman dolu bir nefese görünür, o ayrı mevzu.

İmanın şartı altıdır derler, bunu bazı erenler ikiye indiriyor.

—Birincisi Allah'ın vahidiyetine, her şey üzerinde tekliğiyle tecelli ettiğine ve bütün varlığın O'nu yaşadığına birliğine inanmak. Buradaki

birlik, Hakk'tan baktığın zaman her varlığın O'nu yaşadığıdır.

—İki, öldükten sonra dirilmek! Onun için şöyle demişler: Ölümden sonra dirilmeyi oraya bırakmak, onu görmeyi ahirete bırakmak. Çünkü ikisinin arasını da şöyle dolduruyorlar: Burada kör olan, orada da kördür. İslam, körlükten soyunmadır.

Yani vahdiyet ile yeniden dirilme arasında körlükten soyunmaktır. Hakk ile dirilin, kasıt ahirette yine canlanmanız olmasın. Allah'ın sıfatlarıyla dirilin. Çünkü sizler eğer bir hayır işlerseniz, Allah gönlünüzde sevgi yaratacaktır. Bu şu demek: Hayır, haydan geliyor. Hayır demek Allah ile örtüştürendir. Size dirilik verir.

Anne karnında ruh üflenmiş. Âdem'e ruhumuzdan üfledik diyor. Yaptığınız eylemler Allah'ın size üflediği ruhu olsun. Orada nurlanın diyor, nurumu elbet tamamlayacağım diyor.

Mahşerde iki tane pınar var; biri rahmet pınarı, ikincisi Kevser. Rahmet pınarından kasıt, Allah'ın nur deryasından besleniştir. Kevser havzasından besleniş ise gönlün saflaşmasıdır. Burada ki misali şudur; insanın bedeninin üzerinde Üçyüzaltmışaltı tane enerji merkezi vardır. Nur salınım merkezleri vardır. Buralarda Cenab-ı Hakk'ın nurları bulunur. Tecelliyatına erer ki o zaman rahmet pınarına ermiş olursunuz. "Rahmet pınarından içen için ölüm artık bitmiştir." Diyor.

Artık o ölmez Çünkü nur olan, ölmez. Onun için derler ki erenler, şehitler nurdur, ölmez. Çünkü Allah'la dirilmişlerdir. Onun için ayeti kerimede özellikle şehitler için şöyle der: "Allah yolunda ölenlere ölüdür demeyiniz. Çünkü onlar Allah katında diridirler, lakin siz bilmezsiniz." Her şey Allah'ın nuruyla ayakta değil mi? Orada hususen dirilik kazanın. Öyle amellerde olun ki size ruh üflesin. Yaptığınız her eylemde size ruh üflesin. Zikir yaparken, namazınızı kılarken, orucunuzu tutarken, bir hastayı ziyaret ederken bırak el Şafi tecelli ederken, işte o zaman yüreğinize huzur gelir, kalpler mutmain olur. İşte o zaman Allah'tan ilahi nefesten, rahmetinden bir ruh alırsınız. Rabbinizi, doğru yol üzerinde

bulacaksınız diyor. Hazreti Hud söylüyor bunu, Kur'an da dile getiriliyor. Allah'ın sıfatları üzerinde yaşamak doğru yoldur. İşte o zaman hayrı bulmuş olursunuz. İşte o zaman dirilik bulmuş olursunuz. Allah yolu doğru yol, doğru yolda da ölürseniz, o zaman Rabbinizi kendi üzerinizde bulursunuz. Rableri, onların üzerindedir diyor onun için bir ayet. Tevhid, yaşam ile alakadar bir şey. Bakmayla alakadar değil. Bakışla alakalı, sıfatların tecellisini müşahede etmektir. Ama yaşamak, o tevhide aşkın bir şey. Bizatihi talim etmektir esmaları. Âdem'e esmaları talim ettirdik diyor.

Birincisi, öğrenilen bir şey; esmaları öğrenebilirsiniz. Ama önemli olan meleke haliyle talim etmek… Onun için Allah'ın ahlakıyla ahlaklanın, sıfatlarıyla sıfatlanın diyor. Yani Cenab-ı Hakk'ı yaşayın. En tabii sıfatlarımızdır gülmek ve ağlamak. Hani ben gülüyorum deriz; güldürende O, ağlatan da.

Zaten Kur'an dili, tevhit dilidir. Orada hiçbir şekilde sebepleri zikretmez. Yani bir espri yapılmıştır, ince anlayış verilmiştir, sinir sisteminiz boşalmıştır gülersiniz. Benim bazen cenazelerde çok gülesim geliyor, düğünlerde de ağlayasım geliyor, onun için düğünlere de gitmiyorum. Demek istediğim gülmek ağlamak en tabii sıfatlarım. Kur'anı Kerim hepsini silmiş atmış, hiçbir sebep göstermiyor; güldürende O, ağlatan da.

Bu bağlaç esmaları anladık değil mi; Evvel, Ahir. Burada zikredilen esmaların tecelli müşahedesindeki bizi evveli ahire taşıması adına bağlaç esma dedik. Yoksa bir yerde evvelmiş, sonra ahire gidiyormuş zaman süreci gibi değil.

''Taşıyıcı esma:

Zul Celali vel İkram, Vedud, Darr, Nasir, Cebbar, Kabıd, Basıd, Elim, Nafi,''

Bunlar da en yüksek derecede taşıyıcı sıfatlardır. Her esma birbirine taşır

ama bu esmalar özellikle dinamiktir. Bizi halden hale taşırlar. Bir bakarsın, darlık gelir. Ama bakış açın değişirse o sana rahmettir. Bir bakmışsın o sana küfürdür.

Esmaları böyle okuyalım. Bölük pörçük okumayın. Yaşamın kendiliğindeki tavırlar olarak okuduğunuzda sadece O'nu okuyorsunuz. Hakkıyla okuduğunuzda, zaten bir tek O'na şahitsiniz.

"Yukarıdaki esmalar Cenabı Allah'ın ulûhiyetine, rububiyetine ait sıfatları olup Hamid, Tevvab vb esmaları ubudiyet üzerinden kulların dilinde zuhur eder."

Burada çok önemli bir şey, ulûhiyetine ait sıfatlar dediğimizde Azim, Azam, Kebir, Muktedir, Mütekebbir. Yani bunlar azamiyetine, ulûhiyetine ait sıfatlardır. Allah, zati esmaların tamamı uluhhiyet içerir. Rububiyetine ait sıfatlar Rab, Mürebbi, Mevla, Nasir; bunlar ise rububiyetine ait sıfatlardır. Gözleyen, bakan, koruyan, sahiplenen, üzerlerinde sahip olan…

Ama aynı zamanda, kulun kendi zikriyle ortaya çıkan esmalar da var. Mesela Hamit, sizin övmenizle hamit oluyor. O övülmeyi de şöyle istiyor: "Benden başka övülecek bir şey yok ki." Bu şu demek aslında, birine bakarsınız, adam ne yetenekli adam ya, maşallah. Allah diyor ki onun melekesi benden. Yani övgü sahibi benim, o değil. Yani sebebi görme. Yarabbi ne güzel meleke vermişsin. İşte orda gıpta olsun. Aman haset olmasın, çünkü hasette kötülük isteme var. Kıskançlıkta sakınma olur. Gıpta da ise imrenme olur, yani kendinize de istersiniz.

Bir şeyi kendinizde gıpta ile isterseniz Allah size onu verir. Kıskanırsanız belki, ama haset ederseniz o sıfatından mahrum olursunuz. İlahi sıfatlardan mahrum olursunuz. Ne zaman gönlünüze kıskançlık gelirse kıskançlık duyduğunuz kimse, ona dualarda buyurun. Öfkelendiniz mi? Hemen çaresi oturunuz. Eğer oturamıyorsanız kalkın, yürüyün veya abdest alınız, olmadı yatınız.

"*Suret, renk, sesleniş, esma tavrında bulunmak bilinmelik iradesine bağlı olarak Cenabı Allah'ın kendi varlığında başkalılaşmasının temel sebepleridir*." Mevlana, " Ya Rabbi, hanesinde başkası gibi görünen senden ibarettir'' diyor. Bir gönül düşünün ki sahibi O, ama yavuz hırsız ev sahibine baskın gelirmiş, biz sahipleniyoruz. Kâinatın sahibi O, ama insanoğlu baskın geliyor; benim malım, benim mülküm, servetim diyor.

"Bu da hitap, muhatap ilişkisi için zorunludur."

Başkalaşma olmazsa hitap, muhatap ilişkisi çıkmaz. Miraç hadisesinde söylev geçiyor, habibim diyor, seslendim, sesimi duyan olmadı. Baktım, gördüğüm olmadı.

Habibim dediği anda kendini Allah olarak ona başkasılaştırıyor yani. Allah olarak başkasılaşıyor. Yaşamın kendisinde başkasılaşmak hitap muhatap ilişkisinin zorunluluğudur. Bu sebepten, Cenabı Resul şöyle buyurdu miraç için; "Rabbimi 14'lük delikanlı gibi gördüm" Herkesin kaldırabileceği bir şey değil, gel de iman etme. Resul söylemiş, ister iman edin, isterseniz etmeyin…

Miraç hadisesindeki on dörtlük delikanlı olarak Cenabı Allah'ın görünür olmasını sarktı lafzı ile Kur'an da zikredilir. Çünkü sureti olmayan suret verdi kendine. Orada sarktı kavramı kullanılır bunun için ve kelam etmesini hile-i Rabbani olarak görmek gerekir. Çünkü kelam etmesi de kelam eden ve kelam edilen, yine bir ikilik hilesidir. Ama hitap-muhatap ilişkisinin zorunluluğudur bu.

Miraç süreci sonunda Resulullah'ın suretsizliğe yani zata erişi de ("daha da yakin" ayeti) hilenin bitiği andır. Burada da hilenin bittiği işaret edilmiş olur. İşte, daha da yakın ayeti zatına erip de orada hilenin bittiği andır, orada suret kalmaz.

Orada takdiri ilahi biçim, sesleniş kalmıyor. Zaten o zaman öz varlığının kim olduğunu şahsı itibarıyla görüyor. O zaman zaten Muhammed Mustafa esması da siliniyor. Ahadiyet çıkıyor ortaya. Bu âleme geldiği

zaman da Ahmet diye geliyor artık. Miraçtan sonra gelişi Ahmediyetiyledir, ondan önce Muhammediyetiyledir.

Allah nur mudur âlem midir hadisine gelince, Resulullah'ın miraçtan önceki ilk zamanlarında Ebul Rifai hazretleri bir soru soruyor. "Ya Resulullah, Allah'ı, Rabbini gördün mü sen?" Efendimiz diyor ki, ''Rabbim nurdur, ben onu nasıl göreyim." Eşyadır demiyor, nurdur diyor. Nuru görmüş müdür? Bazılarına göre görmemiştir, "Musa bile görmedi, O nasıl görecek?" Derler. Kahhar nuruyla göründüğü zaman görünmez. Cemaliyle tecelli ettiği zaman görür. Oturduğu yerden dahi görür. Ne erenler var, gidenler gelenler, bu bir mertebe seyranıdır herkese nasip olmaz. Allah nasip etsin...

Ben, nurumu tamamlayacağım diyor Allah. Yani, "aydınlanmayı tamamlayacağım" diyorlar öyle tabir ediyorlar. Allah, yerlerin göklerin nurudur, nurumu tamamlayacağım. Ayeti bu bağlamda okuduğunuz zaman ne anlaşılıyor. Allah, yerlerin ve göklerin nurudur.

Bunu şöyle anlayanlar da var: O zaman herkes o nurdan nasibi kadar alacak. Ama ayetlerdeki hitap, muhattap ilişkisine çok dikkat etmek gerekir. Orada herkeste tamamlama diye bir şey yok. O ayette şöyle bir tabir var: "Kâfirler, Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar ama ben nurumu tamamlayacağım."

Kur'an bir zikirdir, okunduğunda nurdur. Hitap, muhatap ilişkisinde bu ayete baktığınızda, nurumu, talep edene, gayret edene tamamlayacağım diyor. Çalıştığınızdan başka bir şey yoktur diyor. Çalışana, takdir buyurduğuna!

Miraç hadislerindeki ilk görünüş, ilk seslenişler bir hile-i Rabbanidir. Perdeyle konuştu da görmedi de filan diye dedikodular var. Kulluk perdesiyle baktığın zaman zaten perdedesin. Aralarına bir de perde çekmeye gerek yok, namahrem hesabı.

Kulluğunuzdan baktığınızda kulluğunuz perdedir zaten. Elbette ki perdeyle görülür, bir sıfatının tavrıyla. Sıfatın tavrıyla görünüşü bile perdedir. Hani dedik ya mahiyetini bilmiyoruz. Ama o mahiyeti yaşadığınız anda perde kalkmıştır. Zatıma varana kadar hileme aldanmasın diyor, çünkü hepsi bir perde. Allah ile kulu arasında nurdan 70 bin perde vardır derler. Babam onu şöyle demişti "Yavrum, bu 70 bin perdeyi nasıl geçeceğiz? Bir kibrit yakacağız o kadar." Orada kast ettiği AŞK'tı. Aşkla yanar tutuşuruz, artık ondan sonra ne kalırsa bizdedir.

Biz mi irade ediyoruz yoksa Hakk mı irade ediyor? Birinci ayet diyor ki, ben istemeden siz isteyemezsiniz. O zaman insanın sorumluluğu üzerinden alınıyor mu gibi bir problem çıkıyor.

Kur'an dan ayetlerle örnekler vereyim. Musa Aleyhisselam için der ki, biz bu Kur'an ı ikili ayetler olarak gönderdik. Der ki; Musa aleyhisselem kendisine erken geldiği zaman "Ya Musa niçin erken geldin?" Musa "Ya Rabbi sen hoşnut olasın diye erken geldim"diyor. Aşk ehli olduğu orada söyleniyor.

Bir gün dedim ki, bu Musa aşk ehli midir diye sordum kendime. Herhalde değildir dedim. Aynı anda rüyamda gördüm. O ne aşktı, dedikleri zaman durdum, Kur'an da bir ayet gösterdiler, Kur'an daki ayet şu. ''Ya Rabbi, sen hoşnut olasın diye geldim." Aşk ehli söyler ancak bunu.

Aşk ehli sevdiğinin hoşnut olmasını ister. Kendisi için sevmez, sevdiği için sever.

"Sen buraya geldikten sonra Samiramis onları yoldan çıkardı" diyor ayette. Aynı hikâye başka bir yerde de anlatılır ve anlatılan hikâyede, ''biz onları yoldan çıkardık"der. İrade Samiramis'in midir?

Birinde başkalaştırıyor. Samiramis diyor, öteliyor, yoldan çıkartı. Ama diğerinde iradenin ondan geldiğini imtihanın söz konusu olduğunu zaten belirtiyor,"biz onları yoldan çıkardık."

İbrahim Aleyhisselam zamanında geçen bir melekler hikâyesi vardır. Kur'an da ikili olarak anlatılır. Ben buna çelişik ilişki diyorum ama hakikatinden baktığın zaman varlık birliğini gösteriyor, başkasılaştırarak hitap muhatap ilişkisini çıkarıyor. Bazen bunu abartıyla, romantik tarafıyla anlatılanlar da oluyor. Şöyle derler; Allah sevdiğine lafı uzatırmış, uzatmak içinde başkalaştırıyor ne yapsın.

Bir ayeti kerime de de şöyle hitap var: Hazreti İbrahim'e iki melek gelir Lut kavmini helak edecekleri söylenir. Orada iki melekle münakaşa ediyor ve Allah buyuruyor; Resuller de elçilerimizle münakaşa etti. Aynı anlatım, başka bir surede şöyle zikredilir: Bizimle münakaşa etti.

Çünkü orada meleğin kendisi, kendisi değil. Melekte tavırda olan Hakk'tır. Melek, tavrında masumdur. Musa Aleyhisselamın hikâyesinde iradeyi konuşuyor, diğerindeyse tavrı, sıfatını konuşuyor. Sıfatını konuşurken sıfatta kendisinin tecelli ettiğini, iradenin kendisinde kendisini irade ettiğinin beyanını zaten vurguluyor bize. Ben istemeden siz isteyemezsiniz, güldüren de ağlatan da odur.

—O atmadı Allah attı" ya gelinceye kadar ki sapmada nefsi emmareden geçiliyor. O arada neler anlatılıyor?

Cenab-ı Hakk'ın bir zikri var. Gavsiyye de şöyle diyor: "Ya Gavs, öyle bir makamdır ki oraya gelindiği zaman ibadet dâhi şirktir." Ama orada irade kalmıyor değil, orada irade eden Allah.

Yine bir ayeti kerimede diyor ki "Allah sizlere zulmedici değildir. Sizler, ellerinizin ettiklerini bulursunuz." Bu ayete baktığınızda dersiniz ki insan irade etmiş, bir amel işlemiş, niyet de o olmuş, Allah da ona bir karşılık veriyor, başına bir şey gelmiş. Allah diyor nefslerinize zulmedici değildir, siz ellerinizin ettiklerini bulursunuz.

Burada hitap, muhatap ilişkisinde ilke adalet sıfatıdır. Nefsi emmare de diyebilirsiniz, bir insan bir şey yapıyor, yaptığı kendindendir, şimdilik böyle diyelim. Kendinden hareket ediyor. Hareket ediyor, bir iş yapıyor,

başına da bir iş geliyor sonunda. Ve “Allah, size zulmedici değildir çünkü Allah, zulmetmez” diyor. Yaptığınız şeyin karşılığını buldunuz diyor. Adalet sıfatı gereğidir.

Burada cüzi ve külli iradeyi nasıl okuyacağız? Cüzi irademiz külli iradeye bağlıdır. İlahi bir sıfatın tecellisi içindir. Ama karşılığında, külli iradede yüzleşiriz sonunda. Cüzi irademiz külli iradeye bağlıdır. Bizde bir sıfatın hakikatini ortaya çıkarır ve o sıfatın hakikati neyse onunla da âlemde bizi yüzleştirir. Bu, hep böyle olmuştur. Felsefe de buna dışlaşma deniyor, maneviyatta aynalaşmadır bu. Hikmetinden baktığında böyle, ama bireysel olarak baktığınızda, kimsenin sorumluluğu yoktur.

Cenab-ı Hakk’ın bize sorumluluk yüklemesi demek, Cenab-ı Hakk’ın kendi sıfatlarını üzerimizden istemesi demektir. Hitap muhatap ilişkisine göre. Hileden baktığınız zaman hitap muhatap ilişkisine gerek yoktur. Ama bilinmeyi isteyenin iradesiyle baktığınızda hitap muhatap ilişkisi, sorumluluk vermeler, hep bir tavır olarak zaten gerçekleşiyor. O tavırlar, çeşitlilikler olmazsa o sıfatların görünüşü ortaya çıkmaz. Bir insan kendi nefsine kahhar olacak ki zulmedecek ki -kişi kendisi nefsine zulm eder, başkası değil - ya da başkasının nefsine değil. Bir insan birini öldürdüğü zaman onu o öldürmemiştir, Allah öldürmüştür. Ama O katil olur. Öldürdüğünün bütün sıfatlarının hakkı, vebali neyse onu da üzerine alır. Olaylara ahiretinden bakamıyoruz.

Bireysel olarak cüzi iradeden bahsediyorsak, elbette sorumluluklar olması gerekir. Kur’an, mertebeler kitabıdır ve hitap muhatap ilişkisine göredir. Cüzi iradeyi muhataba alırsa kendisine cüzi irade üzerinden konuşulur. Onlar şöyledir, böyledir, onlardan olmayınız gibi hitaplarla konuşur.

Ama cüzi iradenin bittiği yerde olduğu zaman da kendisinden konuşur. Bir mertebede cüzi iradenin olduğunu görebilirsiniz, sorumluluklar orada yüklenebilir. Ama başka mertebeye geldiğiniz zaman cüzi iradeyi orada göremezsiniz. Kur’an daki hitap muhatap ilişkilerine dikkat etmek gerekir, bir mertebede cüzi irademiz var gibi görünür ama hakikate

erdiğimizde onun olmadığını görürsünüz. Ama var olarak bildiğimiz mertebede ise sorumluluklarımız, hitap muhatap ilişkilerimiz Kur'ana göre ne ise ona göre de hareket zorunluluğumuz vardır. Yani sorumluluklar orada devreye giriyor.

— Kendi yolculuğumuzda hitap muhatap ilişkisi de bir zorunluluk mudur?

Tabii, bir de o da var. Ama şöyle bir durum var; geleceğimiz yere geldiğimiz zaman görüyoruz ki orada yaşadığımız bütün süreçlerin tamamı aslında oraya gelmemiz için. Yine hikmeti ilahi olarak ahirimizin o şekilde olması içindir. Allah'ın bizden muradı neyse, öyle olmamız içindir.

Aslında ben cüzi iradeye inanmıyorum ve senelerden beri cüzi irade görmedim, görende varsa elini öpeyim. Cüzi irade dediğimiz bizim istidadımızdır, külli iradeden istidadımızdır. Bu noktada cüzi irade var. Ona göre irade ederiz. Bir insan celal sıfatlarına göre irade eder. Aslında onda celal olan Hakk'tır. O irade üzeri Hakk'ı yaşar. İstidadı o irade üzeredir, sıfata bağlı olaraktır. Bu bağlamda eyvallah ama külliyatta baktığınızda, zaten orada irade eden yine Hakk'tır.

— Ben şunu anlamıyorum. Belirli mertebelere geldikten sonra sorumluluk kalkar, cüzi irade kalmaz. Böyle bir şeye gelinip de orada durulmaz ki. İmtihan devam ediyor. Hangi seviyeye gelsen ertesi gün küfre düşebilirsin. O sorumluluk hala devam ediyor. Bir yere geldin bitti olay! Böyle değil mi?

Cüzi irade, külli iradeden istidadınızdır. Yaratıldığınız donanıma, yaratıldığınız varlık esmanıza göre istidadınızdır. Yine külli irade dairesindesinizdir. Resulullah'ın sen atmadın, Allah attıya geldikten sonra yaşadığı şeylerin haddi, hesabı yok. Yani yine de bu noktada, insanlara örnek olmak için ibadetten taviz vermemiştir, bir. İki, insanlara ayna olmak için yaşamsal bir örnek olsun diye ahlakından yine taviz vermemiştir.

Zaten külli iradeye vardığında bütün Rablik sıfatıyla üzerinde hangi esma ortaya çıkarsa, bütün varlığında ona layık olma sorumluluğu da çıkıyor zaten. Ama o bile, istidadınızın cüzi irade noktasında külli iradeden istidadınızın gereğini yaşamaktır. O cüzi irade neyse, istidadınızdır. O esmada hakkıyla sizde görünüyor.

Çünkü irade tavra sevk eder, mantığı budur. Her tavır da bir sıfatla görünüştür. Amellerde esmanızın görünüşü söz konusu, ama iradeye bağlı! Çünkü her tavır iradeye bağlıdır. İrade edilmeden tavırda bulunulmaz. Ben gizli hazineydim, bilinmeyi istedim, halk ettim diyor mesela, Halk etmek iradeye bağlıdır. Ol deyince olur, niye? İstediği oluyor, istemediği değil.

Mertebelerden bakıldığında, aşk mertebesinde nefsi emmare ölür. Lakin aşk alındığı zaman kişi hizmete soyunduğu zaman nefsi emmare geri verilir. Nefsi emmare demek; insanı insan yapan şey demek, elinden alınmaz.

Bir mertebede siz onu mat edersiniz mesela aşk mertebesinde, ama hizmeti olacak ya da hakkıyla yaşama taşınıp yine veli olarak yaşayacaksanız, nefsi emmare geri verilir, mücadele hep devam eder, mücadeleden taviz verilmez.

Helal demek, lügat manasında söylemiyorum, bir şeyi hakkıyla yaşamak demek. Cenab-ı Hakk size neyi helal kıldıysa o sizin hakkınızdır artık. Onu hakkıyla yaşamanızdır, kendi sıfatlarınıza taşımanız içindir o zaten. Bunun dışında bir şey yapıyorsanız zaten sizi ilahi sıfatlardan, asliyetinizden yana örter, dominant esmanızdan yana örter.

Cüzi iradeden kasıt şu ise; benim özgür seçimlerim var, ben irade ediyorum, ben ne istiyorsam o oluyor demekse ben böyle bir cüzi irade bilmiyorum. Cüzi iradeden kasıt şu ise; istidadımız doğrultusunda külli iradeden beslenişimizse, evet o cüzi irade var. İstidattır o. Herkes istidadı kadar ister, istidadı kadar istediğinin tavırlarında olur.

— *Ben 6 saniye önce karar vermek konusunu anlamadım.*

O ikilikte olan bir şey değil. Birliği anlayabilmek için olan bir şey bu. Sanki biz istemeden başka biri bir şey istiyor, ondan sonra biz istiyormuşuz gibi bir şey anlaşılıyor. Değil. İsteyen O, direkt onu yaşama taşıyoruz. Çünkü irade etmek tavra, yaşama doğru tecelli ediyorsa, tavrını yaşamaya başlıyoruz.

Sen, ben demek, ikilik hilesidir. Bunu açmak için söylenecek bir şeydir bu ama takınılacak bir şey değil.

— *Ben konuyu oturtamıyorum. Yani şöyle bir şey mi? Birisi irade ediyor ve ben bu iradeyi yaşıyorum. Ben bir şeyleri değiştirme imkânına sahip miyim? Nefsi emmaredeki olumsuzlukları yaşamak ya da yaşamamak benim tercihimle alakalı bir şey midir?*

Yine kadere girdik. Ne kadar varız, ne kadar yokuz. İstidat, herkes istidatı kadar ameldedir diyor. İstidat kaderle alakadardır.

— *İstidat açık uçlu mudur?*

Bu noktadan baktığınız zaman, cüzi iradeden baktığınız zaman, eğer kendimiz yapıyoruz noktasına bakarsak, Hakk ne yapar? Açık uçlu değildir, tek uçludur. O da Hakk'ın iradesi üzere olmaktır.

— *Peki, aradaki noktalar?*

Onlar bizim ağzımıza çaldığı bir parmak baldır.

— *Hakk'ın iradesi dışında olan bir şey var mı?*

Hiçbir şey yok. Zaten söylüyor, "Ben istemeden siz isteyemezsiniz." "Bir yaprak dâhi onun ilmi hikmeti dışında inmez" diyor. Bütün varlık hareketi O'nun ilim dairesinde ise irade dairesinde de demektir.

— Kur'an da bazı ayetlerde hükümler var. Yapınız, yapmayınız diyor. Onlar bir anlamda cüzi iradeyle yapabildiğimizi düşündüğümüz şeyler midir?

Yapınız, yapmayınız dediği istidatlarınıza emir veriyor.

Emir iki türlüdür;

Donanımımızdaki emir.

İsteseniz de istemeseniz de bu donanımın gereğini yaşarsınız. Emretmiş, böylesiniz ve bunu yaşayacaksınız. Başka bir şey yaşayabiliyor musunuz?

Mesela bunu daha çeşitliliğe çıkartayım. Hayat tecrübesi olan insanlar dikkat etmişlerdir, bazı insanlar suret itibarıyla birbirlerini hiç görmemişlerdir, ama siz zaman içinde bir insan görmüşsünüzdür, sonra ona benzer bir insan daha görmüşsünüzdür. Yüz yapıları, gülüşleri, hareketlerine kadar çok benzerler. Hiç dikkat ettiniz mi böyle bir şeye? Çok insan gördüm ben böyle. Gülüşlerinden tutun, iradelerine kadar çok benziyorlar. Bu şu demektir; birbirlerine benziyorlar demek bu bağlamda, aynı şeyi yaşıyorlar, donanımlarının gerekleri üzerinden aynı şeyi yaşıyorlar. Bilmem anlatabiliyor muyum? Koşullar ona başka bir kader tayin etmiş, öbürüne başka bir kader. Ama donanımı gereği emir ne ise onun gereğini yaşıyor. Burada istidatlar neyse ona göre belirlenimleri yaşıyoruz ve iradelerimiz ona göre çıkıyor, birincisi bu.

Külli daireden istidadımız neyse o cüzi irade olarak bize de veriliyor. Cüzi irade muhatap alındıysa da emir veriliyor. Burada emir bir, istidadı var, istidadının ortaya çıkması için İkinci bir emir geliyor. Böyle yap, şöyle yap. Sendeki istidat neyse, benim sana takdir ettiğim neyse o ortaya çıksın, açığa çıksın. Emri ilahi demek -ikinci emir ama- yapmanıza, eyleme teşvik eden emir.

Bir, Halk etmenin emri var, bunun istidadı bu. İki, size verilen emir, sizdeki istidatların hakkıyla ortaya çıkması içindir. Cenab-ı Hakk'tan yana

ne istidadınız varsa onun ortaya çıkması içindir. Birinci emirde kurtuluş yok, herkes istidadı ne ise onu yaşar. Efendiler buna Kaderi Mutlak demişler, ondan kurtuluşumuz yok. Yani Halil Halil'liği kadar yaşar, başka bir şey yaşayamaz. Kimse, kimseyi de yaşayamaz bu bağlamda. Ağaç, ağaçlığını yaşar, kaderi mutlağı odur. Kadın kadınlığını, erkek erkekliğini yaşar.

Kaderi muğlâk dedikleri, belirsiz olan… Oraya emir giriyor işte. Böyle yap, böyle yap. İnsanlar çalıştıkları kadar bulurlar ayetleri orada devreye girer. Ama Allah için belirsiz değil, sizin için belirsiz olan. Öyle yap böyle yap ki sonunda varasınız. Oraya da iki türlü bir hal koymuşlar. Demişler ki davete icabet edenler, davete icabet etmeyenler. Çeşitlilik olmasaydı, Hakk'ın seyranı olmazdı.

Hakk geldi, batıl zayi oldu. Batıl, zayi olmaya mahkûmdur. Bu ayeti tersten okursanız şöyle: Hakk, kendini batıl üzerinden gerçekliğe taşıyor. Batıl olan bir şey farz edin, akli olarak zan, yaşantı olarak da kötü bir yaşam; Hakk geldi, batıl zai oldu denir. Eğer batıl diye bir şey olmasa, Hakk gerçekliğiyle ortaya çıkmaz. Kötü diye bir şey olmasa iyi ortaya çıkmaz. Herkes irade i külliyeden ne kadar istidadı varsa o istidadın gereğince bir sıfat ortaya çıkıyor. Başka birinden bir sıfat derken Hakk'ın seyranı ortaya çıkıyor. Beliriyor, ortada belirme var. Herkes bir sıfatın gereğini yaşamış olsaydı Hakk'ı nasıl belirleyecekti ki rahmaniyeti, rahimiyeti, cami-ül ezdadı sıfatını nasıl belirleyecekti ki? Cami, mümin, hayy sıfatını nasıl belirleyecektik? Hepimiz iyi olsak kötü kim olacak?

Rabbimin esmalarından bahsediyorsak kimsenin yaptığı bir şey yok. Eğer esma tecelli etti diye bir şeye inanıyorsak, kimsenin bir şey yaptığı yok. Yapan, çatan Hakk demişler.

— İstidatlar takdiri ilahi ise, Allah herkese istidadı noktasında bazı şeyleri veriyorsa, mesela peygamberlik veya evliyalık?

Bunu bir ayetle de açıyor. Ayette şunu söylüyor; istidatlarınız amellerinize göredir, insana çalıştığından başka bir şey yoktur. Bazınızda

bazınızdan eksik, zengin, fakir, üstün ya da alçak yaratıyoruz ki birbirinizi çalıştırasınız, eylemde olasınız yani. Herkes zengin olsaydı, eylemde olan olur muydu? Ben tembel yaratılışa sahip bir insanım. Emin olun köşede otururdum, bir şey yapmazdım. Eğer farklılıklar olmasa, Hakk'ın tecellisinden bahsedemeyiz. Farklılıklar ise, mevcudatta istidatlardır.

Farklılık diyorsanız, o istidattır; Hakk'tan yana nasibi.

— Şeytan da Allah'ı seviyor, ama aşkında bir beklenti var?

Aşkta beklenti olmaz ki, aşk sadece sevmektir. Âşık insan aşığından ne beklesin ki. Hazreti Musa'da söyledim ya, sen hoşnut olasın diye diyor. Gerçekten seven bir insan, sadece sevdiği için sever. Sevdiği için var olur, başka bir şey için değil.

— İnsanda hiç mi irade yok? Mesela âlemler peygamberimiz için yaratıldı. Bir şeyi gördüğümüzde peygamberimiz yaptı ya da şu kişi yaptı diyebilir miyiz?

Tevhitten bakarsan zaten peygamberi görmüyorsun. Tevhit dediğimiz şey her şeyi Hakk'tan bilmek, her şeyi Hakk görmek değil. Her şey de Hakk'ın tecelliyatını görmek, esmalarıyla, sıfatlarıyla, ayetleriyle tecellisini müşahede etmek.

Burada tevhit her şeyi Hakk görmek değil, her şeyde Hakk'ı görebilmektir. Muhammed efendimizde şöyle irade ediyor dersek sebepler dairesini Allah ile aramıza koyduk.

Bir hikâye anlatayım, hikâye şu: Hazreti Resulullah Taif'te insanları davet ediyor. Bir güzel horlanıyor, çocuklar tarafından taşlattırılıyor. Zeyd bin Harise de onunla beraberinde, durumları içler acısı. Resulullah'a Cebrail geliyor "İste helak edeyim"diyor. Resulullah "Ya Rabbi bilmiyorlar"diyor. Şimdi Resulullah'taki merhamet Allah'ın merhameti midir? Resulullah'ı görmek ayrı bir şey, Resulullah'ta orada merhamet edeni görmek ayrı bir şey.

Bir anne çocuğunu seviyor, orada anneyi mi göreceğiz, anne üzerinden Rab sifatı ile o çocuğu sahipleneni mi göreceğiz.

Esmaların müşahedesinden bahsediyorsanız, sebepleri göremezsiniz. Patron rızkınızı verdiğinde patron mu verdi? Allah verdi. Patronu Allah ile aranıza koydunuz; al hileye aldandık.

Tevhit biri bir ile bir etmek değil. Çünkü bir olanı zaten birleyemezsiniz, tavırlarında müşahede edersiniz.

Ebubekir Sıddık için söyledik bunu: Resulullah yanında oturuyor bir gün. Takdiri ilahi şöyle bir bakıyor nazlı nazlı. Diyor ki, ya Resulullah, Allah'ı sende görmekteyim. Sen Allah'sın demiyor ama. O fiillerinde, ahlakında, o tasarrufta Hakk'a şahit.

Bu sözü söyleyen zatı muhterem Resulullah efendimiz Hakk'a yürüdüğünde tevhidi başka türlü getiriyor önümüze; "Kim ki Muhammede iman ediyor bilsin ki Muhammed ölmüştür. Kim ki Allah'a iman ediyor bilsin ki Allah ölmez."

Her şey Hakk'ı bilmeye bir nesne, bir araçtır. Araçları amaç edinirsek tevhidi yapamayız.

Evet, Şeytan sevdi. Tavasin'de şöyle geçiyor "Benim itaat etmemem, benim sana önceki verdiğim sözdendir"diyor. Benden başka ilah edinmeyeceksin, benden başkasına da secde etmeyeceksin. Ama Âdem, yaşantısında, tavırlarında bulunduğunda, Cenab-ı Hakk'ın orada tavırda olduğunu müşahede edemedi.

Hani Bektaşi'yi anlatmıştık. Hani birisi tokat atmıştı da, baba erenler hani dediniz her şey Allah'tandır. Şöyle bakmış tamam Allah'tandır ama kimin eliyle vurdu ona bakıyorum demiş.

Tevhit böyle bir şeydir: Kalkıp da o adamı Allah yapmıyoruz ama oradaki tavrı Hakk'tan bilmek. Eylemde tevhit var.

Kulun istidadı demek, Allah'tan nasibi demektir. İradeden, görmekten, duymaktan yana nasibi, sıfatlarından, esmalarından yana nasibi neyse odur.

İstidadımız bir toprak kadar mı, bir hayvan kadar mı, bir bitki kadar mıdır? İnsan dediğimiz şey nedir? Ne kadar bir istidadımız var?

Resule itaat, Allah'a itaattir diyor. Peygamberliğin hakkını vermesi orada tam kemalatını bulmasıdır. Bu sözde kasıt şudur "Ben hidayet vermedikten sonra sen hidayet verici değilsin" diyor. Senin üzerinde hidayet veren benim demek ister orada. Çünkü Resulullah'ın risaleti, her ayetlerin ağzından tecelli edişi, Kur'an ın okunuşa gelişi, Cenab-ı Hakk'ın orada irşada taşıyışıdır gönüllere, şimdi bir bu. İki, resule itaat, Allah'a itaat ile gelirseniz en az beş, altı yerde bunu zikreder. Her birinde de ayrı anlam için zikreder. Tevhit üzerinden bakarsak, resulde tecelli eden Hakk'tır. Onun için resule itaat Allah'a itaattir.

Öyle bir istidat ki o istidat üzerinden Allah'a varırsınız demektir o. Yani şeytana tabi olursanız dünyaya varırsınız. Resule itaatimiz istidatla. Çünkü itaat etmek eylemde gerçekleşen bir şeydir. Kalbi olarak ben itaat ediyorum. Emir gelmiş, emri yapmıyorsun. Eylemin yok. İyilik yapmıyorsun, zekât vermiyorsun, kurban kesmiyorsun. Her şeye bir bahanen var. Resulullah'ın yaşantısı, ağzından çıkanı, kendisinin dilinden ayet hükmüyle gelenlerin hepsi yaşantımıza bir örnek. Yani bir prototip! Ona itaat etmek demek yaşantısını örnek almak demektir.

— İstidadımızın ortaya çıkması hepimizin arzusu…

Hepimiz kendi dominant esmamızın peşindeyiz. Bunun büyük şey küçük şey yapmakla da ilgisi olduğuna da ben inanmıyorum. Potansiyel olarak hepimizi Allah, kadın erkek ayırmadan peygamberlik potansiyelini vermiş. Peygamberlik şuurunun potansiyelini vermiş. Şafii sıfatında doktorlar eğer kendilerinden bilmez, Allah'ın şafii sıfatının üzerinden mesleklerini yaparlarsa o da istidadını gerçekleştirmiş oluyor. Diyelim ki bendeki esma Vedud. Ben, Vedud üzerinden âleme yansıdığımda

istidadımı gerçekleştirmişim demektir.

Vedutta kendini bulmak, ben olmak ayrı bir şey, âlemde Vedutluğu, sevgini paylaşmak, insanlara yansıtmak o ayrı bir şey. İşte o zaman bizliğe doğru taşınırsın.

Her şey Allah'ta başlar, Allah'ta biter. Hakk'tan geldiniz, Hakka dönücüsünüz. Kur'an da isimler zikredilir ama yerler ya da makamların hali belli olsun diye söylenir. Yoksa sebepler dairesinin zikre taşınması fazla yoktur. Yani konuları bahis etmez genelde, ettiği konularda da kendini anlatır. Kişilerde sonlandırmaz. Hakk nasıl bir kişide sonlanır, Krişnada bitti, İsa'da bitti, Muhammed Mustafa da bitti; değil.1400 sene önceki Allah, 2000 sene önceki Allah yine aynı Allah.

Babam şöyle derdi; 1400 sene önce Allah vardı da bugün yok mu? İstidat meselesine bakarsan şöyle düşünceler de çıkıyor: O zaman ben neden bu zamana gönderildim? Ben de Resulullah'ın zamanında olsaydım da istidadından daha fazla yararlansaydım.

Sen Allah'ı bul. Elbet Resulullah'ın lütfu ihsanıyla, o mertebeden hakkımız varsa bize bir ikramda bulunulur. Bize bir ders belki verir, belki rüyamızda ders verir. O sevgiyle bir yaklaşalım bakalım, görüyor muyuz görmüyor muyuz?

Allah çok önemli bir şey söylüyor: Katımızda üstün olanlar takva sahipleridir. Kürt, Türk, kadın, erkek demiyor. Ve bütün Kur'an hitabında genelde ayrışım yaparken şudur, budur diye ayrışım yapmaz. İnsan der ve insanı muhatap alır. Deki dediği bütün ayetler muhatap aldığı kişidir.

İlk kitap tabii O'nadır ama o sırada o sevgi, muhabbetle ayet kime yansıyorsa, kimde karşılık buluyorsa odur ki dediğinin muhatabı odur. Kur'anı bu şekilde okursanız, Rabbinizle o zaman konuşmuş olursunuz.

Rabbiyle konuşmak isteyen Kur'an okusun, peygamberimiz böyle diyor. Şu zamanda, nüzul sebebi bu… Tamam, nüzul sebebi bu olabilir. Bizim

anlayışımızın daha yetkin şekilde başka pencerede bakması için gereklidir. Ama o sırada nüzul sebebi o olan ayet, başka zamanda bambaşka veçhelerden görünür. Onun için geçenler de bir kardeşim dedi ki, Kur'an her 100 senede bir, 400 senede bir, 1000 senede bir yenileniyormuş. Abi dedim Kur'an yenilenmiyor insan yenileniyor, ayet aynı ayet.100 senede 400 senede bir insan ayetleri farklı farklı demlerde yaşamaya başlıyor, farklı farklı anlayışlarla bakmaya başlıyor. Farklı mertebe halleriyle görmeye başlıyor.

Yani Kur'an kendini açıyor değil, insanlık kendini açıyor. Açılıyor demek daha doğru olur. Herkeste sıfatlarına göre okuyor. "Oku yaradanın Rabbiyle oku" denildiği zaman zaten herkes kendi Rabbinin sıfatlarını okuyor. Mesela Vedud esmasına çok tecelli olanlar tozpembe bakarlar. Celalli adalet sıfatı üzerinde çok olanlar azim Allah, erkeksen bir şey yap der, küt pat, abi dayanamıyor ya, çok karşılaşırsınız. O tavrı öyle okuyor.

Ahmet abinin güzel bir hikâyesi vardır."Trafikte gidiyorum adamın biri hata yapıyor, kaza yapılıyor. Arabadan iniliyor karşı karşıya geliniyor, gözler faltaşı gibi öldüresiye, kavga çıkacak, öfke hat safhada. Aynı anda durdum, arkadaşa şöyle baktım, ''ya sen ne güzel adammışsın ya'', adamdaki buzlar birden eriyor. Aynı anda tavır değişiyor. Kahhar gelen, aynı anda halim tavrına döndü. Selamete çevrilir, selam esması geliyor, mümin esması geliyor. Arkadaş da ''abi ya kusura bakma, sen de efendi birine benziyormuşsun" Merhaba, gel bir öpeyim derken haydi, güle güle. Aynı anda nedeniniz dışarıdayken aynı anda frene basışınız, frene bastıktan sonra özünüzle değişik tavrı sergilerseniz, karşınızdakinin tavrını bile değiştirebilirsiniz. Onu başka bir tavra taşıyabiliyor.

— İstidat kavramının Kur'anla bağlantısı nedir?

Muhyiddin İbni Arabî bir şey söyler: Bazı Allah dostları vardır ki bir ayet yaşar yani bir ayetin hükmü altındadır. Bazıları diyor sureler altındadır, bazıları da Kur'an üzerindedir diyor. Yani birçok ayet üzerinde olabiliyor. Böyle bir söylevi var. Bunda hemfikirim. Kur'an, istidatlarına göre insanın yaşantısına sirayet eder. Kur'an ile insan ikiz kardeştir diyor. İlla

Ehlullah olarak algılamayın, hepimizde potansiyel var. Ehlullah bir sureyi, bir ayeti yaşıyormuş. Açın Kur'an'ı, Ehlullah olmaya gerek yok. Neyi yaşayıp yaşamadığınızı anlatıyor. Bunlar, münkirlerdir, münafıklardır veya münkirler bu haldedir diye hep tasvirleri var. Ya da namaz kılmaya gidiyorsun, onlar onlarla dalga geçerler diyor. Yani beş vakit namazına giderler, orucunu tutarlar dalgasını geçen çok olur. Kurban kesilir yine her tarafta kan gövdeyi götürdü diye dalgasını geçen çok olur. Allah için kesiyor, sana ne! Demek istediğim istidatlarınızla orada ne anlatılıyorsa yaşantınızda görüyorsanız eğer, Kur'an ve insan ikiz kardeştir diyor, o ayetten nasibiniz var demektir. Ayet yaşanılasıdır.

Kur'an, ahlak ve hüviyet kitabı. Ahlak ve hüviyet yaşamla alakadardır. Nesnel değildir, yaşamsaldır. Bu bağlamda ayetin üzerinizde tecellisi demek, yaşamanız demektir. Ne kadar rahmaniyetle, rahimiyetle bakıyorsunuz? Kendinize ne kadar kulhuvallahü ehad dediniz. İster inan, ister inanma. İhlâslı bir kalple Allah bil ki böyledir.

Yani hangi halden baktığınızla alakalıdır. Hani bu ehlullahta şöyleymiş, falan. Şeyhler denince farklı şeyler de giriyor devreye, onun için, kırık testi çok ya, şeyh diye gezinen. Onlar da araya girince böyle oluyor. Allah dostlarında hususen ayetlerin tecellilerinin görünüşü olabiliyor.

Bir ayet vereyim mesela, karşılık olarak: Diyor ki, onların ol dediği olur. Şimdi bu, muğlâk bir ayet… Onlar kim belli değil. Ehlullah dua ediyor, duası oluyor. Biri bir şey yapıyor, haliyle bir tavır sergiliyor, tavrı yerine geliyor mesela. Ol dediği oluyor ama haliyle olanı var, dili, duasıyla olanı var. Tasarrufun mertebe mertebe halleri var.

Normal bir insanda ol dediğinin olduğu, bu ayetin tecelli ettiği yer neresidir? Mademki ikiz kardeşiz, hayallerinizde ol derseniz olur. Neler yapmıyorsunuz ki orada. Hiç yoksa akşam yattığınızda hayal kurun, Ol denilenin olduğu bir haldir o. İnsan, hayallerinde ne yapmıyor ki? Onlara biçim veriyor, duygu yüklüyor. İnsan canlandırdığı şeylerle kendisi beslenmiyor mu? Tavırlarda oluyor ya, şöyle yapsaydım, böyle yapsaydım? Ben çocukken hayallerimi hatırlıyorum, ya Mustafa Kemal

ya da Resulullah ile savaşa gidiyordum. Ama canlı canlı gidiyordum, anime ediyordum. Orda olmanız önemli değil, sevgi muhabbetinizle ordasınız.

Ol denilenin olduğu yer. Onlar ol derse olur, bir insan ol derse olur. Hangi mertebede olduğu önemli değil ama her insanda olurun bir yeri var. Karşılığı var yani. Güldürten de odur, ağlatan da odur diyor. Birisi sizi güldürdü, onda güldürten de odur, ağlatan da odur. Size biri iyilik yaptı güldürttü, bir sıkıntıdan deft etti güldürttü. Burada güldürmekten maksat esmanın bast esmasının tecellisi olsun, ağlatmaktan maksatta kabz esmasının tecellisi olsun. Burada varlığınıza neşe veren, bast esması tecellisi ile ferahlık veren Allah'tır. O zaman bizi güldüreni mi göreceğiz yoksa gerçekten güldüreni mi göreceğiz?

Bir gün efendimle parkta oturuyoruz, çay içip sohbet ediyoruz. Ben içimden ona iltifat ve övgüler ediyorum. Ya efendim siz şöylesiniz böylesiniz, falan ne sallıyorum ama. Bana şöyle bir baktı. Tam o sırada radyoda İbrahim Tatlıses türkü söylüyor. Efendim dedi ki "Ben İbrahim Tatlısesi çok severim, ama onu değil, O İbrahim Tatlısesi çok severim. Yani orda hamd olanı övgüde bulunanı çok severim. Tevhid öyle bir şey ki sebebi siliyor. Sebepler üzerinden sana Hakk'ı işaret ediyor.

— O zaman mesela kötü bir davranışta bulunan bir insana kızmak değil de o davranışın neden başımıza geldiğini mi araştırmalıyız?

O farklı bir veçhe. Bir insan başına bir şey geldiğinde o gelen olayı tahlil etmesi gerekir. Evvela kendi yakanıza yapışın, kimsenin yakasına yapışmayın. Yani bu olay benim başıma niye geldi?

Bir hikâye anlatırlar. Efendinin birinin oğlu su taşıdıkları tulumlara çuvaldız batırırmış, tulumun tamiri yok. Efendi hazretlerine şikâyet ediyorlar, efendi o gece yatamıyor, çocuğa da bir şey söylemiyor. Sabah eşini kaldırıyor, hatun sabaha kadar kendimi yokladım, ben kendimde bir şey göremedim, Allah aşkına sende varsa söyle bu çocuk bu tulumları niye deliyor. Bey diyor aşerirken komşunun evindeydim, bir portakal

gördüm ona aş erdim diyor, bir kamış gördüm hafiften sıktım azcık emdim diyor. Efendi git ondan helallik iste diyor. Gidiyor helallik istiyor, çocuk bir daha tulumları delmiyor. Şimdi burada anlatmak istediğim şu ''al oku hesap görücü olarak sana nefsin yeter''.Bir şey başına geliyorsa, yaptığın bir eylem sebebi iledir. Eylemin karşılığıdır.

Eylemin evveli Hakk'tır ama eylemin sonuç olarak karşılığı da yine Hakk'tandır. O zaman kendi eylemlerimize dönüp kendimizi düzeltmemiz gerekir. Karşılığı güzel olacak eylemlerle karşı karşıya kalmamız için, yani bize müminlik sıfatını hissettirecek eylemlerle karşı karşıya kalmak için sağlam eylemlerde bulunmamız gerekir.

Başınıza bir şey gelirse ilk olarak kendi nefsinizi yoklayın. Varsa Elhamdülillah deyin.

> Kefaret için gelmiş, o hal sizden kalksın diye.
> İmtihan için gelmiş. Sizden o hal kalktıktan sonra neyiniz varsa açığa çıksın diye.
> Size gaflet tokadından gelmiş. Kul zaten berbat, Allah'a zaten küfürde, Cenab-ı Hakk'ta zaten sevmiyor, bir tane daha tokat atmış iyice gaflette. Lutun kavmi buna örnek.

Biri size kötülük yaptığında ona beddua etmeyin, zaten Allah tokadını vurmuş. O kötülüğü yaparak zaten kendi nefsine yapıyor bana yaptığı bir şey yok ki. Yaptığı amelle Allahtan beri kalmış, aslından beri kalmış daha büyük bir tokat mı var? Bırakın kendi haline.

Başınıza bir şey gelirse kendinize dönün, ola ki ameli daha önce yaptığınız bir eylemdir. Buldunuz, bulmadınız bilin ki ya imtihan ya kefaret için ya da gaflet tokadı olsun diye.

Uhud Savaşı'nda Cenab-ı Hakk'ın başına bir olay geliyor. 60 küsurdan fazla şehidimiz var. Uhud imanın, imtihanın savaşıdır. Münafıkla müminin ayrıldığı savaştır. Kur'anı açın, zaten görürsünüz. Allah'ın

kendine şehitler edindiği savaştır. Sonuçtan okuyun diyor orada. Ben kendime şehitler edindim dedim, sebeplere bakıyorsunuz, arkasını görmüyorsunuz diyor.

Orada Resulullah'ın öyle canı yanıyor ki. Burunları kesilmiş, ciğerleri alınmış, kollar gitmiş. Aile efratları kendi bireylerini tanıyamıyorlar. Özel işaretlerinden tanıyanlar var. Ben, size bunun daha beterini yapacağım diyor.

Aynı anda ayet iniyor: Birisi size bir şey yaparsa bil mukabil karşılık verin diyor. Af ederseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. Merhamet eder, Allah'a bırakırsanız sevabınız Allah katındadır. Çünkü birincisinde adaletle bakıyorsun, sebebi görüyorsun.

—*Kur'anda kısastan bahseder.*

Kısasta hayat vardır, neden? Bir, başınıza gelen bir şeyin kısası olursa, bu âlemde onun kefaretini vermiş olmanız sebebiyle hayattır. İki, toplumsal düzende hayat vardır. İnsan, aciz bir yaratılışa sahiptir, toplum varlığıdır. Toplumun devamı insanın devamıdır. Onun için hayat vardır. Üç, burada kefaret verdiği şeyin, cezasını çektiği şeyin ahirette karşılığı yoktur. Yani burada kefaretini verirseniz ahirette olmaz.

Mesela yalan söylediniz, karşılığının cezasını burada Allah verdi. Ahirette o yalanın cezasını çekmezsiniz. Bir hata yaptınız, günah işlediniz. Tövbe ettiniz ya da telafi ettiniz. Ya da Allah, o günahınıza karşılık size kefaret verdi. Artık onun ahirette karşılığı yoktur.

Ya Rabbi beni affet dediniz, Allah sizi bağışladı. Ananızdan emdiğiniz sütü burnunuzdan getirerek bağışlayacaktır. Üzerinizde izi kalmıştır onun çünkü. Bazen olur küçük bir hastalık akupunktur gibi, bazen olur hor görürler. Hani biriyle alay eder, dalga geçersin, illa seni biriyle dalga geçdirir. Onu Hakk'tan bilirsen, Ya Rabbi yaptığıma karşılıksa kefaret eyle bağışla beni dersen, lütfü ihsanıyla kabul eyler, kefaret olur. Ahirette karşılığı artık yoktur. Çünkü kulunun zaten bitirmiştir burada

işini.

— Ahirette sorgu daha çetin oluyor değil mi hocam?

Kefaretini, kısasını burada vermezse hesabını orada verir. Vay o zaman haline. Hazreti Resulullah birinin bende alacağı varsa gelsin burada alsın, ahirete bırakmasın diyor. Çünkü burada karşılığını verirse ahirette vermeyecek. Çünkü ahirette cezası daha ağır.

Bir hırsız hırsızlık yaptı, gitsin kısasını yaptırsın. Emin olun o hırsızlığın ahirette karşılığı yoktur. Zaten burada ödüyorsun onu. Yani kısas cezayı kaldırıyor. Ahiretteki cezayı kaldırıyor, cezasını burada veriyor. Beraatınızı aldınız, kısasta beraat vardır.

Metin babanın güzel bir sözü var. "Mürşit demek, kişiyi rahatsız eden demektir." Bu, şu demek: Vicdanından yana rahatsız eder. Çünkü Hakk ortaya çıktığı zaman vicdanımızdan yana rahatsız oluruz, zanlarımızdan dolayı rahatsız oluruz. İnsanların yanlış bildiği şeyler, doğru bildiği şeylerle karşı karşıya kaldığımızda rahatsız olmaya başlarız. Hatalarımızı görmeye başladığımızda rahatsız olmaya başlarız.

Hüviyet, zatiyet, yaşam, sakın bunları eşyanın tabiatıyla karıştırmayın. Her şey O'nu yaşar ama istidadı kadar yaşar. Yani iradeden istidadı, görmeden istidadı, sıfatlarından, esmalarından yana ne varsa o kadar yaşar. Onun için diyor Kulum sen benden razı mısın? Yani istidadın bu! Kanaat büyük zenginliktir. Niye? Kıyas yoktur kanaatte, onun için zenginliktir. Ne kadar kıyas yaparsan o kadar fakirleşirsin. Kanaat zenginliktir, bir kıyas olmadığı için, iki imanla Hakk'tan bildiğin için. İman zenginliğidir. Rızanın da iki kanadı, iki mertebesi vardır: Biri şükür, diğeri kanaat. Kendi varlığından kanaatkârdır ama verdiğine de şükürcüdür. Yani Allah'tan hoşnut musunuz değil misiniz? Yani varlığınız üzerinde tecelli eden, size istidadınızı veren, istidadınızı o yaşam koşullarında açığa çıkartan ama belası ile ama sevgisiyle açığa çıkartandan ne kadar razıyız?

Şükür iki türlüdür, lâfzî ve ameli. Şükür, karşılığını ziyadesiyle vermek demektir. Allah size vermiş, siz Allah'a veriyorsunuz. Görme, bilme, duymaysa Allah için hizmet ediyorsunuzdur.

Enam Suresi'nde "De ki" diyor: ''Yaşamım, salâtım, ölümüm sadece âlemlerin Rabbi olan Allah içindir''. Bu, tam bir şükürdür. Lâfzî olan şükürdeyse hoşnutluk en yüksek halde… Davut aleyhisselam diyor ki "Ya Rabbi nimetlerinden yana şükretmekte aciz düştüm, şükürden yana aciz düştüm"diyor. Allah da sesleniyor: "Ya Davut, şimdi şükrettin, bana hakkıyla teşekkürünü sundun."

Şükür, vereni tasdik etmektir. Babam şöyle derdi; biri bize bir şey verirse elini sıkarız teşekkür ederiz ama içimizden verene şükrümüzü sunarız. Yani lâfzî olarak kula, onun üzerinde ikram edene lâfzî olarak ama özümüzde ise halimizle beraber Ya Rabbi teşekkür ederiz deriz.Ama Allah'ın hangi bir nimetine şükredeceksiniz ki? Nimetin haddi, hesabı mı var? Sadece burada oturup Allah dememiz bile inanılmaz büyük bir nimettir. Farklı bir şey öğrendiysek bile sohbetin hakkıdır.

Babanın yanına gittiğim zaman vallahi bir gün bile menfaat için gittiğimi hatırlamam. Bu gün Allah'tan yana ne diyecek diye giderdim. İnsan cevaplarını bulduğu yerde kilitlenip kalıyor, oraya gidiyor. Çünkü sorular insanı rahatsız eder. Ben gizli bir hazine idim bilinmekliğimi istedim diyor. Bir saatlik tefekkür bin saatlik ibadetten daha efdaldır. Allah bilinmek istiyor çünkü. Kürsi alayı bile en üste koymuş, beyni en üste koymuş, tecelli mahali.

Varsa bir derdiniz, halinize kefaret olsun. Ahiretinize kefaret olsun. Müminin diyor başının ağrıması, bir kılının düşmesi dahi kefarettir onun canına. Onun için başınıza ufak tefek şeyler gelindiğinde hemen çare aramayın, Ya Rabbi şükür deyin. Ama belaya şükür fazlalaştırır. Nimete şükür edin, belaya hamd edin. Senden olduğunu biliyorum demek. Belaya ne kadar hamd ederseniz, o sıfatın fiilinde onu o kadar tasdik etmiş olursunuz, Cenab-ı Hakk kulum beni gördü diyerek o belayı üzerinizden alır. Yani hilesinde, onun maskesinin arkasında onun

tecellisine şahit olduğunuz için maskeler düşmüş olur.

06. 10. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları
Halil İbrahim GENÇ

Selamünaleyküm. Gavsiyye Risalesini okuyoruz, daha önce katılmayan arkadaşlar için bir özet geçeyim isterseniz. Abdulkadir Geylani'nin Cenab-ı Hak ile olan ruhaniyetine düşen, ruhu üzerine konuştuğu bir risale. Ve Cenab-ı Hak ile olan konuşmasını bize naklediyor. Değerli bilgiler var içerisinde ama ilk önce dedik, bu kitabı hangi ilkeler üzerine okumamız gerekiyor? Bu kitabı okunması gereken ilkeler bir Allah demiştik, ikinci insan demiştik. Çünkü muhatap insan ama hitap eden Allah… Eğer Allah'ı tanıyamazsak ve insanı tanıyamazsak bu kitaptan da fazla bir şey anlayacağımızı zannetmiyorum demiştik. Çünkü bir şeyi okuyorsak, zevk ediyorsak eğer, onu ilkesiyle zevk edersek fazla yorulmayız. Etrafında dolaşmayız da merkezinden itibaren bakarız, o zaman da ayaklarımız yere sağlam basarak yürümüş oluruz. Eğer bilmiyorsak o zaman etrafında fazlasıyla dönüp dururuz ki ayaklarımız yere sağlam basmaz, akıl yürüyüşünde, düşünce yürüyüşünde, anlam arayışında da fazla yetkin bir anlam arayışı bulacağımızı zannetmiyorum. Bu yüzden, Allah ile insanı konuşacağız dedik, evvel Allah'ı konuşmuştuk… İki haftadan, herhâlde üç haftadan beri Allah'ı konuşuyoruz. Ben özet geçeyim.

Allah dediğimizde ne anlıyoruz? Allah dediğimizde, Allah-ı Azimüşşan bi-zatihi kendini, Varlık olarak kendini Kur'an-ı Azimüşşan'da şöyle tarif ediyor; "Allah yerlerin, göklerin nurudur." Yani kendisinin bi-zatihi nur olduğunu söylüyor. Allah yerlerdir, göklerdir demiyor, Allah âlemlerdir, Allah eşyadır demiyor. Allah-ı Azimüşşan bi-zatihi yerlerin, göklerin nurudur; bir nurdan bahsediliyor. Eski dilde nur olan şey günümüzde daha önce söylediğimiz gibi Kuarklar, enerji dedikleri şey. Varlık olarak Allah değişmez, nur değişmez. Nurun tavırlarında değişiklik olur. Onun için eskiler "ne gelen var, ne giden" diye bir söz söylerler. Bu, varlık

olarak, şahıs düzeninde, Cenab-ı Hakk'ın değişmezliği üzerine söylenmiş bir sözdür. Ama tavırlarda değişim her zaman vardır. Yani varlık değişmiyor ama varlığın tavırları değişebiliyor, her zamanla farklı tavırlarda bulunabiliyor.

Onun için türlü, türlü insan getirir; türlü, türlü insan götürür. Yani gelen giden var ama tavırlarda gelen giden. Yani varlık olarak zaten değişen yok. Onun için, şahit olduğumuz aslında, şahit… Bunu da özellikle vurgulamıştık ama ilk önce Cenab-ı Hakk'ı şahıs olarak tanımak adına iki, üç ilke söylemiştik. Bir, nurun kendisi şahıstır. Ama nasıl bir şahıs? Diriliğiyle şahıstır. Bakış sahibi olarak, bak, görme değil… Bakış sahibi olarak şahıstır. Bunu biraz daha basite indirgeyerek söyleyeyim: Gözümüzle bakarken bakarız, görürüz. Amenna, irade koyarsak, bakışım hangi düzeydeyse görürüz. Lakin gözünüzü kapattığınızda görmeniz biter ama bakışınız bitmez. Bakış yaratılmamıştır. Bakın, görme yaratılır ama bakış yaratılmamıştır. Nurun kendisi bakış sahibidir. Potansiyel halidir, diridir, hareketlidir. Keşfi olanlara söyleyeyim; nurun kendisinde eğer renklilik görülüyorsa o, nurun titreşme frekansıyla alâkadardır. Âlemde frekans eşittir ses ve renk demektir. Veya ilahi âlemde sesin kendisi… Bakın, formlar düzeyinde, moleküllerde iletilen sesi kast etmiyorum. Nur deryasında titreşim, iletişimdir ve renk olarak görünür. Bu bağlamda rengin kendisi nurun niceliksel durumudur, niteliksel değil. Niteliği ise şahıstır. Onun için, pozitif bilim genelde şahısla ya da maneviyatla fazla ilgilenmedikleri için nicelik durumuna bakar, Kuarkların yapısıyla alâkalıdırlar. Ama maneviyat nurun bi-zatihi kendisiyle alâkadardır. Hüviyetle, yani tinin kendisi demek daha doğru olur. Tinin kendisi de hüviyetten ibarettir.

Eğer tin kavramının içeriğini dolduracaksak hüviyet; maneviyat, maneviyatla hüviyet bulmakla alâkadar. Ve bu bağlamda baktığınız zaman içeriğini, bizlere güzel bir şekilde veren Hazreti Resulullah'ın bir hadis-i şerifini de zikredeyim ki tam otursun. Diyor ki: *"Müminin ferasetlisinden korkunuz. Çünkü o Allah'ın nuruyla bakar. "* Bakar derken bakılan nurun kendisiyle şuurlu, bilinçli, idrakli bakılır ve nurun

kendisinde bi-zatihi şuur vardır. Şuur, dirilik, bakış ve hareket. İsterse hareketi durdurabilir ama hareket O'nun yaratma tavrıdır, irade tavrıdır. Evvela hareketi vardır; irade, irade ettiği noktada da istediğini istediği gibi yaratır. Onun daha önce Halik esmasını konuşurken zevk etmiştik. Halik esması eşittir potansiyel durum itibarıyla bizde düşünceye karşılık gelir. Düşünce de bizde hayal gücünden tutun da mantıksal gereksinimlere kadar nasıl düşünebiliyorsak… Yani hayal gücü de bir düşünce yöntemidir. Bir cüzüdür, düşüncenin bir cüzüdür, bir veçhesidir demek belki daha doğru olur.

Lakin şahsı anladıktan sonra şunu iyi bilmek gerekir ki bize de gerekli olan sıfat tarafı *dirilik*tir. Bütün sıfatlarını cüzi veya külli ayrıştırabiliriz demiştik daha önce. Bunun üzerine konuşmalı ilk önce… Dirilik sıfatı hariç bütün sıfatları cüzi, külli diye ayrıştırabiliyoruz. Lakin dirilik sıfatını ayrıştıramıyoruz. Çünkü havada diri olan, toprakta, karıncada diri olan, suyun kendisinde, bizde diri olan, bize dirilik katan O'dur. Yani zannediyor musunuz ki toprak diri değildir veya zannediyor musunuz ki bir taş diri değildir? Resulullah'a selam veren taşlar bize diri olduklarının zaten işaretidir. Veya tasavvuf merhalelerinden gelen insan kütükle dâhi konuşmuş ya, örnek veriyorum… Oradaki her varlık potansiyeli itibarıyla formu neyse formu gereği o diriliği kendinde bulur, daha fazla değil…

Yaradılışı hangi düzeyde, hangi formda gerçekleşmişse o kadar diriliği gösterebilme potansiyeline sahiptir ama o onun diri olmadığı anlamına gelmiyor. Ki erenlerin birçoğunun taşlarla, kuşlarla, toprakla, havayla, suyla konuştuğu dâhi olmuştur. Geçen hafta, burada söylenmesi gereken bir şey daha varsa bize lazım olan şu anda ilke dirilik sıfatıdır. Çünkü diriliği anlayamazsak yaşantımızı anlayamayız. Yaşayan Allah'tır, O'nun tavırlarını yaşamaktayızdır. Her varlığın zorunlu kaderi Allah'ın tavırlarını yaşamaktır.

Geçen hafta Metin Baba'nın yanındaydım. İki ayrışım yapmıştık beraber sohbet ederken, Allah kendisinden razı olsun. Şöyle bir şey söylemişti: "Fıtrat diniyle hak dinini birbirine karıştırıyor insanlar" Hani, Rum süresi 30. Ayet; *"Sen Hanif olan dine yüzünü çevir. Bu din fıtrat dinidir, lakin*

pek azları bilirler. " Yani yaradılışında her varlık zaten Cenab-ı Hakk'a zorunlu dönüştedir. Yani yaşantısı dindir. Yaşantısı bi-zatihi Allah'ın muradıdır, yaşantısıyla Hakk'a dönmektedir zaten. Bir sıfatını göstermesi itibarıyla dönmektedir, sıfatını göstermesi itibarıyla dönerken eylemlerinde veya eylemsizliğinde, ne durumdaysa… Bir taraftan da takdir-i ilahi Allah'ın zorunlu olarak aslına rücu etmektedir. Hayvanat genelde aslı olan meleke tarafından rücu eder, yani o ilahi sıfat-ül kuvvet tarafına rücu eder ve burada hayvanat değil, meleke tarafıdır cennete giren.

Daha önceki miraç sohbetlerinde yapmıştık. Miraç der, insanın seyr-ü seferinde insan olabilmesinin gerekliliğini gösteren melekelerinin aynalaşma safhasıdır. Yani bizde meleke, âlemde melek dediğimiz ve bir bölümüyle hüviyet bulduğumuz varlıklarla aynalaşma safhasıdır. O yüzden Resulullah kendisinde meleke olan, âlemde melek vasfı geçen varlıklar ile müşerref olmuş ve onları müşahede etmiştir. Miraç hadisesi bundan ibaret…

Dirilik sıfatına gelince, kardeşimin birisi güzel bir soru sormuştu. İradi-i cüziye ve irade-i külliye üzerine sormuştu. Bu konuyla da alâkadardır. Hani dirilik hariç her türlü sıfatı ayrıştırıyoruz ki anlaşılabilsin. Yani aklı ayrıştırırız. Ama yaşadığımız Hakk'sa, varlık birliğinden de bahsediyorsak, orada ayrıştırma olmaz. Ayrıştıramayız. Zihnimizin önüne ayrıştırmalar olur ki onunla beraber yürüyelim. Örnek, irade-i cüziye ve irade-i külliye sorulduğu zaman ben irade-i cüziye diye bir şey görmüyorum diye söylemiştim. Hakikaten de öyle, senelerden beri öyleyim ve irade-i cüziye diye bir şey görmedim. İrade-i cüz iye'den kastım irade-i külliye'den olan istidadımız gereği nasibimizse amenna.

Ama varlık birliğinden bahsediyorsak, ben dilemedikten sonra siz dileyemezsiniz… Yani, irade eden Allah'tır. Yani benim seçimim, Allah'ın seçimidir. Sizlerin her birinizin ayrı, ayrı seçimleri Cenab-ı Hakk'ın seçimleridir. Lakin burada bir problem oluşur. Problem de şudur: Yani mademki benim seçimim Hakk'ın seçimidir, ne için olmuyor? Seçimlerinizin olup olmaması, bakın, seçim Hakk'tandır, lakin seçimin

olup olmaması genel, Cenab-ı Hakk'ın bir iradesine bağlıdır. Eğer olmamalıkta sonuçlandırırsa sizi başka bir tavrında hüviyet vererek sonuçlandırmıştır. Olmasındaysa başka bir tavrında hüviyet vererek sonuçlandırmış.

Çünkü Cenab-ı Hakk'ın tavırları demek hüviyet tavırları demektir. Bu ayeti iki noktada yorumlarlar: Birincisi âlemdeki değişim ve dönüşümlerde, her zaman Hakk tecelli ediyor manâsında yorumlarlar. İkincisinde ise iman dolu bir bakışta Allah'ı görürüz sözü itibarıyla Cenab-ı Hakk'ın esmalarını âlemlerde müşahede ederiz. Geçen hafta esmalarını konuşmuştuk, çünkü esmalar önemli bir konuydu. Tavırlarla alâkalıdır… Esmalar için özet olarak şunu söylemiştik: Şehadette size başkasılaştırırlar demiştik. Yani isminiz neyse dikkatli bakın, başkasılaştırırsınız. Ama meleke yaşantısında her bir esmasının kendinin içeriği itibarıyla bir tavır… Çünkü tavır demek Cenab-ı Hakk'ta kuvvet açılımı demek. Kuvvette Cenab-ı Hakk bir şeyi halk etmeye başladığı zaman, o melek sıfatı alır, o bir tavırdır; Rahman… Rahim… Bunu da şöyle söylemiştik: Rahmaniyete şahit olabilirsiniz ama Rahmaniyette tavırlı olanı, o sıradaki mahiyetine şahit olmanıza imkân yok. Yani farz edin ki Allah ile karşı karşıyasınız, Allah'a bakıyorsunuz demiştik. Ama Allah olarak Allah'a bakan sizsiniz. Lakin Allah size hangi tavrıyla bakıyor?

Birbirimize bakışlarımız da böyle değil midir? Bunu da örnek göstermiştim. Birbirimize bakışlarımızda, birbirimizi bazı tavırlarımızda müşahede ederiz ama o tavrında, o kişinin mahiyeti, meleke tavrı nedir dediğimizde donakalırız, çünkü mahiyetini bilmiyoruz. Erenler bunu da seyr-ü seferde hemhal olma dedikleri, günümüzde de rezonans değil demiştik çünkü rezonans yıkıcı bir durumdur… Genelde de rezonans kavramını kullanıyorlar, değil. Senkronize olmak… Birbiriyle örtüşmek, hemhal olmak… Bütün varlık âleminde… Hazreti Resulullah için kullanılır bir kavram: Her şeyle her şeydi derler. Öyle bir ruh ki, her şeyle her şey… Zahiri, dünyayı kuşatmış nuruyla, Batını ise nuruyla bütün kâinatı kuşatmış derler onun için, maneviyat erenlerinin bazıları.

“Kâinatı yarattım sığmadım, mümin kulumun gönlüne sığdığım”ın en güzel tecellilerinden bir tanesi. “Habibim, eğer seni yaratmasaydım kâinatı yaratmazdım” sözü de bu noktada anlamlanıverir. Çünkü diyor ki “Cenab-ı Hakk evvela aklı yarattı, evvela benim nurumu yarattı”. Akıl… Ki o tecelliye Üstadı-ı Sani derler ya da Tahammi- Sani diyenler olmuştur. İkinci görünüş… Veya da Üstadı-ı Sani. Üzerinde yapan ise saf Allah’tır. Onu da Kur’an -ı Azimüşşan’da zaten söylüyor. Yani akıl nurunda iş gören Allah’tır. Yani Resulullah üzerinde iş gören Allah.

Resululah’ı bir cesede indirirsek 1400 sene önce ölmüştür. Ama akıl nuru olarak, külli aklın nuru olarak bakarsak her an diridir ve bütün âlemin görünüşüne sebep olan, varoluşuna sebep olan nurun kendisi odur. Günümüzde ise o nurun kendisine gulion diyorlar. Renkleri bilmedikleri için bir renk koyamıyorlar ama takdir-i ilahi bi-zatihi koyu yeşildir. Bi-zatihi koyu yeşildir. Resulullah efendimizin rengidir. Lef-i mahfuz dedikleri ilk varlık hakikati de O’na aittir. Bütün âlemde evvela ne yapılacaksa ona kaydedilir, ondan sonra dalga, dalga melekelerin boyutları itibarıyla bu âleme kadar sirayet eder. Allah’ın selamı üzerine, himmetleri üzerimizden eksik olmasın.

Nurun diriliğine geldiğimiz zaman, dirilik bütün mevcudatta, yaşadığımız varlığın bi-zatihi kendi potansiyel niteliği olarak hâlidir. Allah diridir, yaşayandır. Ve her yaşanan Allah’ın bir tavrı olarak O’nun tavırlarında yaşanmasıdır. Ve O’nun yaşadıklarını yaşıyoruz, başka hiçbir şey yaşamıyoruz. Bunu daha önceki kader konusunda bahsinde de konuşmuştuk. Kardeşim güzel bir soru daha sormuştur. Madem öyle, takdirde sorumluluk dediğimiz nedir? Esma tavrından bahsediliyorsa, kimsenin yaptığı bir şey yok. Eğer esma tavrından bahsetmiyorsak, yani Cenab-ı Hakk’ın esma tavırlarından bahsetmiyorsak o zaman ayrıştırabiliriz. Sen, ben, şu, bu, o yapıyor vesaire… Biraz önce söylediğim gibi, hani Halik esması kulda düşünce olarak tecelli ediyor, bizlerde düşünceye karşılık geliyor. İhlâs mesela, bizde ihlâs Kuddüs esmasına karşılık geliyor. İhlâs Kuddüs esmasının bizdeki tecellisidir.

Buna benzer bir şey daha söyleyeyim: Sorumluluklarımız mesela. Rab

esmasının tecellisidir, Mürebbi esmasının tecellisidir. Yani sizde eğer sorumluluklar varsa bu Allah'ın sizde Rab esmasıyla tecellisi demektir. Yani yaşadığımız sadece O'nun esmalarıdır. Günümüzde sıfatlar nedeniyle farklı sıfatlar yüklemiş olabiliyoruz. Sorumluluklarını biliyor musun; aslında Rabbini biliyor musun? Ailene karşı Rabbliğini biliyor musun? Ama Allah için!

Üstadlar şöyle güzel bir söz söylemişler: O Rabler Rabbidir, Rabb-ül Erbab… Rablerin Rabbi. Yani bir kaplan bir yavrusunu ağzına aldığı zaman kaplan orada ona Rab oluyor değil mi? Mürebbi oluyor. Ama orada, kaplanda yavruya Rab olan Allah'tır. Onun için Rabler Rabbi. Bakın, Rabler Rabbi deyince bir Rab var bir de Rabb-ül Erbap var diye anlamayın. Kaplanın üzerinde Rabb-ül Erbap olan Allah'tır, onun Rabbi olduğu gibi… Aynı zamanda o bebeğe de Rab olan Allah'tır. Bu tevhittir. Aslanı kalkıp veya da kaplanı kalkıp Allah yapmıyorsun. Oradaki tavrında Hakk'ı okumaktır. Hakk'ın hüviyetine şehadet etmektir. Zatına şehadet olmaz. Bu hakikaten de müthiş bir sorudur. Çünkü dışına çıkamadığınız bir varlığa şehadet edemezsiniz. Yaşadığınız bir varlığa nasıl şehadet edersiniz? Özdeşliklerde farklılık oluşmaz. Farklılık oluşması için Rabbi her yerde ararız, belki bir tek kendimizde aramayız. Her yerde tavırdadır, kendi üzerimize yakıştıramayız tavırları. Her varlık O'nu yaşıyor. Yaşamı ayrıştıramazsınız. Nur kendinde yekparedir, tek parçadır. Niteliği itibarı ile sadece şahıstır. Ve âlemde onun için ne bir boşluk ne de bir yokluk vardır. Yalnızca Hakk, nuruyla… Boşluk dedikleri şeyin kendisinde de bi-zatihi nuru vardır.

Onun için tasavvufta yokluk kavramı kullanılmaz. Kullanılan yokluk; bir, tespit edilemediği için yokluk, iki, kişinin kendi varlığının yoklukta olduğunun, Hakk ile var olduğunun bilincine gelişidir. Yokluk bunun için, yani izafi olarak kullanılır. Varlık olarak, varlığın kendisine yokluk denemez. Böyle bir sıfatı da yok. Çünkü var, var olana nasıl yok diyesin ki? Var olanla yaşadığımız için yoklukta yaşıyoruz gibi… Yokluk mecazi noktada kullanılır. Yani bunun dışında kullanan varsa kendisinin bilmediğini itiraf ediyor demektir. Varlık mertebelerine Hakk noktasında

seyran etmiyor demektir.

Bir soru daha sorulmuştu, mertebeler hakkında. Mertebeler deyince kat, kat bir seyir gibi anlaşılıyor gibi. Mertebelerden kasıt ikidir, bir âlem mertebelerinde seyir; iki, kişinin bilinç düzeyince, hüviyet tavırlarında mertebelerde seyirdir. Yani Hakk ile şuurlanırken hüviyet mertebelerinde kendisini buluşa kadar bir seyri vardır.

Bunun içindir ki, hani bir hikâye anlatılmıştı, Metin Baba'dan Allah razı olsun, ondan dinlemiştim.

Rahibe talibi sormuş, efendim, bu yola girmeden önce taş taştı, toprak topraktı, su suydu. Yoldayken taş taşlıktan, toprak topraklıktan, su suluktan çıktı. Daha sonra yine taş taştı, toprak topraktı, su suydu, efendim, ne oldu? Değişen ne oldu? Yani başta da öyle, sonda da öyle… Evladım diyor, değişen hiçbir şey değil, bu bilinç yürüyüşüdür. Allah ile nurlanmak. Hani Allah'ın nuruyla bakandan korkun diyor ya, ne kadar nurlanırsan "ben nurumu tamamlayacağım" ayetinden kinaye söylüyorum. Ne kadar çok nurlanırsak feraset düzeyince, onunla şuurlanırsak o kadar görüş sahibi oluruz. Cenab-ı Hakk ile görüş sahibi olduğumuz zaman zaten Hakk'ı görürüz.

Onun için ariflerin güzel bir sözü vardır, Allah'ı gören Allah'tır, başka kim görecek ki? Yani O'nun nuruyla şuurlandığınız zaman Hakk'a şahitsinizdir, kendini size şahit kılar. Ve bu bağlamda baktığınız zaman seyr-ü sefer dediğimiz şey hüviyette bilinçlenme, ruhta şuurlanma ve İslâm noktasından baktığınız zaman aklı salih, kalbi selim, nefsinden emin olma haline varmaktır. İşte o zaman müminiz, İslâm düzeyince. Hak din, işte o zaman gerçeklik kazanır.

Bugün yukarıda tespihçilere uğradım. Bir tespihçiden bir şey alıyordum: Baba erenler maşallah sakalı filan bembeyaz, Bektaşi ocağından geldiği belli, Allah'ın selamı üzerine olsun. Dedim nasıl işler? Ya dedi, Allah'ı bildikten sonra şu Yahudi'ymiş, şu şuymuş, bu buymuş kalıyor mu dedi? Hepsi Allah'ın kulu, hepsi insan… Fıtrata baktığınız zaman hepsi Hakk'a

yol tutuyor zaten, bilerek veya bilmeyerek. “Bilerek ya da bilmeyerek secde edersiniz” söylediğime örnektir. Ama hak din İslâm, ne kadar yaşıyoruz o ayrı bir soru.

Burhan düzeyinde ne kadar akl ediyoruz? Allah’ın ayetleri, Burhan olan ayetleridir, delilleridir. Allah’a ne kadar şahittir? Vahiy düzeyince kalbimizde ne kadar o büyük ilhamı hatırlıyoruz, ondan ders görüyoruz? Ha meleke düzeyince, ha ruhaniler düzeyinde de kendisinin takdiratı kadar. Veya ne kadar Allah’ın irfan düzeyince onun sıfatlarını deneyimle yaşıyoruz. Dirilikte, melekeleri üzerinde bi-zatihi mahiyeti üzeri yaşarsınız. Şehadette tam bir şahitlik yoktur, kavramsal olarak bir şehadetiniz olur… Ama deneyimin, irfanın kendisinde bi-zatihi o esmanın mahiyetine şahit olursunuz, yaşadığınıza şahitsinizdir. Çünkü sizde yaşayan Hakk’tır, siz O’nu yaşıyorsunuz. Ama ne kadar? İstidadınız kadar, bu kadar, daha fazla değil.

Onun için diyor zaten; kulum, benden razı mısın? Erenlerin bir tanesi güzel söylemiş, evvela sabır gerek demiş. Bir tanesi de sormuş, efendim ne yapalım? Evladım, dedik ya demiş, evvela sabır gerek.

Çünkü yol çetin bir yol… Şimdi bazıları diyor ki, kardeşim çetin dersen çetin olur, çetin deme ki çetin olmasın. Yani insanın sözü karşılık bulur âlemlerde… Yani istesek de istemesek de çetin bir yol, yani yolun düzenini böyle kurmuş. “İman ettikten sonra denenmeyeceğini mi zannediyorsunuz” diyor. Bakın, Cenab-ı Hakk’ın Kur’an-ı Azimüşşan’daki mertebe ve makamlarının hitabı bilinç düzeylerine hitabıdır. O seyr-ü sefer dediğimiz, insanlığın seyr-ü seferi dediğimiz bilinç düzeylerine hitabı… Âlemle, putlarla kendini bulan, elleriyle yaptıklarıyla kendini bulan, eliyle yapıp kazandığı ile kendini bulan veya bi-zatihi Hakk ile kendini bulan bir bilinç düzeyidir. Safha, safha, her bilinç düzeyine konuşur. Ve bilinç düzeylerini yaptıkları, inanıp veya iman etmelerine göre ikiye ayırır. İnananlar ve iman edenler veya iman etmeyenler noktası.

Müşrikler, münafıklar, münkirler, müslimler, müminler diye

isimlendirilir. Muhsinler, ihsan, güzellik sahibi olanlar. Bu şekilde ayrışımlara girer. Ve her biri aslında bir bilinç bakışından başka bir şey değildir. Bir hüviyet, Cenab-ı Hakk'ın melekelerini, esmalarını yaşantıda zevk edip… Bakın zevk, delil değil! İrfan zevktir, Burhan delile, akla dayanır. Ve bu şekilde zevk eden insanlar, Allah'ın lütfu meleke düzeyinde Cenab-ı Hakk'ın tavırlarını kendilerinde yaşarlar. Sonradan, üst bilince, kortekse taşıdıkları zaman, yani kulluk mertebesini taşındıkları zaman onu ne yaparlar? Rabbimi bu şekilde yaşıyormuşum, bu hal O'nun haliymiş… Ama hangi hali? Rahman tavrı… Rahman tavrında ise herkese eşit bakar insan. Tavrındaysa azim Allah… Peki, Azim bizde nasıl karşılık bulur? Hani, Rab esması sorumluluklarda karşılık buluyordu? Azim esması neyde karşılık bulur? Bir, eğer dünyaya karşılıksa, nefsimiz menfaatler düzeyinde dünyaya bakıyorsa hırs düzeyinde karşılık bulur. Maneviyata, hüviyete, sevgiliye veya sevgililere bakıyorsak şevk düzeyinde karşılık bulur. İnsanın şevki kime karşıysa ona karşı şefkatlidir. Ona karşı da sevgilidir. "Kullarımın şevki bana artmışsa benim şevkim onlara daha fazladır." Bu, Allah'ın azim esmasının tecellisidir. Ve Allah, bir kuluna azim esmasıyla tecelli etti mi onun üzerinde hiçbir şey duramaz. Daha doğrusu onun önünde hiçbir şey duramaz.

Çünkü azim esmasının önünde durulmaz çünkü azim sonuçlandıracak demektir. Bir insanın yüreğine hırs büründü mü dünyada işini sonlandırmıyor mu? Bir insan, yüreğine şevk büründü mü şevkinin sonucuna ermek istemiyor mu? Ama yarı yolda şevki, hırsı kırılmış ayrı bir mevzu. Ama niyetiyle tecelli etti mi önünde kimse duramaz. Bütün kâinat önünde düşse, eğer Allah diyorsa yine Allah'ı na varacaktır. Onun için, Azim esmasının karşılığı olarak insan tecellisi de Hazreti İbrahim'de bir sıfatla karşılık geliyor. Onun için Fetha diyor. Delikanlı, yiğit, azmeden… Çünkü delikanlı azmedendir. Çünkü azmeden insan Allah için her şeyi bırakır. Ya da genel bir tabirle söylersem, ilkesi neyse ilkesi için her şeyi bırakabilir. Yeter ki o ilkesi hayatında gerçeklik kazansın.

Cüzi ve külli olarak ayrıştırdığımız şey, varlık birliğinde baktığınız zaman,

yaşam düzeyinde, ayrıştırılacak bir şey değil. Bu iradeden tutun bütün sıfatlara kadar. Aslında onun sıfatları üzeri yaşıyoruz, başka hiçbir şey yapmıyoruz. Her varlık istidadı kadar yaşıyor, daha fazla değil. Onun için, yaşama indiğiniz, diriliğe gittiğiniz zaman bütün varlıkta Hakk'ın tecellisini görürsünüz. Bunu daha farklı anlatayım: toprakta toprağı yaşayan, havada havayı yaşayan, suda suyu yaşayan, insanda insanı yaşayan Hakk'tır. Ama toprağa kalkıp Allah diyemezsiniz. Hani bunu da geçen gün vücut sıfatı gereği, eğer ki sınırlı şeyleri kalkıp da Hakklaştırısanız bütün vücut sıfatlarına muhalefet edersiniz demiştim. Allah kayyumdur, varlık onunla kayyumdur, tek başına kayyum değildir. Varlık demeyeyim de, mevcut… Allah kıdemdir ama mevcudun kendisinde kıdem sıfatını göremezsiniz, başlangıcı vardır. Hem yaşamsal olarak başlangıcı vardır hem de fizyolojik olarak başlangıcı vardır. Allah bekâdır, âleme baktığınızda, âlemin bekâsını göremezsiniz. Bakın, varlık bakidir ama tavırlar baki değildir. Her biri bir tavırdır.

Burada tavır demek şu demek: Cenab-ı Hakk yaşayandır, bütün varlık âlemiyse yaşadıklarıdır. Tavırlardır, yaşadıkları tavırlardır. Bir kendinizi örnek gösterin. Çocukluktan itibaren yaşayan sizsinizdir. Ama çocukluktan itibaren tavırlarınızda değişim gösterirsiniz. Çocukluk halinizle şu anki haliniz bir değildir. Tavırlarınız değişir. Türlü, türlü değişir. Çocukken çok mazlum bir insansınızdır. Mesela, fırlamanın tekiymişim… Ağaçlardan aşağı inmezdim. Yediğim dayağın haddi hesabı yoktur. Şimdi gelseniz bana bir tanesi küfür etse elini öperim… Belki de elini öpmem de sadece bakarım. Yani ne halden ne hale getiriyor. Ne tavırdan ne tavıra götürüyor. O gün orada Celal sıfatıyla baktıran -Celal sıfat!- Azim tavrıyla iş gördüren şimdi bakıyorsun Halim sıfatıyla, Cemal sıfatlarıyla tecelli ediyor ve onu yaşıyorsun. Tavırda olan Hakktır. "Ben her gün yeni bir tavırdayım" ayetinin diğer veçhesinden baktığınız zaman, âlemin günü insandır. İnsan da her gün, her an yeni bir tavırdadır. Kâh Rahmana şahitsinizdir, kâh Rahim'e, kâh onun eşyadaki tecellilerine şahitsinizdir, eşyanın kendisine değil… Kâh da kendi üzerinizdeki sıfatlara… Ama bunları farklı isimler, farklı sıfatlarla isimlendirerek yaşıyorsunuzdur, başka bir şey değil.

Şimdi toparlayayım: Allah ile varlık birliğinden bahsediyorsak diriliği çok iyi bilmek lazım. Çünkü dirilikte ayrışım yapamazsınız. Cüzi diri, külli diri, öyle bir şey yok. Sadece diri olan vardır. Ama anlayabilmek adına irade-i cüziye ve irade-i külliyeden bahsedebiliyoruz. İrade-i cüz-i irade-i külliyeden olan nasibimizdir, istidadımızın gereği itibarıyla nasibimizdir. Ve o istidat neyi buyuruyorsa, yani bizdeki seçimleri neyse o seçimin dışına çıkamıyoruz. "Ben dilemeden siz dileyemezsiniz." Onun için seyr-ü seferimizde bize gösterilen kimsenin bir şey yaptığı yok. Yapan çatan Hakktır, dedikleri üzerine. Geçen hafta bir örnek gösterip söylemiştim, kendi hayatımdan. Bu gibi örnekler zevkidir, itibar edilesi şeyler değildir. Onun için, aklınızda ne görüyorsanız irfani olan bu gibi zevklere itibar etmemeniz yeridir ama zevki olarak paylaşılır. O da şu: Altı ay boyunca bir işe uğraştım. Altı ay boyunca da ben o işi yapmak için irade sergiledim. Ama ne irade sergiliyorum… Altı ay sonunda işi yaptım, bitirdim. Bittim ya, kavuştum kavuşacağıma. Aradan bir iki hafta geçti, gece rüyamda bir ses; *sana verdik lakin bir şükrü bile çok gördün.*

Ben yapmıştım. Altı ay boyunca ben yapmıştım. Herkes kendisinin dili olduğunu zanneder, bilmez ki Hakk'tır onda dili olan. Herkes kendisinin gördüğünü zanneder, bilmez ki istidadı doğrultusunda, Cenab-ı Hakk'ın nuruyla gören, duyan Allah'tır. Onun için derler; iki göz bakar, bir görür. Bunu biraz daha basitleştireyim, erenler bunları çok basit hallerle anlatırlardı. Derlerdi ki mesela: Allah malik-ül mülkse sen neye maliksin? Allah bilense sen neyi biliyorsun? Allah duyansa, sen neyi duyuyorsun? Sen duyuyor musun? Allah görense sen mi görüyorsun? Bakın, geçen hafta sıfatları da tekleştirmiştik. Hangi noktada? Bazı sıfatların âlemde karşılığı yoktur, tektir. Görme tektir, duyma tektir, bilme tektir. Tektir… Çünkü Cenab-ı Hakk tavırlarında tektir. Subuti işte adı üzerinde, sübut, sabit sıfatlar, tek… Birçok görme biçimi var, bakın sevme tektir. Birçok sevme biçimi olabilir ama sevme tektir. İsterseniz cisimleri çeşitli dillerde söyleyebilirsiniz. Seven diyoruz, değil mi? Takdir-i ilahi… Seven, sevmeyen. Peki, Vedud'un meleke karşılığı ne? Sevgi. Sevgiyi nerede deneyimleyeceğiz? Sevdiğiniz zaman deneyimlemiş olursunuz, seven Allah'tır.

Mesela örnek, bir hikâye anlatmıştım.

Yeğenim Elif Ela Nur'u, çocukları sevmeyi pek bilmeyen babam… Bir baktım yeğenimi beşikte böyle, büdü büdü diye seviyor. Herkeste üzerine gidiyor, sevmek için. Kendimi bir geriye aldım, hani ben de sevmeye gidiyordum, birden kendimi geriye aldım, ne yapıyor bunlar diye. Sevmeyen adam seviyor. Bir geriye aldım, dedim Ya Rabbi, sen insanı ne kadar çok seviyormuşsun? Gördüğüm ne annemdi, ne babamdı, ne oradakilerdi, ne o kalabalıktı… Ama o sevgide tecelli eden, Vedud olan Allah'tır. Hani Rabb-ül Erbab dedik ya…

Ders demek aldığınız ne ise onunla beraber yürümek demektir. Onun için, bir şey söylendiğinde onunla beraber yürürseniz problem çıkmaz. Yani anlayışımızda, düşüncemizde yürüyüşe devam ederiz. Rabb-ül Erbab, Vedud sıfatıyla orada Rab oluyor. Bu da Rabliği nasıl anlatmıştık? Hangi sıfatıyla sizde tecelli ediyorsa o sıfatı üzerinden size Rab'tir. Görmek sıfatı üzerinden görmenin, duyma sıfatı üzerinden duymanın Rabbi, bilme sıfatı üzerinden bilmenin Rabbi… Onun için diyor "Oku, yaradan Rabb'ın adıyla oku." Ama hangi sıfat daha öncelikliyse o sıfat üzerine okuyoruz, daha fazla değil. Adamda Celal sıfatı çok… Adalet sıfatı olanı adaletle okuyor. Cemal sıfatı Halim sıfatlarını okuyor. Kimisi miskin olur, Halim sıfatı üzeri, kimisi de hırsa, şevke bürünür, Azim sıfatı üzeri. Ama hepsinde olan Hakk'tır.

Şimdi, bu bağlamda baktığınız zaman bir taraftan insanı konuşacağız dedim ama insanı da konuşmuş oluyoruz bir parça. Varlık birliğinden bahsediyorsak eğer, Cenab-ı Hakk'ın varlığının tecellisi diyorsak o bütün âlemdeki mevcudatı var edişidir. Eğer zuhurattan bahsediyorsak eyleminde Allah'a şahit olursunuz. Çünkü eylemde zahir olur. Allah eyleminde görünür, kendini zahir eder. Ama niye? Her şeyde eylemde, iman dolu bir bakışa. İman dolu bir bakışa. Eşyanın kendisini putlaştıramazsınız, bunun altını özellikle çizmiştim. Eğer eşyayı veya mevcudadı Hakk yaparsak vücut sıfatının tamamına ve zatın kendisine muhalefet etmiş oluruz. Hepsi bir tavrıdır, tavrında Hakkı yaşamaktadır. Hakk aslında hepsinde kendini yaşamaktadır. Hakikati de budur. Yaşama

girdiğiniz anda da orada tevhit biter. Tevhid müşahedeye aittir demiştik. Bu da önemli bir noktadır çünkü yaşantıda tevhit olmaz. Tevhit, tevhid eden ile edilen arasındaki bir müşahededir. Ve Allah'u âlemi âlemle birleyemezsiniz. Bir olanı nasıl birlersiniz demiştik.

Zaten bir, bir olanı nasıl birlersiniz ki? Birliğine şahit olursunuz. Nasıl şahit olursunuz? Tavırlarında… Onun için esmalar tevhidin doruğudur. Birisi size rızkını verirken, kişiye mi bakacaksınız Allah'a mı? Ya Rabbi, şükürler olsun rızkımı veren sensin dediğiniz zaman sebepler dairesi silinir, eşyanın tabiatı silinir, sadece Hakk'a şahit olursunuz. Başınıza bir bela geldi, eleme tecelli olacaksınız, değil mi? Acı veren, dara koyana mı şahit olacaksınız, yoksa size o belayı getirene, sebep olana mı? Hani Bektaşi'nin fıkrası gibi; kimin eliyle vuruyor diye bakıyorum diyor ya? Yani vurana mı bakacağız yoksa o sırada, o eylemde, fiilde kendini bir sıfatıyla göstereni mi göreceğiz? Tevhid böyle bir şey.

Ve esmalar en yüksekte tevhiddir. Bunu da İsa nebide okumuştum "Ya Rabbi, benden sonra zanna düştüler. Eğer sen onlara azap edersen onlara gazap edersin, onlar senin kullarındır. Yok, eğer sen onları bağışlarsan sen Aziz ve Hakim olansın. " Yani sen böyle bir tavırda olursan bu tavırda kendini göstermiş olursun. Bu tavırda olursan bu şekilde, bu sıfatlarda görünmüş olursun.

Resulullah ise müşahede edileni yaşantıda gösterendir. Bunu da hangi ayetle zikretmiştik? "Sen atmadın, Allah attı!" Bakın, bir fiil var. Alıyor yerden bir kum parçasını, atıyor. Kahhar, kahır eden… Veya da bir ayet daha söyleyeyim: "Siz öldürürken Allah öldürdü, siz öldürmediniz. " Biliyorsunuz, hani savaşıyor ya, millet de vicdan ediyor, kardeşlerimizi öldürüyoruz diye. Azimüşşan hemen tevhit, bakın… Tevhit noktasında söylüyor. Öldürürken siz öldürmediniz, Allah öldürdü! Yani o da takdir-i ilahi, tavrıyla, öldürme tavrıyla kendini gösteren Hakk'tır. Bütün âlemde de öyle değil midir? Birisi birini öldürür, katil olur ama gerçek öldüren Allah'tır. Biraz daha sebebine inersen, Azrail öldürdü… Azrail'de kuvvet tavrında olan kimdir ki?

Onun için, tevhit, esmalarıyla müşahede ettiğimiz arasında sebepler dairesini yok eder. Eşyanın tabiatını seyretmezsiniz, mevcudatı seyretmezsiniz. Mevcuda da aşkın bir bakış getirir size. Ve sadece Hakk'a şahitsinizdir, işte o zaman gerçekten tevhit olur. Hak dini o zaman olur. Din yol yürümektir. Yolu o zaman yürümeye başlarsınız, yaşantınızda. Ama yaşamın bi-zatihi kendisinde tevhit yoktur. Onu şöyle açıklayayım: Vedud. Vedud'u tavrında müşahede edebilirsiniz, sevgi tavrında, değil mi? Hani biraz önce anlattığım hikâye gibi… Ama sevgiyi yaşarken nasıl tevhit olunur ki? Seveni yaşıyorsunuzdur zaten. Nasıl birleyebilirsiniz ki? Seviyorsunuz. Aşk veya şevk düzeyinde… O sırada hangi düzeyde olduğu önemli değil, sadece seven seviyordur. İrade ediyorsunuz, böyle olsun. İrade eden irade ediyordur orada, tevhit yoktur yaşantıda. Sadece yaşıyorsunuzdur.

Onun için tevhid, dini İslâm'ın hak veçhesidir ve sizi yaşama taşımak içindir. Ne zaman yaşama taşınırsanız istidadınızda Hakk'ı görürsünüz. Ama yaşamın bi-zatihi kendisinde olursanız, hani sen atmadın Allah attı ayeti üzerinden söylersem, takdir-i ilahi veya siz öldürmediniz, Hakk öldürdü noktasında söylersem, bi-zatihi o hali yaşıyorsanız o sırada siz yoksunuzdur. Bırakın kendinizi Hakk'ka. Bir türlü Hakk'ka kendimizi bırakamıyoruz. Tek problem bu… O kadar prangamız var ki… Eş, çoluk, çocuk, dünya, eşya, şu şöyle dedi bu böyle dedi, o istedi bu istedi, ona göre, şuna göre, buna göre yaşam… Filancalar desin-kilere göre yaşam… Siz kendinizi yaşayamıyorsunuz. Allah sizde sizi yaşıyor, O'nun yakınlığında problem yok. Siz O'na ne kadar yakınsınız? Allah bize bizden daha yakın, size şah damarınızdan daha yakındır. Biz O'na ne kadar yakınız, problem bu.

Her dediğiniz işte bu problemi ortadan kaldırmaktır. Ve bu bağlamda insan için çok şey söyleniyor. İnsan deniliyor, mesela fizyolojik olarak insan tanımına geldiği zaman eliyle tutan, dik duran… Biliyorsunuz, bu belgesellerde de gösteriyorlar. Antropoloji okuyanlar da çok iyi bilir. Devir olarak baktığınızda mağara insanıydı… Evrim teorisi itibarıyla bakıyorlar bir de şekiller veriyorlar ya, maymundan evrilme. Böyle bir

insan tipolojisi var. Başka nasıl bir insan? Evrime inanıyor musunuz derseniz, ben inanmıyorum, onu söyleyeyim. Evrilmeye iman ediyorum. Evrilme ayrı bir şey, evrim ayrı bir şey. Âdem göklerde yaratılmıştır, cennette yaratılmıştır, yerde yaratılmamıştır. Ondan önce olanlar onun devirleridir. Ona eskiler devirler derler. O son gelecek Âdemin devir süreçlerdir. Ona da günümüzdeki bazı insanlar insansılar diyor. Gerçek isimleri Aden'lerdir…

Âdem'den önce bir rivayete göre yeryüzü yedi defa boşaltılıp yedi defa doldurulmuştur yine insansılarla… Bir rivayete göre de takdir-i ilahı, Âdemden önce gelenlerin hepsi Adenler olarak zikredildiler. Yani Muhittin Arabî'den tutun İmam-ı Rabbani kaynaklarına kadar bunu buluruz. Yani hem vahdet-i şuhut hem de vahdet-i vücut dedikleri birçok kişide, yani evliyullahların tavırlarında bu bilgilere rast gelirsiniz. Seyr-ü seferi olanlar da zaten zaman çizgisi içerisinde Cenab-ı Hakk eğer o delillere götürür, gösterirse onlara şahit olur. Yani illa bir kitaptan okumasına gerek yok. Zaten gösterilir. Görenlere ne mutlu…

Fizyolojik olarak baktığımızda insanın kendisine ayakta duran, beyni büyük olan… Yani niteliksel olarak işlevsellik noktasında iyi bir beyne sahip olan demek belki daha doğru olur. Eliyle tutan ama başparmağı olmayınca hiçbir işe yaramayan. Ben çok denedim böyle kullanmayı da bir türlü beceremedim. Birisi bir şey söyledi mi genelde deniyorum. Dediler başparmağa dikkat et, ben de şöyle baktım, hakikaten de olmayınca kullanılmıyor. Yani nasıl bir form ki başparmağı olmasa tarih yazamıyor, iş yapamıyor.

Akıllı bir varlık olduğu için de takdir-i İlahi âlemde alet kullanan… Âlet kullanan birçok hayvanat vardır ama âlet kullanmasındaki özellik, değiştirip dönüştüren ve onunla beraber ilerleyen bir alet… İnsan kâinatta alet kullanan, bu da alet kullanan mevcuttur ki bu da insana şu sıfatını gösterir… Akl eden, çünkü alet aklın uzantısıdır. Yaptığınız bütün aletlerle işleriniz aslında aklınızın göstergesidir. Düşündüklerinizi somuta çeviriyorsunuz. İster bir heykel, ister bir bina yapın, isterseniz de bir kağıtı tutun işlemeye çalışın, fark etmiyor veya bir iğneyle bir şeyler

dikmeye çalışın. Aklın uzantısıdır. Bu bağlamda baktığınız zaman, insan işlevsel olarak, işte elini kullanabilen, sırtı dik olan ve düzgün yürüyebilen… Hakikaten de hayvanat içerisinde beşeriyet tarafıyla, en yüksek derecede güzel bir şekilde yürüyebilen tek varlıktır. Bütün hayvanatı inceleyin, iki ayaklılar içerisinde en mükemmel yürüyen insandır. Bir de onun derslerini alıyorsa tamam. Süzüle, süzüle kuğu gibi yürür. Bunlar fizyolojisine göre insan tarifleri.

Hani birçok insan tarifi vardır ama fizyolojisine göre insanı tarif etmem. Ama ihtiyaçlarına göre de bir tarihi var. Mağara insanı, avcılık tarihi, barbarlık tarihi… Bakın, ihtiyaçlarına göredir o. Ondan sonra ne geliyor? Toprak insan, yani toprak insanı… Avcı insan, barbar insan, toprak insanı, değil mi? Ondan sonra sanayi insanı, işçi insanı, modern insan, şimdi de post modern insan. Şimdi, hepsini biliyoruz de post modern ne oluyor? Bence post modern insan, nedenini bulamayan insandır. Yani geçmişiyle modernizm arasında kalmış insan. Bir türlü nereye ait olduğunu bulamıyor. Onun için karma… Ondan, bundan alıyor, karıştırıyor birbirine. Ondan sonra post modern insan… Yani hem kültür tarafıyla ayakta durmaya çalışıyor, hem de modernitesiyle ayakta durmaya çalışıyor ama kendini bulamamış demektir. Buyurun.

— *İnsansılardan bahsettiniz ya… İnsansı varlıklar, yani bu yarı insanlar. Onların değerlendirmesi, akibeti nedir dünya hayatından sonra?*

Valla bu keşfi bir soru, keşfi bir soru için sen kim oluyorsun derler, onun için demeyeceğim. Nur Göğü Seması 1 diye bir kitap yazdım, Nur göğü Seması 2. de var. Nur göğü Seması ya birde ya da ikideydi, bu konu işlenmişti. Nur göğü Seması bir ve iki! Birincisinde melekler ve miraç, ikincisinde de nübüvvete hizmet anlatılıyordu. Bu bağlamda orada işlemiştim onu. Yani Adenler ile insan ırkı arasında çıkan… Biraz fantastik konular ya, bu konuya girdiğimiz zaman bayağı bir fantastik olur. Çünkü Adenler dediğimiz ırk, ne zaman ki insan yeryüzüne geldi, Cenab-ı Hakk tarafından hepsi yeryüzünden kaldırıldı.

— Yani onların öbür tarafta hiçbir hükmü olmayacak mı yani? Ahiretinde?

Onların da yaradılışa gelişi vardır. Yani yeniden surete gelişi vardır. Yani onlar yok oldu diye yeniden surete gelişleri olmayacak anlamını taşımıyor. Yeniden surete gelişleri var. Yani dediğimiz ahireti de var. O, yani mahşeri kast ederek soruyorsun değil mi? Mahşerde yaratışı var, çünkü Allah öyle bir şeyi sonlandırmaz, bitirmez. Onu farklı veçhelerde yeniden var kılar. Onların da ahiretlerinde yeniden var kılışları var onun için. Hem şu anda ruhani olarak var kılışı var, hem de ahirette bir daha surete getirişi vardır. Çünkü o gibi gelişlerin tamamında şaman kültürü hâkim. Şamanlık da türlü, türlü… Ateş üzerinden, su üzerinden… Genelde Hint kültüründe şamanlık su üzerinde… Veya Türklerde, Kızılderililer'de ateş üzerinde… Bazıları hava, güneş üzerinden… Ki şaman kültürüyle ait bir yol gidişleri var. Ama hakikatinden bakarsan onların içinden de güzel insanlar gönderildiğine şahit olduğumuz var. Söylentiler veya duyumlarımız var. Mesela Muhittin Arabî güzel anlatır. Der ki, bir kişi geldi yanıma, senin filanca, kaç bin senelik ceddinim der. Ceddinim derken, insansıyım der. Yoksa soyundan geliyorum manâsında değil… Gibilerinden bir söylemde bulunur. Demek ki halen o şekilde ruhanilerle tanışan, görüşen var, ama ruhani düzeyde. Ama bunlar keşfidir, bunun da altını çizeyim.

— Biz peygamber gönderinceye kadar azap etmeyiz ayeti var.

Peygamber olarak Âdem'i gönderiyor ya, Âdem'i kime gönderiyor bir de o var!

— Ondan sonra sorumlu insan mı başlıyor?

Cenab-ı Hakk'ın bir ayet-i kerimesi var, bu soruya bir tek o cevap verir. "Bildiklerinizden sorumlusunuz" Ve bilmek akılla alâkadar bir şey… Onlar da ne kadar biliyorsa o kadar sorumlulukları var, daha fazla değil. Ve bilmek onun için de çok tehlikeli bir şey. Çünkü her bildiğinizden sorumlusunuz. Farz edin Hakk'ı biliyorsunuz ama Hakk'ı yaşantınıza

taşımıyorsunuz, ne olacak? Yandık o zaman!

— *Ama Hakk'ı bilme sorumluluğumuz da var.*

Tabii, orası da başka bir mevzu… O da ayrı.

Bazı insanlar fizyolojik olarak bu şekilde ayrıştırıyor. İhtiyaçlarına göre tarif verirsek eğer avcı insan, barbar insan. Barbar dediğimiz, ihtiyaçlarını karşılamak için barbarlık yapıyor. Avcı yine aynı… Toprak insanı yine aynı… İşçi insan, sanayi insanı yine aynı, modern insan yine aynı... Modernizm dediğimiz bir ihtiyaç gereksinimi değil mi? Konforizmle alâkadar değil midir ki? Post modern insan dediğimiz zaman iradesiyle hür olduğunu ve seçimlerini kendisi yaptığını söyleyen insan. Ama ne kadar? Modern insanda ben var, post modern insanda ise, takdir-i ilahi, vallahi karışıklıktan başka bir şey yok herhalde. Çünkü daha yerini tam belirleyememiş. Modern insan hiç yoksa bir yer, bir tavır sergiliyor. Post modern insan tam bir tavır sergilemiyor. Ama verdiği ürünler de çok güzel.

Her neyse, maneviyat tarihine gelince insan ile… Aden'lerin haricinde… Cenab-ı Hak diyor ki, "yeryüzünde bir halife yaratacağım" ve dört büyük melekesinide sıra sıra söylüyor. Diyor ki; ya Cebrail, git yeryüzünden toprak ver cennete. Cebrail gidiyor, toprak bin bir türlü bahane getiriyor. Yani kendinden bir şey eksiltmemek adına… Takdir-i ilahi. Cebrail'e diyor; ben aziz bir varlığım, sen benim varlığımdan ne diye alıyorsun ki? Ya Rabbi, toprak böyle, böyle dedi, alamadım diyor. İsrafil'e yine bin bir türlü bahane… Mikail'e bin bir türlü bahane, o da alamıyor. Azrail geliyor, hani emir gelmiş ya alacaksın. Geliyor, yine bin bir türlü bahane. Vallahi bahane filan uydurmaya gerek yok, Allah demiş al, alacağım. Belki de bizim alışımız ondan kalmış. Alacağım… Gözümüze kestirdiğimizi alıyoruz. Azrail'in melekesinden, yani o cebbariyetinden bir nasip olmuş. Ve insanoğluna dikkatli baktığınız zaman, tarih boyunca cebbarlığı elden bırakmamış. Yani gördüğünü sahiplenmek istemiş, almış. Azrail'inki Allah'ın iradesiyle ama bizimki nefsimiz iradesiyle sahiplenmeye çalışıyoruz. Her ne ki, takdir-i ilahi bir şeye katkıda

bulunuyor, o katkıda bulunduğu onda illa tecelli eder, bir şekilde. Azrail'in bu tavrının bizdeki yansıyışını söylemem de bu sebepten dolayı. Yani bize bir katkı verilmiş. Eğer toprağımıza dokunduysa o nurla, o da nurdan olduğu için kendi varlığından bir enerji bırakmış, o halini bırakmış demektir. Ki bu benzetmeyi de yapmam da o sebeple. Yani insanlar birbirlerinden aldıkları şeylerle benzeşirler.

—Can alıcılık noktasında da hani…

Aynı, fark etmiyor… İyi de öldürüyoruz. Katliam var, kan gövdeyi götürüyor. Bazen bu yüzden televizyon bile izleyemiyorum. Bazen programlara bakıyorum, haberleri zaten izleyemiyorum. Kıyıdan köşeden manşetlere bakabiliyorum. Fakirlik filan programları var, onları es geçiyorum, zaten hiç izleyemiyorum. Ama takdir-i ilahi, seyran-ı Hakk hikmetiyle baktığınızda bir şey yok… Ama vicdani ve bireysel olarak merhametten baktığınız zaman kişi dayanamıyor. Yani merhameti yaşarken dayanamıyorsun. Allah cami'ül ezdattır, zıtları cem eder ve kendisi o zıtlarda da tavırda olur. Onun için bu âlemdeki tavırları okuduğunuz zaman, Cenabı-ı Hakk'ın tanımlarını yaşamda okuduğunuz zaman, bilin ki zıddıyla her şey zuhura gelir. En basiti; hak geldi, batıl zayi oldu. Batıl zayi olmaya mahkûmdur. Veya bir ayet: Biz dileseydik herkesi bir ümmet yapardık, demek ki istemiyor. Yani zıddıyla… Kimini mümin yapıyor, kimini münkir yapıyor. Veya da birisi kahrediyor ki diğeri de merhamet sahibi oluyor. Biri fakir oluyor ki birisi yardım ediyor. Birisi yeteneklerinde aciz düşüyor ki yetenekleri olan bir insan da onu çalıştırıyor. Herkes zengin olsa, herkes yetenekli olsa aynı işi yapardı. Aynı sıfatları yaşardık. Farklılıklar oluşmaz, seyran oluşmazdı. Müşahede açığa çıkmazdı, yani müşahededе bulunamazdık. Allah zahir olamazdı. Farklılıklarda zuhur eder ancak. Farklılıklar da eylemin devamlılığını getirir. Eylemde ise Hakk zuhur eder. Buna da dikkat etmek lazım. Onun için, hikmetiyle baktığınız zaman Merkez Efendi gibi, efendim her şey zaten yerli yerince, ne değiştireyim, O merkezinde diyor. Ve bu noktadan baktığınız zaman hikmet veçhesiyle, zaten kusur, hata, yanlış diye bir şey göremiyorsunuz. Gördüğümüz her hata, her kusur eski

erenlerin dediği gibi, kusur görmek kusurdur demişler. Çünkü kendi kusurlu sıfatında bakıyorsun, örtük halinle bakıyorsun. O her şeyde hikmetiyle tecelli edenin ki bir ayet bunun için, “bir yaprak dahi onun ilminin, hikmetinin dışında yere düşmez” diyor. Yani bir yaprağı örnek gösteriyor. Yaprak dahi onun hikmeti dışında düşmez diyor. İlmi dâhilindedir her şey. Yani kâinatta olan her şey onun tavırları itibarıyla ilmi dâhilindedir. Onun dışında hiçbir şeye değil. Faili mutlaktır demişler onun için…

Şimdi insanın manevi tarihiyle gideyim. Âdem Baba’yı cennette yaratıyor. Demek ki insan cennette yaratılıyor. Ve Cenab-ı Hakk bunu ayet-i kerimede şöyle lafz ediyor: “Ben bir beşer yarattığımda, ona ruhumu üflediğimde secde ediniz.” Şeriat noktasında, potasında duranların çoğu, bedene secde olur mu? Olmaz… Ama neye secde oldu? Ruha secde oldu. Çünkü “ben ruhumu üflediğimde” imliyor. Değil mi? Bir noktada doğrudur. Ama fiilinde Hakk zuhur ediyor. Sıfatında Hakk zuhur ediyor. Ruhumu üflediğimde diyor, ruhumuzdan verdiğimizde. Secde edin ki birçok yerde zikreder bunu…

Beşer yarattığımda dediği zaman, beşer Arapça’da derisi görünen manâsına geliyor. Aslında hikmetiyle baktığımızda söylenmesi gereken şey şu: Sıfatlarıyla beliren… Ben de sizin gibi beşerim, yani aynı sıfatlar üzeri görünüyorum manâsındadır. Ve bu bağlamda baktığınız zaman niceliksel bir durum. Yani nicelik sıfatlarına sahip olan birini var ettiğimde, ona kendi ruhumdan üflediğimde… Ayet meallerine baktığınızda farklı meallerle karşılaşacaksınız, çünkü Kur’an -ı Azimüşşan’da beş altı yerde zikrediliyor. Ve Allah’ın lütfu ihsanıyla bu noktadan baktığınızda Azimüşşan, Âdem’i cennette yaratıyor. Biz yeryüzüne düştüğümüz zaman Allah’ın lütfu ihsanıyla beşeriyet tarafıyla yeryüzüne düşmüşüzdür. Onun içindir ki insanlığımızı burada buluyoruz.

Evet… Ruh olarak evveliyatımız vardır. Bazı mutaassıflar ki Ahmet Hulusi bunun önünü çekiyor… Herhalde varoluşçuluk felsefesini çok okumuş, okuduğu için şöyle bir söylemi var: Diyor ki, ruh daha önce yoktu. Biz eylemlerimizde içerik kazanarak ruhu var ediyoruz. Ruhumuz öyle var

oluyor diye bir söylemde bulunuyor. Ki Hazreti Resulullah'ın kendisi söylüyor, ben Âdem'den önce vardım. Ki bu keşfi olarak seyran edenler de bilir ki ruh, bedenden önce gelir. Hani ruhları çıkardığında ve onlara sorduğunda, ben sizin Rabbiniz değil miyim? Bu sözü kaç cihetle burada tutmayabiliriz ki? Hazreti Beyazıt Bestami'ye soruyorlar, efendim nasıl bir sözdür? Vallahi diyor ben o sözü her zaman, her an duyuyorum. Mevlana'ya soruluyor. Bu söz nasıl bir sözdür, hakikati nedir diyor? Sen ne zaman ki "ben senin Rabbinim" sözünü duyarsan ve sen de "sen benim Rabbimsin" şehadetini getirirsen, hani gözüyle gördüğünü kalbi yalanlamadı, işittiğine de itaat et. İşittik, itaat ettik. Gözüyle gördüğünde kalbi yalanlamadı. Ayetlerin değil de… İşte o zaman Rabbini müşahede eder. Bu söz üç yerde tecelli eder: Bir, fiilinde Hakk'ı müşahede edeceksin. Aynen yakın, hakkel yakın, sen benim Rabbimsin. İki, sıfatlarında hakkı müşahede edeceksin. Ayn-el yakın, hakkel yakın, ilmen yakın da olur. Sen benim Rabbimsin. Üç, zatında, zatına erdikten sonra… Cenab-ı Hakk'a geri eğer kulluk perdesine döndürürse o kulluk perdesi üzerinden zatına şahit olursunuz çünkü izi kalır, o halin izi kalır. Şahıs olmanın izi kalır. İzini bırakır ve o halde "Belî, sen benim Rabbimsin" dersin. Yani sizde olan şuura şahitsinizdir. Sizde olan, size varlık veren, diriliği, nuruyla varlık verene şahitsinizdir. Ama kiminle? Kendinize değil, bi-zatihi kendisiyle şahitsinizdir. Ve sen benim Rabbimsin dersiniz. Bu sözün hakikati seyr-ü seferde zaten bu şekilde de yaşanır.

Velhasıl kelam, insanın kendisi, Âdem, yaratıldığı zaman melekler secde etti.

Secde etmenin ayeti, bakınız, diyor ki ruhumuzdan üflediğimiz zaman dedik ki secde et… Ve melekler secde etti. Bir tek içlerinde can denilen, iblis secde etmedi diyor. O candan idi… Kardeşimiz bir soru sormuştu, demişti ki cinlerin, insanın halifeliği için cinlerin halifesidir diyenler de var. Aslında bu ayet onlara güzel bir cevap… Çünkü o candandır, cindendir derken halifeleri olmadığına da zikrediyor bir yandan. Çünkü ona secde emri geliyor. Yani cine, cana secde emri geliyor. Onun için halifenin, yani bulunanların görüşlerini çürüten bir ayettir. Veya da

başka bir ayetle bunu çürütür. Biz sizi yeryüzüne halifeler kılmadık mı? Ayet-i kerimesinde zaten bu da zikrediliyor. Cinlerin halifesi, hani bizden önce onlar vardı Adenlerden… Adenlerden cin tayfası vardı, onların halifesi; değil…

İnsan bambaşka. Bir tek Allah-ü âlemin bi-zatihi kendisinin halifesi.

Ama nasıl bir halife? Hani varlık birliğinden itibaren konuşalım. Nasıl bir halife? Yukarıda duran birinin halifesi değil, bi-zatihi sıfatlarında, fiilinde yaşadığı bir varlığın halifesi. Yaşarken halife. Tavırlardayken halife… Onun için, halifelik sıfatı iki türlüdür. Cenab-ı Hakk Âdem'i yeryüzüne getirdiğinde iki sıfatı, ayeti üzerine hak görüldü. "Hakk'tan geldiniz, Hakk'a döneceksiniz", "her şey aslına rücu eder"…

Bu iki ayet, bütün insanlık tarihinin temelidir.

"Hakk'tan geldiniz, Hakk'a geri döneceksiniz." Bunu iki türlü anlayın: Bir, değişmez, mutlak gerçek olandan geldiniz, değişmez, mutlak olan gerçeğe döneceksiniz.

İki, "*Her şey aslına rücu eder*." İman dolu bir nefeste her şey aslına rücu eder ayeti tecelli ederse, Rabbimizden geldik yine Rabbimize döneceğiz. Allah'tan geldik, yine Allah'a dönücüleriz, hakikati itibarıyla tecelli eder.

Şimdi, bu iki ayetin hakikatine gelince, diyor ki iblise Celle Celalü Hazretleri… Çünkü bu ayetle alâkadardır bu ikisinin zevki ki insanı belki o zaman iyi tanıyabiliriz. Tavırlarda zaten Hakk'ı yaşıyoruz, onu zevk ediyoruz ama söylemek istediğimin aklını oturtmak için… Diyor ki: İki kudret elimle yarattığıma ne diye secde etmiyorsun. Yücelerden mi oldu? İliyundan mı oldu? Şimdi iliyun diye bir şeyler zikrediyor, oraya girmeyelim. Onlara nokta melekeleri derler. Ölümsüz varlıklar. Cenab-ı Hakk'ın nurlarıdır. Bi-zatihi onlardan mı oldu? Büyük meleklerden, benim tavırlarımdan mı oldu sözü itibarıyladir.

Abdul Kerim Cili güzel bir şey söyler. Şehadet ettiğim bir şeydir ama

onun dilinden söyleyeyim. Der ki, iblise Cenab- Hakk azgınlık verdiği zaman, Cenab-ı Hakk bir fiilinde birine bir şey verdiği zaman onun hoşnutluğunu da verir der, Halim sıfatı gereği, Rıza sıfatı gereği… Ben bu hali de merak ettim, biliyor musunuz? Dedim bu nasıl bir hal? Yani hem azacaksın… Bi-zatihi kudrete şahitsin. Kudrete şahit olduğun halde ki inanılmaz da la ilahe illallah diyor. Bak, bir tek Âdem Resulullah diyemiyor. Ya Rabbi diyor, sen beni hikmet üzere azdırttın. Ya Rabbi, bu la ilahe illallah demektir. Yani fiilinde ama sıfatında değil. Eğer sıfatında olsaydı Âdem'e zaten secde etmesi gerekirdi. La ilahe illallah diyor ama Âdem'e Resulullah diyemiyor. Veya da Muhyiddin Arabî'nin şeytan hilesi diye anlattığı, hazreti Resulullah ile bir görüşmesi vardır. Orada güzel bir sözü vardır. Mürekkep kurumuştur ya Resulullah, diyor. Senin ümmetin sana, benimki banadır diyor. Lakin benimki seninkinden fazla olacaktır. Enteresan bir söylemi var. Dua edeyim mi diyor ama Resulullah orada. Bağışlanman için dua edeyim mi? Ve duanın önünü kesmiş… Bir fiilinde, yani bütün âlemde faili mutlağın Hakk olduğunu… Zikrini zaten yapıyor, Hakk'ı biliyor. Onun içindir ki birçok işte, insanlar azgınlık ettikten sonra onun fiilinin dışında bir fiil yaptığında Ya Rabbi der, ben bunların yaptıklarından beriyim diye de ayet-i kerimede de yeri vardır söylenen. Allah'a buğz etmeden, Allah'ı inkâr etmeden iş görmeye başladığı zaman takdir-i ilahı ben bunların yaptıklarından beriyim, çünkü ben Sen'i bilirim… Şeytanın böyle bir özelliği var, azazil mertebesinde ama…

Yoksa şeytanlık bir ahlâk… O ahlâkı geçen sohbetlerde üç noktada söylemiştik: İnat, şımarıklık, yalan… Şeytan yalancıdır, şeytan şımarıktır. Şımarıklığı iki türlü zikretmiştik, yalanı iki türlü. İnkâr ve iftira demiştik… İnkâr ve iftira düzeyinde yalan yalandır.

Şımarıklık iki türlüdür, birincisi sizde olmayanı zoraki istemek. Hani çocuk şımarıklığı gibi, ver ver ver… İkinci şımarıklık size bir şey verilmiştir, sizin olmayanla da kendinize varlık veriyorsunuzdur. Hani firavun için kullanıyor ya, "git ona söyle şımaranlardan oldu, temizlenenlerden olmak ister mi?" Şımaranlardan oldu diyor. Yani kendisine verdiklerimizle kalkıyor bize bir de hasım kesiliyor diyor ya…

Yani onu bir nütfeden yarattığımızı görmüyor, apaçık bize bir hasım kesiliyor. Allah'ın verdikleriyle Allah'a kafa tutuyor. Şımarık. Bunu çocuklar da yapar, hani derler, atasözü de vardır bunun için. Evladına babası bağı bağışlamış, evladı tutup bir salkımı ona çok görmüş. Ona çok görmüş… Şımarıklık. Onun verdiğiyle ona caka satıyor veya da onunla kendine varlık veriyor.

Üçüncüsü neydi? Yalan, şımarıklık ve inat…

İnat: Hak ve hakikaten bilgisi geldiği zaman ona inat etmek… Kendi fıtratında Cenab-ı Hakk'ın tavrı neyse o tavrında kendini sınırlamak. Çünkü Cenab-ı Hakk diyor ki, her an yeni bir tavırdayım… Ama o tavırda her an yeni bir tavra direniyor. Yok, illa ben bu tavırda kararlıyım. Onu şöyle dile getiriyor: Sen beni ateşten yarattın, onuysa kokuşmuş balçıktan yarattın. Ve dedin ki, bunu da erenler zikreder. Dedin ki benden başkasına secde etme. Ben de sana verdiğim sözü tutuyorum. Ve senden başkasına secde etmiyorum. Allah kendisinden başka birine secde etmesini söylememişti ki… Biz Âdem'i sureti Âdem diye konuştuğumuzda bir bedeni anlatır. O beşeriyet tarafı. Sıfatları ve niceliksel durumlarda görünme tarafı. Görme, duyma şekli bu… Temsili Hakk yani… Ama yaşama geçtiği zaman bi-zatihi o sıfatlar üzerine Allah tecelli ediyor. Bunu da Kur'an 'ı Azimüşşan'da Tin Suresi'nde "biz insanı ahsen-ı takvim olarak yarattık" diyor. En güzel kıvamda…

Kıvam ne içindir? Bir hamuru yaparsınız. Hamuru yapmanızın sebebi nedir? Hamur kıvamına geldiği zaman ekmek olma kıvamına gelmiştir. Yani kıvam bir iradenin yerine gelmesi için bir şeye biçim vermektir. Ama orada bir irade, bir hikmet söz konusudur. Ve onun yerine gelmesi içindir… Ve diyor ki burada Cenab-ı Hakk, biz onu en güzel kıvamda yarattık. Bunu hadis-i şerifte şöyle söyler, Uhud savaşından önce söylüyor bunu, diyor ki " insanın yüzüne vurmayın. Çünkü Allah, Rahman, insanı kendi suretinde yaratmıştır. " İlahi sıfatları yaşayabilme donanımını en güzel şekilde gösterebilecek bir sıfat. Ve o kıvamda yaratılmış. Başparmağı dâhil, biçimi dâhil… Cenab-Hakk diyor ki yeryüzüne bir halife… Ardılı olan dememiştik, yaşadığında ilahi sıfatları

gösteren bir kişi. Ama kanaatim o ki, Âdem'in sıfatına secde etmedi ama fiilinde, yaptığı işe Âdem'e en iyi secdeyi o yaptı. Çünkü secde demek onun varlık potansiyelini ortaya çıkartmak demektir, Bir. Hangi noktada? Meleklere secde et dediği zaman Allah onlara iki emir vermiş oldu. Bir, ben ruhumla üflediğimde onun melekeleri ol. Ona hizmet edin. İki, secde etmek yokluk manâsına gelir. Yok, olun ki ondaki tecellimi bulabilesiniz.

Onun için nice melekler dahi insanda tecelli eder, Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarına memurdur ve ondan beslenirler. Buradaki besleniş ilahi sıfatların tecellisinde Allah'tan besleniştir. Allah kuluna hakkını kul eliyle verir, bunu bilmeyen cahil kuldan bilir. Bilmem anlatabiliyor muyum?

Meleklerin gördüğü orada Âdem değil, Âdem'den verendir. Onun içindir ki ilmi noktada, her melek kendi varlık sıfatları, fıtratı neyse o fıtratı gereği bir şeyleri bilirken Âdem'deki tecelliyatta Hakk'ın varlığına şehadette Cenab-ı Hakk'ı bilmeye memur kılınmıştır. Ve insan üzerinden Hakk'a yetişmeye memur kılınmıştır. Hem hizmetçi hem de onun üzerinden Hakk'a yetişmeye memur. Secde burada ikidir: Bir, ben onun üzerinde tecelli ederken bana varın, yokluğa erin ki bana varasınız. İki, bunu insanın kendi üzerinizde düşünün. Melekelerinizde kalırsanız kendinizde tecelli eden aklı göremezsiniz. Yani melekler secde ediyor, size varlık veriyor. Melekeler. Kâinatta melek, sizde meleke… Bu ayeti insan üzerine alır.

Hani iki kişi, kendinizle konuşuyorsunuz. Bütün melekelerine diyorsun ki insana secde et. Yani insanı var kıl. Ama tavırlarda, hüviyette, bak. Ve melekelerimiz de hüviyette var bizim. İki, ben onda zatımla tecelli ederken benden beslen. Yani insan ol. Onun için, bütün kâinat için şöyle söylerler erenler: Bütün kâinatın sonucu insandır, insanın sonucu Allah'tır. Bütün kâinatın miracı insanadır, insanın miracı Allah'adır. Bunu bir hadis-i kutsiyle destekleyeyim. "Bütün kâinatı insan için, insanı kendim için yarattım diyor". Bütün kâinatı insan için, insanı kendim için… Bilim bu söze günümüzde insan merkezcilik diyor. Yani öyle bir şuurla karşı karşıyayız ki diyor, sanki her şey insanın, izole edilmiş bir

ortam. O izole edilmiş ortamda sanki her şey insan için. Zaten söyledim… Yani bilimde de insan merkezcilik denilen şeye Cenab-ı Hakk şöyle diyor: Bütün kâinatı insan için diyor. Bakın, kâinat deyince bütün varlıklar demektir. Melek, ne gelirse aklınıza hepsi giriyor. Bütün kâinatı insan için, insanı kendim için yarattım diyor.

İnsan, secde edilesi olan… Meleklerin secdesinde melekeler üzeri tecellisi, bir… İki, aynı zamanda meleklerin o şekilde secdesi üzerinden Cenabı- Hakk'ın zatıyla tecelli ederken beslenilen, kapı olan. Onun için insana Âlem-i Berzah demişlerdir. Burada bir ayeti daha tekrarlayacağım. "Hakk geldi, batıl zayi oldu" ayetinde de bu noktada gideceğiz ama her şey aslına rücu eder.

Hakk'tan geldik, Hakk'a döneceğiz ama insanı anlayabilmek adına bir ayeti daha zikretmek gereklidir, diyor ki o ayette, "iki kudret elimle yarattığıma…" İki kudret el ne? Bunun üzerine çok tefsir var. Celal, cemal sıfatı, Rahman ve Rahimiyet sıfatları diye birçok tabirler getirilir… Ki bunların hiçbirine ben katılmıyorum çünkü söyleyeceğim şey üzerinedir bu ikisi. Halk ve Hakk sıfatları… Yani Cenab-ı Hak bi-zatihi kendi nuru üzeri yaratmıştır, tavırları üzeri yaratmıştır subuti sıfatları dâhil. İkincisi ise Hakk tarafıyla, Hakk tecellisiyle yaratmıştır.

Allah'ın kudret eli ikidir… Halk ve Hakk… Madde boyutu ve Manâ boyutu. Halk'tan kasıt madde tarafımız (yaratılmş melekûttan tutun nebata kadar hepsini insanda cem etmiştir, bütün âlemin özetidir, Cenab-ı Hakk'ın da bineğidir) yani "doğa zemini"; Hakk'tan kasıt ruhani ve nurani tarafımızdır. Bütün mevcudat Allah'ın elidir. Kudret elidir. Esma tecellisiyle bakarsanız size uzanan bir eldir hepsi ama kudretten uzanan bir eldir. İkincisiyse bi-zatihi nurunun tavırlarıyla var edişi ve Cenab-ı Hakk'ın bi-zatihi nuruyla var edişi… Onun için diyor, iki kudret elimle yarattığıma ne diye secde etmiyorsun. Halk ve Hakk tarafımız üzerinden Celal ve Cemal sıfatlarına bürünürüz. Celal ve Cemal belirleyici iki tavırdır. Rahmaniyette celal olabilir, cemal olabilir. Rahman ve Rahimiyet sonra gelir. Rahman ve Rahim üzerinden de diğer sıfatları yaşarız. Bu noktada bir seyir yaparlarsa amenna ama bunun dışında Halk

ve Hakk tarafını ele almazlarsa bu sefer Hakk'ın seyranını tam oluşturamayız.

Bu hangi noktada şöyle söyleyeyim: Hem Halk tarafımız var hem de Hakk tarafımız. Halk tarafımız ne? Bir beşer yarattığımda halk tarafımız. Ona ruhumdan üflediğimde Hakk tarafımız. Onun için "her şey aslına rücu edecek!" ayetiyle baktığınızda Halk tarafıyla zorunlu olarak âleme rücu eder, zorunlu… Hakk tarafıyla da istese de istemese de Cenab-ı Hakk'a rücu eder. Onun için insanın doğasında Allah'a iman verilmiştir. Bir daha söylüyorum, Halk ve Hakk tarafımız var. Hakk tarafımızda Hakk'tan rücudayız, ruh tarafımızla… Halk tarafımız ki nefs-i emmare düzeyinde… Menfaatler, hazlar, iradeler, seçimler, içgüdülerimizle beraber de âleme bağlıyızdır. Eğer âlem üzerinde nedenimizi bulursak eşyalaşırız. Ve insan eşya varlığı değil, insan kendisi bir şahıs varlığı, kimlik varlığı. Ve bu noktada insan eşyada kendini ararken kimliğini yitirmiş olan bir varlık. Biz kendimizi hep ne'likte arıyoruz. Üstelik o ne'likler o kadar çok ki… Filancalar demesin, şöyle olmasın, böyle olmasın. Yaşadığımız her şey bizde birleşir. Hani her şeyi insan için yarattım diyor ya, her şey insanlaşır.

Bazı erenler bunlara zevki olarak şöyle der: Bütün mevcudat insan olmak için insanın huzurundadır. Sofranıza gelen yemeklerden, havayı teneffüs edişinizden, toprağın üzerinde yürüyüşünüze kadar… Dikkatli bakın, ikincisi Hakk'tan geldiniz, Hakk'a döneceksiniz ayetidir. Bütün kâinat için de geçerli bir sözdür. İnsan aslına rücu ederken, bütün kâinatı da kendine çevirirken; bir Âlem-i berzahtır, geçittir. Her şey onun üzerinden ilahi sıfatlara bürünür. İnsanlaştıkça ilahiyatı bulur. Yediğiniz, içtiğiniz her şey… Şemsettin Yeşil Efendi'nin bir sözünü duydum: Gördüğünüz şeyler rızk değil diyor. Yediğiniz zaman sizde o rızk olur. Bu şu demek: Sizde nura döner, nur görme olur, bilme olur, duyma olur. İlahi sıfatlar da tavırlara döner. Cömertliğe döndürür sizi, sevgiye döner, nur ile seversiniz, nur ile cömert olursunuz, nur ile mağlup olursunuz… Bütün varlık âlemi insanda döner Hakk'a. Onun için, bütün kâinatın miracı insan üzerinden Hakk'a dönüştü. Onu da şöyle söylüyor: Hakk'tan

geldiniz, geri Hakk'a döneceksiniz. Bütün varlık âlemi Hakk'tan gelmiştir ve Hakk'ın kendisine geri dönecektir ama insan üzerinden. Onun için demişlerdir ki, insan Âlem-i berzahtır. Hem insan olarak bir taraftan takdir-i ilahi kendine berzahtır, Hakk'a rücu edecek bir kapıdır. Kendi üzerinde Hakk'a seyr-ü sefer edecek bir kapıdır. Ama bir taraftan da bu âlemin Hakk'a rücusu hem düşüncenizin önünüze serilmesiyle Hakk'a rücu etmesi… Hani anlamlandırma manâsında, hem de yediğiniz içtiğiniz, teneffüs ettiğiniz şeyler veya da biraz daha ileriye götüreyim… Her varlık kendisine dirimsel enerjisini salar. Bir şekilde, buna taşlar bile dâhildir… Hani diyor ya, nice taş vardır ki üzerinde ab-ı hayat akar. Hani taş ilmi dediğimiz, kozmolojiye baktığınızda onların kendisinin de hayat verdiği, şifa verme özelliği filan diye… Kendi tecrübelerim var da anlatmaya hayâ ederim. Her neyse, velhasıl kelam, takdir-i ilahi, onların melekesi bir şekilde paylaşıldığı zaman hani yayınlıyorlar. Farz edin ki onların hali size geliyor. Onları insanlaştırmadığınız sürece siz onlaşmaya başlarsınız. Ama insanlaştığı zaman, artık sizden dönmüşlerdir.

Hazreti İsmail Emre'nin bir sözü var: Bana riyazet günlerimde sevdiğim bir tane ihvamın yanına gittim. İhvanım, sana bir kebap ısmarlayayım dedi. Yemek yemiyor ya, bir deri bir kemik. Hiç yoksa bir kebap ısmarlayayım, İsmail'e yemek yedirmiş olayım. Yemeği yedim diyor, efendi dedi ki riyazet. Zor bela yedirdi bana diyor. Her neyse, yedik; artık sorumluluk, vebal benden gitti diyor. Yedim ama kırk gün yediğim etin sesini duydum. Gıdı, gıdı me… Meğerse bana keçi eti yedirmiş. Bir ayet söyleyeyim: Size verdiklerimizin iyilerinden, güzellerinden yiyiniz, içiniz ve şükrediniz. Size verdiklerimizden, iyisinden, güzelinden…

Bakın, her şey yaşam enerjisiyle size bulaşır, sizleşmeye başlar. Ama siz o yaşam enerjisi geldiği zaman onlaşırsanız insanlığınızı yitirirsiniz. İnsan değişmez olandır. İnsanlığınızdan taviz vermeyin. Filancalar için yaşamayın. Desinler ki diye yaşamayın. Filancaların enerjileri üzerinize geldiği zaman onun enerjilerinin altında kalmayın. Hani radyonun frekansı gibi, değiştirdikçe adam tavır değiştiriyor. Birinden bir şey duyuyor tavır değiştiriyor, öbüründen bir şey duyuyor tavır değişiyor. Bir

bakıyorsun bitkilerden enerji almış, bir bakıyorsun taş enerjisiyle bakıyor. Bunları abartılarla anlatıyorum ki anlaşılsın diye. İnsanlaştırın, insanlığınızdan taviz vermeyin. Değişmez olan insandır. İnsan değişmez, tavırlarında değişir. Onları hüviyete taşıyın. Yediğiniz, içtiğiniz, giyindiğiniz her şeyi insan olma hüviyetine taşıyın.

Metin Baba'nın güzel bir sözü vardır, erenlerin güzel sözüdür. Birçok eren bunu zikreder. Evet, insan olmaya geldik ama insanlığımızda hüviyet-i Hakk'ı bulmaya geldik. Hakk'ı yaşamaya geldik. Bunu da dört silsile olarak söylerler. Bir, Allah'ı bilmeye geldik, Allah'ı tanımaya, tanışmaya geldik. O'nun varlığında O'nunla yaşamı öğrenmeye geldik ve bir tek O'nu yaşamaya geldik.

Halife yaratacağım diyor. Ardılı değilsiniz ki yukarıda birini yaşayasınız. Yaşadığınız zaten O, tavırlarında. Ama nedeniniz aslınıza rücu ederken -hal tarafınızda-, nefs-i emmareyle beraber -hal tarafınızda- âleme rücu ediyorsanız, nedeninizi âlemde buluyorsanız eşya olmuş gitmişiz. Diyor ki Kur'an -ı Azimüşşan, insan anılası bir şey değilken… Hani öyle bir devir geçti ki üzerinden, hiç anılası bir şey değildi. Beş, altı milyar insan yaşıyor. Bakın, bu ayeti günümüzde okuyalım. Evet, bir tarihimiz var ki hakikaten anılası bir tarih değil. Ama bir seyr-ü seferimiz var ki anne karnından itibaren, anne karnını daha yeni, yeni görmeye başladılar. Hiç anılası olan bir tarafımız değil.

Ayeti farklı merhalelerden görerek bunu biraz daha günümüz yaşamına çevirelim, Allah'ın ihsanıyla. Yedi milyara yakın insan yaşıyor, kim sizi tanıyor? Altı milyarı düşünün. Bir Çinliyi, tanıyor musunuz? Amerikalıyı tanıyor musunuz? Televizyonlarda tanıdığımız hariç. Kaç tanesi aklınıza gelir? Şöyle düşünün, bütün insanlığı aynı anda aklınıza getirmeye çalışın. Kocaman bir hiç... Hiç anılası bir şey değilken eylemleriyle anılası oluyor. Ve Allah kendi hüviyetinden eylemler vererek anılası bir varlık yapıyor. Kendi ile anıldığı için Hamit olan ve övülen bir varlık çıkarıyor. Âlemde övülen insandır. Ama imana gelmiş, tevhide gelmiş bir insan insanı da övmez, insan üzerinde tecelli eden Allah'ı över. Ya Rabbi, ne güzel tecelli etmişsin veya Ya Rabbi ne güzel yetenekler bahşetmişsin.

Aman, ne güzel müzik çalıyormuş. Aman ne güzel şunu, bunu yapıyormuş değil, hepsi Cenab-ı Hakk'ın bir tavrı olarak yaşadığıdır onun. O zaman Allah'ı mı öveceğiz yoksa o kişinin kendisini mi? Hamit olan Allah'tır, insan değil.

Bakın, bu tevhidin zorunluluğu. Ya sebebinde kalırsınız, yani Allah kulun hakkını kulu eliyle verir, yine bulunmayacağı kuldandır. Ya sebepte kalırsınız, ya o sebepte tecelli edende. O sebepte kendini eylemde zuhur ettirene şahit olursunuz. İkisinden biri. Veya hangi sebep üzerinden neyi yaşıyorsanız yaşadığınız üzerinden şahit olmanız söz konusu olur, daha fazla bir şey değil. Aslına rücu edecek her şey, zorunlu… Bunu tabiat olarak da söylerler.

Padişahın birisi bir gün Hızır aramış… Hızır ismi varsa cismi de var demiş. Madem öyle demiş, Hızır'ı bana getirene inanılmaz bir hediye vereceğim, servetimi önüne sererim demiş. Herkes Hızır'ı arıyor, bulan yok. Kendi tarafından ulemaya soruyor, şeyhlere soruyor yine Hızır yok. Akıllı bir veziri varmış, demiş efendim, biz davet edelim eğer davetimize icabet ederse gelir, elbet buluruz demiş. Adamcağızın bir tanesi de paraya ihtiyacı var, yokluk içerisinde… Borçluların hepsi kapıya dayanmış, ne yapayım ne edeyim filan… Padişahın bu ödülünü de duyunca padişaha çıkıyor. Efendim diyor, Hızır'la biz kardeş gibiyizdir. O ödülden bana bahşederseniz bir ay içerisinde size getiririm diyor. Tamam diyor, ödülden bir güzel bahşediyor. Ondan sonra arkadaş gidiyor. Borçlarını harçlarını ödüyor, ziyafetler çekiyor, ay sonu geliyor. Ay sonu gelince Hızır yok, alıyorlar bunu götürüyorlar, eşine de olanı biteni anlatıyor. Vezirlere soruyor, bu bizi kandırdı, ne yapalım? Bir de bakıyorlar ki çocuğun biri orada peydah olmuş. Soruyor orada, vezirim ne yapalım? Efendim diyor, bunu bir güzel kıtır, kıtır doğrayalım, ondan sonra köpeklere yem yapalım. Her şey aslına çeker diyor, çocuk söylüyor onu… Ondan sonra diğerine soruyor, ne yapalım diyor? Bir güzel alalım bunu, bir fırına koyalım bir güzel pişirelim efendim, hak etmiştir bunu diyor. Her şey aslına çeker diyor, çocuk yine… Diğerine soruyor, ne yapalım? Efendim, şu kılıcımı çekeyim, kafasını koparayım. Yine

çocuktan ses: Her şey aslına çeker! —İnsan, aynı zamanda geçmişin bilgilerini taşıyan, geçmişiyle yürüyen!- Hemen arkasından diğer vezirine söylüyor: vezirim ne yapalım? -Efendim, belli ki ihtiyacından dolayı yapmış, bağışlayalım gitsin, Padişahlığınıza da bu yakışır. O da diyor "her şey aslına çeker!" Padişah artık dayanamıyor, huzurunda "her şey aslına çeker" diyen veledin biri duruyor. Velet diyor, sen kimsin? Ben senin aradığınım diyor. Her şey aslına çeker diye ne diye söylüyorsun diyor. Birincisi kasabın oğluydu diyor kıtır, kıtır doğrayacaktı. Diğeri fırıncının oğluydu, vezir yaptınız diyor, fırına atıyor. Diğeri cellatın oğluydu, olacağı o kadar zaten diyor. Diğeri eski, asil vezirinizin oğluydu, asil bir tavırda bulundu diyor. Her şey aslına çeker! Geçmişimizi taşırız, geçmişimizle yürürüz. Geçmişimizi de insan yapmak zorundayız.

Bir tane kardeşim vardı, bir gün Metin Baba yanıma göndermişti, sohbet ediyorduk kendisiyle. Sonra terk etti gitti. Kardeşim dedi ki, şamanlara gittim… Moğolistanlara gitmiş filan. Problem şu: Geçmişine takıntılı… Ben de niye böyle bir takıntı var, niye böyle diye şamanlara kadar gitmiş. Dedelerin Çanakkalelerde kaybetmiş, birçok problemler yaşamış tarihi boyunca, vesaire. Bir geçmiş tarihimiz var ama bir de uzun insanlık tarihimiz var. Şimdi, uzun insanlık tarihine bakarsanız yaşınız yok. Hepsinin sonucu sizsiniz. Kısa, geçmiş tarihinize bakarsanız genetik bilginizle yaşadığınız, aranızdaki ilişkiler. Öğrendikleriniz, bildikleriniz bu. Kısa geçmişiniz bu. Uzun geçmişini biraz abartanlar da var insanın. Bütün kâinat benim, 15 milyar yaşındayım diyenler de var. Çünkü onun sonucu ya… Kendini kâinat olarak biliyorsa amenna… Bazıları da onu şöyle yazıyor: Benim yaşım yok. Mevlana'ya sormuşlar yaşınız var mı diye, mekân sız yurttan geliyorum, yaşım yok demiş.

Eşya zannediyor kendini, kendini mevcudat zannedenlerin söyledikleri bugünkü çok popüler bir söz... 15 milyar yaşındayız, kaç yaşınızda olduğunuzu biliyor musunuz? Çok uzun bir tarih… Kısa tarih; dün yoktuk bugün varız. Dün anılası bir şey değildi. Bakın, yoktan var eder… Yoktan var eden demek şu demek: yoktunuz, var ettim. Yani bir yokluk varmış, orada var etmemiş. Yokluktan bahsederseniz mekân olarak azim Allah

bitmiştir, Allah'ın Allahlığı biter. Yanında kimse yok çünkü. Yani, bir mekân izafe ettiğiniz zaman tükenen bir varlıktan bahsediyorsunuz demektir çünkü artık. O yokluğu doldurmak için kendinden verecek artık. Veya yokluktan var ediyormuş çünkü kendi bir şeyler veriyor yokluğa. O zaman tükenen bir varlıktan bahsedersiniz. Oysa değişmez, tükenmez. Varlık verirken tükenmeyen varlıktır. Şimdi toparlayayım: Şamanlara gittim, senin geçmişinde şöyle insanlar varmış, ruhlarını çağırıyorlarmış. Onların hepsiyle helallik alınıyormuş, vesaire… O kadar uzun olmaya ne gerek var ya? Yedi tane silsileyi çağıracaksın, her birini tek, tek. Adamın ödü kopar… Valla her gün ruh geldi, geldi, baba, dede filan. Benim ödüm kopar.

Kur'an -ı Azimüşşan'da bir ayet: "İyilikler kötülüklerinizi giderir. " Yaşadığınız bütün hatalar, geçmişinizin üzerinizde taşıdığı bütün birikimleri, o hatalı birikimleri iyiliklerle giderirsiniz. İnsanlığa çevirin. Çünkü insan iyilikte kendini bulur. Varlık verdikçe insan olursunuz çünkü. İnsan varlık verendir. Hüviyeti Hakk olandır. Beşeriyet tarafımıza Âdem demişler. Bir bahçedir beşeriyet tarafımız, ilahi sıfatlarla yaratılan, en güzel kıvamda yaratılan. Ama hüviyet tarafımız Cenab-ı Hakk'a ait olan tarafımızdır. Nasıl tavırda bulunuyorsak, ne yakıştırıyorsa onu yaşıyoruz, daha fazla değil.

Ama insan demişler ama bir de bir insan demişler; kâmil insan. Hüviyetini Hakk ile bulmuş, varlığı nur olmuş, kendisinde değişmeden Cenab-ı Hakk'ın tavırlarında yaşayan kişiye derler bunu. Ki Hazreti Resulullah böyle insan tipinin ilk örneğidir. Ondan önce olanların hepsi o örneğin veçheleridir. Onun için hatem-ül enbiyadır. Bir mola verelim, devam edelim.

Haktan geldiniz, Hakk'a dönücüsünüz. Bu halifelik mertebesi itibarıyla bakıldığı zaman ki farklı bir anlayış vermek için bunu söylüyorum: Eğer halifeysek ve yaşadığımızın halifesiysek her şey aslına rücu eder manası itibarıyla bakıldığı zaman, Hakk üzerinde tecelli ettiği içindir ki her şeyin aslıdır. İnsan her şeyin aslıdır bu bağlamda. İnsan olanın kendisi her şeyin aslıdır. Bi-zatihi insanın kendisi değil. Yani insanda insan olan,

insanlık tavrını kendine yakıştıran her şeyin aslıdır. Haktan geldiniz, Hakk'a dönücüsünüz ayetine bu şekilde baktığınız zaman bütün âlem Hakk'a dönerken bi-zatihi insana dönüyor. Ve insanın da bu noktada ayet tavrı itibarıyla bakıldığında çok enteresan durumu ortaya çıkıyor. Her şeyi kendine çeviriyor, döndürüyor. Her şeyi insanlaştırırız. En basiti, filmlere dikkatli bakın veya insanların yapmak istedikleri şeylere bakın. Referans noktası insandır. Robot yapıyor… Nasıl en mükemmel yürütecek?

Yani her şeyi insanlaştırmaya çalışır, her şeyi. Kendisi Hakk'tan geldiği için hal tarafıyla her şeyi Hakk tarafına çevirme değil, hal tarafında bir alet olarak kullanmaya çalışır ve onu da hüviyetine araç eder. Ben yapıyorum, ben ediyorum. Hani bir hikâye vardır, fıkra. Doktorun birisi bir insan yaratmış, demiş ki ya Rab, ben de yarattım. Bak, insan… O da demiş ki kendi toprağını kullansaydın ya! Malzeme yine Hakk'a ait… Ne yaparsak yapalım, ikilik ne kadar yüksek şekilde, şirkte dahi olsa onu yapan, çatan, Mucit esmasıyla ikramlarda bulunan, bize yaptıran Allah'tır. Mesela Rahman suresine dikkatli gittiğiniz zaman Rahman, kâinat üzerinde Cenab-ı Hakk'ın varlık verişidir. Bu varlık verişini net bir şekilde gösterir. Hani der ki sizlere yollar vermedik mi? Su vermiyor muyuz vesaire gibi, kâinat üzerinde varlık verildiğini net şekilde anlatır. Sizlere yollar vermiyor muyuz dediği anda iki manâ gelir: Bir batını, bir de zahiri yollar. Ben en dibinden konuşayım: Patika yollardan tutun, dışarıda yaptığımız yollara kadar, asfalt yol... İnsanın düşüncesi de Hakk'ın bir ikramıdır. İnsan neyi keşfederse keşfetsin, neyi icada taşırsa taşısın, teknik nokta da olabilir, buluş noktası da olsa fark etmez, hepsi Rabbin bir ikramıdır, kendi sıfatının ikramıdır. Hani tavrında Hakkı yaşıyorlar. Onun için insan Allah ile ikramlanandır, ihsanlanandır, bir bağlamda. Ve kendine çevirir, Hakk'tan geliyor Hakk'a dönüyorsunuz ya, kendiliğinin, o ayetin hakkı yüzü suyu hürmetine ama kendine çeviriyor hepsini, kendine dönderiyor hepsini.

Bu noktadan da baktığınız zaman, Hakk'tan gelmiş Hakk'a dönen insan bir taraftan Hakk'a dönerken, asliyeti itibarıyla Hakk'a dönüşü var ama

zahir tarafındaki dönüşü, yani bir taraftan aslı olan tarafına dönüşünü kudret eli tarafıyla görürse tevhit ediyor. Yok, görmezse eşyanın tabiatıyla kendine varlık veriyor. Ali Şeriati'nin güzel bir sözü var. Diyor ki: İnsanın dört noktada tutsaklığı vardır. Bir, doğaya tutsaklık, onu bilimle aşarız diyor. Evet, doğaya tutsaklık maneviyatla aşılır. Kişi, ruhani büyük erdemlere geldiği zaman, bazı hallere geldiği zaman ta-i mekân, ta-i zaman, âlem içinde âlem halk etmelere kadar da gidebiliyor. O tarafı eksik bırakmış mübarek. Her neyse, iki diyor, kültürümüze tutsağız. Yani geçmişimize. Çünkü kültür geçmişimizdir, geçmiş sondur. Tarihimize tutsağız diyor, hakikaten de öyle. Bizim mesela, biraz önce arkadaşımla bir şey konuşuyorduk kardeşimle. Bizim hep şanlı bir tarihimiz vardır, şanlı tarihimizin eksilerini hiç okumayız. Okutmazlar da zaten, hiç yoktur ki mübarek. Hep kazanıyoruz, hiç kaybedişimiz yok. Hep kazanıyoruz, hiç kaybedişimiz yok.

Avrupa'da enteresan, bir ziyarete gitmişti bir kardeşimiz İtalya'ya, bana anlattı. Mussolini'nin meşhur bir konuşması varmış. İkinci kattan yaptığı... Rehberler orada gezdirirken faşistin konuştuğu yer burası diye gösteriyormuş. Bu çok önemli bir şey... Geçmişiyle övünmüyor, geçmişindeki kusuru da gösteriyor. Kusurlar, bakın. Onun için, bu akılla, maneviyatta güzel bir akıl vardır, örtüşür. O da şudur: Der ki, iyiliğinizi görmeyin, kötülüğünüzü görün. Çünkü kötülükler sizin sınırınızı oluşturur ama yaptığınız iyilikler sizi şımartabilir. İyiliklerinizi unutun derler. Ama kötülüğünüz varsa, günahınız varsa onunla yürüyün. Yani onu bilin, haddinizi bilmek için gereklidir çünkü. Yaptım, bir daha yapmayayım. Ayna olsun size. Bak, faşist deyişi onu ayna ediyor, bir daha öyle olmamak içindir o. Tarihe tutsaklık, yaşadığımız kültürün ve toplumun kendisine tutsaklık ve doğaya, kültüre, yaşadığımız topluma, kendi nefsimize tutsaklık gibi bir şey söylüyor, tam hatırlamıyorum ama ben ego diyeyim. Hazlara, vesaire. Yani psikolojik taraflarımız bir parça.

—Hevâ ve hevesler…

Evet, heveslerimize tutsaklık… Tamam, doğru nefsimize tutsaklıktı. Eğer yanlış da hatırlıyorsam kendisi kusura bakmasın, rahmeti üzerimizden

eksik olmasın diyeyim. Şimdi, doğaya zaten zorunlu bir tutsaklığımız var, istesek de istemesek de. Bu âlemin hepsinin bizim için yaratıldığını zaten Rabbim söylüyor. Ve bu tutsaklığımız aslında tutsaklıktan çok insan olabilmemizin gerekliliklerine ve donanımlarına sahip. Onun için tutsak kavramı tam yerini dolmuyor. Farklı bir veçheden bakarsanız "Ben yeryüzüne halife yaratacağım" demiş, uzaya halife yaratacağım dememiş. Onun için bütün yeryüzü insanın yaşayabilmesi imkânlarına sahip olarak donatılmıştır. Ve insanın Cenab-ı Hakk'a şahit olabilmesi imkânı üzerine yaratılmıştır. Eğer dünyaya hazlar ve menfaatlerinize yani dördüncü şıktan itibaren bakarsanız o zaman karakter ve hüviyet bulursunuz ki bu hırs, nefret, kin, öfke, şehvet gibi haller olarak sizde karşılık görür. Ki içgüdülerimiz de hayata bakış, yaşama dair olmuş.

Ama bir taraftan da insan toplum varlığıdır. Aciz olmasının sebebi toplumsal varlık olması gerekliliği içindir. Allah-ü âlem birey olarak var ediyor ama aciz olarak var ediyor. Yani beşeriyetimizle acizizdir. Bakın, hüviyetimizle, şahsımızla aciz değilizdir. Ama beşeriyet tarafımızla acizizdir. O aciz tarafımız ise toplumsal yaşantımız içindir. Yani topluma mahkûm bir varlığız bir yandan. Yani toplumsal yaşantımız zor olur. Ve bu bağlamda baktığınız zaman istesek de istemesek de Hazreti Resulullah'ın bir hadisi geliyor bu bağlamda. Her insan mümin doğar, sonradan ecnebi, şu bu olur diyor. Yani ebeveynlerinden aldıklarıyla biçim kazanır demektir o. Artık o kültüre bağlı, o kültürün bakış açılarıyla bakıyor, tutsak. Yani Yahudi ise, Allah'ın en seçkin ırkı... Hıristiyan'sa hepimiz günahkârız, İsa nasıl olsa kefareti verdi, ne nane yersen ye… İstediğine bomba at istediğine şunu yap, fark etmiyor. Müslümansak mümin geldik o zaman mümin olmaya çalışalım, aslımıza dönelim. Mümin geldik. Aslımız mümin. Allah kendi varlığından emindir, onun için mümin der. Allah'ın varlığından eminsinizdir. Hangi noktada? Rahman sıfatıyla eminsinizdir… Neden? Geçen hafta söylediğimiz şey. Güneş her zaman doğar, inek her zaman süt verir, hiç şüpheniz olur mu? Farz edin aynı anda güneş batıdan doğdu, inek süt vermeyi kesti. Rahman tavrından eminizdir. Rahim tavrından da eminizdir. Yaşadığımız ortada, hiç şüphelenmeden yaşarız. Ne zaman ki hayatımıza kasıtlar olur o

zaman şüphelenmeye başlarız. Ahlâktan eminlik olmadığı zaman… İnsanların tavırlarından eminlik olmadığı zaman şüpheye başlarız. Ne olacağız, ne olacak? Veya kaygılarımız, endişelerimiz olur geleceğe dair. Nefsimizin bir hali de tutsaklığı geleceğedir. Endişeleriyle, kaygılarıyla; "ne olacak!"

Bu bağlamda bir ayet-i kerime güzeldir. Şeytan sizi fakirlikle korkutur der. Ki gelecek kaygısı fakirlik kaygısıdır aslında temelde. İhtiyaçlarımı giderebilecek miyim, gideremeyecek miyim? Ne olacak? Bütün ihtiyaçlarınızı, bu duygusal ihtiyaç, maddi ihtiyaç olabilir. Hepsinden yana kaygılanırız. Ne olacak? Ben bunu gördüğüm zaman bazen şaşarım. Hani Mevlana güzel bir öküz hikâyesi anlatır. Adamın birisinde öküzün biri her gün semirir dururmuş. Akşam da demiş ki ben otları yine bulacak mıyım? Ertesi gün yine semirir, yine akşamüzeri, sabaha kadar endişe eder. Yarın bulacak mıyım? Her gün rızkını veren, bu yaşa kadar getiren, yarın da rızkına kefildir. Ha, rızkın bitti; haydi, güle güle… Vakti saatin doldu demek. Vefat edersin. Yani sözünü tut, Hakk'tan geldin Hakk'a döneceksin. Sözünü tut. Sen benim Rabbimsin dediğinde ölüm de – davet-geldiği zaman sözünü tut. İnsanın nedenini bitirişidir ölüm. Bu âlemde nedenin bitmiştir, sözünü yerine getirmişsindir, artık Hakk'a verdiğin sözü yerine getirdiğin için bir de O'na dönüş sözünü hakkıyla yerine getir. Onun için der ki Celle Celalü hazretleri: Ölüm kuluma geldiği zaman en sevmediğim şeydir ki kulum ölümden soğur, kaçmaya çalışır.

Bir şeyi daha sevmediğini hadis-i şerifte buyuruyor. Allah'ın sevmediği haklardan biri de diyor Hazret-i Resulullah, boşanmadır diyor mesela. Çünkü birliği bozuyorsunuz. Ama öyle bir hale geldi ki artık sınırlar değişti. O zaman herkes kendi yoluna diyebileceğiniz bir hüküm de var. Ama hoşuna gitmiyor.

Kültürden kurtuluş, İbrahim nebi ile belki özetlenebilir. Azim Allah. Bırakmadığı bir şey var mıdır bilmiyorum. Anne, baba, putlar… Yok yok. Yurdu… Hicret etmek kadar zor bir şey yoktur, emin olun. Bir semtten bir semte evinizi taşısanız bile insanın psikolojisi değişiyor yani. Bir

semtten bir semte taşınıyorsunuz. Vallahi ben bir yerden bir eve taşınırken inanılmaz psikolojim değişiyor. Rahatsız oluyorum. Hani son baharın kendine ait, hüzünlü bir hali var ya bende de o oluyor. Bir yerden bir yere taşınmak veya yurdunu değiştirmek kadar. Çünkü kendine ait değil… Bazen de bir yere gidersiniz de dönersiniz, evinizin mahallesinin köşesine arabayla geldiğiniz zaman oh be, evim dersiniz. İnsanın vatanını terk ermesi kadar kötü bir şey yok. Çünkü aidiyetlerini, değerlerini orada bulmuş. İnsanlığını orada bulmuş. Vatan iki türlüdür. Bir, toprağıyla var olduğunuz yer vatandır. Yemiş, içmiş anneniz bu topraklarda var olmuşsunuz.

Bakın, insan özgür bir varlıktır denir. Özgürlüğünü arayan bir varlık mıdır bilmiyorum, zaten özgür bir varlık. Özgürlüğünü niye arasın onu bilmiyorum. Çünkü seçimi Hakk'ın seçimiyse zaten haktır. Ama tutsaklık mahiyetinde doğayı görürsek azim Allah zaten o bir zorunluluk, tutsaklık değil. İnsan olabilmemizin bir gerekliliği... Kültür? Kültür tutsaklık olarak söylenebilir. Tarih tutsaklık olarak söylenebilir. Şanlı tarihimizin hiç kötü tarafına bakmayız. Diyor ki: kültürü aşmak. Hazret-i Resulullah için buyururlar. O bütün ananeleri yok etti. Hakikaten de o sırada, cahiliye devrindeki bütün ananeler Resulullah ile beraber yok edilmiş. Tam bir milattır, devrimdir. Yepyeni bir anlayışla bakıyorlar. Yaşam biçimini değiştiriyor komple. Arapların yaşam bilincini komple değiştiriyor. Onu bırakın, İslâm olan herkesin yaşam biçimini değiştiriyor. Ve bunu da en güzel şekilde dile getiriyor: Diyor ki: Arap'tan geldim ama Arap değilim. Yahu Araplar çok pis, onun için söylemiştir ha, değil. Rahmani nazarla bakıyor artık, insana insan olarak bakıyor. Arap'tan geldim ama Arap değilim. Hak nazarıyla bakıyor artık çünkü. Kültürünü, Araplığı aşmış. Türk de gelse, Hintli de gelse hepsi aynı. Bu da zaten bu sözün devamı olarak zikredilirse veda hutbesinde müthiş bir söz vardır. Acem. Acem demek yabancı demek... Arab'ın Acem'e üstünlüğü yoktur diyor. Ve Kur'an 'ı Azimüşşan'da şunu söylüyor. Katımızda üstün olanlar takva sahipleridir. Yani şu kadın, şu erkek, şu Kürt şu Türk… İslâm. Fıtrat dini, amenna… Her şeyde Hakk'ı seyran eder. Çünkü herkes fıtratı gereği Hakk'ı yaşıyor. Ama hak din İslâm aklıselim olacak, burhanı görecek,

salim olacak burhanı görecek. Müşahede edecek aklı. Ayn-el yakın deneyimlerini de hakkel yakın kendisinde, irfanında… Kalbi selim olacak, yani mutmain bir kalp. Hani diyor ya, ey diyor, mutmain olan nefis, gel Rabbine geri dön diye bir ayet var. İlk zikrettiği şey mutmain olan nefis…

Mutmain nefis deyince daha süreç bitmemiş demektir. Mutmainlik ayrı bir şey, Rabbe tam kemâletiyle dönmek ayrı bir şey. Yani mutmainliğin kendisine, Allah'ın bir sıfatını yaşamış olarak, kendi varlığınızdan razı olmuş olarak "Ya Rabbi, ben senden mutmainim diyebilirsiniz. Eylemlerinizde, yaşantınızda kendi varlığınızdan hoşnut, barışık olmuş olabilirsiniz. Orada bir mutmainlik olur ama tam Rabbinize dönmüşsünüzdür anlamına gelmez o. Rabbine geri dönen manâsı nefsine mutmain, yaptığınız ilişkilerde hiçbir şüpheye, kuşkuya düşmeden, kendi varlığınızla yaptıklarınızda Allah ile emin olarak yapıyorsunuzdur, amenna. Ama kendi üzerinizde nasıl tecelli ediyorun farkına varamadınız. İki, zatıyla varamadınız, Rabbine geri döndü. Bir, üzerinizdeki sıfatlar gereği, iki, üzerinizde zat olarak olan gereği. Yaşadığımız Hakk olduğu için ona hakkıyla dönmek sadece zatında olur.

Olana varılmaz, sadece olanı yaşarsınız. Yani varmak yolda giderken… Hani bir damlasınız, damla deryaya gidecek, deryada su olduğunu görecek. Ondan sonra bakacakmış ki hepsi suymuş. Bak, bu bir bilinçlenme sürecini anlatıyor. Su olduğunu gördükten sonra zaten her tarafın su olduğunun farkına varır. Ama balık suyun içindeyken sormuşlar, su neye benzer? İnsana sormuşlar, yaşadığını nasıl tarif etsin ki? Yaşam tarif edilesi bir şey değil, yaşanası bir şey. İsimlendirebilirsiniz. Vedud, Rahman, Rahim… Ama sadece yaşamdır. İsimlendirmek ayrı bir şey, bi-zatihi o sıfatları, tavırlar olarak yaşamak ayrı bir şey. Şimdi toparlayayım: Haktan geldiniz, yine Hakk'a gideceksiniz ve her şey aslına rücu eder. Aslına rücu eder tarafıyla baktığınız zaman tutsaklık taraflarımızı bırakmak kolay bir şey değil. İkinci tarafı ise aslına rücu tarafı hak rücusu dediğiniz zaman âlemde ne iş yaparsa yapsın, gönlünde her zaman bir boşluk olur, bir anlam arayışı. Kimim? Ama burada kimim sorusuyla, neyim değil. Kimim? Niye gönderildim, niye

varım? Yani şu koca kâinatın içinde bir ben mi vardım? Batsın bu dünyaya kadar gidiyor bu iş. İşin aslı astarına girdiğimiz zaman insan o anlam arayışını haklı buluyor.

İnsanın maneviyat yürüyüşünde doğaya tutsaklığını belki riyazetlerle aşar, yaptığı nurlanma çalışmalarıyla - ki kırk gün deniyor- iman dolu bir nefesle, ihlâs ile ibadet edenin gönlünde hikmet pınarları açar. Siz bu kırk günü kırk'larca günlere taşırsanız, nurlanmaya başlarsanız, o zaman madde âlemine iyice yabancılaşırsınız, eşyanın tabiatına yabancılaşırsınız. Varlığınız nur keser, o nur kesmesiyle beraber ta-i mekân, ta-i zaman… Yani zaman içerisinde bulunmadan ama ana çıkarak birçok işleri yapabilir, zaman içerisinde birçok işleri çok hızlı bir şekilde gerçekleştirebilir - ki o ana çıkmakla alâkadar bir şeydir- birçok yerden birçok yere istediğiniz anda gidip gelebilir… Birçok yerde aynı anda görünebilirsiniz. Hani diyor ya, cennette öyle köşkler vardır ki her yerde görünebilirler. Bedeninizle cennet köşkü olursanız birçok yerde görünürsünüz. Ben efendime şahit olmuştum bu noktada, enteresan bir vakadır. Bir gün kalbimi kırmışlardı, Kur'an a laf söylemişti birileri. Vallahi hüngür, hüngür ağlamıştım. Hem cevap veremedim diye ağlamıştım hem de insanın sevdiğine bir şey dokunursa insan üzülüyor. Yattım, cevap da veremedim ya. Yani bu nefsimden dolayı değil. Yani ey ahmak, bari bir şey söyleyeydin de hakkı yerine getireydin. Geceleyin bir baktım ki efendim İstanbul'da. Abdullah Değerli Hazretleri, bir baktım gözümün önünde duruyor. Sanrı değil, halüsilasyon değil, bi-zatihi. Şöyle elini uzattı, gözümü kapattı, uyu. Merak etme, yanındayım. Yanına gittim, şöyle bir baktı, "Diyorum ki Allah sana daha ne göstersin? Bir şüphen mi var? Emin ol. Yürüyüşe devam. Ve bir daha kendine böyle şeyleri problem yapıp fazla üzülme. " Ama insan üzülüyor yine de, ne olsun? İnsanız.

İnsanın temelde seyr-ü sefer esnasında yaşadığı, insan olabilmesinin en büyük sıfatlarından bir tanesi vicdandır. Onun için insan günah varlığıdır. Çünkü günah işlemeden vicdan uyanmaz. Eğer vicdanımız olmasaydı da ya ot olurduk ya melek olurduk. Nefsi emmareniz olmasa günah

işlemeyiz, nefs-i emmaremiz olmasa ya ot olurduk ya melek… İçgüdüler zaman içerisinde hevâ ve heveslere, hazlara bürünür. Sadece kendi için olur. Hak için hiçbir şeyi tanımaz. Ve beden evinde kendi ilahlığından başka bir şey bilmez o. Ve o halde var oluşunuz haline nefs-i emmare denir. Sadece kendi için olanlara. Ve bütün tavırlarında kendi içindir. Kariyeri, hırsı, dünyalığı, çoluk çocuk… Çoluk çocuğu bile kendi için yapar yani ha. Hani 10 tane olsun ki baskın gelsin, eskiden, toprak insanıyken. Şimdi, çoluk çocuğum var filan, bak üç tane, dört tane. Nefis öyle bir varlıktır ki, ibadet ederken bile kendine varlık çıkarır. Bak, ne güzel zikir çektin. Çektin, Allah için, unut gitsin ya, değil mi?

Boyunduruk altına alınmayı istemez. Gel dersin oruç tutalım hep beraber: Ya boş versene, tansiyon un var, şu var bu var, ne işin var? İçinizde içgüdülerinizle beraber kendi için bir tavrı görürseniz bilin ki o nefsinizdir. Keşfiniz artarsa şekil şemalına kadar görebilirsiniz. İlahi manâda ne şekle bürünebiliyorsa ona kadar da görünebilme durumu var. Veya ibadetler yaparken kendine yine paydalar çıkartır takdir-i ilahi. Bak, şöyle bir mertebeye geldik filan diye… Hani bir taraftan tespih çekerken ya da namazını kılarken ne güzel kılıyor filan ama bir taraftan da kendine pay çıkarma. Her ne verilirse verilsin, o bir melekenizde uyanışa sebebiyet verir. Ama nefsiniz onunla kendine varlık verirse onunla takılır kalırsınız. Efendiler onun için demişlerki; ya şeytanda takıldın, ya kerameti gözüne perde oldu, ya sıfatına takıldı, meleğine takıldı. İşin hakikatiyse nefsimizin onunla kendine varlık verişidir. Buradaki nefis, bakın, nefis eşittir şahıs demek. Lügat manâsında. Burada lügat manâsı itibarıyla kullanmıyor.

İnsan öyle bir varlık ki nefsi emmaresiyle, hani hazlar ve menfaatler, içgüdülerle âleme de yönelir, irade de eder ki o irade de Hakk'tandır… Çünkü nefs-i emmarenin altında, boyunduruk altındayken o da Cenab-ı Hakk'ın boyunduruğu altındadır. O tarafı kaçırıyoruz. Hazreti Resulullah buyuruyor. Nefsini kudret elinde tutan Allah'a hamdolsun ki… Öyle bir hadis-i şerif ki… Burada kast etmek istediğim şey nefsin kendisini anlatmak için. Nefsimi kudret elinde tutan... Yani nefsin de yaptığı bir

şey yok. Bir taraftan âleme bağlısınızdır ama ruh tarafınızla da iyilik, doğruluk, güzelliklerle Hakk'a bağlısınızdır. İkisinin arasındaki ilişkide insan tavırlarda var olur. Ve nefsi emmareyle yaptığınız şeylerden dolayı ruhunuz sıkılır, iyilik, doğruluk hali oluşur ve vicdan melekesi sizde uyanır, neden yaptım bunu? "Kendini levm eden nefse and olsun ki!" Kendini levm eden şu demek: Pişman olan, vicdan sahibi olan nefs. Çünkü vicdan melekesinin bir hassasiyeti var. Vicdan sıfatıyla belirlenirse, anlatılmak istenirse, eğer bir şey yaptınız da ilahiyata dokunan bir şey, varlığınızı, asliyetinizi örten bir şeyse ve varlığınızda bir ıstırap hissediyorsanız, kendi varlığınız üzerine dönüp bilincinize konu ediyorsanız, işte o zaman vicdan melekesi var.

Izdırap duyarak, pişman olarak yaptıklarınızı kendi bilincinizin önüne koyuyorsanız, yaptıklarınızı kendinize ayna yapıyorsanız ve onun üzerinden kendinize dönüyorsanız - ben niye yaptım?- dönüşümün birinci basamağıdır bu; aslına rücu eder. Haktan gelmiş ya, vicdan melekesiyle aslına rücu başlar. Birinci basamağı geçen sohbetlerde söylediğimiz gibi duadır. Duası olmayana icabet edilmez. Onun için dua edin. Kullarım benden sana sual ediyorlar, söyle onlara; Ben onlara yakınım. Ne kadar yakın? Şah damarından daha yakın vesaire… İki kişi konuşurken üçüncüsü Hakk'tır; Siz atarken siz atmadınız, Allah attı; Siz öldürürken siz öldürmediniz, Allah öldürdü. Görmüyor musunuz ki her şeyde Hakk veriyor? Yakın. Ne kadar yakın? Hak, o yakınlıklarda kulum diyor, dua ettiğinde duasına icabet ederim. Duanın hakkı şudur: Bir, muhabbet açılsın. İki, Allah'ın ispatıdır. Çünkü duanın kabulü Allah'ın ispatıdır demiştik. Bir kişi dua ettiği zaman, yakınlığını gösterir, ispat eder. Burhan olur, mucize olur. Duanın kabulü kula mucizedir. Bir dua ettiniz ya… Alın size mucize, duanız kabul oldu. Kabul olduğu zaman Allah'ın ispatıdır bu işte. Onun için birisi Allah'ın ispatını ararsa; dua et de! Samimiyetle ederse eder, etmezse de kabul eder etmez, o da onun bileceği bir şey. Duanın kabulü Allah'ın ispatıdır ve duanın kabulünde Cenab-ı Hakk ile kul arasında muhabbet vardır.

Bir gün efendimin yanında oturuyordum. Otururken baktım, Dönerci

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Mehmet kardeşimiz var. Babayla otururken bazı konular konuşurlar, ben de kulak misafiri olurum. Abdullah Ağabey dedi, dün Allah ile konuştum. Bunlar var ya, neler yaptılar neler, hepsine beddua ettim. Allah'a dedim ki böyle, böyle... Orada bir kardeşim daha var, kıkır kıkır gülüyor bu anlatırken. Allah'la konuşmuş ya arkadaş. Hani, sallıyordur o yani. Şimdi onun gülmesine güleceğim ama ortada bir hikmet dönüyor, ben de ona vakıf olmak için kendimi geri tutuyorum. Kendimi de zor tutuyorum, sallıyor ya… Şöyle bir baktım, hakikaten de konuşuyor dedim. Dua ediyor. Ama Allah onunla konuşuyor mu, konuşmuyor mu ayrı mevzu! O Allah ile konuşuyor ama duanın kabulü Allah'ın kuluyla konuşmasıdır. Kulum, ben senin yanındayım, ben seni görüyorum, ben seni duyuyorum. Hangi sıfat üzeri dua ettiyseniz o sıfat üzeri de tecellisiyle size tavırda bulunur ve o sıfat üzeri şehadet edersiniz ona… Mesela bir sıkıntıdasınız, değil mi? Dua ettiniz, o sıkıntıyı giderir. Nâfi olarak size yakındır. El Nasir olarak size yardımcıdır, yardım etmiştir. Muciptir, icap etmiştir. İcap eden neyse duanızın kabulüne, onları da halk etmiştir.

Şimdi, halk ettiği sebepleri mi göreceksin, yoksa duanı kabul eden Allah'ı mı göreceksin. Tevhit duanızı kabul eden Allah'ı görmektir. Bu gözlerle görüş değil ama iman dolu bir bakışın görüşüdür. Ya abi duamızı kabul ediyor ama bir tane etti, tesadüftür. İki, üç, dört, beş, altı, tesadüfe yer bırakmaz. Ve hepsi size kendi varlığının ispatıdır. Ben sana yakınım.

Efendim, seçimimiz Hakk'ın seçimiyse, dua niye? Dua kul ile hitap-muhatap ilişkisinde zorunludur. Dua istekte bulunmak demektir aslında bir nokta. Hacetini gidermek için istekte bulunuyorsun, değil mi? İstek, irade sıfatıyla Hakk'a bağlıdır. Dua ederken sizden isteyen Allah'tır. Kabul etmeyeceği duayı kuluna istetmez. İstetmez. İlle kabul olacak duayı istetir ve istediğiniz kabul olandır. Efendim, görmüyoruz ama? Ahirette de verebilir. Yani duanın kabulünün ne zaman çıktığı da önemli… Burada mı verecek, ahirette mi verecek, olabilir. Şöyle bir rivayet var: Bazen olur ki kul duasının karşılığını burada bulmaz, ahirette Cenab-ı Hakk ona sonsuz rızık kapıları açar. Ve der ki, Ya Rabbi, ben bunların amelini işlememiştim. Bunlar senin yaptığın dualarının ve

niyetlerinin karşılığıdır. İlla duasını kabul eder, muhabbetini sunar ve illa kabulüyle de ispatını gösterir. Yani "ben varım". Dua Allah ile muhabbet etmektir ve isteyen Hakk'tır. Sizden isteyen Hakk'tır. Ben şu ana kadar dünyalık hariç, kabul olmayan duamı bilmiyorum. Onun için her duamın kabulünde Cenab-ı Hakk'ın ispatını diliyorum.

Bu muhabbete açılır, sıcaklık getirir kalbinize. Birinden istiyorsunuz, veriyor. Hani çocuk babasından bir şey istiyor, veriyor ya, onunla muhabbet oluşuyor. Aynı, fark eden bir şey yok. Rabbinizden istediği zaman size verdiği sürece hep Rabb'inizdir… Ona sıcaklık duyarsınız, muhabbetiniz artar. Vermeyince? Nasreddin Hoca'nın fıkrasına döner o zaman. Komşusundan kazanı istemiş, içine de tencere koymuş. Hoca bu ne demiş, kazan doğurdu komşu demiş. Aradan gün geçmiş, yine istemiş. Bu sefer kazan gelmiyor. Komşu dayanamamış kapıyı çalmış, hoca şu kazanı versene demiş. Öldü demiş. Yahu kazan ölür mü? Doğurduğuna inanıyorsun da öldüğüne mi inanmıyorsun? Yani verirken Rabbiniz de vermeyince mi Rabbiniz olmuyor? Belki de vermediği şey sizin hayrınızadır. Musa'nın bir kör hikâyesi vardır. Diyor ki, ya Musa, söyle bana Rabbin gözümü açsın. Gidiyor, istiyor, bir bakıyorsun eşkiyabaşı kesiliyor. Onun kör olması onun nefsine daha hayırlıdır diyor, ya Musa.

— Dua şekli olarak bir eller açılarak yapılan dua var bir de secde anında yapılan dua deniyor ya?

Evet, ağlayarak yapılan, samimiyetle yapılan dualar direkt kabuldür.

— Gün içinde içimizden geçiyor, o da dua niyetine geçer mi? Mesela toplum içindesiniz, içinizden geçiriyorsunuz. O anda elinizi açmamış halde, içinizden konuşuyorsunuz ama…

Önemli olan kendi üzerinizde Rabbinize dua etmenizdir zaten. O da geçerlidir. Yani yeter ki duada samimiyet olsun. Eğer samimiyseniz zaten hangi düizeyde yaptğınız, şekil önemli değil. Allah suretlerinize bakmaz, özlerinize bakar. Yaptığınız ameller niyetlerinize göre ölçülür. Şimdi dua

ediyorsun ama ha şekli böyle ha böyle fark etmez. Önemli olan oradaki niyet… Niyetiniz saf, ihlâslı ise orada kabuldür.

—*Peygamber efendimizin hadisi varmış, elleri özellikle böyle*…

O acziyetini sunmaktır. Şimdi romantikler şöyle diyorlar: Dua ettiğinizde avucunuzu açtığınızda duanın kıblesi göklerdir, semadır, onun için. Değil, acziyetinizi sunuyorsunuz. Avuç açmak acziyetinizi sunmak demektir. Toplumun, kültürün kendisine de bu söylem yerleşmiştir. Avuç açan birisi olduğu zaman acziyetini sunmuştur. Dua acziyetini sunmaktır, duanın temelinde de bu vardır. Çünkü aciz düştüğünüz bir sıfatın hakkını istiyorsunuz. Ya Rab, bundan yana aciz düştüm diyorsunuz. Bakın, dua ederken Rabbi Rab sıfatıyla zikretmiş olursunuz. Aynı zamanda onu takdir-i ilahi ulûhiyeti gereği Allah olduğunun zikriyle de muhabbete erersiniz. Çünkü dua ederken Allah, Allah diyorsunuz. Bir taraftan Rab sıfatıyla döner, bir taraftan Mucip sıfatıyla icabet eder. Tevvap sıfatıyla size yönelir. Ve duada aynı zamanda ulûhiyetiyle size yakınlığını gösterebilir ama aynı zamanda duanın kendisinde ulûhiyetten çok rububiyet sıfatları vardır. Sizi mürebbi olarak kuşatır. Duanın kabulüyle de sizi mürebbi olarak kuşattığını gösterir. Dua edilirken ha böyle olmuş ha şöyle olmuş fark etmez. Ama en güzeli acziyetini sunmak! Bazı inançsızlar şöyle diyor: Gökteymiş ya, hani avuç açıyorlar bak uzaktakilere filan. Değil… Rabbin huzurundasınız ve temsili olarak avuç açıyorsunuz, acziyetinizi sunuyorsunuz. Ve dua ederken acziyetinizi sunmuş halinizle artık. Yani bir şey isterken o sıfatın acizi olduğunuzu zikrediyorsunuz. Ve Allah'ı sultan sıfatıyla da yâd etmiş olursunuz. Yani hali olarak da sultanlıkta zikretmiş olursunuz. Neden? Ben acizim, veren sensin. Hani diyor ya Yunus: Ya Rab senin bir ismin Kerim iken ben gidip kimden isteyeyim? Kerim olan sen iken ben gidip kimden isteyeyim? Kendisinde yok. Avucunu açıyor, Allah'ı kerim sıfatıyla zaten zikrediyor.

Şimdi toparlayalım bir parça: Hak'tan geldiniz, Hakk'a döneceksiniz; her şey aslına rücu eder. Hakka dönüşün birinci veçhesi, aslına rücunun birinci veçhesi kulun kulluk perdesi altında evvela iman edişi ve dua edişi imanıyla. Yaptıklarından dolayı geçmişini önüne alışı ve vicdana gelişidir.

Onun için, o vicdana geliş mertebesi için Cenab-ı Hakk buyuruyor. Kendini levm eden nefse ant olsun ki… Ve insanlığımız orada başlıyor. Ondan önce beşerdik. Nefs-i emmarede eşya ile eşyaydık. Evet, tavırlarımızda yine Hakk vardı. Hakk bize yakın, ama biz ona uzaklardan uzak idik. Ve nefs-i emmareyle beraber, âlemde elbette ki beşeriyetimiz gereği üzerimizde Hakk tecelli ediyor olsa bile bir sıfatı gereği O'nu yaşıyor olsak bile Hakk'ta örtülü olarak hep ben, hep beni yaşıyoruz. Elim bir noktadır, onu cahiller çoğaltmıştır, o cahillerin çoğalttığı şey, cahillerin çoğalttıkları neyse kendi benliklerinde noktalanır. Yani yaşadıkları hiçbir şeyi Hakk'a atfetmezler, kendi nefislerine atfedeler. Kariyeriyle kendine varlık verirler. Vallahi altı ay boyunca irade ettim ya, nasıl çalıştığımı bir Allah bilir, bir ben bilirim. Sonunda bir tokat, sen mi yaptın biz mi yaptık? Verdik ya, eyvallah dedim, eyvallah…

Vicdan ikinci mertebedir ve insan olabilmemizin temel dinamiğidir. Vicdanı olmayan insan olmaz, adamdır. Hani bir hikâye vardır: Oğlum sen adam olamazsın da, ben o hikâyeyi değiştireyim. Adam gidiyor vali oluyor, kadı oluyor filan oluyor. Ayağına kadar babasını getiriyor. Bak, insan olamazsın dedim evladım, ben sana vali olamazsın demedim, insan olamazsın, insan vicdanıyla başlar, insan olmaya. Hüviyette Hakk'ı vicdanıyla bulmaya başlar. İyiliği, doğruluğu güzel sıfatları… "Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanın, sıfatlarıyla sıfatlanın"ı vicdanı üzerinden bulmaya başlar. Çünkü vicdan dediğiniz anda bir, kendi üzerinize döndünüz demek. İki, hadlerinizi artık biliyorsunuz demek. İnsan hadler babındadır, sınırları olur, sınırlarını biliyordur artık. Bu hangi esmanın tecellisidir, Adl esmasının tecellisidir. Ne zaman adalet yüreğimizde, vicdanda tecelli eder, işte o zaman hakkaniyet düzeyinde yaşamaya başlarınız. Her şeyi Hakk'tan bildiğiniz için sınırlarınıza dikkat eder, başkalarının da sınırlarına dikkat eder, başkalarının sınırlarını kendi sınırlarınızdan daha yetkin, iyi görür, onlara hürmeten daha çok hizmet edersiniz. İşte o zaman gerçekten insan olmaya başladınız.

Ebu Hureyye'nin karnı açmış, Resulullah'ın yanına geliyor. Takdir-i ilahi, Resulullah anlıyor. Diyor ki, Ebu Hureyye'yi misafir etmek isteyen var

mıdır içinizde? Bir tane esnaf ben ederim diyor. Her neyse, ben önden gidiyorum, namahremdir diyor, eşime söyleyeyim. Eşine söylüyor. Ebu Hureyye gelecek, nasılsa karnımız doydu, bugünkü nafakamızı aldık. Onun karnı açmış. Bu nafaka ancak ona yeter. Ben çağırdım ama hiç yoksa diyor şöyle yapalım: Sen de ben de o karanlıkta yiyormuş gibi yapalım, o da bir güzel karnını doyursun. Aynı şekilde tatbik ediyorlar olayı. Reslullah'ın huzuruna geldikleri zaman Resulullah şöyle buyuruyor: Siz dün gece ne yaptınız ki sizin üzerinize ayet indi: Yani nüzul sebebi o. Kerimliğe, cömertliğe bak. Orada kerim olan Allah, o kerimliğinden nasip vermiş, o hesapta onu yaşıyor. Nefsi emmare buna müsaade edebilir mi? İmkân mı var? Ayet şu: *"O müminler ki mümin kardeşlerinin nefislerini kendi nefislerine tercih ederler."*

İnsanlık yürüyüşünün dört basamağı vardır demiştik. Bir, doğası gereği yaşaması; doğası gereği taklitte yaşaması… İki, o taklitte yaşarken benliğe taşıması; eşyayı taklit eder, onu taklit eder… Yaşaması veya özgün iradesini bulduktan sonra o iradesi üzerine yaşaması. Burada insanın tarifine gelince insan özgür varlıktır deniyor ama özgürlük zaten seçimde hak ise zaten Hakk seçiyor bizden! Burada özgürlük nedenini yaşamakla alâkadarsa nedeninizi yaşadığınız zaman özgürsünüz. İnsan ise fıtratı gereği Hakk'ı yaşamak zorundadır. Yaşamazsa eğer şöyle diyor: "Onlar hayvan gibidirler, değil, hayvan gibi bile olamazlar. " Çünkü nedenli yaşıyor. Taş gibidirler, değil, taş gibi olamazlar. Çünkü "nice taş vardır ki üzerinde ab-ı hayat akar, onlar taş gibi bile olamazlar. " Buna iblis deniliyor. Yalana düşen. Kendi öz varlığına yalana düşen… Bir varlığı yaşıyor ama yaşadıkları şeylerle kendine varlık verirken yalana düşüyor. İşte o zaman her şey onun için yalan. Dünya yalan, o yalan, bu yalan.

Kişi, vicdanıyla beraber âlemi değişmiş, her şeyde Hakk'ın tecellisini esmalarıyla müşahede ediyorsa; "yer değişti başka bir yer oldu" olur. Kendi gönlü değişmiştir… Yoksa güneş yine doğuyordur. İnsanlar yine vardır, herkes kendi ihtiyaçlarında yaşıyordur. Ama siz değişmişsinizdir, bambaşka bir veçheyle bakıyorsunuzdur artık her şeye. O zaman yeryüzü size ibadethane olur. Amellerinizde Hakk'ı yaşamaya

başlarsanız, vicdanınızda kendinizi de sınırlayıp, hakları hakikatleri görüp hakkaniyet üzeri yaşamaya başladığınız zaman eylemleriniz ibadet olur. Ve kalbiniz sadece o an mutmain olur. Ve o mutmainliğin içinde, yani Allah'ın istediklerini yapmaya başladığınızda… Bakın, geçen hafta iki türlü açıklamıştık emri. Birinci emir, her varlığın kendi zorunluluğunu yaşamasıdır. Fıtratı gereği; ağaç ağaçlığını yaşamak zorunda, kader-i mutlak demişler buna. Siz ise hangi biçimde var olduysanız, insanlık biçiminizde hangi sıfatlar üzerinde varlık bulduysanız zorunluluğunuz onu yaşamaktır, daha başka bir şey değil. Ama kader-i muğlâk? Kader-i muğlâk Allah'ta kader-i mutlaktır, yani bilinir. Herkes için takdir edilen bir yazgı vardır. Bu da inanç meselesi… Bunun üzerine de tartışan çok insan var. Konuşulan çok şey var. Benim de bildiğim sadece Hakk'ın takdiri neyse onu yaşadığımızdır. Ben buna iman ediyorum. İman ediyorum diyorum, inanmıyorum.

Çünkü inanmak bilmediğimize karşıdır. İman eminlikle alâkadardır. Eminsiniz. Yani bu televizyonun içinde birileri konuşuyormuş, dünyanın öbür ucunda. Olabilir… Otursunuz bir de kanalları değiştirir izlersiniz. İman eminliktir. Yaşantınızda o kader yazgısının yaşadığınızın bilincine gelmenizdir. Her şeyiniz önceden hazırlanıyorsa neyi yaşıyorsunuzdur? Bir bardağı bile önceki bardağı görüyorsunuz. Bir yıldız bile önceden hazırlanmış bir yıldızı görüyorsunuz. Veya biz istemeden üzerimizde isteklerini irade şeklinde biçimlendiren, hormonlarımızı açan… O hormonların, enerji yoğunluklarının üzerinde bize irade veren bir varlıktan bahsediyoruz. Önceden hazırlanıyor. İç âlemde evvela her şey hazırlanır, biz onun sonucunu yaşarız. Burada ikilik yoktur ama. Sürecin sonunda yaşayan yine kendinsin. O tavrı yaşıyor. Şimdi, tavrın bir öncelik, hazırlanma safhası var, bir de tavrın eylemde sonuçlanma safhası var. Eylemde sonuçlanma safhasını yaşıyoruz. Yani irade ediyor ama eyleme döküyor. Eylemde biz var oluyoruz. İnsanın kendisi, bu bağlamda baktığınız zaman, vicdan tarafıyla baktığınızda yürüyüşünün ilk basamağını edinmiş demektir. Âlemden soyunmaya başlar. Kendini sorgulayan insan, kendi yakasına yapışan insan âlemi bir defa bırakır. Şu yaptı, bu yaptı yok. Günah keçisi aramazsın. Ne ararsan kendinde ara,

kabahati kendinde ara. Hani İstanbul erenlerinden birini anlattık ya, oğlu çuvaldızla tulumları delermiş, kendisine şikâyet etmişler. Efendim, su tulumlarını deliyor, ne yapacağız? Sabaha kadar balık gibi sağa sola dönüyor. Hatun diyor, geceden sabaha kadar kendimi ateşlere attım durdum, lakin kendimde bir şey göremedim. Eğer sende bir şey varsa söyle, bu çocuk neden bunu yapıyor? Bey diyor, komşunun evinde aşerdim, bir portakal gördüm, az bir şey sıktım, bir kamış gibi bir şey gördüm onunla içtim. Git diyor helallik al, ondan sonra çocuk düzeliyor. Ve çocuğa hiçbir şekilde de duyurmuyorlar. Yani kendi kabahatlerini yüklemiyorlar. Sen yaptın… Bak, çocuk neden bunu böyle yapıyorsun diye!

Kâmil olan kendini bilir. Hatasıyla, kusuruyla, iyisiyle, doğusuyla… Ve bilir ki noksanlar üzerinde Hakk'ı yaşamaktadır. Hepimiz noksanlarımızın üzerinde Hakk'ı yaşıyoruz, başka bir şey yok. Beşeriyetimizin gerektirdikleri acziyetimiz, ihtiyaçlarımız üzerine, Cenab-ı Hakk üzerimizde sıfatlarıyla tecelli ediyor. En basiti dua, acziyettir değil mi? Eksikliğimiz… Eksikliğimizi dile getirirken nice sıfatlar tecelli ediyor. Veya Rezzak sıfatı, değil mi? Aciz olmasanız çalışır mısınız? Adalet arayışımız, nefsimizin bir kusuru sonucu çıkmaz mı? Hep noksan sıfatlarımız üzere Hakk'ı müşahedeye taşınıyoruz, Hakk'ın tavırlarını taşımaya taşınıyoruz. Onun için Hazreti Resulullah ahlâkı tamamlamaya geldim diyor. Burada ahlâktan kastı beşeriyetimiz üzerinde hakkı gözetmeye geldim demektir. Halk ve hak tarafınızla uyumlu ilişkiler, Hakk'ı yaşamaya davet etmeye geldim diyor.

Bunu şöyle tarif edeyim: Ahlâkın üç veçhesi vardır. İlişkilerinde uyumlu, tutarlı olmak ama karakterinde tam dengeli olmak… Buradaki denge karakterinden taviz vermeden… Hangi sıfat üzerine yaratıldıysa o sıfatından taviz vermeden hareket etmek. Bir kişi özünde sağlam, ilişkilerinde de uyumluysa o kişi ahlâklı bir kişidir. Adam karakterinde dengeli, prensip sahibi filan, ilişkilerinde uyumsuz… Adam ilişkilerinde uyumlu ama karakterinde değil. Radyonun frekansı gibi her an biçim değiştirebiliyor. Öyle birini gördünüz mü kaçın, çünkü her an zarar

gelebilir. Güvenemezsiniz ki ilişkilerinde uyumlu değil ve dengeli, tutarlı değil. İlişkilerinizde uyumlu, üzerinizde bir sıfat gereği artık Rabbinizi bulduysanız ve onda kararla yürüyorsanız o zaman hak getire sağ salim… O zaman İslâm'ı hakkıyla yaşamaya gerçekten başlarsınız. Üzerinizde bir Rabbi sıfatı gereği yaşıyorsunuzdur, iki, ilişkilerinizde uyum içinde olduğunuz için, barışı, sulhu bulursunuz. Selamet bulursunuz. Ve kul, yalnızca Allah ile selamet bulur, başka kimseyle bulmaz.

Baki olan veçhine yönel. Niye? Fanide selamet olmaz. Faniye her yönelişiniz elinizden çıktığı zaman üzüntü getirir, acı getirir… İşte Allah o zaman size Ed-Darr olarak, El-Elim olarak tecelli eder. İnsana acı veren nedir ki? Beden acısı, iradelerinin yerine gelmemesinin, sahiplendiklerinin elinden çıkmasının acısı, değil mi? Elinden çıkan şeylere en çok üzülen insandır. Hani o Arnavut kadının dediği gibi. Bir ev sahibi oluyor, ertesi gün yanıyor. Hatun, evin yanıyor diyorlar. Dün verdi bugün aldı, zaten O'nun idi… Kaçımız böyle diyebiliriz ki? Sebeplere o kadar bağlıyız ki! Ah, çocuğuma şöyle oldu, böyle oldu… Yahu getir yerine ama put edinme. Paran olsun ama şurada yeri olmasın. Babama sormuşlar, efendi hazretlerine. Efendi demişler, sizde bu kadar servet var, olur mu demişler hani bu yolda. Efendim demiş ki evladım biz buraya koymadıkki, buraya koyduk. Cebini göstermiş. Biz buraya koyduk demiş. Kalbini göstermiş, buraya koymadık ki…

Bilhassa nefs-i emmare düzeyinde insan tam insan değildir. Önemli olan nefs-i emmareyi kemalâta taşımak, insan olabilmektir. Nefs-i emmare düzeyinde insan beşerdir. Ne zaman bir beşer görüyor, müjdeci; sıfatıyla, yaşantısıyla müjdeci; yaşamı mesaj olmuş birisi! Görüşüyor, karşılaşıyor. İster ruhani, ister zahiri, önemli değil… Karşılaşıyor, kendi varlığına ayna oluyor. İşte o zaman o beşerle, yani varlığıyla, yaşantısıyla ona müjdeci olanla kendini bulmaya başlıyor. İşte o zaman insanlık safhasına geçiyor. Çünkü insan olabilmek için yine bir insanlık aynası şart.

Çünkü insan, kendi başına nefs-i emmaresine galebe gelemez. Neden? Çünkü nefs-i emmaresi her zaman baskın gelir. İnsan görünmediği

sürece her şeyi yapıyordur, değil mi? Kendimden anlatayım. Efendimi görmeden önce benim bir Allah'ım vardı. Yukarıdaydı ama iyi bir Allah'tı benimki yine. Yukarıda bir Allah'ım var. Yiyorum, içiyorum; bir hadis-i şerif var, "Az yiyiniz, az içiniz, az konuşunuz." Konuşma, azim Allah, yeme azim Allah. Annem zaten sırf aşçı olarak gelmiş sanki dünyaya, güzel yemekler yapıyor. Bir yemek var ama şimdi yediğimin üç-dört katını yiyorum. Hiçbir şey de yaramıyor. Az yeyiniz; dayanamıyorum yiyorum. Nefs-i emmare ya, içgüdülerime hâkim olamıyorum, yeme güdüsüne hâkim olamıyorum. Sonunda hüngür, hüngür ağlardım, niye yiyorum diye. Resulullah böyle söylemiş, sen neden yapıyorsun böyle… İnsan ne kadar iman etse de kendisine ayna olmadığı sürece kendine sınır vuramıyor. Çünkü insan görüldüğü zaman kendine sınır vuran bir kişidir. O sırada Allah'ın gördüğüne gafilizdir.

Hani bir hikâye anlatırlar. Yakup Aleyhisselam buyuruyor, diyor ki evlatlarım, akşam ziyafet var, herkes bir tavuk kessin gelsin. Herkes geliyor, Yusuf'un eli boş. Sen neden kesmedin deniyor? Nefs-i emmarelere bak, kesmemiş… Efendim, dediniz ki her yerde gören Allah'tır. Her yerde bulunan Allah'tır. Bulunmadığı ve kimsenin görmediği bir yerde kes dediniz. Allah'ın bulunmadığı ve beni görmediği bir yer göremedim ki keseyim. Kendisi üzerinde bulunan Rabbi ile bağlantılı olduğundan dolayı, O'nu zaten hakkıyla müşahede ediyor.

Ben bunu zor anladım. Ne zaman efendime gittim… Şimdi bir velinin yanındasın ki, içini dışını biliyor. Vallahi öyle ya, çok enteresan hikâyeler vardır öyle. Aklımdan bir şey geçirirdim, tak diye suratıma vururdu. Kızım sana söylüyorum, sen işit hesabı. Hep anlattığım bir konu ama yine de bu konu için önemli bir şey; bir baktı şöyle… O sırada aklım, yukarıda bir Allah'ım var ama… Dünyayla oynuyor gibi, işlerini güçlerini görüyor gibi. Herkesin beşeri olarak hüsnü zannın da bir Rabb vardır ya… Hüsn-ü zanda Rabbinizi bir biçime getiriyorsunuz ama bir biçimi Rab etmiyorsunuz, onu söyleyeyim. Eğer bir biçimi Rab edinirseniz o hüsnü zan değil, sui zandır… Ama hüsnü zan, Rabbiniz var ama akıl bu âlemde sonlandırılmış ve başlatılmış. Bu âlemin argümanlarıyla

düşünüyorsunuz. Şekil, şemalde. Hani Musa gibi, Ya Rabb bana görün. Garibim bu âlemin aklıyla düşünüyor. İlla şekilde somut bir şey arıyor. Kelamı, lafzıyla orada kendine aşikâr olanı görmüyor. Musa, ben âlemlerin Rabbiyim dediği anda Rabbiyim lafzı itibarıyla onu hissetmiyor. Hissetmiş olsa bile illa şekil şemalde arıyor.

Tam yanında oturuyorum, şöyle bir baktı; Oğlum dedi, Allah sana neden bu kadar uzak? Pat, uzaktaki Rab gitti. Hani Allah ne yerdedir ayeti aklıma geldi ama o ayeti de hissediyorum. Her yerde böyle bir Rahman-ı Rahim kuşatmış. Yine baktı şöyle, Yavrum dedi Allah sana neden bu kadar uzak. Tamam dedim, yakalandık. Yine bir baktı şöyle, Yavrum, Allah sana neden bu kadar uzak. Her nerede görüysem, görmediğimi gördüm. Çünkü her dilde bir sıfatına şahittim, kulluk perdesinde perdeliydim. Her Allah'ı nerede görürseniz bilin ki görmediğinize, bir tavrına şahitsinizdir. Kulluk perdesinde kendi üzerinde şahsınıza olana perdelisinizdir. Onun için, her nerede gördüyseniz görmediğimi gördüğümün ilk dersini orada almıştım. Şöyle bir baktı, yavrum dedi, Allah sana neden bu kadar uzak. Bir baktım, aynı anda birisi benden bakıyor. Hani bir bakış var, görme değil, bakış… Buna hal-i istiğrak diyorlar, Hintliler gözcü diyorlar. Farklı isimler veriyorlar. Heh, dedi bahçenin sahibi şimdi geldi. O zaman anladım, başka bir yerdeyim. Böyle bir kişinin yanında eliniz ayağınız duruyor. Çünkü yediğiniz ne nane varsa görülüyor. O zaman görüldüğünüzü görüyorsunuz.

Benim eskiden de Rabbim görüyordu ama ben onun gördüğünü görmüyorum. Ben biliyordum ki Rabbim biliyor ama ben onun bildiğine şahit değildim. Bire bir olunca, işte o zaman şahit oluyorsunuz, yüzleşiyorsunuz. Elinizi ayağınızı toparlamaya başlıyorsunuz. Bir ay boyunca soru soruyordum, bir ayın sonunda tık. Tam üç seneden önce konuşamadım. Sadece bazen sorar, sorunun karşılığını isterdi. O şekilde konuşurdum. Nasıl konuşayım? Bazıları der; Rabbini görenin dili tutulur, bazıları der ki Rabbini görenin dili açılır. Benimkinin dili tutulmuştu. Bazısı şevke geliyor, takdir-i ilahi. Ama burada yanlış anlaşılmasın, Abdullah Değerli'ye bir Allah'lık sıfatı yüklemiyoruz. Oradaki

tecelliyattaki edimsellikte Cenab-ı Hakk'ın zuhuruna şahitsiniz. O kelam lafzında, o tavırlarda. Ebu Bekir Sıddık'ın dediği gibi: Ya Resulullah, Allah'ı sende görüyorum… Sen Allah'sın demiyor ki, Allah'ı sende görüyorum diyor. Onda görüyorsanız her şeyde görün. Ama tavrında.

Şimdi, böyle bir Rab ile karşı karşıya kalınca elim ayağım tutuldu. Görüldüğünü görmeye, duyulduğunuzu duymaya başladığınızda, bilindiğinizi bilmeye başladığınızda ne yemek ne içmek kaldı. Boğazımdan lokma geçmezdi, annem hüngür hüngür ağlardı, benim oğlan gitti. Geçmiş olsun… Fatiha'sını okuyan çok oldu. Annelerin hakkı ödenmez, hakikaten.

İnsan görüldüğü zaman hadlerini daha çok biliyor ve o sınırlarda daha çok hareket ediyor. Ama ondan önce, hele bir de azmışsa, hani azgınlar diyor ya… Azim Allah zaten haddi yok ki… Allah onda Rab sıfatıyla tecelli etmiyor ki. Sorumluluklarını bilmiyor ki. O da başka bir esmayla, Kahhar esması, Memat esması, adam öldürür… İnsanları kahreder, duygularını, muhabbetini kırar… Ona da o vazifeyi vermiş, ne yapalım? Aslında işin özü şu; her yere bir katil lazımdır ama o katil sen olma. Her yere bir çakal lazımdır ama o çakal sen olma. Yani her şey yerli yerincedir. Ola ki siz o olmayasınız, insan olasınız.

Özgürlük, insanlığınızı yaşamaktır. Nedeniniz Hakk'sa, Hakk'ı yaşamaktır. Ne zaman hak ile haklaşırsınız? Hakla haklaşamazsınız. Hakkı yaşarsınız. Olan nasıl olabilirsiniz ki? İşte o zaman Allah'ın lütfu ihsanıyla, iradenizde özgür… Aslında burada özgür kavramı bile karşılamıyor. Tasavvufta tek makam bu noktada kullanılır. Cenab-ı Hakk-ı irade etmek, Cenab-ı Hakk'ın iradeleri, emirleri üzeri yaşayabilmek ve o iradeler üzeri Hakk'ın sıfatlarını bu âlemde nedeni Hakk olarak yaşayabilmek. Ne zaman ki kalbinde, amelinde mutmain olursun, amellerinden dolayı kalbinde mutmain çünkü zikri ilahidesin, her eyleminde Hakk'ı gösteriyorsundur. İki, ne zaman ki Cenab-ı Haktan, varlığından eminsin, işte o zaman onunla selamet bulmuşsundur. Ve bütün varlığından rahmet pınarları fışkırıyordur. Yani nur ala nur, nur deryasında yaşıyorsundur, işte o zaman emin adımlarla hakta

yürüyorsundur. İşte o zaman selamet yurduna varmışsın demektir.

Nura varmayan selamet bulmaz. Kendi üzerinde Hakk'a varmayan selametini bulamaz. Çünkü âlemdeki ilişkilerindedir hala. O bölük pörçük fani ilişkilerinde bir ilişkiden bir ilişkiye iken kaygılar, endişeler, elinden çıkışlar, acı çekişlerin içinde yoğrulur gider. Ve biz diyor, "insanı sıkıntılar içinde yarattık." Ve hakikaten insanın mayası, özü sıkıntıyla ortaya çıkar. Bunu da Cenab-ı Hakk yine başka bir ayette şöyle yorumluyor insanı "siz iman ettikten sonra imtihan edilmeyeceğinizi mi zannediyorsunuz. " İmtihan ne içindir demiştik daha önce? Potansiyelinizin açığa çıkması için. Yani bir öğretmen tutuyor soru soruyor. Aslında onun potansiyelini ölçüyor, başka bir şey değil… Potansiyelini açığa çıkarıyor. Ne almış, ne vermiş? Özüne ne yüklemişse başınıza gelen olay o özünüzdeki sıfat neyse, o sıfat üzeri tavırda bulunmanız içindir. Farz edin bir olayla karşı karşıya kaldınız; adalet sıfatındayım ben, adalet sıfatında yoğrulmuş hamurum. Potansiyelim o. Başıma da belalı bir şey geldi. İki kişi kavga ediyor, ben kenara çekilmişim. Adalet sıfatının hükmü orada imtihan edilirken ben; zalimin karşısında durmamdır. Oradaki imtihan, karışayım mı karışmayayım mı? Karışmamak adalet sıfatının gereğini yerine çıkarmaz. Ama karışmam adalet sıfatının gereği içindir.

Bostancı Baba hikâyesi vardır, bilir misiniz? 99 leşi varmış, hünkâr dergâhına gitmiş, tövbe istemiş. Bektaşi Ocağı'na gidiyor, diyor ki tövbem kabul olur mu? Hizmet et diyorlar, ola ki kabul olur. Senelerce hizmet, sonra soruyor, kabul oldu mu? Yine hizmet… Hizmete gelince, himmetin kendisidir mesela. Buradaki hizmet bir kişiye gidip hizmet manâsında kullanmıyor. Allah'ın sıfatlarını yaşamanız iyilik, doğruluk güzellik noktasında çalışmanız sizin kendi nefsinize himmettir zaten. İnsana çalıştığından başka bir şey yoktur. Allah için yaptığınız her türlü gayret, hizmet… Hani diyor ya, bugün benim için ne yaptın? Bir yetimi doyurdun mu? Bir hastayı ziyaret ettin mi? Yani El Şafii olarak ben tecelli ettim mi? El Vedud olarak ben tecelli ettim mi? Yani sevgiyi yaşadın mı? Şifayı, huzuru yaşadın mı? O ziyaretleri de ben meleke hallerimle,

tavırlarımla sende tecelli ettim mi? Benim için bugün ne yaptın? Bir hastayı ziyarette, bir insanı sevmekte Cenab-ı Hakk'ın tavırlarına hizmettesinizdir. İşte o hizmet nefsinize, varlığınıza himmettir.

Bostancı Baba'nın 99 leşi var ama bir türlü af yok. Baba da demiyor ki affedildin filan. Yanıyor da yanıyor garibim. Pişmanlık ateşi, hizmete devam… Arada yokluyor babayı, hizmete kabul olduk mu? Tövbe oldu mu? En sonunda ateşten bir kor çıkarıyor, odun. Evlat, al bunu, filanca yurda verdim seni. Ne zaman bu yeşerir, o zaman affedildin. Bostancı Baba da yoldan geçenlere ikram eder, yedirir içirirmiş. Her gün de bakarmış, yeşerdi mi yeşermedi mi? Günler geçiyor, artık bir taraftan da gına geliyor yani. Adamın biri geliyor, illa bir şey ikram edecek. Adam vaktim yok, illa gideceğim diyor. Ne yapacaksın? Filan yerde iki tane köy var, benim sevdiğim bir kız var. Onu başka bir köye veriyorlar, iki köyü de birbirine bırakacağım. Yani nifak sokacağım. Bir bakıyor, halen yeşillenmemiş. 99 leşi var, nasıl olsa af olmadı, bir fazla bir eksik önemli değil diyor. Küt diye bir vuruyor kafayı, dönüyor bakıyor yeşillenmiş. Eskiden kendi nefsi için öldürüyordu, şimdi kendi nefsi için öldürmedi, aradaki fark o. Mematmış ya, Azrail'miş. Ama hakkıyla Azrail…

Şehitleri, gazileri düşünün. O kadar insan öldürürler, katil olmazlar ama. Gazidir dersin… Amelleriniz niyetlerinize göre ölçülür. Esmasının hakkını veriyor o sırada. Allah içine çekiyor. Ne zaman ki Allah'a yöneldiniz, tövbe ettiniz… Tövbeniz ne zaman makbuldür? Bir, nasuh tövbeyle tövbe ettiniz, artık bir daha yapmadınız, makbuldür. Cenab-ı Hakk kefaret olarak kulun o sözünü alır, bir daha o günahı ona vebal olarak vermez. Yani sorgu, sual, ceza hakkı kalkmıştır. İki, izi kaldığı için sizi asli varlığınızdan örtmüştür. Yani 99 leş öldürmüş ya, asli tavrından yapmamış bunu, kendi için yapıyor. Hakk için bir şey yok. Ne zaman ki Hakk içine çeviriyor, o esma ortaya çıkıyor eyleminde, işte o zaman tövbeniz tam yerini bulmuştur. Siz yaptığınız günahlarla Hakk'a örtüktünüz. O günahlar üzerinden aslınıza rücu ederseniz, ne zaman o günahlar temizlendi, affolundu diyeyim, affolunduktan sonra onları yaptığınız eylemlere asliyetiyle yapmaya başladınız, artık o eyleminizde

sadece Hakk vardır. İşte o zaman döndünüz.

Farz edelim İsmail Emre'nin esması Hayy… Şimdi onun tövbesi nasıl olacak? Şimdi bir şeyler yapmış, tövbe olması lazım değil mi? Hayy'a varmak için inanç lazımdır. Bir kişinin sıfatı Hayy ise Allah ona aşkının doruğunda verir. Ama ondan önce belasını kul aşkı diye verir… İsmail Emre illa kul aşkından geçmiştir. Sonra kul aşkından geçtiğine yanar. Tövbe eder yani, senden başkasını sevmem, sevdirme beni kimseye. Ne zaman ki o kul aşkından geçtikten sonra, Hayy'a geçtikten sonra sevenin Hakk olduğunu görür, hem onu hem onu hakkıyla görür. Meğer o 99 leş, bir leşi hak sıfatına varması içinmiş. Meğerse bir aşk o ilahi aşk üzere Hayy'a varması içinmiş. İşte o zaman Cenab-ı Hakk o sıfatını, esmayı hassınıza, o burcunuz dediklerine hakkıyla varmış olursunuz. Onun günahını, örtüklük halini işlemeden o sıfata geçiş olmuyor kolay, kolay. Mesela Malik-ül Mülkten bahsedelim. Adam hırsız, sahipleniyor, malik-ül mülk. Cimri, malik-ül mülk, bebek de öyledir. Hemen sahiplenir alır… İnsanoğlunun en temelde belirleyici sıfatı da malik-ül mülk esmasının tecellisiyle alâkadardır. Sahiplenme…

İnsanlık tarihine bakın, bütün savaşlarda, bütün yaşam hallerine bakın, hepsi sahiplenmeyle alâkadar. Sahiplendikçe ben olurum. Sahiplendikleriyle ben olurum. Ama öyle bir sahip düşünün ki sahiplenemiyor. Aidiyet hissiyatıyla sadece kul oluyor, kul. Kul olduğu zaman sahibinizi bulduğunuz zaman sahiplenecek bir şeyiniz kalmıyor. Hakk'a vardığınızda malik-ül mülk esmasıyla sahipleneceğiniz bir şey kalmaz, sizden sahiplenen O olur. O zaman ol dediğiniz olur. O zaman ağzınızdan çıkan olur, istisnasızdır bu. Çünkü hakkın dışında bir şey söylemezsiniz ki olmamazlığı olsun.

Aslında Hakk'tan gayrı bir şey yaşamıyoruz. Sahiplenmelerle başlayan insanlık yürüyüşü, en sonunda sahiplenmemesi gerektiğinin, Hakk'a ait olduğunun bilincine doğru taşınıyor. Gelecek hafta inşallah aidiyetlerle beraber, Ali Şeriati'nin söylediği dört şıkla beraber seyr-ü seferde insanın halleri ve seyr-ü seferde Hakk'ı nasıl yaşıyor, nasıl yaşamıyor, nasıl örtük oluyoruz nasıl olmuyoruz; insanı farklı veçhelerden görmeye

devam edelim. Ama temeli, ilahiyattan baktığınız zaman, insanın üzerinde iki sıfat tecelli eder ki hayatını belirler. Mu'dil ile Hadi. Muzil ile Muis, Mu'dil ile Hadi. Bu iki sıfat üzeri insanlar yaşar. Kimi Mu'dil'den nasiplidir, kimi Hadi'den. Kimi de Rahman nefesiyle Hadi sıfatında yaratır ama kalbinde iman yoktur, Mu'dil'dir. Hani Mu'dil sıfatıyla, mudil delalete sürükleyen, hadi doğru yolu gösteren manâsında…

İnsanoğluna doğru baktığınız zaman Rahman tecellisiyle her şeyi örnekliyor değil mi? Bir helikopter yapıyor, uçağı, denizaltı yapıyoruz; kopyalıyoruz. İnsan birbirinden de kopyalıyor. Samsung'a bir milyar dolar ceza vermişlerdi, kopyalıyor diye… Yeğenim Vestel'de çalışıyor. Hiç üretmiyoruz, kopyalıyoruz diyor. Alıyoruz, parçalıyoruz, kopyalatıyorlar bize. Yani kopyalayarak Allah-ü Azimüşşan bize doğru yolu gösterir. Ta ki kendimizi bulana kadar. Ondan sonra Allah mukallitleri, taklitçileri sevmez diyor. Çünkü kopyalamak bir nevi hırsızlık gibi… Hani Ya Rab, ben de insan yarattım. Kendi toprağında yaratsaydın ya… Zaten örneği var, kopyalama. Başka bir şey yaratsaydın, yapamaz.

İkilik yok ki… Ne yapıyorsak yaptığıdır. İnsanlık tarihine bakın. Kendi başına iş yapan var mı? Onları alınlarından yakalamışız diyor, başıboş olduğunu mu zannediyorlar. Müthiş bir ayet ya… Gelecek hafta mudil, hadi, muiz, muzi sıfatları, yani zillete düşüren, izzet veren manasında. Bu sıfatları zevk ederiz, bununla beraber insanlığa bakarız. Ama burada önemli olan nefis, akıl mertebeleri devreye girer… Hani şuurlanma düzeyince akl-ı maaş, akl-ı meat, akl-ı ruh, akl-ı nur, akl-ı sultan, akl-ı küll… Bu gibi mertebe düzeyleri koymuşlar efendiler. Aslında bilinçlenme mertebeleri veya nefis mertebelerimiz… Hani nefs-i emmare, nefs-i mülhime, nefs-i mutmaine, nefs-i raziye, nefs-i marziye, nefs-safiyye, son mertebesi nefs-i kemaliyedir. Bunun gibi birçok hal var, inşallah bunları da konuşuruz.

Esma tecellisinde unuttuğumuz bir şey var. Fena tecellisi, bekâ tecellisi diye, ayetlerde de bu olur. Mesela fenasında şöyle anlatayım. Rezzak iken sizden eğer birine bir şey veriliyorsa sizden Rezzak oluyor. Kulluk bilinciyle her esma müşahedeniz esmaların fena seyridir. Ama bi-zatihi

sen atmadın Hakk attı mahiyetinde, Hakk'ın verdiği gibi, Hakk'ın sevdiği, Hakk'ın bildiği gibi bilmeye başlarsanız o esmaların bekâ tecellisidir. Yani bekâsından yaşıyorsunuzdur onu. Esmaların böyle bir tarafı var, yani fena ve bekâ tecellisi diye ayrıştırmaları var. Bu ayrıştırma için de geçerli seyr-ü seferde… Efendiler bunu da çokça zikretmiş.

Gelecek hafta insanı konuşalım, bayramdan sonra inşallah, Abdulkadir Geylani'nin kitabına başlayalım. Bakalım ne çıkacak.

Cümleten Allah'ın selamı üzerinize olsun. Güzel bir Kurban Bayramı gelir, inşallah bu güzel Kurban Bayramı'yla vatanımız selamet bulur. Vatanımızın selametiyle beraber görürüz inşallah. Dualarınızı eksik eylemeyin, ben de duacıyım.

13. 10. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları
Halil İbrahim GENÇ

Mevcudun kendisini Hakk'laştırırsak Cenab-ı Hakk'ın varlık sıfatlarına aykırı hareket etmiş oluruz. Tecellisinde zuhura o zaman nasıl şahit olacağız? Hz Ali onu söylüyor zaten, "İman dolu bir kalp ile şahit oluruz" diyor. Yani Cenab Hakk'ın varlığına tavırları üzerinden şahit oluruz, o da iman dolu bir nefes ile bir bakış ile olabilecek bir şey. Bu nasıl gerçekleşir, iman Allah'a yakin kılar, çünkü imanın kendisi eminliktir. Yani iman- mümin-emin. İman ettiğimiz ne ise ondan eminizdir. İnanmak demiyorum, eminlik. Şüphen yoktur orada. Şüphen yoktur, sana bakış açısı, bir görüş açısı getirir o. Yani iman eden bakış açısına sahip olur. Emin bir bakış açısına sahip olur ve âlem üzerinde ki tecellilerinde; bir, sünnetullahda ki yani bu yasalar Allah'ın yasalarıdır, manâsında şahittir, bu aklen bir bilmedir, ama ayn-el yakin. Hakk'el yakine gelince bu da deneyimleyerek bilmektir ki bu Allah'ın lütfü ihsanı ile talim etmekle alâkadar muhabbette ama sevgi, aşk, talim etmekle alâkalıdır.

Kişi ve Allah-u âlemi iki türlü görür.

1-Gönlüne iman verir ve kendi sevgisini verirse, kendisini gösterir. İnsana göre ama. İnsana göre Allah âlemlerde gaybdır, iman dolu bir nefes verdiği zaman âlemlerde zahir olur. Ama âlemlerin kendisi olarak değil, tecellilerin kendisi olarak değil; çünkü tecelli kendisini gösterir, Hakk'ı göstermez, Hakk'ı işaret eder. "Ya ben her şeyde Allah'ı görüyorum"; bir hüsn-ü zandır o. Her şeyde Allah'ı göremezsin. Yani bardak bardaklığını gösterir, güneş güneşliğini gösterir. Şöyle görüldüğünü söylüyorsa doğrudur; "iman dolu bir nefes ile her şeyi var edenin Hakk olduğuna şahidim, sünnetullah da iş görenin Hakk olduğu

bilinci ile O'na şahidim" derse amenna. Buda Rahman Suresine gittiğin zaman "Bizler sizlere yol vermiyor muyuz, gemi vermiyor muyuz, su vermiyor muyuz, gemilerde yüzdürmüyor muyuz" yani Rahman sıfatı ile şehadet ederse. Ama yine de bir fiil var bak; "yol vermiyor muyuz, su vermiyor muyuz, yağmur indirmiyor muyuz?" Hani "yağmuru yerde tutsak, gökte tutsak, gidin kendinize su verecek bir Rab bulun" diyor mesela. Bakın fiilde konuşuyor, çünkü yasalarını fiilde işletiyor. Yani fizik yasalarının tamamı bir işlev! Fizikten tutun kimyaya kadar... Her neyse zuhura geliş iman dolu bir nefes ile gerçekleşen bir şeydir.

Allah'a olan muhabbet ne kadar şiddetli ise ve o muhabbetin getirdiği iman da ne kadar şiddetlense, eminlik, ne kadar kati bir ikrara bürünürse, ha o zaman sünnetullah da değil, mevcuda da değil, mevcuda da aşkın bir bakışın oluşur. Yani eşyaya değil, eşyanın tabiatına aşkın bir bakışın oluşur. Eşyayı değil, eşyanın kendisinde tavırlarda bulunana şahit olursun. İşte o zaman sana zahir olmuştur. O zaman kendisini kuluna izhar eylemiştir, görünmüştür. Yani dua edersin, duana icabet eder. Hangi noktada icabet eder; hangi noktada dua ettiysen. Duada mucib esması ile icabet eder ama aynı zaman da Rab olmuş olur sana. "Ben seni gören, seni duyanım, seni bilenim" Ama sen burada duanın sebepler noktasında oluşuna değil, "Rabbim Sen verdin" noktasına gidersin. Ona şükür edersin yani aciz kaldığın noktada.

Abdülkerim Cilli Hz. nin söylediği bir sözü duymuştum; Cenab-ı Hakk birine bir iş yaptırırsa onun hoşnutluğunu verir. Diyor ki Azazil inkâra sevk edildiği zaman orada onun hoşnutluğu da beraber verildi. Yani yaptığı işten hoşnuttu, memnundu, razıydı. Ve Azazil onu da dile getiriyor zaten, Tavasin'e baktığınızda "Sen dedin ki Ben'den başkasına secde etme, bende Sen'den başkasına secde etmiyorum zaten" diyor. Yani Senin sözünü dinlemiş oldum, gibi. Ben burada ki hali merak ettim dedim ki "Ya Rabbi bu nasıl bir haldir?" Yani hem yoldan çıkıyor, hem ona bir sevinç vermiş oluyorsun. O sırada bir hata yaptım, hatamın nefs-i emmaremde sevinci uyandı. Soru soruyorsun, başına getiriyor, talim ettiriyor sana, cevap veriyor. Ha dedim bu böyleymiş, Ya Rabbi benden

uzak eyle bu hali. Şimdi birisi ile muhabbet ediyorsun, diyaloğa giriyorsun, soruyorsun cevap veriyor veya çok gecem olmuştur başıma yastığa koyardım, soru sorardım, bu böyle mi derdim, cevabı gelirdi, öyledir veya değildir. Diyaloga geçiyorsun, hitap-muhatap ilişkisi, muhabbete başlıyorsun.

Muhabbet sıfatları üzere olabiliyor, ayetleri üzerine olabiliyor, yani ayetlerin yaşantısında tecellisi, sıfatların yaşantıda tecellisi, esmaların yaşantısında tecellisi. Bi-zatihi yaşamın kendisinde tecellisi, bi-zatihi muhabbete başlıyorsun, kul ile Hakk. İşte o zaman, sana kul olduğun zaman zuhur ediyor. Kendini sana gösteriyor, kendini izhar ediyor. Ama kul olmadığın zaman yani iman ile muhabbetle kul olmadığın zaman Allah âlemlerde gaybdır herkese. O kadar aşikâr, o kadar gayb. Hz. Mevlana der ki, Ya Rabbi bu aşikârlığına şaşmıyorum, bu aşikârlığın içinde nasıl saklanıyorsun ona şaşıyorum. Çok basit, herkese bir nefs-i emmare vermiş, herkes ben yapıyorum, ben, ben. Kişi ve sebepleri Allah ile arasına koymaktan Hakk'ı göremiyor. Böyle bir durum söz konusu… Cenab-ı Hakk'ın fiillerinde, tavırlarında zuhuru, kendini izhar edişi, görünüşe getirişi, iman dolu nefesedir. Allah Bir'dir, o Bir olanı yaşıyoruz hep. Yaşantıda zahir olur. Ayn-el yakin, çünkü fiilde bulunmak yaşamak demektir.

Mesela hep zevk edilen bir Hâdis-i Şerif vardır, Cenab-ı Hakk Hâdis-i Kudsi olarak Resulullah dilinden der ki, "Âdemoğlu Dehr'e küfr ediyor, âzametime dokunuyor, Dehr benim." Yani zaman benim. Burada zaman geniş anlamda kullanılıyor, vakit anlamında kullanılmıyor.

Zaman dediğimiz fizik de genel hareketlilik olarak baktığımızda iki türlüdür.

—Birincisi; birinin kendi varlık zamanı, mevcudiyet zamanı.

—İkincisi; bulunduğu sistemde ki zaman ve koşullar.

Fizikte zaman, maneviyatta yaşam var. Cenab-ı Hakk faili mutlak,

yaşayan O. O zamanın koşullarında öyle bir yaşamda tavırlarda bulunuyor kendisi, bu zaman da başka koşullarda insan üzerinden ahkâm kesiyor, ahkâmını değiştiriyor, yaşam tavırlarında bulunuyor. Bu ne kadar kötü bir zaman, ne kadar kötü bir dünya, batsın bu dünya… Yaşayan benim diyor, bana küfr ediyorlar.

—Hayvan mekândadır, insan zamandadır. İnsan mekândan zamana mı geçer?

Hayvan mekândadır derken, bilincin odaklanması hali, yani eşyanın tabiatı üzerinden, nefs-i emmare üzerinden varlık bulması ile alâkadar bir sözdür o. Evet o da zamandadır, kendi varlık zamanıyla ama bilinciyle hep nesnesi üzerindedir. Ama insan bilinçtedir dediğiniz zaman, o zaman nesnesi ile hareket etmeyen bir kişiyi kastediyoruz. Yani içgüdüleriyle hevâ ve hevesleriyle içgüdüler düzeyinde nefs-i emmare dediğimiz, eşyanın tabiatına bağlı olmayan bir kişiyi tarif ediyoruz demektir. Yok, eğer yine tabiatı itibarı ile eşyanın tabiatına yönelmiş ise, yani nefsi emmaresi üzerine; yine bir hayvandan bahsediyoruzdur. Zorunlu olarak biz de öyleyiz, ama aramızdaki fark, eşyanın tabiatına yönelişimizde Hakk'ani bir şekilde; gerçekler, yani helal-haramlar, yani sınırları gözeterek; sınırları gözetirken de kendi bilincimizden, kendi hüviyet bilincimizden tavırlar üzerinden hareketle bunu sağlarız. Bu da bir bilinç düzeyi ama maneviyat ve mertebelerden kastımız, bilinç düzeylerinde ilerlemektir. Yani Allah ile şuurlanırken bir bakıyorsun eşyanın tabiatı ile şuurlanmış bir insan. Bunu insanlık tarihinde konuştuğumuz zaman; avcı insan var, barbar insan var, toprak insanı var, ama bu ihtiyaçlarına göre katogorilerdir. Şimdi baktığınızda da kapitalist insan var. Ama beşeriyeti hayvanattan ayıran şey dikkatli bakarsanız, ihtiyaçlarına göre ilerleyen bir insan var.

İkincisi, sıfatlarına göre bir insan tipi var. Yani görmemiz, duymamız, el yapımız, yürüyüşümüz, düşünce yapımız ve bu noktada bütün hayvanattan ayrılıyoruz.

Ama bunun dışında manevi bir insan var. Bir maneviyat tarihimiz var ve

bu tarihle baktığımız zaman, var oluşunun nedenini tabiatta bulan, var oluş nedenini tabiatta ki kuvvetlerde arayan, kendi eliyle yaptıklarında arayan...

Bu kendi eliyle yaptıkları 2 türlüdür. Bir, düşüncesiyle karşılık verdikleri ki bu da eliyle yaptı sayılır, düşündüğü şeylere haksız bir şekilde haklar atfederek tapındığı şeyler, yani güneş Rab, toprak Rab gibi. Yani onların sıfatları dışında onlara hak atfetmek... Onun için diyor, “Bizi yalanladılar.” Hem mevcudatın kendisini hakkı ile zikretmediğin için, hem de onlara hakkının dışında hak atfettiğin için, hem de Hakk’ı inkâr etmiş olduğun için Hakk’ı yalanlamış oluyorsun. Bu bağlamda baktığın zaman tamamen sebepleri araya koymuş oluyorsun.

Allahü azümüşşan'ı hüviyette bulmak, zuhurda bulmak, imanla ve muhabbetle gerçekleşen bir şey ve her cana nasib olan bir şey değil. Bu süreçte, İman-ı Gaybi ve İman-ı Şuhudi diye iki türlü bilme var. Ya da yaşama taşıma ve ona şahit olma düzeyi var. Yani müşahede mertebeleri,

—Birincisi İlmel Yakin; ayetler üzeri, burhanlar üzeri, deliller üzeridir O'nu bilme.

—İkincisi, İman-ı Şuhud düzeyinde yakin; buna geldiğimiz zaman tabii iman-ı gaybi düzeyinde olanlarda ahirete iman, meleklerine iman vs. Ama görmüyor, duymuyor, bilmiyor ama iman ediyor. Zaten sorun bu düzeylerde çok çıkıyor. İman ediyor hani soyut geliyor ya kişiye, o soyut gelen varlığı yakıştırmalara gidiyor. Âlem midir, o mudur, bu mudur, aklında resmini çiziyor. Namazda duran bir insan dahi çocukluğundan itibaren Rabbine bir biçim vermiştir. Ben veriyordum, yukarıda zannediyordum; benim yeğenim minarelerde zannediyormuş gidip öpüyormuş. Bu hüsn-ü zandır, ama kalkıp yaptığı şeye ilahlık yüklemiyor. Bir Rabbi var, ona biçim veriyor. Hani çoban gibi, Ya Rabbi yanımda olsaydın, saçlarını tarasaydım, seni sevseydim diyor ya.

Cüneyd-i Bağdadi'nin bir sözü var diyor ki, “Su kabının rengini alır” diyor.

Herkesin istidadı, bilgisi, rengi hangi düzeydeyse kabı kadardır aldığı ve kabının rengini de alır. Ama o sırada ne kaptır su, ne de rengidir su. O tarafı yitiriyoruz. Yani zanlarımızla biliyoruz ama hüsn-ü zan düzeyinde olması lazım ki gerçekten Hakk'ka şehadette bulunalım. Yoksa sui-zan da bulmamıza imkân yoktur.

Zaten varlık birdir ve tekdir dediğimiz zaman imanın kendisi de hüsn-ü zan. Her tavrında hüsn-ü zandayız. “Kulum hüsn-ü zan üzerine bilir beni” diyor zaten. Çünkü Zatını bilmemize imkân yok. Bakın Zatı vardır manâsında değil; Zatının mahiyetini! Çünkü o bir biliş değil yaşam halidir. O zat halini yaşadıktan sonra bilincinde izi kalır, o zaman dersin ki “böyleymiş” ve o zaman bir bilişe taşıyabiliyorsun.

Ama her ne şehadette bulunuyorsam seyranımda, görmediğimi gördüm, söylediğimiz sözdü; “Her nerde Rabbimi gördüysem, görmediğimi gördüm.” Bu aslında İmam-ı Rabbani'nin farklı bir söylevidir; “Rabbim hep ötelerin ötelerin ötelerin ötesindedir” Millet de zannediyor ki ötelemiş ötelemiş ötelemiş; değil. Her nerede gördüyseniz bir sıfatına şahitsiniz, sıfatına şahit olduğunuz Allah aynı anda binlerce sıfatlarda, milyonlarca tavırlarda kendi tavrında bulunuyor. Yani sende Celal diye herkese Celal değil, sana Kahhar diye herkese Kahhar değil. Aynı anda kimine Halim, kimine Kerim, kimine Elim, bir taraftan diğer sıfatları olumsuzlamamız sebebiyle aynı zamanda bir sıfatına şahitken o sıfatının tavrında ki mahiyeti bilmiyoruz. Mesela Vedud esmasında “Rabbim ne güzel seviyor insanları” ama sevgi ne, nasıl bir şey? Yine örtülüyüz. Tavırlarına şahidiz ama tavırlarında ki mahiyeti ne; onu bilmiyoruz. Yani orada hangi melek düzeyinde, kuvvet düzeyinde tecelli ediyor? Sevginin kuvveti ne, içeriği ne; onu bilmiyoruz.

Bu noktada zuhur etmek izhar olmak,

Ayetlerde, esmalarda, sıfat tavırlarında müşahede düzeyindedir, ayn-el yakin; “Ayetlerimizi içerde ve dışarıda göstereceğiz”

Kendi üzerimizde, Hakk-el Yakin, deneyimsel ve pratiksel

Allahın lütfü ihsanı ile bi-zatihi yaşadığınızda yaşadığınızın Hakk olduğunu, yani gerçek olduğu bilinci ile...

Çünkü bazıları diyor ki âlem yok! O zaman Hakk var. Eyvallah âlem yoksa kalkıp âleme de Hakk deme. Ama şöyle söylerlerse anlarım. Yani tevhidin gereğinde Hakk'laştırmak büyük bir problem. Yani tecelliyi ve ya mevcudu Haklaştırmak hakkımız yok. Varlığın bi-zatihi kendisine muhalefet edersin. Hadi onu bırakalım, burada en büyük perdemiz ne? Haklaştırırken kendimizi de O'nda örtüyoruz, O'na öteliyoruz. Yani Allah'a Rahman sıfatında şahitsin ama Allah'ın kendisine bi-zatihi örtünüyorsun. Yani kulluk perden de kendini öteliyorsun.

Onun için her müşahede de bir ikilik vardır. Erenler ne güzel buyurmuş; "Yârin yakinliği kıl kadar dahi olsa yine göze çok gelir. " Yani ikiliğin kalkması gerek orada ve sadece yaşamın kendisinde ikilik kalkar. Yaşadığınız da Hakk'dır. Yani seviyorsun, sevdiğinde seven Hakk'dır. İstiyorsun, istediğinde Hakk'dır. Ama sonuçlandırıp, sonuçlandırmaması; bize o hali verirken, tavrı verirken; bizde o tavırda kendini yaşarken, biz onun tavrında yaşarken, bize de bir varlık Hakikati veriyor ya; bizde ki tavırları üzerinden O'na şahit oluruz. Ama sonradan üst bilince geldiğimizde, üst kortekste kendimize geldiğimiz zaman deriz ki "evet Rabbimin bu sıfatı ile yaşıyorum." Yani ne; sevgide veya ne; Gadap da, Kahhariyet de.

Ama yaşadığınız da tevhid kalkar, tevhid biter; tevhid ikilik de aynalaşmaktır. Zaten esmalarda, tavırlarında dahi seyran etmek ikiliktedir demiştik. Üstüne basa basa söylüyorum. Çünkü esmanın temeli başkasılaşmaktır. Allah dediğiniz anda Allah'ı kendinize başkasılaştırıyorsunuzdur. En basiti kendi aramızdadır o, Halil, Ayşe, Sevgi, Mehtap, hep kendimizi ikilikte birbirimize öteliyoruz. Temel de baktığımızda insanız, ama hüviyetimizde baktığımızda zaman her birimizde, sıfatlarımızda farklılık var ama hepimiz Hakk'ın hüviyetlerini yaşamaktayız. Âşık Veysel'in çok güzel bir sözü var, "Hor görme arkadaş, sen altınsın da ben tunç muyum, Hor görme arkadaş, ben de senin var olduğun Var da varım. "

Zuhurat dediğimiz, kendini izhar edişidir, o izharı bir tavrıdır. Allah birine görünmek isterse bir tavırda bulunarak görünür ve o tavrı melek tavrıdır, kuvvet tavrıdır. Yani gece Allah'ı dahi Allah diye görseniz, Allah sıfatının melek tavrında bulunmuştur size. Bu hep böyledir. Rahman diye âlemde müşahede etseniz, âlem üzerinde ki Rabb-ül Âlemin sıfatı ile müşahede etmiş olsanız o sırada ki müşahedeniz de size Rahman tavrındadır ama o sırada Rahman olan Adl'dır, Rezak'tır, Kadir'dir, Muktedir'dir. Evet, her şeyde Cenab-ı Hakk kendini izhar ediyor, görünüre getiriyor ama hangi düzeyde görüyoruz o problem. Âlemi Haklaştıracak mıyız yoksa âlem üzerinde fiilleri ile tecelli edene imanımız ile şehadet mi edeceğiz? Onun için her şeyi Hakk görmek, hak değildir. Her şeyi Hakk gördüğünüz zaman panteizme doğru gidersiniz.

Tevhidin temeli, tek olana imandır. Her şeyi Hakk görmek tevhid değil, her şeyde Hakk'ı görebilmek, sebepleri aşkın olanı müşahede etmek tevhiddir. Ne zaman öyle bir hale gelirseniz o zaman diyor ki, "Yer değişti başka bir yer oldu" Ama âlem değişmedi. Güneş güneşti, toprak topraktı, su suydu. Değişen âlem sizin âleminiz olur. Başka bir bilinç açısı ile bakıyorsunuz. İşte o bambaşka açıda, âlemi görmezsiniz zaten, direkt Hakk'ı görürsünüz. Duanızın karşılığını verirken, yaptığınız eylemlerde iyiliği doğruluğu yaşarken, aynel yakin, Hakk'el yakin. Cenab-ı Hakk'ı tavırlarında ayetlerinde şahit olursunuz.

—*Hüzünlü olmak kötü bir şey midir?*

Hayır, Hz.Resulullah hüzün senesinde hep hüzünlü idi. Hüzün'ün manâsı temelinde iki türlüdür.

—Birincisi âlemde birileri bir şeyler yapar yaptığına karşı iç âlemimize çekiliriz hüzünleniriz. Genelde böyle bir hüzünlenmeden dolayı Cenab-ı Hakk buyuruyor, mazlumiyet kazanıyoruz aslında orada. Mazlumiyetin temeli hüzündür. Cenab-ı Hakk mazlumun hüznüyle ilgili Miraç Hâdisesinde bir şey söyler, "Mazlumun ahını almayın, mazlumla aramda bir perde vardır o da benlik perdesidir" Öyle bir hale bürünür ki orada direkt Hakk bakar. "Kâfir dahi olsa onun duasını kabul ederim"

diyor. Yani düşünülecek bir şey değil, o kadar yakinlikten bahsediyor.

—İkinci bir hüzün hali daha vardır, Cenab-ı Hakk'ka olan muhabbetten dolayı kişi, yetişememe, layık olamama, kavuşamama hüznünde bulunur. Yani Rab kendisine ait bir sevgi vermiştir. Sevgi üç türlüdür, şiddetine aşk deniyor. Şehvet dediğimiz hayvani aşk, ikincisi mecazi aşk dedikleri suretler üzerinden gerçekleşen aşk, hayvanattan tutun insana kadar herkes bu aşkı yaşar, hayvanlarda aşık olur. Ama bir aşk daha var ki ilahi aşk, onun sureti yoktur, o özünüzden gelir, onun karşılığı âlemde yoktur. Niye seviyorsunuz? Zaten o sevgi geldiği anda aynı zamanda Kevser suyundan da içmeye başlarsınız. Yani ağlarsınız. Âlemde Kevser olanı gözyaşı olarak kendinizde bulursunuz. Ahiretinizde Kevser olarak bulacağınızı üzerinizde gözyaşı olarak bulursunuz. O zaman o gözyaşı damlaları gönlünüzü temizler. “Kim ki kevserden içer cennetliktir, gönlü temizlenir” diyor. Ve karşılığı âlemde yoktur, suretlenmez o. Ve o aşkın kendisinde bütün âlemlerde tavırlarda olanın kendisine fiilde şahit olursunuz. Âlemin kendisine değil. Zaten derdiniz âlem değil ki Allah. Ve Allah bütün âlemi miraç eder size, basamak eder, merdiven eder size.

Her şeyin üzerinde Hakk’ı müşahede edersiniz, tavırlarda müşahede edersiniz. Bakın her şeyi Hakk olarak değil, her şeyin üzerinde seninle konuşana şehadet edersin. Bu vakâları ben çok yaşadım, inanılmaz olarak, bazen yolda giderdim, minibüste oturuyorum, aklımda soru var, adamın biri yanıma oturuyor, bir bakıyorsun bir şey anlatıyor dertten-mertten başlıyor, bir bakıyorsun Allah'tan bahsediyor, arada da benim sorduğum sorunun cevabını veriyor. Beybaba teşekkürler iyi günler, duanı et, yoluna da devam et. Böyle çok şey yaşadım. Yolda gidiyorsun adam seninle niye konuşsun ki? Veya dua edip de duanıza aynı anda icabet edilmesi veya hiç dua etmiyorsunuz, bir mazlum haliniz oldu farz edelim, Takdir-i İlahi, “Alma mazlumun ahını çekersin aheste aheste” Cenab-ı Hakk Adl sıfatı ile Müntekim sıfatı ile beraber. Burada Müntekim sıfatı derken intikam alan, yani garezinden birisinden intikam almıyor, karşılığını veriyor. Yani birisi bir şey yapıyor Allah yaptığı şeyin karşılığını

elbet vericidir ve sonuçta buna intikam demiş olursun. Ama bire-bir veriyor. Garez de bire-bir yoktur.

Hani Uhud savaşında diyor ya Resulullah efendimiz, “Ben size daha fazlasını yapacağım" Ayet geliyor ya, Değil diyor "Birisi size bir şey yaptığında bire-bir karşılık verin (yani kısasa kısas), afvederseniz bu sizin için daha hayırlıdır, eğer Allah’a bırakırsanız mükâfatınız Allah katındadır”

Daha önceki sohbetlerde bunu nasıl söylemiştik? Birincisin de, adalet sıfatı, ikincisinde merhamet ve af sıfatı, üçüncüsünde bi-zatihi o işin sebebi, bakın birincisin de Cenab-ı Hakk görülmüyor, sebep görülüyor, sebebin kendisine yöneliş var, yani Allah ile aranıza sebebi koydunuz. İkincisinde Allah-u Azimüşan size af ve merhamet sıfatı ile tecelli eder. Orada sebebi her ne kadar Hakk'tan olarak bilseniz de, etkilenmiş olarak bakmış olsanız da hiç yoksa sizi yine orada fail-i mutlakın Hakk olduğunun bilincine taşır. Lakin direk Hakk’tan olduğunu biliyorsanız, “Ya Rabbi, Sendendir, Senden Sana sığınırım”.

Son basamak fiilin Hakk’tan olduğunu gördüğünüz zamandır. Onun için bütün âlemi zaten fiili ile yaratıyor, halk ediyor, yani nur fiilde âlemi halk eder, aynı zaman da o halk edişinin üzerinde, fiili üzerinden hepsinin üzerinde tavırdadır. “Benim Rabbim diyor, güneşi doğudan yükseltiyor.” Yani bir güneş var bir de onun üzerinde Rab var gibi değil. Güneşin üzerinde nuru ile onu var eden O. Onun üzerinde muradı ne ise, ona o kabiliyeti veren de O.

“Yerlere göklere emrini vermiştir” ayeti üzere bakar. Her varlığın kendi formunda işlevselliği, sıfatı üzere fiili, Cenab-ı Hakk’ın emridir ona. Ama emir dediğimiz, biri yukarıda biri aşağıda ona emir veriyor gibi değil. Bi-Zatihi ona o kuvvet, o meleke ile ona iş göstermesi, yaptırması emirdir. İkinci emir ne? Potansiyel halinizdeki o sıfatınızı açığa çıkaracak emirlerdir ki buna şeriat denir. Yani yap dediğini yap, yapma dediğini yapma. Emir ve yasaklar, helal ve haramlar. O zaman sizin potansiyeliniz de olanı istiyor. İşte böyle bir maneviyat tarihimiz var. Cenab-ı Hakk,

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Kur’an -ı Azümmüşşan dâhilinde bütün peygamberlere baktığımız zaman bir söz ile nakil var başka bir şey değil. Yani Allah bir peygambere diyor ki, “Ben âlemlerin Rabbiyim, Bana şöyle böyle iman etsin” Bakın Söz, söz. Yapılan söze bir itibar, bir ikrar. Tamam, ben seni kabul ediyorum böyle bir Rab var ve sözümde ikrar veriyorum, kararlıyım derlerdi eskiden. Yani sözümü tutacağım, Rabbimi bileceğim manâsında kararlılığını gösterecek. Ve bu noktada da imana doğru bir gidiş var. Aslında birincisi iman ama takdir-i ilahi ondan sonra imanla beraber bir yürüyüş başlar. İman ettik ama bi-zatihi ilmel yakin. Aynel yakin, imanımızı şehadet düzeyinde Cenab-ı Hakk’ı müşahede edip-etmeyeceğimiz meçhul. Bu bir talep meselesidir.

Eğer gerçekten Allah-u âlemi talep ediyorsanız O’nun sizi talep etmesi ile alâkalıdır. Eğer O talep etmişse direk siz zaten talep edersiniz. Ve o talep sizde aşk olarak görülür. Ve o zaman da âlemlerin kendisini değil bi-zatihi âlemler üzerinde tecelli eden, hepsinde emri ile tavırlarda bulunan ve aynı zaman da size verdiği emirleri de isteseniz de istemeseniz de vicdanınız üzerinde bulmaya başlarsınız. Furkan’ı yani. İyiyi-doğruyu, yanlışı-eğriyi kendi özünüzde bulmaya başlarsınız. Yani birisi size şu iyidir şu doğrudur diye değil, bi-zatihi kendi üzerinizde olan Allah tecelli ederek, iyiyi doğruyu yanlışı gösterir. O zamandır ki vicdanınız üzerinde zaten size emir vermiştir. Bu böyle olacak! Yapmazsanız vicdanınızda sizi rahatsız eder. Niye bunu böyle yaptın? Aslında bunu size söyleyen Hakk'dır.

İNSANOĞLUNUN YARADILIŞI İKİDİR.

—Birincisi, surette yaradılıştır (ki birinci yaradılışı biliyorsunuz der ikinci yaradılışı bilmiyorsunuz der.)

—İkinci, yaradılış Kelâm’da yaradılıştır. “Rahman, Kur’an-ı öğretti, insanı Halk etti, ona kelamı öğretti.” diye bir ayet-i kerime var. Şimdi insan olarak bu ayet-i kerime inceleniyor, Rahman Kur’an-ı öğretti diyor, insan daha yaratılmadan önce Kur’an nasıl öğrenildi diye bir problem çıkıyor. Birincisi; ruh düzeyinde zaten Kur’an a içkiniz, çünkü

ruh okuyucudur, Kur’an okumaktır. İkincisi; çocuk doğar doğmaz zaten istese de istemese de Cenab-ı Hakk Rahman sıfatı itibarı ile âleme yöneltir, bomboş bakışlarla, saflığıyla âleme yani Cenab-ı Hakk’ın orada ki tavırlarına, Rahman'a yönelir. Bu da Allah'ın lütfü ihsanı ile idrakli bir bakışla ama burada ki idrakli bakış seçme noktasında bir idrakli bakış; ondan sonra insan yaratılıyor. Yani beşeriyette doğuyoruz ama beşeriyette doğduğumuz zaman insan değiliz. Ne zaman idrakli bakışla âleme yöneliyoruz ve kelam üzerinden yaratılmaya başlıyoruz ve Cenab-ı Hakk’ın tavırları ile de tavırlanıyoruz işte o zaman insanız. Onun için burada bir ayrışım getirmek gerekir. Rum suresi 33. ayette şöyle bir şey var, bu din fıtrat dinidir noktasından söylüyor, mealen şöyle söylenebilir, “Sen yüzünü Hanif olan dine çevir, din fıtrat dinidir lakin bunu çok azları bilir.”

Yani din ikidir. Erenlerin buyruğu üzere söylüyorum, birincisi fıtrat dinidir, ikincisi Hakk dini. Herkes fıtrat dini üzere yaşıyor. Onun için derler ki her insan nefesi ve sıfatları itibarıyla yaşam, yol yürüyüşünde Cenab-ı Hakk'ka yürüyüşü vardır. Lakin o yol yürüyüşünde ne kadar Hakkani olarak Hakk’ı gerçekliliğinde yaşıyor o ayrı mevzuu. Ne zaman ki niyetinde Hakk olur, emr-i İlahi üzere yaşar, yani ikinci emir şeriat dediğimiz adalet sıfatı üzere ki vicdanı olmayanın dinde yeri yoktur, yani dini yoktur onu söyleyeyim. Fıtrat dini olabilir amenna yine Allah'ın bir ya da birkaç sıfatı üzeri yaşıyordur, var olmuştur, yine Allah'a yol yürüyordur.

Emir geldikten sonra, lafzı olarak geldikten sonra, hani birileri geliyor Allah böyle böyle, kabul edildikten sonra. İşte orda Mudil ve Hâdi esmaları ile tecelli etmiş olur. Ondan önce bu esmalar yine tecelli eder. İnsanın vicdan sesini hiç dinlememiş olması, fıtrat dininde olan bir insan olsun, hiç Hakk din İslâmı bulmamış olsun. Farz edin ki vicdanının sesini dinliyor, fıtratının gereğinde o vicdan sesini dinlemiş olarak Hâdi sıfatı ile doğruyu buluyor. O sırada doğru oluşu Hâdi esmasının tecelli edişidir. Ve ya vicdanının sesini dinlemiyor da barbarlığa, kötülüğe, zulmüne devam ediyor. Orada da Mudil esması ile devam ediyor. Akli olarak da

baktığınız zaman bir esmanın binlerce tecellisi vardır demişlerdir, onun için mesela Hâdi esmasıyla bakıp, akleden bir insan, âlemi örnek alarak birçok keşiflerde bulunabilir. Orada yine Rahman sıfatı ile Cenab-ı Allah Hâdi olmuştur, ona yol göstermiştir. Veya kişi birçok şeyi düşünmesi ve müşahede etmesine rağmen gözünün önünde ki gerçeğe bile kör olabilir. Orada da Mudil sıfatı ile tecelli etmiş olabilir. Bazen doğru olan bir şeyi yapmamız gerekir de gözümüzün önündedir ama göremeyiz. Veya doğru olan bize ayna oluyordur ama göremeyiz. Kendi nefsimizle baktığımızdan dolayıdır.

Geçenlerde Edison'un bir sözünü söylediler. Bu kadar deney yaptınız sonunda buldunuz. Yani bu kadar hata yaptınız diyorlar. Ben diyor hata yapmadım ki, sonunda ampulün böyle yanmayacağını anladım diyor. Yani yaptığımız hatalar bizi doğruya götürüyor ve bir daha öyle yapmamamız gerektiğinin bilincini getiriyor. O zaman yaptığımız hatalar da doğru, ama bu bağlamda. Bir daha yapmamamızın aklını verdiği için.

Kur’an elimizde, çocukluğumuzdan beri bize İslâm demişler. Amenna, onu da almışız özümüzde İslâm olarak var. Hz. Resulullah'ın bir sözü var, “Çocuklar mümin olarak doğar” yani Allah'ın varlığından ve kendisinin de varlığından emindir, bebekten kim şüphe edebilir ki şüphesiz bir kitap olarak geliyor zaten, nefsi emmare uyanmamış ki şüphe olsun. Zihni zanlarla dolmamış ki şüphe olsun. Şüphesiz bir kitap geliyor, o kitap şüphelerle dolduruluyor, Hıristiyanlık, Musevilik, ideolojisi neyse artık onlarla dolmaya başlıyor; işte Âdemi orada öldürdünüz. Âdemin ilk ölüşü her ne kadar üzerinde Rabbi sıfatı ile Allah tecelli ediyor dahi olsa da ebeveynleri iledir. Ebeveynleri ile beraber ölür ve o ölüşü ile beraber yol tutmaya başlar. İsim olarak, Ahmet, Halil, Hans, Gratel şu, bu. Kim olarak, Hıristiyan, Zenci, Beyaz, ırk, töre, kültür, neyse onlarla beraber varlık kazanır, ilk ölümünü ve gayriliğini bu şekilde alır. Cenab-ı Hakk’ın Kur’an da ölümden kasıtlarından birisi de budur. Onun için ahirete göçenlere ölü denilmez tasavvufta; Hakk’a yürüdü, intikal etti, âlemini değiştirdi, elbisesini değiştirdi diye türlü türlü laf söylemişler. Ahd-ü vefasını yerine getirdi, vefat etti demişler ama bir türlü öldü

dememişler. Bazıları ölümün neresinde adalet var diyorlar. Ölümün kendisi adalettir. Aldığını geri veriyorsun; havaya, suya, toprağa, ateşe yani zorunlu adalettir. Aldığını vermekle alâkalıdır. Allah'ın adaleti ölümle sizin üzerinizde tecelli eder. Bu aynı zamanda bir ayetle alâkadar "Herşey aslına rücu edecektir." der ve bu sözün adalet sıfatı üzerinden gerçekleşmesidir o. Devam edeyim.

Hâdi esması üzerimizde tecelli ederse gönlümüzde iman, yok eğer tecelli etmez ise inkâr ile beraber Mudil sıfatı üzerimizde tecelli eder. İşte o zaman Allah'ın lütfü ihsanı ile maneviyat halimiz başladı demektir. Yani gelene itibar; itibar etme ile yol gidiş, yani yaşama biçimi ediniş, çünkü din bir yaşam biçimidir. Soyut bir şeydir. Yaşamda gerçekliliği kazandığı zaman somut olur.

Yani din şöyledir, böyledir… Hepsi soyut. Ne zaman söylenen yaşamımızda gerçeklik kazanıyor, işte o zaman hayatımızda somut oluyor. İslâm ne zaman yaşarsanız o zaman somuttur. İslâm, birisi bana islâmı göstersin. Yaşadığınızda somut, ama size somuttur. Birisi bana Allah'ı göstersin. Şehadet ettiğinde somuttur ve sevdiğine görünür. Bakın somuttur diyorum yoktur demiyorum. Var ama şehadet etmiyoruz.

Menfaatlerimiz, hazlarımız, inkârımız, zanlarımız gözümüzü kör etmiş, sebepleri Allah ile aramıza koyuyoruz, sebepleri görmekten, menfaatlerimiz gereği eşyayı görmekten, değerlerimiz, tarihimiz, kültürümüz üzeri görmekten Allah'ı göremiyoruz. Bu noktada geçen hafta Ali Şeriatı'yı zikretmiştik. Bir sözü var, doğaya mahkûmiyet; zorunluluklar içerisinde doğmak! Kur'an da yeri var zaten bunun, "biz sizi aciz yarattık" diyor yani zorunluluklarda yarattık.

Tarihine tutsaktır insan diyor. Hakikaten de tarihine tutsaktır. Bunun Kur'an da da "Biz atamızdan böyle görmedik" yani tarihinde böyle bir şey yok diyor. Ve ya kültürden dolayı kişinin yaşadığı ortam, anlayış biçimleri; onunla beraber bir tutsaklığı vardır diyor. Bunu Kur'an da birçok ayette ve özellikle Yasin'de görürsünüz, Hani Habibi Neccar Hz.

Resullerle beraber davette bulunulur ve öldürülür. Misalde, orada kişilerin kültürü ile yaşam biçimlerini dile getirişleri vardır. Ve derler ki, “Rahmanın doyuracağını biz mi doyuracağız” Kendilerini nasıl Allah’tan soyutluyorlar, çünkü o sırada kendileri verirlerse bi-zatihi Rahman Rahim ve Rezzak olarak vermiş olacak zaten. “Ne kadar büyük bir söz söylediler” diyor. Kendilerini yalanladılar, öz varlıklarını yalanladılar. Bi-zatihi veren el olmuş olsalar, katılımcı olacaklar.

Bu din katılımcı bir dindir, bir köşeye çekilipte Allah’tan beri kalmanın dini değildir. Hiç bir zaman da olmamıştır, eylemde bulunacaksınız her daim. İnsan sıfat ve eylem varlığıdır. Her varlık sıfat ve eylem varlığıdır, istese de istemese de. Ama sıfatları, donanımı, formu ne ise ona göre eylemlerde bulunur, istidadı kadar. Ama bizim sıfatımız fıtratımızın gereği olarak Hakk’tır. Gerçek olana direk bağlıyız. Hüviyeti Hakk üzeri yaşıyoruz. Cenab Hakk’ın ilahi sıfatları üzeri donatılmışız. Ve bu donatıldığımız hal üzere onun sıfatlarını burada göstermeye memuruz. Eğer Hâdi sıfatı üzerimizde tecelli ederse islâma yani selamete nasıl geliriz? Selameti hak üzere buluruz. Gerçekle buluruz, Allah’ın bi-zatihi kendisi ile buluruz. O zaman nasıl olacak? O sıfatını asliyete tevdit. Yani fıtrat dinindesin ama fıtratında olanı asliyete çevir. “Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanınız sıfatları ile sıfatlanınız” hadisi burada örnek gösterilebilir. Eğer fıtratımızda kalırsak yine Kahhariyeti yaşayabiliriz. Hani Bush bir basın demeci veriyor, oturmuş böyle diyor; Biz oraya özgürlüğü götüreceğiz. Bombalarla kahrettiler, bir de enaniyet var; “Ben”. Allah’ın bütün sıfatları tecelli ediyor neredeyse, Hâkimiyet, Malikül mülk. Özgürlüğü götüreceğiz dedi, dinsizin Hakk’ından imansız gelir derler, dinsizi götürdüler, imansızı getirdiler ayrı mevzuu, her neyse orada oda yaşıyor Hakk’ı, ama zıllda. Çünkü nefsi kör etmiş öz varlığına.

Biz diyor “insanı sıkıntılar üzeri yarattık”. Bütün insanlık tarihi sıkıntılardan ibarettir ve insan eşyanın tabiatı üzerinden varlık bulurken dahi yine elinde ki çare olan neyse onlarla beraber yol gidiyor. Ve akletmesi, sıkıntılarla beraber gerçekleşiyor. Çünkü "BEN gizli bir hazine idim, bilinmek istedim" diyor. Her insan Allah'ın iradesi üzeredir.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

İNSANIN YARADILIŞININ 3 NEDENİ VAR.

1-Bilinmeyi istedim. Yani yaradılışımızın fıtratımızın temelinde olan şey, hani fıtrat dinidir diyor ya, bazılarımız bunu sadece esmalar olarak alıyor. Hani burcumuz ne? Rahman esması, Rahim Esması, Hu esması; değil. Ayet ve hadis hükümleri bi-zatihi Allah'ın varlığının hükümleri. Bu bağlamda, Bir, Ben gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim. Bütün insanlık tarihinde bakın bütün yaptığı; sıkıntılarla beraber kafa çalıştırmak ve çalıştırdıktan sonra da o sıkıntı ile beraber sıkıntıyı aşmasıdır. “Biz insana zorlukla beraber kolaylık da vermişizdir” diyor. "Her zorluğa iki kolaylık verdik" Birinci kolaylık sıkıntının bi-zatihi kendisidir. Yani çözüm önünüzdedir. O sıkıntının bi-zatihi kendisi de çözümdür, hani derdim benim dermanımmış'a kadar gider bu. Ama insanlık tarihine baktığınız zaman illa başına bir bela geliyor, o beladan sonra ona bir çare bulmaya başlıyor.

İnternette bir olayı seyrettim. Çinde bir kişiye görev vermişler sel baskını için, sanırım baraj yapmış ve baraj çökmüş, ama sele çözüm bulamamış. Kişiyide cezalandırmışlar, boğmuşlar. Aynı görevi o kişinin oğluna veriyorlar, sen çare bul diyorlar. 13 sene boyunca düşünüyor, barajın iş görmeyeceğini biliyor, arklar yaparak çözüm buluyor.

İkinci dünya savaşı bize ne getirdi ki? İnsanlık Bildirgesi’ni getirmedi mi? Biraz daha insan olmamız gerektiğinin bilincini uyandırmadı mı?

Evet, Ali Şeriati'nin dediği gibi nefsimize tutsağız ama nefsimize tutsaklık eşya üzerinden insanın bir yürüyüşünü sağlıyor, fıtrat dininin yürüyüşü, Allah'ı bilmeye doğru giden ve Kulhüvallahü ahad'ı okumaya doğru giden. Bir biricik varlık var ki o varlığın varlığında yaşıyoruz. Doğmamış, doğurmayan, kendiyle var eden, kendisi hiç bir şeyde ihtiyaçda olmuyorken, ihata ederek, kendinden varlık vererek, kendisi varlık vermiş olması ile beraber ona bağımlı olduğumuz bir varlık. Samed. Ve kendi varlığında dengi yok, çünkü kendi yanında kimse yok. Sıfatında dengi yok, çünkü sıfatlarının benzeri yok. Görmenin ya da duymanın bir benzerini gösterebilir misiniz? Zatında dengi yok. “Habibim seslendim

sesimi duyan olmadı, baktım gördüğüm olmadı” diyor. Allah var idi yanında da kimse yok idi. Halen öyledir diyor Hz. Ali.

Bu sözleri bazen şöyle de anlıyorlar; “Her daim öyledir”; bak âlemin kendisi, eşya, madde olarak öyledir diye, Değil.

Nurun kendisi öyledir. Ve şahıstır ve şahıslığından taviz vermeden yaratır ve kendiliğinden bir şey kaybetmeden yaratır. Hem şuursal olarak kendinden bir şey kaybetmez, hem varlıksal olarak kendinden bir şey kaybetmez. Şunu şöyle algılayın; insansınız ve insan olmanız da size bir varlık veriyor. Eğer kendinden bir şey kaybetmiş olsaydınız kalbiniz çalışır mıydı? Gözünüz görür müydü, aklınızı çalıştırabilir miydiniz? Şuurlu bir varlık. Bir ağaç fonksiyonlarını yerine getirebilir mi? Bakın bir ağaç, farzedin ki nur şuurunu yitirdi. Ya Musa diyor eğer beni uyuklama, yani şuur yitirmesi olsaydı sen karşımda duramazdın, sen olmazdın diyor. Şuurunu yitirmek demek âlemin olmaması demektir. Bunlara delil olarak bir ayet, “Bir yaprak dahi O'nun hikmeti, ilmi dışında düşmez”. Yaprağın düşüşü dahi onun şuurlu oluşu ile alâkalıdır, tavrı ile alâkalıdır. Bir ağacı dahi var ederken şuurlu olarak var ediyor ve görünüşe çıkartıyor. Şuurunu yitirmiyor ve kendi varlığından zaten bir şey yitirmiyor. Ağaçta ki nur yine aynı nurdur. Bize kendini ağaç diye gösterir ayrı mevzuu. Biz de ağacı o zannederiz ondan sonra ayıkla pirincin taşını...

Toparlayayım, Onlar nefislerini İlah edinenlerdir diyor Ali Şeriati'ne baktığımız zaman yani Allah'ın selamı üzerine olsun gerçekten İslâm tarihine inanılmaz güzellikler katmış, Şii imiş değilmiş beni ilgilendirmez. Bazı görüşleri var, çok ters bana; amenna ama o doğruları ile bana yol yürütüyor. Önemli olan o.

Hikmet müminin hazinesidir diyor, nerede bulursa gitsin alsın. Onun için insanların görüşleri fikirleri bizi ilgilendirmemeli, hani diyoruz ya imanda ahlâkta biriz. Eğer doğruları da bizi yol götürüyorsa selam onun üzerine olsun. Bir hatası varsa ve bizim daha doğru düşünmemize sebep veriyorsa yine Allah razı olsun. Ayrıca bu konuştuğumuz sadece Ali

Şeriati ile değil hepimizle alâkadar. Eğer burada bir yanlışımız varsa, bu sizi daha doğru bir düşünceye taşıyor ve bu böyle olmamalıydı da böyle olmalıydı sıkıntısına düşürüyorsa, ne mutlu bize. Hiç yoksa bir yanlışta bulunup birinin doğrusuna sebep vermişiz. Ama inşallah hani geçen hafta unutmuştum aklıma gelirse söylerim demiştim, şeytanın bir ahlâkı daha var demiştim, kendini hep haklı çıkartır. Çevrenizde öyle şeytan çoktur. Hep kendileri haklıdır, zaten inatta dedikleri odur. Yalan, şımarıklık ve inat.

İnadın temelinde olan nedir? Hep kendi haklıdır, hiç haksız değildir. Ya bir bu vecheden de bir bak, ondan sonra. İnat, karşısındakini anlamayı ve kişinin karşısındaki ile hemhal olmasına engeldir. Onun içindir Şeytanın inadı, Âdem'in hiçbir zaman mahiyetini anlamamıştır. Öyle bir inat ki Âdemi anlayamadı. Öyle bir inat ki Âdem üzerinde Hakk'ı anlayamadı. Evet, ''La İlahe İllallah"diyordu, her şey üzerinde tecelli edeni anladı, bir Âdem üzerinde tecelli edeni anlayamadı. Onun için Musa'ya diyor ya, "Ben atana secde etmedim kala kala sana mı secde edeceğim" diyor ya. Ya da bir başka rivayette, "Ben canlısına secde etmedim, gidip kabrine mi secde edeyim?" Hani Allah diyor ya "Affetmemi istiyorsa, âdeme secde etsin." Rabbim böyle dedi deyince, şeytan yine kıvırıyor, "ben haklıyım" diye. Aman haklı olmayın. Efendim derdi ki onun için hep haksız olun. Yani nefsi emmare üzerinde kendinize hak atfettiğiniz bir şey olmasın manâsında, yoksa haklarla hareket etme manâsında değil. Erenler yine eklemiş, "Haklının cezasını yine Allah verir." Hak adfettiği şey, yine bunu da bir ayet ile söyleyeyim. Aslında yaşantımızda ayetler karakterize oluyor, başka bir şey değil. Örnek vereyim, "Hakk geldi batıl zayi oldu. Batıl zayi olmaya mahkûmdur." Bırakın o kendine hak atfetmeye devam etsin. Elbet zayi olmaya mahkûmdur yani. Cenab-ı Hakk cezasını verir. Yani elbet Hakk ile yüzleşecek ya burada, ya orada, ne fark eder ki. Hele bir de mazlumun ahını almış, bedduasını almış, kahrını almış veya Cenab-ı Hakk'a küfürde bulunmuş yahutta bir veliye buğz etmiş. Azim Allah, bozgunculuk etmiş, o zaman ayvayı yedi zaten. Hiç bir şey söylemenize gerek yok, söylerseniz de merhametinizden söyleyin. Bunun sebebi şu; eğer biri

size bir şey yapar da siz bir şey söylemezseniz sizin yerinize Hakk cevap verir. Yok, eğer söylerseniz, siz orada kendi hakınızı addettiğiniz için bunu da merhametle yapınız, çünkü ola ki ona bir şey gelmesin. Bilmiyor ki çünkü.

İbrahim Hakkı Hz. den bir örnek, hani Efendisinin yanına gidip gelirken çırakken diyor "ya bir testi su getir" suyu almaya gidiyor çeşmeye, bir atlı geliyor bir tane çakıyor "atımı sulayayım çekil bakayım" diyor ve boş testi kırılıyor, Efendisinin yanına geliyor. "Evlat ne oldu" deyince efendim böyle böyle diyor. "Git ona bir laf söyle gel" diyor. Gidiyor, utanıyor söyleyemiyor, bir daha gidiyor yine aynı, üçüncüsünde bir bakıyor ki adamın ayağı atın üzengisine takılmış paramparça olmuş, gitmiş. "Evlat bir laf söyleseydin ya!" diyor. Babam şöyle derdi, "evladım bazen bize bir şey söylüyorlar, biz de onlara bir şey söylüyoruz, merhametimizden dolayı söylüyoruz. Yoksa Allah bizim yerimize söylerse vay onların haline!" Yani biraz merhametli olmak iyidir.

Neyse, nefsimizi ilah edinme halinden kurtulma noktasında, yani hevâ ve heveslerimize ilah edinme halinden kurtulma ancak din ile olur. Emir ve yasaklarla olur ve bu da sizi fıtrat dininden Hakk dine taşır.

Zılli olarak yaşadığınız esmalar, tavırlar, ayetler, sıfatlar asli olarak yaşamınıza sirayet eder. Örnek vereyim; Fırat dinine göre Hitler Kahhar, kahretmiş, öldürdüğünün haddi hesabı yok. Ama öldüren Allah! Tevhidten bakarsan öldüren Hakk, sebepten bakarsan öldüren Hitler. Kahhariyetten bakarsan kahreden Hakk. Ama biri zılli yaşıyor, aradaki fark bu, kendi nefsi doğrultusunda yaşıyor. Siz Kahhar olduğunuz zaman Allah sizde Kahhar esması ile tecelli ettiği zaman, size aşk verir ve kendi nefsinizi kahredersiniz. Aşk kulun kendi nefsini kahredişidir. Ufacık bir uyanış bile olsa kafanızı vurursunuz.

Vicdan ile beraber aşk uyandı mı kulda, nefsi emmare orada ölür. Ama vicdan ile beraber aşk tecelli etmez ise, kendi üzerine geri dönüş tecelli etmezse nefsi emmarenizden kurtulamazsınız. Allah yapma demiştir ama yine yapmaya devam edersiniz. Bazen o pişmanlıklarımızdan af

esması tecelli eder, afferdersiniz. Adamın biri her gün zina eder ve her gün yine avuç açarmış “Ya Rab yine hata ettim” diye. Allah’u azümüşşan da duasını kabul eder yine affedermiş. Ya Rab hep aynı şeyi tekrarlıyor. Sen ki bunu affediyorsun bunun hikmeti ne? “Benden başka Rab bilmiyor ki yine geri bana dönüyor, Ben affetmeyeyim kim afetsin”diyor.

Esmalar ve ayetler fena ve bekâ yani yola girdiğiniz zaman asliyette iki türlü tecelli eder. Zılliyeti kasdetmiyorum, asliyette iki türlü tecelli eder. Buna fena ve bekâ demişler. Fenasında, kulluk bilinci ile Hakk'ka şahitsinizdir, Bekâsında ise kulluk bilincine değil bi-zatihi o esmanın kendisini yaşamsal olarak melekesiyle yaşarsınız.

Mesela Rezzak sıfatı, mesela birisi size rızkınızı verirse Er Rezak, Rabbinize şahitlik edersiniz onun üzerinden “Ya Rabbi rızkımı veren sensin”diye. Ama sen birine rızık verirsen, giyimine kuşamına yiyeceğine vs. Allah senin üzerinden Er-Rezzakdır. Buna da ilmel yakin, ayn-el yakin ve Hakk-el yakin düzeylerinde hep kulluk bilinciyle “Allah benden Rezzak sıfatıyla tecelli etti” dersiniz. Bir yerde Kahhar sıfatıyla, zulm sıfatıyla iş gördünüz, bir baktınız orada sonunda adalet tecelli etti. Allah’ı adalet tavrında müşahede etmiş olursunuz. Bir bakarsınız adalet sizde görünüyor. İki kişi birine zulum ediyor, sizde ayrıştırıyorsunuz, adaleti siz de yerine getiriyor. Ama Hakk-el yakinden de yakin de bu iş değişir. Adalet bi-zatihi vicdan melekesi ile sizde hayat bulur, adalet meleğini yaşarsınız, kuvvetini yaşarsınız. O tavrında kendini yaşayan Hakk’dır. Bu da "Ben gizli bir hazineydim bilinmeyi istedim"e gider, demiştik.

2-“Halife yaratacağım”diyor. Sıfatı sıfatım, fiili fiilim, varlığı varlığım olan bir halife yaratacağım manâsındadır. Onun içindir ki yaşadığımız sadece Hakk’dır bu âlemde. Ya zılli ya asli, fark etmez. Genel insanlık tarihine baktığınızda bütün insanlar bilinmeyi istedim ve halifeliği bi-zatihi yaşamaktadır. İnsanlar birbirleriyle yaşarlarken sıfatlarını göstermiyorlar mı? Kahır, Vedud. İnsanoğlunda seyran eder.

Bir gün dedim ki, Hz. Pir'i o kadar seviyorum ki dergâhına gideyim sadece ona hizmet edeyim. Ama yana yakıla, akşamleyin Efendi şöyle bir

baktı, Gelmeyeceksin dedi. Bende kendi üzerime düşündüm, Ya Rabbi dedim ne hata eyledim. Neyse inat ettim gideceğim. Tam gideceğim, karşıdan bir tır geliyor, adam elini hayır hayır manâsında salladı! Karşıya geçtim hüngür hüngür ağladım, geri döndüm. Ama sonradan anladım. Rabbim Efendim den razı inşallah, eğer toplum içersinde yaşamasaydım ne cömertliği bileceğim, ne merhameti, ne de insan üzerinde ki tecelli eden Rabbi bileceğim. Veya benim üzerimde Rabbi tecellilerine şahit olacağım. İnsanların birbiri ile ilişkilerinde Cenab-ı Hakk'ın varlığının tecellisi tecelli eder. İnsanın doğa ile ilişkisinde Cenab Hakk'ın esmaları tecelli eder amenna. Kahhariyet, yıkım, öldürme, vs. Ama insan âleme nasıl cömert olacak ki. Kediye kediliği kadar biraz cömert olur, ağaca su döker cömert olursunuz, ama insan gerçek cömertliği insan ile bulur. Merhameti insan ile bulur. Doğada neyi affedebilirsiniz ki.

İnsan, Allah-u âlemin sıfatlarını insanla müşahede eder. İnsandır insanın aynası. İnsandır insanı Hakk'ı yaşamaya sebep. Onun için de bir insan ile yetinmedi Allah. Ama halen insan değiliz beşeriyetteyiz. Beşeriyette insanlıktan nasibini aldığı kadar halifesi, ama bir de hususi halife var. Hani diyor ya, Salihleri mirasçı bırakacağız. O salihler kırklar, yediler, üçler, beşler, düzenin yöneticileri. Yeryüzünde onların üzerlerinde bir şey tecelli etmeden âlemde bir şey tecelli etmez. Evvela batında derler, sonra zahirde. Evvela Allahu azümüşşan ehline verir, batın ehli dediğimiz o ricaül gayb ehlinde tecelli ettirir, ondan sonra âlemde onların karşılıkları olmaya başlar. Eğer bir kâmilde âlemde rahmeti nazar oluşursa, insanlar arası birbirine rahmet oluşur. Gazap oluşursa bütün âlemde gadap oluşur. Allah'tan bu zamanın erenleri merhametli, lokal şeyler yapıyorlar.

Bu nasıl bir şeydir ki bir insan nasıl dünyayı yönetebilir mirasçı olabilir? Hani Amerika yönetiyor, şu yönetiyor bu yönetiyor, Vallahi ben öyle bir yönetici görmedim. Ama derseniz ki İlahi Âlem yönetiyor, amenna, zaten yapan eden onlar. Hz. Resulullah'ın bir sözü ile destekleyeyim, ayette söylenen Salihler… Diyorlar ki "Yeryüzünde kırkı İbrahim meşrebi, beşi Musa meşrebi, yedisi Yusuf meşrebi, üçü İsa meşrebi (ki zaman

içerisinde bunlar değişebilirler, o sırada ki hal öyle idi onu da söyleyeyim) bir tanesi de benim meşrebimden olmak üzere Cenab-ı Hakk'ın kudret elleri vardır. Ve yeryüzünde ki işlerini onlarla yürütür… "

Ve her erenin de birbirlerine üstünlüğü; bir, sıfatlarına göre; iki, Cenab-ı Hakk'ın yarattığı o sıfat üzere o üzerlerinde ki nurun(günümüz diliyle diyorlar ya enerji yoğunluğu) o nurunun şiddet salınımına göredir. Ki nur da çeşit çeşittir, türlü türlüdür, mertebe mertebedir, kesafetten tutun en latifine kadar, Allah'ın lütfü ihsanı ile hangi nurlar tecelli ediyorsa o esma o kadar baskın gelir âleme. Ve onun içindir ki âlem de iş görülmeye başlar. Bir kişide merhamet sıfatı çoksa o sıfatın baskınlığı gelir, adalet sıfatı çoksa Azimallah kıran birisi gelir. Allah'ın adalet sıfatı yeryüzüne hüküm vermeye kalkarsa yeryüzüne kırıcılar gelir. Yine uyandırmak için, geri kalıyoruz. Birinci dünya savaşında emperyalist güçler, uyanın. Allah'ın adalet sıfatındadır çünkü aslınıza rücu edin diye bilinmekliğe davet eder ve bilim kapılarını açmaya başlar. İnsanlık tarihinin yürüyüşüne bakın, insan olmak için ne gibi sıkıntılara girmiştir. Ve ayet-i kerime de şöyle diyor, "Biz insanı sıkıntılarla var ettik." Hem bireysel, hem toplumsal... Bunu bir esma ile birleştireyim esma, ayet "Zül celal-i vel ikram". Celalden ikram doğar, bir celallik varsa bilin arkasından ikram geliyor, Rahmet rüzgârları esiyor demektir. Bir kasırga kopuyorsa hayatınızda dertten beladan musibetten yana, arkasından bir güzellik geliyor demektir. Ben bir köşeye çekileyim, kasırga gelmesin değil, mücadele etmezseniz eğer o sizi yine gelir bulur. Eğer sizden istediği bir sıfatı varsa, onu yaşama çıkartacak ise Allah, onu önünüze getirecektir. Onu yaşama taşımanız gereken ne ise halifelik sıfatı olarak, sizde yaşama taşımak istediği ne ise, onu sizden açığa çıkartacak koşullar ve şartları önünüze getirir. İlla onu yaşayacaksın.

Mesela bir şey anlatayım, bir yerde çalışıyordum o zaman konfeksiyondayım, nereye gidersem gideyim de beni tutarlar, iyi çalışırım, kimseye de karışmam o yüzden… Benim de bir sıkıntım vardı, o yüzden de çalışmak istemiyordum, arkadaşın yanında bir-iki hafta çalışıp çıktım. Yolum da hep oradan geçiyordu, ne zaman geçsem beni yakalar

illa gel, illa gel. Dedim yeter, yolumu değiştirdim yine öyle, adam hep önüme çıkıyor yahu yeter dedim. Hani adamın önüme çıkışı beni korkutuyor, yeter artık ya dedim, gelmek istemiyorum. Ya Rabbi dedim yolumuzu değiştirdim yine böyle. "Kaçışın Yok" dedi! Neden kaçarsanız sizi kovalar, korkuyorsunuz ya, korktuğunuz sizi kovalar. İlla onunla yüzleşeceksiniz. Dedim, tamam, korkmuyorum, aynı yoldan adamın önünden geçmeye başladım. Bir gün beni çevirmedi ve bir gün de beni görmedi.

Sizden istediği bir sıfatının tecellisi varsa illa onunla yüzleşiyorsunuz. İlla yaşamanız için hangi koşullarla karşı karşıya kalırsanız kalın kaçmayın, kaçmak kolay olur. Onlarla mücadele edin, insana mücadele ruhu verilmiştir. Azim sıfatı ile beraber mücadele edin. İbrahim nebi kaçtı mı? Yok, kovuldu, anası kovdu babası kovdu, milleti yakmak istedi, tarihine sırt çevirdi, kültürüne sırt çevirdi, nefsi emmaresine ayak uydurmadı, zaten zengin bir muhitte doğmuştu ebeveynleri olarak ve doğanın kendisine baktı ve doğanın kendisinden de kurtuluşa erdi. "Ateşe serin ol dedik" diyor. Tayyii mekân da yapardı mübarek. Allahın selamı üzerine, himmeti üzerimizden eksik olmasın...

Nefsi emmarenizi aşarsanız Allah'ın Rahmet kapıları açılır. Miraç Hâdisesinde güzel bir Hâdis-i kudsi zikredilir, der ki, “Ben kuluma sıkıntıları rahmet ve mağfiret kapılarımı açmak için veririm, lakin kulum sıkıntıları görür, rahmet ve mağfiretimi talep etmez.” Ya küfre varırız ya da şu yaptı bu yaptı diye masivaya Allah’tan gayrılığa düşeriz. Allah esirgesin. Bu bir yaradılış süreci, insan olabilmenin yaradılış süreci, lakin insanın temeli Kelamdır. Dildir. İnsan dil varlığıdır. İkinci yaradılışı dil ve içeriği sizde yaşamsal olarak karşılığı olan melekelerinizdir, melek kuvvetlerinizdir. Hangi esmayı yaşıyorsanız, yaşadığınız sürece halifesisinizdir.

3- “Bana ibadet etsinler diye yarattım”

İbadet eşittir hizmet. Musa bugün benim için ne yaptın? Hani diyor “Ya Rabbi namaz kıldım şunu yaptım bunu yaptım”, hani salât getirir, kendi

salâtı nasılsa. “Onları diyor kendi nefsin için yaptın benim için yapmadın ki, Senin kendi nefsinin kurtuluşu içindir o” diyor.

O zaman Allah'a ibadet ne? Bir insana gülmeniz dahi diyor sadakadır, evladınıza verdiğiniz harçlıklar bile sadakadır diyor, insanın insana hizmetidir. Allah’ın sıfatları ile hizmetidir. Diyor ki, Hâdis-i Kudsidir bu, “Kendi rızamı kulumun rızasına bağlı kıldım” Kul razı değil ise Allah razı değildir. Ama kul illa her şeyden razı olacak değil, siz iyisiniz kul kötü, şeytan da sizden razı olacak değil, sizde şeytandan razı olacaksınız diye bir kaide yok. Burada kasdettiği iyilikler ve muhabbet noktasında. Kulun rızalığı Hakk’ın rızalığıdır. Allah’ın kabul edişi kulun kabul edişi ile alâkadardır. Hani birisi size bir şey ikram ediyor, siz de diyorsunuz ki Allah kabul etsin. Senin öz varlığın onu kabul ederse, sevinç ile muhabbetle, Allah sende kabul etmiştir zaten. Çünkü yediğin içtiğin, sana ikram edilen, onda O’nun sıfatlarına dönecektir. Görmeye, duymaya, bilmeye dönecektir.

Bu anlattığım şeyler Miraç hâdisesi ile alâkalıdır ama buna cirac denir, yani âlemde yaşantının kendisinde Hakk’ı bulmak. Erenler buna Cirac demişlerdir. Miraç dediğimiz şey ise hüviyet seyranı itibarıyla, Cenab-ı Hakk’ın size verdiği melekeler olarak, size verdiği melekleriniz yani size verdiği sıfatlar, görme melekeniz, duyma melekeniz, cömertlik, affedicilik, kerim olma, bunlar dahi bir melekedir, bir hal, bir yaşam durumudur.

Bu noktada Hz. Resulullah'ın miracı kendi varlığında olanların farkındalığına gelmesinin melek karşılıklarıdır. Kendinde meleke, âlemde melek olanın karşılıklarıyla aynalaştı. Hani insan insanın aynası ya, Miraç hâdisesinde de melekler ona ayna olur tek tek. Zekâ meleği geldi, hikmet meleği geldi, düşünce meleği geldi, halık sıfatı itibarıyla, cinselliğin meleğini gördü, o meleği gördü, bu meleği gördü.

En son geldiği kapı Sidre-i Münteha. Ona Kelam ağacı derler ilahi âlemde. Kevn-i âlemlerin sonuncusu. “Ve sidreyi bürüyen bürüdü, manâyı bürüdü.” Sidre ağacını bürüyen manâdır. Manâ melekleridir.

İlahi âlemde görünüşleri ise kelebek meleklerdir. Bunlar dinin fantastik taraflarıdır. Seyredenlere, malum olanlara malumdur. Çünkü burası gölge âlemidir, ilahi âlem ise asıllar âlemidir. Her ne varsa burada onun bir melek karşılığı vardır. Burada her ne varsa aslına rücu edecektir ayeti gereği, yani bir ağaç ölürse eğer onun ilahi âlemde ki hali ne ise ona rücu eder. Eğer bir horoz ölürse horoz meleğinin melek hali ne ise o haline rücu eder. Bir akrep ölürse onun melek hali hangi âlemde ise –cehennem- o haline rücu eder. Ve insan melekler âlemine üstün yaratılmıştır, secde edilen, âleme üstün yaratılmıştır.

Sıdre-i münteha ağacı oluşta olan, görünüşte olan âlemlerinin sonuncusudur çünkü Allah-u Teâlâ orada kendini manâ ile izhar eder, görünüre çıkarır. Lakin kullar manânın kendisinde kalırlar. Şöyle anlatayım. Sidre-i Münteha'nın tamamı Kur'an olsun. Kur'an ın kendisini anlıyorsunuz ama tamamı konuşma, "Rabbi ile konuşmak isteyen Kur'an okusun" diyor. Rabbim burada bu manâyı söylemiş diye bir manâ gerçekleşti sizde değil mi? Ama hala manâ da takılısınız. Bakın ayetin kendisinde değil, kevniyette değil, manâ da takılı kalırsınız. Farzedin o manâ da sizinle konuşanı görürsünüz, Sana "deki" diyen birisi var. Bakın mushaf buna sebep oluyor sadece, o sırada o sebep olduğu sizde gerçekleşiyor, canlanıveriyor. Öz varlığınızda o ayetle konuşan Allah'tır, dilediğinde sizde dile getiren yine kendidir. Evet, ayet Resulullah'a geldi ama Resulullah konuştuğu zaman Resulun dilinde Allah konuşur olmuştu ayet ile. Yaşadığı zaman da ayet yaşantısında görünürdü. Deniliyor ya "Allah o yaşantıda ayet hükmü itibarıyla görünür olmuştu." Onun için Hz. Sıddık buyuruyordu, "Ya Resulullah Allah'ı, Sen de görüyorum." Esmaları ile Hakk, sıfatları ile Hakk, ayetleri ile Hakk görünür oluyor. Ne zaman Rabbi gördünüz bu şekilde, Sıdre'yi aştınız, manâsında takılı kalmadınız, kelam ağacını aştınız, orada Rabbi bi-zatihi müşahedeye geçersiniz. Derler ya, "Ayın ondördü gibi görünecek cennette". "Ondörtlük delikanlı gibi gördüm" hadisi vardır. Çok çetin bir hadistir, bayağı da problem yaratıyor. İnsanlar kabul etmiyor bu noktada. Orada da hitap-muhatap ilişkisinde zorunlu şekle gelmek var. O zorunlu gelişte kelamda şahitlik var. Ne zaman ki kelam da şahit olduğunu, varlık olarak

kendinde buldu, işte hüviyetin Hakk olduğunu o zaman buldu. Ona da yakinden de yakin derler.

Rabbin surete gelişi ise “sarktı” ayeti ile karşılık bulur. Aslında Miraç Hâdisesinin tamamı kendi donanımlarını, sıfatlarını seyran etmesi idi, ne zaman ki Hakk ile müşerref oldu kendi öz varlığında…

Diyor ki; Rabbim 3 tane ilim verdi, dedi ki, birini çalışana ver, birini ehline ver (arifler), bir tanesi de Allah ile benim aramda sırdır dedi. O sır olan da şu, “Allah ile kulun arası yoktur”. Aracıları biz koyuyoruz, nefsimizi biz koyuyoruz, filancaları biz koyuyoruz, mevhum varlığımızı biz koyuyoruz, aralarını donatıyoruz. Babam onu şöyle söylerdi. Oğlum öyle bir ara var ki, araya futbol sahası kurar top oynarsın! Hani bir hikâye vardır. Bir hindu gurunun talibleri ile giderken iki insan birbirine bağırır. Niye bağırıyorlar der? Herkes bir sebep söyler, değil der. İnsanlar ne zaman birbirlerine kötülük yapar, sevmezler diyor birbirlerinden uzaklaşırlar ve bağırmaya başlarlar, birbirlerini anlamıyorlardır artık. Ve öyle bir zaman gelir ki, birbirinize sesinizi duyuramazsınız artık diyor. Sesinizi duyuramadığınız günden sakının. Allah ile aramıza koyuyoruz onu, şunu, bunu ve sesimizi duyuramıyoruz. Allah bizi duyarda sesimizi yetiştiremiyoruz. Bazen dualarımıza araç kullanırız ya; Resulullah’ın yüzü suyu hürmetine... Bi-zatihi isteklerimizi Allah'ın huzuruna götüremiyoruz. İhsana eremiyoruz.

Cenab-ı Hakk ile hemhal oluşu anlatılsın diyedir, zatı tecelli ile müşerref oluşunda hüviyeti Hakk’ı ile tanıştı, indiğinde artık eski Muhammed değildi. Hiç bir zaman da olmadı, artık ondan sonra artık hüviyet varlığıydı. Sıfatlarıyle âleme bakan değil, hüviyetiyle şahsıyle âleme bakandı. Hani sen benim kim olduğumu biliyor musun? Kariyer sahibiyim şunu yaparım bunu yaparım. Değil, hiç bir zaman kendi öz varlığından taviz vermeyen tavırlarda olan kişiydi. Ve kendine O’nunla dahi varlık vermeyen, Fakr.

Şeytanın ahlâkı hep kendini haklı gösterir, Peygamberde kendini haklı gösterme iddiası yok. “Sen sadece tebliğ et” diyor. Erenlerin dilinde bu

ayet şöyle gerçeklik kazanır. "Evladım" derdi Efendi Hz. "sen Hakk'ı söyle gerisine karışma" yani iddiaya karışma, iddia etme. İddia işi değil bu iş. Çünkü Hakk geldi batıl zayi oldu. Batıl zayi olmaya mahkûmdur. Bize düşen Hakk'ı söylemektir. Erenlerin dilinde bu ayet şöyledir, "Sen yalnızca sana söyleneni tebliğ et" Hakk'ı söyle, gerçeği söyle. Kişi Halifetullah ya, Hakk'ı söylemeye de Halifetullah.

Hüviyeti Hakk noktasından baktığımız zaman Halife yaratacağım. Sıfatları üzerine Halife, esmaları üzere Halife, yaşantısında ayetlerin dahi karakterize oluşu içerik kazanması itibarı ile halife. Ve Cirac meselesine geldiğiniz zaman eğer miraçını tamamlamış hüviyetini zatı ile bulmuş bir kişi ise bi-zatihi Cenab-ı Hakk'ın zatı ile bulduysa artık bu âlemde Cenab-ı Hakk'ın zatı ile iş görür. Yukarılarda bildiği kendi öz varlığındadır artık. Öz varlığı ile iş görür, öz zatıdır çünkü. Niyazi Mısr Hz. bir doğuşatında der ki,

Zat-ı Hakk'ı anla, zatındır senin
Hem sıfatı hep sıfatındır senin
Sen seni bilmektir kurtuluşun senin
Gayra bakma, sende iste, sende...

Değişik bir doğuşatı daha var;

Her sıfattan zatın ilan eylemiş
Zatını insanı burhan eylemiş
Hakk cemalin Âdem cemalinde görünür
Zatını Rahman şeklini insan eylemiş

Yaşadığınızda Hakk'tır, tevhidde ikilik vardır, hüsnü zan vardır, tevhid sizin için bir basamaktır ama Hakk'ı yaşamanız için bir basamaktır. Bilmek bir basamaktır; onun için bilin, ama yaşama taşımadığınız bilmek kuru kuruya bilmektir. Kuru kuruya bilende davası olur, başka bir şey olmaz. Yaşayanda dava olmaz ki. Şimdi adam biliyor ama bildiği şeyin hakikatini bilmiyor. Sevgi sevgi sevgi; sevgi olarak bakmadıktan sonra, Rahman Rahman Rahman; Rahman olarak bakmadıktan sonra ne bileceksin ki?

Burada kastettiğim şey hakkıyla bilmek. Hakkıyla bilmeyi yalnızca yaşamakla elde edebilirsiniz. “Esmalarını talim ettiririm” diyor. Evet, esmalarının içeriğini dolduracaksınız anlayacaksınız vs. ama yaşamadığınız esmayı sadece zan olarak bilirsiniz. Yaşadığınızda ise zan kalkar. Sevgi, hep zan zan zan, yaşadığınız zaman sevensinizdir. Yaşamadığınız sürece hakkıyla bilemezsiniz o zaman da hakkı ile hamd edemezsiniz. Çünkü hamdetmek bilmekle alâkalı bir şeydir. Mesela şu yemek çok güzelmiş dediğinizde, gerçekten o güzelse, onu zikretmiş onu övmüş olursunuz, bir şeyi hakkıyla zikretmeniz onu övmektir. Allah'ı hakkı ile zikretmeniz O’nu övmenizdir. Eyleminizde övünüz, dilinizde övünüz ama bilmediğinizi nasıl öveceksiniz ki? Onun için, “Beşikten mezara ilim öğreniniz” Ve de ki, "Rabbim ilmimi arttır" İlmini arttırdıktan sonra ki basamak Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanınız, sıfatları ile sıfatlanınız, ayetleri yaşantınıza geçiriniz.

Hizmete geldik. Geçenlerde bir arkadaş sordu, Âdem secde edilesiydi, ama Âdem’e de secde ettirildi. Bu hizmettir. Secdenin bu noktada Âdem üzerinde iki tecellisi vardır. Birinci tecellisi, Kulun ibadet noktasında ki secdeye varışı, hani namazımız da secde ederiz ya, o noktada secdeye varıştır. Secde de kişi yokluğa erer. Eğer yokluğa ermezse yani nefsi emmaresinde duracak, hazlar menfaatler uyanmayacak, zanlar artık uyanmayacak, düşünce sıfırlanacak, düşünce hiç bir zaman içinde sıfırlanmaz da, hani siz düşünen olarak düşünmeyi sonlandıracaksınız kendinizde, duygular sıfırlanacak. O sırada üzerinizde Hakk tecelli eder.

Resulullah Efendimize soruyorlar “Biz nasıl miraç edeceğiz?” “Salât sizin miraçınızdır. Ümmetimin miraçı salâttadır” diyor. Secdeye başınızı eğdiğinizde sizde Hakk bakmıyorsa, Hakk’ın huzurunda değilseniz, miraçınız yok demektir. Bir kişi secdeye başını koyduğunda birincisi Cenab-ı Hakk’ın huzurunda olacak, birinci yokluk, kendi varlıği ile değil Hakk’ın huzurunda olduğunun bilincinde olacak ki namazın her halinde olması gerekendir. İkincisi bütün varlığı ile sıfırlanacak. Hani yoga diyorlar bütünleşme gibi bir anlamı varmış, bütünde olana gideceksin. Yani sende bir olanın sende ki zatı haliyle yaşamsal haline gideceksin, bir

bakacaksın ki senden bakan, Hakk. Secdedesin ama sen değilsin. Hani, "Sen atmadın Allah attı" diyor ya, evet başın secdededir ama senden bakan Hakk'dır.

Ve secde hali yokluk halidir. Siz yokluğa gitmeden Hakk'ı bulamazsınız, diyor ki, "Kulum sen varsan Ben yokum, Ben varsam sen yoksun." Secde yokluğa ermenin en yüksek halidir. Sonra oturdunuz. Kıyam da kul Allah'ın huzurundadır. Rükûda kul âzametin önünde eğilmiştir. Secde de kul kendi varlığından soyunmuştur. Kaatta kul kendinde kim varsa onunla bakıyordur. "Gel gel ne olursan ol gel" diyor ya Mevlana hazretleri; kaatte oturmuş. Hani Tahiyyatta hz. Mevlananın bir oturuşu vardır, Gel ne olursan yine gel, ister ateşperest, ister... Gel ümitsizlik kapısı değildir bu" derken orada Celalettin değildir. Mevlana'dır söyleyen. Yani Sidre-i Münteha'dan söyleyen yani yedinci göğü kendinde bulan. Hz. Ali diyor ki, "İnsan âlemlerin dürülmüşüdür." Miraç seyri bunu güzel anlatır. Onu da bırakın bütün âlem, hayvanat duygularımız da vs. Sezgilerimiz de bitkiler, hepsi toparlanmamış mıdır? Bitkiler sadece sezgi haline sahiptir. Hayvanlarda da iradelere şahit olursunuz. Duygulanımlara şahit olursunuz donanımlarında. Ama insan bunların hepsinden aşkındır.

Bakın Hz. Resulullah'ın miracı çok enteresandır. Ciracı ile beraber anlatayım.

Miraç 3 zamanlıdır. Geçmiş zamanları aşkın. Peygamberlere namaz kıldırıyor. İmam oluyor. İmam oldunuz mu aşkın oluruz artık. Yani onun sıfatlarına baskın bir sıfatınız var demektir. Geleceği, ahiretini aşıyor asıllar göğünü, yani burada ki göğü aşıyor. Yani paralel evren gibi düşünün. Kendi bu âlemin asıllarını aşıyor. Ama bir taraftan da ne yapmış, toprak, hava, suyu burada bırakarak aşmış, yani miraç bi-zatihi ruhanidir, cesedi değil, çünkü bu âlemin malı bu âleme aittir. Bu âlemin malı ile yükselemezsiniz. Bu âlemin malını bu âleme bırakmış, aslı âleme ruhu ile gitmiştir. Ki burada ki ruhu hani diyorlar ya astral beden falan diye bi-zatihi öyle gitmiştir.

Bunu erenler bilir, üzerinde çok tartışma vardır, yani mucize vari bir şey diye. Miracın kendisi zaten bir mucize! Ayetlerimizi göstermek için çıkarttık diyor ya. Bu âlemdeki bütün tecellilerin melekesi, kuvvetleri ile tanışıyor, hepsini müşahede ediyor. Ne kadar gösterdiyse, en sonunda kendi hüviyetinde tecelli eden ile müşerref oluyor. Aynalaşıyor sonra bir bakıyor ki zatı zatıymış. İkilik yokmuş. “İsmini ismimle yâd ettim” iki manâ da kullanılır. Hani LA İLAHE İLLALLAH MUHAMMEDÜN RESULULLAH diye yan yana kullanıyoruz ya. Muhammed esmasında Ahâdiyet saklıdır. Ahmed, ahad, ne zaman ki mimini kaldırıyor bir bakıyor ki ahadiyet kendinden bakıyor. O zaman diyor, "Sen atmadın Ben attım" Yani yaşayan benim sen değil. Benimle yaşıyorsun. İkilik bir hiledir, başkasılaşmadır bu da bir zorunluluktur. "Gizli bir hazine idim bilinmeyi istedim. "

Birinci secdemiz miraca eriş noktasının bir özetlenişi gibidir ama eylemleriniz de secde. Yaptığımız hiç bir şey kendi niyetinizle değil. Bakın Hakk din İslâma girmek için fıtrat dinini aşmak için başta lazım olan niyettir. Niyetin ya kendin içindir, ya Hakk içindir. Birisi birini öldürüyor, katil olma sebebi nedir; niyetidir. Kendi nefsi için öldürdüğündendir. Ama gazinin birisi de 10 tane adam öldürür ama katil demiyorlar ve sorumluluğu da yok. Dini din yapan niyetinizdir. Eğer niyetiniz Hakk içinse bunu da en yüksek düzeyde En-am Suresinde ki şu ayet ile toparlayayım. De ki diyor, "Yaşamım, salâtım ve ölümüm sadece âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. " Sadece O’nun için. Yani “bugün benim için ne yaptın” Niyetiniz Hakk, Hakk için yapıyorsunuz, işte dönüş başladı demektir. Evet, normal fıtrat dini ile de dönüş var. Hayvanat, nebatta bir şekilde asliyetine dönüyor, meleke kuvvetine bir şekilde dönüyor. Ama insan olmak, bu âleme düştükten sonra evvela ölüyoruz. Âdem şehit ediliyor ya hani, İblisler tarafından bir güzel öldürülüyoruz. Hevâ, heves, şunlar, bunlar önce bir ölüyoruz ondan sonra inzal olmaya çalışıyoruz. Burada Kur’an lafzı ile insanın ilk okuduğu ayet “Rahman Kur’an ı öğretti, okumayı öğretti” İlk okuyuşumuz nefsimiz ile beraber âlemi okuyuşumuzdur. Yani Kur’an 'ın karşılığı olan Kitab-ı Mübin'i okuyuşumuzdur. İdrakli gözlerle âlemi okuruz. Okuyanı okuruz,

Düşüneni okuruz; Yaratanı okuruz. Ve O'nun düşünceleri ile düşünür, O'nun yarattıklarıyla iş görmeye çalışırız. Ve O'nun verdiklerini yine âlemde yapacağımız şeylere kullanmaya başlarız. Yani topraktan alırız yine toprağa kullanırız.

Herşey aslına rücu eder demiştik. Aslımız, baktığımız zaman Hakk tarafımız, rucu ediyoruz. İstesek de istemesek de zorunlu. İnsan niye aciz yaradılmıştır?

—Bir, zorunlu rücu için.

—İki, toplumsal bir varlık olsun da Cenab-ı Hakk'ın sıfatları insanın insanla olan ilişkisinde görülsün diye. Ve bu şekilde bir yürüyüşle Hakk yola devam edilir. Ve yürüyüş o kadar çeşitli ki. Sanatta, pozitif bilimlerde, kültürel yaşamlarda, tarihin sürecinde, dinin kendisinde, tinsel olarak manevi olarak felsefede, ama ayrıştırdığımız zaman, sanki ondan ötelediğimiz zaman yok böyle olmaz; Ya hepsi Allah'ın tavrı. Birisi felsefede okumaya çalışıyor, birisi sanatında, nerede kaldıysa bizi ilgilendirmiyor ki. Bize düşen ise her tavrında onu okuyabilmek…

Halk âleminde istesek de istemesek de rücu ediyoruz. Ve halkı halka göre kullanıyoruz. Kullanırken de bize basamak oluyorlar yürüyüşümüzde. Ağaçtan ev yaparız doğaya karşı, ekeriz biçeriz, neyle; doğaya karşı, doğayla. İnsan alet kullanır; alet, aklın uzantısıdır. Ama alet doğaya aittir. Her ne kullanıyorsanız doğaya aittir. Hani doktorun biri demiş ya, "Ya Rabbi ben de insan yarattım", "kendi toprağını kullansaydın ya". Yine kullandığı şey doğanın üzerinde gerçekleştirdiği şey… İnsana miraç oluyor basamak oluyor her biri.

Manevi noktada nasıl miraç olur? Evet, yememiz içmemizle istesek de istemesek de Hakk'a rücucuyuz ama havasıyla, suyuyla, toprağıyle aslına rücu ediyoruz. Ama hal diliyle derler ki, bütün âlem diyor ki "Ben Senim, Ben Senim görmez misin?" Toprak diyor ben senim, hava diyor ben senim. Bütün kâinat size kendi varlığınızda ki iradeleri göstermesi sebebiyle ben senim diyor. İnsan âlemin dürülmüşüdür. Hakk tarafından

baktığında Cenab-ı Hakk'da kendini onda noktalamıştır. Hüviyeti Hakk olarak tavırlarda yaşamsal olarak kendini insanda noktalamıştır. İşte, maneviyat tarihi hüviyet bulma tarihidir ve insan hüviyetini aramaktadır. Bu noktadan bakıldığında ne'likte –eşyada- kendini arayan insan, kendi öz varlığına-öz kimliğine örtünmüştür. Ne'likte arıyor, eşyanın tabiatında arıyor; ona değer veriyor. Ama kendi öz varlığına örtünüyor. Miraç Hâdisesi bize melekelerimizin melek seyranını işaret eder, ama Cirac da âlem üzerinde tavırda olan Rahmaniyet Rahimiyet vs. Kerimiyet, Allah'tır kerim olan, Allah'tır gani olan mülkün yegâne sahibi olan. Bakın Gani esmasını iki vechede okuruz. Gani, zengin. Zengin demek ihtiyacı olmayan demektir. Zatı ile hiçbir şeye ihtiyacı olmayan. Gani demek mülkü olan demek! Bütün mülk âlemi O'nun dur. Her ne görüyorsanız O'nun değilmidir? Gani olan O'dur, yani âlemin sahibi O'dur. Ve âlemde size ikramlar veriyor. Er-Rezak olarak, Er-Kerim olarak veren eldir.

İman yürüyüşünüzde Cenab-ı Hakk'ka şehadetiniz tavırlar üzeredir, sıfatlar üzeredir, Lakin Zatına şehadet olmaz, o hüviyette bi-zatihi şahıs üzerinde, yani evvela hüviyetinize varırsınız, hüviyet tavırlarına varılır, ondan sonra bi-zatihi şahsınız olarak görürsünüz. Şahsınız olarak görmezseniz, o zaman Cenab-ı Hakk'ka yürüyüşünüz daha tam olmadı demektir. Bir safhada kalmışsınız demektir ki bu noktada Kur'an ı azümüşşan da bir ayet söyleyerek devam edeyim, "Biz insanları safha safha yarattık" ve ya "siz iman ettikten sonra geçmişlerin başından geçenlerin sizin başınızdan geçmeyeceğini mi zannediyorsunuz" diyor. Yani o safhalardan geçmeyeceğinizi mi zannediyorsunuz diyor. Evet, bilinçlenmek ve yaşamak adına eyvallah, hüviyet adına eyvallah… Geçmiş safhalarımızı anlamazsak hiç bir şekilde Hakk'ı şu an ki varlığı ile ahkâmı ile layıkıyle anlayamayız ve geleceğe de bizim üzerimizden bir şey taşınmaz. Yine bir sıfatta bir sebepte takılıp kalmışızdır.

Asli tecelli 2 türlüdür; Fena tecellisi, Bekâ tecellisi. Zıllı tecelli insanlığın normal yürüyüşü, yani fıtrat dini üzere. Ama o Fırat dinini Hakk dine çevirmek için Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanmak için irade şarttır, niyet şarttır. Çünkü her tavır niyette ortaya çıkar. Her tavrın temelinde irade

yatar, irade tavır oluşturur çünkü. Her neyi yaşıyorsak…Mesela Rablik sıfatı; insanda 2 türlü tecelli eder demiştik. Korkular ve Sahiplenmeler. Korkular sakınmalarınızı sağlar. Allah size Rab'dır. Bakın bu fena tecellisi. Korkarsınız korktuğunuz da size Rabdir sizi sakındırır.

Sahiplenme de ise bekâ tecellisi ile sizin üzerinize Rab olur. Çocuğunuzu sahiplenirsiniz, aslında sizde sahiplenen Hakk'dır. Veya çocuğunuzu seversiniz Vedud sıfatı ile üzerinize Rab dir, o sırada ve üzerinizde yaşadığınız sadece Hakk'dır.

Safhalar demiştik, "geçmişlerin başından geçenlerin sizin başınızdan geçmeyeceğini mi zannediyorsunuz", "Biz insanı safhalar safhalar, devirler devirler yarattık" diyor. Zaten Kur'an a bakıldığı zaman devirler kitabı olarak görülür bir noktada. İsa devri, Musa devri, insanın tabiat devri, insanın hüviyet devri… Ama burada ki devirlerden kasıt, hüviyet bulma devirleridir. Kur'an, hüviyet ve ahlâk kitabıdır demiştik. Hüviyet ve ahlâk ilkesi üzerine okunduğunda ancak anlam kazanır demiştik. Bu noktadan baktığımızda İbrahim ile hüviyet bulmak, Nemrut ile bulmamak, Musa ile hüviyet bulmak, Firavunla bulmamak, gibi anlaşılabilir. Öyle şartlar gelir ki hani eskiden derlerdi, falanca Peygamberin kademi altında... Resulullah'ın bir Hâdisi şerifi vardır, "Benim ümmetimin Ehlullahı Beni İsrail Peygamberleri gibidirler" Yani onların peygamberleri, onlara verilen hüviyet tavırları ne ise o tavırlardan nasipleri vardır manâsında. Bu manâda baktığınız zaman aslında insanoğlu iman yürüyüşüne başladığı zaman, Efendim bunu şöyle söylerdi, "Oğlum peh peh müslüman olunurmuş, Öyle müslüman olunur mu, önce Âdem olmak lazım, Musa olmak lazım, İsa olmak lazım, ondan sonra Muhammed Mustafa dergâhına girip Muhammed Mustafa önünde Muhammed Mustafa'dan doğmak lazım…" Ki Muhammed'den doğan Muhammed'dir onu da söyleyeyim. Ümmeti kendisine aynadır çünkü. Her neyse ancak bir sürecin sonunda bulunduğumuz devirde, bulunduğumuz kişi kimse, aldığımız mertebenin hakikati neyse ancak ona yetişebilir. Çünkü geçmiş sürecin sonucu odur.

Geçen hafta abartılı bir şey söylemiştik, bazıları diyor ki ben bütün

kâinatım 15 milyar yaşındayım bazıları da diyor ki, benim zaten yaşım yok, bazıları da diyor ki ben insanlık tarihiyim sonucu benim, nasıl yaşımı söyliyeyim ki. Bu noktadan bakınca süreç içersinde manevi tarihe, insan istese de istemese de Âdeme geldiği zaman, toprağa geldiği zaman tevazuyu eline almak zorunda ve Âdem olduğumuz devrede âleme yöneliyoruz. Hakk'dan daha çok âleme yöneldiğimiz için de Cenab-ı Hakk buyuruyor ki “Ben ondan hoşnut olmadım”. Yani âdem de kararlı değiliz.

Burada buyurmam gereken bir şey daha var, ikinci yaradılış için, evet dil ile yaratılıyoruz, ama o dilin kendisinde içerik olarak yaşadığımız melekeler, melekler olarak yaşadığımız melekeler, kuvvetler bizim yaradılışımızın temelidir. Sevmek, acımak, affetmek, korkmak yaratılışımızın temelidir. Hangi sıfat üzeri eğer yaşıyorsak.

Bunu noktada ikinci yaradılış, sezgilenimler, duygulanımlar, akletmeler üzerine yaşadığımız meleklerin meleke oluşu aynı zaman da da dilin kendisi üzeri bilinçlenme ile bizde varlık oluşturur. Zaten üst korteks de ne varsa herşey dilden ibaret bizde. Buyum, şuyum, oyum… Bütün varlığımızda ise duygulanımlarımız, sezgilenimlerimiz, akletmelerimiz dâhilinde edindiğimiz manalar ki mananın kendisi dahi bir kuvvet içerir, bir tavır içerir. İlmin dahi türleri var türlü türlü, bir bakıyorsun bir kavram, bir bakıyorsun bir başka kavram sana bambaşka bir bakış açısı veriyor. Bir ayetten bakıyorsun başka bir bakış açısı bir başka ayetten bakıyorsun, bambaşka bir bakış açısına sahip olabiliyorsun. Yani ilim sende hal değişikliğine sebep olabiliyor. Yani bir meleke kuvvet yoğunluğu var. Bu kuvvet yoğunluğunu yaşadığınızda o kuvvet yoğunluğunun tavrında olan Allah'dır. Ya ayet ya esma ya sıfat neyse o tavır.

Her bir peygamber sıfatı gereği Allah’ın delilidir aynı zamanda. Gösterdiği mucizeler, mesela Musa a. s. ele alalım. Onun devri ne devri? Devir bir bakıyoruz sihir devri, bir bakıyoruz kölelik devri. Sihire karşı mucize, yani illüzyona karşı Hakk. Aciz bırakan gerçekler ve tavırlar, kâinatın başka kuvvetlerini kullanma ki yapanda aslında Allah’ın kendisidir, çünkü “Biz mucizeler göstermesek” diyor “Peygamberlerin

bir şey göstereceği yoktur" diye ayet var. Yani orada bu mucizeyi gösteren Hakk. İkincisi, kölelik ve hürriyet yani özgürlüğe davet, vadedilmiş ülke. Zaten hür yaşamanın temelinde vatan yatar. Eğer vatanınız yoksa hür değilsinizdir. Yani sıfatlarınızı özgür olarak yaşayamazsınız. Bunu da en basiti şöyle örnekleyelim; ikinci dünya savaşında Yahudilerin özgürce yaşayamadıklarını anladık. Çünkü toprakları kendi toprakları değil. Kendi sıfatları ne ise o sıfatların hakkını ödeyemediklerini gördük. Ve hüviyetin yaşanabilmesi için evvela toprak şart ve toprak içinde insanların birbirine vatan, millet, ırk aidiyetiyle birbirleriyle ilişkilerinde Cenab-ı Hakk'ın sıfatları söz konusudur. Bir rivayette temsili itibarıyla şöyle bir şey de söylerler, Vaat edilen topraklar Kudüs'ten daha çok ilahi vatanı idi, lakin Kudüs'te kalındı. Kudüs'e de seneler sonra varılıyor zaten, Davut a. s. la beraber orada toprak oluşuyor.

Hüviyetten kastımız burada bir toprak sahibi olmaksa nefsimiz, iradelerini orada yerine getirmekse bu hürriyet değil nefsi emmareye köleliktir ve eşyanın tabiatınızdan yine kendinize varlık vermektir. Bir fıtrat dini olarak bir sıfatımızın gereğini yine orada yerine getiririz ama hakkı ile Cenab-ı Hakk'ın sıfatını asliyetiyle yaşayamayız.

Asliyette sıfat iki türlüdür; birisi fenada, birisi bekâda. Fenada Hakk'ın sıfatlarını tavırlarda olarak müşahede etmek bir, ama orada yine kulluk bilinci olduğu için tam asliyeti yoktur. İki, bi-zatihi o sıfatı yaşarken yaşamak. Sadece yaşamak, tefekkürde bile bulunmamak. Vedud, sevgi, sevgide yaşa Hakk'ı. Merhamet, acımak, şevkat duymak, o sırada şevkat duyan, seven Hakk'dır. Orada tevhid yoktur sadece yaşarsınız. Af edersiniz, sizden af tavrında bulunan Hakk'dır, Af tavrında Hakk'ı yaşarsınız. Onun için de diyor ki, "eğer hayır ederseniz gönlünüzde bir sevgi yaratırım", "Kalpler yalnız Allah'ın zikri ile mutmain olur" Bu iki ayeti beraber okursanız içeriğini de yaşantınız da bulursunuz. Yaptığınız iyilikler doğruluklar neyse artık onlar size yaşam sevinci verir. Doğru olan size yaşam sevinci verir.

Ama şeytana da yaşam sevinci vermişti, ne farkı var? Birincisi şeytan

kendi nefsi üzerinden belirleyici idi, ama siz Hakk için yapıyorsunuz, kendi nefsiniz için değil. Bakın hak dine taşıyan niyettir demiştik. Şeytan da asi olurken yaptığına karşılık orada yaşam sevinci verilirken yoldan çıkmasına sebepti. Lakin orada zılli tecelli dediğimiz tecellide yaşamıştı. Mesela Kibriya sıfatı, El-Kebir sıfatını, Alim sıfatını hani ben bilirim, onu topraktan yarattın, beni ateşten yarattın, bak bilgisini sunuyor. Orada kibir sıfatıyla görünmesi, büyüklenme, el-kebir yaşıyor ama zılli kendi için yaşıyor, kendi nefsi emmaresi için. Bu fıtrat, yaradılışının gereğini yaptı. Onun için diyor, "Ya Rabbi beni bir maksat üzere azdırttın". Yine La ilahe illallah diyor ama fiilde diyor. Tamam, ben azdım ama bende ki kuvvet değil, senin tavrın üzerine ben bunu buldum diyor. Bir hikmet üzerine beni azdırdın diyor, ama hikmetini bilmiyor.

O fiilin Allah'tan olduğunu Hakk'ın kuvveti altında olduğunu biliyor, kendisine ait omadığını biliyor, derler ki, Bütün melekler duymuş ki, Cenab-ı Hakk levh-i mahfuz da bir şeytan yaratacak, geliyor diyorlar ki, Ya azazil duyduk ki böyle bir şey var. Senin duan makbuldür, beraber dua edelim de biz o olmayalım. Hepsi açıyor Ya Rabbi bunları şeytanlıktan beri kıl ama bir tane şeytan olacak orada da kala kala kendi kaldı ve kendi oluyor. Onun için dua ederken araya kendinizi de araya katın derler. Yani bizliğe taşıyın.

Allah üzerine konuşmak çok kolay çünkü zevkin varsa, müşaheden varsa, keşifleriniz varsa, rahat rahat konuşabilirsiniz. Ama insanı konuşmak çok zor, çünkü insanı konuşurken biraz problemler çıkıyor. Hani bazen öyle şeyler konuşuyormuşsun ki insanı ilahlaştırıyormuşsun gibi. İnsanda ki Hakk'lık sıfatlarını da söylemediğin zaman da insanı konuşmuş olmuyorsun. İnsanların bilincine sormak manâsında, yoksa bilmiyoruz da değil. Sunuş manâsında. İnsan melekeleriyle de beraber yaratılıyor. Sevdiğiniz de sevgide yaratılıyorsunuz. Cömertlikte cömertlikle yaratılıyorsunuz. "Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanın sıfatları ile sıfatlanın" demek yaradılışınıza dikkat edin demektir. "Neyle haşrolursanız diyor, Allah sizi onunla yaratacaktır" diyor. Neyle meşgul olursanız onunla haşr olursunuz. O zaman niyetiniz Hakk olarak, zılli olarak değil, kendiniz için

değil, bi-zatihi Allah için yapın, birinci basamak, bu hangi ayetle ölçüşür, “Ben insi ve cinni bana ibadet etsinler diye yarattım”.

İBADET=HİZMET, HİZMET=EYLEM.

İnsan eylem varlığıdır ve sıfatlarını eyleminde gösterir. Rahmaniyet, sevgi; donanımınızda var, neyle göstereceksiniz; severek. O meleke sizde olabilir ama o melekeyi göstermeniz gerekir. Evladını seven oldu mu, birini sever de köşe başı bekler ya, bunun gibi. Ve insan zorunlu olarak eylem varlığıdır. Bunu da neye bağlıyor, insan aciz olduğu için zorunlu olarak çalışır. Doğa ile olan ilişkilerinde birçok esma tecelli eder ama insan ile olan ilişkilerinde Cenab-ı Hakk’ın bütün sıfatları tecelli etmeye başlar. Onun için Efendim beni dergâha götürmediği için sonradan kendisine teşekkür ettim. O benim kazancım olacaktı ama insanlarla yaşamam insanlarla beraber kazancım olacaktı. Ne kadar iyi olursanız, ne kadar doğru olursanız, doğruluğu meleke olarak, enerji olarak kendinizde salarsınız. Bakın seviyorsanız sevgi enerjinizi meleğinizi de yayıyorsunuz demektir. O kuvvet sizde canlandı, onu yayıyorsunuz demektir. Siz ne kadar doğru iseniz âlem de o kadar doğru olur. Siz ne kadar iyi iseniz âlem de o kadar iyi olur. İnsanlığınızı hüviyetinizi bu tavırlarda buluyoruz ama bu tavırlarla aynı zaman da insanlara da biçim verirsiniz. İnsanlığa bir katkınız olur, işte o zaman biz olursunuz.

İnsanoğlu nedir demiştik?

1.Safhasın da doğasını zorunlu yaşayan, taklit eden ondan sonra özgün sıfatını bulan, bulduktan sonra kendi sıfatını paylaşan ve paylaştıkça sevdikçe de Biz olan... Biz olmak âlemde zorunludur. Kur’an lafzında noktayı melekeye gittiğiniz zaman Biz, bütün o nur deryası Biz'dir. Yetmişbin tane nur var etmiştir Cenab-ı Hakk ve yetmişbini de Biz olarak hareket eder. Melekler deryasına gidersiniz, asıllar âlemi, hepsi seslenir size, yine Kur’an dan “Biziz Biz, elbet saf saf dizilenler” Allah'ın işi ile de iş kurarlar.

2.Bizliğin bu âlemde tecellisi Ehlullah üzerinde olur, Veliyullah üzerinde olur, veliyullah yaptıkları işleriyle ruhani mertebelerinde biz'dir ler. Âleme katkıları sebebiyle yekvücud gibidirler. Birbirlerini tamamlarlar. Eğer eylemde olmazsanız, üstünlük manâsında konuşalım bunu, Allah sizi bir yeti itibarı ile öne çıkartabilir o yaşam sıfatınızı, eğer paylaşırsanız Biz olursunuz. İlim, sadece ben bileyim kimse bilmesin, değil. Paylaşın, ama paylaşmanız sevgi ile olsun. Bunu şöyle anlatayım, bilenler için, bu hali yaşayanlar için söylüyorum ki daha anlamlı olsun. Hani bir yere gidersiniz, size bildiğinizden yana bir soru sorarlar. İçinizden bir güzellik doğar hemen anlatayım diye, biliyorsunuz ya. Anlatayım diye değil, bildiğiniz ne ise onu söyleyeyim diye. Bunu çocuklar çok güzel yaşar, hani öğretmen bir soru sorduğunda ben de biliyorum diye el kaldırırlar. Bu bildiğini göstermenin şevkinden daha çok "Ben gizli bir hazineydim bilinmeyi istedim" diyor, yani bildirtiyor ağzından.

İnsanın bilmesi iki türlüdür. Bir, nakil, ilm-i ledun. Ama insan en çok neyle öğrenir biliyor musunuz? Konuşarak. Biri size nakleder ama siz konuştuğunuzda en yetkin bir şekilde öğrenmeye başlarsınız. Konuşuyorsunuz ya belirliyorsunuz. Belirlediğiniz sürece belleğinize alırsınız yetkin bir şekilde öğrenirsiniz. İkinci bir tarafı daha vardır. Hizmet et ki himmet bulasın diye bir söz vardır. "İnsanın çalıştığından başkası yoktur", "insanı aciz yarattık" Ayeti noktasında o acziyeti sebebiyle zaten çalışıyor, toplum varlığı oluyor, sıfat ilişkilerine giriyor. Bir taraftan Hakk'ın sıfatlarını gösterirken, bir taraftan da kendi varlığını bulmaya çalışıyor. O çalışmanın karşılığı dünyaya çalışıyorsanız dünyaya, maneviyata çalışıyorsanız maneviyata, neye çalışırsanız onu bulursunuz ama niyetiniz Hakk'sa O'nu bulursunuz. Niyetiniz Hakk değil riyada ise şu desin bu desin, "Onların elleri bomboştur" diyor yani himmet bulmazlar demek o.

"İnsanı ve cinni bana ibadet etsinler diye yarattım"da halife olsunlar diye çünkü hizmet eden kişi "Bilinmeyi istedim" ve "Halife yarattım" hani iki irade daha var demiştik fıtratımız gereğinde, zorunlu olarak

yerine getirmiş olur. Hizmet etmezseniz halifelik sizde neyle görülecek? Rahmana hizmet etmezseniz, Rahime hizmet etmezseniz, Rezzaka hizmet etmezseniz, yani vermezseniz, sevmezseniz, insanları kucaklamazsanız, tek bir nazarla bakmazsanız... Hani “Bugün benim için ne yaptın”... El-Şafi oldun mu; yani şifa ile ben sende göründüm mü? Er-Rezak oldun mu; El-Vedud oldun mu; Ben sende vedud sıfatımla göründüm mü? “Musa bugün Benim için ne yaptın?” diyor, birine bir şey yaptın mı demiyor. Yani öz varlığın olarak, “Ben senden nasıl zuhur ettim? Hangi eyleminde göründüm. Mesela Hz. İsa hastalara şifa verirmiş. Siz de bir hastayı ziyaret ettiğinizde psikolojik olarak ona şifa vermiş olmaz mısınız? Ama orada sizden âleme şafi tavrında olan Hakk'dır. O şafi tavrında Hakk’ı bulduğunuz zaman şafi sıfatında da hüviyet bulmuş olursunuz.

Allah’ın sıfatları ile sıfatlanın, ahlâkı ile de ahlâklanın. Yani Şafiye şahit olmak ayrı bir şey Şafi olmak ayrı bir şeydir. Rezzak'a şahit olmak ayrı bir şey, ister ilmi düzeyde ister maddi, ister manevi düzeyde başkalarına rızk vermesi ayrı bir şey, Er-Rezzak'ı yaşamak ayrı bir şey. Birisi yaşamsaldır, diğeri zihinsel, akılsal şehadet düzeyindedir. Ha sezgisel bir müşahede ile olsun, ha aklı düzeyde olsun; fark etmez, yaşamsal olan hakikattir. Somut olan da yaşamsal olandır.

Şahitliği bana göster denilebilir. Şahit iken Hakk’dır hep şahit olan. Gözünüzden bakan, elinizden tutan, duymayı yaşayan O’dur, görmeyi yaşayan O’dur, bilmeyi yaşayan O’dur, biz sadece mevhum varlık olarak, Metin Baba'nın dediği gibi, bir parmak bal çalıyor ağzımıza. Kendi sıfatlarının, tavırlarının yaşantısında, bize de ikramı ihsan ile bize lütuflarda bulunuyor. Bizi var ediyor. Bir taraftan Kendisi yaşarken bir taraftan da o yaşamsal tavırları ile bize varlık vermiş oluyor. Tersinden okursak, biz O’nu yaşarken var oluyoruz, O’nu yaşarken yaradılıyoruz...

Kur’an-ı oku diyor. Yaşantınızda oku. “Rahman Kur’an 'ı öğretti, insanı yarattı”. Ne zaman Kur’an-ı yaşarsınız, işte o zaman insansınız diyor. Ondan önce beşersiniz. “İnsana kalem ile de öğretti”diyor. Kalem ilahi âlem de kelamdır. Allah'ın kalemi kelamdır, sestir. Bu da konuşmanın

kendisidir, iletişimdir. Kelam, kelim, konuşmanın kendisidir. İnsan konuşurken çok şey öğrenir, hizmet ederken himmet bulmak gibi. Bunu şöyle söyleyeyim, konuşurken çok yeni şeye şahit olduğumu bilirim. Mesela, bir yere gider konuşurum daha önce hiç bilmediğim bir şeyi o konuşmanın kendisinde bulurum. Çünkü o sırada daha önce birisi irade koymuştur bir soru sormuştur, o sorunun karşılığı olarak da bende hiç bir düşünce gerçekleşmemiştir, o sırada bütün bildiklerim sadece o soru için organize olmaya başlarlar bilgi-akıl deryamda ve o akıl deryamdan yepyeni bir manâ ile çıkarlar. O sırada ben de öğrenirim. Ama o sırada öğrendiğim şeyi varlığımda yaratan Allah'dır.

Bu ikinci yaradılış dediğimiz yani beşeriyet üzerinden insan olarak yaradılışta enteresan bir durum daha var. Âdem'in örneğinin olmaması gibi, İsa'nın örneğide yoktur. Kalu Bela'da hepimizin ruhu vardır, ama İsa'nın ruh örneği yoktur. İsa manâ demektir. Kutuplar derler ki, Maneviyatta İsa manâya remizdir; manânın yaradılışına. Saf zihin olan Meryem, o zihinden, o akıldan doğan İsa, manâ. Âlem'den nedenlerden, sebeplerden boşal ve ilm-i ledun'dan beslen. Ve her ilm-i ledundan beslenişte Allah farklı farklı manâlar açabilir. Âlemde daha önce karşılığı olmayan, daha önce hiç bir örneği bulunmamış olan farklı manâlar açabilir bu da sizin ikinci yaradılışta özgün bir karakter bulmanızı sağlar. İsa'nın daha önce evveli olmaması; sizin o ilm-i ledun'dan gelen, organize olmuş bilgilerinizden gelen, sizden yepyeni bir manânın zuhur edişi, olmamış bir manânın zuhur edişi. Hakk'da yine var idi ama daha önce yoktu, kimseye vermemişti sizde zuhur ettirdi onu. Ama bu sizin hizmetiniz ve çalışmanız üzerine gözükür. Bu da yeniden yaradılışın temelidir.

Hizmet et ki himmet bulasın. Her ne yapıyorsanız ilahi sıfatlara dair kendiniz için değil Allah için yapın. Allah için diyorum, Allah rızası için demiyorum.

Allah rızası için, bir sen varsın bir de O. O razı olsun. Allah için yapın, sizde olan öz varlığınız için yapın. Hani diyorlar ya, "Ben bunu yapıyorum niye yapıyorum bilmiyorum". Güneş niye doğuyorsa, çiçek niye açıyorsa;

aslında nedenleri ne ise onun için.

Allah için yapmak demek; olması gerektiği için yapmak demektir.

İnsan olmamızın nedenidir, Hakk içinsinizdir.

“İnsanı kendim için, kâinatı insan için yarattım”diyor. Yaşadığınız her şeyde Hakk görünür olsun. İşte o zaman kendi nefsinize himmet etmiş olursunuz. Hani derler ya, “Baba himmet? Oğlum hizmet!” Sizin kendi varlığınıza hizmetiniz, çalışmalarınız, Allah için yaptığınız şeyler kendi nefsinizde himmet olur. Ve öz varlığınızın üzerinizde zuhur etmesine sebebiyet verir.

Allah'ı bulmak için himmet bekliyoruz, o zaman vücuda gelsin sende. Var olan Kendi ama tavırları ile vücuda geliyor. Cud, Vücud, Mevcud. Ve sizin yaptığınız tavırla Allah sizde vücuda geliyor. Görme de vücuda geliyor, duymada vücuda geliyor, sevme de vücuda geliyor. Kapayın gözlerinizi bir şey göremezsiniz, açtıktan sonra görmeye dayanamaz insan. Görmeye gelmişiz seyre gelmişiz... Doğamızda var çünkü görmek, seyretmek, onun için fıtratınızdan gelene, gereği gibi hakkınca hizmet etmek, Allah için yapmakla alâkalıdır. Ne zaman ki Allah için yaparsınız ihlâs ile işte Allah üzerinizde tecelli eder. Tavırda vücuda gelerek tecelli eder. Sizin eyleminizde de zuhur eder. Sevgi tavrını var eder, o sevgi tavrının sizden gösterilmesi ile sizde zuhura gelmiş olur. Yani eyleminizde edimseldir O. Eyleminizde kalırsanız O’nu göremezsiniz, o bir tecelli ama eylemin içeriği meleke kuvveti ile içeriği, O’nun edimsel olduğunu gösterir.

Allah ile aramızda tek fark şu; Biz o vücuda geldiği tavırlarda kendimizi yitiriyoruz demiştik. Allah ise kendini yitirmeyendir. Zaten yitiriyor olsa idi, o tavırlarda ortaya çıkmazdı.

İkinci yaradılışın kendisinde eylemlerinizle, kendi varlığınızı sonuçlandırıyorsunuz, toparlanıyorsunuz, yeniden yaratılıyorsunuz, halk

ediliyorsunuz. İşte o zaman insansınız insan olarak yaratılıyorsunuz.

İkinci yaradılış için şöyle derler, insan olmaya geldik, Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanmaya geldik, hüviyetimiz de Hakk'ı bulmaya geldik. Hüviyetinizde Hakk'ı bulur, yaşamın kendiliğinde Hakk'ı bulursanız işte o zaman Cenab-ı Hakk'ın varlığıyla yaşadığınızın bilincinde yaşarsınız. "Hem sıfatı hep sıfatındır senin, Zat-ı Hakk'ı anla zatındır senin, sen seni bil kurtuluşun yine sendedir" dediği nokta, "gayra bakma, sende iste, sende gör" diyor. O zaman âleme avucunu acziyette açarken, öz varlığına yine dua edersin. Size o kadar sizden yakın ki, dışarıya avuç açarken öz varlığınıza dua ediyorsunuz. Üzeriniz de Rab olana dua ediyorsunuzdur. Duada isteten yine O'dur, talep eden O'dur, talebi sonuçlandırıp sonuçlandırmamak da bir tavrına göre yine O'na aittir.

Şimdi tekrar toparlıyayım; Evet ben olacağız ama ben'imizi Hz. Resulullah'ın ahlâkı üzeri bulursak hakkaniyet üzeri biz olabiliriz. Ehlullah deminde kâinatın hepsi de bizdir. Hepsi birbirine varlık verir. Batılının söylemine göre, Yok et ki Var olasın, değil; Var et ki var olasın. Yoketmek dahi âlemde var etmek için değil mi? Üstelik de âlem de biriktirme de yok. Biriktiren hayvanlarda var ama istisnalar kaideyi bozmaz onlarda bizim biriktirmemize ayna.

BİZ OLMAK İÇİN;

Eğer Biz olacak isek evvela hüsn-ü zan. Hakk'ı anlamak için, hikmete açık olmak için hüsn-ü zan, insanları olumlu görmek adına hüsn-ü zan, "İnsanlara teşekkür etmesini bilmeyen Allah'a şükretmiş olmaz" diyor. İnsanlardan özür dilemesini bilmeyen Allah'a tövbe edemez. İnsanların razı olmadığından Allah razı değildir.

Tevhidi bu kadar güzel anlatan Resulullah Efendimizin sözü ile baktığımız zaman, biz olmaya taşınmak için; Bir-hüsn-ü zan, İki-Hizmet

Hizmet, yine kendi kendinize olandır, üzerinizde öz varlığınızı bulmanız içindir. 'Hizmet etsinler diye yarattım'ın üzerinde zaten halifelik tecelli

ediyor. Bilmeye çalışıyorsun ve bilme istencine hizmet ediyorsun. Burada bulunmamız dahi bilme istencine hizmettir. Farz edelim dün akşam bir şey düşünüyorduk, işin içinden çıkamıyorduk, farz edelim bu gün sizdeki bir enerji yoğunluğu ile bana vurdu, ben de habersiz sizin o talip olduğunuz düşünce, cevap ne ise o zuhur etti, insan hoşnut olmaz mı? Düşünüp de bilmek kadar insana zevk verecek bir şey bilmiyorum. Gayretini gösteriyorsunuz, çalışıyorsunuz sonra da biliyorsunuz. İnsana inanılmaz bir zevktir, muhabbettir.

Geçenlerde anlatmıştım, çırağım vardı hata yaptı, bağırdım sonra da vicdan yaptım. Ya ne yaptım! Çocuğun kalbini kırdım dedim. Ne olacak şimdi, özür dilesem bir türlü, dilemesem vicdan ağırlık yaptı, üzerime yük oldu. Altında eziliyorum, Özür diledim öyle bir hafifledim ki. Affetmek, Allah özür dilemenizle sizi affetmiş olur. Çocuğun haline baktım o sırada sevinçliydi, o sevinç bana vurdu bende sevindim. Ve benim onun kalbini kırmamdan yana Allah beni affetmiştir. Özür sizin affedilişinizdir. Özür dilemeyenin affı olmaz. Birini kırdıysanız onu tamir etmeniz lazım. Yoksa Cenab-ı Hakk'ın af ve mağfireti orada nasib olmaz size. Affedin ki affedilesiniz. O çocuğun sevinci beni affedişiydi. Onun üzerinde Rabbi sıfatı ile tecelli eden, hangi sıfatla yaratmışsa onu, fıtratının gereğine ne vermişse onun olan, beni affetti ona sevinç vererek. Ya Rabbi şükür, o zaman sizden kalkıyor, af sıfatını hissediyorsunuz kuş gibi, merhameti ile sizi uçuruyor.

Hizmet edin kendi nefsinize, Ama Allah için. "Allah'tan geldik Allah'a döneceğiz" Vallahi böyle bir şey. Yukarılarda bir Allah var, ona uzay gemisi ile gideceğiz falan yok öyle bir şey. Size sizden daha yakın. "Biz insana şah damarından daha yakınız" diyor. Hüviyetinizde Hakk tecelli ediyor, ama hüviyetinizde Hakk tecelli ederken o asli varlığınıza nefsi emmareniz ile örtük müsünüz; zanlarınızla, duygulanımlarınızla kendinizi kaybederken örtükmüsünüz? Yoksa onları terbiye etmiş, sonucunda da asli tecellisinde onu yaşıyormusunuz, farkında mısınız? Bu sebepten dolayı onlar bilmiyor biz biliyoruz.

Fıtratı gereği herkes Hak dini yaşıyor ama Hak olan islâm dinini

yaşamıyor. Aramızda ki tek fark biz Hak dini yaşadığımızın bilincindeyiz. Elimizden geldiğince, istidadımız ne kadarsa o kadar yaşıyoruz. Bu istidat kelimesi çok önemli; istidadımız gereği Hakk'ı yaşıyoruz, daha fazla değil ve Allah'tan hoşnut olarak. Allah razı olsun yine iyi, yolun içinde olan bir mertebe, bir safhadır. Ama önemli olan sırf Allah için yapmış olmaktır. Çünkü Allah için yapılanda karşılık yoktur. Allah rızası için olanda karşılık vardır. Bir sen, bir o. Allah razı olsun benden, şunu versin, bunu versin, okuyun da Allah için okuyun. O nur sizden, kapılardan fışkırsın. Cömert olun, Allah için olun, unutun gitsin. Birine bir şey verdiğinizde neden aklınıza geliyor ki!

Kötülüğünüz sizinle yürüsün, ama iyiliğiniz yürümesin. Kötülüğünüz sizinle yürüsün derken, yani bir daha böyle olmasın ı unutmamanız için sizle yürüsün dedim. Yaptığınız iyiliğe varlık verirseniz eğer melekesinde, sıfatında, şeytanın da, cennetin de takıldı derler. Ama Allah için olursanız gönlünüz cennet mekân olur. İşte o zaman islâm olursunuz. Nefsiniz müslim olmuş, Hakk'ın emirleri, yasakları doğrultusunda yaşıyor, yani onun iradesine tabi. O müslim olması sebebiyle siz ondan emin olmuşsunuz, mümin olmuş sizin için ve siz eylemleriniz de Hakk'ı gösteriyorsunuz; hizmet ediyorsunuz, islâm olmuşsunuz çünkü her yaptığınızda yaşam, sevinç buluyorsunuz; gönlünüz cennet oluyor.

Cennetin 3 özelliği var, Selam, devamlılık-daimlik, huzur-acziyetin bitişi. Bir sıfatınız üzere acizsiniz o noksanlık üzere bir sıfatı yaşama taşımışsınız, sıfatı yaşadıkça acziyetinizi bilmez, unutur, Allah'ın o sıfatı yaşamanız üzere huzur bulursunuz, neşe bulursunuz, kudret bulursunuz, yaşam diriliği bulursunuz. Hayır diyor, Hayy'dan geliyor dirilik bulursunuz ve o sıfatı yaşamanız sonucunda da selamet bulursunuz.

Peki, yaşamayanlar ne oluyor? Mudil, Hâdi... Mudil'in sonu ne? Muiz, Muzil... Hâdi sıfatı üzere izzet veren, insana derler ki hani "Eşref-i mahlûktur". Hangi sebeple; Allah'ın sıfatları ile var edilmesi sebebi ile. Şerefini ne zaman tam olarak bulur; Allah'ın sıfatlarını tam olarak yaşadığı zaman; o zaman Eşref-i mahlûktur, insandır. Ve Kur'an ı yaşaması ile insan; "Kur'an ve insan ikiz kardeştir" mahiyetinde. Mudil

sıfatı ile eğer delalete sürüklenmişse yani inkâra sebebiyet vermişse bizde, küfre (örtünme) sebebiyet vermişse, eylemlerimizi kendimiz için yapıyoruz, eylemlerimizde Hakk'ı göremiyoruz, ama yaşantımızda Hakk'ı yaşıyoruz, yaşantımızda Hakk'ı sıfatları ile göremiyoruz. Bütün yaşadıklarımız neyse bizde tavırda olarak gelen koşulları Hakk'tan bilmiyor, görmüyorsak o zaman hüsranın kendisindeyiz zaten; "İnsan apaçık hüsrandadır" diyor. O delalet üzerine ki burada hüsranı Hakk'a yakınlık noktasında kullananlar da olmuştur, burada ki Hakk'dan gaflete düşmektir. Gaflet içerisinde olan insanın hiç bir zaman mutmainliği yoktur. İnsan cennetinde mutmain olur. Eğer Rab sizde tecelli etmez ise ilahi sıfatlarla yaptığınız eylemlerde mutmain olamazsınız, tatmin olamazsınız. Bir iyilik yapıyorsunuz riya ile filancalar desin diye, birine birşey veriyorsunuz, bir taraftan gidiyor diye üzülüyorsunuz, bir taraftan da filancalar bir şey dedimi diye... Mutmainlik yok, şüpheler, filancalar için yaşamalar.

Bilgide şüphe, yaşamda mutmainsizlik! Ama mutmainseniz yaptığınızdan eminsiniz; bir iyilik yaptınız, Allah için, bitti. Ve size bir yaşam sevinci verir ve yaptığınızın iyilik olduğunda mutmainsiniz, eylemde mutainsiniz, tatmin olmuşsunuz. O tatminlik size yaşam sevincini oluşturur ve onunla yürürsünüz. O zaman zaten insansınızdır.

Yoksa iki ayaklı hayvanız demişler. Çünkü nefsi emmarenin hangi halinde irade gösteriyorsak onun âlemde illaki karşılığı olan bir hayvan vardır. Bazen iradelerimizi sinsi sinsi akla taşırız iradelerimizi, Tilki. Bazen olur iradelerimizi bozgunculuğa taşırız, hiç ihtiyacımız yokken insanları bozguna uğratırız, Kurt. Bazen iradelerimizde nefsimize tamah eder, pislikler içersinde tembel ve iradelerimizi gayrete dökmeyen, hayâsı edebi olmayan bir hale taşırız, Domuz. Bazen olur ki, Kartal gibi asil bakışlarımız olur. Uçuşumuzda yavaş yavaş olur. Hani bir gök bakışıyle seyran olur, bir kartal. Ama avcı olan bir Kartal. Hep avını arayan bir kartal. Gözleri ile yukarıdan bakan, ilmi ile yukarıdan bakan, hep kendi nefsi için bakan. Yani her hayvanın hem artı hem eksi tarafı vardır. Hem ilahiyata ait meleklik tarafı, hemde bu âlem ile bağlı olupta Hakk'tan

gafil kaldığı bir taraf var.

Velhasıl kelam insan olmak kolay değil. Nefsi emmaremizde kalırsak Hakk'tan gayrı kalıyoruz, buna masivaya düştü deniyor, yok eğer ilahi sıfatları asli tecellide yaşıyorsak o zaman Allah'ın lütfû ile bekâ tecellisi ile bi-zatihi Hakk'ı yaşarız. "Sen atmadın Allah attı" Sen bakmıyorsun "kulum baktığında Ben bakarım, kulum duyduğunda ben duyarım, kulum tuttuğunda tutan eli Ben olurum." "Siz öldürürken siz değil Allah öldürmüştür" diyor ya ayette. Zannediyor musunuz ki savaşta gaziler öldürüyor. O Allah-u Ekber sesleri içinde kulluk bilinci yitirilir. O sırada öldürülen hep Allah içindir. O sırada hep Hakk öldürmüştür. Kulluk bilinci yitiriliyor, içgüdülerle bir öldürme yok...

Şimdi iyice toparlayayım. Yaşamın kendisinde Allah'ı bulmak hizmetiniz üzeri gerçekleşendir. İnsan hizmet varlığıdır, çalışma, gayret varlığıdır. Gayret etmek zorunludur ve zorunlu olan şey de sıkıntılıdır. Sıkıntıda yarattık, çalışmanın kendisi zaten sıkıntı.

Hüsn-ü zannınızı yitirdiğiniz zaman kusurlu bakarsınız. Onun için erenler buyurmuş, "Kusurlu bakmak, kusurdur." Çünkü âlemde kusurlu bir iş yok ki... Hakkı ile görmüyorsundur o sırada. Onun gerçekliliği, varlık nedeni yani hikmetiyle görmüyorsundur.

Üçüncüsü fakr, kendine varlık vermemek. Fakr'dan kasıt, fakirlik yani ihtiyaçlı. Fakir demek aslında evinde bir şey olmayan demektir. Yani gönül evinizde bir şey yoksa fakirsiniz. Çünkü insan neye sahipse, onunla kendine varlık verir. Kariyeri, parası, pulu, şuyu, buyu... Ben böyleyim, ben şöyleyim, ben yaparım... Resulullah'ın o hikâyesi vardır ya, Kırklar meclisine, Ashâb-ı Suffa'ya gidiyorlar Ali Efendimiz ile birlikte, kapı tıktıklanıyor, içerden soruyorlar kim o? ''Muhammed Mustafa"s. a. v. himmeti üzerimizden eksik olmasın. Bakın başkasılaştığı şey; ismini verdi. Biz öyle birini tanımıyoruz diyorlar. Kim o? Resulullah... Biz öyle birini de tanımıyoruz. Nasıl bir Ashâb-ı Suffa ise! Sabahtan akşama kadar O'nun aşkı ile ağlayan insanlar. Emin olun Ashâb-ı Suffa O'na olan muhabbetleri ile ağlayan insanlardır. Hz Sıddık'ın Hz. Peygamber

Efendimize olan muhabbetlerini Allah biliyor, Hz. Ali Efendimizin, Ammar'ın, Salman-ı Farisi'nin... Miktad'ın... Hepsine selam olsun... Kim O? Ebu Talib'in yetim torunu. Bunu Resullahtan önce söylüyor pardon. Bakın ismi cismi, soyu, eminlik bir de Allah kendisine Resullük vermiş. Tanımıyoruz diyorlar.

Kapıyı şu şekilde açıyorlar. Kim O? Fakr-u fahr (Fakirlik övüncümdür) Bir şeyimin olmamışlığı övüncümdür. Allah-u azümüşşan Kur'an ı azümüşşan da insan için bir şey söylüyor diyor ki, "Sizler fakirsiniz, Gani olan Allah'dır" Bu şu demektir; sizler varlık sahibi değilsiniz. Bakın kendi üzerinizden okuyun ayeti. Ayetleri insanlaştırın. Allah zengin biz fakirmişiz. Diyor ki '"Siz varlık sahibi değilsiniz, üzerinizde varlık sahibi olan benim" "Sizler acizsiniz, Allah kadirdir." Bu şu demektir, üzerinizde kudret getireceğiniz hiç bir şey yok. Üzerinizde kudret getiren benim. Görmeyi, duymayı siz mi yapıyorsunuz, kalbinizi siz mi çalıştırıyorsunuz? Kudret sahibi Allah'tır. Her varlık sıfatınızdan yana acizsiniz. İş-güç yapan Allah'tır, işleten Allah'tır. Eylemde olan Allah'tır. Sizler fakirsiniz, yani varlık sahibi değilsiniz. Diyebilir misiniz ki varlık sahibi benim, hadi kalbinizi çalıştırın, hadi kendiniz görün, ne zaman kendin gördüğünün bilincine varıyorsun zaten o asli olanla görüyorsundur. Yani yukarda bir Allah değil öz varlığınızı konuşuyor.

Burada ki fakirliğe geleyim... Kardeşlerden biri demiş, Tüh yağmur yağıyor, Mülküne yağdıryor sana ne! Ne yapıyorsa yapıyor, ne yaşıyorsa yaşıyor. O fakirliğinizde hiç bir şeye ses çıkartamıyorsunuz. Malik-ül mülk Allah'tır. Siz de mülkden bir parçasınız. Ve o mülkün parçalığında ya Hakk'ı yaşayacaksınız rıza ile ya da rızanın bir kademe ilerisi sırf Allah için yaşayacaksınız Allah ile veya kendi nefsinizde kalacaksınız. Yani Mudil sıfatının tecellisi gereği ki onun da bir yürüyüşü var Hakk'a doğru, mahşerde bir yürüyüşü var, mahşere doğru bir yürüyüşü var. Toplumsal olarak bütün insanlığın Allah'a doğru tek bir varlıkta yaşadıklarının bilincine doğru gidişleri var. Hani dedik ya Kulhuvallahu ahad'ı okumaya doğru gidiyorlar. Ama biz olmaya doğru gidişleri de var. Bizlikte bir ayettir. İstese de istemese de bütün insanlık bize doğru gidiyor. Hangi

ülke hangi insan olursa olsun, kim ki bizliğin önünde durur; yok olur gider.

Paylaşım ve sevgi; sevgi bireyseldir ama paylaşım toplumsaldır.

Nasıl Biz oluruz? Ticaretimizle, kültür paylaşımımızla, bilgi paylaşımımızla, günümüze bakın bilgiyi en yüksek düzeyde paylaşılmaya başlanmıştır. Saklanan hiç bir şey yok. Saklasalar bile birisi hemen fahş ediyor. Ya casuslar, ya bilim adamları fahş ediyor. Çünkü Allah fahş ediyor. Dayanamaz insanoğlu, illa bildirecek; “Bilinmeyi istedim” diyor çünkü. Kendinizden bakın, birşey bildiniz mi hemen söylemek istersiniz. Allah söyletiyor, ama söylerken de Allah size iyice öğretmiş olur, bellersiniz, insan konuşurken daha yetkin beller.

Bu noktadan baktığınız da halife; ama hizmetinde halife olan, yaşantısında çalışmasında halife olan. Hizmet bilinçlidir. “İnsanlar bilerek ya da bilmeyerek secdededir” noktasında bilmeyerek hizmet edenler var demişler; yani fıtratı gereği. Ama bilerek hizmet edenler var; imanları gereği. Mesela şurada oturuyoruz, El-Alim esmasına hizmet ediyoruz. El-Kelim'e hizmet ediyoruz, El-Halik'a hizmet ediyoruz. Sizde o Halık sıfatı ile o anlam içeriğini var eden aynı anda sizde bir bakış açısı değiştiren Allah değil midir? O sırada var edildiğiniz manâ ne ise onu yaşıyorsunuzdur. O sırada yaratıldınız bir daha. Halk edildiniz, yeniden.

Onun için eskiler bununla alâkalı çok güzel bir söz söylerler, “Gönül tazelenmesi”. Bir şeyi yaşarsın yaşadığın şeyden bir daha dirilirsin. Yaşama sevinci bulma, gönlü tazelenme...

Ve hangi noktada Cenab-ı Hakk’ın bir ilahi sıfatını hakkı ile bulursunuz, hakkı ile yaratılıyorsunuzdur orada, vücud buluyorsunuzdur. Nerede ki hakkı ile olmayan bir yaşam halindesiniz kendi nefsiniz için, onun sorgu suali var! Nefsiniz için yaptığınız her şeyden sorgu sualiniz var. Aldığınız nefese kadar, saçınızın teline kadar hesabı vardır. Mahşer onun için çetindir derler. Ama “Yaşamım, salâtım, ölümüm yalnızca ve sadece Âlemlerin Rabbi olan Allah içindir” diyor. Sorgu-sualiniz bitmiştir

demektir. Kur'an-ı azümüşşan da onlara "öndekiler" diyor, yani sorgusuali olmayanlar. Kitabı sağdan verilenler var, soldan verilenler var, bir de kitabı verilmeyenler var; öndekiler. Kitaplarını okumuşlar bitirmişler ikinci bir kitab okumaya gerek yok. Soldakiler eşyaya tabiatı ile ve nefsiyle bağlı kalanlar. Sağdakiler dediğimiz, ilahiyatlarla emir ve yasaklarla vücud bulmaya çalışanlar. Öndekiler ise zaten vücud bulmuşlar. Mahşerde bir daha vücud bulmalarına gerek yok. Kitaplarını okumuş kapatmışlar, hesapları görülmüş. "Hesap görücü olarak nefsin yeter" diyor, değil mi? Vicdan uyandı mı kul hesabını kendi görür. Çünkü vicdanın üzerinden hesabı gören Hakk'dır. O ayet aynı zaman da vicdanımız üzerinden Allah'ın bize ne kadar yakin olduğunu gösterir. Pişmanlıklarımız, cehennem; huzur ve selamet bulduğumuz amellerimiz ise cennetimizi oluştururlar. O zaman ahir cennetimizi burada bulmuş oluruz bazen de ahir cehennemimizi burada bulmuş oluruz. Emin olun âlemde vücud bulanların tamamına bakın hiç biri hayatından memnun değildir; zenginden fakirine kadar. Hasta, hastalık burada ne; aklın hakkını vermiyor, bedenin hakkını vermiyor, ruhunun hakkını vermiyor, Cenab-ı Hakk'ın üzerindeki hakkını vermiyor, bitti. Nedeni üzerinden yaşamıyor. Adam Hakk'a yol tutmuş, nefsinin hakkını vermiyor.

Ayet-i Kerime'de der ki "Allah'ın sana helal kıldığını sen kendi nefsine ne diye haram kılıyorsun." Çünkü onu bastırmanız başka bir yerde problem oluşmasına sebebiyet verecektir. Bastırmak bir nevi kaçış. Krişna'nın bir hikâyesi var, öfkesini yutmak için dağlara çıkacağım demiş kardeşi, sonra geri karşısına gelmiş, öfkeni yuttun mu demiş Krişna, Kral kardeş yuttum demiş. Nasıl yuttun, şöyle yuttum, öyle de yutulur mu falan filan derken nefsi pat diye patlayıvermiş. Hani yutmuştun diyor.

Yani bastırma ile kaçamazsınız, terbiye edeceksiniz! Neyle; Allah'ın yap dedikleriyle hakkınız olan helalerle... Helaller demek hakkınız olanı yaşarken Hakk'a varmak demektir. Eğer hakkıyla yaşarsanız ilahi sıfatları, orada Hakk görünecektir. Çünkü Allah gerçek olan tavırlarla görünür. Hani bir örnek hikâye vardır. Ayakkabı boyacısı ile bir kardeşi varmış, kardeşi dağa çıkmış, erdim diye geri gelmiş, sütü beze asmış, süt

akmamış, sütle boyacı arkadaşının yanına gelmiş, o sırada kadının birisi ayağını çıkartmış, burası böyle ayakkabının şurası şöyle diye derken kadının ayağı görünmüş, adamın nefsi takılmış orada kalakalmış. Süt de şıp şıp damlamaya başlamış. Efendiye malum, kardeş diyor, “dağda er olmak her adamın işi, şehirde er olmak er adamın işi!”

Toplum içerisinde hakikaten ilahi sıfatları asliyeti ile yaşamak kadar zor bir şey yok. Biz kendimize benlik vermesek bile benlik verenlerin enerjileri bizi gasp ederken aynı havaya giriyoruz. Farzedin bir düğüne gidiyorsunuz. Hepsi enaniyet. Farzedelim diyorum ama. Herkes kendini gösteriyor cakasıyle takısıyle falan haydi bende göstereyim falan, direk sizi etkiliyor. Yani o enerjiye kapılıp gidersiniz. Söyle bana dostunu söyleyeyim sana kim olduğunu. Onun için oturduğunuz kalktığınız yerlere dikkat edin. Onların enerjilerine kapılırsınız, sel gibi kapıp götürürler sizi, tabii eğer kendi varlığınızdan eminlik yoksa.

Nefsiniz mümin olmuş, eylemlerinizde Hakk’ı gösteriyorsunuz, kalbiniz mutmain olmuş, düşüncenizde Hakk’ı hakkıyla tevhid edebiliyorsunuz, yaşantınızda Hakk’ı bilip görüyorsunuz, aklınız salim olmuş; işte o zaman İslâmsınız. Allahın verdikleri ile de kendinize varlık vermiyorsunuz. İşte o zaman Muhammedi olarak Hakk din İSLÂMSINIZ. HÜSN-Ü ZAN, HİZMET, FAKR.

Bir basamağı daha var. Ne aldıysan, kendine bir varlık vermeden geri ver. Yani dördüncü basamak. Resulullah'ın ahlâkı. Ne verdiyse, sadece vermiştir.

Hz Resulullah kurban eti kesildi mi diyor Hz. Ayşe’ye; O’da kesildi, hepsini dağıttık bir but kaldı diyor. Bir but hariç hepsi bizimdir diyor. İlim gelir gelmez ne gelirse veriyor. Kur’an da hiç bir ayeti saklı kılmıyor. Ne veriyorsa, veriyor. İster maddi, ister manevi. Farketmez sırf Allah için veriyor. Düşünün savaşta ganimet kazanmışsınız, insanlar İslâm olsun diye dağıtıyorsunuz. Kendi hakkınızdan veriyorsunuz... Yahutta ihtiyaçta ama ihtiyaçta olduğu halde yine de veriyor... Bir tane iki tane değil ki yüzlerce hikâyesi vardır böyle. Yemez yedirir, içmez içirir. Baba olduğu

kadar anne, anne olduğu kadar baba! Yani sahiplendi. “Sizin içinizden öyle bir Peygamber gönderdik ki pek şefkatli, pek merhametlidir” diyor. Bu analık sıfatı dişilik sıfatıdır. Ama aynı zaman da Hakk’tan yana bir olay olduğu zaman da belirleyici, uyarıcı. Bu böyle olması lazım diye. Çünkü erillik sıfatında babalıkta belirleyicilik vardır. Dişilik sıfatında ise edilgenlik, sahiplenme vardır.

Ne zaman ki aldığımızı kendimize varlık vermeden veriyoruz, o zaman tam Muhammedi olarak tam İslâmız. Hakk din İslâm'dır. Niyette başlar, İslâma taşırsınız Resulullah’ın ahlâkını, sureten sünnet demiyorum, bakın zamanın ahkâmına göre değişir bunlar, ne zaman ki sireten sünnetini, öz ahlâkını yani hüviyetinin ahlâkını, üzerinizde gerçekleştirirsiniz; gerçeğe taşırsınız, işte o zaman Muhammedisinizdir. Yani cübbe giyme ile şunla bunla olmuyor bu iş. Ben güzel ahlâkı tamamlamaya geldim diyor. Sakalımı bırakın şöyle, böyle yapın demiyor. Evet, sakal bırakılır belli bir vakit vardır onda, misvakda kullanabilirsiniz. Zamanın ahkâmına göre sureten sünnet değişir. Nice ehlullahda şahidim; takım elbise, sinekkaydı traş. Ama Muhammed Efendimiz o sırada bunları yapmamış. Kur’an -ı Azümüşşan’dan güzel bir örnek ve Yunus'tan, “Eğer taçla hırka ile olsaydı kırk akçeye bizde gider çarşı pazardan satın alırdık” diyor “Allah suretlerinize bakmaz, özlerinize bakar” diyor. Önemli olan ahlâktır ve ahlâk hüviyet halidir. Hüviyetinizi Allah’ta bulmadığınız sürece asliyetinizde hep hüsrandasınızdır. Acı çekeceğiniz her zaman bir şey vardır. Sahipleniyorsunuz, sahiplendiğiniz elinizden gitti; işte acı. Veren O, alan O; niye üzülüyorsun ki!

El Fakr-u fahri: Fakirlik övüncümdür. Burada ki fakirlik hem dünyevi fakirliktir hemde kendine varlık vermeme. Dünyevi fakirliğin getirdiği, sıkıntıların getirdiği inanılmaz hikmetler, nimetler vardır; rahmet kapılarından dolayı. İkincisi, kendine varlık vermeme. “Sen atmadın Allah attı” diyor. “Kendi hevâsından söylemez” diyor. Varlığı Hakk olmuş. Varlığı zaten Hakk, tavırlarında ise Cenab-ı Hakk’ın tavırları üzere vücuda geliyor, yaratılıyor. Yeniden yaratılıyor işte o Muhammed Mustafa s. a. v.

Yani esmaları bize şehadette gösteren İsa, Cenab-ı Hakk'ı en yüksek derecede müşahede etmemize işaret gösterilen İsa ama o esmaları melekeleri ile beraber yaşamamız gerektiğini işaret eden Muhammed Mustafa s. a. v. Ve bunu yaşamında da gösteren. Bazı erenler şöyle derler, Resulullah Allah'ı ispata taşıyandır. Allah'ın ispata ihtiyacı yoktur ki ispata taşınsın. Burada kastedilen de şudur aslında, Yaşamında gösterendir. Beşeriyeti üzere yaşarken Allah'ın sıfatları üzerine yaşayandır.

Bakın derler ki, kâmil odur ki, hiç bir şeyden etkilenmeyen, Değil. Kâmil odur ki evet hakkıyla kendi varlığında dengeli ve tutarlı, karakterinde etkili ve tutarlı; bu noktada etkilenmiyor. Başkaları üzerinden dengesini ve karakterini bulmayan, bozmayan noktasında derlerse onu anlarım. Kendi varlığından taviz vermeyen, hani İbrahim gibi düşünün Allah'tan taviz vermemiş olarak, ilkesinden taviz vermemiş olarak, tutarlı kişi. Tutarlılığı ile dengede bir karakterde ama ilişkilerinde ise sadece Hakk'ı gözeten, ilahiyatı gözeten kişi; onun içindir ki etkilenir. Etkilenmese nasıl merhamet sahibi olsun, nasıl cömert olsun, nasıl affetsin. Kâmil kırılacak ki affetsin. Kâmilin gönlünde gayretullaha dokunacak ki Kâmil ya Kahhar diye baksın ya da bilmiyorlar diye baksın. Allah'ın sıfatlarını nasıl yaşayacaksınız ki, acziyetiniz üzerine yaşarsınız. Her etkilenişiniz sizi bir sıfatı yaşamaya gebe bırakır. Âlemden beşeriyetiniz dolayısıyla, acziyetiniz dolayısıyla, dişil olma noktasında her etkileşinizde sizi Allah-u âlemin bir sıfatına gebe bırakır. Onu yaşamaya, O'nun tecellisinin zuhura getirilişine sebep kılar. Onun için aciziz zaten. Onun için kâmil olan acizdir. Kâmil olan fakirdir, ayetin hakkı üzere. "Sen acizsin, Sen fakirsin" Onun için etkilenecektir ki Cenab-ı Hakk'ın sıfatları üzerinde tezahür etsin. Bu sebeptendir ki Hz. Resulullah'a baktığımız zaman, dünyalıktan yana aciz. Bazen oluyor ki insanlara bazı şeyler söylediğinde tersine çıktığı zamanlar oluyordu ve üzülürdü. Bazen devesini gösteriyorlardı, Efendim deve kaybolmuş nerede arıyalım filanca yerde, filanca yerde... Birkaç kere soruyorlar dediği yerde bulamayınca şüpheye düşüyorlar. Hani Resulullah ya... Allahın lütfü ihsanı ile Cebrail a. s. haber getiriyor, filanca yerde diye, bakıp ta buldukları zaman da Ya Resulullah hikmeti

nedir, orada bulduk diyorlar. Diyor ki, Allah bildirmeden bilemem ki diyor... Bir başka hikâye daha vardır hurmaları aşılama. Hurmaların altını tımar ediyorlarmış suyu emsin diye, aşılama veya tırpanlama yöntemini yaparlarken sormuş, bunu niye yapıyorsunuz? Rızkı veren Allah'tır, elbette onlara meyvelerini verir demiş. Resulullah öyle dediyse öyledir demişler, beklemişler, o sene mahsul bereketsiz geçmiş. Bereketsiz geçince de bakın Peygamberse ve söylediği yerine gelmezse üzülür ve üzüntüsünün karşılığı da şudur aslında; imanlarından şüpheye sebep vermiştir diye üzülür. Ola ki iman etmezler ola ki şüpheye düşerler diye üzülür. Pek şefkatli pek merhametlidir diyor ya.

Eğer size ilahiyyattan yana bir vazife verilmiş ve o vazifenizi yaparken insanların sizden şüphesi Allah'tan şüpheye götürür. Hele ilk demde daha da yüksek olur. İnsanlar daha yeni yeni peygamber diyorlar, maneviyat ve kudret üzeri diyorlar, bir bakıyorlar ki söylediği olmuyor. Bir bakıyorsun elinden su akıtıyor, bir bakıyorsun ayı yarıyor, ama bir bakıyorsun meyve çıkmıyor. "Ben diyor dünya işlerini sizin bildiğinizden daha iyi bilmem." Mahmut Hoca demişti ki o zaman da ashabın imanı henüz kâmil değildi, eğer Resullah'a karşı imanları tam kâmil olsaydı, o sene bereketli geçerdi diyor. Hani bazı ehlullah, hiç çıkmayacak zaman da üzüm çıkartmışlar, elma çıkartmışlar… Yani ashabın o sırada mertebesi ne ise ona göre. Ashabın hali üzere yorumlarsan böyle, amenna! Ama Resulullah üzerinde söylersen; "Ben, dünya işlerini sizin bildiğinizden daha iyi bilmem" diyor. Bu şuna işaret, herşeyi biliyor anlamına gelmiyor. Ama Allah bildirince her şeyi biliyor. Her şeyde kudret sahibi anlamına gelmiyor. Çünkü her varlık istidadı neyse, esması ne ise onun gereğini yaşıyor. Daha fazlası değil, dünyaya memur değil ki o sırada dünya işlerini söylesin. Hakk'a memur. Hakk noktasında ki işleri en güzel şekilde gösteriyor ve örnek oluyor.

O insanlara dünyayı değil, Hakk'ı göstermeye geldi. Hakk'ı gösterirken de insanları Hakk'a taşırken de şeriatın hak olduğu görüldü ve şeriata düçar oldu. Yani şeriata zorunlu yakalandı, böyle olacaksın, şöyle olacaksın… Niye, çünkü eğer şeriat olmazsa üzerinizde ki sıfatın hakkını

hakkıyla ortaya çıkartamazsın. Allah'ın yap dediklerini yapın, helallerini haramlarını gözeterek emir ve yasaklarına uyarak kendi potansiyelinizde olan sıfatı şehadet mertebelerinde en yetkin şekilde gösterip, şehadet mertebelerinde o yetkin sıfatınızla beraber âlemde Allah'ı müşahede eder. —Rahmaniyet varsa Rahmaniyeti üzere âlemi müşahede edersiniz gibi- ve hem bilinçte hem kalpte, farklı farklı tavırlarda hem de yaşamınızda O'nu yaşamanın bilincine taşınırsınız. Emir ve yasaklar geneldir. Eğer o emir ve yasakları herkes bir şekilde kendine alırsa kendi potansiyeli açığa çıkar.

Bir gün bir arkadaşım dedi ki, Efendim siz şeriatçıyı şeriata göre, hakikatçiyi hakikate göre mi yetiştiriyorsunuz? Dedim böyle bir şey yok! Yaptığımız şu, Hakk'ı söylüyoruz, herkes kendi meşrebine göre onu alıyor ve onu kendinde biçimlendiriyor. Sadece bildiğimiz gerçek neyse onu söylüyoruz. Kişi hangi varlık mertebesinde duruyorsa, o varlık mertebesi onda uyanıyor zaten, ona göre alıyor. Adam adalet sıfatıyla bakıyor, şeriat noktasının hak hukuklarıyla bakıyor, Allah'ın hukuku kendi hukuku şunun hukuku bunun hukuku; söylenenleri ona göre yorumluyor. Diğerine bakıyorsun her veçhede Hakk'ı görme, her veçhede Hakk'ı müşahede etme veçhesinde Hakikatten bakıyor, her söyleneni ayetlerle Hâdislerle kendi aklındaki Hakikat bilgileriyle örtüştürüp Cenab-ı Hakk'ı müşahedeye kaçıyor. Yani birisi adalet sıfatı ile eylemde görmek istediği bir noktada yorumluyor, bir başkası da Hakikate şehadet noktasında kendisinde yoruma taşıyor. Kimisi de bunu yaşamak gerekir noktasında yaşama taşıyor yani marifete. Hakikat bilmektir, marifet yaşamaktır. Hakk'ı hakkıyla bilmektir Hakikat. Her biliş bir görüştür. Her bildiğiniz de bilin ki her gördüğünüzde bilin ki gayrınızdadır. Bir sen, Bir O; bir de sıfatlar bir de mahiyet; hep gayrınızda. Ama yaşamda gayrılık yoktur. Gayrılık yaşamda biter. Öteler yaşamda biter. Ötelerin ötesindedir. Ne zaman yaşarsınız, öteler biter. Ama istidadınız kadar. Hangi sıfattan besleniyorsanız esmanız hangisiyse burcunuz hangi esma noktasında hangi ayetler üzerinizde esmanıza göre biçim kazanıyorsa.

Düşünün binlerce ehlullah geliyor. Mesela 10 tanesi Rahman esması ile gelsin. Her birinin ilişkileri farklıdır. Mesela birisi Rahmaniyeti Cemde yaşar, birisi fenada yaşar, birisi Cem-ül Cem de yaşar, birisi Ahâdiyet-ül cem de yaşar, birisi Hazret-i Cem de yaşar Rahmaniyeti ve bakış açıları çok değişik olur. Ve o bulunduğu mertebenin Hakikatine göre ayetleri tavırlarında da yaşamları farklılaşır. Birisi Rahmaniyeti Rezzak da bulabilir birisi adalet üzeri bulabilir. Birisi kâinat üzerinde ki tecelli de bulur, birisi insanın kendisinde bulur. Kâinatta Rahmaniyete şahit olursa Hz. Cem de, kendinde şahit olursa Cem de, sadece Rahmaniyeti yaşıyorsa Ahâdiyetül Cem de yaşar. Dışarda Rahman tavrında bende Rahim tavrında ama bende o Rahman dairesinde ben de de bir Rahman vechesi; bu cem-ül cem. Hala düşünce var. Ama bi-zatihi Rahmanın o mahiyeti ne ise melek kuvveti ne ise yaşıyorsanız işte orada tevhid biter, sadece Hakk'ı yaşıyorsunuzdur. Yaşamda tevhid biter, ikilik biter, garılık biter. Hani kıl kadar yakinse dahi o dahi çokmuş. Yakinlik öyle bir safhaya gelir ki orada gayrılık biter.

Öncelikle kurban bayramınızı kutlarım, Kurban kurbiyet demektir. Ramazan orucuna misal olarak kasıt, Allah'ın zatına rücudur. Cenab-ı Hakk'ın nur deryası üzeriniz de açılmışıdır. Kim ki Allah'ın nurunun kendisinde tecellisini görür, kim ki Cenab-ı Allah'ın zatına doğru rücu eder, muhabbetullaha erer onun için Ramazan Bayramıdır. Kim ki kendini kurban eder Allah'a adar, hani "Yaşamım, salâtım, ölümüm dahi Allah için" diye kendini Allah'a adar, Allah için yaşamak demek, Allah için kendini kurban etmek demektir. Ve o kurbaniyeti üzeri Cenab- Allah'ın zatını kendinde bulur, bu da onun İkinci Bayramıdır.

Onun için müminin İki Bayramı vardır diyor, Allah'ı kendinde bulduğu gün, Allah ile muhabbete erdiği gün. Ramazan Bayramı muhabbetullaha ermenin bayramıdır Kurban bayramı ise Cenabı Allah'ı üzerimizde bulmanın bayramıdır.

Kurbiyette kendi asli varlığımız üzerine bulmanın hakikatine taşır ki, misal olarak diyorum, çünkü bıçağı vurduğu zaman İsmail de tecelli edip te şöyle buyuran Allah, "Bıçak Allah'ı kesmez" çünkü zati tecellinin kapısı

İsmail nebi ile beraber açılmıştır, Hz. Resulullah'da doruğa çıkmıştır. “Sen atmadın Allah attı “ ile doruğa çıkmıştır. İsmail’in dilinde kelam ile tecelli eden, O’nun bi-zatihi yaşantısında her anında tecelli ediyordu. Yaşantısı onun için ispat. Yaşantısı mesajdı çünkü. Yaşantısı Kur’an dı çünkü. Kur’an da kim konuşuyor? Allah konuşuyor, yaşantısında Allah konuşuyor. Bütün yaşadığı her halle Allah konuşuyor. Onun için yaşadığı her şeye dikkatle bakarsanız bilin ki, ya yol götürmek içindir ya size doğru, bir güzelliği göstermek içindir ya da olmaması gerekenleri işaret etmek içindir.

Onun için bir gün düşündüm, Resulullah şekeri severmiş, söğüşlenmiş eti severmiş... Dedim ki “o ne yaşadıysa yol göstermek içindir” hadis, sıfatının gereğidir. Acaba ne içindir diye merak ediyorum ama özellikle de şekeri, çünkü şekeri bende seviyorum. Bir gün Ramazan orucu tutuyorum, şekerli bir şey ile açtım. Tüylerim diken diken oldu, vücudumun tamamı elektriğe bağlanmış gibi oldu; tamam dedim anladım, vücudun tamamı şeker-tuz. Beyin tamamıyle glikozla çalışıyor, zaten aç da kalmışsın, aynı anda dışarıdan elektriğe bağlanmış gibi, bütün sinir sisteminize elektrik akımı o kadar fazlalaşıyor ki, eğer dışarıdan gelen elektrik akışlarını da tutarsa, sizdeki elektrik akışı bir cazibe yaratıp birde tutarsa elektriğe bağlanmış gibi oluyorsunuz. Dedim onu da anladık. Sevdiği şeyler bile yol götürüyormuş. Numune insan, örnek insan, prototip dedikleri, çip, kâmil insan...

İnsan-ı Kâmil yeryüzünde tek bulunur. İnsan-ı Kâmil aslında üstad-ı sanidir, küll-i akıldır. Derler ki, eğer kişi kendi fıtratının gereği olan sıfatı aslıyla yaşarsa İnsan-ı kâmildir. Her kişi ki, bir kişiye atfederek değil, yani insan-ı kâmili putlaştırırsak kişi olarak biz gayrı kalırız. Kendimizde olana örtülü kalırız ki bir de ona varlık verdiğimiz için. Asliyeti olan hüviyetini belirleyen o dominat sıfatını hakkıyla yaşar, diğer sıfatlarıyla beraber Hakk’ın tecelileri ile beraber zaten Kâmil İnsandır. Meyvesini veriyordur eylemlerinde. İnsanın eylemi meyveleridir. Yaşadığı o kâmil sıfatı ile kendine varlık vermeden -zılli olarak- yaşadığı bütün sıfatlar Allah’ın ona hediye ettiği yaşamının meyvalarıdır. İşte o zaman cennet nimetlerinden

yararlanandır, kendi gönlü cennet olandır. Hani bir kâmil insana yetişelim de kâmil insanı bulalım. O zaman kendimizde olana yetişemeyiz ve kemâlatı kendi üzerimizde bulamayız. Tekâmül kendimizde olanadır. Başka birine değildir.

Evet, o birileri bize ayna olur, selam olsun üzerlerine, ama önemli olan onların vergisi dahi olsa onların taklidinde kalmamak. Sizin üzerinizde olanı, onlardan aldıklarınızla beraber özgünleştirerek sizde ki sıfat üzeri yaşayabilmek! Onun içindir ki burada ne konuşuyorsak farketmez. Herkes hangi meşrep, hangi mertebe üzeriyse, hangi bilinçlerde, sıfatlarda bakıyorsa; o şekilde kendisinde zorunlu olarak özgünleştirir. Kendi aklında olan, yaşadıkları, onlarla örtüştürür, kendisinde özgünleştirir ta ki asli tavra, yaşam biçimine taşınana kadar... İşte o zaman kâmildir. Efendimin bize verdiği ders şuydu; Kendi üzerine dön, asliyetine dön, sana verdikleri ile beraber hangi sıfatta yaşıyorsan o sıfatta özgünlüğe taşı ve yol yürü. Yani durma yürüyüşünde durma, sıfatta durma, melek de durma, verdiklerinde durma, sana ne verdiyse al, kendine varlık verme, fakir olarak al, onunla beraber yürü. Onları durdurtmanız demek onlara varlık yüklemeniz demek. Dün akşam bana şöyle verdiler böyle verdiler... Verdilerse verdiler, al onu, onunla beraber yürü... Verdilerini bile zikretme, durma. Ya Rabbi günah işledim, durma. Beni affeyle de yürü. Affedilmeyi dile, affedilmenin kabulü aftır. Allah'ın affedilme sıfatını orada yaşa. Bırak Cenab-ı Hakk seni orada affeylesin... Takılma, hemen git özrünü dile, af sıfatına taşın hemen.

Bir tavırdan bir tavıra taşının, bir tavırdan bir tavıra. Eğer kendinizi bir tavrınızda dondurtursanız insanlığınızdan yitirdiniz demektir. Onun için demişler ki, yol yürünür, durulmaz yol. Ama yol da bitesi değil, yani Allah bir yerde de biz gitmiyoruz, bitesi sen ol. Tavırlarında bit, zanlarda da bit, asliyetinde bit, hüviyetinde bit, duygularında bit. Ama hepsini asliyete çıkar. Yani kendi nefsin için duygulanırken, Hakk için duygulan, kendi nefsin için iş yaparken Hakk için yap, hani birine iyilik yapıyorsunuz, kendi nefsiniz için; kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez veya falancalar desin ki diye; değil, Hakk için!

“Onlar sadakayı gizli ve aşikâr verirler” diyor veya Hz. Resulullah “Bir elin verdiğini ikinci eliniz görmesin” diyor ve yaptıktan sonra unutun gidin, çünkü o zaman varlık vermezsiniz. Unutun gidin demekten kastım, o iyilik yaşam sevinci olarak gereğini oluşturdu, sizi başka bir tavra taşıdı, onu unutun gitsin, onunla yürüyorsunuz zaten, fıtratınız gereğinde onu yaşıyorsunuz devam edin gitsin. Ama onunla kendinize varlık verdiğiniz de, benim esmam buymuş dediğinizde... İş Allah'da bitiyor, bırak onun kademi altındaymışım falan... O safhada kalma, benim deme, yürümeye devam et... Benim esmam böyle imiş... Bir değil binlerce esma yaşa, sıfat yaşa niye kendine bir sıfat yüklüyorsun? İlla Rahman olacağım... Olma! Zaten olamazsın da ayrı mevzuu...

Onun için demişler ki Fakr ol!

Maddiyatınız olsun zaten hizmet için gerekli, ama ne demişler; Evladım parayı biz cebimize koyduk, kalbimize değil. Mal canın yongasıdır, olsun, ama kalbinizde yeri olmasın. Sıfatlarını Allah size verir, ilahiyatında zaten vermiş. Ama insanız diye kalkıpta başka mahlûklara eziyet edip, ayrı görmemiz! Ben İslâmım o değil! Onu da öyle yaratmış kardeşim, bir sıfatının gereği... Fıtrat dinine inanıyorsan zaten hor göremiyorsun ki... Ha sadece ne yaparsın, abi senin dinin sana benim dinim bana. Yani yolunu, tarafını belli edersin. Ama tarafını belli ederken de hakirlemezsin, aşağılamazsın... Azim Allah belki küfrünüze sebebiyet verir birini aşağılamanız.

Bakın hikmeti ile seyran edin, ama hor görmeyin, dalga geçmeyin çünkü Hakk’ın tecellisi ile dalga geçmiş olursunuz ki bu da gayretullaha dokunur ve kendi üzerine alınır. Size de aynısını yaşattırır, sözüdür çünkü adalet sıfatı “Yaparsan bulursun” Zere kadar ne yaparsan bulursun diyor. Lokman hekimin dilinden diyor ki, Yavrucuğum, biz de şimdi orada ki bir yavrucağa söylüyor sanıyoruz, değil, Zerre kadar iyilik yapsan seni gelir bulur, zerre kadar kötülük yapsan o da gelir seni bulur diyor.

Evet, insan-ı kâmil; Cenab-ı Hakk’ın külli aklı noktasında bir insan-ı kâmil

var. İnsan-ı kâmilden olan nasibimiz, fıtratımız gereği ne kadar yaşayabiliyorsak, asli tecellide o kadar kâmil bir insanız. Artık meyvemizi vermişiz. Burada meyve ne? Allah'ın muradı. Ağaçtan murad, meyvesi. Ağaçtan murad bilinmeklik isteği, halifelik, hizmet (hizmetinde Hakk'ı gösteriyorsun, Hakk'ı yaşıyorsun, halifelik. Hizmetinde Hakk'a şehadet ediyorsun, hem öğrenerek hem talim ederek. İnsanlık meyveni veriyorsun.) İşte o zaman sizden ne tecelli ediyorsa bütün âlemi etkiler. Âlemi etkilemesinin de özelliği şudur; üzeriniz de, her insanın üzerinde nur tecelli eder. Her insanın üzerinde nur şiddetli bir şekilde de tecelli edebilir, az da tecelli edebilir, o önemli değil şimdi. İnsanın kendinde şüphesi varsa âlemde ne iş yaparsa yapsın meyvesi çürük çıkar, âlemde iş görmez, âlemi etkilemez. Ama Allah'ınız dan eminseniz, varlığınızdan, üzerinizdeki tavırlarınızdan eminseniz, nefsinizden eminseniz söylediğiniz sözün doğruluğundan eminseniz, işte o zaman ne yaşıyorsanız yaşadığınız her şey âlemde iş görür. Kırklar, yediler, üçleri de farklı kılan budur. Yaptığı şeylerden emin olarak yaşarlar, söyledikleri şeylerden, öz varlıklarından emindirler şüpheleri yoktur, üzerlerinde ki nur ona göre biçim kazanır, kudret kazanır ve saldıkları nur iş görür. Onun için kâmildir her biri. Kendi mertebelerine göre kendi bulundukları safhaya ve Cenab-ı Hakk'ın verdiği Esma-i Hassa göre kâmildirler. Onun için İlla kâmil bir insan değil, biz kâmil bir insan olalım... Eğer bulursak da öyle bir kâmil insan bize ayna olsun, put olmasın. Çünkü Allah-u Âlemde başlar, biter; şahıslarda, kişilerde değil.

İnsan-ı Kâmil; ayetleri, esmaları asliyle yaşayan, bekâsı ile yaşayandır. Gavsiyye'de, *"İnsan benim bineğimdir insan benim sırrımdır, ben insanın sırrıyım"* diyor. "*İnsan benim gizli gerçekliğimdir*" diyor. "*İnsan benim sakladığım bir gerçekliliğimdir, ben ise insanın gerçekliğiyim*" diyor. Hermes Nebinin bir sözü var; "*İnsan ölümlü bir tanrıdır, tanri ise ölümsüz bir insandır*" Ben onu şöyle yorumluyorum, insanın kendisi hüviyetine baktığı zaman Cenab-ı Hakk'ın hüviyeti ile birebirdir. Ama insan o hüviyette zılli mi yaşıyor asli mi yaşıyor; problem budur. Allah ona yakinlerden yakin de, kendisi ona ne kadar yakin problem odur. Cenab-ı Allah'a külli akıl mertebesinden baktığınız zaman insan-ı Kâmil

tavırlarında görünüyor. Ama Hakikatinde baktığımız zaman insanın kendisine, bi-zatihi Ayet-el Kürsü'sü dür. Evet, insan da kürsü beyindir ama âlemlerde kürsü insandır. Halifem diyor çünkü. Üzerinde bi-zatihi yaşamsal olarak tecelli eden. Onun için de insan a ayet-el kürsü demişler bazıları. İnsan-ı kâmile berzah denmesini söylemiştik. İnsan âlemlerin dürülmüşüdür derler. Bir şey daha söylerler, "Şaşarım insana ki kendini âlemi sağir yani küçük âlem görür, hâlbuki âlem-i kebir'dir yani büyük âlem." Çünkü niye, Allahın iradesi onun üzerinde görünüyor. Onun için büyüktür. Niçin, çünkü âlem de iş görüyor, sıfatları dolayısıyle baskın geliyor, Eşref-i Mahlûk olarak, bir de bakıyorsun ki hakikaten âlemin kendisinden hüviyet olarak büyüktür. Bir bakıyorsun âlemde zatı itibarıyla Hakk kendini o kadar açmamış ama insanda açıyor, tabii ki âlemin ruhu insandır sözü demeleri itibarıyla âlemden büyüktür. Bir bakıyorsun ki dünya için de, ama ruhuyle beraber edindiği bir enerji yoğunluğu varsa ve o enerji yoğunluğu ne kadar büyük ve fersah fersahsa, dünya kâmilin yanında bir damladır dedikleri Abdülkadir Geylani Efendimizin söylediği bir söz, "Dünya yanımda Hatemim kadar yok." Cennette insanlar 70 fersah kadar olacakmışlar falan filan. Ya, bir bakıyorsun ki dünya kâmilin yanında bir damla, o enerji yoğunluğu ile beraber Cenab-ı Hakk ona nurundan vücud vermiş. Ve ne kadar vücud bulursa âlem de o kadar melekleriyle beraber iş gören bir varlık, bütün meleklere secdegâh olmuş bir varlık. Kıble-i Hakk. Âdem'e secde edin in manâsı Kıble edinin demektir bir bağlamda...

Kurban bayramınız adanmışlık bayramınız olsun. Kestiğiniz kurbanlar nur ala nur olsun, hakkıyla kabul edilsin. Her ne ki dağıttığınız sevindiriyor insanları, insanlara sevinç oluyor, insanlara görme, duyma, bilme oluyor, Allah'ın sıfatlarına dönüyor; Allahın kabulüdür. Ama Allah rızası için yaptıysanız. Ama buzdolabımı doldurmak için, kavurma yapmak için, demesinler ki kesmedi için; kurban kabul değil. Ve İhlâs suresini Kurban bayramında özellikle okuyun, özellikle arifesinde. Kurban adanmışlık, yakinlik bulma demektir. Bu bir ayettir "yakin gelene kadar ibadet et" "İnsana çalıştığından başka bir şey yoktur" Nasibiniz çalışmanıza bağlı kılınmıştır. Gayret ediyoruz, çalışıyoruz ve Hakk'ı buluyoruz. Ama Biz

olmak için. Eğer enaniyet tavrı sergilersek; biz olamazsınız, paylaşamazsınız... Bu bir dönüşüm masalıdır. Yaşayan için hakikattir. Masalımız gerçek olsun, âmin...

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

27. 10. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları
Halil İbrahim GENÇ

Selamün Aleyküm, hayırlı pazarlar olsun. Geçmiş kurban bayramınızı en içten dileklerimle kutluyorum, hepinize sağlık ve selamet diliyorum bütün ailenizle beraber.

Risaliye Gavsiyyesi'ni okuyoruz Abdülkadir Geylani Hazretleri'nin, selam olsun pirime, himmeti üzerimizden eksik olmasın. Efendi Hazretleri Risaliye Gavsiyyesi'nde iki tane ilke göstermiştik; Allah ve İnsan. Evvela Allah'ı konuşmuştuk, ondan sonra insanı, ondan sonra İnsan-ı Kamil demiştir. Çünkü Allah ile insan ilişkisinde bir seyri sefer vardır ki onun sonucu insan-ı kâmil olmaktır. Yani insanlığın meyvesi şah dane dedikleri İnsan-ı Kamil olmaktır. İnsan-ı Kâmil'i de bu hafta irdeleriz, konuşuruz diye zevk etmiştim, onun için sizler için iki üç sayfalık notlar tutayım dedim, 10 sayfaya çıktı. Beraber inşallah bir göz atarız, ondan sonra İnsan-ı Kâmil'i ayetler üzerinden de zevk etmeye çalışırız.

Bunu okumaya geçmeden önce bir kardeşimiz geçen haftalarda bir soru sordu; Sohbetler, sohbet olmayacak mı dedi. Aslında yaptığımız bir sohbet, ama o sırada yine bir not tutması konuşuluyordu, okuma zevk ediliyordu. Bazı insanlar okumalar ve bilgi edinmeleri sohbet olarak görmüyor. Sohbetten amaç eğer Allah ise, Allah'ı öğrenmek veya kendimize dersler çıkarmak ise bu bağlamda beklediğimiz sohbetler mutlaka mitsel anlatımlarla olanlar olacaktır diye bir kaide yok. Allah'ı dinlediğimiz veya Allah'tan yana bir şey öğrendiğimiz her yer bizim için sohbet olmalı. Eğer böyle olmazsa kâinattaki hiçbir tecelliden, sohbeti ki mertebe olarak erenlerin söyledikleri Muhabbetullaha ermemiz söz konusu olamaz. Yani her veçheden Hakk'ı görmek… Hani diyor ya, her nereye dönersen Hakk'ın veçhesi oradadır noktasında. Her veçheden

Hakk'ı görmek, her tecellisinde Hakk'ı zuhuratında, fiilinde müşahede etmek, ancak bizim o algımızla, bizim kendimizi ona ısmarlamamızla, adamamızla alakadar bir şey.

Bu şuna benzer, namaza gidiyoruz da namazı kılarken diyoruz ki kendime göre namaz kılacağım. Hiç kimse kendine göre namaz kılamaz. Namazın kaideleri vardır, namazda olan dualar vardır. Bu bağlamda elbette ki imam belki şaşırabilir, bazen telaffuzlarında hata olabilir, eğilişi kalkışında hata olabilir. Ama biz gerçekten namazdaysak zaten imamdan da habersiz namaz kılıyoruzdur. Önemli olan biz namazı nasıl kılıyoruz. Yani algılamamız, değerlendirmelerimiz, oradaki Kıble-i Hakk'ta Hakk'ı müşahede edip etmediğimiz. Çünkü namaz ihsan olmadığı sürece namaz, namaz olmaz.

Sohbet için şöyle der erenler; Kazası olmayan namaz! Yani kazası olmayan namazdır. Burada namazdan kasıt, farsça namazın Arapçası Salât'tır. Salât zikir ve kıbleyi Hakk'ta bulunmak demektir bir noktada. Eğer Hakk'ı kıble edinmiş ve O'nun huzurundaysak, O'nun zikri ilahisindeysek o zaman namazımız namazdır. Eğer amellerimiz üzere her an Hakk'ı gözetiyor ve amellerimizde ilahi sıfatları bu âlemde alışa, zikri ilahiye taşıyorsak o zaman daim namazdayızdır. Her anımızda, tefekkürümüzde - Hakk noktasında fikriyatımız, düşüncelerimizde çıkanlarda- ve bu noktada ameller; "Hakk'ın ilahi sıfatları üzeri sıfatlanın, ahlakıyla ahlaklanın" hadis-i şerifi gereği de yaşıyor ve her sıfatımızda Hakk'ı müşahede ediyor, her sıfatımızda Hakk'ın bir sıfatını göstermeye çalışıyorsak işte o zaman namazdayız. Kur'an-ı Azimüşşan'da buna daim namaz denir. Bir noktada bu daim namaz Hazreti Resulullah üzerinden şöyle övülür; Sen üstün ahlak üzerisin. Yani ilahi sıfatların üzerindeki tecellisi üzerisin, yani senin yaşantın namazdır. Zikri ilahidir bu âlemde manasına kadar çıkartılabilir. Bu ayetler farklı mertebelerde, farklı tecellilerde, farklı anlamlar verilerek de yorumlanabilir, tefsir edilebilir demek belki daha doğru olur, lakin konumuz adına bunu vurgulamak yerinde olur.

Lakin şöyle bir durum daha var; sohbetin kendisinde ne olursa olsun, kişi

kendisi odaklanmadığı sürece, kendisini bırakmadığı sürece sohbetin kendisine ermesine zaten imkân yok. İster bu ilimle olsun, ister bilimsel olsun, ister kalbi olsun, ister hayallerimizi veya gündelik hayatımızdaki şeylere karşılık gelecek mitsel anlatımlarla örneklendirdiğimiz sohbetler olsun, sohbette siz kendinizi bulamıyorsanız, sohbete odaklanmıyorsunuz demektir. Yani sohbet her yerde yapılıyor. Sohbet dediğimiz bir yerde olan bir şey değil. Yani şu anda farz edelim sohbetteyiz. Değil… Siz eğer gönlünüzde sohbetteyseniz, Allah her yerden size kelam edendir. İşte o zaman muhabbetullaha erdiniz demektir, işte o zaman sohbettesiniz demektir. İşte o zaman daim namazın en âlâsındasınız demektir.

Kişi kendini bırakmadan söylenen ne ise içselleştirilemez. İçselleştirmek için evvela kendimizi bırakmak lazım. Başımıza bir olay geliyor, olayda Hakk'ı müşahede etmek yerine ne yaparız? Niye böyle oldu, niye şöyle oldu, bakın kendimiz varız. Allah ile aramıza koyduk, namaza duramadık. İhsana taşıyamadık kendimizi. Orada Hakk'ı müşahede etmek yerine, bu niye başıma geldi? Veya bunun daha da ilerisi; Hak'tan olduğunu biliriz, bu sefer Hakk'ı suçlarız. Ya bunu neden bana veriyor, bu kadarı da fazla değil mi gibi. Yani baktığımız zaman, namazımızı tam kılamıyoruz demektir. İster hayat namazı deyin buna, ister normal beş vakit namaz olsun her birimiz aklımızdan geçirdiklerimizle, aklımızdan geçirdiklerimize tapınıyoruz, Allah'ın huzurunda duramıyoruz. Bu noktada aklınıza göre bir sohbet beklentisi de kanaatim o ki olacak diye bir kaide yok. Onun için derler ki misafir umduğunu değil, bulduğunu yer. Elimizden geldiğince, neyse o. Ama ne kadar odaklanıyoruz, kalbimiz ne kadar geniş, ne kadar bizde tecellilere sebebiyet veriyor ve bizde sıfatların vücuda gelişi ve bakışlarımıza sebep veriyor, anlam buluşlarımıza sebep veriyorsa ne mutlu bize.

Efendimin yanına giderken genelde, Allah biliyor ki hiçbir derdim yoktu ki dert aramaya gideyim. Kendi çıkarlarım veya menfaatlerim doğrultusunda hiçbir soru veya bir şey için gitmezdim. Bugün Allah'tan yana ne diyecek diye gidilirdi. Yani sohbet o zaman zaten sohbet

oluyordu. Çünkü beklentin kendi nefsin için değildi ki… Nice meclise uğradım. Mesela, mecliste şöyle bir şey olurdu; kişinin bir parça medyum tarafı var. O medyumluk tarafıyla melekeden bir sohbet hali oluşuyor. Buna celse derler eskiler veya sofra derlerdi. Gelenlerin hepsi şu şekilde geliyor: Acaba bugün bizim için ne denilecek? Bugün Allah için ne denilecek diye gelen yok, bugün bizim için ne denecek... Bak, halen kendisi var, Allah'a taşıma yok, önemli olan sohbette Allah'a taşınmanızdır. Eğer taşınamıyorsanız o zaman sohbette değil, sizde bir problem var demektir veya bende bir problem var.

Her ne zaman ki Allah ilesiniz, her zaman Kıble-i Hakk'ta iseniz, yaşantınızdaki salih amellerinizde kalbinizde iman ile her yerde Hakk'ı müşahededesiniz, zaten daim namazda sohbettesiniz Allah ile. Bir soru sorsanız, sorunuza her yerden cevap gelir. Çaresiz kalsanız her yerden himmet ulaşır. Bu sohbet ilminin kendisidir. Onun için, bilin ki eğer sohbete ermek isterseniz evvela kendinizi bırakın. Her nerede Hakk'ı görürseniz de onu da içselleştirin. Kendinizi bırakmadan, hiçbir şekilde içselleştirme olmaz. Bir şeyi içselleştirecekseniz de temeli sevgi ve kendinize ait olan şeyleri bırakmakla alakadardır. "Bıraktıklarınız kadar erersiniz."

Hazreti Resulullah Fahri-i Kâinat Muhammed Mustafa; Efendim diyorlar, siz miraç ettiniz, ya biz? Ümmetimin miracı namazdadır diyor. Üzerinde fazla durmadan geçelim, zevk etmiştik geçen haftalarda. Kişi eğer namazda kendini bırakamıyor, yaşadıklarını bırakamıyor Allah'hu Ekber deyişiyle beraber, secdeye vardığında Hakk'a varamıyorsa o zaman namazı namaz değil, kendi nefsini kandırıyordur, Allah'ı kandıracak hali yok. Miracıdır diyor ya, çünkü miraç; hüviyeti Hakk'a taşınmaktır. Evet, melekelerini seyran etti asıllar âleminde, melekelerini melekler olarak seyran etti, melekelerini peygamberlerde seyran etti. Her bir safhada kendine şahit oldu. En sonunda Hakk'a vardığında hüviyeti Hakk'a taşınmıştı.

Bunun birinci mertebesi kab-ı kavseyn ki birinci mertebesi sarktı diyerek Cenab-ı Hakk'ın surete gelişi, ondan sonra kab-ı kavseyn ki orada

muhabbetullahın başlamasıdır. İkinci mertebesi de Allah'ın lütfu ihsanıyla ondan sonra daha da yakın diyor, ayet-i kerimede. Daha yakındı dediği yer kul ile Allah'ın arasının kalmadığı yer. Öz varlığına şahit olmuştu Hazreti Resulullah o noktada… Hüviyetine, hüviyetinde Hakk'ın tecelli ettiğine şahit olmuştu. Onun için, miraçtan sonra geldiği zamanki ruh hali için ev edna makamı derler. Aşağı yani Beytullah'tı, Kıble-ı Hakk'tı. Onun için Hazreti Sıdk-l Ekber kendisine bir gün buyuruyor: Ya Resulullah, Allah'ı sende görmekteyim. Bu hadiselerin tamamı takdir-i ilahi miraçtan sonra gerçekleşen şeylerdir, miraç öncesi olan şeyler değildir. Hüviyeti Hak'lığını bulmuştu. Hüviyetinde Hakk tecelli etmişti. Onun için diyor, sen üstün ahlak üzerisin, ahlakı Hamit, övülmüş ahlak üzerisin diyor. Beşeriyeti üzerinde yaşarken Cenab-Hakk'ın sıfatlarına mazhar ve haiz olan bir yaşantı.

İşte öylesi yaşantıda Hakk tecelli ediyor ki Hazreti Ebubekir'in sözü, yani Allah'ı sende görüyorum. Yani sen Allah'sın demiyor bakın. Allah'ı sende görüyorum diyor, bakın bu çok önemli bir şey... Görünümler, tecelliler hiçbir şekilde bize Allah'ı göstermez, sadece işaret ederler. Biz ancak Allah'ı azimüşşanı Allah'ın lütfu ihsanı ve sıfatlarıyla bütün o tecelliler üstündeki fiillerinde müşahede edebiliriz. Rahmaniyet, rahimiyet, halikiyet, mucip, mucit, hangi sıfatlarla tecelli ediyorsa müşahede edebiliriz. Onun için demiştik: Esmalar en yüksek derecede tevhiddir…

Namaz kendimizi bıraktığımız kadar, kendimizden soyunduğumuz kadar ve o soyunuşumuzda Hakk'ı bulduğumuz kadar namaz namazdır.

Allah dedik, insan dedik; İnsan-ı Kâmil… İnsan-ı Kâmil zorlayıcı bir konudur. Onun için sizden ricam yine daha önce zikrettiğim bir şeyi yine beyan edeyim: Burada fikriyatlarımız, ayetlere bakış açımız ne kadar farklı olursa olsun, önemli değil. Önemli olan eğer Allah'tan yana bir kelime dâhi bugün öğrenebilirsek… Bakın, başka konularda belki tartışılabilecek konular söylenebilir veya anlayışımıza, bulunduğumuz mertebeye, bulunduğumuz zaviyeye, bakış açımıza göre takdir-i ilahi farklı söylevlerde bulunabilir, onları es geçin. Sizin için doğru neyse onunla yürüyün, size basamak olsun. Anlayışınıza bambaşka bir

basamak olsun, ola ki yanlış bir şey de söyleyebilirim, ola ki dilim de sürçmüş olabilir, hepsini es geçin, görmezden gelin. Sizin için doğru olan neyse, aklınızda eşleştirdiğiniz veya doğru olarak ilkeler üzeri gördüğü ayetlerle kıyaslama veya kutsi hadislerle kıyasladığınız ve doğruluğunu o şekilde gördüğünüz neyse onunla yürüyüşe devam edin. Ola ki anlaşılmadığımız bir yer varsa onlar size basamak olur da yaşantınızda belki onları da anlamaya taşınırsınız. Veya ben yanlış yaptıysam sizin o doğru bakış açınız belki bana uyarı olur. Bir nazarlı bakış bile ileride beni uyarabilir. Çünkü insan insanı enerjisiyle de besler.

Ola ki sizin bir doğru bakışınız benim bir yanlışım varsa ileride beni düzeltir. Onun için Allah'ın lütfu ihsanıyla illa yanlış diye bir şey yok. Yanlışlarımız bizi doğruya taşıyorsa o zaman yanlışlarımız da doğrudur demiştik. Hiç yoksa yanlışımız doğrumuza taşıyor. Ya taşımıyorsa, hiç yanlış yapmıyorsak? Ya otuz, ya hayvanız ya da meleğiz. İnsan yanlışlarıyla doğruya gider.

Ve bu noktada insan-ı kâmil diyelim ama insan seyri seferi doğrultusunda bilinç varlığıdır. Evet, herkeste bilinç tecelli eder ama insanı özellikle bilinç üzerinden ele alıp insan-ı kâmile taşımaya çalışacağım. İnşallah bir kusur işlemem, beraberde zevk ederiz. Okumalarda sıkılan olursa, uyumasında sakınca yok veya okumalarda anlayışınıza ters düşen bir şey olursa aynı anda cevap vermeyin, belki ilerisinde cevabı gelir, yani kendini açacaktır, inşallah.

İnsan-ı Kâmil…

Bilinçten bahsettiğimizde kontrollü ilişkiler bütününden, akıldan bahsedildiğinde ise irade üzeri anlamlı ilişkiler kurmaktan; kurulan ilişkileri sonuçlandırmaktan ve onları başka anlayışlara taşımaktan bahsediyoruz demektir. Zihinden bahsedildiğinde ise belirişleri algıladığımız, belirlemelerde bulunduğumuz melekelerimizden söz etmekteyizdir.

Kontrollü ilişkiler bütünlüğünde akıl ederken, zihnimizde

belirlediklerimizle hem kendi asli varlığımıza başkasılaşırız hem de belirlediklerimizi kendimize başkasılaştırırız.

Çevrenize bakın, baktığınız her şeye başkası gözüyle bakarsınız. Siz başkası gözüyle bakarken, melekelerinizle bulduğunuz o bilincinizde, benliğinizde ise Cenab-ı Hakk'la olan öz varlığınızda da başkasılaşırsınız. Ve insanoğlu tarihi boyunca her yerde aramıştır, bir tek kendi üzerinde aramayı akıl edememiştir. O seyri seferde ancak imanla, bir şekilde uyanışla gerçekleşen bir şey. Yıldızlarda aramış, putlarında aramış, diyor ya hani eliyle yaptıklarında aramış ama bir kendi üzerine dönmesi kolay olmamış. İnsanlar maneviyat yolunda yürürken bile Cenab-ı Hakk'ı kendi dışında gördükleri içindir ki hiçbir zaman kendi üzerlerinde değil, başkasılıkta, hep kendileri dışında ararlar. Yani Allah derken dâhil onu kendimize başkasılaştırıyoruz demiştik ya… Çünkü esmaların temelinde yatan akıl dahi başkasılaştırmadır. Zaten başkasılaştırma olmasa müşahede olmaz, sıfatlar görünüşe çıkmaz. Onun için, tek bir varlık düşünün ki o varlığın bir varlık tarafından görünebilmesi sadece başkasılıkta gerçekleşen bir şey. Ve bilinç bu noktada en önemli, temel argümandır. Eğer bilince taşımazsa hiçbir zaman başkasılaşma gerçekleşmiyor. Çünkü bütün başkasılaşma bilinçte gerçekleşir. En basiti, şöyle düşünün, mesela konuşuyoruz. Kendi kendinize düşünün evinizde. Evinizde kendi kendinize düşünürken bir kendiliğiniz vardır bir de konuştuğunuz birisi vardır. Veya konuştuğunuz karşılığında birine konuşuyorsunuz. Konuştuğunuz her şeyle bir taraftan kendinize başkasılaşırken bir taraftan da karşınızda bir başkası varmışçasına konuşuyorsunuzdur. Düşünebilmenizin temelidir zaten… Hayal kurarken mesela, bir sürü şey yaratırsınız aklınızda; kün –ol- deriz, olur.

Bu ayetin her insanda tecelli yeri hayal kuvvetidir, hayal melekesidir. Hayal melekesine gittiğiniz zaman her şeyi var kılarsınız orada. Var kıldığınız her şey sizde başkasılık taşır. Bak, kendiliğiniz varsınızdır ama hayal eden kendiliğiniz her şeyi başkasılaştırır kendine. Her şey size başkası durur kendinizde. Ama kendinizde dönüyordur o, kendinizde gerçekleşiyordur o, o kendinizde gerçekleştirdiğiniz her türlü hayalinize

başkasılıkta bakarsınız. Kendinize başkası olmasanız dahi o sırada. Onun için başkasılaşmak zorunludur. Müşahede için zorunludur.

Ben gizli bir hazineyim, bilinmeyi istedim diyor. “O” diyor, yanında kimse olmadan kendi olan… Yanında kimse olmadan kendi olan bir varlık düşünün ki, ne yapması gerekir ki? Başkasılaştırma… Lâkin başkasılaştırırken, yani kendi varlığında varlık verirken bir tek kendisi başkasılaşmıyor. Yani kendi varlığından bir şey kaybetmeden başkasılığı var ediyor. Geçen sohbetlerde söylemiştik; Kendi varlığından ve kendinden bir şey kaybetmiş olsa o zaman kendinde bir eksilme olur, o zaman mutlakıyeti biter. Eğer kendiliğinden bir şey kaybetmiş olsa görünür hiçbir şeyi göremezsiniz.

Bunu da örnek olarak şöyle demiştik; öz varlığı Azimüşşan olan bir ağacı gözümüzün önünde görüyoruz. Eğer öz varlığında, kendi varlığından ve şuurundan bir şey yitirmiş olsa o ağacı göremezdiniz. Veya kendinizi düşünün; Allah-ı Azimüşşan öz varlığından bir şey yitirmiş olsa, şuurundan bir şey yitirmiş olsa -güldüren de ağlatan da odur, delalete sürükleyen de, hidayete erdiren de O’dur- sizin kendi varlığınız üzerinden bu şekilde tavırlarda var edebilir mi? İmkân yok buna. Kalbinizi çalıştırmasından tutun fizyolojik olan her türlü şeyden tutun, düşünmeye kadar… Kendinden bir şey yitirmeden var eden, onun için mutlak varlık…

İnsan-ı kâmil’i okumaya devam edelim.

> Kontrollü ilişkiler bütünlüğünde akıl ederken, zihnimizde belirlediklerimizle hem kendi asli varlığımıza başkasılaşırız hem de belirlediklerimizi kendimize başkasılaştırırız. Zihindeki belirimler, yaşamsal olarak kişiye kabullerde yön vermesi sonucu içindir ki zihin üzerinden başkasılaşma zorunludur.

Yani zihin belirleme melekemizdir. Belirleriz, ağacı, kuşu, şunu, bunu… Neyi belirliyorsanız veya akılda düşünürken dâhi belirlediğimiz şeylerde zihin melekemiz yine işlevseldir. Belirlediğimiz her yerde zihnimiz

işlevseldir. Ve belirlediğimiz her şey bize başkasılıkta durur. Bir belirleyen var bir de belirlenen var.

> *Zihindeki belirimler, yaşamsal olarak kişiye kabullerde yön vermesi sonucu içindir ki zihin üzerinden başkasılaşma zorunludur. Bununla beraber zihinde kişi öz varlığına yani Allah'a, isim ve irade üzeri yaşadıkları ile kendiliğinde örtünür.*

Ki birçok meleksi de dâhildir buna. Yani sadece isim ve irade değil. Hani bazılarına isimle hitap ediyorsunuz, en basiti isimle başkasılaşıyor veya size bir isim veriliyor. Halil, Mehmet, artık ne deniliyorsa… O isimle beraber zaten öz varlığınıza başkasılaşıyorsunuz. İrade, iradelerin çeşitliliği, başkasılaşıyorsunuz… Melekeleriniz, düşünce, hayal gücünüz veya diğer melekelerinizle beraber başkasılaşıyorsunuz… İstesek de istemesek de bir zorunluluğun içindeyiz yani.

> *Allah'a isim ve irade üzeri ve diğer melekeleri üzeri yaşadıklarıyla kendiliğinde örtünür. Öz varlık, kuvvetler ve melekeler bütünlüğünde Özbilinçte Rabbi sıfatıyla iş gören Hakk'ın kendisidir. Kişinin öz varlığına başkasılıkta iken zihnindeki belirimler temelli akıl etmelerde bulunması Rabbi olan Allah'a yabancılaşmasıdır; bu başkasılaşmanın daha da ileri bir durumudur.*

Çünkü başkasılaşmada ilişki vardır. Yabancılaştığınız yerde ilişki biter. İlişkiniz, bağlarınız kopmuştur. Yani Allah deniliyor ama siz yaşadığınız ilişkilerde o kadar başkasılaşmışsınızdır ki Allah'a yabancısınızdır, Allah kavramı bile içeriğiyle size bir şey ifade etmiyordur. Normal ilişkilerimizde de öyle değil midir? Yabancılaştığımız şeyler bizde anlam ifade etmez, değil mi? Kişiler dâhilinde olsa da… En sevdiklerimiz bile olsa bazen olur ki sevgilerimizi yitiririz. Onlara karşı nötrleşir, anlam yitirmesine gideriz. Onlar bize yabacı gelmezler mi? İlişkilerimiz kopmaz mı? Aile bağlarımızda da…

Zihinde belirlenimlerde bulunmak öz varlığımız olan Allah varlığından başkasılaşmamızın zorunluluğudur. Allah'a yabancılaşmak ise O'nun anlamını yitirmemiz demektir. Öz varlığımızdan yana anlam yitirmemiz ise O'nu inkâr etmemize sebep verebilir. Bu da başka bir deyişle kişinin varlık nedenini hep kendi dışında araması demektir.

Zat-ı Hakk'ı anla zat'ındır senin, hem sıfatı hep sıfatındır senin… Yabancılaştık ya, ama neyle yabancılaştıysak artık onun dışında yaşıyoruz. O bize dışsal, belki uzak, belki bizim için yok bile, hani ateistsek, Allah göstermesin takdiri ilahi… Ama öz varlığımızı örtünmüşüzdür, yabancılaşmışızdır, ilişkileri bağlarımızı da koparmışızdır. Lakin işin enteresan tarafı o bağları koparmıyor, kendinden bir şey yitirmiyor varlık verirken.

İnsan doğası gereği, zorunlu olarak, kendini anlamlandırmak ister. Bu istek kişinin ya nedenini kendi dışında ya da nedenini kendi üzerinde aramasına sebeptir. İnsanlık tarihine ve insanın yaşantısına bakıldığında kişi nedenini farklı ilkeler üzerinden anlamlandırmaktadır. Bu da bilinç zemini üzerinden bir yandan insanın kendini hüviyette inşa etmesinin bir yandan da kişinin kendi hüviyetini inşa etmesinin zorunluluğudur.

Tarihe baktığınız zaman, insan bir hüviyet arayışındadır. Ama kişi başkasılaşmasıyla beraber ilişkilerinde hüviyetini de beraber inşa eder. İlkesi neyse, yaşam ilkeleri neyse veya yaşadıkları neyse onlarla beraber hüviyetini inşa eder. Bir hüviyet arayışı vardır her zaman. Ben kimim, niye geldim, ne için geldim? Ki genelde bütün insanlar bu soruyu sorar. Lâkin ya zenginliklerinden dolayı şımarıklık veya zaruri ihtiyaçlarını yerine getirmelerinden dolayı, yoksulluktan dolayı bu soruların peşine düşmezler. Bu soruların kendisi aşkla, muhabbetle yüreğinde uyanırsa eğer, o kişiyi tutacak kimse yoktur. Ne bir yoksulluk ne bir zenginlik o kişinin arayışına, kendi varlığını sorgulayışına, Allah var mı sorgulayışına, cevaplar aramasına engel oluşturmaz. Arar ve "bıraktıklarınız kadar erersiniz" ayeti işte onda tecelli etmeye başlar. Bırakmaya başlar çünkü.

Bırakmak ve ermek… Neyle başkasılaştıysa, neyle yabancılaştıysa onları bırakmaya başlar.

> *Bu da bilinç zemini üzerinden bir yandan insanın kendini hüviyette inşa etmesinin bir yandan da kişinin kendi hüviyetini inşa etmesinin zorunluluğudur. Bildikleri ve yaşadıkları ile kişi hüviyette kendini bulmakta; eylemleri ile de ne ile mevcudiyet ve kim ile hüviyet buldu ise onu davranışları ile dışlaştırmaktadır.*

İster eşyanın tabiatı üzeri eşyaya meyil etmiş, nefsi emmaresi üzerine de heva ve hevesi uyanmış, eşyayla mevcudiyetini bulmuş veya da kimlerle yaşıyorsa ve kimlerle kimlik bulduysa onunla… Hani babasının oğlu derler ya bazen… Veya Allah ile kimlik bulduysa Allah ile yaşayan, veli dediğimiz.

> *İnsanlık tarihi insanlığın hüviyet bulma tarihidir. Hüviyet yani kimlik bulmasının nedeni ne olursa olsun, kişi olarak ferdiyette insan kendini melekeleri içkinliğinde benlikte bulur. Benliğini de "ben" olarak dilde ifade eder.*

Aslında benlik varlığıyız. Allah'ın kendisi de benlik varlığıdır. Şuursal olmak, diri olmak, tamamıyla benlik demektir. Ben sahibidir yani Allah. Onun için diyor; "benden başka ilah olup olmadığını benden iyi mi biliyorsun?" Kur'an-ı Azimüşşan'a bakın, kendinden bir şey yitirmeden ve kendini her zaman, nesnesi neyse tanıttığı, araç kıldığı neyse hep onların üzerinden kendini ifade eder. Mutlak bir benlikten bahsediyoruz. Öz benlik. Buna öz şuur diyebilirsiniz, o öz şuur diridir, diriliğiyle ben sahiptir ve Öz benliktir Hakk…

> *Benliğini de "ben" olarak dilde ifade eder. Benlik arı olan, mutlak olan, şuurda bölünemez olan öz varlığımızdır.*

Bakın, benlikte yek parçalık vardır. Yani ben derken bütün varlığınızı dile getiriyorsunuz, yek parça. Bölünemezliğinizi ifade ediyorsunuz ve ben ifadesi mutlak bir söylevdir. Allah'ta mutlakıyet içerir, kulun dilinde dâhi

mutlakıyet içerir. Ben derken bütün varlıktan kendinizi soyutlayarak ben dersiniz. Ben derken kendinizi de, ben demekliğinizi somuta taşırsınız. Onun için ben sıfatı; haiz olarak sadece mutlakıyette Allah'a mahsustur. Onun için birçok Evliyullah ben demekten kendini arî kılar ve derler ki, biz. Veya da "bizden değil efendim, Hakk'tandır" gibi ifadeler kullanır, bunlar Ariflik sözleridir genelde. Arif-i Billah'a gittiğiniz zaman böyle söylevlerde bulunmaz. İnşallah konu içerisinde bunları da zevk ederiz.

> *Benlik arî olan, mutlak olan, şuurda bölünemez olan öz varlığımızdır. Bu sebepten olsa gerek ki benlikte kendimizi "ben" olarak belirleyerek zorunlu olarak arî soyutlama yapmış oluruz. Her mevcut öz varlıkta (yani öz benlikte), benlikte vücut bulur. Belirişi, biçimselliği ve bulunduğu ortam ve koşullar üzerinden de vücut bulan benliği, istidadı olarak yaşar.*

Evet, öz benlikten varlık bulur ama görünüşü, biçimselliği, yaşadığı koşullar neyse istidadı odur ki, o istidat gereği de bir benlik tavrında yaşar. Herkes kendi öz varlığında, öz benlikten ne istidat aldıysa, o istidadın gereğinde benlik tavrındadır. Aslında bir sıfatı gereği veya birçok sıfatı gereği o benlik tavrında bulunan yine Allah'tır. Kişinin kendisi veya kişiler değil, hiçbir zaman.

> *Özbenlik zemininde her mevcut, özdeşlikte aynı benliği yaşarlar. Bu sebepten olsa gerek ki "ben" derken mevcut olana aşkın, onlarında bilinçte vücut bulduğu benliği ben kavramı ile somuta taşırız.*

Bunu İhya Efendi diye bizzat İstanbul efendilerinden, güzel bir şekilde daha farklı bir ifadeyle şöyle diyor; "Ben derken, her şeyi de benliğime katarak benim demekteyim." Yani bütün varlığın kendisi olduğunu bir anlayışı itibarıyla dile getiriyor. Enteresan, nasıl bir seyri sefer sonucunda nasıl bir hale varmışsa her şeyi kendi olarak görüyor.

> *Zihinde örtüklüğümüz sebebi ile bu durumdan habersiz ben olmanın tavırlarında yaşarız. Zihin üzerinden "ben"de vücut*

bulan kişi, öz varlığı olan Allah'ın Rabbi sıfatıyla bilinçte kendisine vücut verdiğinden habersiz, nedenini kendi dışında arayan ve bulmaya çalışandır.

Aslında her tavrımızda Allah bize vücut veriyor, varlık veriyor, bir tecellisinde aslında üzerimizde tecelli ediyordur, lakin biz ondan habersiz olarak yaşamaktayızdır.

Bu durumda kişi özbenliğinden habersiz, hüviyetini kendine başkasılaştığı nesnelerde bulur.

Artık bu eliyle yaptıkları olur, ürettikleri olur, eşi, çocuğu olur, malı mülkü olur, kariyeri olur. Neyse artık, kendini ne de buluyorsa…

Kişi özbenliğine örtünürken, özbenlik olarak Allah, şuurda, kendinden bir şey kaybetmeden mevcudatın asli benliğidir. Külli (bütünsel olan) bilinç ve her mevcudun varoluşta görünüşte bulunuşu, özbenliğin kendinden bir şey yitirmeden yaşamsal tavırlarda bulunduğuna delildir. Halk ederken, O'nun kendini yitirmesi demek mevcudatın tasarım, donanım ve belli bir akıl üzeri varoluşta bulunmalarına muhalif olmak demektir. Külli bilinçte her şey bir hikmet üzeri kontrol altında yerli yerince olmaktayken O'nun şuursal olan benliğine örtündüğünü iddia etmek…

"O kendini bilmeye çalışıyor" söylevi vardır. Öyle bir derdi yok, emin olun… Kendini yitirmiyor ki kendini bilme derdi olsun. Zaten Ben gizli bir hazineyim, bilinmeyi istedim dediği zaman ben diyor, ben. Kendini biliyor. Gizli bir hazineyim, bilinmeyi istedim diyor. Bazıları bunu başka bir şeye taşır; Derler ki her bildiğimizde Allah bizimle biliyor. Yani bilmez ya, bizimle biliyormuş. Her bildiğinde kul Allah'ıyla bilir. Allah bilmezse zaten kendisi bilemez, O'nun la varlık buluyor çünkü O'nun la bilişe taşınıyor çünkü.

Bunu da hadis-i kutsi ile Cenab-ı Hakk şöyle buyuruyor: "Kulum

düşündüğünde manasını veren benim" diyor. Mesela bunu mitsel olarak, erenler Hazreti İsa mitinde yorumlar. Allah'ın kelamı, sözü, manası… Hazreti İsa mananın kutbudur diye geçirilir ve mananın surete gelişidir derler. Eğer Meryem gibi saf bir zihniniz olursa, saf bir aklınız olursa sizde doğacak manayla aynı anda görür, aynı anda konuşursunuz. Çünkü mana doğar doğmaz konuşur, mana doğar doğmaz körlüğünüze çare olur. Neye kör diye bakıyorsanız. Mana doğar doğmaz hayat yürüyüşünüzde, yaşam yürüyüşünüzdeki sakatlığınıza çare olur ve o doğar doğamaz dillenendir. Ama dikkatli olun ki Meryem denilen birinde yaratılıyor, yine halk ediliyor. Hani ben bildim, bir mana doğdu ve bildim. Bildiğim zaman Allah biliyormuş, değil mi? O bir yaratma sürecinin sonucunda bir manayla size vücut verişidir. O vücutta kalkıp da Allah bilmiyor manasına çekersek bizimle bilen bir Allah'tan bahsediyoruzdur ki o zaman kâinatta kaostan da bahsetmemiz gerekir.

> *Külli bilinçte her şey bir hikmet üzeri kontrol altında yerli yerince olmaktayken O'nun şuursal olan benliğine örtündüğünü iddia etmek âlemlerde kaosun olduğunu söylemek olur ki bu da hikmet anlayışına aykırıdır. (Yani bir nedenden bahsediyorsak, neden üzeri bir işlevsellikten bahsediyorsak o zaman hikmet anlayışına karşı gelmektir.)Hikmetten bahsediyorsak eğer O'nun tavrı olan her hikmet eyleminde, benliğinde şuurlu, ne yaptığını bilen, kendinde ve kendinden bir şey yitirmeden halk eden bir yaratıcıdan bahis etmekteyiz demektir.*
>
> *Öz varlığımız olan Allah kendi varlığında türlülükte tavırdadır. Başka bir deyişle de türlü tavırlarda bulunarak tavırlarında hüviyet bularak kendini yaşamaktadır. Mevcudatta zıtlık diye gördüğümüz her şey olay ve olguları oluşları gereğinde anlamamıza sebeptirler. Öz varlığımız olan Allah'ı ise zıddı bulunmadığından dolayı…*

Allah'ın zıddı yoktur, yanında başkası yok ki, tavrında da başkası bulunmuyor ki zıddı olmuş olsun. Hem tavrında, hem iradesinde… Eğer varlık birliğinden bahsediyorsanız. Ama varlık birliğini düşünsel olarak

değil, yaşamsal olarak bahsediyorsak, temelde yaşamdan bahsediyorsak, zaten varlık olarak yanında kimse olmadan var olan bir varlık olduğu içindir ki zıddı yok. İki, yaşamsal olarak bütün tavırlarda kendi bulunduğu için yine zıddı yok. Zıtlık dediğimiz şey bilinçte onu tavırlardaki farklılığa taşıyışıdır kendini ve bilincin önüne mevcudatı sunuşudur.

> *Mevcudatta zıtlık diye gördüğümüz her şey olay ve olguları oluşları gereğinde anlamamıza sebeptirler. Öz varlığımız olan Allah'ı ise zıddı bulunmadığından dolayı varlık düzeyinde bilemeyiz…*

Zıddıyla bilemeyiz çünkü zıddı yok. Bakın, bu çok önemli bir şey, Allah'ı zıddıyla bilemeyiz, çünkü zıddı yok. Mevcudatı zıtlarıyla bilebilirsiniz, anlayabilirsiniz ama Allah'ı bir zıtla anlayamazsınız. Bazen şöyle diyorlar: O mutlak varlıktır ama bir de mutlak hiçlik vardır. Bazıları öyle söylüyorlar: Mutlak hiçlikten bahsediyorsan Allah'ın varlığından nasıl bahsedeceksin? Yanında kimse olmadan var olan bir varlıktan bahsediyoruz.

Resulullah'a soruyorlar, diyorlar ki; efendim, Allah nasıldır? Yukarı ve aşağısı olmayan, yanında kimse bulunmadan var olandır diyor. Ve hadisi kutsisinde şöyle buyuruyor: Habibim, seslendim, sesimi duyan olmadı, baktım, gördüğüm olmadı. Sadece kendiyle var olan bir varlık, nedeni sadece kendinde olan bir varlık. Onun için zıttı yok. Yani bir hiçlikten bahsederseniz zaten varlığından bahsetmeyin gitsin derim. Varlık olarak ondan bahsediyorsanız hiçlik ve yokluktan bahsedemezsiniz. Efendim, onu değişik bir noktada söylemişti: Evladım, tasavvufa girdiyseniz yok diye bir şey yok. Ne imkânsız noktasında yok diye bir şey yok, ne de varlık olarak yok diye bir şeyden ya da mekânsallıktan bahsedemezsin.

Yokluğu nerede kullanırlar tasavvufta? Ki tasavvuf dediğim de bir ekoldür. Farklı farklı noktalarda yorumlanır, kendi geldiğim ekolden biliyorum, o noktada yorumluyorum. Yokluktan bahsedildiğinde kişinin ne ile var ise, var olduğu noktada yaşadığı neyse, kendini değil,

yaşadıklarını, yaşadıklarından dolayı yokluk'tan bahsedilir. Hakk'ı yaşıyorsan senin varlığın yokluktur, bu noktada senin için yokluktan bahsedilir. O zaman şöyle derler "Senin varlığın yokluktur, Hakk'ı bil" gibi de söylenebilir bu bağlamda. Yani yokluktan bahsediliyorsa **şey**i görmemek, sadece Hakk'ın tecellilerini görmek manasında bulunur. Bu da bir bakış açısıdır, duyular ve zihnimizle bakma değil, duyular düzeyince zihinsel bakış değil, iman dolu bir nefesle bakıştır.

> *…Allah'ı ise zıddı bulunmadığından dolayı varlık düzeyinde bilemeyiz; kendinde kendi ile başkasılaşmadan da türlülükte tavırlarda bulunduğu içindir ki hüviyette de O'nu anlamlandıramayız. O'nu zıddıyla bilebileceğimiz ve başkalığında… O zaman nasıl bileceğiz? İnşallah geleceğiz. Ve başkalığında anlamlandırabileceğimiz zannının her düşüncesi bizi akletmenin ikiliğinde öz varlığımıza örterken hüviyet düzeyinde de O'nu anlamamıza engel olur.*

Zaten zıttını zıttı üzerinden düşündüğün zaman, bir taraftan karşına alıyorsun, bir taraftan öz varlığını yitirdin, yitirmedin de öz varlığını örtündün, bir de kendinden başkasını karşına koydun, bir de olanın dışında ona anlam yükledin. Ondan daha çok uzaklaşmaya başlarız.

O'nu anlamamıza engel olur. Zaten esma tavrı dâhi başkasılıktır dedik geçen sohbette, gerisini siz düşünün. Yani Allah diyorsunuz, öz varlığınıza başkasılaşıyorsunuz. Yani Allah demeyin demiyorum, sakın yanlış anlamayın. Elbette ki Allah diyeceksiniz Allah'a varana kadar. Allah'a vardıktan sonra zaten ne oluyor Allah bilir.

> *Zıtlık, tavırlarda başkasılaşmanın ve farklılıkları belirlemenin zorunluluğu olan olgudur. Zıtlar ve başkasılık, zihinde belirlemelerde bulunmak ve akıl ile ilişkiler üzerinden mevcudatı bilmenin sınırlarıdır. Zıtlar ve başkasılık akletmenin sınırı olarak görülse de türlülükte düşünme de bir akletme biçimidir.*

Yani her şeyi zıddıyla düşünemeyebiliriz. Geçen haftalar peygamberleri

zikretmiştik hatırlarsanız, bir hafta peygamberlerin dersini görmüştük. Türlülükte düşünmek şöyle bir şey; Peygamberleri konuşurken, hani Musa'nın karşısında Firavun, İsa'nın karşısında nefis deryası olan Roma ile dini menfaatlerine kullanan Yahudileri hiç ele almıyorduk. Yani Âdem, Şit, Nuh, Musa, İsa vesaire Muhammed Mustafa'ya taşınıyor. Veya da esmaları konuşuyorsunuz, esmaları karşısında zıt bir tavır varmışçasına konuşamıyorsunuz. Bir esmadan bir esmaya konuşuyoruz. Yani türlülükte düşünmek de böyle bir şey. Zaten herkes türlülükte yaşar, çeşitlilikte yaşarsınız. Mesela yolda yürüyorsunuz. Şu siyahmış şu beyazmış, şu büyükmüş şu küçükmüş diye mi yürürsünüz? Sadece yürürsünüz. Türlülükte yaşanır, çeşitlilikte yaşanır.

Zıtlıklarla sadece düşünce edimselliğinde bulunuruz, eğitişim dedikleri, bilmenin bir yönüdür ama zorunlu değildir. Hayatı anlamlandırırken türlülükler noktasında da anlamlandırmalar olur. Bunu da unutmamak gerekir. Ki tasavvufta genelde eleştiri kültürü yoktur. Zıtlıklarla düşünmelerde genelde eleştiri kültürü çok yüksektir. Çünkü türlülükten geliyorlar. Bir de dinin kendisinde hüsn-ü zan varsa nasıl olacak ki karşıtlarıyla düşünsün? Ki bu eleştiri dinimizde yoktur anlamına gelmez. Hani Gazali'nin İbn-i Sina'ya eleştirileri, Şeyhül Ekber'in görüşlerini İmam-ı Rabbani'nin eleştirileri… Yani eleştiri vardır ama emin olun, parmakla sayılabilecek kadar azdır. Bana en fazla 10 tane çıkartırsınız veya çıkaramazsınız. Yani literatürde de en fazla 20, 30 tane çıkar, çıkmaz. Zıtlıklarla düşünen toplumlarda ise emin olun, kendi felsefelerini zıtlıklar üzerinden kurarlar, yani karşıtları üzerinden.

> *Zıtlar ve başkasılık akletmenin sınırı olarak görülse de türlülükte düşünme de bir akletme biçimidir. Zıtlıkta olay ve olguları karşıtlık olarak ayrıştırır, karşılaştırır ve zıtları ile de olumsuz ilişkide aklederiz. Olumlu ilişki içinde, türlülükte ise tümellerle tamlamalarda bulunarak, farklılıkları ilkemize göre birlik içinde eşleştirmelerde ve örtüşmelerde anlam bulmalarla akıl ederiz. Bu da akletmenin iki zorunluluğudur.*

Kimileri eğitim ve öğretimde zıtlıkları öne koyar, kimileri de türlülükte iş

görür. Yani aklın temelinde bu ikisi zaten vardır, zorunludur.

> *Bununla beraber türlülükte yaşarız, zıtlıklarda ise zihne geri dönüldüğünden yaşamın bütünselliğinden soyutlanırız, yaşamın kendisini de karşıtlıklarla sınırlarız.*

O öyle dedi, bu böyle dedi, şunun dediği buna, bunun dediği buna göre, bakın… Hep soyutluyoruz ve sınırlıyoruz. Bilme, sınırlarla alakadardır, zıtlarla. Ama türlülüklerle düşünmek sizi yaşama taşır, içselleştirirsiniz, karşıtınız değildir. Ama zıtlıklarla bilmek sizi tekniğe kadar götürür. Ama türlülüklerle düşünme sizi yaşama doğru götürür. Olumsuzlamazsınız ki her tavırla yaşamayı öğrenirsiniz çünkü.

> *Bilgilenme olarak bilim, insan hayatında nesne üzerinden, eytişim ile bilgiyi ortaya çıkarır. Maneviyat ve sanatta ise türlülükte, yaşamın bütünselliğinde eylemin sonucu olarak üretkenlikte biliriz.*

Burası çok önemli, mesela sanatçı, adam bir şey yazıyor; edebiyat. Şurada şuna zıt koyayım, bunu da şuna zıt koyayım, şöyle yapayım böyle edeyim diye yazmaz. Kendi varlığından geldiği gibi edebiyatını dile getirir. Veya şiir söyleyecek arkadaş, zıtlarına göre söyleyeyim değil… Geldiği gibi söyler, tavırlar olarak onları dile getirir. Veya resim yapacak arkadaş, aynı anda durduruyor. Şurada şu var burada bu var, buna göre çizeyim, bu küçük bu büyük oldu. Zıtlıklarına göre, değil… Sadece çizer o. Eğer sanatsa, öz yüreğinden geliyorsa.

Maneviyat? Efendim, şu zıtlıklara göre yaşayacağız. Her şeyi ondan biliyorsan nasıl zıttına göre yaşayacaksın ki? Dinin temeli hüsn-ü zan ise, her şeyi Hakk veçhesinden seyran edeceksen, yanlış diye bir şeyin olmadığını görmeye gidiyorsan ve yanlış olmadığını görüp her şeyin hikmetinde döndüğüne vakıf olduğun zaman nasıl karşılaştırabileceksin ki? Sadece çeşitlilikte Hakk'ı seyredersiniz. Ben her an yeni bir şeen'deyim, tavırdayım diyor. Yani türlülükte çeşitliliklerle kendini yaşayan bir varlıktan bahsediyoruz. Onun için türlülük sizi yaşama

taşıyacaktır, ilahi tavırlara götürecektir. Bu çok önemli bir şey…

Genelde zıtları ile olay ve olguları değerlendirenlerde "ya-ya da" belirlenimlerine göre eleştirel bakış melekesi yargısallıkta gelişir. Türlülükte olay ve olguları değerlendirenlerde ise "hem-hem de" belirlenimlerine göre olduğu gibi görme bakış açısı yargısallıkta gelişir. Öncelikli olarak zıtlarla düşünen, belirleyici, çözümleyici olarak sonuçlara vararak bilme edimselliğinde bulunur. Aslında bilgilenme edimselliğinde bulunur önce, çünkü kendi dışında ediniyor onu hep…

Öncelikli olarak türlülükler üzeri düşünen ise bütünleyici olarak iş görüşünde sonuçlara vararak kavrama edimselliğinde bulunur ki o da bilmedir. Çünkü bilme, öz varlığınızdan gelir. Zıtlarla düşünmede belirleyici olarak bildikçe, zekâ ayrıntıları karşılaştırmalar sonucunda toparladığı kadar ve eleştirel baktığı kadar işlevseldir. Çünkü zekâ işlevseldir. İşlevsel olarak ortaya çıkan bir melekemizdir.

Türlülükte düşünmede ise eşleştirmelerde örtüşmelerde bulunulurken sezgisel olarak kavrama gerçekleşirken, zekâ düşüneni bütüncül bakışa taşıdıkça işlevseldir. Düşüncede biliş, öncelikli olarak zıtlarla karşılaştırmalı olan belirleyicilikte bilgilenme, türlülüklerde ise sezgide keşfetme ile bilme de gerçekleşir. İnsan akletme sürecinde bu iki düşünme biçimine de melekesi olarak sahiptir. Hangisini öncelikli olarak kullandığı ise kişinin eğitimi, öğrenimi ve meşrebine göre değişir.

Farz edin Celal bir meşrep; hep karşıtlıkları vardır, bu böyle, bu böyle, değil mi? Celallerde genelde öyledir. Cemallerde her şeye leyladır, tozpembe bakar. Yani kişilerin meşreplerine göre de değişebiliyor, hangi melekesinin önde olduğu.

Öz benlik olarak Allah'ta zıtlık, kendi ile zıtlaşma değil türlülüklerde tavırlarda bulunmak anlamını taşır. Allah için

türlülük ise olgusallıktaki farklılıklarda değil farklılıkların ilişkileri üzerinden görünüre gelmektir.

Bunu daha önce zevk etmiştik. Yani tecelliler bize onu göstermez, tecelli üzerindeki eylemler bize onu gösterir. Ve eylemlerde okuruz Allah'ın sıfatlarını. Rahman, Rahimiyet, Kadiriyet, Azamet. Daha önce zevk ettiğimiz için üzerinde durmuyorum.

Bu da tecellideki ilişkiler üzerinden kendini izhar edişidir. Böylece başkasılıkta kendini, gayrıymış gibi gösterişinde sırlarken, olgusallıkta zıtlarda düşünerek akıl eden kişi zihninde zıtlarda kalışı sebebiyle hüviyet sahibi ve özbenliği olan varlık sahibi Allah'a örtünmüş olur. (Yani onu müşahede ederken dahi örtünmüş olursunuz) Siyah, beyaz, iyi, kötü, güzel, çirkin, Firavun ve Musa Allah'ın türlülükte yaşamsal tavırlarıdır. Bizlere zıtlar olarak görünen bu tavırlar, nedensellikleri gereği (hikmetleri) O'nun fiil üzeri görünüşe gelişinin aracısıdırlar.

Musa ile Firavun hikâyesini biliriz. Biz genelde vay Firavun böyle, Musa da böyle diye bakarız. Aslında Allah'ın hikâyesi, iki ilişki arasında kendini anlatır. Kızıldeniz'i yaran, bir asaya hayat veren. Yani zıtta aşkın bir bakışa taşır sizi. Yani bir Firavun var, bir Musa'yı göstermez size. Onların hikâyesi üzerinden kendi hikâyesini dile getirir. Kendi varlığını da vücuda getirir sizin aklınızda. Bilincinizde ki iman da bir bakışta okunuyorsa tabii… Yani eğitimsel bakıyorsa Firavun, Musa… Demek ki burada karşıtlıklar var, karşıtlıklar üzeri belirleyicilikler var. Bu şekilde düşünce devam eder ama iman dolu bir bakış orada Musa ile İsa'yı dinlemez. Kızıldeniz'i yaran Allah'ı seyran eder, dinler orada. Rabbim bak burada böyle yapmış, burada şöyle yapmış diye bakar. Türlülükte, tavırlarda bakar.

Veya şöyle söyleyelim: Anne, baba, eril, dişil… İkisi kavga ediyor, değil mi? Çocuğu üzerinden kavga ediyorlar. Siz orada zıtlarla bakarsanız kavga ediyorlar. Sizin üzerinizden, sahiplenme üzerinden bakıyor, hani birisi ders verecekken havadan, sudan sebeple kavga ettiler. Zıtlarla

bakarsanız oradaki olayı idrak edemezsiniz, imkân yok. Tavırlarının niyetlerinden bakarsanız orada onları fark edersiniz. İkisi de sizin için kavga ediyor.

> *O'nun fiil üzeri görünüşe gelişinin aracısıdırlar. Her bir olgusallıkta ki zıtlık ilişkilerde bizi külli bilinç sahibine götürür. Allah varlığında özbenlikteki özdeşlik sebebiyle, özdeşliklerde zıtlık olmaz ilkesi gereği O olan özbenliğimize, duyular, biçimler, isimler, zıtlıklar, seslenişler, hevâlarımızla, zihindeki olgusal belirlemelerimizle ve dildeki ikilikle beraber başkalaşırız.*
>
> *Başkasılıkta inkâr, öfke, nefret, hevâ, içgüdülerimiz ve benzeri olgularla bilinçte uzaklık gerçekleşirken iman, ilahi aşk, sevgi, merhamet, şefkat, hüzün, vicdan, dua gibi olgularla da bilinçte O'na yakinlik buluruz. Görünüşlerde, zıtlarda O'nun farkına gelemeyiz. İman dolu bir bakışla, O'na sıfatları gereğinde tavırda eylemde bulunurken şahit oluruz. O'na şahit olmak iman ile bilinçte farkında lığına gelmektir, makam-ı farka ermektir. Kişinin iman ile O'nun varlığından eminliği…*

Şimdi bir Allah var, onun varlığından emin. Çünkü iman eminlikle alakalı, bakın inanmak ayrı bir şey. İman eminlik ile alakadardır, inançta şüphe olur. Müslim'in halidir, müminin hali değildir. İman ise sadece emindir, şüphesi olmaz Allah'ın varlığından. İster imanı gaybi düzey olsun, ister iman-ı şuhut-i düzeyde olsun. Ki böyle imanın temelinde de sevgi yatar. Allah'ın varlığından emindir ve seviyordur.

> *Kişinin iman ile O'nun varlığından eminliği, kişinin öz benliği olarak kendisi olduğunun… Hani Zat-ı Hakk'ı anla zatındır senin… O'luğunun eminliğine döndüğü an, kişi öz benliği olan Allah ile tavırlarında yaşayandır.*

Zaten herkes öyle yaşıyor da farkında değil. *O'nun zıddı olarak değil,* (Hani bir kendi var, bir o var) zaten mutlak olanı yaşamda yaşıyor. Çünkü daha önceki sohbetler bunu şöyle söylemiştim: Dirilik zemindir, yaşam

zemindir. Karıncadaki yaşam ile bizdeki yaşam aynı yaşamdır. Allah'ın diri sıfatı herkeste aynıdır. Yani bir fildeki yaşam ile bendeki ayrı mı? Sadece yaşamdan istidadı farklılık arz eder. Benim yaşamsal olarak melekelerimle beraber, Allah'tan nasibimle filinki ayrıdır. Ama filin üzerinde bir sıfatıyla tecelli eden, benim üzerimde veya sizler üzerinde bir sıfatıyla yaşamsal tavırlarda bulunan, (bakın tavırlar yaşamsaldır) Allah'tır.

Allah ile tavırlarda yaşayandır. Şimdi, zıttıyla bilemiyorsan nasıl bilirsin demiştik ya, yaşadığınızda bilirsiniz. Görme; görmeyi bilmeden görme sahibini bilebilir misiniz? Duyma; duymayı yaşamadan, bakın, yaşamsal bir biliş bu. Görmeyi yaşıyoruz, duymayı yaşıyoruz, yaşamayı yaşıyoruz ya, diriliği yaşıyoruz. İnsana secde et diyor, peki, insan nasıl bilecek Allah'ı? Zıttı değil… Yaşamsal olarak zıttı değil. Kendiyle bilecek, başka kimseyle değil. Onun için diyor, Zat-ı Hakk'ı anla Zatındır senin, hem sıfatı hep sıfatındır senin. Niyazi Mısri'ye selam olsun, vallahi müthiş söylemiş.

O'nun zıddı olarak değil, O'nu yaşayanın kendisi olduğunun bilinci ile özbilince taşınandır.

Ve o şekilde Hakk'ı bilendir. Bu bilinçlenme süreci ki seyri sefer dediğimiz de böyle bir şey, yaşamsal tavırlarda Hakk'ı bilmek, müşahede etmek, yaşarken Hakk'a tanık olmak, yaşarken ayn-el yakın, Hakk-el yakın, ilm-el yakın, yaşamsaldır, yoksa teorik bir şey değildir. Onun için zıddıyla bilinmez, zıddıyla akıl edilmez. Sadece yaşamın kendisinde şehadete taşınır O, şahit olunur tavırlarında.

Bu bilinçlenme sürecinde tenzih ve teşbih gereği tevhitte seyrederken kendisi olarak Allah'ı, Rabbi olarak bulandır.

Bunu daha önce konuşmuştuk, esmanın kendisinde Cenab-ı Hakk'ın varlığını zikrettiğiniz sebebiyle tenzihtesinizdir. Çünkü bakın, hani size birisi rızkınızı veriyor, o rızkınızı birinin verdiğini görmeden, kişi ve sebepleri görmeden Allah'ın verdiğini "Ya Rabbi rızkımı sen veriyorsun"

dediğin anda tevhide taşımış oldun. Aynı zamanda Cenab-ı Hakk sebep, olay ve olguları, kişileri oradan tenzih ettiğiniz için Hakk'tan, tenzihtesinizdir. Ama o olayın kendisinde, esmadaki tecellisi, tavrında Allah'ı teşbih ediyorsunuzdur, kişilerde değil ama… Onun için esma tecellisi, tenzih ve teşbihin kendisidir aynı zamanda. En yüksek düzeyde, yani kalkıp da ben âlemin kendisi Allah'tır dediğim anda, zaten öyle bir tenzih ve teşbih yok, onu da söyleyeyim daha önce konuştuğumuz için oraya gitmiyorum. Çünkü direkt Allah'ın zati sıfatlarına muhalefet etmiş olursunuz demiştik. Bütün sıfatlarına, O'nun üzerinde zevk ettiğimiz için üzerinde durmuyorum.

> *Başkasılaştırmada halk etme, varlık olarak ahadiyeti gereği bulunan zatı mutlak için bilinme iradesi gereği zorunludur. "Kulluk perdesinde bilinir Hakk"…*

Yani bir kul var, bir de Hakk var. İkilik, bak, başkasılık… Zaten kul olarak baktığınız her anınızda Cenab-ı Hakk'a başkasılıkta bakarsınız. Kul perdesinde bilinir Hakk ama kul olmadan da Hakk'ı müşahede etmek yok. Hangi tavrında müşahede edeceksiniz ki? Yaşamsal olarak birsiniz çünkü…

> *"Kulluk perdesinde bilinir Hakk" kelamını bu bağlamda düşünmek gerekir. Bununla beraber insan için başkalaşma ve başkasılaştırma onun halifeliği içinde gereklidir.*

Eğer başkasılaştırmazsak halifelik sıfatları bizde tezahür etmez, imkân yok… Herkes tozpembe bir köşeye çekilir, kendi varlığı itibarıyla Hakk ile yaşamaya çalışır. O zaman âlemde işleri kim görecek ki?

Cenab-ı Hakk ben yeryüzüne halife yaratacağım dediği anda türlü türlü tavırlarda insanı var etti. Başkasılaştırdı ve başkalaştırdı. Ve bu noktada insan başkasılaşırken Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarını da izhar etti, görünüşe taşıdı. Bakın bütün insanlığa, Hakk'tan başkasılıkta tavırdayken Cenab-ı Hakk'ın ayetleri ve tavırları üzeri yaşamıyor mu? Bütün insanlığa bakın; rahmaniyet, rahimiyet, kahhariyet, gadap, celal, cemal sıfatları üzeri

yaşamıyor mu? Her an bir tavrında görünmüyor mu Cenab-ı Hakk her bir şeyde? Ama biz orada sebep ve kişilere odaklandığımız anda Hakk'ı görmüyoruz. Ama tavırlarda baktığımız zaman hüviyet sahibi Allah sadece insanda inanılmaz derecede, mükemmel derecede kendini izhar ediyor, görünüşe taşıyor. Onun için diyor herhalde, Gavsiyyeye gittiğimiz zaman görürüz; İnsan benim bineğimdir diyor, Gavsiyyede söylüyor onu, takdir-i ilahi, enteresan bir söylem…

> *Bununla beraber insan için başkasılaşma ve başkasılaştırma onun halifeliği için de gereklidir. Acziyet üzeri sıkıntılarda halk edilen insan, çalışmayı zorunlu olarak doğası gereğinde bulur.*

İnsan için çalıştığından başka bir şey yoktur. Biz insanı sıkıntılarda yarattık diyor. Bu çok önemli bir şey çünkü sıkıntılar olmazsa melekeleriniz açılmaz, tavırlarda bulunamazsınız. Hani mayası açığa çıkmaz derlerdi eskiler. Bir şeyle karşı karşıya gelirsiniz, sıkıntılı bir durumdur ve o sırada meşrebiniz hangi sıfata aitse, hangi sıfat üzerineyseniz o sıfatın tavırlarında görülürsünüz, o sıfatın tavırları üzeri hareket edersiniz, o sıfatın üzerinden de Allah size varlık vermiştir. Kendisi de orada bir tavrıyla görünüşe taşımıştır kendini. Hem melekenizin açılması için hem deneyim edinmeniz için, yani sıkıntı var ama o sıkıntı olmazsa deneyim edinemezsiniz. Bir daha yapmamayı öğrenirsiniz veya o sıkıntıyla karşılaştığınız zaman daha önceki tecrübeniz, daha kolay şekilde onu aşmanızı sağlar. Biz diyor, insanı sıkıntılar üzeri yarattık. Hani diyoruz ya fıtrat dini… Rum Suresi 30. ayette fıtrat dininden bahsediyor. Her varlık kendi fıtratı gereği Hakk'a yol tutmaktadır. Eyvallah, takdir-i ilahi fıtratımız gereği olan, yalnızca karşılaştığımız koşullar, sıkıntılar, zahmetlerle ortaya çıkıyor. Doğamızın gereğinde var sıkıntı. Yoksa kendi sıfatımızı ortaya çıkartamıyoruz, yaşayamıyoruz; ister iyi olalım ister kötü olalım.

Mesela, Cenab-ı Hakk'ın Mudil ve Hadi sıfatları tecelli edecek. Karşılaştığı bir zorluk, hani diyor ya, kimilerini onunla hidayete sürükler, kimilerini onunla delalete. Şimdi, onunla dediği yer muğlâk, yani belirsiz, ne olduğunu bilmiyoruz. Onunla dediği yer, her şeydir. Muğlâk olduğu

yer, sizin yaşamınızda karşılaştığınız şeydir o. Farz edin para; gönlünüze koymadığınız Hakk noktasında, sorumluluklarınız vesairede kullanıyorsunuz. Size Mudil değil, Hadi esmasıyla tecelli etmiştir. Ama onu menfaatinize kullanıyorsunuz, gönlünüzde yer edinmiş, sizde Mudil esmasıyla tecellidedir. Farz ediniz bir sıkıntı; Ne olsun? Evladınız öldü. Ya Rabbi, bu hak mıydı? Yani ölüm hak zaten ya, ölüm hak… O sırada Cenab-ı Hakk'tan olduğunu bildiniz, eyvallah dediniz, ölüm haktır diye… Çünkü zaten meşgale olsun diye vermiş, sahibi sen değilsin ki. O canın sahibi sen değilsin, vermiş, almış. Bir hediye, bir emanet… Hediye ve emanete ne kadar sıkı sıkıya sarılıyorsun. Gönlünde yer edinmiş, ondan sonra kurtuldu mu o sıkıntıyla beraber… Çünkü insana ne sıkıntı verir? Varlığına dokunan ve elinden çıkardıkları, elinden çıkanlar verir. Yani sahiplendiği ve elinden çıkanlar kendisine sıkıntılı gelir.

Bıraktıklarınız kadar erersiniz dedik. O sıkıntı esnasında gösterecek size Hadi olduğunu veya Mudil olduğunu. Eğer yoldan çıkar, küfre varırsanız Mudil sıfatıyla sizde tecelli eder, eğer yok takdir-i ilahi orada "Ya Rabbi, sana hamd-ü senalar olsun, veren sensin alan sensin" derseniz Hadi esmasıyla tecelli eder. Hani Arnavut kadının evi yanmış ya, dün verdi bugün aldı, zaten onun idi demiş. Bunun gibi daha niceleri.

Farz edin yine bir sıkıntı önünüze geldi, Allah'ın Celal ve Cemal sıfatlarıyla düşünün. Bir bakmışsınız Hak'tan bilmişsiniz, Cemal sıfatı gereği üzerinizde bir Cemal hâsıl olur, "Ya Rabbi eyvallah" dersin, cemaliyet hâsıl olur, Cemal sıfatıyla görünüşe taşır kendini. Veya size de varlık, vücut vermiş olur. Veya tam tersi, Celale büründünüz Hakk'ı da unuttunuz. Kestiniz, doğradınız, biçtiniz, ne ile kelam ile Celal sıfatıyla tecelli etmiş oldu. Bir de Kelam sıfatıyla gadap etti geldi, Azim Allah… Yani demek istediğim, önünüze ne çıkıyorsa, hangi koşullardaysa takdiri ilahi bir sıkıntı ise size, o sizin özünüzün ortaya çıkması içindir. Fıtratınızın, yaratılışınızın gayesi ne ise, nedeni neyse ortaya çıkması… İnsanlık tarihine bakın, hep sıkıntılarla yürüyor, başka bir şey olmuyor ki. Her savaşın sonucunda bir akıl etme çıkmıyor mu? Bu böyle olmuyormuş… Yenilen yenilgisi üzerinden, yenen ise yenmesi üzerinden

bir akıl etmeye taşımıyor mu? Bir belgeselde bir olay izlemiştim: Çin'de bir olay oluyor, her sene bir sel basıyor. Bakın, akıl melekelerimizi dâhi sıkıntıda çalışırız. Melekelerimizin işlevsel oluşu dâhi zahmetlerledir. Sadece bir esma-i hasımızın ortaya çıkması değil.

Bir tane arkadaş baraj yapıyor, barajı yapıyor ama iş görmüyor. Büyük bir sel alıp götürüyor. Oranın hükümdarı o kişiyi öldürüyor. O zamanın mühendisini öldürüyor. İşkence yapa yapa öldürüyorlar. Evladına bu sefer vazifeyi veriyor. Diyor ki eğer buna çözüm buldun buldun, bulmadın seni de öldürürüm. Evladı ailesini bırakıyor, 13 sene boyunca bu konuda düşünüyor. Barajın çözüm olmadığını anlamış; birinci deneyim. Yani o sıkıntıdan geçmişler, başka bir çözüm arıyor. Ve suyun yolunu ikiye ayırıyor, kanallara ayırıyor, sulama görevi yapması için aynı zamanda, kanallara ayırıyor. Bakın, kuvvetini ayırıyor. O suyun taşmasıyla beraber oluşan kuvvetini ayrıştırıyor, kuvveti azaltıyor. Aynı zamanda onu yayıyor. Peki, o sıkıntı olmasaydı o kişi aklını çalıştırabilir miydi? İmkân mı var? Ama acı bir tecrübe, babası öldü.

Birinci dünya savaşı tamamıyla sanayi devriminin hortlamasıdır. İnsanların, toplumsallığında çağ atlamasıdır. Yani tarım insanı bambaşka bir insana dönüşür. İkinci dünya savaşı fiziğin açığa çıkışıdır. Ama hangi noktada? Kuantum fiziği… Cenab-ı Hakk'ın, emir âleminin kapısı tıklatıldı. Tık Tık… Kim O? Kim var? Ama genelde kim var diye sormuyorlar da ne var orada diye bakıyorlar. Hani bir eşya gibi bakıyorlar ya… Allah nurdur ya, eşya değil ki… Ne zamana kadar? Ama görmüyorlar. Görmeye doğru gidiyorlar. İnsanoğluna vermeyeceği bir şey yok, emin olun… Görmeye doğru gidiliyor. Ama hep sıkıntılarla gerçekleşiyor bunlar. Kendi sıkıntı tarihinize bakın, güzel ahlaklı insanların tamamına bakın, elbet sıkıntılarda tecrübe edinmiştir. Hep veren bir ebeveynin çocuğunun haline bakın. Onun için, bazen Rabbime şükrederim "Ya Rabbi, iyi ki çocukluğumda öyle bir süreçten geçirmişsin. Bir değil binlerce başım feda olsun, hiç yoksa olmadığını anladık, olmamaya göre nasıl yaşamamız gerektiğini anladık." Anladık, öğrendik ve bu noktada bizi bir ahlaka taşıyor. Kendi tarihinizden okuyun. Yani

kişisel olarak, bireysel tarihinizden okuyun. Sıkıntılar size neler katmıştır. Bire bir karşılaştığımız zaman isyan bayrağını çekebiliyoruz ama sonuçta bize ne getirdiğini görmüyoruz.

Acziyet üzeri sıkıntılarda… Hâlbuki, acziyetinin zemini de zaten o yüzdendir, yani acziyet zorunludur insanda… Yani *Acziyet üzeri sıkıntılarda halk edilen insan, çalışmayı zorunlu olarak doğası gereğinde bulur* Ki çalışmak da melekelerin açığa çıkmasıdır. O çalışmasının üzerinde Cenab-ı Hakk'tan nasibi, esması, tavrı neyse onunla da nasiplenir, onla da vücuda gelişidir ki daha birçok sebeple beraber, onlara geçmeyim.

> *Eyleminde insan Hakk Teâlâ'nın sıfatlarını yaşamaya gebedir. Hamili Hakk olan insan, ibadet denilen hizmet eylemleri ile de doğru yolda bulunan olarak Rabbi olan Allah'a yakin gelir.*

Hani ibadet et ki yakın gelesin diyor ya ayet-i kerimede… Allah-u Azimüşşan'ı hangi sıfatını hakkıyla yerine getiriyorsanız o sıfatın gereğiyle yakınlık bulursunuz onda.

> *Duyumları, içgüdüleri, sezişleri, duygulanımları, akletmeleri ile bilinçte, Rabbi olan Allah'a başkasılıkta edilgen olan insan, kulluk perdesini yitirdiği an… Bu müşahedeyi yitirmek demektir, kul ile Hakk müşahedesi… Ferdiyette yaşamsal tavırlardadır.*

"Sen atmadın Allah attı" ayetiyle düşünün bunu. "Sen atmadın, Allah attı" diyor. İşte orada zıttı olmadan sadece yaşıyor.

> *Bilinçten bahsediyorsak eğer kontrolden bahsediyoruz demiştik. Kontrol işlevselliğinde ortaya çıkan bilinçte, hayatta karşılaşılan durumlara göre, yapısallığında bulunan melekelerdeki ilişkiler üzerinden ruhta dirimsel, beden üzerinden de tavırsal olarak döngüsel, hüviyette içeriksel olan mekânsallık kazanılır.*

Bilinçte içeriksel olarak mekânsallık vardır, ama buradaki içeriksel olarak

mekânsallık hüviyet mekânsallığıdır.

> *Ruhun bedende hüviyette biçim kazandığı bilinç böylece kendinde hayal ve düşünce melekelerindeki edimsellikle beraber boyutsal derinlik kazanması ile gönül evi olur. Bilinç üzerinden ruhta kendilik…*

Bakın, şöyle düşünün; Düşünüyorsunuz ya, ruhta kendilik olarak düşünürsünüz. Ruhun kendisi düşünendir. Akıl üzerinden, beyin üzerinden düşünürsünüz. O sizin düşünme melekenizdir ama düşünenin kendisi ruhun kendisidir.

Ruh, ne kadar anlam bulursa Hakk'ın kürsü-i âlâsında ki tecellisinde, yani beyin üzerindeki tecellisinde ne kadar anlam bulursa o anlam ile bakış sahibi olur aynı anda. İşte o zaman vücut bulur ruh. Ruh kendinde biçimsizdir. Her tavırda biçim kazanır, vücut kazanır. Aynı anda bulduğunuz manada bakıyorsunuz ya… İşte o ruhun vücut kazanışıdır. Bunu şöyle anlatayım, daha basitten gideyim; Hal-i istiğrak denilen bir mertebe vardır, daha önce anlatmıştım. Yani duygularını sustur, düşüncelerini, sezgilenimlerini sustur. Hani Yoga dedikleri şeyin tasavvuftaki karşılığı… Hani bizimkiler her an yapabiliyor da onlar oturarak yapıyor, oturmadan yapanları da varsa bilmiyorum. Oturduğun yerde bütün her şeyini susturarak derin bir bakış sahibisindir. İşte orada bakan ruhtur. Diridir, şekilsizdir, suretsizdir. Aynı anda düşüncenize bir mana geldi, ruhta vücut buldunuz. Yani diriliğin kendiliğinde, aynı anda ruhta bir vücut, aynı anda izhar oldu, görünüşe geldi. O sırada, ruhta hüviyet tavrı gerçekleşti demektir. İster manada ister karakterde olsun, fark etmiyor.

> *Hüviyette içeriksel olan mekânsallık kazanılır. Ruhun bedende hüviyette biçim kazandığı bilinç böylece kendinde hayal ve düşünce melekelerindeki edimsellikle beraber boyutsal derinlik kazanması ile gönül evi olur.*

Bilinç evinde, bu çok enteresan, yani "mümin kulumun gönlüne sığdım"

dediği yerdir burası onu da söyleyeyim. Tavırlarda bakın, hüviyetle alakalı bakın, sığmak fizyolojik bir sığma değil. Hani Allah şurada da, geldi bize sığmış gibi, tavırlarda, kendini açığa çıkartıyor. Melekelerde kendini açığa çıkartıyor. Bu fizyolojik, birinin birine girip çıkması, hulül gibi bir şey değil, kendi varlığını izhar ediyor orada.

> *Bilinç üzerinden ruhta kendilik ve meleki ilişkiler üzerinden başkasılık kazanılması çeşitlilikte iki kişiymişçesine tavırsal olan ilişkide boyutsallık kazanılmasına sebep olur. Düşüncede kendi kendimize başkasılıkta konuşmamız veya hayal ederken hayallerimizi kendiliğimize başkasılıkta görmemiz söylediğime örnektir. Unutmamak gerekir ki melekelerimiz üzeri ve koşullar gereği yaşadıklarımız ve niyette düşündüklerimiz ve hayal ettiklerimiz üzerinden dirimsellikte hüviyet buluruz.*

Hüviyet dirimseldir, yaşanan şeydir. Çünkü hüviyet diye bir şeyi kimse gösteremez, soyuttur. Kendi karakterinizi gösterin, buna imkân yok. Dirimseldir, yaşadığınızda hüviyetinizi gösterirsiniz.

> *Külli bilinçte gerçekleşen Hakk ile mahlûk ilişkisini de bu doğrultuda düşünmek gerekir. Halk edilen bütün mahlûkat Allah'ın külli bilinç olan aklı evvelde…*

Akl-ı evvel dediğimiz Hazret-i Resulullah makamıdır, onu söyleyeyim… Hani seni yaratmasam kâinatı yaratmazdım diyor…

> *Allah'ın külli bilinç olan aklı evvelde başkasılıkta biçimlediği ve yaşadığı hayalleridir diyebiliriz. Hayaller ve dil üzerinden hitap muhatap ilişkisinde kendinde kelam sıfatını ortaya çıkarması, kendinde başkasılık var etmesi üzeri hüviyette kendini düşüncede var kılmasıdır. O yaşadıklarında dirimseldir.*

Hani her an yeni bir tavırdadır. Her tavrında dirimseldir, yaşamsaldır. Yaşayan varlıktır, tavırlarıyla kendini yaşıyor. Hani görmeyi yaşamanız gibi, öfkeyi yaşamanız gibi… Her tavrı yaşamsaldır, her tavrında kendini

yaşıyordur. O, yaşadıklarında dirimseldir.

> *Anlatılanları bir benzetme ile açıklarsak: yaşananlar Allah'ın içinde ve dışında bulunmadan yazarken yazdıklarını, kendiliğini yitirmeden kendiliğinde gerçekleştirerek yaşadığı, yaşarken izlediği sinema filmi gibidir.*

İçinde ve dışında değil, yaşıyor. İç, dış, onun için yok. Evvel, ahir onun için yok. Evvel, ahir sana bana göredir, iç, dış sana bana göredir. Allah'ın içi dışı var mı? Ki içimizde, dışımızda olsun… Bakın, yaşama gittiğiniz zaman her yerde yaşayan varlık odur.

Şöyle düşünün; Bütün varlık âlemi nur iledir. Günümüz diliyle söylersek enerji iledir. Nur ile olan bir varlığın kendisi bir şeyin içinde, dışında mıdır? Her varlık onu yaşıyor. İç ve dış, bizim bilincimizin önüne getirilen, bilmemiz için gerekli olan iki zıtlık gibidir. Yaşayan varlık için iç ve dış yoktur. İçkinlik ve dışkınlık kavramını belki kullanabiliriz. İçkindir ve yarattıklarında dışkın tavrında bulunur, başkasılıkta…

Bunu şöyle basit anlatayım; Toprak, hava, suya hani içkiniz, hem de dışkın olmamız gibi, hem de onların bize içkin, hani dünyanın kendisi bize içkin ama aynı zamanda dışkın olması gibi. Dünyayla kendiniz gibi düşünün. Dünyaya içkin ve dışkın olmamız dünyanın da bize içkin ve dışkın olması gibidir. Ama Allah birinin içinde ya da birinin dışında değildir. Yaşamsal olarak her varlığın üzerinde, tavırlarda olarak kendini yaşayandır. İçinde ve dışında bulunmadan, sadece yaşam… Onun için dirilik ve yaşamın dersini Allah'ın sıfatları itibarıyla, temel sıfatı olarak görüp internetten ya da bulduğunuz kaynaklar neyse araştırın, iyice zevk edin. Yaşayan tek bir varlıktır, başka bir varlık değil. Her varlık ondan istidadı gereği ne kadar yaşamsal olarak ne aldıysa, kadarlığı gereği, hani her şeyi ölçü üzeri, kadar üzeri yarattık diyor ya, kader üzeri diyor ya, kadarlık olarak ne kadar ne aldıysa, o kadar yaşıyor. Yaşadığı ne kadardır? İstidadı kadar onu yaşamanın dışında başka bir şey değildir.

Şu sayfayı bitireyim, bir daha okuyorum burayı: *Allah'ın içinde ve dışında*

bulunmadan yazarken yazdıklarını… Kendiyle var ediyor çünkü içinde ve dışında değil, onun için… *yazar iken yazdıklarını, kendiliğini yitirmeden kendiliğinde gerçekleştirerek yaşadığı, yaşarken izlediği sinema filmi gibidir*.

Bilinç gönül evidir. Bunu bir parça şöyle anlatayım: Hayal kurun, kurduğunuz hayalin içinde kendiniz var mısınızdır çünkü hayal kuran olarak kendiliğiniz vardır. O sırada kurguladığınız bütün hayalleri kendiniz var ediyorsunuzdur. Ve o sırada onlar üzerinde dirimsel olarak anime ediyorsunuzdur, canlandırıyorsunuzdur kendinizde, onlara anlamlar yüklüyorsunuzdur. Bir taraftan yüklediğiniz anlamlarla da kendiniz tavırlarda bulunuyorsunuzdur. Ama bir taraftan da hayal filmini izliyorsunuzdur. Hem yazıyorsunuz, hem yazarken yaşıyorsunuz, tavırlarda olarak yaşıyorsunuz, aynı, fark eden bir şey yok. Hakk'ı da o şekilde düşünün.

Bu mertebe Kur'an a bir bakın, emin olun size çok faydası olacaktır. Yaşamsal tavırlarına bakın; Kul ile Hakk… Hani o kul dediği, Musa dediği, İsa dediği hep hayalde canlananlar olsun. Hayal kavramını da Hayy'dan geldiği için olsa gerek, çok seviyorum. Dirilikten geliyor, diri kılıyor, ânime ediyor, canlandırıyor.

> *Bilinç gönül evidir. Gönül evinin zihin hanesi, düşüncede Rabbin kendisine manada farkta vücut verdiği mabedidir. Bu mabette iman dolu bir seyir de bulunana Hakk Teâlâ esma tavırlarında kendini izhar eder. O'nu, bilinç evindeki seyrinde, belirleme melekemiz olan zihnimiz üzerinden manada vücuda geliş tavırlarında seyir ederiz. Bunda da zıddı olmayan, zıtlıkta değil başkasılık tavrı üzerinden kendisini vücuda getirir. O üzerimizde zıddımız ve ikilikte olmayan Rabbimizdir ki Rab sıfatıyla her türlü tavrı ile mevcudatı üzerinde içkinlikte bulunan, eyleminde aşkınsallıkta (aşkınsallık eylemdedir) kendini varoluşa taşıyarak kendisine vücut verendir. Bu bağlamda O kendinde, kendini varlık olarak değil vücuda getiren olarak halk edendir. Vücuda getirdiği her tavrı üzeri kendini yaşayandır.*

Bunu geçen hafta zevk ettiğimiz için üstünde durmuyorum. Cenab-ı Hakk'ın her tavrı kendini halk edişidir, kendini yaşamasıdır. Sevgiyi yaratıyor, sevgiyi yaşıyor, kahhariyeti yaratıyor, kahhariyeti yaşıyor. Hani hüviyet, yaşamsaldır dediğimiz noktadan itibaren düşünün. Çok zorlayıcı bir söz değil bu, onun altını çizeyim. Biraz tefekkür ederseniz zaten hemen anlamını çözersiniz.

Her tavrında kendini halk ediyor. Ama bu halk etmek varlıksal değil, zaten kendi var. Tavırda kendini halk ediyor. Şöyle düşünün: Eve gideceksiniz, çocuklarınızda cömert olmak istiyorsunuz, cömert tavrınızda kendinizi aşarsınız değilmi, bunun gibi… Veya kahhar olacaksınız, bir yaramazlık yapmış, duymuşsunuz, cezasını vermemişsiniz, gideceksiniz cezasını keseceksiniz, bunun gibi. Kendinizi yaratmayı, inşa ettiriyor daha doğrusu.

> *Vücuda getirdiği her tavrı üzeri kendini yaşayandır. Mevcudatın zorunluluğu ise istidatlarda O'nun zıddı olmadan (Bu çok önemli çünkü kendisinde kendisinin zıddı yok.) O'nu yaşamaktan başka bir şey değildir.*

Kendisinin zıddı yok ki biz de ona zıt olalım, mecbur onu yaşıyoruz, ne kadar istidadımız varsa, daha fazla değil. Onun için yaşantımıza çok dikkat etmek zorundayız.

> *Yaşam, zıtlıkta değil türlülükte tavırlarda yani çeşitlilikte olmanın sonucunda görünür. Zıtlık ve başkasılık, zihinsel bir olgu olarak kendi dışımızda görünendir; bilgilenme edimimizin temel olgularındandır ama yaşamın veya yaşamanın değil. Yaşam, kendiliğinde zıddı olmadan sadece yaşadığımızdır. Niceliksel birikimlerin niteliksel değişimlere sebep vermesi, zıtlıkların ilişkide vücuda gelişin çiftleri olarak bulunuşu da anlatılana delildir. Çünkü değişim varlıksal değil mevcutsaldır.*

Her ne değişim görüyorsanız, hani derler ki, "gelen giden yok" varlık değişmiyor demektir bu; ama tavırlar değişiyor, gelen giden çok.

Tavırlarda değişim her an olur ama varlık değişmez. Değiştiren, her an yeni bir tavırda olan değişmez. Yani "her an yeni bir tavırdayım" diyor. Her an yeni tavırda olan değişmez ama tavırlar değişir. Tavırlar mevcutsaldır, tavırsaldır.

> *Varlık değişmez. Tavırlarında değişiklik arz eder. Başka bir deyişle de yaşayan değişmez, yaşadığı belirlenimlerde değişiklik arz eder. Zıtlar, türlülükte belirişin belirlenimleri olarak zihinsel hileyi Rabbanidirler.*

Hileyi kaldır Rabbi gör işte, başka bir şey yok. *Zıtlar, türlülükte ise çiftler olarak görünürler.* Bir ayet-i kerime bu bağlamda çok önemlidir; "Biz diyor her şeyi çiftiyle yarattık." Bakın, zıddıyla yarattık demiyor, çiftiyle yarattık, çiftler olarak görünürler.

> *Çiftler de mevcudatın varoluşunun zorunluluğu olarak varoluştaki denge ve devamlılığın temelini oluştururlar. Zıtlar bilincin önünde olumsuz farklardır, yaşamın kendisinde de olumlu çiftlerdir.*
>
> *İnsanın varlığı özbenliğidir. Hüviyeti ise ilahi sıfatlar ve tavırlar üzeri varoluşta bulunuşudur. İnsan zıtlar üzeri yaşayarak kendini bulan ve bilen değildir.*

Çünkü neyi düşünüyorsa, neyi anlamaya çalışıyorsa onu bilen, yani düşüncesi nesnesinin üzerinde kaldığı için kendi varlığını bulmasına ve anlamasına imkân yok orada.

Zatında zıddı bulunmadan hüviyet tavırlarında yaşarken, bilinçte zıtlık tavrında kendini gösterendir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Allah varlığında zıt esmalar olarak kendi ile zıtlaştığı zıt sıfatları yoktur.

Mudil, Hadi gibi… Kendinde zıt değil o, bazı şeyleri kalem daha iyi anlatıyor. Bu gibi şeyleri söylediğiniz zaman anlamlandırmak daha zor.

Allah varlığında zıt esmalar olarak kendi ile zıtlaştığı zıt sıfatları yoktur. O, hikmetine bağlı olarak, Kendisiyle zıtlaşmadan, zıtlığı ve başkasılığı akıl ehli için görünüşe taşır ve yaşamsal tavırlar olarak da türlülükte hüviyet bularak yaşar. Hazreti Allah'ın Mudill, Hadi, Muiz, Muzill, Kabıd, Basıd…

Bakın, sanki zıt gibi görünüyor değil mi bu esmalar? Sana bana göre zıt, evvel, ahir, zahir, batın… Sana bana zıt, bilincimizin önüne zıt, kendisine zıt değil. Kendisinin evveli ahiri var mı ki kendisi evvel, ahir olmuş olsun. Her ne ki var oluyor, var olanın kendisinin evveli olur. Eyleminde tavırdayken o eylemi vücuda getiren o'dur. Eylemin sahibi, faili mutlak da O'dur, evvel olarak. Bakın hem varlıksal düşünün, hem fiilsel düşünün. Daha önce konuşmuştuk. Zahir demiştik; o sıfatın sonuçlanması, fiil olarak sonuçlanmasıyla zahir olur. Ama aynı zamanda da sıfatında ahirleşir. Yani eylemin kendisinde ahirleşir. Evvel-i ahir odur o noktada ama tavrında ahir, tavrında evvel. Varlık olarak baktığınız zaman evveli yok, ahiri yok, sonu yok, başlangıcı yok, Yaşamsal olarak da fizyolojik olarak da…

— Şimdi evvel, ahir, zıtlıklar, sadece beden elbisesindeki insan için bunlar var ama beden elbisesinden çıktıktan sonra ruh için de yok değil mi bunlar?

Ruhun bulunduğu varlık mertebesine bağlı. Herkes için değil, seyri seferde hangi durumda?

— Evvel, ahir var mıdır bedenden kurtulmuş ruh için?

Var, bazıları için var. Her ruh için değil. Ruhlar bile mertebe mertebedir. Ruhlar dahi mertebe, mertebe yaratılmıştır.

— Bazı ruhlar zamana katılıp kalabilir mi? Yani bedenden çıktıktan sonra bile?

Tabii, tabii, zamana katılabilir. Ruh bir de kendi varlığı itibarıyla eğer

vücut kazanmışsa Hakk'tan yana tavırlarıyla güzel bir vücut kazanmışsa, yani nurani bir vücut kazanmışsa bulunduğu mekânsallık, gittiği mekânsallıkta dâhi evvel ahirlikler, zahir batınlıklar yine işler orada. Yani cennete de gidiyor cehenneme gidiyor. Bedeni bırakmış, yani değişebiliyor yani.

> *Hazreti Allah'ın Mudill, Hadi, Muiz, Muzill, Kabıd, Basıd, vb esmaları veya Celal ve Cemal sıfatlarını bu doğrultuda zevk etmek gerekir.*

Farz edin ki bir gün Celalsiniz, bir gün Cemalsiniz veya da şu anda Celalsiniz, az sonra Cemalsiniz, farz edin. O sizin için zıt mıdır? Sadece bir tavırdır veya birine hidayet verdiniz, birini delalete sürüklediniz. Sizin için zıt mıdır? Sadece bir tavırdır, bilmem anlatabiliyor muyum? Yani yaşamda, tavırlarda zıtlık yoktur, bilincin önünde onlar zıtlıktır, anlayabilelim diye.

> *O şahsında kendi ile zıtlaşmadan tavırlarda kendini yaşayandır. Özbenlikte O kendini tavırlarında yaşarken, başkasılıkta bakan akıl ehline karşıtlıkların ilişkileri üzerinden kendisini eylemde olan olarak gösterendir.*
>
> *Ferdiyetimizde, zıddı olmayan olarak türlülükte yaşadığımızı fark ettiğimiz an, zıddı olarak zannettiğimiz diğer mevcudatı da kendimizden ayrı-gayrı görmemeye başlarız. Türlülük yaşamda çeşitliliğimizdir. Kendimizden dışlamayarak herkesle ve her şeyle yaşadığımızı idrak edersek, mevcudatı kendimize yabancı görmekten kurtulmaya başlarız.*

Çünkü zıtlarla düşüncede hep karşıt vardır, hep karşıt ve ötekileştirme vardır. En basiti, bir düşman gerekiyor farz edelim Amerika'ya, soğuk savaştan sonra. Ne yapacak? Karşıt var diyecek, kendini karşıtı üzerinden var edecek. Ne yapıyor? İslam'ı ortaya atmış oldular. Karşıtıyla var oluyor çünkü ama türlülükte öyle değildir. Rahmani nazar ile bakarsanız her insanı insan diye görürsünüz. Yaşamsal olarak

kendinizden ayrıştıramazsınız. Bir fili yaşamsal olarak kendinizden nasıl ayrıştıracaksınız? O tümelin kendisinde yaşamsal olarak varsınız. Karıncayı nasıl ayrıştırabilirsiniz ki? Ben varım, doğa var dimi? Doğayla insan zıt değil. Birbirine içkin ve dışkındır. Hiçbir zaman zıt olmadı ki…

* * *

Farklılıkları zıt görerek hem çiftinden hem de kendimizden başkasılaştırdığımız her mevcut, yabancılaştığımız ve öteki olarak baktığımız, menfaatlerimizle değerlendirdiğimiz olgusallıkta varoluşumuza neden olarak bize görünürler. Bu da insanın yıkım üzeri kendini varoluşa taşıyışıdır ki aslı olan öz varlığına örtük bir yaşam sürmesine sebeptir.

Hakikatine zihin aracılığıyla bilinçte örtük olan insan hüsrandadır. Hüsranda bulunan insana adaletli hüküm, bilinçte ölümdür. Bilinçte zanlarından ve hevâlarından yana ölen, ilahi sıfatlar üzeri hakkıyla yaşayan insan hakiki insandır. Böylesi insan niyette samimi, salih amellerinde kararlı olduğu, doğru olan yaşantısında Rabbi olan Allah'ı bulandır.

Bunların hepsi ayet hükmü üzeri söylenmiştir. Hani Rabbini doğru yol üzerinde bulacaksın. Rableri onların üzerindedir. Salih ameller; salih amellerde yarışırlar, hayır üzeri yarışırlar dedikleri ayetler üzeri düşünürseniz daha anlamlı olur. Ve insi ve cinsi kendime ibadet etsinler diye yarattım diyor. Yani hizmet, halife olsun diye… Hizmet ve halifelik aynı paralelde düşünün. Her yaptığınız eyleminizde Hakk'ın bir sıfatını ortaya çıkarmanızla Cenab-ı Hakk'a hizmet etmiş olursunuz. "Kulum bugün benim için ne yaptın?" Eylemlerin tamamında Allah için olmaklığıyla Cenab-ı Hakk'ın fiileri ortaya çıkar, tavırları ortaya çıkar, esma tavırları ortaya çıkar. Bugün benim için ne yaptın, yani ben sende vücuda geldim mi? Varlık olarak kendimi tavırlarda, sende gösterdim mi manasında düşünürsek Cenab-ı Hakk'ın lütfu ihsanıyla hizmeti bir parça daha anlamlı kılarız.

Hakiki insan, iradesi Rabbine ait olan müslim, yani yap dediğini yap, yapma dediğini yapma, helal ve haramları gözeten, İlahi sıfatları gözeten, farzları gözeten, farzları dediğimizde sadece sahih ibadetler anlaşılmasın. Sahih ibadetler amenna yani namaz, niyaz hepsi amenna. Bunun dâhilinde adalet farzdır, ilim öğrenmek farzdır veya Hakk'a yetişmek istiyorsanız ihlâs farzdır. İhlâs farz, felsefede zorunluluk, olmazsa olmazın koşulu, Allah'a yakın gelmek istiyorsanız farz kılıyor. İbadet yakın gelmek için farzdır diyor. Yakın gelene kadar ibadet et diyor. Veya beşikten mezara kadar ilim öğrenin, ayet karşılığına da gidelim; deki Rabbim, ilmimi, arttır… Farz kılıyor, adaleti gözetirler diyor, farz kılıyor. Yeri göğü Allah adalet üzeri yaratmıştır. Farzdır, zorunluluktur. Doğamız gereğinde onun için bulursunuz onları. Yani adaletsiz bir şey olduğunuz zaman bakışınız değişir, adalet arayışında bakarsınız oraya. Yani üzerinizde zorunluluktur. Bunun gibi veya da hayır üzeriyseniz, bir şeyde hayırsızlık gördüğünüzde hayır damarınız kabardığında vicdan sizi geriye çeker. Bakın, vicdan vcd'den geliyor. Vücut bulmak, vicdan hep aynı kökendir. Eğer sizin yaptığınız ilahi tavır üzeriyken kendi nefsiniz için orada tavırdaysanız, o zaman rahatsız eder sizi… O zaman vücuda gelen, niye o vücudun tavrında kendine varlık verdin diye sizi vicdana taşır. Vicdan melekesi kendi üzerinize döndüğünüz melekenizdir. Niye bunu böyle yaptın? Aslında o soruyu size soran Allah'tır. Niye bunu böyle yaptın? Yani vücutta ihlâs ile yaşamadın da kendine varlık vererek kendini sınırladın.

> *Böylesi insan niyette samimi, salih amellerinde kararlı olduğu, doğru olan yaşantısında Rabbi olan Allah'ı bulandır. Hakiki insan, iradesi Rabbine ait olan müslim, Rabbi ile sulhta*

Yani Rabbi deyince karşında değil, üzerinizde hangi sıfatı üzeri Rablik sıfatında bulunuyorsa, sahiplik sıfatında bulunuyorsa, hangi sıfatıyla size egemense, hangi sıfatı üzeri sizi yaşamsal olarak vücuda taşımışsa, yani anlamlandırmak çok bu noktada…

> *Rabbi ile sulhta selametini bulmuş öz varlığından emin olan mümin olarak İslam'dır. İslam olarak hakiki insan olan ise*

hüviyetinde Rabbi olan Allah'ı istidadı gereği yaşayan olarak hüviyeti haktır. Hüviyetin sahibi zaten Hakk Teâlâ'dır. Böylesi insan, fıtratı gereğinde bulunan (fıtrat dini), niyeti gereği amelleri üzeri kendini izhar eden Hakk'ı, Rabbi hükmünde buluşuyla İslam olarak İnsanı kâmildir.

Onun için her biriniz niyetinizde Hakk, Allah içinlik, hani diyor ya; De ki, yaşamım, salâtım, ölümüm sadece âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. Ne ki kendiniz için yapıyorsanız sorgu, suali vardır. Ne ki Allah için yapıyorsanız amelin gereğinde, orada sadece Allah tecelli eder.

Bakın, fıtrat dini ile İslam dinini geçen hafta ayırmıştık bir parça; herkes fıtratı gereği Hakk'ı yaşar ama Hakk'tan ne kadar bilinçlidir, Hakk'ı ne kadar biliyordur kendi üzerinde? Hani diyor ki "oku, yaradan Rabbin adıyla oku." Bak, Rabbin adı. Hangi sıfatı üzeri sende tecelli ediyorsa, hangi bakış açısında sahipsen hangi sıfat üzeri, o şekilde okursun, idrak edersin âlemi. Celal sıfatı üzeri mi, Cemal sıfatı üzeri mi? Rahmaniyette mi Rahimiyette mi? Hani Celal sıfatı üzeri Rahman ya da Rahim veya Kahhariyette mi? Gadapta mı? Azamette mi? Kadriyette mi? Hangi sıfatı üzeri sana baskınsa o sıfat üzere bakarsın. Bu da insanlarda meşrep, mizaç olarak görünür. Meşrep ve mizaçlarda sıfatlarınız görünür. Onun için hiçbir insanın meşrep ve mizacı birbirini tutmaz. İşin enteresan tarafı hayvanlarda bile tutmuyor. Ama her birine dikkat ettim, kendi fıtratı gereğinde olanı sadece bir tavırda yaşıyor. İnsan tavırlarda, değişikliklerde de yaşıyor. En basiti yüzünüzü ele alın. Hayvanlarda, tavırlarında değişiklik fazla göremezsiniz. Bir iki değişiklik olur, olmaz. İnsanda tavırlarla karşı karşıya kaldığı zaman bin bir türlü mimik hareketiyle sıfatlar vücut bulmaya başlar. Gülmenizde, ağlamanızda; "Allah'ın cemalini insan cemalinde seyran eyle" diyor ya Niyazi Mısri… Dikkatli bakın, insan yüzünü takip edin, emin olun bin bir türlü sıfata bürünür, vücud kazanır. Bir bakarsın azametli bakıyor, bir bakıyorsun sevgide vedud bakıyor, bir bakıyorsun sevimlilikte, bir bakıyorsun kararlılıkta, temkinli, uyarıcı, vaiz, sesiyle vb neyse artık… Hepsinin, bütün o yüz hareketlerinde Cenab-ı Hakk, inanılmaz derecede esma

tecellisinde bulunuyor. İnsan yüzü inanılmaz güzel yaratılmıştır o yüzden. Buradaki güzellikten kastım Cenab-ı Hakk'ın vücuda gelmesi; suret olarak değil, o tavırlarda biçim kazanışı. Hani yüze bakıyorsun, bir şey anlamazdın, buzdolabı gibi. Ama o hareketlerde, karşılaştığı, yaşadığı şeylerde bin bir türlü biçim alır. Hepsi de Cenab-ı Hakk'ın bir tavrına bağlıdır ve yaşamsaldır.

> *Hüviyetin sahibi zaten Hakk Teâlâ'dır. Böylesi insan, fıtratı gereğinde bulunan (fıtrat dini), niyeti gereği amelleri üzeri kendini izhar eden Hakk'ı, Rabbi hükmünde buluşuyla İslam olarak İnsanı kâmildir.*

> *İman kalbidir. İslam olmak ise imanımız doğrultusunda ilahi sıfatlar üzeri edimsellikte -yani eylemlerde, ama içeriksel eylemlerde- Allah için olma niyetiyle yaptığımız amellerin sonucunda gerçekleşir. Kalpte iman ve salih ameller üzeri İslam olmakla Rabbimiz olan Allah'ı yaşantımızda bularak ve eylemlerimizde göstererek O'nunla selamet buluruz.*

Hani, başta sorduğumuz soru; madem zıddıyla bilinmiyor, yaşarken bileceğiz dediğimiz nokta…

> *Bu da kendimizde ve mevcudatla olan ilişkilerimizde sulh bulmamız demektir. İnsan, nedenini kendinde öz varlığı ile buluşu ve istidadı olan esmayı hassı gereği yaşarken, ereğinde bulunan olarak -yani her ne yapıyorsa o yaptığı şey sonuç itibarıyla Hakk'tır, gerçektir ve sonucudur zaten, o işin kâmil ve son noktasıdır- …nedeninde yaşamasıyla olgun ve tamlığına ermiştir. Böylesi her insan, insanı kâmildir. Bunun dışında bulunan her insana da sıfatı gereği beşer derler.*

Bunu daha basit anlatayım: Her ne ki Allah için yapıyorsunuz, niyette samimisiniz ve Allah içinsiniz, her ne ki kendi fıtratınızı, meşrebinizi de o Allah içinlikte yaşıyorsanız insan-ı kâmilsiniz. Bu düzeyde bir insan-ı kâmil olduğunuz anda da birilerinin söylevi sizi fazla ilgilendirmez. Bakın,

Hakk noktasındaki söylevleri kast etmiyorum. Filancalar desin ki, filancalar dedi ki… Onlara göre yaşamazsınız. Kendi fıtratınızda olan esma-i sıfatınıza göre, Hakk için yaptıklarınızda kararlı olarak yaşarsınız ve sıfatınızı eylemlerinizde gösterirsiniz. O sizin olgunluğunuzdur, O sizin artık esma-i hassınız olan meyveyi verişinizdir, eylemlerinizde. Filancalar duysun diye o eylemlerde bulunmazsınız, filancaların gözüne girmek için yapmazsınız. Hani birine iyilik yapacaksınız, filancalar desin ki… İnsan-ı kâmil öyle değildir, varsa yapar yoksa yapmaz ve Allah için yapacaksa yapar zaten…

> *Kalpte iman ve salih ameller üzeri İslam olmakla Rabbimiz olan Allah'ı yaşantımızda bularak ve eylemlerimizde göstererek O'nunla selamet buluruz. Bu da kendimizde ve mevcudatla olan ilişkilerimizde sulh bulmamız demektir. —Çünkü ilişkilerimizde uyum gerçekleşir, herkesi Hakk'tan bildiğimiz için.- İnsan, nedenini kendinde öz varlığı ile buluşu ve istidadı olan esmayı hassı gereği yaşarken, ereğinde bulunan olarak nedeninde yaşamasıyla olgun ve tamlığına ermiştir. Böylesi her insan, insanı kâmildir. Bunun dışında bulunan her insana da sıfatı gereği beşer derler. Beşer de hikmet dairesinde nedeni ne ise onu bilincinde örtük olarak yaşar.*

Hakikaten de beşerlerin tamamına bakın, bilincinde takdir-i ilahi nedeni neyse ona örtük yaşar. Lütfü Filiz'den aldığım bir dersti; Evladım demişti, biz biliyoruz, onlar bilmiyor, aramızdaki tek fark bu… Biz yaşadığımız varlığı biliyoruz o kadar ama ne kadar yaşıyoruz ondan da haberimiz var mı yok mu onu da onlar bilmiyor. Beşer kendinden haberi olmayandır, herkese gidin, sorun, herkes Allah birdir der. Ama nasıl bir? Bilmiyor… Yukarıda bir, bir mi? Hani bir şeyler yaptıran bir, bir mi? Yanımızda yaşadığımız bir, bir mi? Özümüzde olan bir, bir mi? Tavırlarımızda görünen bir, bir mi? Çoğaltın da çoğaltın, yani basamak basamak ilerler.

> *Beşer de hikmet dairesinde nedeni ne ise onu bilincinde örtük olarak yaşar. Bu bağlamda beşere insanı kâmil denilmese de sıfatı gereği insan derler. Zaten beşer sıfatıyla alakadardır. Beşer*

olarak insan, nedeni olan öz varlığına şımarıklıkla bilinçte örtünüyor…

Hep kendi nefsi için ister, hep kendi için böyle olsun, şöyle olsun ister, Allah'ın verdikleriyle kendine extradan varlık verir. Nefs-i emmaresiyle beraber bilinçte örtünen *inatla nefsi ile direniyor* İnadın hali şu; Hep kendi haklıdır, yani hakikat geliyordur "Yok abi, öyle değil, bu böyle" Yani hakikat gelmiş artık, Resulullah'ın önünde düşünün. Yani hakikati dile getiriyor, Ebu Cehil "yok bu böyle değil." İnat hakikate direnmektir. Şeytan-ı Azazil'den düşünün; Allah secde et diyor, secdesinde bulunmuyor. Aynı zamanda, bulunmadığı secdede de kararlı oluyor, inat. Hani Musa'ya soruyor ya, Rabbime söyle beni affeylesin, sen kelama gidiyorsun… Geri dönüyor, Rabbim dedi ki bana secde etsin, ondan sonra ben onu affedeceğim. Ya Musa diyor, bakın, Musa'ya değil, bana secde etsin, ben onu affedeceğim. Ya Musa diyor, ben senin Âdem atana secde etmedim, kala kala sana mı secde edeceğim diyor. Bir rivayete göre derler ki, Âdem'in kabrine gitsin secde etsin derler. Rivayetin sonunda şöyle diyor: Ben dirisine secde etmedim, ölüsüne mi secde edeceğim.

Muhyiddin-i Arabî'ye selam olsun, Şeytan'ın Hileleri kitabında Resulullah efendimizin şeytanı ziyareti anlatılır ve orada bir hikâye söylenir, hikâyenin sonunda şu söylenir: Hazreti Resulullah der, senin için dua edeyim mi? Der ki, dua etsen ne olacak ki? Kalemin mürekkebi kurumuştur, yani senin de yapacakların belli, benim de yapacaklarım beli. Hidayet senin elinde olsaydı herkese hidayet verirdin, delalet benim elimde olsaydı herkesi delalete götürürdüm. Yani her şey bir hikmet üzerine, ya inanılmaz bir La İlahe İllallah ama halen inatta duruyor. Ama inadın sonunda da şöyle güzel bir şey söylüyor: Lakin diyor, benim ümmetim senin ümmetinden fazla olacak. Buradaki güzellik, kendini halen haklı çıkarıyor. Yani bir noktada kendine varlık vermeye, şımarıklığa devam ediyor. Ve inat halen devam ediyor. Bir dua, belki oradaki boyun eğiş, belki bütün kapıları açacak.

— Aslında hocam, orada ilahi görevini yapıyor…

Tabii ya, şeytan olmasa insan olamazdı. Ne görev yaptığını bilse istifa ederdi diyorum bazen. İnsan şeytanla insanlığını bulur. Sizler eğer diyor günah işlemeyen bir kavim olsaydınız sizleri helak eder, günah işleyip tövbe eden bir kavim yaratırdı Allah diyor. Hatalarımız üzerinden Hakk'a varıyoruz. Af esması nasıl çıkacak? Mağrifet, Gaffar, Gafur neyle çıkacak? Bakın, parantez açıyorum, bu şu değil, hani günahlara sevk olun değil. Ola ki hata işlediniz, inat etmeyin. Hatanızı günaha çeviren inadınızdır, günah inatta duruşunuzdur. Bir kişi hata yapabilir, hatasında inatçıysa, o zaman günahtadır. Hatanızdan döndünüz, Rabbinize… Tevvab esması nasıl tecelli edecek ki? Sizin üzerinizde el-tevvab… Dönen, yönelen ama kıble kim? Allah, Allah da size yönelir, icabet, mucip esmasıyla beraber icabet eder.

Derler ki; Bir tanesi akşamları zina işlermiş, sabahları yana yana "Ya Rabbi" dermiş. Bir öyle, iki öyle, Rabbül âlemin hep affedermiş. Melekler hayâ etmiş, demiş Ya Rabbi, bu hep günah işliyor, bir de affediyorsun. Benden başka kimseden mağfiret istemiyor ki diyor… Affedici olan bana sığınıyor, ben affetmeyeyim de kim affetsin? Veya Yunus'un dediği gibi, "senin ismin Kerim iken ben gidip kimden isteyeyim" yani Allah'ı sıfatlarıyla bilirseniz o sıfatlarla daha güzel yöneliyorsunuz. Tevvab esması, en basiti. Af, mağfiret nasıl çıkacak? Hakikaten de ne yaptığını bilse var ya… İnsan nasıl vicdan sahibi olacak ya? Bir kötülük yapmazsa, nefsi emmaresinde bir şeye meyletmezse nasıl vicdan sahibi olacak da yanacak kendinde, nasıl kendi hesabını kendinden görecek. Yoksa bir ruhban gelir, bizim hesabımızı bize görür… Ama vicdan Allah'ın hesabını sizin kendi üzerinizde görmesidir. Ben orada vücut tavrındayken sen neden benden gafil oldun?

Der ki Allah-ı Azimüşşan: Kulum, ben seninleydim, sen kiminleydin? Yani cevap çok ağır olur herhalde, bilmiyorum. Herkes nasıl cevap verir bilmiyorum da ben cevap veremem herhalde, verecek cevabım yok. İnşallah hep onunlayızdır.

Beşer olarak insan, nedeni olan öz varlığına şımarıklıkla bilinçte örtünüyor, inatla nefsi ile direniyor ve yalanla da inkârda

duruyorsa ve söylevinle iftirada bulunuyorsa eğer Ki yalanı ayırmıştık, iftira ve inkâr diye, o bağlamda… Kendisine iblis derler.

Kur'an-ı Azimüşşan'da bu şöyle geçiyor: O hayvan gibidir. Yok diyor, hayvan gibi bile olamaz. Taş gibi bile olamaz. Onlar ölülerdir diye zikrettiği bir yer var. Yani ölü diye ona diyor, başka kimseye demiyor. Bir noktada da ismi zikretmiyor, işte o noktada insan iblisleşiyor. Kendisinin yalanlığında kararlı kılıyor, öz varlığına varamıyor. Kendi varlığı yalan çünkü bilmiyor, bir hile-i Rabbani. Onun için yalanda durma derler, iblis olma. İblis, libas, Yalan elbisesi giyme, öz varlığını örtünmek.

…iftirada bulunuyorsa eğer kendisine iblis derler. Bunların haricinde âlemlerin şah danesi de denilen insanı kâmilden bahsediliyorsa eğer; - her zaman da insan-ı kâmil vardır dedikleri- o evveliyatı itibarı ile hakikati muhammediyedir.

Hakikati Muhammediye, Hazreti Allah'ın külli akıl tecellisidir ki hikmeti ilahiye onda görünüşe çıkar. Bütün mevcudat onunla tecellide varoluş bulur. Mevcudatın varoluş zemini odur. O külli bilinçtir. Her şey onda idare, idame ve ikame edilir. Külli bilinçte her iş Hazreti Allah'ın yaptığıdır. Tecellide ne yapılırsa yapılsın onda yapan çatan Hakk Teâlâ'dır. Bu sebepten dolayıdır ki "sen atmadın Allah attı" ayetinde, Muhammediyet üzerinden zikredilen de bu sırdır.

Çünkü Resulullah efendimizin yeryüzüne gelişi külli akıl mertebesinin suret kazanmasıdır. Onun üzerinde bütün tecelli eden her şey külli akılda dönen şeyi fahş eder bize. "Sen atmadın, Allah attı" diyor. Külli akılda da Allah ne yapıyorsa o sırrın dile gelişidir, Resulullah mertebesinde. Ki bunu Fütuhul Gayb sohbetlerimizde zikretmiştik. İlahi âlemlerde ne varsa insanoğlunda zikre taşınır demiştik. Yani cennet, cehennem diye bir yer varsa cennet, cehennem diye bir yaradılış haline sahipsinizdir. Yani "gönül madalyonun iki yüzü gibidir" demişlerdir erenler o yüzden. Kâh sıkıntılarda ise cehennem, kâh huzur ve selamette

cenneti yaşar gibi veya kevser suyunu tanımlamıştık hani, Allah için iki damla gözyaşı dökmektir kevser suyundan içmek demiştik.

Mesela miraç hadisesine baktığınız zaman melekler, aslında onda tecelli eden melekeleriydi. Kendinde tecelli eden yetilerini, melekler olarak karşısında görmüştür. Yani ilahi âlemde ne varsa bir şekilde üzerinizde tecelli ediyor. Tuba ağacı derler, zevk ağacıdır. İlahiyattan bulduğunuz her türlü zevk, keyif demiyorum bak, zevk ile keyfi karıştırma. Keyif, hazlar ve doyumları bedene ait şeylerdir, nefsi emmareye ait şeylerdir. Zevk ruha aittir ve ilahiyat tavırlarında vücut buldukça, yaşamsal ve dirimsel olarak vücut buldukça zevk edersiniz. İyilik yapmanın zevkini bilen var mıdır? Affedilmenin, affetmenin zevkini bilen var mıdır? Cömert olmanın zevkini bilen var mıdır? O zevktir, Ab-ı hayattan beslenirsin. Onun için diyor, "sizler eğer hayır işlerinde…" Hayır size dirilik katar, Allah ile örtüştüren amellerdir. Allan için yaptığınız ve Allah ile sizi örtüştüren amellerdir. Aslında bilinçlendiren demek daha doğru olur. Çünkü örtüşmezsin, yaşadığınızla nasıl örtüşeceksiniz ki? Yaşadığınızla sizi bilinçlendiren ve Hakk'a yetiştiren amellerdir. Ve size dirilik katar, kalbinizde bir sevgi yaratacaktır diyor. Yaşam sevinci yaratır. Yaptığınız her hayır size yaşam sevinci verir…

Yaşadığınız şeyin size zevk vermesi yaşamsallığın size vermesi ama ilahi sıfatlar düzeyinde ki bunun bir ayetteki karşılığı, "kalpler yalnızca Allah zikriyle mutmain olur." Çünkü yaptığınız her eylemin bu âlemde zikri ilahiye taşımışsınızdır ki bu sıfatı zikri ilahiye taşımışsınızdır ki onunla mutmain olursunuz, rahatlarsınız, yaptığınız her tavırda rahatlarsınız. Mutmainsinizdir, eylemlerinizde mutmainsinizdir, vicdana dönmezsiniz yani. Yani birine hayır ettin Allah için, unuttun gitti. O senin yaşam sevinci olarak gönlünde bir sevgi yaratmasına sebep verir. Ve o sırada sen mutmainsindir, tatmin olmuşsundur o eylemde.

Ama nefsin hallerinde hiç kimse tatmin olamaz, imkân yok. Bugün 20 tane kadınla veya erkek kadınla yatsa fark etmez, ertesi gün yine aynı veya tam tersi; bugün adam paraya doymuyor, yarın yine doymaz. Yeme içmeye doymuyor, yeme içmeye doymaz, yalana doymuyor, yalana

doymaz… Doymaz.

Ama zevk sizi mutmain kılar ve ab-ı hayat… Ama diğeri gına getirir, yersiniz, içersiniz gına, değil mi bütün ilişkilerinizde gına gelir. Nefsi emmare gınaya taşınır ama zevkte gına olmaz. İmkân yok, çünkü ruh besleniyordur, gınanın gelmediği tek şeydir. Tefekkür, bildikçe zevklenirsiniz, çünkü Âlim esmasıyla tecelli ediyor, gına gelmez düşünmekten. Yardım ettikçe yardım edesiniz gelir. Gına gelmez… Zevk edersiniz. Zevk etmek demişler onun için. Onun için demişler; Zevk ile bil, boşuna çekme azap. İsmail Emre'ye selam olsun. Zevk ile bil, zevk ile yaşa, boşuna çekme azap. Çünkü nefis fazlasıyla yaşadığı zaman gına, elinden yitirdiği zaman azap ama ne azabı; cehennem azabı... Çünkü azap tat manasına geliyor. Ama zevk, huzur ve selamet verir size, eminlik verir size ve Allah'tan eminlikle yaşamaya başlarsınız. Doyumda olan insanın her zaman korkuları vardır ama zevkte yaşayan insanın korkuları yoktur. Bir tek Allah'tan korkusu olur, o ayrı mevzu… Neden korkacak ki? Yanlış yapan korkar. Yanlış yapmayan niye korksun ki, zevki olan niye korsun? Onun için diyor; "Zevk ile bil", ben "zevk ile yaşa" diye ekliyorum, İsmail Emre'de yok. "Zevk ile bil, zevk ile yaşa, boşuna çekme azap…"

> *"Sen atmadın Allah attı" ayetinde, Muhammediyet üzerinden zikredilen de bu sırdır. O'na üstadı sani diyenler olsa da…* Yani üstadı evvel Hakk'tır, üstadı sani Muhammed Mustafa mertebesidir, ama Hakikat-i Muhammediye olarak*… Olsa da onun üzerinde üstat, hakikati olan Allah'tır. Bu mertebedeki her tavrı ile kendini hüviyette vücuda getirerek edimsel olarak eylemde kendini izhar eden de hazreti Allah'tır. İnsanı kâmil bu mertebede Mevcudatın varoluşunun zemini olduğu gibi hazreti Allah'ın kendisini vücuda taşıdığı mertebesidir de. Bu mertebede ona aklı evvel denilir ki ilk halk edilen olarak kendisinden sonra halk edilenlerin zeminidir*. Allah evvela aklı yaratmıştır, Allah evvela benim nurumu yaratmıştır, Allah evvela benim nurumu akıl nurunu yaratmıştır demektedir.

> *Bu mertebede ona aklı evvel denilir ki ilk halk edilen olarak kendisinden sonra halk edilenlerin zeminidir*. Ki seni yaratmasaydım kâinatı yaratmazdım. *Her mevcudun istidadı gereğinde kendini izhar edişi sebebiyle aklı sani olarak müşahede ehline görünür.*

Her varlık istidadı gereği tavırlardayken, aklı sani olarak o kendisinde görünüş taşır, yani kişilerin eyleminde görünüş taşır. Lakin aklı saninin farklı bir anlamı vardır, oraya da taşıyayım… Görünüm, onda iş gören, nuruyla şuuru mutlak diri olan Allah'ın kendisidir… Hakikat-i Muhammediye ki "sen atmadın Allah attı" ayetiyle hareket eder. Hakikati Muhammediye aklı evvel olarak duyularla algılanmaz.

Bunu daha basit anlatayım; Şu kâinatın kendisinde bilinçli bir işleyiş var. Bu bilinçli işleyişte tavırlarda bulunan Hakk'ın kendisi değil midir? Eylemleriyle bütün mevcudat üzerinde görünen Allah değil midir? Buradaki görünümden kastım iman dolu bir nefesle onu esmalarıyla müşahede etmemiz değil midir? Hani İbrahim Nebi'den aklederek söyleyeyim; "benim Rabbim güneşi doğudan yükseltir." Hani bilinçli bir eylem var ama doğudan yükseltir diyor. Eyleminde müşahede ediyor, güneşin kendisi olarak değil. Evvela güneşi Rab edinen, güneşin üzerinde eylemiyle aşkın olan çünkü eylemde aşkındır. Yoksa Allah zaten içkin güneşe, nuruyla… Eyleminde aşkınsallığa kendini taşımış olan Hakk'ı müşahede ediyor. Bilmem anlatabiliyor muyum? Bu bağlamda baktığınız zaman eyleminde Hakk görünürken, Muhammed Mustafa göründü demiyor, Hakikati Muhammedi'ye şahidim demiyor, Allah'ın kendisine şahidim diyor. Onun için o mertebeye, yani aklı külde, yapan, çatan Hakk'tır ve eylemleri üzerinden kendini esma tavırlarından vücuda getiren Hakk'tır.

Resulullah efendimizin yaşantısına gittiğinizde bir kez daha yine aynıdır. Bakın, bunu daha önce şöyle zikretmiştik; Hazret-i İsa'da esmalar, bilme noktasında doruktadır demiştik. Resulullah'da ise yaşamsal olarak görünür, "üstün ahlak üzerisin" diyor sen. Bilmem anlatabiliyor muyum? Yani esmalar onda tavırsal olarak yaşanır. Onun için diyor, "güzel ahlakı

tamamlamaya geldim.” Allah’ın ahlakıyla ahlaklanınız, sıfatlarıyla sıfatlanınız. Güzel ahlakı bu doğrultuda düşünün. Eyleminde Allah görünüyor. Onun için Ebu Bekir Sıddık diyor; Ya Resulullah, Allah’ı sende görüyorum, Allah’ı sende görüyorum. Sen Allah’sın demiyor. Onun üzerinde iş gören Allah. Kendisi bunu şöyle zikrediyor; Nefsimi kudret elinde tutan Allah’a hamdolsun ki… Kendisinin yaptığı, ettiği hiçbir şey yok, ne yapıyorsa Allah yapıyor. Hevasından bir şey söylemez, değil mi? Sen atmadın, Allah attı… Ve bu şekilde olan bir tavır üzerine de eshab-ı kiramını da bu tavra taşıyor. Buna Zat-i tecelli deniliyor.

> *Aklı sani olarak müşahede ehline görünür. Onda iş gören nuru ile şuuru mutlak, diri olan Allah’ın kendisidir. Hakikati Muhammediye aklı evvel olarak duyularla algılanmaz. Yani aklı, duyularla göremezsiniz. Aklı sani mertebesinde ondan alınan istidat kadar akıl ile bilinir Aklı, akılla bilirsiniz. İman ile de onda kendisini başkasılıkta izhar eden Allah’a şahit oluruz*. Yani biraz önce anlattığım Sıdkül Ekber’in o bakış açısı gibi veya âlemlerde muhabbetullaha erip âleme değil, âlemlere aşkın olanı müşahede edişiniz gibi, tavırlarında.

Aklı evvel zorunluluklar ve değişmezler mertebesi olarak sünnetullah dairesidir.

Yani Allah’ın külli yasalar dairesidir. Yani gravitasyondan tutun da, kütle çekimi dediğimiz şeyden tutun da, küçük parçacık kuvveti, büyük parçacık kuvveti, elektromanyetik kuvvetten tutun da bütün kuvvetler ve bütün yasalar, yani suyun kaldırma kuvveti, hepsi kendisinin tavırlarıdır.

> *Aklı sani ise istidatlarda görünüyor olsa da Allah’ın sünnetullahı üzeri, yani yasaları üzeri tecellisinde mahlûkatı üzerinden rahmet ve hikmet ile iş görürken işlettiği akla denir.*

Yani biz her şeyi bir neden üzeri yarattık diyor. Yaratış dairesinde, sünnetullahta, ama o iradeye göre her şeyde iş görüşü aklı sani ikinci bir

akıl gidiyor. Yani yaratıyor, yarattığı üzerinden ikinci bir akıl daha gidiyor, işte hikmet dairesi. İnsan olabilmek veya takdiri ilahi onun tavırlarına şahit olmak, imanla, hani bilinmeyi istedim. Hani bir şeyi yarattı ama iradesi ne? Bilinme, bu sefer her şeyi bilinmeye doğru çeviriyor.

İnsanlık tarihine bakın demiştik; Hani miras bıraktıkları tek şey ilimdir ve bilmeye doğru gidiyorlar. Günümüzdeki kuantum üzerinden olsun, birçok bilim üzerinden olsun, belgesellerin tamamına bakın, hep varlık bilimini zikretmeye taşıyor. Bir varlığı varlığında yaşıyoruza götürüyor. Yani "kuluv allahü ahad"ı okumaya doğru gidiyor insanlar. Yaşadığımız bir varlıktır, başka bir şey değil.

> *Aklı evvel zorunluluklar ve değişmezler mertebesi olarak sünnetullah dairesidir. Aklı sani ise istidatlarda görünüyor olsa da Allah'ın sünnetullahı üzeri, mahlûkatı üzerinden rahmet ve hikmet ile iş görürken işlettiği akla denir.*

"Biz hiçbir şey oyun olsun diye yaratmadık" yani bir hikmet üzeri işletiyoruz her şeyi. "Onlar başıboş olduklarını mı zannediyorlar, hepsini alınlarından yakalamışız." Bir yaprağın düşmesi bile sünnetullaha aittir, değil mi? Bir yaprak dâhi onun hikmeti dışında yere düşmez. Yani onda dâhi bir hikmet işletiyorum diyor.

> *Akledişinde iş gören akıl eden olarak halk eden Allah ise öz varlığı itibarı ile şahsında şuuru mutlaktır. O, zaman olarak da yaşanandır. Kâinat olarak kitabı mübini okurken kendinden görünüre getirendir*. Makam-ı Muhammediyi konuşuyor burada. *Melekler de onun kuvveleridir. Onun kendinde dışlaşması olarak surete tenezzüllü* ise Yani akl-ı külün örneği olarak, dışlaşması olarak, hem içkin hem dışkın olarak. *Tenezzüllü ise tamamıyla bilinçten ibaret olan, ilahi sıfatların kendisinde ve yaşantısında vücuda geldiği varlık mertebesi olan insandır.*

Hazret-i Ayşe soruyor; Ya Resulullah, ey müminlerin efendisi. Ya Ayşe diyor, dur. Ben müminlerin efendisi değilim. Kimdir, ya Resulullah, o

Ali'dir diyor. İnsanların efendisi kimdir ya Resulullah? Ben insanların efendisiyim diyor. İnsan tamamıyla bilinçlidir, ilahi sıfatların vücuda geliş mahallidir. Âlemde vücuda geliş mahalli olarak külli akıl, insanda sonuç buluyor. Yani surete gelişi oluyor, tenezzülü oluyor. Ve bu makamdan baktığınız zaman, onun için diyor ki, erenler güzel bir şey söylerler bu manada, onun iki türlü ümmeti vardır; Davetine icabet eden ümmeti, davetine icabet etmeyen ümmeti.

> *Onun kendinde dışlaşması olarak surete tenezzüllü ise tamamıyla bilinçten ibaret olan, ilahi sıfatların kendisinde ve yaşantısında vücuda geldiği varlık mertebesi olan insandır*. Bütün varlığınıza bakın, bilinçten ibaretsiniz, organize bir varlıksınız. Organ, organize, tamamıyla bilinçsiniz. *İnsanı Kamil, insanlık içerisinde her devirde devrin ahkâmına göre bir insanda izhar olur*. Yani insan onun surette tenezzül edişidir ama onun için de insan-ı kâmil diye birisi gelirse Muhammed Mustafa olarak*, İnsanı Kamil, insanlık içerisinde her devirde devrin ahkâmına göre bir insanda izhar olur. Nebiler çağında vaktinin kutub nebisi odur. Bu mertebenin kendisini insanlık âleminde bulduğu en yetkin görünüşe gelişi ise hatemül enbiya Muhammed Mustafa'dır. Miraçta hepsine imam olması da bu yüzdendir*.
>
> *Asliyetinde kuvveleri olan melekler*, (miraç hadisesini düşünün) *melekeleri olarak onda izhar olurlar. Kitabı mübindeki* (kâinat kitabı, aşikâr beyan eden kitap) *her türlü varoluşa geliş tavrı genel anlam içeriğiyle Kur'an diye onda zikre taşınır*. *O yaşantısında Kur'anı okuyandır.* Hazret-i Ayşe'nin dediği gibi; O, Kur'an ı yaşayandır. Yaşantısında Kur'an zikre taşınıyor onun. *Bu mertebede abdiyet (kulluk) üzeri hizmet ve acziyet üzeri sıkıntı ulûhiyetin rububiyette kendisinde görünmesi içindir.*

Ki o sıkıntılar, o acziyetler içerisinde, Hazreti Resulullah için bir ayet gelir. Der ki: Sizin içinizden öyle bir peygamber gönderdik ki size pek şefkatli, pek merhametlidir. Allah'ın kendisine verdiği o merhamet,

takdir-i ilahi, Allah'ın lütfu ihsanı, acziyet, yaşadıkları, yaşadıklarıyla beraber herkesi kucaklayışı, kendi gibi görüşü ve aynı zamanda sırf Allah için oluşu, Allah için amellerinde bulunuşu, o ulûhiyetin, rububiyetinde görünmesi içindir. Yani acziyet, hizmet dediğimiz şeyler dâhi sırf Allah-u Âlem'in lisanıyla Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarının üzerimizde görünmesi içindir. Bunun da en güzel ve en mükemmel örneği Hazreti Resulullah, fahri kâinat Muhammet Mustafa'dır, selam onun üzerine, himmeti üzerimizden eksik olmasın.

> *Bu mertebe külliyatında rahman sıfatına haizken*; Rahman, her şeyin genel tecellisi, külli akılda her şey genel tecellidedir. *Haizken; insanda, ferdiyette izhar oluşunda rahim sıfatına haizdir*.

Onun için Hazreti Resulullah'ın asliyeti rahmeniyet tavrına haizken yeryüzüne indiğinde rahim sıfatı üzeri tavırlarda vücut bulmuştur.

Bu mertebede insan sadece kuldur. Kulluğundaki hizmetinde ve fakriyette kendine varlık vermeyişinde *yani yaşamın kendisinde asli varlığı olan Allah'ı, kendisi olarak bulur*. Sen atmadın, Allah attı ayeti üzeri *Kendisinden sonra ise her devirde velilik makamında bu mertebe izhar olur.*

Yani görünüşe gelir. İlla yeryüzünde bir kişi Muhammet Mustafa efendimizin hali üzeri zuhur eder. Kendisi bunu şöyle dile getirir; Yeryüzünden kırk kişi İbrahim, yedi kişi Yusuf, beş kişi Musa, üç kişi İsa meşrebinde, bir kişi de benim meşrebimde olmak üzere yeryüzünde Allah'ın velileri vardır, diyor. Onlar Allah'ın kudret elleridir diye hadis-i şerif vardır, çoğunuz bilir belki bu noktada. Bir kişi benim meşrebim üzeridir diyor.

> *İnsanı Kâmil, gönlünde aliyy*, yani yüce olanlar… *Aliyy olan Allah ile veli sıfatına haizdir. Halk ile olan ilişkilerinde ise yaşadığı hakikatini salih amellerde ahlakı ile ve dile getirdiği söylevlerinde risal eden resuldür.*

Resul kitap verilen değil, bak, üzerinde olanı hakkıyla yaşayan. Rabbini hakkıyla yaşayan ve onu amellerinde dile getiren ve kalbe dile getirendir. Kendisi kitap yani, risal mektuptan geliyor. Kendisi yaşantısında mektubunu açıyor.

> *Bu durumu ile yaşadıkları ve hakikate dair söylevinde nebilik mührü üzeri yaşayandır. Bu doğrultuda Hakk ile bulduğu rüştünde, insanları Rabbi sıfatları gereğinde hayatı okumalarına ve haklar üzeri hakkaniyette seçimlerde bulunmalarına sevk eden doğruluk aynaları olarak rüştlerini bulmalarına sebep mürşidi kâmildir.*

Çünkü rüşt, irade ve seçimlerle alakadardır. Seçtiğinizde kâmil, yani ilkesel olarak seçiyorsanız, artık rüştünüzü buldunuz demektir. Yani bir insanın rüştüne erip ermediğini nereden bilirsiniz? Seçimlerini hakkıyla yapıp yapmadığını, iyi ve doğruyu ayırt edip etmediğiyle alakadardır. Hazreti Resul hangi noktada seçimler yapılıp yapılmayacağını kendi yaşantısındaki seçimleriyle insanlara örnekleyendir. Kendi rüştünde, Hakk ile bulduğu rüştünde örnek verir.

Buna bir örnek vereyim, tam anlaşılsın, çünkü muğlâk bakışlar var. Tebük seferinden birisi sonra geliyor. Suudi Arabistan'ın yukarı taraflarında sulak bir yer görüyor, Resulullah'a diyor ki; Ya Resulullah, bana müsaade ver, böyle bir yer gördüm, kendimi hadım ettireyim. Sadece Allah'a adayıp ibadet edeyim. Resulullah'ın buyurduğu şu; Ben senin için güzel bir örnek değil miyim? Başka hiçbir şey söylemiyor. İnat ediyor, bir daha geliyor. Cevap yeterli aslında, bir daha geliyor, üçüncüsünde şöyle söylüyor. Ben senin için güzel bir örnek değil miyim? Evlenirim, çoluk çocuk sahibi oluyorum, güzel kokular sürünüyorum. Yani Hakk'ı bu tavırlarda cennette de buluyorum demektir o. "Ben senin için güzel bir örnek değil miyim?" ondan sonra vazgeçiyor. Rüştü ve onları da rüşte taşıyan…

Bulunmalarına sevk eden doğruluk aynaları olarak rüştlerini bulmalarına sebep mürşidi kâmildir.

Bunun hakkında güzel bir şey daha vardır. Bu rüştlerini bulmaları gerekliliği noktasında onlara ayna olması; Ebu Cehil geliyor, kendisine küfür edip edip gidiyor, hiç sesini çıkarmıyor. Hazret-i Sıddık geliyor, kendisine övgülerde bulunuyor, yine sesini çıkarmıyor. Ya Resulullah, hikmeti nedir bunların? Bizler kudret aynasıyız, her gelen bizde kendini bulur diyor. Kendini gösterir, kendini dile getirir diyor. Bu hadis-i şerifi çoğunuz bilir. Yaşantısındaki tavırlarıyla da örnek olur.

> *İnsanı kâmil, Hakk'ı Rabbi olarak hakkınca yaşayana derler. Zılli tecelli üzeri değil,* (yani kendi menfaatleriyle biçimlenmiş bir hüviyette değil) *asli tecelli üzeri*, yani sadece Hakk için ihlâs ile Hakk için *yaşayana derler. Tavırlarının nedenini kendi dışında, gölgelerde (duyularla gördüğümüz mevcudat) değil, asıllarında (melekler) bulandır. Özbenliği olarak varlığını ise ne gölgeler ne de asıllarda değil*, miracı hatırlayın, hepsini aşıyor, gidiyor, peygamberleri, melekleri… *Asıllarda değil, Allah'ın şahsında, şahsını O olarak bulandır. İnsanı kâmil, nedenini başkasıyla başkasılıkta değil öz şahsıyla kendinde bulandır. Öz şahsı üzeri melekeleri ile tavırda bulunarak kendini ferdiyette yaşayandır*. "Sen atmadın, Allah attı" ayetini bu bağlamda düşünün.
>
> *İnsanı kâmil; âlemlerin kendisinde toparlandığı ve şahsında, hüviyetinde sonlandığı noktayı kübradır. Âlemlerin İlahi sıfatlara taşındığı, Hakk'ın yaşantısında göründüğü âlemi berzahtır.*

Yani hem âlemler ona rücu ediyor, rücu ederken yediği içtiğiyle ilahi sıfatlara yükselir, hem bir taraftan takdiri ilahi, Allah'ın lütfu ihsanıyla Cenab-ı Hakk onda sıfatlarıyla görülmesi sebebiyle âlem-i berzahtır. Berzah demek geçit…

> *Berzah oluşu sebebiyle kıbleyi haktır. Mahlûkatın secdegâhı olan, Rableri sıfatıyla Allah'ın tavırlarıyla üzerinde kendini izhar ettiği Beytullahtır*. Onun için diyor ya Beytullahımı temiz tutun. İnsanlar bunu herhalde normal beyit olarak anlıyor. Allah'ın beyti insandır, beytullahtır insan… *Beytullah oluşuyla insanlığın*

kendisini hakkıyla görebileceği miratullahtır. (yani aynasıdır, Allah'ın aynasıdır.) *Miratullah olarak insanların cinlerin ve meleklerin ereği olarak gönlüne erişilmesi gereken sevgilidir. Bütün âlemlerin varoluşunun nedenini kendisinde bulduğu kutbül medardır* dayanak kutup yani… *Yücelerde olanın surete tenezzül ettiği olarak aşağılara sarktığı, her türlü eyleminde hüviyette kendisinin göründüğü zuhur mahalli olan kutbül aktabtır. Âlemlerin anlamını bulduğu, âlemlere üflenen ilahi nefestir. Bedeninden nurların salındığı rahmetin nur pınarıdır. Bütün sıfatlarında Hakk'ın kendini vücuda getirdiği, Hakk'ı yaşayandır.*

Bunun için İmam Rabbani değişik bir şey söylüyor; Ya Rabbi evliyanı görenler seni görüyor, seni biliyor. Onları görmeyenler seni nereden görüyor, nereden biliyor? Bire bir kaynak yani…

Allah'ı, yaşantısında izhar eden -görünüşe taşıyan- *halifetullahtır*. Halife yaratacağım diyor ya, en ekmel düzeydir. *Allah'ı yaşarken onunla vücut buluşunda âlemlerin vücuda taşındığı evveli, âlemlerin Rablerine döndükleri ahirleridir. Allah onda zahir olur, onda batındır. O bu durumda merkez kutuptur. Öz şuuru gereği ruhullah oluşuyla da her şeyle her şey olan, herkesle herkes olan bizlikte, (benlikte değil, bizlikte) kendisi olunamayan ama yaşanan vahdet deryasıdır. Ruhuyla kâinata içkin, bedeniyle de dünyaya içkin ve dışkın oluşuyla muhit olan varoluşuyla her şeyi ihâta eden cihanül ekberdir.* Çünkü Hazreti Resulullah cihanül ekber mertebesidir.

İnsanı kâmil odur ki insanlığı gereği kulluğunda hizmette görünürken, fakrı gereği Rabbi olan Allah'ı yaşantısında buluşuyla kâmil olandır. Ferdi hikmeti hüviyeti Hakk olandır. Kul iken başkasılıkta, kendi olanı da ahadiyette yaşarken varoluşunun zemini olan öz varlığına şahit olandır. Böylesi durumda ikilikte bulunurken öz kendiliğinde karar kılan benlikte kendi olandır. Bilincin ikilik aynasında şahsı ile tavırlarında

hüviyet bulan, kendine şahit olan vahittir. İnsanlığın, Hakk'ı yaşarken kendinde karşılaşacağı Allah'a en son ve aşılası en zor perdedir.

Resulullah efendimiz için de bunu söylerler, *en son ve aşılası en zor perdedir.* Derler. Çünkü her şey onda başlar, bitmez, âlem olarak her şey onda başlar ama her şeyin evveliyatı itibarıyla evveli Allah'tır. Her şey Allah'ta başlar, Allah'ta biter… Onun için, son mertebe itibarıyla eğer müsaadesi Rabbani olarak olursa, Allah'a varış ondan sonra gerçekleşen bir şey, Allah nasip ettire. Yani onun ruhundan beslenmedikten sonra, sevgi, muhabbetle beslenmedikten sonra Hakk'a varış diye bir şey yok. Yani zati tecelli olarak onun altını çizeyim. Sıfatları itibarıyla bir sıfatta yaşayabiliriz veya O'nun müşahedesinde bulunabilirsiniz. Ama zati olarak varış yok, bir tek O'nun la, Onun sevgi ve muhabbetiyle olan bir şey ki kulluk perdesi de aşılası en zor perdedir zaten… En zor perdedir, Hakk tecelli etti mi onu da siliyor zaten.

İnsanı kâmil, evveli, ahiri olmayan kendine batın olmayan, kendisi için yukarısı, aşağısı bulunmayan, içi dışı bulunmayan yerler ve göklerin kendisinde sonlandığı, mevcudatta ki akışın şahsında sonlandığı, şahsı ile tavırlarda (akış) seyrullahta kendini bulandır. İnsanı kâmil, Kur'an makamıdır. Görünüşüyle aciz, öz varlığı ile kudrette yaşayandır. Kur'an a da bakın, sayfa sayfa acziyet vardır, musaf ama öz varlığında Hakk tecelli eder.

Makamlar makamıdır. Mertebeler mertebesidir. Bu durumuyla kalpte, Rabbi Allah olarak vücut bulandır. Her türlü varlık makam ve mertebelerinde kendini yaşayandır. İnsanı kâmil nedenini kendinde bulan olarak biriciklikte, dil ve melekelerle inşa edilmiş bilinç evi olan gönülde yaşayandır.

Bakın, çok enteresan bir şeydir; biz genelde zihnimiz üzerine hep dışarıda yaşarız, ama o kendinde yaşayan bir varlık haline sahip.

Gönül onun varlık ve hüviyet mekânıdır. Gönül mekânında her

şeyden arı olarak şahsında suretsiz olandır, ilahi tavırlarda vücud bulan olarak gönülde biçim bulandır. Edimselliğinde ilahi tavırlarda hakkıyla yaşarken gönül evi mekânında diri ile vücut bulandır. Gönül, Hakk'ın varlık tavırlarını vücuda getirdiği, tavırları ile de hüviyette kendi ile inşa ettiği mabedidir. İnsanı kâmil gönül mabedidir. Salih amellerde, nedenini hak için oluşunda hizmette yaşarken, Hakk ile vücut bulmanın himmetinde, gönülde her an halk edilendir. Bunu külli bilinçten anlayalım; Cenab-ı Hakk'ın lütfu ihsanıyla her eyleminde kendini vücuda taşımıyor mu? Hiçbir şekilde, "her an yeni bir şendeyim" tavrıyla, hiç tavır durmuyor. *Hakkı ferdiyetinde bulan, şahsında amellerinde yaşayandır. O abid ile mabudun yaşamda bir olduğu hüviyet mabedidir. Hakk ile kul, ikilik aynasıdır.* Yaşamda bir olunur, birliğe, taşınmaz, bir olunur. Çünkü zaten birsinizdir.

İnsanı kâmil öz varlığından emin olarak özgüveni tam olan, seçimlerinde Hakk'ı öncelikli tutan olarak rüştünü bulandır. Allah katında an'da yaşayan, arzı kürede insan diye görünendir. Her devirde vaktinin ahkâmını belirleyen esmayı hassının sıfatında iş görendir.

Burada bir hikâye anlatayım; Derler ki Celal ve Cemal sıfatları itibarıyla Cenab-ı Hakk'ın tecellileri vardır. İki kişi, padişahın birisi bir isyan çıkıyor, onu bastırmak istiyor. Zamanın âlimlerinden birine soruyor. Diyor ki; ben bu isyanı bastıracağım. O da diyor ki; bastıramayız efendim. Niye diyor. Çünkü Zamanın kutbu, çok Cemalli bir insan, onun için bastıramayız diyor. Gidip bir görelim diyor. Çömlekçi baba diye bir baba varmış. Gidiyor çömlekçiye, bir çömlek alıyor. Parasını vermiyor, kırıyor, kırıyor. Sinirlendirecek, sinirlenmiyor. Bir de parayı vermiyor, çıkıyor. Çıkar çıkmaz da bağırıyor. Bu mu diyor kutb-ul aktap veya zamanın kutbu gibilerinden… Hepsini kılıçtan geçirin diyor, hepsini kılıçtan geçiriyorlar, isyanı bastırıyor. Efendiyi çağırıyor, hani oydu diyor. Ki o zamanın yöresi itibarıyla olsa gerek… Efendim, siz emri verirken kutup değişti diyor. Bu sefer kimdir diyor? Filanca yerde bir Arnavut'tur diyor.

Gidiyorlar, bakıyorlar, karpuzcu baba. Arnavut kardeşimiz… Karpuzu alıyor, tek tek, bu nasıl, iyi midir? İyidir diyor, küt diye kırıyor, hiç sesini çıkarmıyor. Tam parasını da vermeyecek ayrılırken karpuzcu elinden yakalıyor. Padişahım diyor, ben çömlekçiye benzemem. Şunların hesabını ver bakayım. Karpuzların hesabını verirken de takdir-i ilahi artık neyin hesabını verirse o ayrı mevzu. Kırdığı, kestiği kafaların da hesabını ver bakayım…

> *Her devirde vaktinin ahkâmını belirleyen esmayı hassının sıfatında iş görendir. O devrinin ahlakıdır ve ahkâmıdır. Ahlakında hakkıyla hakkı yaşayandır. Hazreti Allah onda kendini izhar ettiği esması ile vakitte ismi azam seyrindedir*.

Yani zamanın kutbu kimse, o kutb-ul aktabı kimse veya gavsı kimse ki gavs demeyim, onun esma-i hassı kimse, esma-i hassı neyse o zamanın ism-i azamıdır. Yani o esma-ı hass üzeri Cenab-ı Hakk tavırdadır. Allah'ın selamları üzerlerine olsun, himmetleri üzerlerimizden eksik olmasın.

> *O esması ile insanlığın yükseldiği ilahi burçtur. Hüviyeti gereği yaşarken nedeninin sonucunda yaşayan hürlük makamının sahibidir*. *Uykuda uyanık*, Normal uyku anlamayın, hani âlem için uyku diyorlar ya, insanlık uykudadır, öldükleri zaman dirililer. *O Uykuda uyanık hüviyetinin gereğinde yaşadığı için hür ona derler. Tarihsel ve kültürel her türlü gaflet bağlantısından kurtulmuş, gelecekten yana beklentisi ve kaygıları olmaktan yana korkularını olmayan, her türlü zorunluluklarda yaşarken asli hüviyeti gereği hüviyeti, Hakk'ın hüviyetinde olduğundan dolayı hürdür. Onun gönlüne girmek Hakk'ın, kulunu kabulüdür. Ona buğz etmek insanı Hakk'tan gayrı kılar. Bir nazarıyla gaflette kör eder nice insanı, bir nazarı ile rahmette var eder, uyanık kılar kendi hakikatine nice insanı. Ona sırtını dönen Allah'a sırtını dönmüştür.*

Muhammed Mustafa efendimizden kinaye anlayın, yaşantısından aklınıza öyle getirin. *Ona sırtını dönen Allah'a sırtını dönmüştür.* Bazıları

onu şöyle der; Kâmil hoşça nazar eyle, gördüğün rahman olur der. Vallahi ben çok şahittim. Bazı velilerde özellikle şahit olmuşluğum var. Gönlüne soğuk gelen birisi bir şey yaptığı zaman; hayatına, yaşantısına bakardım, takdir-i ilahi, Allah'tan gafil olarak yaşarlardı. Bazen olurdu ki gönlüne sevinçli olan, bir şeyler yapan insanlar olduğu zaman bir şekilde bakardım ki hakkani eylemlerinde, o hakiki insanlık tavırlarında devamlılıklarını görürdüm. Yani bir şekilde onların gönüllerine girmek, Allah'ın sahiplenmesine sebeptir.

> *Ona sırtını dönen Allah'a sırtını dönmüştür. Ona hizmet eden öz varlığına hizmet etmiştir. Âlemlerin burcu odur ki felek, güneş ve yıldızlar onun öz varlığından beslenerek varoluşta seyir ederler. Onun cemali vechullahtır. Ona muhabbetle bakan gönlünde an'a taşınır. An'da ona bakan "la keyfi" olarak vechullaha şahit olur. O an'da yaşayan, yaşarken yaşadıkları ile vaktin belirleyicisi olan eba vâkttır. Değişmezler içinde değişime sebep veren, Allah'ın zamanda mülküne ve gönüllere dokunuşudur. Allah'ın onda surete tenezzülü kullarına rahmetindendir. O kullarına uzattığı rahmet elidir (yedullah). Varlık mertebeleri içerisinde vücuda gelişin en güzel kıvamı, en mükemmel örneğidir. O Allah'ın varlık mertebeleri içerisinde kendisini vücuda taşıdığı zuhur mertebesidir. Onu bulan cennetini bulur, Hakk için olan hizmeti ile gönül cennetine varır. Onu bulamayan hüsrandadır. Hevâsını ilah edinmişliği ve sui zanda bakışı sebebiyle eylemlerinin ahirinde cehennem olan yaşantıdadır.*

Bilinç evinde melekelerimiz üzeri yaşarken, hep yeniden halk ediliyoruz. Bu halk edilişimizde ilahi sıfatların yaşantısında vücuda getirilirken insan olarak varoluşumuzu buluyoruz.

> *Varlıkta varoluşumuz insan olarak bulunuşumuzdur. Bilinçte belirlenimler üzerinden hep kendi dışımızda yaşmaktayız. İnsan bilinçte olarak gönülde halk edilendir.*
>
> *Zihnimizle dışarıda yaşarken gönülde yaşamayı unuttuk.*

Bulunduğumuz anlayış seviyemiz ve bakış açımıza göre her şeye fani, illüzyon (yanılsama), hile, yokluk, hayal veya bir aldatmaca diye biliriz. Bununla beraber bilmemiz gerek yaşamın yegâne hakikat olduğu ve süreklilikte daim olduğudur.

Yani her şey bir hayal diyorlar, illüzyon diyorlar, şu diyorlar, bu diyorlar ama yaşamın kendisi gerçek. Yaşıyorsunuz, varsınız. Hiç kimsenin inkâr edemeyeceği bir gerçekliktir bu, diriliğin kendisi gerçek olandır. Hakikatin kendisi, gerçekliğin kendisi diriliktir. Allah diri olandır ve her şeyi kendi diriliğiyle vardır ve yaşamın kendisi gerçektir. Haydi, farz edin siz yalansınız, yaşamın kendisi gerçektir.

Bir defa var oldunuz mu artık sizi bitirmiyor. Kabir, mahşer, sırat, cennet, nereye gidiyorsa… Yaşam devam ediyor, her şey yok olur, Allah yok olmaz ve yarattıklarını da bir şekilde yok etmiyor, süreklilikte biçim verir. Eskiden onun için ten değiştirdi, efendim âlem değiştirdi derler de bir türlü yok oldu, öldü gitti demezler. Erenler demezler, normal insanlar diyor. Yokoldu, gitti, haydi bir daha gelsin. “Kemik uçlarına kadar toparlayacağız” diyor, “çok büyük bir laf söyledi” der. Yaşam bitmez, süreklidir, tavır bitmiyor… “Allah her gün yeni bir şendeyim” derken, yaşamayı bitirmiyor, tavırlarını bitirmiyor. Her an tavırlarıyla var ediyor, vücuda getiriyor bir şekilde.

Yaşananlarda asıl olan yaşamın kendisidir. Yaşadıklarımız ise istidadımız kadarı ile yaşadığımız, öz benliğimiz olan mutlak diri Allah’a bilinçte örtünmemize sebep bir perdedir. Yaşam hakikatse eğer hakkıyla hakkaniyet üzeri (hakkıyla, başkalarının da hakkını gözetmek hakkaniyettir) yaşadığımız her şeyle ve herkesle yek vücud yaşamak da marifettir.

Bizler öğrenmenin peşine düşerken yaşadığımızı unuttuk. Elbette bileceğiz ve öğreneceğiz ama yaşarken diri olduğumuzu unutmadan, yaşadığımızı unutmadan.

Evet, bilgi yaşadığınıza sizi örter, her bildiğinizde yaşadığınızı

unutursunuz, öğrenin ama bildiğinizi yaşamadığınız sürece değil. Onun için ben bazen sorardım, "faydasız ilim mi olurdu? Resulullah efendimiz demiş; "Faydasız ilimden sana sığınırım." İlahi sıfatlarla sizi yaşama taşımayan ilim faydasız ilimdir. Öğreniniz, öğrendiğiniz her şeyi hayrete, hayranlığa bir şekilde ilahi sıfatlara taşımaya çalışın, işte o zaman gerçekten yaşıyorsunuz.

> *Unutursak eğer yaşam serüvenimizde, yaşamın sürekliliğinde kendi öz varlığımıza gafil, başka yaşamları yaşamakta buluruz kendimizi.*

Annemizi, babamızı, şuyumuzu buyumuzu ama bir tek öz varlığımızı yaşamayız, kendimizi yaşamayız. Herkesi yaşarız, eşyayı, kariyeri ama şunu, bunu yaşarken kendimizi yaşamayı unuturuz. Başka anlamlara da gelir bu. *İsterseniz buna cennet deyin isterseniz cehennem.* Başkalarını yaşadığınız sürece, başka hayatları yaşadığınız sürece hiçbir şekilde kendi öz varlığınızı bulmadıysanız cehennemdesiniz. Bazıları isterse buna keyif buldukları için, keyif diyorum zevk değil cehennem demiş olsunlar ve cennetlerini burada bulmuş olsunlar, fark etmez…

> *Bilmemiz gereken bir şey daha var ki o da yaşayanın sadece tek bir şahıs olduğudur. Şahsında O'nu yaşıyor olmaktan ve O'nun ilahi olan tavırlarında yaşadıklarını yaşamaktan daha güzel olan ne olabilir ki? O'nu yaşamak zevktir. Zevk ise abı hayattan bize hediye edilen, bizi diri kılan ilahi neşedir. Kimileri zevke yaşam sevinci demekte kimileri de hayır üzeri yapılan amellerin sonucudur demekte. Keyif denilen, bedensel hazlarla alakadar olarak doyum bulmak, zevk denilen ise Rabbimizle dirilik bulduğumuz hazsız, doyumsuz, gınasız ve sürekli olan, hak ile mutmain olduğumuz yaşam durumudur. Zevk Tuba ağacı cennetinden, Rabbin kullarına kendi öz varlığından ikramıdır. Kaynağı Rabbimiz olarak sıfatları gereğinde tecelli eden Allah'tır. Eş deyişle esmaları ve sıfatları üzeri Rabbimiz olan Allah'ı, salih amel denilen fiillerimizde yaşamamızdır. Bu da fiillerimizde Hakk'ın zuhuruna sebep olarak zikri ilahi de*

bulunurken ancak O'nunla yaşamda tatmin olabileceğimiz anlamını taşır. Çünkü zevkte doyum bulunmaz mutmain olunur.

Sizlere süreklilikte yaşadığınızı hatırlatmak ve insan olarak ulvi bir donanım üzeri yaşarken halk edildiğinizi hatırlatmak istedim. Potansiyeliniz gereği Hakkı hakkıyla yaşamanız gerektiğini bildirmek istedim. Ayrıştırarak ve ötekileştirmeden hakkıyla yaşanabilineceğini dillendirmek istedim. Diri olan Allah'ı, yaşamın gerçekliliğinde bulmamız gerektiğini göstermek istedim.

Ki bu aslında temel konumuz buydu, hani bazı insanlar hep ayrıştırarak, ayrıştırdığı karşıtlar üzerinden kendilerine varlık verme ihtiyacı duyuyor, değil… Böyle yaşamayabilirsiniz, türlülükte yaşamak da var ki zaten türlülükte yaşanır. En önemli olanı da şudur; Diri olan Allah'ı yaşamın gerçekliğinde, hani zıttı yoksa nasıl bileceksin? Yaşamın kendisinde bileceksin.

Yaşarken, insanlık projesinde Hakk'ın surete değil vücuda gelişine tanık olmanızı istedim. İnsanlığın ereği, insanı kâmil olmaksa, hak ve hakkaniyet üzeri yaşarken insanlık sıfatınız gereği insanı kâmil potansiyelinde bulunduğunuzu ve onu yaşadığınızı hatırlatmak istedim. Yaşamın hakikat olduğunu haber vererek diri olan Allah'ı ahlakı ile ve sıfatları ile vücud bularak O'nu hakkıyla yaşamamız gerektiğini beyan etmek istedim. "Allah'ın ahlakıyla ahlaklanınız, sıfatlarıyla sıfatlanınız" bu net bir hadistir.

Her nerede gördü isen görmediğini bil,

Senliğindir gayrı olan, kendini bil.

Noktalığında kendini yaşar iken,

Rabbini yaşadığını bil.

Bu noktada aynı zevkleri paylaşan bir kâmil insan, Allah'ın lütfu ihsanıyla, selamın onun üzerine olsun, bir doğuşatı var, beraber onu paylaşalım ondan sonra zaten saatimiz de doluyor.

Derman arardım derdime derdim bana derman imiş,

Bürhân sorardım aslıma aslım bana bürhân imiş.

Yani söylediklerimizin dışında bir şey değil. Bizim saatlerce konuştuğumuz şeyi iki cümlede söylüyor. Şiirsel olan öyledir, ruhunuza dokunur. Bu akla dokunuyor, anlamak için çaba gösteriyor. O direkt ruha dokunuyor.

Bürhân sorardım aslıma aslım bana bürhân imiş.

Sağ u solum gözler idim dost yüzünü görsem deyü,

Ben taşrada arar idim ol cân içinde cân imiş.

Öyle sanırdım ayriyem dost gayrıdır ben gayriyem,

Benden görüp işiteni bildim ki ol cânân imiş.

Savm u sâlât u hac ile sanma biter zâhid işin,

İnsân-ı Kâmil olmaya lâzım olan irfân imiş

Kande gelir yolun senin ya kande varır menzilin,

Nerden gelip gittiğini anlamayan hayvân imiş.

Mürşid gerektir bildire Hakk'ı sana Hakk'al-yakîn,

Mürşidi olmayanların bildikleri gümân imiş.

Her mürşide dil verme kim yolun sarpa uğratır,

Mürşidi Kâmil olanın gâyet yolu âsân imiş

Anla hemen bir söz durur yokuş değildir düz durur,

Âlem kamû bir yüz dürür gören anı hayrân imiş.

İşit Niyâzî'nin sözün bir nesne örtmez Hakk yüzün,

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Hakk'dan ayân bir nesne yok gözsüzlere pinhân imiş

Diyecek bir laf yok, bu doğuşattan sonra…

İnsan-ı Kâmil saf, arî olandır. Nasıl ki saf altın, saf iken iletkenliği en yüksekse O'da Hakk'ın tavırlarını geldiği gibi yaşayandır. Olduğu gibi yaşar. Altına bakırı katıp değerini düşürdüğünüz gibi araya sebeplerle örtüleriniz girerse özünüzden gelene teslim olamazsınız. İnsan-ı Kamil'in arası yoktur.

Onun için güzeldir. Çünkü Hakk güzeldir.

Güzellik âlemde bakınca sizi hayrete sevk eder. Âlemde de güzelliği ancak bütünlükte görebilirsiniz. Sanat eseri bir tabloda veya bir filmde her şeyin yerli yerince oluşu, bütünlüğü sizi hayrette bırakır. Ama iç âlemde ise güzellik sizi hayran eder. Cazibesi ile kendine çeker, orada kendiliğiniz kalmaz; hayran olursunuz. Bunuda güzel ahlakta görürürsünüz. Güzel ahlakta eminliğe teslim olursunuz.

Resulullah'a soruyorlar "güzel kimdir?" "Ali'ye bakın" diyor. Bu zahir güzelliği değildir; güzel ahlaktır. Güzel ahlak ile göz ahu; dil bal, bade olur.

Bu din hanif din'dir. Âdem'den Hatem'e dir. Allah'a iman ve ahret e iman kapısıdır. İman ile sadece müşahedeniz olur. Ama bir ahirinizin olması size sınırlarınızı getirir; haklar ile; Hak din. Güzel ahlakla ise O'nu yaşarsınız. Onlara "Muhsinler" diyor, ihsan sahibi olanlar. İhlâs ile Cenab-ı Hakk'ın ilahi sıfatları üzeri yaşadıkça gerçekten güzel bir biçim kazanmaya başlarsınız. "Yakin gelene kadar ibadet et" diyor, ibadetler, riyazetler hepsi güzel ahlaka taşınmak içindir.

"Ben güzel ahlakı tamamlamaya geldim" diyor Hz. Resul.

Güzellik nesnel ve öznel olmak üzere ikiye ayrılır. Nesnel güzelliği kendi

dışımızda, öznel güzelliği ise kendi üzerimizde buluruz. Güzellik, olanın bir sebebe bağlı olmadan olduğu gibi görünüşüdür. Bu da nesnel güzellik sebeplere bağlı olduğundan dolayı öznel güzellikte en yüksek biçimde görünür.

Müslim olmamız öz varlığımız olan Allah'tan gelen ilahi tavırlarını, sebepleri nefsi emmaremiz doğrultusunda araya koymadan yaşarken O'na teslim olmamızla gerçekleşir. Her eylemimizde Allah için oluşumuzda ibadette olarak arınmamız doğrultusunda üzerimizde rabbimiz sıfatıyla bulunan Allah'ın eylemlerimizde en yüksek biçimde aşikâr olduğuna tanık oluruz; işte öznel güzellik de budur. Sonuçta bizi Allah' tan emin kılacak olan, müminler yapacak olanda öznel güzelliktir. İnsana teklif olunan Allah'a iman ve güzel ahlaktır ama insanın sonuçta kazanacağı güzelliktir. Güzellik ilkesi sonuçta görünür ve iyilikte edim ve doğrulukta tutum bu ilkenin belirimidirler. Kamil insan kendinde olan rabbi sıfatıyla iş gören Allah'ı güzelliğe ermesi ile kendinde bulur. Aslında güzel olan Allah'tır. Güzel olana ibadet denilen Allah için olması ilkesine bağlı olarak gerçeklik kazanan edimlerimizle yakin geldiğimiz kadarı ile güzelleşiriz. Bizde güzellik ilkesinde görünen ise sadece Allah'tır.

Lakin insan-ı kâmili ayetlerle okursanız ki 5 dakikamız daha var ki o zaman bitmiş olur, gelecek hafta da inşallah Gavsiyye'ye girmiş oluruz.

İnsan-ı kâmilin tecellisi, ayetlerin fena üzerinden tecellisiyle alakalı değildir. Bekâ sıfatı üzeri tecellisiyle alakadardır. Bakın bu gibi sözler belki aykırı gelebilir ama bu şekildedir. Mesela O her an yeni bir tavırdadır dediği anda, O dediği anda insan-ı kâmil üzerinde her an yeni bir tavırdadır. Onda tavra getirdiğini âlemde biçimlendirmeye başlar. Evveli odur çünkü. Evvela derler onun için batınında tecelli eder, ondan sonra zahire intikal eder. Her an yeni bir tavırdadır diye birine bakmaz, her an kendinde yeni bir tavırdadır ı yaşar. Veya der ki "Yer, gök, onun kudret elinde dürülür." Yer gök onun kudret elinde takdiri ilahi, düşüncesinde dürülür, dürülür durur. Mana tefekküründe yer gök onun huzurundadır, düşüncesinin önündedir, bilincinin önündedir.

İnsan-ı kâmilden baktığınız zaman takdir-i ilahiye bütün ayetler beka tecellisiyle, Cenab-ı Hakk'ın varlık tecellisiyle anlam kazanmaya başlar. Yani sanki bir Allah var yer gök durur değil. O kendi önünde duran yer gök üzerine düşüncesiyle bakan olarak Cenab-ı Hakk'ı yaşantısında bulandır. Veya da çok farklı, hani kıyamet için söylenir; Nasıl söylenir? Hani "dağlar savrulduğunda, yerler takdir-i ilahi aldığını geri verdiğinde", işte o, insan-ı kâmil olma sürecinde yaşanan bir şeydir. Bütün varlık manasında dayanakları biter, anlayışları dürülür, yıldızlar dürüldüğünde, içinde ne varsa hepsi atıldığında Allah ile dirilendir. Kıyam, kıyamet, ayağa kalkmaktır. Allah ile kıyametini bulur, Allah ile ayağa kalkandır. Bütün ayetler Allah ile bakış kazanır orada. Ayetlerin beka tavrı insan-ı kâmilde bu şekilde tecelli eder. Yer, gök onun huzurundadır. "İsteyerek veya istemeyerek gelin bana" diyor mesela. İsteyerek veya istemeyerek bütün varlığa tenezzül eder, bütün varlığa tasarruf kuvvetiyle tasarruf eder. Ki Abdulkadir Geylani Allah'ın selamı üzerine olsun, böyle bir zattır. Tacı Hakk'ı giyinenlerdendir, azim Allah âlem içinde âlem yaratmaktan tutun, bütün âlemi değişikliklere sebep verecek kadar inanılmaz bir kudrete sahip. Yani nazar etse altın olur, nazar etse su olur... Nazar etse yağmur yağar, nazar etse kıtlık olur ki kerametlerinin de çoğunu biliyorsunuz. Bu zamanlarda kendisiyle de tanışan varsa da takdiri ilahi kendisinin kudretine tanık olur. Kendisiyle yaşadığım çok kudretli, kendisine tanık olduğum böyle çok tavırları olmuştur. Keramet vaki olaylar olarak, Allah'ın selamı üzerine olsun. Vallahi Allah'tan bir şey istesin, özündeki Allah, aynı anda bütün âlem de onu yapar. Bu yine fena mertebesi, özündeki Hakk yapıyor zaten onu da, o ondan ayrı değil ki, yaptığından ayrı değil ki…

Bütün ayetler onun önünde bekâ tecellisi itibarıyla tecelli bulur. Yani karşısında Allah diye bir varlık ş'ende değil, Allah diye varlık kendisinde şeendedir, bunun gibi düşünün. "Yer gök önünde durur", yer gök düşüncesi onun önünde hazırdır, düşüncesi önünde hazırdır. "İsteyerek veya istemeyerek gelin bana", isteyerek veya istemeyerek bütün varlık ona döner. Erektir çünkü son noktadır, Allah'ın selamları üzerlerine olsun, himmetleri üzerimizde olsun. Böyle insanlar vardır, bir tane değil

ki, hepsine selam olsun. Onlar çokluktadır ama Allah tek, her birinde ayrı ayrı tavırlardadır. Bu bir zevktir, iddia değildir. İddia gibi bir derdimiz yoktur. Zevktir. “Zevk ile bil çekme azap” demişler. İddiaya taşınırsanız azap olur, zevktir.

Zevk ile baktığınızda her yerde Hakk’ı müşahede edersiniz. Veli üzerinde nura gark olmayan hiçbir yerde Allah’ı müşahede etmez onu söyleyim. Yani bir veli bulup da onun nurundan, Allah’ın ondaki nur tecellisinden nasibi olmayan, hiçbir şekilde âlemlerde Hakk’ın tecellisini bulamaz. Takdiri ilahi bir sıfatını bulur, bir sıfatının gereğinde belki müşahede eder. Hep zanlar içerisinde yaşar, gider… Çünkü toparlanmış olan anca toparlar ve toparlanmış olanla ancak toparlanırsınız, imkân yok başka.

Ben de her yerde seyran ederdim, ta ki bir insan-ı kâmilde bulana kadar. Ne zaman ki buldum, o zaman muhabbetullaha erdim. O tavrında bu tavrında Allah’ı biliyordum ama bana çok uzaktı, yukarılardaydı. Dünya bir yay gibi oynuyordu, bazıları minare diyor, bazıları bilmem ne diyor, yani herkes ona bir don giydirir. Ama ne zaman süresizlikte tavırlarda olan ve kendisinde Allah’ın vücuda geldiği, tavırlarda vücuda geldiği birini buluyorsunuz, işte o zaman yukarıda olanı aşağıya indiriyor size, yaşamın kendisine indiriyor. Ki yaşamın kendisine indirmiyor, yaşamın kendisinde gösteriyor. İşte o zaman ayrı gayrılık kalkıyor. Taşrada ararken diyor ya, bir de baktım ki o can içinde cananmış. Canın kendisi O’dur çünkü. “Biz insana şah damarından daha yakınız” diyor. “Güldüren de O’dur, ağlatan da O’dur.” Her yerde arıyoruz, yakıştırıyoruz ama bir tek kendi üzerimize dönmüyoruz. Döndüğümüz zaman da azap oluyor. Niye? Çünkü o kadar çok hatalardan gelmişiz ki, kendimiz de onunla yüzleşmeye korkuyoruz, o kadar günahlardan gelmişiz ki… Affedicidir derken, karşımızda bir Allah olarak af diliyoruz. Öz varlığınızdan bir af dileyin bakayım, nasıl yanarsınız biliyor musunuz? Azim Allah, bir vicdana gelin öz varlığınızdan yana, kendinizden ayrı gayrı görmeden gelin, o zaman görün yanışı… Allah yardımcınız olsun. Yaptığınızın hepsini tek tek önünüze getirir, düşüncenize, bilincinizin önüne getirir. “Al, oku kitabını, hesap görücü olarak nefsin sana yeter”, vallahi en

küçük, hani bir unuttuğunuz günahınız var, kıyıda köşede kalmış garibim, hani sütten çıkmış ak kaşık gibi de bir günah olsun yani farz edin, günah mahiyetinde olmayan, vallahi onu bile getirir, önünüze koyar. Nasıl bir azap çeker, onun için diyor; "kendini levm eden nefse and olsun ki". Nasıl bir yanlışta olduğunu çok iyi biliyor çünkü.

Vicdan Allah'a dönmenin en yetkin kapısıdır. Vicdan kapısına varamayan, yani vidanı uyanmayan insanın Allah'ı olmaz. Allah yine onun Allah'ıdır amenna, onun Allah'ı olmaz. Ne beklerseniz bekleyin ondan, korkun ondan. Ama vicdanı varsa korkmayın, ondan zarar gelmez. Kendi hesabıyla uğraşıyor adam, başkasının hesabıyla ne diye uğraşsın ki… Kendi hesabının derdindeyken şunun bunun kusuruna mı bakacak? Şu şöyle oldu bu böyle mi oldu diyecek? Kendi varlığında takdir-i ilahi bir zindana düşmüştür, o zindanın içinde vicdan terazisi kurulmuştur, kendi ateşinde yanmaktadır. Görmez ki kimseyi…

Vicdan melekesinin uyanıp uyanmadığını şöyle anlayın; Erenler güzel bir söz söylemiş, demişler ki "herkes kendi yakasına yapışsın". Yani herkes gider birinin yakasına yapışır, şu şöyle, bir günah keçisi ararız. Bazen olur Allah'ımızı günahkâr kılarız, hani "bunları yapan odur" filan diye, bazen olur bir kişi eylem yapar Allah'a yakıştırmayız da, onu yakıştırırız ama bir türlü kendi üzerimize dönmeyiz. Yani o eylemlerin sonucunda bizim de bir katkımızın olduğu ya da bizim de bir katılımcı olduğumuzdan hiç haberimiz olmaz. Hani bunu daha önce anlatmıştık, İstanbul erenlerinden bir tanesinin evladı gidip tulumları çuvaldızla deliyormuş. Hani tulumla su taşınırmış eskiden, deliyormuş. Kötülüğü başından yok ediyorlar, günah keçisinden değil, bak… Çocuk günah keçisi, günah keçisinden değil, kendi öz varlıklarına dönerek yok ediyorlar. "Yaptıklarınız iyilikler, kötülükleri gidericidir" diyor. Gidip orada bir özür dileme, iyi hayır olan şey…

Özür dileme tevvab esmasıdır ya, o kişinin kabulü, "bak bir özür diledi", bir sevinci… Eğer özür dilediğiniz kişinin gönlünde o özür dileme sonucu bir yaşam sevinci oluşmazsa özrünüz kabul de değil, halen izi var demektir. Yani Hakk oradaki sıfatıyla kabul etmedi demektir. Hani onda

bir sevinç oluştu, gözünde bir neşe gördüyseniz tamam, affedildiniz demektir. Görmediyseniz o yaptığınız şey sizin ayağınıza dolaşır, illa sizinle yürür. Ve özür diliyor, kabul ediliyor ve çocuk bırakıyor. Eğer ola ki o portakal halen o özür dilenen kişinin gönlünde durmuş olsun, çocuk o ameli işlemeye devam edecektir.

Ne zamana kadar? Ola ki kendi hayır işler yapana kadar. Hayır işleri yapıp da Allah kendisini bu sefer onun üzerinden, yani geçmişlerin yaptığı hatayı onun üzerine yüklemeyerek, nedir, yüklememesi nasıl olur? Yaptığı sevaplarla onu giderene kadar… "İyilikler kötülükleri gidericidir" diyor. Yaptığı iyilikler hayırlarla, o yaptığı şeyi giderene kadar… Ola ki ileride de o yaptığı iyiliklerle beraber vicdana taşınana kadar. Bu sefer o çuvaldız batırmalar, ona bir yanış olur…

Bebekken değil, takdir-i ilahi, dört, beş yaşından itibaren yaptığınız bütün hatalara kadar önünüze getirir, gösterirler… İzi var... İzinden dolayı getirirler. Yani günahı yok, izi var, giderilecek o. Yani onun halen bir meleke tavrı vardır, izi kalmıştır. O iz giderilene kadar takdir-i ilahi, önünüze getirirler. Onun için bir hata yaparsanız hatanızın karşılığı iyilik neyse onu yapmaya çalışın. En basiti tövbe edin, en basiti insanlara iyilik yapın. Ola ki o hatalardan bertaraf olursunuz. Giderir demek iki manaya geliyor. Bir, yaptığınız iyilikler bir daha kötülük yapmanıza engel olur. Çünkü tabiatınız o olur, diğeri olmaz. Oldu? İki, yaptığınız iyilikler kötülükleri giderir, yani bir daha onun hesabı, sorgu suali giderilmiş olur. İzi kalmaz…

İz kalmasını daha önce şöyle anlatmıştık, rıza makamı itibarıyla. Çocuğun bir tanesi hep kötülük yapıyormuş, babası da demiş ki "madem öyle, yaptığın her kötülükte şu duvara tahta çak, yaptığın her kötülüğe karşı duvara bir çivi çak." Çiviyi çakıyor, çakıyor, çakıyor… Bir sürü kötülük, "baba diyor, tahtayı doldurduk." "Tamam, artık sökelim," "nasıl sökeceğiz?" "Yaptığın her kötülüğe karşı iyilik yap" diyor. "Bir çivi çıkar" diyor. "Tamam diyor, çıkartırız." İyilik yapıyor, iyilik yapıyor, çiviler bitiyor. Baba diyor, bitirdik", "evlat diyor, ama izleri kalmış." İzler ne zaman yok olur? Rızaya erilirse, Allah sizden razı olursa… Bakın

affedilmek ayrı bir şey. Tamam, "iyilikler kötülükleri giderir", affedildiniz, izi kalır… Ne zaman Allah sizden razıdır, işte o zaman o izler de silinir.

Bu şuna benzer: Evladınız kötülük yapıyor farz edin, ya da size karşı bir tavırda… Gönlünüzü kıracak bir tavırda oldu. Geldi, sizden özür diledi, siz de affettiniz. Evladınız ya, hani affettiniz. Ama halen sizde izi kalmış bir hali var, kırıklık var. Ama ne zaman sevgi, muhabbetle ona karşı yaptığı iyilikler, güzelliklerle, farz edin size yaptığı güzel bir tavırla hoşnutluğa taşınırsınız, rızaya, Allah'ın razı esmasına taşınırsınız, razı sıfatıyla vücut bulursunuz, işte o zaman tam affedilmiştir bu sefer. Diğerinde izi var hala, izi silinmiştir onun.

Onun için diyor ki, Hazret-i Resulullah'ın çok basit bir şey bakın. O kadar ince, küçük şeyler ki Resulullah şöyle buyuruyor; Birbirinizi sevmek için hediyeleşin diyor. Ola ki birbirinize yaptığınız şeyleri de siler, atar gider de rızaya taşınır da, bir daha gelmez. Yani Allah settardır, artık setreder onu. Bir daha getirmez ve sizi affetmiş olur. Gaffar, affedici olan, sizi affetmiş olur orada. Hazreti Resulullah; ana babanın rızalığı Allah'ın rızalığıdır diyor. Allah rızasını onlara bağlamıştır veya kendisi söylüyor; Rızalığımı kulumun rızalığına bağlı kıldım diyor. Yani her şey yaşamsal, ayrı gayrı değil, bizatihi üzerinizde. O zaman yaşantımıza dikkat etmek zorundayız, üstelik çok çok da…

Bazıları şöyle diyor; Efendim, bu da Allah'tan değil mi? Ben yaptım ama ne yapayım, yaptım? Allah'tan değil mi, hani evveliyat öyle, evet, sonucu da Allah'tandır. Sonucuna da katlan, o da Allah'tandır. Yaptığın şeyin sonucu var, karşılığı var. Ne yaparsan Allah'ta karşılığı var, kaçışı yok. İki sıfat vardır ki kaçılmaz demiştik; Hak ve Adl… İstediğin sıfattan kaçarsın. Kahhar olmak istemiyorum, cömert olmak istemiyorum, kaç… Hak ve adaletten kaçamazsın. Ne yaparsanız sizi yüzleştirir. Allah'tan kaçış yoktur diyor onun için, ayet; Allah'tan kaçış yoktur... İstediğiniz yeri tutun, Allah'tan başka dost yoktur. Hepsini en sona bırakmak zorunda kalırsınız. Onun için, her şey Allah'ta başlar, Allah'ta biter. Siz de Allah'ta başlayıp Allah'ta bitmeye çalışın. Bu şu demek; Önceliğiniz Allah olsun. Menfaatleriniz, şuyunuz, buyunuz olursa, takdir-i ilahi eğer gerçekten

iman dolu bir nefesle yol yürüyüşündeyseniz elinizden alır, hiç şansınız yok. Yoldayız, biz Allah yolunda gidiyoruz hesabı, yolda gitmeyenlere bir şey yok. Çünkü inananlar ve iman edenler diye muhatap alıyor. İnanıp iman etmiyorsa muhatap almıyor zaten, takdir-i ilahi. O ahiretinde elbette ki sorgu suali haktır. Bu âlemde verir, vermez o ayrı mevzu… Mesela şöyle söyler: Arkadaş, bu kötü yapanların hepsi de iflah olmaz mı ya? Ha bire kötü, kötü, kötü… Sonları da gelmiyor, bunlara bir şey de olmuyor deriz ya hani… Sorgu, suali ahirettedir.

Farz et ki yoldayız, niyetimiz Hakk... Önceliğimiz Hakk değilse, hani "bütün kapıları kapatırım" diyor. Önceliğiniz Hakk olana kadar bütün kapılarınız kapatır ve size bıraktırır, elinizden alır. Aynı anda zenginsiniz, bir bakmışsınız tak, iki ayda fakir olmuşsunuz, şaşar kalırsınız. Ben çok duyarım mesela: Çok büyük laf söyleyip de sonra da altında ezilenler, "Yedi sülaleme yeter bu para", vallahi bir senede tık. Öyle insanlar çok gördüm. Yedi sülaleme yeter bu para. Baba derdi ki, yavrum, normalde insanların başına fazla bir şey gelmez ama ehliyle beraber söylerlerse vay hallerine. Yola düşmüşlerse, ehliyle beraber söylüyorlarsa vay hallerine. O zaman gittiler. "An'da hesabı dürülür" derler ya, An'da hesabı dürülür.

Onun için yaşarken yaşadıklarınıza dikkat edin. Özellikle sağınızda solunuzda her gördüğünüzü Hızır, her geceyi kadir gecesi bilin diye bir söz vardır, Horasan erenlerinin. Yani sağınızda solunuzda ihtiyaçlı insanlar, kim olduğu bilinmez insanlar varsa lakayt olmayın onlara, insan diye bakın ve elinizden geldiğince yardımlarınızı esirgemeyin. Özellikle insan, insan sıfatıyla bakmayı öğrenmek lazım, şu Suriyelidir, şu Iraklıdır, şu Kürt'tür, şu Türk'tür, şu Arap'tır değil, insan… İşte o zaman belki Hakk'ı üzerimizde bulmaya başlamışız demektir.

Allah sizleri hazır eylesin. Allah'ın ahlakı ahlakımız, muhabbeti muhabbetimiz ve Allah bize gani gani kevser suyundan, rahmet pınarlarından, nur pınarlarından içirsin. Varlığınızda Üçyüzaltmışaltı tane nur pınarı vardır, enerji merkezi vardır. Rabbim Allah, o nur pınarlarınızı açsın. Sevgi muhabbeti ve merhametiyle açsın. Çünkü sıkıntılarla,

belalarla beraber de açıldığı olur, Allah merhametiyle inşallah açar. Talep ettiğimiz şey bu noktada Allah'ınızdır. Takdir-i ilahi çünkü bana seni gerek seni demiş. Bu söylevin karşılığı ayettir ki o da şudur; Ben elbet nurumu tamamlayacağım diyor. Allah nurunu inşallah üzerimizde tamamlar. Elhamdülillah amin.

Nurumu tamamlayacağım derken takdir-i ilahi, herkeste tamamlayacaktır diye bir kaide yok. Çünkü orada zaten ikiliği koyuyor, hitap muhatap ilişkisini Allah koyuyor. Kur'an hitap muhatap ilişkisiyle düşünülmesi gerekir. Hani; kâfirler ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Lakin Allah nurunu tamamlayacaktır. Ben elbet nurumu tamamlayacağım. Ve iman edenlerde de nurunu tamamlanması söz konusu, ne kadar tamamlanırsa.

Allah'ın selamı üzerinize olsun.

03. 11. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları
Halil İbrahim GENÇ

Selamünaleyküm. Herhalde beş altı haftadan beri Abdülkadir Geylani'nin Gavsiyyesine geçmek için ön çalışma yapmıştık. Bu hafta inşallah Gavsiyyeye geçiyoruz. Hazreti Gavs ile Rabb-ül âlemin konuşmaları var, o konuşmalarında soru sormaları ve Rabb-ül âlemin'in söylevleri var. Burada aslında keşfi çok iyi bilmek lazım, keşfi bilmeden okursak pek anlam taşımaz. Keşif dediğimiz ve ilhamat dediğimiz şeyler üç noktada tezahür ediyor bir insanda. Birincisi, gönle doğan şeyler ki bu sezgisel düzeyde âlemden etkilenişlerimizle beraber sezgilenimlerimiz. Ki sanatçıların daha çok etkilendiği nokta o. İkincisi bi-zatihi ruhundan, üzerindeki varlık tecellilerinden etkilenerek sezgilenimlerde, hissiyatlar bulunuşu…

Gerçi maneviyatta hissiyatlarınıza güvenmeyin diye bir söz vardır. Eğer hissiyata göre iş yapılsa vay halimize. Yani bire bir göreceksiniz, duyacaksınız, bileceksiniz. Görmeden, duymadan, bilmeden, kesin bir bilgi üzeri değil sadece hissiyatla iş görürseniz, sonunuz felaket olabilir. Bu sefer ne için böyledir diye imandan yana gafilliğe doğru bir seyr-ü seferiniz bile olabilir. Allah esirgesin bu noktada.

Âlemden etkilenişlerle beraber sezgilenimler, hissiyatlar, öz varlığımızdan itibaren etkileme… Birincisi feyz-i mukaddes düzeyindedir, ikincisi fevz-i akdes, yani üzerinizden gelenle alâkadardır. Bunun da kendi içinde dereceleri var: Gönlünüze ilhamatlar düzeyinde bir şeylerin bırakılması var veya rüyanızda bir şeylerin gösterilmesi, söylenmesi manâsında var. İkincisi ise ya bir melek mertebesinden veya kendi ruhunuz mertebesinden veya da bi-zatihi Allah-ı Azimüşşan mertebesinden. Meleklerin bıraktıklarına ilham, Cenab-ı Hakk'ın bi-

zatihi söylevine hatır demişler erenler. Bu da vahyin parçalarındandır. Ki Hazreti Resulullah, Fahri Kâinat Mustafa "sahih rüyalar vahyin 46'da biridir" diyor. Lakin bazı evliyullah; peygamberde vahiy, evliyullahta hatır ve meleklerin bıraktığı ilham olarak isim almıştır artık, diye söylerler. Bu noktada da doğruluk payları vardır.

İlhamat ile hatır da vahyin bir cüzüdür. Hadis-i kutsilerin bazıları o şekilde gelir. Mesela Hazreti İsa ile Cenab-ı Hakk'ın konuşması veya Abdulkadir Geylani ile Hazreti Azimüşşan'ın konuşması. Lakin vahiylerin bir özelliği var; vahiy geneldir, umumidir. Ama bu gibi söylevler, hatırlar umumi değildir; hususidir… Yani kişinin kendisinedir ve ehli olan varsa onlara aynadır sadece. Yani bu umumiyeti bağlamaz, zevkidir. İddiası yoktur bu işte. Abdulkadir Geylani Hazretleri Allah Azimüşşan ile konuşmuş, umumiyeti bağlamaz bu. Ama vahiy umumiyeti bağlayan bir durum… Bu bağlamda Hazreti Abdulkadir Geylani'nin Allah ile konuşması zevkidir. Belki o zevk üzeri seyr-ü sefer edenlere de ayna olur. Daha fazla değil. Yani muhatabı evliyullahtır, muhatabı takdir-i ilahi erbabı olan, bu işten anlamaya çalışan âlimler olabilir.

Bu bağlamda düşünürsek, ikinci bir nokta daha vardır: Evet, hatır düzeyinde almalar vardır ama keşfin en yüksek düzeyi karşından birinin bir şey söylemesi veya senin özünden birinin bir şey bırakması değildir. Bu melek düzeyinde olabilir, hatır düzeyinde olabilir. Bi-zatihi senin varlığın üzeri Cenab-ı Hakk'ın onu buyurması. Bi-zatihi, yani ikilik olmadan… Bi-zatihi senin varlığın üzeri senin varlığın üzeri Cenab-ı Hakk'ın buyurması ki, işte o en yüksek düzeydir.

Bu genelde hizmet noktasında… Hani bazen derler ya Allah söyletti diye bir söz vardır toplum arasında. Bir şeyi konuşursunuz, konuşurken hiç bilmediğiniz bir şeyi söylersiniz ve insanlara belki ayna olursunuz. O sırada Hakk direkt sizi söylüyor, sizden söylüyor ve söylevin kendisinde siz aynı anda bilinçleniyorsunuz, nefesleniyorsunuz, ruhlanıyorsunuz. O sohbetin veya muhabbetin kendisinde aynı anda ruhlanıyorsunuz Hakk'tan. Hani Âdem'e ruhumuzdan üfledik… O kelamından ruhlanıyorsunuz aynı anda, manâlanıyorsunuz. O keşfin en yüksek

düzeyidir. Kişinin eyleminde bulması… Yani birilerinin otururken, zikir çekerken birinin getirip bir şey bırakması vesaire değil veya yolda yürürken birilerinin bir şeyler söylemesi veya rüyanızda hangi mertebeden ya da makamdan alırsanız, önemli değil… Birilerinin bir şey bırakması değil… Veya kişi transa girmiştir, cezbeye düşmüştür, aynı anda transa girmiştir. Orada melekût onun varlığı üzerinde bir şeyler söylevi yapar ki o hassasiyetteyse… Buna celseler dedikleri oluyor, sofralar dedikleri oluyor… Ki bazıları cinleri katarak medyum vari olaylara kadar gidiyorlar, Allah esirgesin.

Bu bağlamda gelenler gibi değildir o. Yaptığınız hizmetin kendisinde bi-zatihi azimüşşanın kendisi orada söylerdi bunu. Ben veli kulumun konuşan dili olurum, gören gözü olurum… Bunu daha biraz hakikatine taşıyayım: Konuştuğunda konuşanı benim, duyduğunda duyanı benim, gördüğünde göreni benim, tuttuğunda tutanı benim, yürüdüğünde yürüteni benim, düşündüğünde manâsını veren benim. Bu noktada düşünürsek belki daha doğru olur ve bu keşfin en yüksek düzeyidir. Arasızlıktadır. Kul üzerinde o hal tecelli eder ama kendi varlığının hakikati üzeridir… Ve arası olmadan, yani kul ile Allah arası yoktur orada… Bi-zatihi Hakk'tan gelen ikinci bir söylevin hali üzeri kendi bilincine taşır ve Allah'ı azimüşşan'dan bi-zatihi nefeslenir. Ki bu en yüksek düzeydir, her cana da nasip olan bir şey değil, inşallah Cenab-ı Hakk cümlemize de nasip etsin. Ki onun için derler, erenlerin güzel bir sözü vardır. Kişinin hizmeti kendine himmetidir, çünkü o hizmetinde Hakk görünür olur, o hizmetinde Hakk'tan beslenir olur, o hizmeti varlığına himmeti olur.

Kişinin kendi gayreti, insanın çalıştığından başka bir şeyi yoktur ayet-i kerimesiyle beraber düşünürseniz daha anlamlı olur. Kişinin çalışması Rabbi üzeri sıfatlarını buluşuyla alâkadardır. Ve bu noktada da bir ayet daha söyleyeyim, müthiş bir ayettir bu noktayı bağlayan; "Yakin gelene kadar ibadet et" yani çalış… Ve çalışman sana himmet olsun ve o himmetin üzeri Hakk'ı bul.

Efendim, şöyle yapıyoruz da olmuyor, böyle yapıyoruz da olmuyor. O

zaman bu ayetin hakkını vermiyorsun demektir. Yani istediğiniz neyse onun çalışmasını yerine getirmiyorsunuz demektir… Niye bizde şöyle şeyler olmuyor? Yahut şöyle şeyler oluyor? O zaman çalıştığınız neyse onun buluşları var veya ne istediğinizi bilmiyorsunuz. Yaptığınız şeyler sizi başka bir yere götürürken istediğiniz şeyin dışında bir şey yapıyorsunuz demektir, yani hakkını yerine getirmiyoruz demektir. Yani dünyaya çalışıyorsanız dünya kıblesi önünde verilen verilir… Hakk'a çalışıyorsanız Hakk kıblesi kıble olur ve Hakk notasında size gelişler, gidişler olur. Keşfin en yüksek düzeyi Hakk'ı üzerinizde arasız şekilde bulup üzerinizde Cenab-ı Hakk tavırdayken, tavrı üzeri bulduklarınızdır. İşte o zaman Cenab-ı Hakk'tan "biz âdeme ruhumuzdan üfledik" ayetini eyleminizde bulursunuz. Yaptığınız bütün fiiliyatlarda Cenab-ı Hakk size ruh üfler. Varlık verir… Ve tavırlarıyla da size vücut kazandırır. Kendisi bir sıfatıyla görünür olurken, kendisine vücut verirken size de o vücut vermesiyle birlikte vücud, varlık verir… Ondan beslenmiş olursunuz.

Hani peygamberlerin güzel bir sözü vardır: Derler ki "bizler nübüvvetimize karşılık sizden bir şey istemiyoruz. Bizim mükâfatımız Allah katındadır." Biz onun katında besleniriz manâsında. Buradaki beslenişten kasıt bi-zatihi o sırada yaptıkları hizmet üzerinden Cenab-ı Hakk'ın kendi varlığını buluşlarıdır. Onun katı deyince yukarıda bir katta, beslenecekler, ahiretin sonunda gidip oradan beslenecekler gibi değil, eylemlerin sonucunda Hakk'tan beslenişleridir. O tavırların üzerinde Cenab-ı Hakk o tavırlarını himmet olarak onlara sunmakta… O tavırların kendisinde Cenab-ı Hakk bir ahlâkı gereği, hangi sıfatın tavrındaysa onu kendiyle beslettirmektedir. Eğer varlık birliğinden bahsediliyorsa bu şekilde varlık birliği amenna, yani yaşamsal olan… Ama her şeyi kalkıp da müşahedede Hakk'laştıran bir varlık birliği şu ana kadar görmedim, görmeye de imkân yok.

Yani bunu daha önceki sohbetlerimizde yaptığımız için üzerinde fazla durmuyorum. Çünkü her şeyi Hakk'laştırmak hem vücut sıfatlarına, varlık sıfatlarına aykırı muhalefet etmek olduğu gibi hem de hakkı hakkıyla iade etmemek olur… Yaşamın kendisinde onun için Hakk'ı

arayın, dirimseldir çünkü…

Bu bağlamda devam edeyim: En yüksek dereceli keşif, birilerinin getirip gönlünüze bıraktığı değil veya ikilikte olan sohbet değil… Bi-zatihi eyleminiz üzerinde Hakk'ın tavırlarını buluşunuzla alâkadardır… Ne mutlu öyle keşif düzeyine varanlara…

Mesela bir örnek vereyim: Bazen insanın rüyada bir sesleri olur, hani seslenirler sana şunu verdik bunu verdik: Hafiden ses derler. Ben bu sesi her duyduğumda sabah kalkarım üzülürüm. Bir şey vermişler, insanın sevilmesi gerekmez mi? Ben üzülürüm. Çünkü halen ikilikte, birileri bana bir şey veriyor. Ne zaman ki senin eylemin üzerinde bir şey oluyor, o eylemin üzerinde Hakk'ı buluyorsun, o zaman sana neşe oluyor. Çünkü ara yok. Yaptığın hizmet üzerinden sana bir himmet ediliyor, o himmet sana varlık veriyor, vücut veriyor ama arasız bir şekilde Hakk'ı kendi üzerindeki tavrında buluyorsun. Zaten zevki orada bulursunuz ve bundan daha büyük zevk de olamaz. Bu gibi şeyler de hiçbir gözün görmediği, hiçbir elin duymadığı cennet nimetleridir. Çünkü gözle görülen bir şey değil ki bu, elle tutulacak bir şey değil ki… Yaşamsaldır. O ayetin yeryüzünde, insanın varlığı üzerinden tecellisidir. Hani gönül cenneti dediğimiz, nimetlerin erişidir.

Zevk dediğimiz şey ne gözüyle görebileceği ne de eliyle tutabileceği bir şeydir. Geçen haftaki sohbetimizden hatırlarsanız, Allah'ın lütfu ihsanıyla nefis doyumdadır demiştik, hazlarla beraber. Beden doyum arar ama ruh zevk arar… Onu kendi varlığı üzerinde tavırda olan, kendisine vücut veren Allah ile bulur demiştik. Bu bağlamda baktığınız zaman, keşifler düzeyinde Cenab-ı Hakk'a yetişmek en yüksek düzeyde eylemlerimiz üzerinde gerçekleşir. Kişi eylemdeyse, ibadetteyse, Allah içinse oradaki dirimsellikte Cenab-ı Hakk tecelli ettiği içindir, hayır üzeri. Dirilikte tecelli ettiği içindir ki o dirilikte bulduğu şeylerle en yüksek düzeyde keşifte Allah'ı bulur.

Buradaki sohbetin tamamında Hazret-i Gavs-ül Â'zam Allah ile takdir-i ilahi ruhaniyeti konuşuyor. Ama bu şöyle bir şey: Konuşmanın kendisi

beden evinde gerçekleşiyor. Yani ayrı bir yerde değil. Hani bilinç, ikilik aynası demişler, o bilinç evinde gerçekleşiyor. Kendisinin öz varlığıyla üzerinde tecellileri veya ruhaniyetiyle onun arasındaki bağlacı konuşuyoruz. Sadece beden burada tutkal gibi, araç gibi… Bir radyo görevi görüyor. Allah'tan gelenleri tercüme ediyor. Hazreti Abdülkadir Geylani'nin söylevi de Cenab-ı Hakk'ın önüne geliyor. Ama buradaki ikilikte, bir Abdülkadir Geylani bir Allah var ikiliği bizi aldatmasın. Çünkü üst kortekste o Abdülkadir Geylani zannı sadece bizi aldatıcı bir şey. Yoksa efendi hazretlerinin dirimsel olan bir tarafı var ki… Mesela "bugün benim Emre'de karar kılan" sözünün ondaki karakterize olmuş hali, kendisinin bir cuma vakti; "bütün evliyullahın boyunları benim ayağımın altındadır" sözüyle denk gelir. Bunu da takdir, Yusuf Hamedani diye bir zat söylüyor. Diyor ki Ya Seyit, sen istersin, ne istersin diye bir sözü var… Üç arkadaş Yusuf Hamedani hazretlerini ziyarete gidiyorlar. Yusuf Hamedani hazretleri gibi büyük bir zata gidiyoruz, hepimiz bir şey isteyelim diyorlar. Bir kişi diyor ki ben kadı filan olayım, bir kişi bana da hekimlik verirlerse, nasip ettirirlerse ne güzel olur… Abdulkadir Geylani'ye gelince o da diyor ki madem o kadar büyük bir zata gidiyoruz, ne verecekse o versin, ona bırakmışım diyor. O bilir ne vereceğini sonuçta…

Efendi hazretlerinin yanına gidiyor ve efendi hazretleri buyuruyor: Diyor ki evlat, sen bunu istedin sana verdik, sen bunu istedin sana verdik diyor. Sonuçta Abdulkadir Geylani'ye gelince ya seyit, sen bana bıraktın diyor… Velhasıl kelam, Abdulkadir Geylani hazretlerine ey seyit diyor, öyle bir gün gelir ki hutbeyi verirken sen diyeceksin evliyullahın boyunları kademim altındadır… Zaten söz bulmuş, ok yaydan çıkmış. Vakti saat gelince, Hakk üzerinde tecelli bulunca zaten söz gerçekliğini kazanıyor. Hakk'ı kendi varlığı üzerinde direkt buluyor. Lakin bilinç evinde böyle ikilikler olur. Hakk'ın huzuruna çıkmalar… Hakkın huzurundan ikramlanmalar… Kişinin ruh mertebesiyle Cenab-ı Hakk'ın varlığı, yani şuur-u mutlak mertebesine açılıp, O'nun huzurundan alışveriş yapmayla alâkadar. Ama yine kişinin beden evinde dönen bir olaydır. Azimüşşan herkese nasip eylesin inşallah.

Gönül evi… Vücut şehri dediğimiz kavram belki bu noktada iş görebilir. Ama vücudun bütün hassasiyetleri noktasında değil. Vücudumuzun birçok hassasiyetiyle âleme bağlıyız, nefsi emmare düzeyinde. Ama eğer kişi ibadetleriyle inanılmaz bir hassasiyet varmışsa, alıcı noktasında ve enerji merkezleri tam açılmışsa… Hani vücudun enerji merkezleri vardır demiştik; Üçyüzaltmışaltı tane çeşme. Her çeşmenin başı benim diye erenlerin sözleri vardır. O enerji merkezleri açılmış, yani nur salınımı yüksek düzeydeyse, kişi ruhuyla Cenab-ı Hakk'ın nur salınımı üzerindeyken Cenab-ı Hakk'tan beslenir. O nurdan beslenir. İşte o zaman vücut Allah'ın Beytullah'ı olur.

Bu noktada, gönül mertebesinde bir hadis ile söyleyeyim; "Ben nurumu tamamlayacağım" ayeti bu bağlamda düşünülebilir. "Müminin ferasetlisinden korkunuz, müminin ferasetlisi Allah'ın nuruyla bakar." Çünkü öyle bir nurdan besleniyor ki kapıları açık! O kapıların açıklığıyla âleme bakıyor. Allah ona doğruyu, hakikati eylemlerinde gösterir. Düşünce eylemi, ibadet eylemleri… Hepsinde Hakk'ı hakkıyla yâd ettiğinden, sebep olanı olduğu gibi görmeye başlar. Yani dışında değil. Eğer hissiyat varsa orada kemalâtıyla beslenmiyor demektir. Onun için Nakşibendî erenlerinin bu noktada güzel bir sözü vardır. Derler ki nefsi mülhimeye gelindiğinde hissiyatlar kuvvetlenir, lakin hissiyata güvenilmez. Hissiyatla yol gidilmez. Ben zannediyorum ki bu arkada böyle veya ben zannediyorum ki yarın böyle olacak… Gördün mü? Yok… O arkadaşı öyle gördün mü? Yok… Hissiyatla iş görülmez, yol yürünmez. Göreceksin, duyacaksın, bileceksin. O şeklide… Ama buradaki duyuş ve görüş iman dolu bir nefesle beraber Cenab-ı Hakk'ın gösterdikleriyle duyuş ve görüştür. Yani bu duyular âlemine ait duyuş ve görüş değildir. Bi-zatihi keşfi… Yani melek onu sana gösterecek, geleceğine dair olanı gösterecek veya kişiye dair olanı gösterecek ki ondan sonra.

Yolda giderken bile kişinin hangi ahlâk üzeri olduğunu Cenab-ı Hakk size gösterebilir. Ama göstermesi ayrı bir şey, sizin o noktada hissiyatta bulunmanız çok ayrı bir şey. Ben hissediyorum ki bu böyle farz edin… Orada hissiyat işlememeli. O kişinin orada olduğunu görmeniz lazım. Bu

noktada da takdir-i ilahi, yol kişileri genelde derviş derler, yolda giderlerken genelde efendim dedikleri şeyhlere hiç olmadık şeyler takarlar. Ben hissediyorum ki bu böyle. Gördün mü? Söylendi mi? Yok… O zaman hissiyatını yakıştırma, yalancılardan olma. Çünkü hissiyatı yakıştırmak kişiyi yalana doğru sevk eder! Ki hissiyatının dile gelişi yalandır zaten. Çünkü şehadet mertebesinde ayn-el yakın veya hak-el yakın bir duyumu yok.

Keşfin en yüksek düzeyi, kişinin kendi öz varlığının üzerindeki tecellisi, yani bi-zatihi Allah'ın üzerindeki tecellisi ve kendini zuhura taşıdığı eylemlerinde gerçekleşir ki inşallah öyle eylemlerde Hakk bizi yakın getirir. Hani yakın gelene kadar ibadet et, sözü itibarıyla. Sizin her eyleminizde Cenab-ı Hakk'ın varlığını üzerinizde buluyorsanız, işte o keşfin en yüksek düzeyidir. Çünkü aracısızdır o… Biri size bir şey bırakmıyor gönlünüzde, karşınızda biri size konuşmuyor. Hatır bile olsa… Diyor ki erenler: Yârin ayrılığı kıl kadar bile olsa, sevene çok gelir. İkilik var… Dayanamazsınız, Ya Rab sen, sen, sen. Aşk kendini istetmez, sevdiğini istetir. Onun için sen, sen, sen…

Abdulkadir Geylani'nin gönül evinde Hakk ile konuştuğu kelamını dinlersek keşfin ikinci mertebesi dediğimiz hatır düzeyinde gerçekleşiyor. Cenab-ı Hakk ile hatırlaşıyor ve o noktada Allah-ı Azimüşşan ile konuşmalarına başlayalım. Bir okuyalım bakalım ne çıkacak?

Hazreti Şeyh buyurur ki Gavs-ül Âzam…

Gavs demek yetişen demektir, genelde kırklar, yediler, üçler, bu Allah-ı Azimüşşan'ın yeryüzünde işlerini gören, onların nur kıbleleridir ki müminler için, Allah'a iman edenler için yeryüzündeki birçok iş onlarla görülür. Hepsine de gavs denilir, yetişen denilir. Ama içlerinde bir kişi vardır ki buna Gavs-ül Âzam denilir. Yani yetişenlerin en büyüğü… Bu kişiye aynı zamanda sahib-ül zaman da derler. Bu kişi aynı zamanda yeryüzündeki bütün erenlerin yapacağı işlerden vazifeli bir kişidir. Ama

Kutb-ul Aktab mertebesiyle karıştırılmasın. Çünkü Kutb-ul Aktab mertebesi Gavs-ül Âzama baskın gelir. Çünkü o zamanın dirisidir, o zamanın esmasıdır. Gavs bile iş görürken onun sıfatı üzeri iş görür. Yani kıblegâhı odur. Kutb-ul Aktab'dır. Ama ola ki hem gavs ola ki hem Kutb-ul Aktab ola… Yani hem kıblegâh ola, hem Cenab-ı Hakk'ın o dirlik sıfatları üzeri varlık bulmuş ola, hani benim meşrebimdir dediği hazreti Resulullah'ın… Hani kırkı İbrahim meşrebi, üçü İsa meşrebi, yedisi Yusuf meşrebi, bir kişi de benim meşrebimdendir diyor Hazreti Resulullah. İşte o bir kişi dediğimiz, Hazreti Resulullah'ın dediği Kutb-ul Aktab'dır, zamanın dayanak mertebesidir, zamanın manâ kutbudur. Onda zuhur etmeyen âlemde zuhur etmez, hiçbir şekilde. Onun esması âlemin esmasıdır, zamanın insan-ı kâmilidir. İrşada gelirse mürşid-i kâmil düzeyinde irşad bulur, yok eğer sadece velayette kalırsa Kutb-ul Aktap düzeyinde iş görür.

Gavs-ül Âzam dediğimiz kişiyse ondan savrulandır. Çünkü Kutb-ul Aktap dediğimiz Üçyüzaltmışaltı kapısının tamamı açık olan kişidir. Yani tamamıyla vücudu nur deryasıdır. Yani Cenab-ı Hakk'ın nurunu saldığı, en kesiften en latife kadar ne kadar nur varsa hepsini saldığı tek kutuptur. Gavs-ül Âzam ise ondan salınan nurlarla birlik âlemde iş görendir. Mesela gavsın en yüksek derecede çalışan nur kapısı gözleridir. Dünyaya gözlerinden saldığı nurla âlemde iş görülmesini sağlar, melekeye vazifelerini bildirir. Melekeler insanın ruhundan aldığı, Allah-ı Azimüşşan'ın bedeni üzerinde tecellisi ve ruhundan aldığı emirlerle beraber bu âlemde iş görür ve bu âlemin rahmeti olur o işler… Bu hep böyledir. Onun için diyor, Allah'ın elleridir diyor Resulullah efendimiz. Ve bunların yetişemeyeceği yer yok. Hangi nurdan besleniyorlarsa ve o nurun kendisi ne kadar mekânsallıkta bulunuyorsa… Hani hangi alanları kapsıyorsa, o bulunulan alanları kapsadığı ölçüsünde her yerde görünebilme, her insana yetişebilme hassasiyetine sahiplerdir.

Cennette öyle köşkler vardır ki her yerde görünebilirler ve her yerde bulunabilirler diyor Hazreti Resulullah. Söyledikleri cennetin yeryüzünde

tecellisi evliyullahta bu şekilde gerçekleşiyor. Beden evleri öyle bir saray olur ki her yerde o saray görünebilir. Bazen olur ki iki farklı hayatlar bile yaşayabiliyorlar, çok enteresan bir şey. Yani bir evliyullahın üç dört yerde yaşadığının sözleri bile olmuştur.

Hazreti Resulullah'ın takdir-i ilahisiyle Gavs-ül Â'zam dediğimiz kişi yeryüzünde işleri gören, yeryüzünde olacak şeylere takdir buyuran kişidir ama bu Kutb-ul Aktab'ın dışında olan bir şey değil. Bi-zatihi Kutb-ul Aktab'ın o nuraniyeti emri vakinin hali üzeri… Çünkü üzerinizde ne hal tecelli ediyorsa onlar için emirdir. Bu emir derken birine emir veriyormuş gibi anlamayın. Hani biri karşında Kutb-ul Aktab gavsa emir veriyor, bu böyle olsun. Üzerinden salınan nur zaten cebren onu yaptırmaya zorlar. İç âlemden itibaren o vazifeye ve o tavra doğru zorlar. Ve istese de istemese de gavs o işi yapar. Ama ilk başta Kutb-ul Aktap dediğimizde Hakk tecelli eder. Yaşamsal tavır onda tecelli eder, ondan sonra gavs ile beraber bütün âleme yansır. Yeryüzünde bir savaş dâhi çıksa emin olun onlardan bilinir. Şu yaptı bu yaptı değil… Yapanlar onlardır, Allah'ın kudret elleridir. Bir yerde savaş, sulh oluyorsa, bir yerde bir ilim çıkıyorsa fazladan, hep onların yüzü suyu hürmetine.

Âlemin rahmet kutuplarıdır onlar, eğer onlar yeryüzünde biterse yeryüzü nedenini yitirir. Çünkü onlar insandır. Diyor ki "mümin kulum kalmayıncaya kadar kıyamet kopmaz." O mümin kullardır ki onların bitişi âlemin nedenini yitirişidir. Ki bunlar dinin fantastik tarafı… Fantastik tarafı olduğu için biraz es geçelim diyeceğim ama fantastik tarafı dediğimiz kişinin kitabını konuşuyoruz. Abdulkadir Geylani'nin bir özelliği daha var, gavslık noktasında öyle sıradan bir gavs değil… Geçen sohbetlerin birinde yaptık ama yarım kalmıştı, hatırlıyorum. Bundan ya beş altı sohbet ya da 10 sohbet önce efendi gavs üzerine, hazreti Pir'im üzerine konuşuyorduk, o sırada yarım kalmıştı; Hazreti Ali'nin peygamberlerin koruyuculuğu noktasında bir hükmü var. Yani peygamberat silsilesi itibarıyla bir koruyucu silsilesinden geliyor ve mahlas deniyor kendisine. Yeryüzünde birçok ruhani yetişme, birçok ruhaniyete iş gösterme durumu var.

Hazreti Ali'den sonra bu görev Hazreti Abdulkadir Geylani'ye geçmiştir. Yani günümüz tabiriyle söylersek Hazreti Ali emekli olmuştur, Hazreti Abdulkadir Geylani vazifesini üstlenmiştir. 800 seneden beri de bu görevi kendisi yâd ediyordur. Yeryüzünde evliyullahlar üzerinde bir şey gerçekleşecekse, her ne kadar Kutb-ul Aktaplar veya Gavs-ül Âzamlar olsa bile mübareğin dokunma ruhsatı var. Farz edin dünyada bir olay olacak, evliyullahın biri bir tavır sergiledi… Gavs oraya müdahale edebiliyor. Bunu şöyle yaparsak daha iyi olur gibi, müdahale etme hakkına sahip. 800 seneden beri böyle bir görevi ruhaniyetiyle beraber yapması da hakikaten fantastik… Ne Harry Potter karşılayabiliyor bunu, ne Spider karşılayabiliyor ne de Matrix filan karşılayabiliyor böyle bir yaşam halini…

Var mıdır? Bunlar cennet insanları… Hani evliyullah dediğimiz cennet insanları… Ve cennette dediği nimetlerin haddi hesabı yoktur, yapmayacakları iş yoktur. Efendi hazretleri için söylerler mesela, takdir-i ilahi. Zaman içinde zaman halk etmeye kadar, mekân içinde mekân var etmeye kadar… Düşünülebilecek bir hassasiyet değil… Birçok insana aynı anda görünmeye kadar… Ki birçok kerametine kendim tanık olduğum için dilim lal o noktada, diyemiyorum bir şey. Kendisinin birçok kerametine bu zamanda dâhi vakıf olduğum için sadece konuşuyoruz üzerinde. Himmetleri üzerimizden eksik olmasın diyeyim. Himmet demek onlarla vücut bulmak demektir, kendi sıfatlarıyla vücut bulmak demek. Hani bir sıkıntımız oldu da orada bize himmet etsinler değil, zaten sıkıntının kendisi bize himmet… Kendi öz sıfatımız ortaya çıksın diye…

Onların sıfatında bir güzellik varsa o sıfatlarından bizim de nasiplenmemiz anlamı için kullanılır himmet, bizde de onların tavırları görünsün anlamında… Onların üzerindeki sıfatlar bizde de, yaşamımızda da görülsün manâsında himmet. Onun için derler himmetleri üzerimizden eksik olmasın, Allah'ın selamı üzerlerine olsun.

GAVSIYE RISALESI OKUMALARI

Gavs-ül Â'zam Hak Celle ve Âlâ hazretlerinin gayrından uzak olup, Cenabı vacib'ül vücut ile ünsiyet kurucudur.

Gavs-ül Â'zamın bir sıfatlarını konuşuyor burada… Cenab-ı Hakk'ın gayrından uzak olup diyor. Cenab-ı Hakk'ın gayrından olan bir şey yok. Yani bana bir şey gösterin ki Cenab-ı Hakk ondan ayrı olmuş olsun… O belki bir sıfatı itibarıyla Cenab-ı Hakk'tan gayrıdır ama Cenab-ı Hakk hiçbir varlıktan gayrı değildir. Burada kast edilen şey Gavs-ül Â'zam'ın hiçbir şekilde masiva dediğimiz, yani gayrı olan, örtünme dediğimiz her türlü halden beri olduğu… Yani hevâsıyla hareket etmeyen, nefsinin hevâsıyla da iş görmeyen ve Allah ile arasında dünyalık dediğimiz menfaat şeyleri o gönül şehri, beden şehrine koymayan kişi. Bu noktada Cenab-ı Hakk ile ünsiyet kurmuş. Allah ile arasına hiç kimseyi koymamış, sebepler dairesini koymamış. Hevâ ve heveslerinde Allah ile arasına koymamış kişidir. Yoksa Allah'tan gayrı kimse yok. Terbiyesi tam olan demektir bu noktada…

Yani üzerinde hangi sıfatın hakkıyla Cenab-ı Hakk tecelli ediyorsa o sıfatın hakkı üzeri Hakk'ı bulan kişidir. Ve bu noktada diyor ki: Yani bütün masivayı unutup… Zaten unutup diyor… Yani gayrı diye gördüğü, Cenab-ı Hakk'tan kendisini beri bırakacak her türlü şeyi unutup kendi öz varlığı üzerinden Cenab-ı Hakk ile ki öz varlığı Allah'tır… Öz varlığı olan Allah ile irtibat kurmuş… Az önce bacımın dediği gibi yani beden şehrinde, gönül şehrinde Hakk'ı bulan kişi.

Hani geçenlerde bir tabir yapmıştık: Gönül evi Allah'ın evidir, senin benim evim değil! Yavuz hırsız ev sahibine baskın gelirmiş. Ev sahibine baskın gelmeye çalışıyoruz. Sahiplendiğimiz ev Allah'ın evi ve onun için diyor evimi temiz tutun, beytullahı temiz tutun, yani sahiplenmeyin, kendinize arada varlık vermeyin. Arının, fakra taşının ki Hakk sizde görünsün. Bunu geçenlerde bir ayetle anlatmaya çalışmıştık; "Sizler fakirsiniz, gani olan Allah'tır. Sizler acizsiniz, Kadir olan Allah'tır" Hani yukarıda bir Allah var o kadir, biz aciz… O gani, biz fakir… Bu şekilde anlaşılmasın; diyor ki sizler fakirsiniz, varlık sahibi değilsiniz, üzerinizde

varlık sahibi olan Allah'tır, kendine vücut tavırları veren Allah'tır. Sizler acizsiniz, yani bir iş yapamazsınız; haydi, kalbini çalıştır, beyin ilişkilerini kendin sağlamaya çalış; sizler acizsiniz, üzerinizde kudretiyle size varlık veren Allah'tır. Bu şekilde okursanız daha anlamlı gelir.

Bu bağlamda devam edelim ki güzel de bir şey söyleniyor bu noktada. Cenabı vacib-ül vücut ile ünsiyet kurucudur. Yani biraz önceki ayetle anlatırsak: Hani vacib-ül vücut zorunlu olan varlık. Olması zorunlu, olmazsa olmaz… Bütün mümkünatı kendisinden varlık bulduğu varlık. Öz varlığınız itibarıyla biraz önce söylediğim zikri, yani ayetlerin zikrini de üzerinizde alınarak okursanız zaten vacib-ül vücudu kendi üzerinizde de bulursunuz. Yani olmazsa siz olmazsınız. O size kendiyle varlık vermiş, o var yani… Eskiler bunu güzel ifade ile "Sizi kendine yakıştırmış" derler. O yakıştırmanın kendisinde kendiyle size varlık veriyor ve hiçbir şekilde o varlık verişin içinde, o varlık bulmanın sürecinde sizin hiçbir rolünüz yok. Görmede, duymada, bilmede; "düşündüğünde manâsını veren benim" diyor çünkü.

Varlık vermenin kendisinde Hakk ile varlık buluyorsak ne mutlu bize… Eğer bunun idrakine taşınmışsak. Vacib-ül vücut, yani olması zorunlu olan varlık… Sizler fakirsiniz, yani varlık sahibi değilsiniz. Üzerinizde varlık sahibi benim. Sizler acizsiniz, Allah kalptedir diyor. Sizler hiçbir güç getiremezsiniz hiçbir şeye, üzerinizde güç getiren benim. Yani bazen olur ki tırnağınızı bile kıpırdatacak haliniz kalmaz; üzerinizde iş gören Allah'tır. Araya girmişiz, hani Yavuz hırsız ev sahibine baskın geliyor ya, araya girmişiz Allah ile araya kendimizi koyuyoruz bir de… Ondan sonra o yetmiyor gibi annemiz, babamız, meşgalemiz, çoluk çocuğumuz, önceliklerimiz, dünyalık, nefsimiz hevâlar, hepsini koyuyoruz. Ondan sonra ayıkla pirincin taşını! Başkasılaşma, başkasılaştırarak başkasılaşma! Allah sana öteki geliyor, öteki yukarıda kalıyor... Allah'tan yani öz varlığından gafil yaşayan bir kul ortaya çıkıyor. Tam baskın geldi yavuz hırsız. İşte o sırada geliyor.

Git, hani Firavun'a diyor ya "O şımaranlardan oldu, temizlenenlerden olmak ister mi?" Yani biz ona kendisine varlık verirken o fakirin tekidir, o

acizin tekidir, biz ona kudretimizle varlık verirken o kendi kendine varlık vermeye başladı. Git ona söyle, temizlenenlerden olmak ister mi? Öz varlığına varmak ister mi? İnsan üzerinden okuduğunuz zaman ayetleri, -yani ayetleri insanlaştırdığınız zaman- bambaşka anlamlarla karşı karşıya kalırsınız; ikilikte bir konuşma değil, öz varlığınızın size seslenişini duymaya başlarsınız. Mahşer için Cenab-ı Hakk'ın bir sözü var der ki kuluna; Kulum, ben seninleydim, sen kiminleydin? Bunun ayet karşılığını söyleyeyim: Biz insana şah damarından daha yakınız. Ben seninleydim, sen kiminleydin?

Yani yanınızda ben seninleydim değil, öz varlığınız itibarıyla ben seninleydim hep… Sana varlık veren iken, sana iş gösterirken, iş yaptırırken ve o iş yaptırmalarımla sana benlik verirken ben seninleydim, sen kiminleydin? Yani aramıza kimleri koydun? Seni, beni, onu, şunu, vesaire… Devam edelim, vacib-ül vücud ile ünsiyet kurucudur, ilişki kurucudur yani terbiyesini bulandır. Çünkü Allah ile kişi kendi üzerinde terbiye sıfatlarına geçmeden… Ki terbiye dediğimiz Rabbi sıfatını bulmaya doğru rücudur. Seyrü seferde bu riyazatlarla; duygulardan terbiye olmak kıskançlık, nefret, zanlardan terbiye olmak… Yani bidat dediğimiz şeylerin zan olarak üzerimizdeki hükümlerinden terbiye olmak. Hak için düşündüğümüz ne varsa.

Zanlardan terbiye olmayı şöyle anlatayım; Efendimin yanına gittiğim o aşk-ı muhabbet, mecnunluk zamanları; o sırada yanında oturuyorum, şöyle baktım, hüngür, hüngür ağlıyorum ama niye ağladığımı bilmiyorum. Şöyle bir baktı, dedi "yavrum sen bütün peygamberatı görürsün, sen bütün melekleri de görürsün, sen azimüşşanı dâhi görürsün. Lakin senin bildiğin gibi olmadığını da görürsün." Deyince ben şoklandım. Şimdi görüp görmeme, o tarafı beni ilgilendirmiyordu. Şimdi, efendi demiş, ben öyle bir sürece girmişim, görecekmişim… O taraf beni ilgilendirmedi. Beni ilgilendiren şey şuydu: Senin düşündüğün gibi, bildiğin gibi olmadığını da görürsün. Çünkü ben yukarıda Allah'ı biliyordum, aşağı indirdiler… Ben melekleri hep kanatlı biliyordum şurada burada… Bir baktım ki kuvvetler, şunlar bunlar, türlü melekler,

asıllar âlemi. Bu âlemin hep karşılıkları olanlar. Ben peygamberleri hep gayrı da biliyordum, ölmüş gitmiş… Hepsi yaşamsal olarak tavırlarıyla, ahlâkıyla, fikriyle, nuruyla üzerinizde yaşama taşınabilecek kişiler. Meleke yetilerinizle… Bambaşka bir Allah ile karşılaştım. Ben Rabbimi yukarıda bilirdim. Bir baktım o kadar yakın ki… Bir şuurlanma yolu ya… O'nunla nefes aldıkça, O'nunla nefes alma ve O'nunla bilinçlenme yönünden, daha fazla değil.

Bu noktada kişi zanlarından ayıklanıyor, âleme bağlı olan duygularının Hakk'ı örten taraflarından ayıklanıyor. İçgüdülerinden ayıklanıyor, onları bastırmıyor, helallerine taşıyor ve Rabbi olan sıfatı hangisiyse, yani üzerinde hâkim olan sıfat neyse… Allah hangi sıfat üzerinde tecelli ediyorsa evvela onu ilhamatlar düzeyindeki vergileri, sonra onun melekeler düzeyindeki vergileri, en sonunda üzerinde de bi-zatihi eylemlerinde buluşuyla Hakk'a kendini taşıyor ki terbiyenin en son safhalarındandır o…

Rabbi olan sıfatınızı bulduğunuzda terbiyeniz tam demektir. Hakk'ı kemalâtıyla kendinizde buldunuz demektir. Ki o zaman zaten insanı kâmilsiniz. Buradaki insanı kâmil dediğim gibi; Rabbinin sıfatını bulduğunuz zaman zaten olgunlaştınız, insanlık meyvenizi verdiniz. Nedeninizi yaşıyorsunuz çünkü sizden murat neyse o muradınızı yaşıyorsunuz. Bu bağlamda düşünürseniz çok enteresan bir şey… Her insanın kendisi zaten nedeni doğrultusunda yaşıyorsa onlar da insanı kâmil değil midir? Beşeri sıfatları gereği onlara insan derler ama nedenimiz Hakk olduğundan sebep, insanın bu ilke gereği nefsaniyetlerinde yaşamadıkları için onlara insanı kâmil denmez. İnsanı kâmil bütün varlığını Hakk'a adamış ve Hakk'a adanmışlığıyla beraber üzerinde Rabbi sıfatı gereği Hakk'ı bulup ve o sıfatın tavrı itibarıyla yaşayan kişidir.

Ne zaman ki kendi öz sıfatınız üzerine yaşadığınızın bilincinde Allah için olursunuz ve Allah için oluşlarınızda, ibadetlerinizde Hakk'ı bulursunuz, işte o zaman insanı kâmilsiniz… İnsanlığın meyvesi olarak tecelli buyurmuştur sizde… Nasibiniz insanlıktan ne kadarsa… Hepimizin

inşallah tam kâmil olur.

Allah'ı Teâlâ bana ey Gavs-ül Â'zam diye nida buyurdu. Ben de lebbeyk, buyur ey gavsın Rabbi dedim.

Bakın, Rabbi deyince zaten ikilikte olan konuşmanın kendi varlığı üzerinden gerçekleştiğini zaten beyan ediyor. Karşısında biri değil, kendi üzerinde gerçekleştiğini beyan ediyor zaten. Hak Teâlâ buyurdu nasut. Nasut insan demek, insanlık âlemi… Âlemi nasut derler. Hani bunu sanki bir uzaylı gibi düşünün, uzaydan geldiniz insanoğluna bakıyorsunuz gökdelenler yapmış, yollar yapmış diye âlem-i nasut var. Hani nasıl ki balıklar âleminin, bitkiler âleminin olduğu gibi âlem-i nasut… İnsanlık âlemi. Nasut ile melekût arasında olan her tavır şeriat tavrıdır. Arada kendi aklınca çeviri yapanın bir parantez açışı var… Orayı okumuyorum çünkü istediğimiz manâyı vermiyor. Onun için okumuyorum, sadece kendisinin dile getirdiğini okuyorum.

Nasut ile melekût arasında olan her tavır şeriat tavrıdır.

Burası önemli bir şey… Şimdi, nasut ile melekût arasında dediği her şey, bir cümle sonra da diyor ki, mesela melekût ile ceberut arası diyor, âlemlerden bahsediyor… Bu âlemleri bilmezsek bu söylevleri anlamamıza imkân yok. Lakin burada önemli olan şey şu: Nasut ile melekût dediği hep nasuta aittir. Melekût ile ceberut dediği melekûta aittir, ceberut ile lâhut dediği her şey ceberut tarafına aittir. Yani noktalandığı nokta lâhutsa o âlemin tamamı yani ceberutun başladığı âlem lâhuta kadardır… Ve bu noktadan düşünmek gerekir. Yani ceberut ile lâhut dediği anda ceberutun kendisi zaten katılıyor… Yani o âlemde dönen her şeyi kast ediyordur. Ve bu bağlamda diyor ki, nasut ile melekût… Yani insanlık âlemi ve insanlık âlemlerinin melekeleri üzerine…

Çünkü insan melekeleriyle kendisinde meleke olan şeyler asıllar âleminde melektir. Bunu daha önce konuşmuştuk… Yani kâinatta melek,

insanda meleke… Meleke arasındaki âlemdeki ne iş görülüyorsa şeriat tavrıdır diyor… Tavır demek zaten ahlâk üzeri olunduğu demektir. Yani bir şeyi Ahlâk üzeri vaat ediyor demektir. Burada şeriatın temeliyse birincisi kısastır, ikincisi adalettir. Hazreti Resulullah "yer gök adalet üzeri durur" diyor. Ki Kur'an 'da da karşılıkları vardır. İkinci bir şey daha: Şeriat tavrının tamamı insanın kendisinde de meleke olarak nerede karşılık bulur adalet tavrı itibarıyla; vicdanda… Vicdanı varsa kişide adalet tavrı vardır, vicdanı yoksa yoktur. Ama külli daireye girdiğinizde adalet tavrı; her kim ne yapıyorsa onun karşılığını bulur.

Cenab-ı Hakk'ta adalet iki türlü tezahür eder;

Kişi, Cenab-ı Hakk'tan varlık bulmuştur, varlık bulduğu hak neyse Cenab-ı Hakk onu ikame, idare, idame haklarıyla beraber var eder. Yani hangi şartlarda var olacaksa o şartlarda var oluşu zaten adaletin gereğidir. Hani bazıları der doğada adalet yoktur… Değil, doğada adalet vardır; bir varlığın kendisi var oluyorsa onu var olacağı her şeyle beraber Cenab-ı Hakk var eder.

Kişi yaşamsal olarak ne yaparsa veya kim ne yaparsa karşılığını elbet Cenab-ı Hakk'tan bulur. Cenabı resul buyuruyor, boynuzsuz bir koça boynuzlu bir koç haksız yere vursa, azimüşşan onun hesabını sorar, alır diyor hakkını… Hayvanların sorgu suali olup olmadığı tartışılır bir konu da belki adaleti misal olarak vermek için bize söylemiştir, yani ne yaparsanız onu bulursunuz. Hani diyor ya Lokman Hekim… Lokman Hekim'in dilinden Cenab-ı Hakk bizlere buyuruyor: Yavrucuğum, eğer hardal tanesi kadar iyilik yapsan o gelir seni bulur, zerre kadar kötülük yapsan o da gelir seni bulur. Bunları daha önce konuştuğumuzdan üzerinde durmuyorum.

Yani ne yaşanırsa yaşansın bir, azimüşşan sizi var etmiştir, adalet sıfatı gereği ikame, idare, idamenizi verir, sizin varlığınıza kefil olan O'dur… Zaten rızkınızı bitirdiği anda canınızı alır… Nedeniniz bu âlemde bitti mi canınızı alır. Yani işiniz, vazifeniz bittiyse, hangi neden üzeri varsanız, nedeniniz bittiyse ölüm hak olur. Zaten ölüm demek nedeninizin bittiği

an demektir. Bu âlemden terfi edersiniz. İkincisi nedir demiştik: Ne yaparsanız yapın karşılığı en sonunda gelir. Aldığınızı vermek zorundasınız, yaptığınızın karşılığını görmek zorundasınız. Onun için tabiatta vefat demek, ölüm demek aynı zamanda adaletin yerini hak olarak bulması demektir. Şeriatın kanunu bu çünkü… Aldığını vereceksin, kısas. Bir şey sana verilmiş, topraktan, sudan, havadan almışsın… Geri vereceksin. Bütün âleme bakın, değişim, dönüşüm hep bunun üzerinedir. Her şey aslına rücu eder. Bu da şeriatın temelidir. Bakın, kâinattaki şeriatın temeli her şey aslına rücu eder ayetinde saklıdır. Her şey aslına rücu eder, Allah'ın şeriatı…

Dikkatli bakarsanız neden varlık buluyorsa o varlık bulduğunu geri iade etmek zorunda değil mi bütün âlem? Bu noktadan baktığınızda buradaki şeriat iki türlüdür: Geçenlerde emri konuşuyorduk. Emri konuştuğumuzda iki türlü emir var demiştik. Birinci emir ne? Bu böyle olacağın emridir ki takdir-i ilahi Cenab-ı Hakk bir şeye emir vermesi onun ol deyişidir. Yani ağaca ağaç olmasının emrini veriyor, o şekilde iş görüyor artık. Yani donanımına göre iş görüyor. İnsana insan olma emrini veriyor. Aslında sizin kendi varlığınız, Allah'ın emri, böyle olacaksın. Aynı zamanda ikinci bir ev ki bu da bizim varlık şeriatımızdır… Aslında burada konuştuğumuz ahlâktır aynı zamanda… Burada konuştuğumuz tavırlar diyor çünkü bakın… Her tavır şeriat diyor… Ondan sonraki hemen diğer paragrafta ceberut arasında olan her tavır tarikat diyor, yine bir tavır konuşuyor.

> Çünkü ahlâk tavırlarda görünür ve ahlâk iki türlüdür,
>
> Emir makamında ahlâk… Birincisi, her varlık hangi form üzeri varsa o onun emridir. Öyle olmasının emridir ve öyle olunmasının ahlâkını üzerinde barındırır… Ağaç, ağaç olma ahlâkındadır, insan, insan olma ahlâkındadır. Göz, burun, neredeyse artık… Melek, melek olma ahlâkındadır, kuş, kuş olma ahlâkındadır. Ve diyor ki: Bu âlemlerde ne varsa diyor, şeriat tavrındadır. Hakikaten de biraz önce anlattıklarımızı örtüştürürseniz bi-zatihi, keza aynı… Her şey aslında rücu eder,

her şey aslında rücu ederken şeriat tavrı üzeri yaşar. Bu hep böyledir. Bu bağlamda baktığınızda âlemin kendisine, nasutu tutun… Nasutun kendisinde de, yani insanlık âlemine bakın… Burada insanı konuşuyorum özellikle, âlemin kendisinden ayrı olarak… Ki ayrı olarak da konuşmamıza gerek yok çünkü zaten ne söylersek karşılığı âlemde de var. İnsanın kendisinin tabiatına bakıldığında bir, insan olma tabiatıyla şeriat üzeridir.

Azimüşşanın buyrukları üzeri, istese de istemese de yasa üzeri, aciz yaratıldığı için toplumsal bir varlıktır… Toplumsal bir varlık olduğu için de yasa üzeri yaşamak zorundadır. Çünkü insan istese de istemese de toplum içinde hukukla yaşar. Yani şeriat. Çünkü haklar ve hakkaniyet söz konusuysa istese de istemese de şeriat üzeri yaşayacak. Meleklerin de kendine ait şeriatı vardır, biz saf, saf dizilenleriz diyorlar. Hani Kur'an ı Azimüşşan'da biziz biz, elbet saf, saf dizilenler… Demek ki onlarında kendine ait şeriatı var.

Bu noktadan baktığınızda, melekûttan tutun bu âlemde ne iş dönüyorsa Cenab-ı Hakk'ın hukuku üzerine dönüyor. Ne murat ediyorsa onun hukuku üzeri. Biraz sonra ceberut âlemine girdiğimizde bu biraz daha farklı bir noktada aydınlanmaya başlar. Ve insan hukuk varlığı olarak yaşamak zorundadır, eğer hukuk olmazsa toplumsal yaşantısı olmaz. Toplumsal yaşantısı olmazsa nedeni Hakk olarak ilahi sıfatları âlemde gösteremez. Çünkü insan bireysellikte insan olamaz. Toplumsal insan, insan olur. Bu zorunlu. İnsanlık sıfatlarınızı ancak toplumsal ilişkide ortaya çıkarırsınız. Cömertlik, merhamet, adalet, Allah'tan yana ne esma biliyorsanız bilin ki o toplum üzerinde tecelli edecektir. Onun için tek başına bir yaşam olmaz. Hiçbir zaman… Ve zorunlu olarak hukuk olacak; şeriat, bağımlıyız yani. Hem fıtratımız gereği şeriat, hem toplumsal yaşantı gereği şeriat.

Çok enteresan bir ayet var, bunu farklı noktaya da taşıyayım: İkincisi kısastır demiştim, karşılığını geri verme noktasında geri alırsak. Kısasta sizin için hayat vardır. Bir, toplumsal yaşantı için, iki, sizin vicdanınızı

rahatlatması noktasında hayat vardır. Üç, Cenab-ı Hakk'ın sizi affedip de üzerinizde dirimselliğiyle size varlık vermesi için hayat vardır. Dört, ahir hayatınızda karşılaşacağınız ceza neyse onun kaldırılması için sizin için hayat vardır. Farz edin günah işlediniz, günahın karşılığını burada verirseniz demek ahrette vermeyeceğiniz anlamına gelir. Yani sorgu, sual biter. Çünkü kısas, yaptığınız şeyin cezasını vermek, ahirette karşılığını görmemek anlamına gelir. Çünkü cezasını burada çekiyorsunuz, ahirete gerek yok. Yani ceza hükmünü kaldırıyor, affediliyorsunuz demektir. Onun için müminin başı ağrısa kefaretidir. Bazen sıkıntılar geldi mi elhamdülillah deyin, fazlasının gelmesini istemiyorsanız. Çok istiyorsanız şükredin. Yani şükredenlere daha çok veririz hesabı, şükredin, o verir. Fazla da zahmete talip olmayın çünkü altında ezilip kalırsak o zaman fena oluyor. Küfrümüze sebebiyet vermesin, Allah esirgesin.

Evliyullah lisanında sıfatı baliğden ibaret bulunan âlem-ül melekût…

Şimdi sıfatı baliğ dediğin zaman tertipli, düzgün, tam olan manâsına gelir ve Cenab-ı Hakk'ın tertipli, düzenli ve tam bir şekilde, mükemmel bir şekilde yarattığı sıfatına denk gelir, yani kusursuz yaratan; Bari, Beri. Bir şeyi yaratacaksa onun formu üzeri, o formu üzeri kusursuz yaratır. Yani halıklığında süphandır. Bir önceki paragrafa gidersem şeriat tavrı üzeri bulunan nasut âleminde ve bu âlemdeki… Yani nasut âleminin karşılığı bu âlemdir aynı zamanda, dünya âlemidir… Melekût arasındaki olan hepsi de aynı zamanda kusurludur anlamına geliyor. Burada kusur demeyeyim de acziyet mertebesinde eksiklik taşır anlamına gelir. Çünkü melekût Hakk'tan direkt beslendiği için sıfatının gereğini yaparken kusursuz iş görür ve iradesinde masumdur. Çünkü irade kendi iradesi değil. Bizde üst bellek itibarıyla irade sergiliyoruz ve Cenab-ı Hakk'a örtünüyoruz. Onun için sorumluluğumuz var bu noktada… Yani yapan, çatan yine Hakk'tır ama bir taraftan da O'na örtündüğümüz için bize sorumluluk atfediliyor.

Bu noktadan baktığımızda bu âlemde olan her şey aslında acziyet içeriyor. Yani bir eksiklik içeriyor. Eksiklik de zaten süreç içinde amelde bulunmanın gerekliliğidir. Eğer insan aciz olmasaydı amel işlemezdi… Farz edin rızkınız geliyor, niye çalışasınız ki? Çalışmasanız nasıl ilahi sıfatları göstereceksiniz ki? İmkân yok… Birisi adalet hükmünü yerine getirmek için, biri insanları giydirmek için çalışacak, değil mi? Birisi ne yapacak? Haber? Habir, haber veren, haberi olan… Sizi haberdar edecek, değil mi? Daha nicesi… Yani Allah'ın sıfatlarının tecelli etmesi için acziyet şarttır. Çünkü zorunlu olarak bizi çalışmaya götürür. Eğer meleklerden bahsediyorsak, direkt azimüşşanın kendisinden beslendikleri için zaten yaptıkları sıfatla direkt Cenab-ı Hakk'ın üzerinde velayeti-kübra düzeyinde Cenab-ı Hakk'ın yaptığı olduğu için, bu âlemin rahmeti olarak da iş gördükleri için kusursuz iş görücülerdirler. Bu bağlamda o âleme diyor ki evliyullah lisanı sıfatı baliğden ibaret olan yani mükemmel yaratılış sahipleri olan… Ama işin enteresan tarafı, kendi sıfatları üzeri iş gördükleri için kendi sıfatları üzeri Hakk'ı bilen ve yaşayandırlar, daha fazla değil.

Onun için insan istiyor Allah. Her bir melek kendi sıfatı üzerindeyken külliyatı itibarıyla Hakk'a vakıf değil. Kendi sıfatı gereği vakıf… Ve bu sebepten dolayı diyor ki, "ben gizli bir hazineydim, bilinmeyi istedim." Bu hadisi kutsinin devamı vardır, devamı şudur: "Ve Âdem'i yarattım." Bütün asıllar âlemi ve bütün gölgeler vadisinin hakikati üzeri yaratmıştır azimüşşan. Zaten biraz sonraki bir paragrafta da oraya değiniriz inşallah. Daha önceki konuşmalarımızda da değinmiştik.

Evliyullah lisanına sıfatı baliğden ibaret olan âlemi melekût ile âlemi cebir arasında her tavır tarikat tavrıdır.

Aslında bu şu demektir: Âlemde melek, üzerinizde meleke… Tarikat tavrıdır demek de şu demektir. Kendi varlık sıfatınızda Hakk'a yol tutuyorsunuz demektir. Bu zorunludur. Bir melek bir iş yapıyorsa bu âlemde rahmet, yani iç âlemde, asıllar âleminde bir şey yaşanıyorsa sonucu itibarıyla bu âlemde onu bulursunuz. Ve sonucu itibarıyla

yaşarken o sizin yolunuz olur, zorunlu bir yol… Buradaki tavır tarikat tavrı, iradenize bağlı olarak seçimde bulunduğunuz tarikat, yol değil.

Hani Allah katında din İslâm'dır noktasında niyetinize bağlı olarak İslâm oluşunuzun dini noktasında yol değil. Fıtrat yolunuzdur. Hani, Rum Suresi, 30. ayet. "Bu din fıtrat dinidir" "atan İbrahim gibi fıtrat dini, hanif din üzeri ol" diyor. Ama hanif din üzeri ol derken de fıtratın gereği hanif din üzeri ol. Bunu da bir ayetle biraz daha açayım. Diyor ki "Oku! Yaradan Rabbinin adıyla oku." Kendi üzerinde hangi baskın sıfatı varsa o sıfat üzeri okuyor insan… Celali celal, Cemali cemal… Bir bakıyorsun haberdar olan bir insan, habir esması ile bakan insan illa herkese kulak misafiri olur. Habir esması üzerine galip ya, illa kulak misafiri olur, illa dedikodulara, illa haberlere şöyle böyle göz tarar. Habir esması galip oldu mu böyle.

Musavvir esması galip oldu mu illa biçim verir. Ya hayalinde, ya sanatında, neyse biçim verir. O onun yaşam yoludur, zorunlu tarikidir yani. Maliki yevmiddin der, yani işte o maliki yevmiddin, yaşam yolu… Üzerinizde hangi sıfatlar galipse o sıfat üzeri rabbinizdir Allah ve sizin yaşamınızın sahibidir. Çünkü insan bu âlemin günüdür. Sizin varlık gününüzdür. Her var olduğunuz gün üzerinizde malik olandır. Bilmem anlatabiliyor muyum bu noktada. Allah'ın lütfu ihsanıyladır ki üzerinizde malikiyetiyle, Cenab-ı Hakk maliki yevmiddin, yaşam yolunun sahibidir. Cenab-ı Hakk'ın lütfu ihsanıyla diyor ki: Melekût âlemi ki zorunluluklar âlemidir. İstesek de istemesek de melekelerimiz üzeri yaşarız ve baskın sıfatı neyse yolumuzdur artık. Ki buna erenler esma-i has demişler. Âlemde melek, yani bir sıfat üzeri iş gören… Sizde esma-i has üzeri canlanıverir. Siz onunla yaşam yolunda iş görürsünüz. İsteseniz de istemeseniz de bütün geliş sıfatlarının hepsi ona hizmettedirler. Ve bu sizin ismi âzamınızdır da demiştik. Bakın, Allah'ın ismi âzamıdır değil, Allah sizde o sıfat üzeri bulunduğunuz için sizin ismi âzamınızdır. Bu sizin tarikinizdir.

Diyor ki: Melekût ile âlemi ceberut arasında her tavır tarikattır, yani zorunlu Hakk'a yoldur. Ve her meleğin zaten kendi yaşamsal fiili ve

Cenab-ı Hakk'la dirilik buluşu kendi yoludur, tarikidir. Sizden ricam bir melekeniz önde diye sakın diğer melekelerinizi geriye atmayın. Elinizden geldiğince birçok noktada hareket edin; illa âlim sıfatı size galip diye âlimde kalmayın. Musavvir olmaya çalışın yani sanatla da ilgilenin mesela. Veya adalet, adalet sıfatını da yoklayın. Yani hukuktu, insanların zalimiydi, insanlara yardım etmeye çalışarak ya da vicdanınızı rahatlatmaya çalışarak. İnsanlara yardım ederek, nasir esmasını öne çıkararak, kerim esmasını öne çıkararak… O zaman bütün sıfatlarla üzerinizde galip olmaya başlar. Sadece bir esmaya bağlı değil, diğer sıfatlara da bağlı olarak iş görmeye başlar. Yolunuz bütün sıfatların yolu olsun. Allah ile bütün tavırlarıyla vücut bulmaya çalışın. Cenab-ı Hakk ile tavırlarında renklilik bularak.

Sıbkatullah diyor, Allah'ın boyasıyla boyanın… Bu ayeti iki noktada yorumluyorlar. Bir, Allah'ın nuruyla nurlanın çünkü Allah nurunun tecellisinde… Bunu daha önce konuşmuştuk: Nur deryasında nurun kendisi her zaman hareketlidir. Günümüzde frekans deniyor. Sarmal zikzak dediğimiz bir harekettir ki manâ dilinde böyle, günümüzde spin dedikleri bir şeydir. Nurun kendisi renklilik arz eder, bu nurun niceliksel halidir. Öz varlığı itibarıyla nitelikseldir, şuurdur, diriliktir ve Allah'ın lütfu ihsanıyla bakış sahibidir demiştik. Ve nurun kendisiyle nurlanın anlamına geldiği gibi… Nurumu elbet tamamlayacağım, nur kapıları açıldığı zaman O'nun selamıyla, O'ndan nurlanarak feraset kazanmanız… Üzerinizdeki tavırlarıyla beraber keşif kazanmanız…

İki, Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanın anlamı da taşır. Yani Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanın, sıfatlarıyla sıfatlanın… Hemen arkasından takdir ki bu ikisinin arasında konuşulması gereken tek şey ahlâktır aslında…

Ahlâk üç noktada gerçeklik kazanır: Bir, fıtridir. İsteseniz de istemeseniz de hangi sıfat üzeri yaratıldıysanız o sıfatın ahlâkı üzerisiniz. İki, yaşamsal olarak amelleriniz üzeri edindiğiniz sıfatınız üzeri yaşarken hangi sıfatları donanım üzeri yaşıyorsanız yaşadığınız o donanım üzerinden gerçekleşen eylemlerin sonucu edindiğiniz ahlâk; buna huy diyorlar. Üç, yaşarken, toplumsal yaşadığınız için, o toplumsal yaşadığınız ve herkesin

hak ve hakkaniyetleri üzeri bulduğunuz ahlâk… Ki üstyapı kurumu olarak önünüze çıkar ve sizi yapılandırır o. Ki buna günümüzde şeriat veya hukuk da diyebilirsiniz. Ki Allah'ın şeriatı ikinci emir, yalan söylemeyeceksin, zina etmeyeceksin… Allah size öğüt veriyor, ola ki tutasınız ayetlerinden kinaye öğrenin. Ki sizi biçimlendiren, ahlâkta biçimlendiren… Sizin fıtratınızda bir ahlâk, bir donanımınız var, ilahi sıfatlar üzeri gelmişsiniz, amenna. İki, yaşarken, tabiatınızın gereği itibarıyla âlemde yaşarken huylar ediniyorsunuz. Lakin huylarınızın kendisinin asli tecellisi üzeri misiniz yoksa zılli tecelli üzeri misiniz? Yani nedeninizi âlem üzerinde mi buluyorsunuz yoksa nedeniniz öz varlığınız üzerinde bularak mı iş görüyorsunuz?

Asli tecelli kendi varlığınız üzeri bulduğunuz eylemlerdir. Bi-zatihi Allah'ı tavırlarınızda bulmanızdır. Zılli tecelli ise demiştik nefsiniz üzerinden her ne yapıyorsanız, her ne yaşıyorsanız yaşadıklarınızla kendinize varlık vermeniz. Hani şımaranlardan oldu diyor ya, o noktada… Hani kariyeriyle, parasıyla, puluyla, şusu busuyla kendine varlık veren. Evet, orada da kahhariyet tecelli eder, orada da basiret belki tecelli eder. Orada da idrak noktasında basiret ama keşfi noktada belki tecelli etmeyebilir. Ama kişi kendi içinse o kendi içinliğin de musavirliği; ben yaptım, sen benim kim olduğumu biliyor musun gibilere kadar taşınırsa; bu zılli tecelli.

Yani George Bush, bir güzel oturuyordu… Irak'a özgürlük götüreceğiz diye sözü vardı, en sonunda Coca Cola şişesini dikmişlerdi, hani karikatürlere bile çıkmıştı bu… Ama orada da bir kahhariyet yok mu? Orada da bir ben deyiş yok mu? Orada da ilkesel bir tavır yok mu? Ama sonuçta kendi nefsaniyetinin ilkesi… Ama öz varlığı itibarıyla Hakk'tan tecelli alanlar için de şöyle bir ayet geçer: "Sen atarken sen atmadın, Allah attı", "siz öldürürken siz öldürmediniz, Allah öldürdü." Birisi birini öldürüyor, nefsi için öldürdüyse ona katil derler. Ama savaşta öldürmüş, kendi nefsi için de değil, Allah için, zorunluluk… Yaşamsal bir durum söz konusu… Ona ya gazi diyorlar ya sonunda ölürse de şehit diyorlar. İnsan öldürmüşse dâhi katil demiyorlar. Kendi nefsi için öldürmemiş ki, kendi

nefsi için öldürene katil derler.

Hazreti Ali'nin güzel bir hikâyesi vardır. Şecaat için anlatırlar, bu konuyu da güzel anlatır. Hayber Kalesi ya da Uhud Savaşı 'nda bir kişiyle cenkleşiyor, kılıç oyununda tam öldüreceği sırada adam yüzüne tükürüyor. Yüzüne tükürünce kılıcı geri çekiyor. Sonra soruyorlar kendisine, ne diye öldürmedin? Bir de Resulullah'a şikâyet ediyorlar, Ali öldürmedi. Kendisine soruyorlar, neden öldürmedin? Vallahi adam yüzüme tükürdü. Eğer ben öldürmüş olsaydım kendi nefsim için öldürecektim. Ama ben onu Allah için öldürecektim o sırada. Yani niyeti oymuş. Aslında ben onu o sırada öldürürsem katil olurum demektir o… O sırada nefsi için öldürmüş olsaydı, hani öfkelendi diye, o zaman katil olmuş olacaktı. Eğer Hakk için oraya cenge çıkmış ve öldürmüş olsaydı zaten gazi olarak geri çekilmiş olacaktı; bunun gibi.

Hakk için yaptığımız şeyde Hakk tecelli eder. Bunu iyiliklerinizde de görebilirsiniz. Birine bir şey yaparsınız, filancalar görsün, filancalar bilsin, duysun… Değil, hiç kimse görmedi, duymadı, Allah için yaptınız, unuttunuz gitti. Allah için yaptınız onu, orada ona yetişen Allah'tır. Lütfu Filiz'in bir hikâyesiyle anlatayım bunu. O aşk ve meczupluk zamanları, diyor ki gecenin bir yarısı beni kaldırdılar, ezana yakın. Allah'ın lütfu ihsanıyla hiç adedim olmadan dışarı çıktım, neden çıktım bilmiyorum. Ve yürüyorum. Mezarlıktan korkarım, beni mezarlıktan yürüttüler. Önüme köpekler çıktı, köpeklerden korkarım, şöyle bir baktım, siz beni tanımadınız mı dedim, köpekler sustu, geriye çekildi ben yoluma devam ettim. Bir baktım Bektaşi ocağının erenlerinden baba eren dedikleri bir kişinin evi. Yaşlı bir teyzeyle yaşlı bir amca… Kapılarını tıklattım, içeri girdim. Meğer amca hastaymış. Kadıncağızda ilaç parası bile yokmuş. Derdini söylemiş. Cebinde ne kadar para varsa tutmuş yastığın altına koymuş, emanet bıraktım demiş, çıkmış gitmiş.

Ertesi gün hanımefendi tutuyor, ilaçlarını alıyor, bakımını yapacak malzemeyi alıyor, geri kalan parayı geri kendisine iade ediyor. Benim haberim yoktu ki gidip ona yardım edeyim. Ve aklına bile gelmiyor… Diğer bayanın yaptığı? Ne vicdan, ne adalet değil mi?

Şimdi insan üzerinden okursanız, kendi nasutiyetiniz üzeri okursanız, insanlık âlemi üzerinden okursanız, melekeleriniz üzeri ve melekelerinizde bulduğunuz bütün noktadaki ilişkilerinizde adalet sıfatıyla iş görülür. İlişkide organize olma haliyle her şey hakkıyla iş görür. Hakkıyla iş görmesi zaten adalet sıfatının hakkıdır. Onun için diyor şeriat düzeninde yer gök adalet üzeridir. Yer gök yasalar üzeridir, şeriat üzeridir. Her şey aslına rücu eder ve bütün üzerinizdeki melekeler sizi aslınıza, Allah'a rücu ettirir. Siz üst belleğinizde ben derken araya kendinizi koymuş olarak Allah'a gafil olursunuz. Aradaki tek varlık, tek şey bu… Yani hani demişler ya senliğindir gayrı olan, kendini bil… Kendimizi Allah ile aramıza koyarız, o kendimize verdiğimiz varlık halleri de neyse onlarla beraber arayı açarız da açarız, açarız da açarız. Allah esirgesin.

Bu noktada ahlâk demiştik, bir, fıtridir; iki, ameli olarak huylar edinişimizdir; üç, o huyların toplumsal ilişkilerde üst bir yapı kurumu olarak ahlâka taşınışıdır. Güzel ahlâk dediğimiz veya toplumsal ilişkilerde sizi tabiatınıza taşıyacak bir ahlâk. Öz, fıtri olan, esma-i hassınız olan ahlâka taşıyıcıdır. Hak ve hakkaniyetler üzeri yaşama götüren bir ahlâk edinişinizi sağlar. Toplum içerisinde edinilir. Hukuk veya şeriatla ahlâk edinişinizdir ki hakkı da budur zaten çünkü ya hukukla ediniliyor ya da şeriatla ediniyoruz. Allah'ın yap dediğini yap, yapma dediğini yapma. Bu şu demek aslında: Öz sıfatınıza ait ne varsa onları bu şekilde açığa çıkarın demek. Çünkü Allah'ın helalleri, haramları sizin Rabbiniz sıfatıyla üzerinizde nasıl tecelli edecekse onların açığa çıkması içindir. Yani sizin terbiyenizi sağlar.

Çünkü huylar ediniriz, âlemle olan ilişkilerimizle huylarımız artar, onların tamamının terbiye olması gerekir. Ve hak ve hakkaniyet üzeri yaşama davet, helaller üzeri yaşama davet sizi Cenab-ı Hakk'ın ilahi sıfatlarıyla yaşama götürür. Ve fıtratınız üzerinde olanı eylemlerinizde göstermeye götürür. Onun için diyor ki hazreti Resulullah, ben güzel ahlâkı tamamlamaya gönderildim. Bu noktadan bakarsanız nasuh, melekût ve âlemi ceberuta kadar ne dönüyorsa Cenab-ı Hakk'ın ahlâkı üzerine

dönüyor… Bu noktada şeriat ile tarikat tavrını güdüyor ve insanlar istese de istemese de, üzerinde hangi meleke daha galipse yolu o oluyor. Ya celal sıfatı üzeri ya da cemal sıfatı üzeri, ya Rahmaniyet ya Rahimiyet… Ya Hüve esması gereği, ya Hayy esması gereği, ya Kahhar ya Müsavvir esması gereği… Bir şekilde bu noktada Cenab-ı Hakk'ın yolunu o şekilde buluyor. Onun için derler ki her insanın adedince Allah'a giden yol vardır. Belki bu sözü anlamlı kılan da budur.

Âlemi ceberut ile âlemi lâhut arasından her tavır hakikat tavrıdır.

Çok enteresan bir şeydir. Şimdi âlemi ceberut ne? Cebrenden geliyor deyip de yorumlayanlar bunu şöyle de yorumluyorlar. Diyorlar ki Cebrail Aleyhisselam'ın yönettiği âlem. Hani Cebrail, cebbar… Veya Allah-ı Azimüşşan'ın cebren her şeye hükmettiği âlem gibi yorumlayanlar var. Âlem-i ceberut demek şu demek: Cebren yapmak demek yasalarla yapmak demektir. Allah-ı azimüşşanın varlığında iki türlü durum vardır: Birincisi sünnetullah, ikincisi ahlâkullah tavrı. Sünnetullah tavrına fizik yasaları diyorlar, hani yasalar… Ahlâkullah tavrına da esmalar vesaire, ayet tavırları diyoruz biz. Rahmaniyet, Rahimiyet vesaire tavırlarında bulunmak. Bu Cenab-ı Hakk'ın varlığında zorunludur.

Bunu biraz daha anlamlı kılarsak: Kendi vücudunuza bakın, kendi vücudunuzun yasaları var, çalışma yasaları, değil mi? Midenin, kalbin çalışma yasası var. Ama onun üzerinde sizin karakterinizin de oluşması var. Yani kâh bir bakarsınız cemal sıfatın gereği merhametlisiniz, kâh bir bakarsınız rububiyet sıfatları üzeri Rablık veya mürebbi tavırlarındasınız… Kâh bir bakmışsınız, âzamet tavırlarında kibriya tecelli ediyor. Yani sizin o sünnetullahınız üzerinden üzerinize sinen Cenab-ı Hakk'ın tavırları üzerinden sizin bir karakter, hüviyet buluşunuz da var.

Âlemi ceberutun iki tarafı vardır, iki veçheye bakar. Bir, sünnetullah veçhesi; Fizik yasalarının veçhesi… İki, Cenab-ı Hakk'ın esmalar tavırlarının veçhesi. Ve bu zorunludur… Ve hakikattir diyor bu, bakın…

Bilim ne bulursa o gerçektir. Öyle değil mi? Bilim bizim için ispat değil midir? Yani bir şeyin öyle olduğunun ispatıdır. Bilimin ne bulduğu bizim için ispatıdır dediğimiz şey gerçektir. Onun için diyor ki ceberut âleminde ne gerçekleşiyorsa o her şeye hakikattir, yani gerçektir. Mutlaka o öyledir. Yani gravitasyondan tutun kütle çekim olayı, elektro manyetikten tutun küçük çekirdek parçacığı kuvvetinden tutun büyük çekirdek kuvveti parçacığına kadar ceberut âleminin hakikatidir. Ve bu noktada suyun kaldırma kuvvetinden tutun güneşin doğuşuna kadar, dönüşlerine kadar, sarmal zikzakla hareketine kadar hepsi ceberut âlemiyle alâkadardır. Burada ceberut âlemi dediğinizde bizim kendisinin dışında olduğumuz bir âlem değil veya onun bizim dışımızda olduğu bir âlem değil. Cebren iş görüş, yasalarla iş görüş.

Ama ikinci yasa ise Cenab-ı Hakk'ın esma tavırlardır… Zorunlu olarak her varlık, istese de istemese de hangi esmaya haizse o esmaya haizliğinde iş görür. Eylemlerde bulunur… Bir kediye bakın veya insanın türlü tavırlarına bakın… Meleklere bakın, her bir melek bir sıfatın hakkı üzeri yaratılmıştır ve o sıfatın hakkı üzere eylem bulur. Kimi melek kahhariyette, kimi melek rızıkta, kimi melek müsavvir esmasının gereğinde, kimi melek adalet sıfatının gereğinde iş görür. Ve bu noktadan baktığınızda, isteseniz de istemeseniz de kader noktasında, zorunluluk, ölçü noktasında ceberuttan ölçü, zorunlu olarak var olduğumuz, yasalar doğrultusunda koşullar neyse o koşullar doğrultusunda yaşarsınız.

İkincisi, Cenab-ı Hakk'ın sıfatları üzeri yaşarsınız. İstisnasız. Çünkü Cenab-ı Hakk'tan ayrı gayrı değilsiniz ki. Gayrılığınız sadece "sizliğiniz ve formunuzdur". Aldığınız biçimselliktir. O biçimsellik üzerinden Hakk'a bakarsınız, görürsünüz ki hüviyet tavırlarıyla sizin üzerinden kendine vücut veriyor, hüviyet veriyor. Onun için zorunlu, onun için hakikat… Hakikatin iki veçhesi var bu noktada: Bir, zorunluluklar âlemi dediğimiz, yasalarla zorunluluklar âlemi olan sünnetullah dairesi. O sünnetullah dairesi üzerinden gerçekleşen bütün olayların üzerinden Cenab-ı Hakk'ın kendine hüviyet tavırlarıyla vücud verdiği "her gün yeni bir tavırdayım"

ayeti ile işaret ettiği ahlakullah dairesidir. Aslında iki âlem de bir âlemdir. Her mevcudun yaşadığı gerçeklik dairesidir.

Şimdi, bu söylevden sonra ilk önceki iki paragrafa dönerseniz daha anlamlı olur… Hani târik dediğimiz, ceberutun zorunluluğudur. *Melekût ile evliyullah sıfatında, sıfatı baliğden ibaret olan âlemi melekût ile âlemi ceberut arasında olan her tavır tarikattır.* Melekût, insanda ne demiştik? Melek, melekemiz demiştik. İsteseniz de istemeseniz de melekenin tavrında yaşamanız o ceberutun gereğidir. Cebren, Allah'ın cabbar esması gereğidir. İsteseniz de istemeseniz de gravitasyon üzeri varsınız, isteseniz de istemeseniz de elektromanyetik bir ortamda varsınız.

Cenab-ı Hakk'ın Rahman sıfatının tecellisinin gereğidir bu noktada. "Size yollar veriyoruz." Müthiş, Rahman süresini okuyun, inanılmaz bir süredir, Rahmaniyeti anlamak için. Doğa üzerinde kendine hüviyet vermenin halini anlatıyor. Bunu o kadar güzel dile getiriyor ki… "Sizleri gemilerle suyun üzerinde yüzdürmüyor muyuz? Eğer suyu gökte tutsak, gidin diyor size su verecek bir Rab arayın" Bakın, her vurguladığı Rahmani… "Rabbinizin hangi nimetini yalanlarsınız" ayeti itibarıyla. Her vurguladığında size âlemde verdiği bir nimet üzeri konuşur. Rahmaniyet genel varlık vermektir çünkü. Genel tavrıdır. Merhametin, varlık vermenin genel tavrıdır. Bu noktada Cenab-ı Hakk sünnetullah üzerinden kendine Rahmaniyetiyle varlık verir. Rahman tavrı sünetullah üzerinden gerçekleşir ve sünnetullah üzerinden kendine Rahman der. Bakın, suyun kaldırma kuvveti. Veya suyun buharlaşması, yağmur olarak dökülmesi vesaire…

O sırada yasayı konuşmuyor, yasa üzerinden tavrını konuşuyor. Ama hüviyet, ahlâk tavrını konuşuyor. Ama sonuçta cebbariyet üzeri; "görmez misin ki direksiz tutmaktayım" diyor… "Bak, bir kusur ara! Kusur da bulamazsın. Gözlerin yorgun olarak geri sana dönücüdür" diyor. İşte cebbariyet âlemi böyle bir şey. Allah cebbardır ve yasalarıyla iş görür ve yasalarıyla iş gördüğü âleme ceberut âlemi denir. Ve yasalarıyla iş görürken kendisi, hüviyet tavırlarında bulunuşu ile kendisine vücut verişinde ahlâkullah tavrı itibarıyla âlemde görünür olur.

Bu da yalnızca iman dolu bir nefese aşikâr olur. Yani taş taştır, toprak topraktır, su da sudur hikâyesi gibi… Ve her şey formundadır, insanlar formu üzeri yaşarken, o sünnetullah üzeri, cebbariyet üzeri yaşarken hiçbir şekilde, Cenab-ı Hakk'ın farkına gelmeyebilirler. Yani ahlâkullah tavrına şahit olmayabilirler. Cebbariyetin ikinci tavrına şahit olmak için yani o ahlâkullah tavrına şahit olmak için muhabbetullaha ermek şarttır. Allah'a ermeyi iki basamakta erenler anlatmış. Birincisi muhabbetullaha ermek, ikincisi marifetullaha ermek.

Muhabbetullaha ermek her an Allah ile olmanın hali üzeridir. Çünkü bilincinde olmak Allah ile ilgili mi? Değil, bi-zatihi Allah ile ilgilidir. Dua etse duası kabul olur. Soru sorsa sorusuna cevap gelir. Her eylemde gördüğü her şey kendi varlığına ayna olur. Âlemde ne seyrediyorsa kendi varlığına ayna olur. Farz edin yolda bir deli görüyorsunuz, mecnun olmuşsunuz size ayna olur… Farz ediyoruz yolda çıplak bir insan görmüşsünüzdür öyle bir yalın hale gelmişsinizdir farz edelim, o çıplak gördüğünüz insan size ayna olur. Farz ediniz kahhar birisi gördünüz, kahhar. Kendi içinizdeki öfkeyi belki size yüzleştiriyordur. Veya kötü bir şey gördünüz, kendinizde yok. Bende yok ama niye bu böyle? Yani bana aynaydı, öyle olmayasınız diye size ayna… Yani bakıyorsunuz, bende olmayan bir şey… Saçlarınız hani aynaya bakarsınız da saçlarınız bozuk, tara derler. Evet, ama sende saç bozukluğu yok. Bak, o ayna da bozuk. Ayna bulsun… Size ayna oluyor ya, o kendi terbiyesini bulmamış. Öyle olma…

Hani Hazreti İsa ve Hazreti Ali'ye sorarlar, ikisine de sorulmuş bir soru… Belki de velayetleri değil de nübüvvetleri gereği aynı mertebede oldukları için… Yani Hazreti Ali efendimizin nübüvveti Hazreti İsa efendimizin nübüvveti üzeridir. Takdiri ilahi yani hali üzeridir. Soruyorlar Hazreti İsa'ya diyorlar efendim bu ahlâkı nereden aldınız? Kötü kişilerden öğrendim diyor. Yani öyle olmaması gerektiğini… Her şeyi illa size anlatıyor diye bire bir de size anlatıyor anlamına gelmiyor… Öyle olmayın anlamını da bulabilirsiniz.

Devam edeyim… Her ne ki kul iman dolu bir nefesle şahittir, işte o

hakikate şahittir… Ve deneyimler. Bir tanesi tesadüf, iki, üçüncüsü tesadüf, hepsi mi tesadüf? Muhabbetullaha eren kul her an Allah ile olduğu içindir ki her an Allah'a her tavrında şahit olmaya başlar. Kâh bir bakarsın ona kahhar olur, aşkı muhabbetiyle, kahreder kulunu, kâh bir bakmışsın bütün âlemden elini ayağını çektirtir, yine kahreder bütün âlemde… Kâh bir bakmışsın hastalık, fakirliklerle kahreder ama bir bakmışsın vedud esmasıyla seven ve sevilen noktasında bütün sevgisiyle kulunu kuşatmıştır. Kâh bir bakmışsın nur sıfatıyla, esmasıyla tecelli eder. Kâh bir bakmışsın kul nur deryasında yatar kalkar, Cenab-ı Hakk'ın nur deryasına yüzer gider… Nurumu tamamlayacağım ayeti gereği Allah'ın nuruyla var olur… Kâh bir bakmışsın Cenab-ı Hakk'ın sıfatları kendi için değil, nefsi için değil manâsında, hevâlarını ilah edinenler ayeti gereği değil, Allah için eylemlerinde… Hani de ki diyor yaşamım, salâtım, -kıblegâhım noktasında- zikri ilahim ve ölümüm sadece âlemlerin Rabbi içindir. Adanmışlığım noktasında ki bu ayet tamamıyla adanmışlık ayetidir, kendini vakfetme ayetidir… O vakfetme noktasındaki her eyleminde, tavırlarında Hakk'ı bulur. Ayn-el yakın ve hak-el yakın demişler buna.

Ne zaman ki kul bilincinden soyundurur Allah… Bi-zatihi yaptığınız eylemlerde Cenab-ı Hakk'ın tavrı olarak keşiflerde bulunmak. Arasız… Ki en yüksek nuru budur demiştik. Bir de bakarsınız ki, kendi üzerinizde hak-el yakından da yakın dedikleri noktadır bu, Cenab-ı Hakk'ın üzerinizdeki tavırları üzerinde, bi-zatihi eyleminde O'na şahit olursunuz. Buna ben çok şahit olurum bazen. Bazen sohbet ederim, sohbet ettiğim şeyin içinde bilmediğim şeyler çıkar. Derim tamam, bu benden değildi. Ama öyle bir haldir ki, kalbiniz onu yalanlamaz. Şüpheye düşmezsiniz… Çünkü direkt Allah'tan olduğunu biliyorsunuzdur. Ve siz orada yoksunuzdur o sohbette. Sonradan gelişinizde bu böyleymiş dersiniz.

İsmail Emre onu şöyle diyor: Doğuşatlar okunur, ondan sonra derim ki bana okuyun… Efendi, zaten sen okudun. Evlat, o sırada ben bende değildim der. Okur, ha böyleymiş der. O ben bende değilim de iken, bi-zatihi Hakk tavrıdır onda. Yani direkt gelişi var. Bugün benim Emre'de

karar kılan gibi… O velayetin en yüksek doruğudur. Yani arasızlık ki meleklerin de velayeti bu düzeydedir. Çünkü hangi sıfata haizlerse o sıfatın gereği üzerlerinde bi-zatihi Allah'ı buluyorlar ve o doğrultuda iş görürler. Hani velayeti suhra, veyaleti kübra var, velayeti ulya var. Veylayeti kübrayla velayeti ulya arası… Peygamberlerinki derler velayeti ulya; velayeti kübra için de meleklerin velayeti. Yani bi-zatihi, direkt, yaşadığı sıfatı Hakk'tan bularak yaşayan…

Kendisi olarak değil, sen atmadın Allah attı noktasında yaşayan… Hani bir şeyi atarken Muhammed Mustafa olarak değil, bi-zatihi Allah atıyor. Öldürürken siz öldürmediniz, bi-zatihi Allah öldürdü. O sıradaki ruh halini gözünüzün önüne getirin. Savaş yapıyorlar ve kendi bakışı, Mehmet, Ahmet, hani Cafer, Hamza kılıç çekiyor. Ama Hamza olarak çekmiyor, Cafer olarak çekmiyor; sadece savaşıyor. Eyleminde. Orada can alan Allah'tır ve öldüklerinde direkt Allah ile ruhlanmaları, direkt şehit olmaları o yüzdendir. Allah katında onlar diridirler. Niye? Direkt Allah'ın nurundan beslenirler. Ve sizler bilmezsiniz diyor, Allah yolunda ölenlere ölüdür demeyiniz çünkü Allah katında diridirler diyor. Allah'ın selamı üzerlerine olsun, himmetleri üzerimizden eksik olmasın…

Âlemi ceberutla âlemi lâhut arasında olan her tavır hakikat tavrıdır ve iman dolu bir nefesle muhabbetullaha eren bir kişi hakikatin kendisine erer. Her an şehadettedir. Hakikat bilmek ve şehadet etmekle alâkadardır ve Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarını üzerinizde hak-el yakın talim etmekle alâkadardır… Hem kendi üzerinizde hakikate şahit olursunuz Allah'ın tavırlarında, hem ayn- el yakın bütün âlemde tavırlarına şahit olursunuz… Ki bazı insanlar şöyle diyor: Âlemde ahlâk yoktur. Bi-zatihi Cenab-ı Hakk'ın varlık birliğinden bahsediyorsak her varlığın üzerinde Cenab-ı Hakk'ın ahlâkını görebilirsiniz. Tavırlarını görebilirsiniz… Hem fıtratları gereği ahlâk üzeridirler hem de Cenab-ı Hakk onlara bir sıfatı gereği üzerine tecelli ederken o sıfatı gereği tecelli etmesi de ahlâk tavrıdır. Onun için doğanın kendisinde Rahman olarak tavırlıdır.

Bu noktada toparlayayım: Sünnetullahın yasaları bölümü, bilme noktasında pozitif bilimlere bizi götürür. Ama ahlâkullah talime götürür.

Birinde soru sormamızla yol tutarsınız çünkü sordukça bilmeye başlarsınız, sordukça, merak ettikçe, şüphe duydukça öğrenmeye devam edersiniz ama diğerine iman ettikçe ve gayret kuşağını belinize bağladıkça. Şevk ile aşk ile yol tuttukça dersiniz, Allah'a talim edersiniz. Ama neyle talim edersiniz? Sıfatları gereği talim eder ve O'nunla vücut bulursunuz. Velinin sırrı da zaten odur. Hangi sıfatı gereği yaşıyorsa o sıfatı gereği Allah ile vücut bulur, yakınlık bulur. Tavrında yakınlık bulandır.

Bakın, velinin iki sırrı var. Bir, biraz önce anlattığımdır, ikincisi ise Allah'tan katiyen şüphesi olmaz. Velinin şüphesi yoktur. Allah var mıdır yok mudur? Allah şöyle midir böyle midir? Allah'ın varlığından şüphe etmez ve bir sıfatı gereği hakkında, Cenab-ı Hakk'ın sıfatını yaşaması sebebiyle Allah'ı azimüşşanın lütfu ihsanıyla velidir. O sıfatın gereği itibarıyla de Rabbi olarak O'nu bulmuştur. Hani Rableri onların üzerindedir dediği ayeti kerimesi gereği…

Ceberut âlemi çok muğlâk bir âlemdir, emin olun… Senelerden beri hep böyle zevk ettiğim bir konudur. Lakin kitapların içerisinde, literatürde doğru dürüst bulunamayacak bir şey. Sünnetullahın kendisi ceberut âleminin kendisidir. Ahlâkullah tavırları ceberrut âleminin kendisidir ve zorunluluktur. Zorunluluk, olmasa olmaz… Allah her şeyi yasa üzeri yaratır, yasa üzeri yaratırken de ahlâk tavırlarını da sergiler. Kendini hüviyet tavırlarında sergiler. Her an yeni bir tavırdayım diyor. İşte o zaman ceberutu okuyorsunuz, her an yeni bir tavrında… Zorunluluklar üzeri iş gören… Allah'tan da bir ayeti kerime bize rahmet itibarıyla güzellikler aksettiriyor. O da şu: "Rahmeti kendime farz kıldım" diyor… Yani var etmeyi kendime ahlâk edindim.

Evet, ceberut noktasında cebbar sıfatıyla halk ediyor… Ama varlık vermeyi kendine rahmet edinmiş, ahlâk edinmiş. Kendime farz kıldım demek zorunlu kıldım demektir. Felsefede zorunluluk, dinde farza denk gelir. Zorunluluk olmazsa olmaz. Hani size diyor ki namaz kıl, şunu yap bunu yap… Bunu yapmazsan arkasında olana yetişemezsin. Olmazsa olmazın koşuludur o.

“Yakin gelene kadar ibadet et” diyor mesela. Yakınlık ibadetle alâkadar… Yani ibadet etmezsen yakın gelmezsin anlamını taşıyor. Yani neden? Bazıları bana şöyle derdi: Efendim neden keşifler bende açılmıyor, niye şöyle olmuyor? İbadet ediyor musun kardeşim? Yok… O zaman ne için soruyorsun ki? Yakın gelene kadar ibadet et diyor… İnsana çalıştığından başka bir şey yoktur diyor… Bu soruya hakkın yok yani. Senelerden beri gelip gidiyoruz, niye böyle olmuyor? Niye böyle olmuyor dediğinin ibadetini yerine getirdin mi? Yok… O zaman takdir i ilahi talep etmene de lüzum yok… Çalışmadığın bir şeyi isteme hakkınız yok… Yakın gelene kadar, zorunluluk dairesinde farz olan neyse… Yani eğer yakın gelmek istiyorsanız farz, ibadettir. Ve ibadet dairesi de geniştir. Çocuğunuza sadaka vermekten tutun, harçlık vermekten tutun, bir mümine gülümsemeye kadar, bir şeyleri değiştirmek istemeye kadar. Güzel niyetlerde bulunmaya kadar. Bir insanın elinde tutmaya kadar, rızkınızı paylaşmaya kadar, hepsi ibadet dairesine girer. Namaz niyazınızdan tutun oruçlara kadar, hepsi ibadet dairesinde… İbadette ilke Allah için olmaklıktır… Allah içinse yaptığın ibadettir, Allah için değilse nefsin içindir, var sorgu sualini kendin gör! Çünkü nefsiniz için yaptığınız her şeyden sorgu sualiniz vardır, Allah için yaptıklarınızdan değil. Allah için yaptığını unuttun gitti. Sorgu suali olmaz onun.

Resulullah efendimizin bir hikâyesi var. Diyor ki bir ayet var, verdiğiniz bütün nimetlerden sorgu suale tabi olacaksınız diyor… Yani inanılmaz derecede korkutucu bir ayet… Orada Hazreti Ashab bu ayet indiği zaman Resulullah’a diyorlar, Ya Resulullah, rızktan yana nasibimiz yok zaten elimizde bir hırs yok. Elimizde bir kılıcımız var, üzerimizde bir abamız var. Resulullah ki vallah billâh diyor bu ilçede, bu mekânda size verilen neyse ondan yana sorgu suale tutulacaksınız. Aslında söylenen şudur: Kılıcı sahipleniyorsan, abayı sahipleniyorsan sorgu suali var… Onun için Allah için giyinin, Allah için iş görün, Allah için yiyin için, Allah için bütün eylemlerinizde bulunun. Sorgu sual yoktur. Birisi gelsin sizi sorgu suale çeksin, hakkınız yoktur. Ayet hükmü üzerinizdedir çünkü. Allah için yapılanın sorgu suali olmaz. Çünkü Allah içindir o. Efendim, bir adamı öldürüyorum, Allah için. Amelleriniz niyetlerinize göre ölçülür diyor.

Niyetine bakarlar, gerçekten Allah için mi değil mi?

Şehidin dâhi sorgu suali vardır, niye? Niyetinden sorgu suali vardır. Ne için gittin şehit oldun orada? Bakın, şehidin iki noktada sorgu suali var… Namazında niyazından şunundan bunundan hiçbir şekilde… Bir kul hakkı bir de niye gittin oraya şehit oldun? Mesela Uhud Savaşı'nda bir kişi savaşıyor. Savaşırken Resulullah'a diyorlar ne güzel savaşıyor, o cehennemliktir diyor. Bir daha bakıyorlar, kırıp geçiriyor adam. Efendim, ne güzel savaşıyor. O cehennemliktir diyor. Ya Resulullah hikmeti nedir diyorlar. Cenaze namazını kılmıyor onun, ölüyor. O Medine halkından, kadınlar bana orada savaşa gitmemiş, kadınlarla beraber burada kalmış derler diye savaşa girmiş… Ve Resulullah o cehennemliktir diyor. Yani kendi için, nefsi için savaşıyor. Desinler ki diye savaşıyor. Allah için orada değil.

Niyet, niyet, niyet…

Niyetinize bakarlar. Niyetinizde Allah içinseniz, eyleminizi Hakk'a taşıyorsanız, hakkaniyet noktasında başkalarının hakkını da gözeterek eyleme taşıyorsanız işte o zaman ibadettir, ibadetin hakkını o zaman verirsiniz. Allah için yaptığınız!

Efendim, ben bugün Allah hu Ekber dedim namaza durdum. Ya Rabbi bizi cehenneme atma, cennetine koy. Hazreti Rabia'nın güzel bir sözü var. Bu Allah için değil bak, kendi nefsi için ibadet ediyor. Hazreti Musa'ya onun için diyor, Ya Musa, hani namaz niyaz kılıyorum vesaire diyor ya, onları kendi nefsin için yapıyorsun, benim için ne yaptın diyor. Allah için yapın namazınızı, hani ona ermek için yapın. Yine kendi nefsiniz için değildir o. Çünkü secdeye alnınız değip de Allah'a varmadığınız namaz, namaz değildir. Allah içinseniz birincisi kıyama durduğunuz anda Allah'ın huzurundasınız, rükûda durduğunuza âzameti Kibriya önünde eğilirsiniz. Secdeye vardığınız anda Cenab-ı Hakk'ı kendi üzerinizde bulursunuz. Müminin miracıdır diyor. Hal-i istiğraka taşınmadığınız sürece secdede, Allah'a varamamışsınızdır, miracınızı tamamlamamışsınızdır. Oturduğunuz zaman da sizden âleme

bakmıyorsa, o zaman namazınız hak değildir. Müminin miracıdır diyor çünkü.

Diğer şekilde yapılan, hani bu aralar güzel bir söz var. Rezonans mı diyorlar ne diyorlar? Hani iyi yaptığınız şeyler kötülükleri giderir, söyle bana dostunu, söyleyeyim sana kim olduğunu. Birisi zamanında hırsızlık yapıyor. Hırsızlık yapınca Resulullah'a şikâyet ediyorlar. Hazreti Resulullah diyor bırakın onu, namaz kılıyor. Niyaz ediyor, bir taraftan da hırsızlık yapıyor diyor. Resulullah efendimiz de diyor ki bırakın onu, öyle kalsın. Öyle, öyle bir iki şikâyette Resulullah diyor bırakın onu, dokunmayın. Hiçbir şey de söylemeyin. Aradan zaman geçiyor, adam hırsızlığı bırakıyor. Resulullah bu sefer soruyor. Görüyor musunuz bir kusurunu? Efendim, yok diyorlar. Yaptığınız güzellikler diyor kötülükleri giderir. Çünkü oradaki insanların hepsi doğru… Doğruların içinde olduğu sürece aynı şekilde onlarda besleniyor, beslendiği sürece de ahlâkı değişiyor. Hem yapığı iyilik kötülüğü gideriyor hem de bulunduğu ortam kötülüğü gideriyor.

Bir kişi bana geçenlerde sordu. Efendim, nasıl iyi insan olunur? Duygularda, düşüncelerde vesaire… İyi insanlarla oturup kalkarsan iyi olursun. Beslenirsin çünkü… Söyle bana dostunu, söyleyeyim sana kim olduğunu. Çünkü her insan enerji salınımıyla beraber huylarını, düşüncelerini de salıyor. Yanınızda durduğunuzda oturun, en sonunda ona benzemeye başlarsınız. Tavırları, şunları bunları sizi bir sel gibi alıp götürebilir. Genelde arkadaş ortamlarında bu çok olur. Çete vari ortamlarda daha çok olur. Birbirlerine özenti, kendilerini ispat ettirme ahlâkı… Hani demişler ya, akıllı insanlarla otururşan akıllı olursun, deli insanlarla otururşan deli olursun. Söyledikleri çok güzel bir şey…

Toparlayayım: Marifetullah noktasına taşınmak gerekir. Muhabbetullahta hakikate de şahit olursunuz. Çünkü cebbar. Her varlığın tavrı üzerinden size takdir-i ilahi kendini gösterir. Efendim bir gün bir ders verdi. "Yavrum, sahipsizin sahibi Allah'tır" dedi. Ben dedim bu nasıl oluyor? Sahipsizin sahibi Allah… Dedim dersi verdiyse elbet gösterir. Kapının önünde oturuyorum. Bir tane elektrikli sandalyeli bir

arkadaşımız. Hani o motorlu araçlarla. Dedim kardeşim seni istediğin yere götüreyim. Uzak da bir yer. Gönlüme ağır geldi bu sefer. Ya dedim uzak yer, nasıl götüreceğim. Neyse, bir defa söz ağzımdan çıktı. Aldım götürdüm. Götürdükten sonra geri dönüş var, benim de bir işim var. Dedim ki kardeşim seni burada bırakıyorum kusura bakma. Bir işim var onu halledeceğim. Bıraktım ama içimden de şöyle diyorum. Efendi dersi verdi bir bakayım hele dedim. Sahipsizin sahibi Allah… Sahibi elbet Allah'tır, bir şekilde bu adam geri dönecek dedim. Ama bundan eminim, döneceğinden eminim. Dönmesine de imkân yok he, kervan geçmez kuş konmaz bir yer. Ben geri döndüm, işim bitti. Yine orada oturuyorum. Bir baktım genç bir delikanlı, tutmuş adamcağızı arabasından taşıya, taşıya götürüyor. Ama emindim, illa birisi gelip götürecek. Bunun gibi nice hikâye… Bu sadece bir tanesi, nicesi… Sadece ders veriyor, dersi talim ediyorsun. Düşünüyorsun, düşündüğünü talim ettirerek sana cevap veriyor. Yaşatıyor. Hakikate şahit olmak… Bakın, hakikat müşahede ve bilmeyle alâkadardır. Allah tek bir varlıktır ve her varlıkta kendi tavırlarında kendine vücut verir. Bu hakikatin söylevidir. Ve her varlık hakikati yaşar, Hakk'ı yaşar. Yaşamın kendisi hakikattir. Bu söylev hakikate dairdir, bilmeyle alâkadardır. Hakikati talim edersiniz… Hangi noktada? Hakk'ın lütfu ihsanıyla hüviyet tavırlarında, şahıs olarak tek olduğunu, yaşam kaynağı olarak tek yaşayan olduğunu iyi bilirsiniz ve bunu talim edersiniz. Buna şahit olursunuz. Amenna…

Marifetullah öyle bir şey değil. Marifetullah Allah'ı Allah ile bilmektir.

Bunu şu hikâye üzerinden anlatayım: Ali efendimize Resulullah efendimiz için soru soruyorlar. O nasıldı? Hazreti Ali'nin cevabı şu: Zatını zatı bilir… Bu çok güzel bir cevaptır hakikaten, çünkü gerçekten zatını zatı bilir. Ben sizin zatınızı bilebilir miyim? İmkân yok. Zatta bir özdeşliğimiz varsa o noktada bilirim, amenna… Hem halliğimiz varsa yine bilirim amenna… O yoksa zaten bilemem. Marifetullah dediğimiz şey Allah'ı Allah ile bilmek. Kendisine taşınmadığınız, ermediğiniz sürece marifetullah dairesine çıkılmaz. Allah'ın nurundan beslenip de o nurla onu bilmediğiniz sürece marifetullah dairesine taşınılmaz.

Muhabbetullaha ermek kolaydır, marifetullahı almak kulun helakiyle alâkadardır. Allah'ın kahhar sıfatıyla ruhuna tecelli etmesi… Nuruyla tecelli etmesi ve Cenab-ı Hakk'ın bi-zatihi kulunun üzerinde şu ayeti kerimenin gereği itibarıyla tecelli etmesidir ki "benden başka ilah olup olmadığını benden daha iyi mi biliyorsunuz" ayetiyle tecelli etmesidir.

Kul orada helak olur. Veya bir ayeti kerime yine: "Sen atmadın Allah attı…" Veya "Niyazi'nin dilinde çağırırım dost, dost…" "Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm." İşte bu marifetullahtır. Bi-zatihi Hakk'ın varlığını Hakk'ın varlığıyla biliştir. Çünkü kendisini kendi tanıyor.

Bana birisi sordu: Bu nasıl bir mertebedir ki oraya geldiğimizi anlayacağız. Mehmet Abi demiştim orada, sen oraya vardığın zaman halen bileceğiz varsa sen oraya gelmemişsin demektir. Çünkü orada sadece kendisi kendisini tanıyor. Şimdi orada dediğim uzak bir şey değil. Öz varlığınız kendinden emindir, kendi varlığını bilir. Kendisinin kendisini tanıdığı mertebede sadece O olduğunuzun bilincinde bulunursunuz. Bakın, O olmazsınız. O'na varmazsınız. Sadece O olduğunuzun bilincindesinizdir. Şuurundasınızdır. Çünkü orada kendisi kendisidir. Buna marifetullah demişler, Hakk'ın varlığı. Ki daha da yakındır ayetiyle karşılık görür bu. Yani miraç hadisesinde sarktı, surete geldi demektir orada…

Kabı kavseyni geçenlerde yarım bırakmıştık. Üç hilaldir, bir, Resulullah geçmişi önünde bırakmıştır, geleceği aşkın olarak, geleceğini aşmıştır. Hani geçmişe aşkın, peygamberlikte imamlık yaptı. Geleceğe aşkın, melekelerini melekeleri olarak asli âlemde gördü. Geçmişi ve geleceğini aşkın olarak o anda Allah'ın huzurundaydı. Onun için derler ki üç hilalden ibarettir. Geçmiş, gelecek ve ikisine aşkın olarak o sırada Allah'ın huzurunda bulunmak.

Derler ki erenler: Bir üç hilal daha vardır. Allah'ın üç hilalidir o: Geçmiş ve geleceğe aşkın olarak her zamanın dirisi olarak o sırada Resulullah'a görünen… Kim ki kendi varlığı itibarıyla geçmişine aşkın, kim ki kendi varlığı itibarıyla de asli olan âlemde cennetine aşkın bir yaratılışa sahip

olup ve seyrü seferini bu şekilde tamamlar ve Allah'ın huzuruna çıkar, Miraç'ın birinci basamağıdır. Marifetullah düzeyinde ise o değişir. Bak, bu hakikat mertebesinde yürüyüş…

Marifetullah düzeyinde ise hilal değişir. Hilalin kendisine Cenab-ı Hakk kulunun üzerinde tecelli eder. O hem geçmişlerde olan birlik, hem geleceklerde olan birlik, hem de herkesle herkes, her şeyle her şey olma noktası, nur haline sahip olur ki işte o zaman gözlerinden bakıyorsa ev-edna-ya tenezzül etmiştir Allah denir ve Hazreti sıdıkla kemalât bulur seyranda… O da şöyledir: Der ki ya Resulullah, Allah'ı sende görüyorum, Allah'ı sende görüyorum. O yukarılarda olan bu sefer aşağılarda kullarına görünür olur… Ama Allah'ın cemaliyim lafzı itibarıyla Resulullah'ta görünür.

Bakın burada Resulullah Allah'tır demiyor. Tavırlarında ahlâk sahibi olarak Allah kendisini hüviyet beliriminde vücuda taşıyor. Bu sefer Ebu Bekir Sıddık'ta bir şehadet oluşuyor. Sen Allah'sın demiyor. Ya Resulullah, Allah'ı sende görmekteyim diyor. Marifetullah o sıradaki Resulullah'ın halidir. "Sen atmadın Allah attı", "siz öldürürken Allah öldürdü" ayetleriyle bu karşılık görür. Üzerindeki olanla bakan, tutan, yaşayan… Ama Muhammet değil, Hakk olarak bakan, Hakk olarak gören, Hakk olarak lütfu ihsanıyla bilgileri kendinde bulan. Orada bulan dediği zaman Muhammet Mustafa'nın kendine sonradan gelişinde bulan. Yoksa orada manâyı oluşturan, veren yine Hakk...

Bilhassa buraya kadar yaptığımız konunun özeti olarak bakarsak nasuhtan melekûta, melekûttan ceberuta kadar olan şey seyran itibarıyla bakıldığında bilincimizde Allah'ın lütfu ihsanıyla şuurlanma yolu olarak bilinçlendiğimiz, Allah'tan nurlanırken de şuurlandığımız bir hal düzeyince gerçekleşiyor. Nasut, insanın kendisi insan olarak istese de istemese de her şey aslına rücu eder ile şeriat dairesindedir. Her varlık aslında Allah'ın şeriat dairesindedir aslında rücu eder ayeti gereği… İki, her varlık istese de istemese de melekesi neyse, melek olan, kendisinde meleke olarak tecelli eden sıfatı itibarıyla Hakk'ı hangi sıfat üzeri buluyorsa zorunlu olarak o sıfatın gereğini yaşadığı için zorunlu

tarikat dairesinde… Zorunlu şeriat ve zorunlu tarikat dairesi üzerinde de Allah'ın ceberutunda yaşamakta… Yani ceberut dediğimiz, bu âlemler dediğimiz âlemler üst üste olan âlemler değil, bi-zatihi Cenab-ı Hakk'ın lütfu ihsanıyla içiçelik bile değil, içinde zorunlu olarak yaşadığımız bir durum. Onun için ceberutun kendisi bi-zatihi Allah'ın cebbariyetiyle beraber hem sünnetullah hem ahlâkullah tavırlarının üzeri yaşamla alâkadar.

Ceberuta varırsanız eğer, yani Allah'ın hakikat sıfatlarının tecelliyatına varırsanız, pozitif bilimler düzeyine, yasalar üzeri Cenab-ı Hakk'ın iş gördüğüne hayret e hayranlıkla şahit olabilirsiniz; iman varsa. Eğer yoksa sadece nesnenin bilgisi üzerinden nesnede kalınır. Bu sizi maneviyatta bir şeye taşımaz. Onun için diyor, Ya Rabbi faydasız ilimden sana sığınırım. Bir ilim Hak'ka yetiştiriyorsa faydalıdır, eğer Hakk'a yetiştirmiyorsa faydasızdır. Eğer ilimin kendisi sizi hayret ve hayranlığa doğru sevk ediyorsa bu noktada Hakk'a yetiştirir. Bakın, hayret nesnesinin kendisi üzerinden geçer, hayranlık bir şahsa olur. Bir iş dönüyordur hayret edersiniz ama o işi çevirene hayran olursunuz… Eserinde müessirini görmek derler… Esere şahit olursunuz, hayret edersiniz. Diyor ya, bak, bir kusur ara, kusur da göremezsin. Bu aslında onu hayrete davet etmek… Sonunda da onu hayrete davet ederken kendisine hayran bırakmakla alâkadar bir ayeti kerime… Geri kendine döner gözlerin diyor ve yorgun düşersin. O noktada seni hayranlığa taşımaya çalışır. Ayette istenen aslında sizi hayrete taşımaktır.

Görmez misin gökleri direksiz tutuyoruz diyor. Ve bir kusur ara hayatta bulamazsın. Gözlerin sana yorgun olarak geri dönecektir diyor. Yani sizi hayrete taşırken hayranlığa taşıyabilir. Yani siz olan olaya, nesne üzerinde dönen olaya hayret edersiniz yasası gereği ama bir taraftan da o işi görene hayran olursunuz. Hayranlık imanla da alâkadardır. Hayret bilim adamında da gerçekleşebilir. Vay, bu işler nasıl dönüyor, aman Ya Rabbi diye hayret edebilir. Ki doktorlar bu noktada çok şanslılar. Ya kesiyorlar, doğruyorlar biçiyorlar, vücut yine kendini tedavi ediyor. Doktor tedavi etmiyor, üzerinizde olan tedavi ediyor sizi… O sadece ya

bir parçayı alıyor ya da oraya bir nakil yapıyor. Orada işi gören Şafi esmasıyla Allah'tır.

Üstelik bir kardeşim vardı doktor, vallahi biz bozuyoruz, tamiri eden O diyordu… Biz bozuyoruz ya, kesiyoruz doğruyoruz, adam yarım kalıyor üstelik. Tamiri yapan O, tedaviyi sağlayan O. Biz sadece hayret ediyoruz, bu iş nasıl bu şekilde oluyor diye. Allah sizi yaptığı işlerde hayrete taşır, hayrete taşıdığında kendine hayran eder. Şimdi daha net oldu…

Eğer ceberuta varırsanız, yani zorunluluklar dairesine, Cenab-ı Hakk'ın hüviyet tavırlarında varırsanız işte o zaman lâhuta da taşındınız demektir. Allah katına da taşındınız demektir. Çünkü Allah'a tavırlarına şahit oluyorsunuz. Er Rahman, er Rahim… Hem kendi üzerinizde Allah'ın katı olmaklığınız, hem de bütün âlem üzerinde Allah'ın katı olmaklığına… Yani dünyanın içindeyim ama dünyada dolaylı bakmıyorsun ki, sebeplere, eşyaya bakmıyorsun ki… İman dolu bir nefesle Allah'a şahitsin, tavırları dolayısıyla… O zaman yer değişti, başka bir yer oldu der. Siz yine dünyadasınızdır ama o sırada Allah'a şahitsinizdir dünyada… Bir bakarsınız dünyadan da gafil değil, dünyadan da ayrı değil. Her tavrında Cenab-ı Hakk sizi kendine şehadete taşır, muhabbetullaha erersiniz, yer değişti başka bir yer oldu hali itibarıyla Allah'a bi-zatihi şahit olursunuz. Aslında yine değişen sizsinizdir.

Hani o hikâye var ya, taş taştı, toprak topraktı, su suydu… Efendim diyor, ondan sonra taş taşlıktan, toprak topraklıktan, su suluktan çıktı, anlamını değiştirdi; bambaşka bir bakış açısıyla baktı. Sonra yine aynı oldular diyor. Efendim, ne değişti? Değişen ben oldum evladım diyor, onlar kendileri aynıydı. Yani değişimi sizde gerçekleştiriyor. Yer değişti, başka yer oldu. Nefsinizle âleme bakarken, içgüdülerinizle, hevâlarınızla âleme bakarken bir bakıyorsunuz ilkelesel olarak iman dolu bir nefesle Allah'a bakar oluyorsunuz. İşte o zaman siz hem gönülde lâhut-a taşınmış oluyorsunuz hem de Allah'ın lütfu ihsanıyla, cebriyet tavırları üzerinden azimüşşanın sizi bir ruh nefesinde nurlandırması itibarıyla sizi kendisine taşıması söz konusu… Hem de onun nuruyla onun tavırlarına şahitken bi-zatihi Allah'ın katına taşınmış oluyorsun. İndi Allah'a

taşınıyorsun.

Bunu şöyle söyleyeyim: Bir kişi ne zaman muhabbetullaha erer yani her an Allah ile olur, her anda sorularıyla, dualarının kabulüyle… Yani bu tesadüfî bir şey değil bakın… Bir dua ettiniz, kabul oldu, amenna… Ne istiyorsanız olmaya başlıyor. Veya bir ders veriyorlar, dersi görmeye başlıyorsunuz. Veya yastığa başınızı koyuyorsunuz, Ya Rabbi şu sorunun cevabını bilmiyorum… Bu işin içinden bir türlü çıkamadım. Kafanızı koydunuz, bir melek geldi ders verdi, bir ruhani geldi ders verdi veya Allah-ı azimüşşan'ın kendisi hatır düzeyinde ders verdi… Bir öyle, iki öyle, üç öyle, bunlar öyle şiddetlenir ki bir de bakarsınız dünyada yaşamıyorsunuzdur. Evet, dünyanın kendisindesinizdir ama dünyada değil, lâhutta yaşıyorsunuzdur. Yani bu mekâna, bu dünyaya ait değilsinizdir, lâhuta ait olarak yaşıyorsunuzdur.

Yani buradan kastım aslında şu: Ceberut âlemi, nasut, melekût âlemi uzak, uzak, katman, katman âlemler değil… Zorunlu olarak yaşadığımız âlemler… Özellikle iç içe bile diyemiyorum. Hani iç içe… Zaten ceberutun kendisi hem tarikte hem şeriatın kendisinde hak olarak tezahür ediyor. Hani şeriat tavrıdır, tarikat tavrıdır, ceberut tavrı… Bu noktadan baktığınızda ceberutun iki tavrı var, şeriat tavrı, tavrını sünnetüllaha vurur, tarikat tavrını da onun ahlâkı, hüviyet tavırları itibarıyla Allah'ın lütfu ihsanıyla ahlâkullahına vurur. İki veçhesi gibi… Ama zorunlu olarak herkes ceberutta yaşıyor. Yani Allah'ın cabbar sıfatı üzeri cebren… Sünnetullahı ve ahlâkı üzeri yaşamak zorundayız. Başka hiçbir şey değil. Ahlâkullah tavrı üzeri üzerimdeki sıfatı neyse o sıfatı üzeri dinimi bulmuş, olmuş olarak yaşıyorum, fıtrat dinim. Ve istesem de istemesem de kendi dinim itibarıyla tarikim var, yolum var. Zorunlu olarak da aslıma dönüyorum. Hem hüviyet gereği hem de âlemden aldıklarım gereği.

Yani toprağa, suya, havaya karışacağım. Onlardan aldıklarımla toprak, hava, su olacağım. Asıl melekelerim üzerinden meleklerime varacağım. O olacağım, bu olacağım; zorunlu. Bunu azimüşşanda şöyle buyuruyor: Geçmişlerin başından geçenlerin başınızdan geçmeyeceğini mi zannediyorsunuz? Biz insanı safha, safha yarattık. O safhalardan direkt

geçeceksiniz. Yani hangi safhalar üzeri yaratıldıysanız o safhaları bu sefer bilinçlenmek için geçmeye başlarsınız. Sonra hani peygamber mertebeleri… Babam onu şöyle derdi: Yavrum, peh Müslüman olunmuş, tombul, tombul Müslümanlık… Hani elhamdülillah Müslümanız… Âdem, İsa, Musa, İbrahim olmadan Muhammet Mustafa dergâhına girilir mi? Onun ahlâkından, nurundan doğulmadan, evlat olarak ümmet olunur mu? İmkân yok. Ahlâkı ahlâkınız, nuru nurunuz, sıfatları sıfatınız olmadığı sürece de ümmet olunmaz. Yolda kalınmış olunur, benim şefaatim ümmetimin şakilerine dir diyor. Yani bana varmış, izzeti şerifine varmış değil, yolda kalmışlar… Yani Muhammediyeti tam bulamayanlar.

Yine Allah'u Teâlâ buyurdu: Ey gavsı âzam… Aslında o sırada gavsı âzam değil, bu yazan kimse âzam diye söylüyor o sırada gavs diye buyuruyor çünkü. Yani

Ey gavs, insanda zahir, yani aşikâr olduğum gibi hiçbir şeyde aşikâr olmadım.

Bu söylemin karşılığı Tin suresinde şu ayettir. "Biz insanı ahseni takvim olarak yarattık." En güzel kıvamda… Bir ayet daha; Ben diyor kendi ruhumdan üflediğim zaman beşere, ona halifelik vereceğim diyor, yeryüzünde bir halife yaratacağım diyor. Ruhumdan üflediğim zaman da secde edin diyor. Ayeti kerime; halife yaratacağım. Bakın, ardılı olan bir halife değil, yaşarken o sıfatları gereği, fıtratı gereği O'nun halifesi olan. Ama kimi yaşarken? Hakk'ı yaşarken sıfatları gereğinden Cenab-ı Hakk'ın halifesi olan bir halife… Yani yukarıda birinin halifesi değil, bi-zatihi öz varlığı olarak yaşarken halifesi olduğu bir varlık.

Ve en güzel kıvamda yaratılmış. Hiç kimsede diyor zahir olmadım. Ne bir melek ne bir cin… Ne bir mahlûk… İnsanda zahir olduğum gibi hiçbir varlıkta zahir olmadım diyor. Bunu ileriki mertebelerde şöyle diyor; "İnsan benim bineğimdir." Zatı, zatı; sıfatı, sıfatı; fiili, fiili olan… Onun için insanlık yaşantısının tamamına bakın, Allah'ı azimüşşan'ın

sıfatlarının tecellisini görürsünüz. İnsan Allah ile hüviyet bulmaya geliyor, başka hiçbir şeye değil.

Evet, erenler güzel söylemiş. Demişler ki biz buraya insan olmaya geldik. Ben bir parça ekliyorum. İnsanlığımızda Allah'ı bulmaya geldik. Halifesiyiz çünkü… Üzerimizde olan, nedenimiz Allah. Nedenimiz Allah iken Allah'ı yaşamaya geldik, başka şeye değil. Allah'ı yaşarken bulmaya geldik. Geçen sohbet çok önemli bir sohbetti. Allah'ı zıtlarla bilemeyiz. Zıttı yok ki zıttıyla bilelim. Hani bir karşıtı olsun, karşılaştıralım, ayrıştıralım, bilelim. Neyle bileceğiz? Özdeş olduğunuz varlığı yaşarken bilirsiniz. Onun için tasavvuf sezgi ve deneyim yoludur. Tasavvufun kendisi aynı zamanda, bu noktada talim yoludur. Talim ederken bileceksiniz. Yaşarken…

Görmenin nasıl olduğunu nasıl bilirsiniz? Görmeyi yaşarken görmeyi bilirsiniz. Duymayı nasıl bilirsiniz? Duymayı yaşamadan duyma bilinir mi? Konuşmanın ne olduğunu bilmeden konuşma bilinir mi? Deneyimlersiniz… Deneyimlediğiniz sürece Allah'ı bilirsiniz… Bunu geçen sohbetlerde söyledim. Görme cüzi, görme külli, duyma cüzi duyma külli ama Hayy sıfatını külli ve cüzi diye ayrıştıramazsınız. Hiçbir şekilde… Karıncadaki can ile sizdeki can Allah'tır ve aynı candır. Ağaçtaki can ile sizdeki can aynı candır. Ayrıştıramazsınız. Bir daha söylüyorum, zıttı olarak karşınızda olan bir varlık olarak bilemezsiniz. Yaşarken onu bilirsiniz. Bakın, bir varlığı yine o varlığın kendisiyle bilirsiniz, değil mi? Ağacı ağaçla, kuşu kuşla… Allah'ı neyle bileceksiniz? Karşınızda bir varlık değil ki bilesiniz… Kendinizle bileceksiniz. Yaşarken, talim ederken…

Buna da seyrü sefer derler. Safha, safha, geçe, geçe… Bilinçlene, bilinçlene her safhada… Her safhada bilinçlenirken, peygamberat, cemat, hayvanat safhası… Yani safha deyince sadece bir mertebe değil, Kur'an, kitaplar safhası… Kâh bakmışsın adalet sıfatı üzeri şeriat olmuşsun… Mesela şöyle anlatayım: İsa'ya İncil indi ama İncil, Hazreti Resulullah'ın yaşantısında Kur'an oldu. Yani biri dile getirilen, indirilen… Ama biri yaşamında gösteren… Yani Yahya Tevrat'ı yaşayan… Hakikat İncil noktasında Hazreti İsa'ya geldi, değil mi? Müşahede, tavırlarına

müşahede etmek. Ya Rabbi diyor, tavırlarını müşahede etme noktasında bir ayet söylüyordu. Ya Rabbi diyor, onlar senin kullarındır, benden sonra zanna düştüler. Onlar kullarındır. Sen onları azat edersen onları senin kullarındır, yok eğer merhamet edersen sen Aziz ve Hakim olansın.

Yani onlara böyle tavırda olsan böylesin, böyle tavırda olursan böylesin. Allah'ı tavırlarında okuyor yani hakikate şahit, ceberuta şahit. Evet, İsa Melekût âleminin hakikatiymiş gibi görünür ama ceberutta yaşayandır, Cenab-ı Hakk'ın varlığına şahit olandır… Her tavrında ve her talim ettiği sıfatta… Hazreti Resul ise yaşayandır… Sen atmadın Allah attı ayeti buna çok güzel bir örnektir, bunu hep zikrediyoruz. Çünkü ancak o ayet bir şekilde bizi anlatıyor. Resule itaat Allah'a itaattir ayeti gibi… Diyor ki Resulullah'ın yanında ebeveynlerinizle konuştuğunuz gibi konuşmayın… Bütün geçmişte yaptıklarınız belki silinir gider çünkü âzamete dokunur. Onun üzerinde olan âzamete dokunur. Ama bu ayetlerin tamamı mekki değildir, medenidir. Yani miraç hadisesinden sonra gerçekleşmiştir. Öz varlığını bulduktan sonra…

Ondan önce tokat atıyor mesela. Âmâ yanına geldiğinde yüzünü ekşitti, bu ayeti biraz nötr yapanlar var… İşte Resulullah değil de yanında olana bu ayet geldi filan… Değil, bi-zatihi Resulullah için. İsmini bile zikretmiyor. Diyor ki "âmâ geldiğinde yüzünü ekşitti. Sen nereden bilirsin ki kimin iman edip etmeyeceğini?" Ama öyle bir ayet var ki, sen atmadın Allah attı. O hevâsı doğrultusunda konuşmaz… Sen ahlâkı Hamit üzerisin. Yani senin yaşantın üzerinde bizim ahlâkımız, bizim hüviyetimiz var. Senin yaşantın üzerinde benim tavırlarım var. Onun için diyor ya Resulullah, Allah'ı sende görüyorum…

Resul demek kitap verilen demek değil. Resul risalden geliyor. Mektup, yaşantısı mesaj, mektup… Hakikat yaşantısında fahş oluyor, hakikat yaşantısında ispat oluyor. Ve Allah kendini onun yaşantısında izhar ediyor, görünüre taşıyor bu âlemde. İşte o şekilde bir resul… İşte ona halifetullah diyoruz. Halifetullah, Allah'ın halifesi. Ve diyor, yine Allah'ı Teâlâ buyurdu: Ey Gavs-ül Â'zam, insanda zahir olduğum gibi hiçbir şeyde zahir olmadım. Sıfatı, sıfatı, fiili, fiili… Sen atmadın Allah attı ile

ilgili… Fiili, fiili, zatı zatıdır. Hem sıfatı hep sıfatındır senin.

Sonra Hakk teâlâ'dan sordum ve dedim. Ya Rabbi. Hiç mekânın var mıdır? Buyurdu ki? Ben mekânın mekânıyım. Bana mekân yoktur.

Bu enteresan bir şey… Vacib-ül vücut olmasının da gereğidir. Çünkü vacib-ül vücuttan bahsediyorsanız bütün mekânların mekânıdır. Bir varlık düşünün ki yanında bir yer yok. Bir varlık düşünün ki yanında kimse yok. Nerede yaratacak, neyle yaratacak? Allah yoktan var etmiştir. Ama nasıl bir yok? Yok diye bir şey var da ondan mı var etti? Değil… Yoktunuz, var etti. O şekilde yoktan var etti. Yoksa öz olarak kendinden var edendir. Buna eskiler şöyle der: Her şeyi özüyle, nuruyla var eden. Günümüzde şöyle diyorlar: Her şey enerjiyle var. Bi-zatihi kendi nurundan var eden, var ettiğinin de eşi benzeri onun için yok. Çünkü yoktan var etmiş, daha önce örneği yok. Örneği yok; sıfatı, yani Allah'ın o şekilde yaratma sıfatı yoktan var etme sıfatıdır. Örneği yok, yoksun yani, daha önce yoktun, şimdi varsın. Seni yoktan var etti. Yok, idin var etti demek belki işi daha anlaşılır kılıyor. Yok, idin, var etti. Kimden, kendinden!

Bir şeyi kendinden var ettiğin zaman hem ona içkin hem de kendinden var ettiği için bir dışlaşma olduğundan sebep ona dışkın duruyor… Bakın, sonsuzluğun kendisinde sonsuzluk size dışkın olduğu gibi aynı zamanda içkinsinizdir. Lâhutta içkin olduğunuz, lâhutun size dışkın olduğu gibi. Ya da az önceki konuşmamızda ceberut veya şeriat… Nasut, melekûtun iç içe olduğunu söylemek gibi.

Şimdi daha net söyleyeyim bu bağlamda: Vacib-ül vücut yani bu noktada takdiri ilahi var ettiği anda kendinde var ediyor. Kendiyle var ettiği için içkin, kendinde var ettiği için dışkın ve kuşatıcı. Muhit ve eylemleriyle onda sıfatı gereği tecelli buyurduğu için Aliy oluyor… Bu felsefede aşkınsallık oluyor çünkü aşkınsallık eylemde gerçekleşen bir şey. Bunu Kur'an ı azimüşşanda şöyle söylüyor: İbrahim nebi makamında… Hani

aşkın bir varlıktan bahsediyoruz. Allah. Hani böyle biz varız bir de bizim üzerimizde Allah var gibi değil. Bizim üzerimizde eylemleriyle aşkın olan bir varlıktan bahsediyoruz. Bunu Hazreti İbrahim'in dilinden şöyle dile getiriyor. Diyor ki "benim Rabbim güneşi doğudan yükseltiyor." Yükseltme eylemiyle güneşe aşkın ama nuruyla da güneşi var eden, güneşe içkin… O sırada içkin sıfatıyla kullanmıyor. Yani muhit esmasıyla konuşmuyor. Aliy sıfatıyla zikrediyor…

Benim Rabbim diyor "güneşi doğudan yükseltiyor. Sen de batıdan yükseltir misin? Ne büyük delil verdi" diyor… Bak diyor, ne büyük bir delil verdi diyor… Yani eylemleriyle sizin üzerinizden aşkındır. Çünkü siz kendiniz yapıyorum zannındayken, o yapıyorumun zannında sizin ağzınıza bir parmak bal çalıyor. Kendi yaptığınız zannında keyifteyken veya zevkteyken, O sizin üzerinizde ne iş görüyorsa onu yerine getiriyor. Kendi muradı neyse, kendi isteği neyse onu yerine getiriyor. İsteseniz de istemeseniz de bir eylem yaparken Allah sizin üzerinizde bir sıfatı gereği tecelli etmiş bulunuyor. Çünkü her an eylemde… Melekesiyle, bütün kuvvetleriyle… Bu bağlamda düşündüğünüzde zorunlu bir varlık oluyor. Diyor ki ben mekânların mekânıyım. İçinden, dışından çıkılmayan tek, yegâne Rab… Onun için diyoruz ki Rabb-ül âlemin diyoruz. Yani bu sıfatlar ardı arkası otomatik olarak kendi kendine zorunlu bir akıl olarak sıçrama gerektiriyor. Bir bakıyorsun Muhit, bir bakıyorsun Aliyy-e geçiyorsun ama direkt, otomatik olarak Rabb-ül âlemin demek zorunda kalıyorsun. Rabb-ül âlemin ve Rableri onların üzerindedir.

Yani her sıfat hakkıyla zikirdedir. Yani hangi sıfatı zikrediyorsanız… Rabb-ül âlemin de deseniz, Muhit de deseniz Aliy de deseniz sonuçta birbiriyle olan ilişki üzerinden baktığınızda zorunlu olarak diğer sıfata gitmek zorunda kalıyorsunuz. Ve Rabb-ül âlemin olarak hangi sıfatıyla kimlerle tavırdaysa el Zahir oluyor… İman dolu bir nefese… Ama iman dolu bir nefese zahir olabilmesi için de o kişiye Rahim esmasıyla tecelli etmek zorunda. Rahim, hususi çeken, hususi merhamet eden, varlık veren… Hususen kendine isteyen, hususen kendine şahit kılan. Rahime taşıyor.

Ben diyor mekânın mekânıyım. Yani O'nun varlığı dışına çıkış yok. Kaçış

yok… Bu sebepten olsa gerek bir ayetinde şöyle diyor: “Allah’tan kaçış yoktur.” Başka bir ayette de şöyle buyuruyor: “Allah’tan başka dost yoktur.” Hüviyet gereği dostluğa taşıyor, varlık itibarıyla de kaçış yoktur diyor. Kaçış yoktur ayetini de iki kez yorumlamıştık. Allah’ın adaletinden kaçılmaz, onun için Allah’tan kaçış yoktur manâsına gelir. Varlık olarak zaten içinden çıkamıyoruz ki kaçalım! Onun için demişler, tevhidin prensiplerini erenler güzel söylemiş, hepsine selam olsun.

Allah… Yani bir Allah var, Allah.

Ne gerçekleşiyorsa *Allah’ta* gerçek…

Ama nasıl gerçek? *Allah’tan*…

Hani içkin ve dışkın olduğu zaman *Allah’la…*

Ama her ne yapıyorsa kendi için yapıyor, yani nedeni üzeri… Bilinmeyi istedim, halife yaratayım… İbadet etmek için yarattım vesaire… *Allah için,*

Allah’a, aslına rücudur, her şey Rabbine dönücüdür. Haktan geldiniz Hakk’a geri döneceksiniz… *Allah’a*

Allah’ın… Malik-ül mülk.

Bunlar tevhidin prensipleridir. Hangi noktada tevhitte bulunuyorsanız bu yedi prensibin birinde seyran ediyorsunuzdur.

Hangi esmasıyla bakarsanız bakın, hangi sıfatıyla bakarsanız bakın… Ya Allah’la olduğunuzun halindesinizdir, ya Allah’tan olduğunun bilincinde bakıyorsunuzdur, ya Allah içiliklerde ibadet ediyorsunuzdur ve her eyleminizde zorunlu olarak Allah’a dönüyorsunuzdur. Yediğiniz içtiğiniz Allah’a dönmüyor mu? Yediğiniz içtiğinizin dışında, her eyleminizde Cenab-ı Hakk’ın bir sıfatı görünmüyor mu? Kâh Kahhar, kâh Halim, kâh Musavvir, kâh Cemal, kâh Celal... Her eyleminizde Allah kendini Zahir

etmiyor mu? Müthiş söylemiş, bakın, zaten söylemiş. O kadar tatlı söylüyor ki: ey Gavs-ül Â'zam, insanda zahir olduğum gibi hiçbir şeyde zahir olmadım. Devam ediyor: Sonra hakk teâlâdan sordum. Dedim, ya Rab, hiç mekânın var mıdır? Buyurdu ki ben mekânın mekânıyım, bana mekân yoktur. Lâkin bundan sonra güzel bir şey daha söylüyor.

Ve ben insanın sırrıyım, insan da benim sırrımdır.

Bu şu demektir, kâinatı yarattım sığmadım, mümin kulumun gönlüne sığdım. Çünkü sır demek gizli gerçeklik demektir. İnsan benim gizli gerçekliğimdir diyor. Sır, yani saklı olan, gerçek olan anlamında bir şey. Gerçek olacak ki sır olmuş olsun. Hani bir şey yaparsınız da onu saklarsınız. Öyle bir şey vardır ki saklarsınız. Yani gerçek olan bir şeyi saklıyorsunuz. İnsan diyor benim gerçekliğimdir. Yani bu âlemde kendini gerçekliğe taşıdığı, zahire taşıdığı, izhar ettiği, görünüşe taşıdığı en yetkin varlık mertebesi… Onun için en güzel kıvamda yaratmıştır. Sıfatlarıyla sıfatında… Yani düşünün parmak ucunuzdan tutun yüz şeklinize kadar, bütün varlık hakikatinize kadar hiçbir varlıkta tecelli etmediği gibi tecelli ediyor.

Hani geçen hafta söylediğimiz gibi: Her hayvandan bir sıfatın tecellisini seyran edebilirsiniz, insan yüzünde bin bir türlü hal tecellisi var… Bir bakıyorsunuz celal, bir bakıyorsunuz cemal, bir bakıyorsunuz vedud, bir bakıyorsun âzametli bir bakış… Türlü, türlü mimik hareketleri var. Hele bir de oyuncuysa bin bir türlü hale bürünüyor. Oyunculara onun için baktığımda yüz mimik hareketlerine şaşa kalıyorum. Cenab-ı Hakk bin bir tavrıyla vücuda getiriyor. Ama adam kendi için yapıyor o işi ayrı mevzu… Sorgu suali varsa kendine… Bakın, her durumda Hakk tezahür ediyor, izhar ediyor kendini… Ama onun varlığında kendi içinliğimiz veya onun içinliğimiz üzerinden örtülerin kalkması veya örtünmemiz var. Bu bağlamda düşündüğümüzde kimin örtülü olup olmadığı bizi ilgilendirmez. Bizi ilgilendiren erenlerin buyurduğu ve kendi yakanıza yapışın dedikleri. Biz örtülüysek örtülülüklerimizi kaldırmaya çalışalım, yani her yerde Hakk'ı seyran etmeye çalışalım. Her yerde Hakkın

tecellisine şahit olmaya çalışalım. En basiti insan yüzü…

Sadece diyorlar ki başparmak olmasa insanlık tarihi yazılmazdı… Ben bu sözü duyduktan sonra çok denedim, vallahi kullanamadım. Ne kalem tutabiliyorsunuz ne keser tutabiliyorsunuz hiçbir şey yapamıyorsunuz. İnsanlık tarihi yazılmaz diyor. Sadece şu başparmak… Şu küçük parmak olmasa yine neyse ama başparmak olmasa insanlık tarihi yazılamıyor. Nasıl bir kıvam ki iş görmeye dâhi müsait, her şeyde… En mükemmel şekilde yürüyen, iki ayağı üzerinde yürüyen en mükemmel varlık. Yani dünyada ne iş görecekse o kıvam üzeri yaratılmış. Yaşantısında ise zorunlu olarak Allah'u âlemin sıfatlarına hamil… Eylemlerinde ise hamil olduğunu dışlaştıran… Biraz daha kaba söyleyeyim: Doğuran. Zorunlu olarak, hamil ve hamil olduğunu eyleminde gösteren, çıkartan… Zorunlu, her eyleminde… İster zılli olsun ister asli olsun fark etmiyor. İnsan sadece Allah'ı azimüşşan'ın halifesi olarak bu âlemde O'nu yaşamaya mahkûm. Esmalarıyla mahkûm. Sünnetullah dairesiyle mahkûm. Hem sünnetullah dairesi ve hem de esma yaşantısıyla mahkûm olduğu içindir ki ceberut âleminin zorunlu varlığıdır. Yani âlemi nasut dediğimiz insan zorunlu olarak Cenab-ı Hakkı ceberutta yaşayandır. Eğer seyrü seferin sonucunda Hakk'a varır muhabbetullahına ererse lâhuta taşınır… Ne zaman ki üç hilalin sonuna varır, Allah onda kendini izhar eder.

Bunun için erenler harf zevkini bile yapmışlar. Demişler ki nun un iki tarafı vardır. Nun un birinci tarafı şudur: Bir, kişi âleme doğru… Hani bir Nun var bir de nokta vardır ya, kişi bütün varlığıyla noktası, kıblesi olan Hakk'a yönelir demişler… Bir daha söyleyeyim: O halka insanadır, noktası Allah'tır diye yorum… Yani Nun üzerine çok söylev vardır da bu bağlamda konuşuyorum onun altını çizeyim… Bu bir zevktir, Hakk ilminin zevkidir. Böyle yorumlar da çıkmış. Nun'un kendisi insandır, kıblesi Hakk'tır, noktası Hakk'tır, burcu Hakk'tır. Zorunlu olarak hep O'na devinir çünkü… Ve demişler ki, eğer nun tersine dönerse, yani özüne varırsa… Bu bağlamda insan kendini nun un noktası olarak bulursa, o zaman bütün âlem ona döner.

Zaten hep dönüyordur da döndüğünün bilinciyle Hakk olarak bakar,

kendisine döndüğünün bilinciyle bakar. Her ne yer içerseniz… Bakın, bunu şöyle söylüyorlar: Her ne yer içerseniz Hakk'ın sıfatlarına döner. Haydi, onu da bırakın, şuradaki ilim sıfatı, kelim sıfatıyla burada Hakk tecelli etmiyor mu? Aynı… Veya hangi gözle bakıyorsanız o baktığınız gözün hali melekesi hangisiyse, hangi sıfatsa o sırada Hakk sizden tecelli etmiyor mu? Bu böyle bir şey…

Âlemin kendisine baktığınızda şöyle demişler: Kâinatın miracı insanadır, insanın miracı Allah'a dır… Onun için Nun'un noktası insandır, âleme kıyasla… Nun'un noktası Allah'tır insana kıyasen… Eğer Hakk'a taşınırsa insan, bütün âlemin secdegâhıdır insan… Noktadır, nokta-i kübradır… Hakkın bi-zatihi üzerinde tecelli ettiği nokta… O nokta-i kübrada nunluğunun noktasını bulana insanı kâmil diyoruz. Noktalığında kendini yaşayan, başka bir şey değil bakın… Nefsini, hevâlarını, dünyayı, sebepleri yaşayan değil. Noktalığında sadece Hakk'ı yaşayan… Ona insanı kâmil diyoruz. Allah'ın selamı üzerinde olsun.

Her devirde insanı kâmiller var. Elbette ki Kutb-ul Aktab dediğimiz kendi devranının insanı kâmili vardır. Ona da selam olsun… Ama insan kendi nunluğunda, Hakk olan noktalığına kendisini taşımadıktan sonra bir insanı kâmilin olup olmaması bizi fazla ilgilendirmemeli… Özünüzde bulun, eğer bulmazsanız bir insanı kâmilin de size yapacağı bir şey yok yani… Gayretiniz, sizdeki -kendi üzerinizde- olana olmalı. Rableri onların üzerinde derken genel ayettir, hepinizin üzerinde Rabbiniz var… Yeter ki kendinizi O'na taşıyın da nun un noktasına dönün. O zaman bir bakarsınız ki Hakk gözüyle bakarsınız her şey döner, senden olan. O zaman bütün her şey sizden ona döner. Emin olun melekler dâhi yukarıya çıkıyorum derken size inerler. Öyle bir lâhuta taşınırsın ki melekleri huzurunuzda görürsünüz. Öylesi bir haldir…

Özellikle Abdülkadir Geylani'i bu noktada zevk etmek lazım. Erenler içerisinde hem şahikalar hem de zati tecelli üzerinde çok ender bir evliyullah… İsmail Emre özellikle... Niyazi Mısri'nin de böyle bir şeyden zevki var ama ilmi noktada bundan mahrumiyeti var. Dirilik noktasında inanılmaz zevki var. İsmail Emre zaten ilmi noktada değil, Hayy esması

gereği dirilik sıfatı gereği inanılmaz derecede bu noktada zevkli… Ama Abdulkadir Geylani ise evliyullahlık tacını en yüksek derecede giydiği içindir ki söylediğimiz şeyi bi-zatihi üzerinde yaşayandır. Öyle ki, cennet ve cehennemi dâhi insanlara gösterebilecek şekilde.

Yahudi'nin biri geliyor diyor ki: Siz dersiniz ki müminin cehennemidir bu âlem. Lakin sen zenginlik içinde yaşıyorsun, atının üzengisine kadar altın. Bu nasıl bir iştir. Mübarek bir gözünü açıyor, sol eliyle bir işaret ediyor, bir bakıyor cehennem… Sağ eliyle bir işaret ediyor, bir bakıyor cennet… Diyor ki, sizin cehennemdeki yaşantınıza göre buradaki yaşantım cennettir sana. Bizim ahretteki yaşantımıza göre buradaki yaşantımız cehennemdir bize. Nasıl bir insansa bence bilmiyorum. Yani insan demeye bile dilim varmıyor, insanı kâmil…

Kerametlerle insanı kâmil de olunmuyor, onun da altını çizeyim… İnsanı kâmil başka bir şey yani kerametle olan bir şey değil. Sıfatı Hakk olan, hüviyeti Hakk olan, sıfatlarında Hakk'ı gösteren… Bunu daha önceki sohbetlerimizde bir parça konuşmuştuk. Hani Metin Baba'nın bir hikâyesi vardır, zevk ettiği bir insanı varmış, İhya Efendi'ye gider gelirken Rufai tarikatından bir zat, zamanı geliyor onun yanına geliyor beraber alışveriş yapıyorlar. Metin Baba'nın dediğine göre yere tükürse keramet. Kerametten adama gına gelir mi? Vallahi gelir diyor, adam yere tükürse keramet. Birden kapı çalınıyor pat şu geliyor, telefon çalıyor şu arıyor filan… Artık bize gına gelmiş diyor… Yani o şekilde keramet gösteren bir insan… Yani bana talip ol diyor, adamın söylediği, daveti şu: Bana talip ol, bu ilmi sana vereyim diye. Baba diyor yok, bizim başımız bağlı. Yani başka bir yere bağlıyız diyor. İhya efendiye gidip geliyor ya. Her neyse, en sonunda dayanamadım, adamı aldım götürdüm İhya Baba'yla tanıştırmaya… Neyse, gittiler tanıştılar vesaire… Döndük, sordum. Dedim, nasıl buldun? Peh, tarih coğrafya öğretmeni… Yani herhalde hikâye anlatmış, oradan buradan bir şeyler anlatmış, orada başka bir şey görememiş. Babaya soruyor, diyor ki İhya Efendi'ye, efendim nasıldı? Evlat diyor kerameti gözüne perde olmuş. Müthiş bir şey… Yani o kadar şey gösteriyor yaşıyor ki o sıradaki hüviyeti Hakk'ı göremiyor, orada

sıfatıyla tecelli edeni göremiyor… Biraz daha gözü açık olsa orada ne nur tecelli ederdi Allah bilir. Onun sohbetinde, namazında nasıl bir kapı açılıyor da nasıl bir nur tecelli ediyor göremiyor. Kerameti diyor gözüne perde olmuş.

Onun için, kerametler cennet nimetleridir. Verilen bir şeyse sizlere, hani görüyorum, biliyorum, yapıyorum filan gibi varlığınıza perde olmasın… Çünkü demişler terki dünya, terki ukba, terki terk… Terki dünya demek dünyayı gönlünden çıkar. Terki ukba demek bir, beklentilerinden kurtul, iki, ola ki seyrü seferinde kerametler dediğimiz cennet nimetleri üzerinde tecelli etti… Hani ahretin burada tecelli etti. Burada tecelli ettiyse hiç aldanma diyor, bırak onları. Bırak dediğin yani şuraya bırak değil. Bırak, yaşa ama aklına, gönlüne alma. Sende olsun, bir meleken olsun o… Ama onunla kendine ayrıca varlık verme, firavunlaşma… Tebasıyla kendine varlık veriyor ya… Veya azazil gibi, Allah'ın verdiği ilim, Allah'ın verdiği kudretle kendine varlık vermesi gibi. O da cenneteydi, o da cennetin kerametlerindeydi. Onun için demişler, terki ukba. Ne verirse ver aldanma… Bunu da hani o kırklar meclisine gidiyor da kapıyı tıklatıyor ya, Resulullah efendimiz… Hani diyorlar Ebu Muttalib'in yetim torunu, biz öyle birini tanımıyoruz, Muhammet Mustafa, öyle birini tanımıyoruz, Allah'ın resulü diyor, biz öyle birini de tanımıyoruz. Fakrun fahr diyor, fakirlik övüncümdür, kapı öyle açılıyor. Ve hepsinin söylediği söz şu: Bereket Allah'tandır… BarekAllah… Fakirlik iftiharımdır diyor… Yani varlığım yok, varlığımın sahibi Allah'tır… o sözün tam manâsı budur: Varlığım yok, varlığımın sahibi Allah'tır ve bu benim övüncümdür. Yoksa evde üç beş kuruş yok veya yiyecek yok manâsında değil. Onunla da övündüğü var, onu da söyleyeyim: Resulullah efendimizin onunla bile övündüğü var…

Çünkü Hafsa annemizle problem çıkıyor. Hazreti Ömer onu ziyarete gidiyor bir türlü kabul etmiyor… En sonunda diyor ki kızım için gelmedim, senin için geldim diyor. En sonunda Hazreti Ömer'i içeri alıyor. Konuşuyorlar, üzülüyor. Diyor ki ya Resulullah, sen öldür de ben öldüreyim… Kızı üzerinden söylüyor, nasıl bir ahdü vefası varsa

inanılmaz. Yani kızını bile gözü görmüyor, o kadar büyük bir muhabbet. Orada bir konuşma daha geçiyor… Diyor ki efendim, kisralıların sarayları var, şunların sarayları var… Çünkü odada gördüğü iki üç şey var. Bir, hurma liflerinden yapılmış oturak, bir tabak, bir de küp gibi bir şeye benzer bir şey… İçinde su mu neyse artık, o zamanda yapılmış neyse o. Başka hiçbir şey yok. Mübarek o hasıra uzanırken sırtında izler çıkmış. Dediği şu: İsteyin, daha güzel bir şey yapalım. Ve söylediği şu: Sen benim kisralılar gibi veya kayserler gibi olmamı mı istiyorsun? Yani dünyalığa dalıp da Hakk'ı unutanlardan olmamı mı istiyorsun? Seçim, bakın, bu bir seçim. Zenginliği istese… Yani diyor ki dile, iste ki vereyim.

Fakirliği gelecek haftalar inşallah konuşacağız çünkü bunun içinde var… Fakirliğin getirdiği haller var bu noktada… Hem zahir, müminin getirdiği haller var, hem de o manevi olarak kast edilen, kişinin kendine varlık vermeme durumunun fakirlikleri var.

Mekânın mekânıdır ve bu noktada diyor ki ve ben insanın sırrıyım, insan da benim sırrımdır. Kâinatı yarattım sığmadım, mümin kulumun kalbine sığdım… Buradaki sığma fizyolojik bir sığma değil… Hani Allah orada geldi bize sığdı, hulül gibi demiştik geçen hafta… Hani içimize girmiş gibi değil. Sıfatları sıfatı, fiili fiili, zatı zatı olandır diyor. Ama istidadı kadar… Halil'inki halil'lik kadar sizinki sizliği kadar. Ondan sonra zaten bir ayete gidersiniz, kulum benden razı mısın? Yani ben yakıştırdım mı şimdi seni kendime? Bunları da yaşatıyorum sana… Razı mısın değil misin? Belayı bela diye görürseniz bela, rahmet diye görürseniz rahmettir. Yani bakış açınız değişmiş veya rızayı Rahmanı Rahimden görüyorsanız ve size lütuf diye görüyorsanız amenna, zaten razısınızdır… Yok, eğer sizin kötülüğünüze sebebiyet verecek bir şey diye görüyorsanız o zaman zaten yoldan çıkarsınız.

Buradaki sığmadan kastı, temsili olarak Cenab-ı Hakk'ın temsili olmasıdır, suret itibarıyla, bir… İki, bi-zatihi fiili itibarıyla O'nun tavırlarına gebe olmasıdır, Hami olmasıdır ve tavırlarında onun sıfatlarını göstermesidir. Ve onun için diyor: Kâinatı yarattım sığmadım, mümin kulumun kalbine sığdım.

Deprem olmuştu, ben o sırada askerdim. İzin aldım geldim. Bir parkta oturuyoruz, sohbet ediyoruz. Bir tane yaşlı amca kulak misafiri olmuş gelmiş oturmuş. Yaşlı ama… Yani ben diyeyim 75, 80, siz deyin 90 yaşında… Oturuyor orada. Saatlerce hiç durmuyor ve Allah'ı konuşuyoruz ama adamcağız müdahil bile olmuyor, sadece dinliyor. Amca neden bu kadar durdun. Allah konuşuyorsunuz, ben niye oturmayayım ki dedi… Orada bir şey anlattı deprem olurken, dedi ki deprem oldu, benim komşu dedi ki bak işte fay hatları kırılıyor şu bu… Hani bir de komplo teorisi vardı: Hani İran bomba kullanıyormuş, o yüzden fay hatları bozulmuş… Hani tetiklenmiş, onun için deprem olmuş vesaire diye… Bazıları onu da insanların ahlâksızlığına bağladı filan… Neden çok o noktada. Ama önemli olan nedenin o olduğu değil, o sıradaki ilişkiler. Bak ne diyor amca, Allah'tan diyor… Hani Allah verdi bu depremi diyor… Ne Allah'tan işte bak fay hatları kırılmış, şu olmuş bu olmuş… Nesnesinden, sebebinden bakıyor. Hani eskiden derlerdi, illetinden bakıyor. Ya diyor Allah müminin kalbinde, sen mümin değilsen ben ne yapayım? Allah senin kalbinde yoksa ben ne yapayım? Yani Hakk'tan olduğunun bilinciyle bakmalısın diyor. Çünkü mümin Hakk'tan olduğunun bilinciyle bakar, illetini görmez. İlletini zevk etmek ayrı bir şey… Bu sebeplerden oluyor-u bilmek ayrı bir şey. Ama o sebeplerden aşkın olan, eylemiyle aşkın olan, iş gören…

Bakın, hem ona muhit olan, içkin olan, nuruyla onu var eden… Nuruyla onu var ederken zorunlu olarak zaten onu yaşamak zorunda olup ve eyleminde de kendini gösteren zaten Hakk… Hani sen onlara gadap edersen, onlar senin kullarındır diyor. Neyle gadap edecek ki… Ya deprem verecek, ya iki melek gönderecek ya kuraklık verecek. Ki bunları hepsi yaşantılarında söylerler… Musa ile Firavun arasındaki ilişkiden, çekirge mi yollamıyor, kurbağa mı göndermiyor, Nil'i kan mı bürümüyor, çocukları mı öldürülmüyor… Hepsi bir sebep… Sebebe bakarsan şu, şu sebeplerden oldu gibi ama Hakk'tan bakarsan o başka bir şey… İman dolu bir nefesin görüşüdür o… Yani fay hatları kırılmış, deprem olmuş veya oynamış, deprem olmuş; iman dolu bir nefes onu zevk edebilir, amenna… Ama aynı zamanda bilir ki Allah, O'ndan dır. Ve o Allah'ın dan

bilen emin olun yerinde oturur, korkacak bir şey yok ki… Mal onun, mülk onun. Veren O, alan O… Öldürme gerekirse takdiri ilahi öldürür de…

Arkadaşlarımdan biri anlattı: Adam depremde bütün ailesini yitirmiş, bir tek kendisi kurtulmuş. Memleketine giderken kendisi de ölmüş. Son Durak diye bir film var hiç izleyen oldu mu? Azrail oynuyor, herkesi biçiyor… Kaçan olduğu zaman da yakalıyor, geri getiriyor… Aynen de öyle. Adam yolda giderken gitmiş yani, ölümden kaçış yok. Vakti saati orada değilmiş yani, işin esprisi o… Yani bunun içinde bir hikâye anlatılır: Adamın birisi Süleyman Nebi'nin yanında oturuyormuş Kudüs'te, Allah'ı azimüşşan Azrail'e buyurmuş, kulumun Hindistan'da canını al demiş… Adamı bir yokluyor, Kudüs'te… Yanında bir görünüyor; adam, görünür görünmez Azrail'i görüyor. Görür görmez de Süleyman'a sığınıyor. Sen rüzgârlara emredersin, rüzgârına emret beni Hindistan'a bıraksın, kaçayım. Hani benim burada canımı alacaksa kurtulayım diyor, mekân değişikliği… Böyle bakakalıyor yani. Allah'ı azimüşşan buyurdu Hindistan, adam duruyor Kudüs… O korkuyla, eceliyle Hindistan'a varıyor. Bir bakıyor Azrail. Ben mekân değiştirdim, canımı alamazsın ki diyor. Azimüşşan'da buyurdu ki Hindistan'da al zaten… Mehmet Genç bu noktada güzel bir hikâye anlatmış da hoşuma gitmişti.

Demiş ki, Azrail derler ki Allah'ı sevenlere sevdikleriyle görünür, sevmeyenlere korktuklarıyla görünür diye bir söz vardır. Doğruluk payı vardır onun altını çizeyim. Adamın biri Azrail'i görüyor, şeyhi de var… Bakıyor şöyle, hemen şeyhine sığınıyor. Efendi diyor, Azrail'i gördüm ne yapayım. Evlat diyor, bir daha görürsen şu emziği al, çocuk numarası yap. Azrail'i yine görünce emziği bir çıkarıyor mıçmıç yapıyor. Azrail'in girdiği kılık efendisi, haydi yavrucuğum gidiyoruz diyor. Yani götüreceği varsa kaçış yok. Vakit saat geldiyse herkesi götürüyor. Mekânı mekânımdır diyor bu noktada, takdir-i ilahi…

Sonra dedim Ya Rabbi, bir şey yer içer misin?

Bir şey içer misin demek acziyet sahibi misin demektir aynı zamanda. Çünkü yeme içme acziyetle alâkadar.

Hakk Teâlâ buyurdu. Benim yemem fakirlerin yediğidir, içmem de fakirlerin içtiğidir.

Burada bende acziyet yoktur u da zaten imliyor… Sadece ikram ettiklerinizi kabul ederim diyor. Bu çok önemli… Yani birine bir şey veriyorsanız ve onun hoşnutluğunu, rızalığını alıyorsanız o sırada orada kabul eden Allah'tır, çünkü insanın kabulü Allah'ın kabulüdür demiştik geçen haftalar. İnsanın affı Allah'ın affıdır. Bir insanı kırdınız demiştik, o kişinin gönlünde o affetmenin sevinci oluşmadığı sürece o kişi sizi affetmemiştir. O kişi değil, Allah sizi affetmemiştir. O kişinin üzerinde affetme sevinci oluşturmuyor çünkü… Ama affettiniz yani, özür dilediniz… Hani onun gönlünde de bir yaşam sevinciyle beraber, bu affetmenin sevinci çıkar. İşte o zaman bilin ki Allah sizi orada affetti, onun gönlünde affetti… Birine verdiniz sevinç oluşturdunuz. Verdiniz, gönlüne sevinç verdiniz. Bilin Allah onu kabul etti.

Ve verirken diyor sağ eliniz sol elinizi, sol eliniz sağ elinizi görmesin… Ve verdiklerinden dolayı hakir diyenler yok mu? Onların elleri de bomboştur diyor. Hani bir şey verirler, verdikleri zaman da hakirlerler… Ben sana vermedim mi? Şöyle yapmadım mı böyle etmedim mi? Bunun için güzel bir hikâye var. Adamın birisi kardeşini görüyor, arkadaşını görüyor yolda, yağmur, sağanak yağış… Şemsiyesini paylaşıyor onunla… Her gördüğünde de ben sana şemsiye vermesem ne olurdu? Vay haline diye habire hatırlatıyor. En sonunda bir arkın önünden geçiyor, arka kendini atıyor. Bundan daha beter olmazdı herhalde diyor. Eğer bir şeyi yapıyorsanız ve kendi nefsiniz doğrulusunda dile getiriyorsanız eliniz bomboştur, kendi nefsiniz için yaptınız… Üstelik sorgu suali var. Allah için yaptıysanız zaten unutur gidersiniz, hatırlamazsınız bile. Yedikleri içtikleri yediğim içtiğimdir dediği kabulümdür demektir. Yoksa ben de onlarla oturup yiyorum, içiyorum değil.

Allah'ın selamı üzerinize olsun, nur ala nur olun. Muhabbet dolu olun ve Rabbim sizleri selamet üzeri yürütsün. Öyle bir zamana düştük ki güzel bir zaman, güzel olduğu kadar da zorlu bir zaman. Çünkü nefsin

ihtiyaçları o kadar önüne çeşitlenmiş ki… Reklamlarla, şunlarla bunlarla… İrade o kadar çok çeşitlenmiş ki hevâlardan yana, doyumlardan yana emin olun ki terbiye olmak çok kolay bir şey değil. Eskiler bunu şöyle derdi: Terbiyesine gelen sıfat derlerdi. Terbiyesine gelen sıfat demek, şu demek: Sizi terbiye eden sıfat, sizi kendi varlığına taşır bir sıfat… O kendi varlığına taşıdığı sıfata yetişmek kolay bir şey değil bu zamanda… Çünkü ihtiyaçlar o kadar çok yetkin ve toplum içinde yaşamak zorunluluğuyla kaçarımız yok. Kaç kaçabilirsen…

Bu şu demek aslında sonuç itibarıyla: Ne yaşarsanız yaşayın kalbinizde olmasın. Zengin olun, fakir olun, zahmeti de kalbinize almayın, sefayı da kalbinize almayın. Olduğu gibi yaşayın. Hizmet için, Hakk için… En büyük hizmet de kendi nefsinize yaptığınız hizmettir.

Hani bazıları şöyle olur. Tozpembe hayaller... Bir gün kardeşlerden biri sordu: Bu ilmi herkes bilmiyor, herkesle paylaşalım… Böyle bir zorunluluk yok ki dedim. Böyle bir derdimiz de yok dedim. Talep edene icabet edilir, herkesi nasıl kurtaracaksın? Ayet belli: Biz dileseydik herkesi bir ümmet yapardık. Üstelik söylüyor, sana söylediklerimi içinde hidayet vermek için de harislenme diyor, ayeti kerimeler var. Resulullah bize örnektir, ayetleriyle beraber. Yani size verilen şeyleri herkese anlatacaksınız veya gördüğünüz, keşfettiğiniz şeyleri herkesle paylaşacaksınız diye bir şey yok. Ve hiç kimseyi kurtaramazsınız bu bağlamda, evvela kendinizi kurtarın.

Ola ki yanınızda morfikrezonans diyorlar ya… Ola ki onunla beraber birilerini dâhi o şefkat ve merhametiniz, sevginizle beraber gönül yurdunuza alırsınız. Gönül yurdunuzla beraber cennete taşırsınız. Ola ki o gönül yurdunuzla cennete taşıdığınız için de Allah-ı azimüşşan ona ceza vermez. Onu affeder… Önce kendiniz. Yediği yediğimdir, içtiği içtiğimdir diyor. Kabulümdür yani…

Allah’a emanet olun.

10. 11. 2013 – Gavsiye Risalesi Okumaları
Halil İbrahim GENÇ

Şahıs olmaklığıyla Allah katışıksızlığında saf olduğu için Kuddüs'tür. Siz de kendi varlığınızda, öz varlığınız olan Allah' a ibadetin sonucunda olarak kendi varlığınızı yitirmiş olarak, unutmuş olarak veya yok olmuş olarak varırsanız eğer; Kuddüs esmasının tecellisini kendinizde Allah ile olarak bulursunuz. Çünkü ibadetin hakkı Allah'a taşınmaktır. Allah'a taşındığınız anda özvarlığınız itibarıyla kendi nefsinizden soyunarak taşındığınız anda Allah ilesiniz. Geçenlerde bir kıssa duymuştum, hoşuma gitmişti. Hz. Ali'ye Hz. Cenab-ı Resul diyor ki; Ya Ali diyor, iki tane abam var birini sana vereceğim. Öyle bir namaz kıl ki diyor, öyle gel sana vereyim diyor. Tamam diyor Ya Resulullah. İki rekât şükür namazı kıl öyle gel diyor. İki rekât şükür namazı kılıp geliyor.

- Ya Ali namaz olmadı.
- Ya Resulullah niye olmadı?
- Sen hangi abamı vereceğimi düşünüyordun, onun için olmadı bir daha kıl.

Bir rivayetle de şöyle bir hikâyesi daha anlatılır.

Ya Ali diyor öyle bir namaz kıl ki diyor senin kurtuluşun olsun. Ya Resulullah o nasıl bir namazdır? Diyor. Ya Ali diyor iki rekât namaz kıl ama diyor o rekât namazında sen olmayasın. Öyle bir namaz kıl ki içinde sen olmayasın. Selam üzerine olsun. İnanılmaz güzel anlatmış.

Yok, ol ki var olasın dediği sözü bu noktada anlamak lazım. Aslında burada zaten var et ki var olasının hakikati de var. Çünkü kişinin kendi

varlığından soyunuşu kendine varlık verişidir. Varlık vermeye kendini sevk edişidir. Çünkü o sırada kendini yokluğa alışı nefsi emmare düzeyinde, çünkü hiçbir zaman benlik yok olmaz. Nefsi emmare düzeyinde benliğinizi yok edebilirsiniz; o dahi terbiye edilir, yok olmaz. Hiçbir şekilde içgüdülerinizi yok edemezsiniz. Zorunluluklardır, bu âlemde yaşamanızın zorunluluğudur. Helaller dediğimiz Cenab-ı Hakk'ın buyruklarına taşırsınız, helale taşırsınız ve diyor ki Cenabı Allah Azimuşşan; "kulum sen varsan ben yok'um, ben varsam sen yoksun".

Bu inanılmaz bir hadis-i kutsidir. Yok ol ki var olasın demek şu demektir; ibadetlerle beraber yokluğa eriniz ki Allah ile varlık bulasınız. Bazen olur ki bu gibi ehil – yok ol ki noktasındaki ehil- riyazatlar, çilehanelere çekilmeler, âlemle ilişkilerini koparmalar, "sen âlemden kurtul ki bana varasın" diyen hadis-i kutsiler gereği Cenab-ı Hakk'a rücu ederler. Bunlara, takdir-i ilahi, halvete çekilenler denir. Bazıları da tam tersini yaparlar, Celvet dediğimiz bir adab-ı erkânla götürürler. Celvet varlık içerisinde götürmektir, halk içerisinde götürmektir. Sünnet-i Seniyye'ye dikkat ederler. Çocukları veya yanına gelenleri ahlâka teşvik ederler, nasihatlere teşvik ederler. Bu ehiller genelde de hikâyeci olurlar. Çünkü hikâyelerle kişileri idealleriyle beraber bilinçaltlarına ahlâklı olmalarının göndermelerinin söylevlerinde bulunurlar ki o kişiler o hikâyelerindeki idolleri benimsemeleri, içselleştirmeleriyle beraber hayatlarına yön verirler ve hikâyeler hayatlarında canlandırılmaya başlanır. Bu noktada tasavvufta hikâyeler gerçekten çok önemlidir. Zaten bir kültürden bahsediyorsanız hikâyesiz bir kültür yoktur. Çünkü değerler hikâyelerle beraber oluşur kültürlerde. Velhasıl kelam "yok ol ki var olasın" kişi nefsinden yana soyunabiliyor, kendi nefsini unutuyor, o an kendini Allah'a taşıyabiliyorsa; Allah'a taşındığı anda ise kendi değil, Allah ile ise o sırada zaten yok olduğunda, var olmuştur. Buradaki yokluktan kasıt nefsi emmarenizi, içgüdülerinizi susturmak, duygularınızı susturmak, zanlarınızı susturmak. Zanlardan yana kötü duygulanımlardan yana hepsinden yana terbiye olmak.

Bu şekilde olan bir şey var. Medite oluşla ilgili iç âlemine doğru bir seyri

seferle alâkadar bir şeydir. Kişinin Allah'ın lütfu ihsanıyla kendi üzerinde gerçekleştirdiği bir şey. Ama var et ki var olasın; eyleminde, salih amellerde, Allah için olmaklıkta insanlara yaptığın hayırlarla var olmak, vücut bulmak. Allah'ın sıfatlarını yaşadığın sürece vücut bulmakla alâkadar bir şey… Yaptığınız iyilikle, yaptığınız cömertlikle, yaptığınız affetmeyle, insanlara olan merhametinizle vücut bulmak. Merhametle vücut bulma, kerimlikle vücut bulma, sabırla vücut bulma, ilahi sıfatları yaşarken ilahi sıfatlarla vücut bulma.

Var et ki var olasın. Ve temelde de bu iki söz aynı şeyi anlatır demiştik. Orayı da şöyle birleştireyim. Bir kişi zaten kendi varlığının yokluğuna ererken – çünkü nefis istemez hiçbir şey yaptırmayı; iyiliği, doğruluğu güzelliği – çünkü o kötülüğü emreder diyor. İnsanın kendi içgüdüleri her zaman kendi içindir. Bu sebepten dolayıdır ki insana başkaları için bir şey yaptırmayı veya belli bir irade veya emir altına girmeyi istemez. Boyunduruk altına girmek istemez. Kendi başınıza, takdir-i ilahi onu kendinizde dahi nefsiniz olarak, kontrol etme iradesini kendinizde bulamazsınız kolay, kolay. Bunu da şöyle söylemiştik; oruç tutmaya kalktın, başlar tansiyonun yükselecek, şöyle olacak böyle olacak, aman tutma. Birine yardım edeceksin aman yardım etme. Şimdi bunları aşmışlar için bunlar fazla bir şey ifade etmez. Niye, takdir-i ilahi zaten, adamın öyle bir derdi yok. Hep iyilikte, hep doğrulukta, hep cömertlikte... Nefsi ermiş onun, melekliğine taşınmış. İradesi Hakk'tan olmaya başlamış yani ihlâsı özünde bulmuş. Amelinin sonucunda da Hakk'ı bulduğu için "Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a ant olsun ki" hadisi şerifinden hikâye olarak söyleyeyim, kinaye olarak söyleyeyim. Kişinin bütün kendi varlığındaki nefsi direkt Hakk olmuştur. Hakk olmuştur da değil. Hakk'ın kendisiydi zaten. Sadece nefsi emmaresinden soyundu kişi, başkasılığından soyundu kişi.

İbadetlerle, Salih ibadetlerle yokluğa erme. Yaptığınız iyilikler, doğruluklar, Allah'ın sıfatları ile tavırlarda bulunma. "Var et ki var olasın", "yok ol ki var olasın ", "kulum sen varsan ben yokum, ben varsam sen yoksun" Bu noktada birleştikleri bir yer var ki kişi ibadetleri

yaparken zaten yok olur, var olur; ama iyilik yaparken de nefsi emmaresinden yana yokluğa ererek var olur. Yok ol ki var olasın, yani var et ki var olasın demektir aynı zamanda. Çünkü nefsi emmare hep kendi içinken size iyilik yaptırmaz. Doğru yolda yürütmek istemez. Hep kendi içinliği vardır. Onun için başka insanlara yaptığınız yardımlar, affetmek, merhamet etmek, sabırlı olmak, sakinliğe ermek nefsin tahammül edebileceği bir şey değil. Bunları yaptığınız sürece nefsiniz sizde erir, yokluğa erer ve siz o sırada Allah'ın size verdiği o tavırlarınız üzere – ki kendi tavırlarıdır- size verdiği vücut ile varlık bulursunuz.

Bu noktada kendi iradesini yitirmiş olan Hz. İbrahim çok güzel bir örnek, inanılmaz güzel bir örneği var ateşe atılırken İsrafil (as) geliyor. Ya Rabbi müsaade et elini tutayım diyor. Elini uzatıyor, anlık bir seyirdir ama o anlık seyirde inanılmaz bir zaman akışı var. Ya İbrahim diyor elimi tut kurtarayım seni. Hz.İbrahim; Rabbim mi gönderdi diyor. Yok diyor ben kendi rızamla müsaade aldım geldim. O zaman diyor gerek yok diyor. Mikail geliyor, Azrail geliyor aynı şekilde cevap veriyor. En son Cebrail (as)' a Allah'ı azimüşan buyuruyor; Git kulumu kurtar diyor.

Aynı soruyu soruyor ve diyor ki Rabbim gönderdi. Sen diyor "Rabbime de ki eğer bu ateş bana hayır ise, yaptığım şeylere kefaret ve hayır ise ben bu kefaretten ve hayırdan beri mi kalayım." İnanılmaz bir şey. Yok, eğer diyor bu bana hayır ise ben bu hayırdan beri mi kalayım. Yok, eğer yaptıklarım doğrultusunda kefaretimse ben bu kefaretten beri mi kalayım gibi bir söz söylüyor. Farklı insanlarda farklı şeyler de yükleyenler oluyor bu söze ama olsun. Yani konumuz adına. Ve kendini bırakıyor. Aslında kendi varlığından taviz veriyor, kendini adıyor. Kendinden, takdiri ilahi, hani bunu nerde görüyoruz, oğlu İsmail'den görüyoruz. Adanmışlık noktasında kendini kurban etme ve ateşe serin ol dedik diyor ayet-i kerime ama orada Hadis-i Kutsi olarak bir şey geçer. Ya İbrahim sen bana varlığını ısmarlıyorsun, sen benden cömert misin diyor. Canımdan can verdim sana diyor, hani hadisi kutsi vardır inanılmaz güzeldir. İlk duyduğumda tüylerim diken, diken olmuştu. " Ben bir kulumu seversem, sevdiğimin canını alırım. Canını aldığım kişinin

diyeti ben olurum" diye bir hadisi kutsi. Ve diyor ki "canımdan can verdim sana, elimden el verdim sana, gözümden göz verdim sana"

Hakikaten de ondan sonra Hz. İbrahim birçok şeyi hakkıyla görmeye ve ta-i mekân gibi sıfatlar kazanmaya kadar birçok keramet vaki ve mucize olaylar kazanmıştır. Lakin genelde biz İbrahim nebinin bu mitsel olan, Allah ile arasında olan ilişkileri okuruz. Bu mucizevî olaylarından fazla haberdar olmayız. Hakikaten Hz. İbrahim mucize olayları en çok gösteren peygamberlerdendir. Lakin onda anlatılan ilkesel bir durum olduğu için mucizevî olaylar fazla anlatılmaz. Musa'da mucizevî olaylar anlatılır çünkü tutsak insanlara umut mucizevî olmalıdır. Tutsakları kurtarmaya gidiyor ya. Mucizevî bir umut olmalı ki onları o yılmışlığında geri ayağa kaldırabilsin. Ama ilkesel olarak hareket edenlerde gerek yoktur. Zaten alâkaları yok ki ve bu noktadan baktığınız zaman Allah'ın lütfu ihsanı ile İbrahim üzerinden fazla mucize olay anlatılmaz. Emin olun ta-i mekândan tutun Allah'ın bildirmesiyle birçok olaya vakıf olmaktan tutun, Takdiri ilahi mesela en basiti şöyle söyleyeyim; Kenan ülkesinden Mescidi Haram Bölgesi'ne aynı anda evladını getiriyor götürüyor. Kendisi de geliyor gidiyor. Kimse düşünmüyor neyle gidiyor neyle geliyor. Ha cennetten bir Burak verilmiş falan filan. Ta-i mekân dururken ona Burak'ı vermezler kolay, kolay; gerek yok. Takdir, böyle bir hikâye… Selam üzerine olsun çünkü o ilke üzeri yaşayandı, ilkesi üzeri varlık bulandı. Bu sebepten dolayıdır ki mucize olaylar onun üzerinden anlatılmaz. Onun bize örneklendirdiği şey ilke üzeri yaşarken kerametler olsun Allah'ın vergileri olsun gözümüze perde olmamasıdır.

Ama yılmışlar, umutsuzlar için belki mucizeler, kerametler kurtulmaları için bir sebep olur. Tutunacakları dayanak olur. İnsanlara bir şeyler göstermezseniz onlara dayanak olamazsınız. Âsa gibi. Âsa dayanaktır, tutanaktır. Onun için Musa'nın mucizeleri âsa üzerinden gösterilmiştir. Bazıları irade üzerinden kendini göstermek olduğunu söylemiş olsa bile âsa dayanak demektir. İnsanlara umut dayanaktır. İnsanlara kurtuluş dayanaktır. İnsanlara keramet vaki olaylar yol giderken dayanaktır. Allah'ın varlığının ispatı olarak dayanaktır. Kurtulacaklarından eminlik

olarak dayanaktır. Bu noktada takdiri ilahi eğer yolda –şimdi kendimize çevirirsek- yolda Allah'ın lütfu ihsanıyla ola ki yıkıldık, ola ki yıldık, ola ki gına geldi. Beladan dolayı, hadi boş verin muhabbetten dolayı. Muhabbetten gına gelir mi? Vallahi gelir. Onun için diyor ya biz kudret helvasıyla bıldırcından artık tiksinir olduk, bize dünyalık yiyecekler de ver. İnsan gezmek ister, tozmak ister, oraya gitmek ister, buraya gitmek ister. Hep sohbet, olur mu?

Âşık insan için hep sohbet, hep sohbet, Takdir. Ama aşkı bulmamış bir insan için muhabbetten yana gına gelir, nefis daralır. Dünyalıktan da ister. Bize dünyalığından da ver der. Ve o noktada diyor bari diyor girerken dünyaya yaptığınız işler olursa eğer hiç yoksa şükrederek yapınız, dalga geçerek değil. Yani dünya iline, dünya şehrine vücudun hazlarına uğrarsanız eğer o zaman hiç yoksa şükrederek yapın o işleri ki Allah'tan bilmiş olarak. Eğer dalga geçerek keyfiyetlere kendinizi bırakırsanız o zaman yoldan çıkmışlardan, sapıtmışlardan olursunuz. Dünya âlem size kurak bir vadi olur. Nefis ejderhasının ateşiyle beraber yanar dururs unuz. Kırk sene meçhulde gezmiş gibi siz de bu âlemde amaçsız, ilkesiz, kendi varlığınızda nefsinizin kölesi olmuş olarak dönüp dolaşırsınız, ta ki Allah'tan bir hidayet gelene kadar. Belki ismi Davut olur, belki ismi Süleyman'dır.

Geçen hafta nasuttan melekûta, melekûttan ceberuta kadar bir şey anlatmıştık, okumuştuk daha doğrusu. Ceberut âleminden konuşursak toparlamış oluruz. Ceberut demek zorunluluklar âlemi demek. Âlem derken anlaşılsın niye âlem deniyor. Âlem bilinen. Bilinmesi noktasında da âlemde ne görüyorsanız zorunluluktan yana, yasadan yana bilin ki ceberut kastedilir. Günümüzde fizik yasaları dediğimiz Allah'ın sünnetullahı olan şey eskiden ceberut diye dile getirilirdi. Veya sünnetullah diye dile getirilirdi. Âlem olarak ceberut, lâfzî itibarıyla de sünnetullah. Allah'ın sünneti, yasalar. Hani bir âlem var çok ilerlerde bir ceberut âlemiymiş filan gibi bir âlem değil. Fizik yasalarının tamamı ister Newton Fiziği deyin –ki Newton fiziği diye bir fizik yok. O da bir şeyler bulmuş diye isimlerini Newton Fiziği demişler, sonradan olmuş- Allah'ın

yasaları. Allah'ın lütfu ihsanı kategoriler, değişmezler düzeyinde yasaları ve fizyolojik; artık Kuantum daki elektromanyetik kuvvet, küçük parçacık kuvvet, büyük parçacık kuvvet, gravitasyon, kütle çekim kuvveti, bunların tamamı ceberut âlemi; cebren, zorunluluklar âlemi. Her şey orada zorunluluklar üzeri yapılırken Cenab-ı Hakk'ın aynı zamanda takdiri ilahi ahlâkullahı söz konusudur. Yani hem yasalar üzeri iş gören bir varlık var hem de o yasalar üzeri iş görürken, halk ederken hikmet üzeri tavırlarda olan, ahlâkı üzeri tavırlarda olan bir varlık var.

Bu varlık iki ayrı tavırda bulunmuyor, aynı anda bu tavırlarda bulunuyor. Bunu da örneklemek için -çok basit bir örnekleme çünkü karşılamıyor ama karşılamış olması yani aklımızda bir şeyler uyandırması adına sezgisel olarak- kendinizden bakın; vücudunuzun yasaları var. Görme, duyma, bilme. Vücudun tamamı organize çalışıyor, yani bir sünnetullah var üzerimizde. Ama aynı zamanda hüviyet tavırlarında bulunuyorsunuz, ahlâki tavırlarda bulunuyorsunuz. Ve bu anda gerçekleşiyor. Bütün âlemde de öyle. Bütün âlemin kendine ait yasaları varken yani Cenab-ı Hakk'ın kendine ait yasalarıyla işletişi varken aynı zamanda o işletişin içinde ahlâk tavırlarında, hüviyet tavırlarında kendine vücut veriyor. Bu âleme ceberut âlemi deniliyor. Yani sünnetullah.

Sünnetullah iki veçhedir. Bir tarafı ahlâkullaha bakar "hikmet" veçhesi, bir tarafı ise takdiri ilahi sünnetullah "yasalar" veçhesidir; zorunluluklar tarafı. Aslında ahlâk veçhesi dâhil zorunluluktur. Yani Allah her zaman Rahman'dır. Her zaman Rahim'dir. Her zaman Settar'dır. Her zaman affedicidir. Her zaman Müntekim, her zaman Halim'dir veya her zaman özlere bakar suretlere bakmaz. Ayetlerden de gidersek eğer, yani ahlâk tavrından "rahmeti kendime farz kıldım" diyor yani varlık vermeyi kendime ahlâk edindim diyor. Her zaman varlık verir yani yasalar üzeri iş görürken aynı zamanda onu kendinde ahlâki ve hüviyeti olarak prensipler üzeri yapar. Zorunlulukları var. Rahmeti kendime farz kıldım; zorunlu kıldım, ahlâk edindim demektir.

Ve Allah'tan da böyle bir Allah'ımız var. Tam tersi olsaydı vay halimize. Nasıl var olurduk, ne yapardık Allah bilir. Bu noktada ceberut dediğimiz

zorunluluklar içeri varoluştur. O zorunluluklar içi varoluşumuzla her varlık, var olduğu sıfat tavrı itibarıyla hangi sıfatlar üzeri halk edildiyse, o onun yaşam yoludur. Zorunlu, onu yaşayacaktır. Bunlara eskiden Kader-i Mutlak denmiş. Cenab-ı Hakk bu gavsiyye de buna takdiri ilahi tarik diyor. Herkes diyor tarik üzeredir diyor, zorunlu. Hani eskiler farklı bir deyişle de şöyle derlerdi; bütün insanların adedince Allah'a giden yollar vardır. Bütün varlıkların adedince Allah'a giden yollar vardır. Çünkü her varlık yaşamı itibarıyla fıtratı neyse, yaradılışı itibarıyla bulduğu o sıfatlar neyse, Allah'tan yana o sıfatlar itibarıyla Allah'a yol tutmaktadır. "Her şey aslına rücu eder" ayeti aslında zaten şeriat ayetidir. "Hakk'tan geldiniz Hakk'a döneceksiniz" ayeti tarik ayetidir. Hakk'tan gelmişizdir, vücut bulmuşuzdur ve o vücut buluşumuzda geri Allah'a dönüyoruzdur. Bu hep böyledir. Ama yukarıda bir Allah'a değil. Zaten bütün eylemlerimizde Allah'a dönüyoruzdur. İsteseniz de istemeseniz de bütün sıfatlarınızda Allah'a dönüyorsunuzdur. Evveliniz Hakk'tır; eyleminizde, ahiriniz Hakk'tır. Hangi noktada. Farz edin Kâhhar oldunuz. Gadap sıfatı tecelli ediyor eyleminizde yani o sıfatını sizde sonlandırıyor. Ama o eylemin temelinde yatan tavrında bulunan Allah'tır. Evveli Hakk ama tavrın sonucu itibarıyla tavırda gösteren yine Hakk'tır. Efendime söyleyeyim merhamet sıfatıyla bakın, şefkat sıfatıyla bakın. Çocuğunuzu seviyorsunuz farz edin. Veya muallim olarak, âlim olarak öğrencinize bir şey öğretin. Sizin dilinizden onlara öğreten Hakk'tır. Rablik sıfatıyla onlara görünen Hakk'tır. Bütün eylemlerinizde Hakk sıfatlarıyla kendini sonlandırıyor.

Yani bu şu demek: Hakk'tan geldiniz, varoluşunuz itibarıyla Hakk'tan geldiniz, O'nun sıfatlarıyla donatılmışsınız; eylemlerinizle de O'nun sıfatlarını göstermeye mecbursunuz. Çünkü O'nun sıfatlarına hamil olan, O'nun sıfatlarını eyleminde gösterir zorunlu olarak. Kişi neye hamil ise eyleminde onu çıkartır. Bir daha söyleyeyim kişi neye hamil ise eyleminde onu çıkartır. Kişi neye haiz ise eyleminde onu çıkartır ve insanın kendisi Allah'u âleme haizdir, hamildir. İstese de istemese de bütün eylemlerinde Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarını yaşar. Ha bundan gafildir, ha buna vakıftır. Aradaki tek fark budur. Bilenle, bilmeyen bir olur mu?

Her kişi var olduğu sıfatı itibarıyla bir tariktedir, yoldadır. Yani Cenab-ı Hakk'a yol tutmuştur. Bilerek veya bilmeyerek... Hakk'tan geldiniz geri Hakk'a döneceksiniz. Bilerek ve bilmeyerek herkes O'na secdededir. Veya efendime söyleyeyim diyor ki Azimüşşan – burada söylemişler- nasut ile melekût arası ise diyor takdiri ilahi şeriat tavırlarıdır. Şeriat yasa demektir aynı zamanda. Takdiri ilahi ama buradaki yasadan kasıt aslında her şey, ayeti kerime itibarıyla söylüyorum ilkesel olarak her şey aslında geri dönücüdür. Bu âlemin en büyük yasası ölümdür. Bu âlemin en büyük yasası da yaşamdır. Yaşam gerçek hakikattir ve süreklilikte gerçekliğini gösterir. Ölüm ise süreksizliği işaret ederken değişimler sonucu yaşamın devamlılığından başka bir şey değildir. Yani ölümden bahsediyorsanız başka bir mertebede yepyeni bir yaşama geçmekten bahsediyorsunuzdur. Yani bir süreklilik vardır. Yaşama ilkesel olarak bakıldığında süreklilikte göründüğü içindir ki gerçekliliğine tanığızdır. Hiçbir zaman kesintiye uğramaz. Onun için ölüm diye bir kavramı tasavvuf ehli kullanmamıştır. Vefat demiştir, don değiştirme demiştir, evin ışığı söndü demiştir ama öldü diyememişler bir türlü. Yani bitti diyememişler. Ha bu âlemden gitti, terki âlem etti, takdiri ilahi, terfi etti dedilerse de öldü dememişler.

İnsanlar istese de istemese de bu âlemde şeriat ve tarikat üzeri, bulunmaktalar. Ceberrut üzeri iken zorunluluklar, Allah'ın sıfatları ve O'nun yasaları üzeri, bu âlemde fıtratları gereği tarik üzeri yaşarlar. Yani kendi var olduğu sıfatı üzere tarik bulan her varlık istese de istemese de neyle varlık bulduysa o varlık bulduğu şeyle geri iade etmek zorundadır… Bu da Allah'u âlemin şeriatıdır. "Her şey aslına rücu edecektir" ayetidir bu. İstesek de istemesek de her şey aslına rücu eder ayeti gereği aldığı şeyi geri vermek zorundadır. Buna eskiler şöyle demişler; "Her ne nefes aldıysan varlıktan, geri o nefesi vereceksin." Ha ve He harfleriyle de özetlemişler. Her ne aldıysan âlemden, onu geri vereceksin. Her ne aldıysan Hakk'tan geri vereceksin ve şükür burada devreye giriyor. Şükür karşılığını ziyadesiyle vermek demektir. Bunu bir hadise kadar taşıyabiliriz. "ölmeden önce ölünüz" Allah size varlık vermiş, şükrünüzü yerine getiriniz. Karşılığını ziyadesiyle vererek O'na

verin, ölmeden önce ölmüş olun. Yani aslınıza dönmeden önce dönünüz. Zorunlu olarak dönüyorsunuz ya, hiç yoksa gönlünüzle, imani bir şekilde, seçiminizi siz yapmış olarak dönün. O da bir lütfu ihsanıdır. Ceberrut dediğimiz gibi zorunluluklardır; hem ahlâkullah cephesiyle hem sünnetullah cephesiyle. Her varlığın ahlâkullah ve sünnetullah tavrı itibarıyla bulduğu sıfatı neyse o sıfatı üzere Allah'a yolu vardır. Takdiri ilahi yaşam yoludur o. O yaşam yolu da tariktir. Ve Allah'ın lütfu ihsanı ile o zorunluluklar içerisinde her varlık aldığı neyse, aldığı şeyin geri dönüşü üzerine aslına rücu ederek şeriattadır. Bu da Allah'ın kesin yasasıdır. Her şey aslına rücu edecektir. Hakk'tan geldiniz, geri Hakk'a döneceksinizdir ve bu noktadan sonra Cenab-ı Hakk'ın lütfu ihsanıyla geçen haftanın özeti olsun bu.

Sonra dedim; Ya Rabbi bir şey yer-içer misin?

Bir şey yer içer misin demiştik takdiri ilahi acziyet sorusudur. Yani sen aciz misin?

Yiyor, içiyorsanız dışınızda bir varlık bulduğunuz içindir ki, zorunlu olarak ona bağlı olduğunuz içindir ki varlığınızın devamı olarak aciz bir varlıksınız demektir. Bir şey yer içer misin demek "sen aciz misin?" demektir. Nedenini başka bir şeyde buluyor musun demektir. Onun verdiği cevap şu;

Hakk Teâlâ; benim yemem fakirlerin yediğidir, içmem de fakirlerin içtiğidir.

Aslında ben yemem içmem, ben aciz değilim diyor. Lakin burada fakirlerin yemesi; niye zenginleri değil de fakirleri zikrediyor? Burada yer-içerimden kasıt geçen hafta söylediğimiz "kabulümdür". Yani ben yemem içmem lakin fakirlerin yediklerini içtiklerini kabul ederim. Bu şu demek: kim ki bu âlemde nedenini kendi dışında hevâları, hevesleri, zanlarıyla buluyordur; yani bayağı zengin, nefsinde zengin, dünyalığında zengin, menfaatlerinde zengin, işinde gücünde zengin hep kendi

nedenini kendi dışında buluyorsa Hakk'la bulmuyor demektir ve Hakk onu kabul etmez. Her ne kadar onunla vücut bulmuş olsa bile gafil olduğu için kabul değildir.

Fakirliği burada çok iyi anlamak lazım…

Bir, dünyadan yana fakir. İki, ukbadan yana fakir yani ne geleceğine dair bir beklentisi var, ne dünyaya dair bir beklenti kalmış. Yani gönlünden çıkarmış. Ama bu dünyalık içinde yaşamıyor anlamında değil. Dünyada yaşar ama dünyaya ait değildir. Ukba'da yaşar ama ukbaya ait değildir. Gönlünde yeri yok çünkü.

Şimdi bu doğrultuda demişler "terki dünya, terki ukba, terki terk"

Fakirliğin iki demi, terki dünya ve terki ukba üzeredir. Birincisi; dünyalık içinde yaşarken gönlünüzde yer edinmemesi, beklentilerde bulunmama. İkincisi; ahiretinize dair, geleceğinize dair beklentilerde bulunmama. Ve ukbanın bir mertebesi de şudur ki kişi yolda giderken keramet vaki olaylar, yüksek derecede ilhamatlar, nurani seyranlar edinir. Bu nurani seyranlar esnasında da kişi kendi üzerinde kendine varlık vermeye başlar. Yani nefis yine kendine varlık vermeye başlarken eğer ola ki vermez; ne kerametiyle ne o cennet nimetleriyle ne Allah'ın takdir ettikleriyle vermez ise işte onlara fakir diyoruz. Dünyadan soyunmuş, ahretinden soyunmuş, üç kendinden soyunmuş -benliğinden soyunmuş- O zaman kendi üzerindeki asli benliğini bulursa işte o zaman Allah'ı azimüşşanın katında fakirdir. Bunu erenler güzel anlatır. Derler ki; Hz. Resulullah zamanında –hep bildiğimiz ve daha önce anlattığımız bir hikâyedir de bu konu için gerçekten de anlamlandırıcı- Resulullah Ashab-ı Suffa'nın kapısını çalar ve ancak Fakr-un Fahr denince kapı açılır.

—Fakr-un fahr!

Fakirlik övüncümdür. Yani hiçbir şeyim yok. Kapı ondan sonra açılıyor. Bunu bir ayetle toparlayayım. Ayet şu; "sizler fakirsiniz Gani olan Allah'tır. Sizler acizsiniz Kadir olan Allah'tır"

Bu ayet-i kerimede takdiri ilahi eğer şöyle düşünülürse bütün varlığın sahibi Allah'tır. Malik-ül Mülk'tür. Onun için zaten bizim bir şeyimiz yok. Malından mülkünden bize sadece servet vermiştir. İster vücut serveti deyin, ister beden serveti deyin ne derseniz. Bunu aynı doğrultuda kendi üzerinizden düşünürseniz, Malik-ül Mülk dairesinde sizin varlığınız yok. Üzerinizde varlık sahibi benim demek. Çünkü fakir demek varlığı olmayan demektir. Bir insan kendine neyle varlık verir; elinde ne varsa onunla varlık verir. Kariyeri, ismi, cismi, malı mülkü, parası pulu, sen benim kim olduğumu biliyon mu? Bilsen ne olur bilmesen ne olur? Neyle varlık bulmuşsa, kendini nede buluyorsa onunla kendine varlık verir. Ondan soyun diyor. Ve bunu geçen hafta şöyle söylemiştik. Siz soyunmazsanız, zorunlu olarak soyunursunuz. Onun için olsa gerek bazı insanlar yorgan yastık yırtarak ölürlermiş. Yani sahiplendikleri şeyi bırakamıyorlar. Ölmeden önce ölünüz demek her ne ki Allah'ın dışında varlık buldunuz onları bırakın demek. Buradaki bırakışı yine yanlış anlaşılmasın diye altını çizerek söylüyorum. Gönlünüzde yer vermeyiniz.

Abdulkadir Geylani'nin bir dervişi var. Bağdat harabelerinde çile çekiyor. Efendi hazretlerine haber gönderiyor bir arkadaşıyla. Diyor ki sen oralara gidiyorsun efendime söyle ki çilem bitti mi. O arkadaş geliyor bir bakıyor ki efendi hazretlerinin bir seferi var. Sefere çıkacak o sırada da hazırlık yapıyor. Buyrulduğuna göre atının üzengisine kadar altınmış. İnanılmaz bir saltanat içinde yaşıyor. O saltanatı neyle bulmuş ayrı mevzu. Onun için bir hikâye daha anlatırlar. Hani on iki sene Bağdat harabelerinde çile çekiyor vesaire. Her neyse diyor ki buyur diyor ne istiyorsun. Dervişiniz dedi ki şöyle, şöyle, şöyle. De ki ona dünyayı kalbinden çıkarsın ondan sonra gelsin. Gidiyor söylüyor. Derviş hüngür hüngür ağlıyor. Ya diyor (arkadaşı) senin de şeyh amma şeyhmiş. Sen burada kuru ekmeğe talim, adam orda atının üzengisine kadar altın. Böyle şeyh mi olur diyor. Sen bilmezsin onu diyor, benim halimi bana söyledi diyor. Benim aklım fikrim hep oralarda; yanında olayım, sıcak bir çorba içeyim, şöyle olsun böyle olsun vs. Dünyayı kalbinden çıkarsın ondan sonra gelsin. Hüngür hüngür ağlıyor orada.

Derler ki efendi hazretleri için, kadıncağızın biri yanına çocuğunu götürüyor diyor ki –hani derler ya eti senin kemiği benim gibi- bu da sizin gibi pir olsun. Tamam hatun, bırak çocuğunu git diyor. Çocuğu kabul ediyor, duasını yapıyor, riyazete koyuyor. Velhasıl kelam aradan zaman geçiyor, anne yüreği ya, geri çocuğunu görmeye geliyor. Bir bakıyor ki çocuk çilehanede bir hücrede bir kuru ekmek biraz da su almış, bandırıyor, yiyor. Efendinin huzuruna çıkıyor. Allah bir sofra var ki donatılmış, önünde kızarmış nar gibi tavuk – mübareğin yanında Allah'tan bir celale, bir gadaba bürünüyor- Allah'tan reva mıdır şeyhim, pirim diyor bizim çocuğa, kuru ekmeğe talim, sen burada gitmişsin tavukları götürüyorsun. Mübarek diyor Allah'ın izniyle diril diyor. Tavuk ete kemiğe bürünüyor. Senin oğlan da böyle olsun ondan sonra. Madem bize bıraktın. Senin oğlan da böyle olsun ondan sonra.

Riyazetler ve bu gibi riyazet tarzı ibadetler sizi iç âleme çeker. Cenab-ı Hakk ile nurlandırır ve o nurla varlık bulduğunuzda bu âlemde işler görmeye başlarsınız. Önemli bir şeydir ama ehlince yapılması gerekir. Yoksa yoldan çıkabiliriz, aklımızı bile yitirebiliriz. Allah esirgesin. Tehlikeli bir boyutu da var.

Fakirlik dediğimiz şey aslında kendinizin varlığınızın olmadığınızın idrakine gelmenizdir. Bir kişi bu idrake gelir ve bu idrak doğrultusunda Allah ile yaşadığının, Allah ile var olduğunun, Malik-ül Mülk'ün O'nun olduğunun bilinciyle yaşarsa o zaman huzuru bulur, selameti bulur. Bu noktada Allahu Azimuşşan'ın buyurduğu *"benim yemem fakirlerin yediği, içmem fakirlerin içtiğidir"* şu demek; onlar âlemde neyle zevk buluyorlarsa, ben onlara varlık sıfatlarında vücut vermekteyim, kabul etmekteyim onların varlıklarını. Yani yediğiniz içtiğinizi kendi sıfatlarına, has sıfatlarına çevirir. Yediğinizi içtiğinizi sizde ulûhiyet sıfatlarına çevirir. Rububiyet sıfatlarına çevirir. Evet diğerlerine de tecelli eder ama zıllidir, tadını almazlar orada Hakk'ın. Ama siz o ilahi sıfatların neşesini, tadını alırsınız. Çünkü kabul edilmişsinizdir, bilmem anlatabildim mi? Bu noktada adam dünyaylayken bir sıfatın yaşanmasının tadını biliyor mudur?

Bir hikâye duymuştum bu bağlamda. Ali efendi diye Kırkhanlı bir zat var Nakşîlerden… Allah'ın selamı üzerine olsun. 16–17 yaşında namaz kıldırıyorum diyor. Bir dilenci geldi camiye. Dedim ki amca ne iş, yani biliyorum ki fazla dilenciye de benzemiyor. Merak ettim niye. Evlat çok ihtiyaçlıyım demiş. Sen hiç bir şey söyleme, kenara çekil, ben senin yerine isteyeceğim diyor. Hocaya söylüyor. Hoca vaaz verirken diyor dışarıda bir arkadaşımız ihtiyaçlı, parayı bırakın diyor herkese. Salayı verdim, kameti getirdik, en son namaz kılındı. Kapının önüne koştum diyor. Hemen havlumu açtım, herkes paraları bırakıyor diyor. Bir güzel toparladım bıraktım. Lakin bir adam bir şey bırakmadı ve Kırkhan'ın en zenginlerinden yani bulunduğu muhitin en zenginlerinden diyor ve içime dert oldu. Babam da görmüş, onun içine de dert olmuş. Yani tanıdığımız insan, samimi kardeş, niçin bırakmadı diyor. İhtiyaçlı bir insan var! Babası peşinden gitmiş. Arkadaş cami esnafından oldukları için birbirleriyle alışverişleri çok, şakaları da çok. —Ben cami esnafı diyorum çünkü genelde namaz niyaz kılındığı zaman ya cennet için, ya orası için ya burası için. Allah için huzurda durmak fazla olmuyor. Her neyse velhasıl olana da helal olsun, selam olsun- önünü kesiyor diyor ya kardeş niye vermedin diyor. Cebinden bir deste para çıkartıyor, öbür cebinden bir deste, öbür cebinden bir deste derken vallahi veremiyorum, veremiyorum, ne yapayım, veremiyorum.

Ne kadar nasibi yok.

Nasıl tat alsın Hakk'tan bu, nasıl tat alsın namazdan bu. Namazından nasıl verecek, zamanından vermek istemez ki, kıldı vınn. Cebinden nasıl verecek. Verdirtmiyor ki, nasibi yok. Nefis istilaya uğramış Hakk'tan tat alabilir mi? Fakir olan Hakk'tan tat alır. Kabul olur Hakk'ın katında. Her ne ki sahiplendiniz, her ne ki onunla kendinize varlık verdiniz Hakk'tan tat alamazsınız, imkânı yok. Her ne ki verdiniz, her ne ki gönlünüzde yeri yok emin olun tadı Hakk'tandır. Zevk diyorlar işte ona. Neşe-i Ula diyorlar ona. Tuba ağacının, rahmet ağacının, tat ağacının size uzantısıdır o. Lezzat. Hakk'tan lezzat almanın tadıdır o. Vermenin tadı, cömertliğin tadı, merhametin tadı. Zengin olan nasıl yaşasın. Adam

dünya ile zengin. Burada para pulun zenginliğini kastetmiyorum. Kendine varlık vermiş her şeyde. Nasıl tat alsın ki Hakk'tan imkân mı var. Sohbet olsa sohbete gelmez, sıkıntısı olsa der ben niye sıkılıyorum, efendime söyleyeyim fazla mı oturdum hemen kaçsak gitsek, zengin ya onun için. Fakir olanın kaybedeceği bir şey yok ki zaten. Oturur Hakk ile. Her şey tadında ama... Bunu biraz daha basite indirgeyeyim. Bir insanın önünde o kadar çok çeşit yemek vardır, o çeşitli yemeklerden doya doya yer tadını alamaz. Lakin adamın hiçbir şeyi yoktur, yediği yemekten tat alır, çünkü az. Ölçüsünce. O çeşitli yemeklerden şununla bununla tat almazken; o fakir önündeki yemeğin azlığıyla beraber tat alıyorsa o yokluğundandır, azlığındandır, kanaatkârlığındandır.

Fizyolojik olan şeylerde de bedeni olan şeylerde de hep aynıdır aslında. Her ne ki sahiplendiniz, onunla kendinizi mal mülk sahibi zannettiniz, varlık sahibi zannettiniz bilin ki aslında fakirsiniz. Sizler fakirsiniz Allah sahiplendiklerinizi elinizden çıkarmadan önce siz onları çıkarmaya bakın. Gönlünüzden çıkarın yani. Yine zengin olun ama vazifelerinizde olun. Yine zengin, dünyalık içinde olun ama Allah için olun. Kalbinizde yeri varsa Allah'tan lezzet alamazsınız. Hakk katında kabul görmezsiniz.

Kur'an da "Allah katında din İslâm'dır" denilmekte. Evet ceberruta varan bir insan, hakikat tavırlarıyla Allah'a yasaları üzeri katında yaşarken tanıktır. Yasalar hakikat üzeridir. Yani değişmezler; gravütasyon değişmez, kütle çekim değişmez, bir inek her zaman süt verir, güneş her zaman doğar. Yasalar değişmez, hakikattir. Ahlâkullah da hakikattir. Ama iman dolu bir nefese hakikattir o. Onun için ceberrutta diyor hakikatime şahit olunur. Yani zorunluluklarda hakikatime şahit olunur diyor Cenab-ı Hakk. Zorunluluklarda Allah azimuşşan'a şahit olduğunuz anda lâhuta taşındınız demektir. Zaten Allah'ın varlığındayız. Dışına çıkamıyoruz ki! Lakin 'Allah katında din islâm'dır denilirken özellikle vurgulanması gereken şey şudur; 'Kâinatı yarattım sığmadım, mümin kulumun gönlüne sığdım'dır. 'Mümin kulumun gönlüne sığdım. ' demek mümin kulumdan, zuhur ediyorum demek, bütün varlık sıfatlarımla onu bezemişim demektir. Ve bu noktada kul eğer Cenab-ı Hakk'ın varlık

sıfatıyla varlık bulduğu halde ondan zevk alamıyorsa, zevke taşınmamışsa, keyifteyse, Azim Allah, takdiri ilahi Allah katında kabul edilmemiş demektir. Ve kabul edilmişliğin şartı olarak fakirliği gösteriyor. Onun için fakirlik hakikaten çok önemli bir şey. Varlık sahibi olmadığının bilincine gelmek... O zaman şöyle diyemezsiniz 'Sen benim kim olduğumu biliyor musun?' 'İsmimi biliyor musun, cismimi biliyor musun, şuyumu biliyor musun?' ' Bak dayım var ya!' 'Param, pulum, mülküm var ya!' Bunu dediğiniz anda zaten Haktan soyundunuz demektir. Hayatınızın tadı kaçar. Zaten bunların hayatı, söyleyenlerin tamamını kontrol edin illa bir zevksizlikleri var; yani keyif noktasında tamam, tatlar vardır bir şekilde ama emin olun hayatları hüsrandır. Sadece seyran edin ya! Biraz sonra başlarına bir bela geldi mi yıkılır giderler, niye geldi niye oldu.

Allah ile varlık iddiasına tutuşma! O sana varlık verirken sen O'nla iddiaya tutuşma, önüne durma. "Biz onu bir meniden yaratmışız" diyor bir de "Kalkıp bize apaçık hasım kesilmiş" diyor. Kendine varlık verme! O'nunla varlık bulmuşken kendine varlık vermen, Allah'tan zevkini yitirmen demektir. Allah katında din İslâm'dır yani fakir ol. Fakir ol! Neyi ki sahipleniyorsanız ondan kurtulun ve o katışıksız saf olan öz varlığınıza dönün. Bunun da iki temeli var demiştik; ibadettir hükmü "Var et ki var olasın", "yok ol ki var olasın!" Birincisi salih amellerle Allah'ın tavırlarıyla tavırlarda bulunun ki bunların temeli –ibadetin- Kudüs sıfatı; Kudüs sıfatı üzeri yapılmamış her şey Cenab-ı Hakk'ın katında, nezdinde kabul değildir. Fakir vardır ki küfre girer, fakir vardır ki Hakk'a taşınır. Yani varlık sahibi olmadığının bilincinde hareket eden vardır ki Hakka taşınır. Varlık sahibi değildir ama küfre taşınabilir. Şimdi toparlayayım; Allah'ın lütfu ihsaniyle Var et ki var olasın, yok ol ki var olasın. Kudüs esması temellidir. Birincisinin temelinde ihlâs dediğimiz şey vardır. İhlâs, Kuddüs esmasının tecellisidir. Başta ihlâs olacak kulda. Niyetinde salih niyetli ve salih niyeti itibarıyla iyi niyetli olarak, Allah'ın lütfu ihsanıyla hüsnü niyet üzere olarak güzel bir niyet üzere olacak ve Allah için olacak; çünkü güzel bir niyetin doruğu Allah için olmaklığıdır. Allah için olacak. Amelinde ise kendini unutmuş olarak yapacak. Çünkü nefis size

iyilik yaptırtmaz. Sizi doğru yolda yürütmez. Buradaki nefis içgüdülerinizle biçim kazanmış, hevâlarınızla, menfaatlerinizle şekil kazanmış, kalpte hevâ akılda ise menfaatlerle şekil kazanmış nefsi kastediyorum. Size iyilik yaptırmaz. En basiti biraz önce söylediğimiz oruç tutuyorum, aman tutma ne olur. Birine yardım edeceksin, ya boş versene çok fazla da olmaz mı? Onun için Hz. Ali'nin güzel bir sözü var; Hayır işleyiniz, diyor, hayır işlerinde aceleci olunuz. Çünkü nefsiniz araya girerse bir daha yapamazsınız.

Hani Abdulkadir Geylani'nin bir hikâyesi vardır; yavuz fırtınaya tutulmuş bir tacir, niyette bulunuyor; Ya Şeyh beni kurtar sana yüz altın borcum olsun. Aynı anda fırtına diniyor. Efendi hazretlerinin huzuruna çıkıyor, çıktığı zamanda diyor ya yüz altın fazla olur, bir elli altın koyalım postun altına. Oturduğu postun altına Efendi elini koyunca şöyle bakıyor; orada yüzdü de burada elliye mi düştü diyor. Kendinden bırakamıyor. Kendini bırakamıyor ki onu da bıraksın. Şimdi toparlayayım; yani fakirlik, halen sahipleniyor. Fakir, sahiplenmez. Sahiplenecek neyi var ki! Hani Arnavut kadının dediği gibi; ev sahibi olmuş ertesi gün yanmış demişler ki “hatun evin yanıyor!” “Dün verdi bugün aldı, zaten onun idi zaten onun idi.” Sahiplenmiyor. Sahiplendiğiniz her şey size acı verir. Ondan sonra yorgan yastık yırtarak öbür tarafa gideriz. Nasıl bir âleme gidersek bilmiyorum! Biliyoruz da takdiri ilahi, keyfiyet itibarıyla söylüyoruz. Her neyse. İbadette 'Var et ki var olasın' demek salih amel üzere var olmak demektir. Ve nefsiniz salih amel üzere kendine varlık vermek istemez. Ve sizin her salih amelle kendinize varlık verişiniz nefsinizden yana soyunuşunuz olur, onun yokluğa erişi olur ki o yoklukta siz varlık bulursunuz.

Ne ile? Cenab-ı Hakk’ın o tavırlarında tavır bulmuşluğunuzla, varlık bulmuşluğunuzla, vucud bulmuşluğunuzla, merhamet ile af ile sevgi ile kerimlik ile yani hangi tavrı yaşıyorsanız o sırada nefsinizden yana soyunuşluğunuz, yokluğunuz; Allah’tan yana varlık buluşunuz, vucud buluşunuz olur ki işte o zaman var et ki var olasın gerçeklik kazanır. O zaman yok ol ki var olasın gerçeklik kazanmış olur. Kulum diyor sen

varsan ben yokum, ben varsam sen yoksun!

Yaptığınız ibadet kendi nefsiniz içinse Allah'ı orada aramayın. Allah içinse orada Allah'ı bulursunuz. En basiti bunu sair ibadetlere taşıyayım; yani salih ameller haricindeki normal ibadetlerde salih amele dâhildir. Farz edin namaza durdunuz; aynı anda Allah'ın huzurunda değilseniz, namaz bir süreçtir bakın, bütün yaşamınızın tamamına tatbik edeceğiniz bir disipline sahiptir. Hani daim namazdadır dedikleri nokta ayeti kerimede. Hangi noktada bir; her an Allah'ın huzurunda değilseniz kıyam; her an Âzameti Kibriya'yı görüp de O'nu müşahede edip, O'nun önünde eğilmiyorsanız, tefekkürünüzle sevgi muhabbetinizle eğilmiyorsanız iki rükûa varmıyorsunuz. Üç; alnınız secdeye değdiğinde kendi varlığınızdan soyunmuyorsanız yani başınıza gelen olaylarda, yaptığınız olaylarda kendinize varlık vermeden Hakk için yapıp kendi varlığınızdan soyunmuyorsanız; kendi varlığınızda Allah'ı bulup insanlara hizmete, nazara durmuyorsanız namazda değilsiniz. Ve kimden olduğunu bilip o varlık bulmaları vücut bulmaları Hakk'tan bilerek, öz varlığınızdan bilerek, öz varlığınız olan Allah'lığa şükretmiyorsanız, teşekkürlerinizi sunmuyorsanız işte o zaman, değilsinizdir. Onlar daim namazdadır diyor. Her an Allah'ın huzurundadır, her an zikri ilahi ile Allah ile demektir, onlar âzameti Kibriya önünde eğilenler, tevazuya varanlar demektir, onlar kendi varlıklarını unutup yani secdeye varıp kendi varlıklarını unutup sırf Allah için yaşayanlar demektir. Allah ile varlık bulup insanlara hizmet edenler demektir veya bütün kâinata. İşte onlar için şöyle diyor; Onlar daim namazdadır. Ayaktayken, yanları üzeri yatarken, otururken, yürürken fark etmez her an Allah ile.

Zaten fakir, dünyalıktan yana hiçbir şeyi yok. Kalbinde yok. Ahiretten beklentileri yok. Kerametler gözüne perde olmamış. Cennet nimetlerini zaten görmez. Görmez dediğim içinde değil, melekesi dahi olsa görmez. Kuvvetleri olarak üzerinde tecellisi olsa dahi görmez.

Allah'ın resulüyüm diyor, kapı açılmıyor noktası. Resullük ahiret nimetidir. Görmez, kendine varlık vermez onunla. Fakirlik övüncümdür; yani varlık sahibi değilim. Varlık sahibi olan Allah'tır. Size gözünüzle

gösteren, kulağınızla duyurtan, tutmanıza sebep olan, hayatta yaşatan, diri olan, varlığınıza kudret veren… Resulullah bunu tek bir sözle özetlemiş: "Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a ant olsun ki"

Nefsimi kudret elinde… Her nefsi kudret elinde tutan O'dur zaten. Ben istemeden siz isteyemezsiniz ayeti bunun delilidir.

Benim yemem fakirlerin yediğidir. İçmem de fakirlerin içtiğidir.

Bunun temeli de niyettir. Derler ki Vedalar'ı toplayan büyük bir rahip bir gün bir ırmağı geçerken oradaki sığırtmaçlar, kadın sığırtmaçlar -yani çobanlar- derler ki -Efendi sığırlarımızı karşıya geçireceğiz. Bize yol açar mısın? "Karnım aç" der. "Bana lütfunuzdan, ikramınızdan varsa ondan sonra açalım"der. Bir güzel bir sofra donatırlar ellerinde avuçlarında ne varsa. Efendi oturur, yer, ondan sonra başlar duaya; "Ey Krişnam Senin adına bugün ben oruçluysam bu su dursun, biz de karşıya geçelim." Tak diye su duruyor. Ve karşıya geçiyorlar. Kızcağızlar şöyle söylüyor, "Efendim, oruçluysam dediniz. Su durdu lakin siz yemek yediniz". "Ben onları kendi nefsim için yememiştim ki! Allah için yemiştim." diyor. Krişnam için yemiştim diyor, ben öyle anlatıyorum. Krişnam için yemiştim. Yani kime inanıyor veya iman ediyor önemli değil, buradaki kasıt Allah için olmaklık. Yaptığınız her işte Allah için değilseniz o zaman ipin ucunu kaçırmışız demektir. Ve bunun da doruğu bir ayettir; En'am suresindeki bir ayet; "De ki" bakın de ki dediği anda farz kılıyor demektir. Yani söyleyeceği şey artık farz! "De ki Rabbim ilmimi arttır." Farz oldu artık o. İlim farz, zorunluluk yani. Yani yaşantıda zorunluluk, öğreneceksin. Hakikaten de insan yaşantısına bakıyorsun ilmi öğrenmeyenlerin hepsi geride kalıyor. Zorunlu, öğrenmezsen geride kalırsın. Birisi gelir kafana vurur yani istisnasızdır bu. Tarih boyunca da şahidiz buna.

"De ki" diyor takdiri ilahi "Yaşamım, salâtım, yani kıblegahım olarak Hakka yönelişim -Allah için olmuşluğum noktasında- ve ölümüm sadece

âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.” Şimdi bir âlemlerin Rabbi var ya, o âlemlerin Rabbi zaten Rabbi olarak üzerinde. İnsan da bir âlemdir. Bütün varlığının üzerinde tecelli eden Allah içindir diyor. Yani tarik-i Hakk, şeriat-ı Hakk’ta! Birincisi neydi: yaşamım; tarik-i Hakk, istese de istemese de sıfatların, hangi sıfat üzere var olduysa, o sıfatlar üzere yaşarken Allah için. İki; kıblegahım, şeriat noktasında aslıma ben rücu etmeden aslıma rücu ediyorum ve geri aslımı iade ediyorum. Salâtım, kıbleme yönelmem ve ölümüm aslıma rücu; Haktan geldiniz Hakka döneceksiniz. Aslınıza rücu edeceksiniz sözü ölüm, sadece âlemlerin Rabbi Allah içindir. Ki ölümün sonucunda Allah’ı kendinizde bulursunuz.

Ama böylesi bir ölüm; Hakk için var olan bir yaşantıda Hak için olan amellerin birliğinde, güzelliğinde Allah’ın lütfu ihsanıyla Cenab-ı Hakk’ın tavırlarıyla üzerinizde vücud bulduğunuz anda neşeyi ula ile beraber takdir-i ilahi kişi Cenab-ı Hakk’la varlık bulmuş olur ki işte o, ona zevktir. Ne mutlu öyle var olanlara!

Ve Cenabı Allah, Abdulkadir Geylani'nin dilinden şöyle diyor;

Benim yemem fakirlerin yediğidir. İçmem de fakirlerin içtiğidir. Yani ben fakirlerin ama nasıl fakirlerin dünyadan cüda, ahiretten cüda, Allah ile varlık bulmuş, kendi varlıklarının olmadığı, Cenab-ı Hakk’ın varlığıyla var olduklarının bilincinde olanlar; her yedikleri aynı anda ilahi sıfatlara taşınmış oldukları ile beraber Allah ile vücut bulanlar ve o ilahi sıfatlardan tat alanlar. *Fakirlerin yediğidir. İçmem de fakirlerin içtiğidir* diyor. Yani kabulümdür.

Sonra dedim; Ya Rabbi melaikeyi âlâyı neden yarattın? Hak Teâlâ buyurdu; Ey Gavs melaikeyi âlâyı insan nurundan yarattım, insanı da kendi zuhurumun nurundan yarattım.

Bu paragraf biraz keşfi bir durum! İlk önce keşfi olan tarafını söyleyeyim; Azimuşşan ilk diyor ki aklı yarattı. Ve “benim nurumu yarattı” diye Resulullah’ın hadisi var. Günümüzde glion denen nur, Hz. Resulullah’ın

nurudur. Tamamıyla da yeşildir. Haki yeşiline yakın ama değildir koyu yeşil, çimen yeşili gibi bir nurdur. Ve bu nurun kendisiyle bütün âlemdeki nurlar var edilir. İlk var olan insanı kâmilin nurudur. Burada kastedilen insanı kâmil olarak Hz. Resulullah'ın nurudur. Ondan sonra o melaikelerin var oluşu ve bütün âlemin var oluşu söz konusu. Bütün yazgı evvela oraya yazılır. Levh-i mahfuz dedikleri nur da o nurdur. Bütün âlemde evvela ne olacaksa evvela oraya yazılır. Ve bütün âleme yavaş yavaş sirayet ettirilir. Boyut, boyut sirayet ettirilir.

Her neyse, ikinci bir söz daha vardır burada diyor ki "melekleri ondan yarattım, insanın nurundan yarattım. İnsanı zuhurumun nurundan yarattım." Zuhurumun nuru dediği nur o nurdur ki kendisini görünüşe taşıdığı ilk nurdur; adına üstadı evvel derler ve Allah'ın varlık olarak nur olduğunuda unutmamak gerekir. İlk nurun görünüşüne taayyün-ü evvel denir. Bu nur aynı zamanda Cenab-ı Hakk'ın, Resulullah'ın nurunu var ettiği nurdur. Onun üzerine iş gören yine Hakk'tır. Geçen haftaki sohbetlerde bunu yaptık. Bu noktada bütün kâinat onun nurundan yaratılmış ve yaratılmaya devam edilmektedir.

Evliyullah şöyle demişlerdir; bütün kâinat, insan-ı kâmilin ümmeti mesabesindedir. Yani ona haizdir. Çünkü onun nuruyla vardır. Onun için insanlık âlemindeyse Hz. Resul ile yani insanı kâmilin bu âleme zuhuru olan Hz. Resulullah için de şöyle derler; insanlık âlemi olarak bütün insanlar onun ümmetidir lakin ümmet ikiye ayrılır; davetine icabet eden ümmet, davetine icabet etmeyen ümmet. Ve devam edeyim. Bunun bir manâsı daha var, kendi üzerimize çekersek ; "Ey Gavs" diyor melaikenin kâinatta melek insanda meleke üzerinizdeki melekler üzerinde Cenab-ı Hakk'ın lütfu ihsanıyla, takdir-i ilahi, tecellileri vardır. O melekelerinizin bütün tavırları Cenab-ı Hakk'ın nuruyla var olur-amenna- ama insana öyle bir ruh üflemiştir ki o ruhu kendisi bi-zatihi Allah'tan olarak, O'nunla beraber var oluşumuza işaret. Yani bedensel yaratılmış tarafımız var ama "Ben Âdem'e ruhumdan üflediğim anda" dediği anda ve "Ona secde edin" dediği anda Cenab-ı Hakk ile olan ruhuyla bire bir alâkadar, nuruyla birebir alâkadar olduğu bir tarafımız var. Eğer ola ki o

tarafımızı buluruz, bütün melekelerimizin O'nunla kuvvet bulduğunu, O'nunla yaşadığımızın bilincine de geliriz. Eğer ruhunuzu sizden alsalar zaten melekelerinizin hiçbiri iş görmez. Daha basitini söyleyeyim; Allah'ın verdiği nefes ile varız. O nefesin kendisi ruh nefesidir ki eğer kişi yaptığı ibadetlerle beraber o ruh nefesine varırsa, bütün melekelerinin onunla çalıştığını, onunla varlık bulduğunu görür. O dirilik nefesidir ki nuruyla, çünkü nur diridir, o dirilik nefesiyledir ki bir, görmemiz o görmeyle O'nun diriliğiyledir, duymamız o nurun diriliğiyledir. İş görmemiz o nurun diriliğiyledir. Bütün melekeleriniz O'nunla iş görür. O'nunla varlık bulur. O'nunla yaşam hali bulur. Ve bu noktada Allah'ı azimuşşanın lütfu ihsanıyla bütün melekeleriniz O'nunla dirlik bulurken, kendi varlığıyla yaratmıştır.

Sonra dedim -Ey Gavsın Rabbi! Senin için matiyye -yani bir binek- var mıdır? Hak Teâlâ buyurdu; - Ey Gavs benim matiyyem insandır. -Yani bineğim insandır- Ve diğer mümkünatı da mahlukâtı da insanın matiyyesi- bineği – kıldım.

Bu eskilerin tabiriyle şöyledir; "Kâinatı insan için, insanı kendim için yarattım." hadisi kutsisiyle söylerler. "Kâinatın miracı insanadır, insanın miracı Allah'a dır" sözünün farklı bir söylevidir. "Bütün kâinat insan için, insanı kendim için yarattım" çünkü Allah'a varmak için bütün kâinatı araç olarak kullanıyoruz. Allah'a varmak için kendi varlığımızı araç olarak kullanıyoruz. Lakin burada önemli olan bineğin anlamlandırılmasıdır. Çünkü binek demek sizi bir yere ulaştıran demektir. Her ne kadar böyle görünse de amacınıza ulaştıran manâsında çünkü insan bir yere ulaşmak için iradesi üzere gider. Yani bir yere gidiyorsanız ulaşım, binek, bir yere gidiyorsanız maksadınız neyse maksadınızı yerine getiren vasıtadır o.

İnsan diyor benim maksadımı yerine getirdiğim vasıtamdır.

Bu vasıta noktasından bakarsanız hangi noktadan gideriz ayeti kerimeler; bir, Ben insanı kendim için yarattım noktasında takdir-i ilahi "Gizli bir hazineydim, bilinmek istedim." İki, "Yeryüzünde halife olsun

diye yarattım” Üç, “Bana ibadet etsinler diye yarattım” Ve bu iradeler üzere insanın yaradılışına bakarsanız sıfatı, sıfatı Hakk; zatı, zatı Hakk; fiili, fiili Hakk… Ve bu noktadan fiili üzeri ibadetleriyle beraber halis bir halifetullah mertebesine doğru devinen bir insansak eğer Cenab-ı Hakk’ın sıfatlarına vücud bulma mertebesi itibarıyla bulur, bunu bu âlemde gösterirsek hem halifesiyiz hem de Allah zıddıyla bilinmez demiştik, yaşamın kendisinde O'nun tavırlarıyla, vücud verişiyle O'nu bilebiliriz. Ve yaptığımız iyilik, doğruluklarla Allah’ı biliriz, görmeyle Allah’ı biliriz, duymayla yani yaşadığımız şeyle Allah’ı biliriz. Çünkü zıddı yok ki karşıtıyla bilesin. Yaşadığınız şeylerle Allah’ı bilirsiniz. Ve O'na kendinizi taşırsınız. Ki ibadet bu noktada çok önem arz eder. Yine ibadete döndük bu bağlamda.

Kim ki ihlâslı bir niyet itibarıyla niyeti Hakk olarak ibadete durur, Allah’ın huzurunda olarak… Bu ister zekât vermesi, oruç tutması, cem tutması, semah çekmesi ne anlarsan yani nafile ibadetler tamamıyla ve sonucu itibarıyla de karşılık beklemeden Allah için yaptığı ibadetin sonucunda karşılık olacağı tek şey Cenab-ı Hakk’ın kendisine bir lütfu ihsanıdır ki yaşama sevinci buluşudur! Kim ki hayır işi yapıyor o hayır işinde onun gönlünde bir sevgi yaratacağım, yaşama sevinci yaratacağım diyor. İşte o zaman namazında, niyazınızda, zekâtınızda, yaptığınız iyilikte, af edişinizde, merhametli oluşunuzda, yani hepsini kapsayıcı olarak konuşuyorum Cenab-ı Hakk’ın bir tavrıyla vücud bulursunuz işte o tavrın kendisinde neşe edişiniz, zevk alışınız Cenab-ı Hakkla varlık buluşunuz olur ki ne o sırada kendinizi yitirirsiniz. Çünkü o sırada neşede bulunan siz gibisinizdir ama o tavrın kendisidir size neşe veren, ama kendiliğiniz yok… İki; kişi yüksek derecede eğer amelleri üzerinde hiç bir beklentisi olmadan yapıyor, neşenin üstünde de zevkin üstünde de, çünkü zevkin kıblesi vardır yani vücud mertebesi itibarıyla o vücud verdiği neyse onun üzerinde kalırsınız kıblesi odur yani.

Farz edin ki o kıbleyi de aştınız. Buna hal-i istiğrak dedikleri bir mertebe vardır ki ona taşındınız. Derin bir bakış. Sadece yaparsınız, orada yapılması gereken neyse, ibadetiniz sizi Hakka taşımıştır. Ve en güzel

hadisi şeriflerden bir tanesi şudur diyor ki ; 'Namaz, müminin miracıdır. ' Efendim diyorlar siz miraç ettiniz biz neyle miraç edeceğiz? Namaz müminin miracıdır diyor. Bak! Müslimin demiyor müminin miracıdır. Alnın secdeye değdiği anda kişi kendi varlığını yitirmemişse namazda değildir. Kıyamdayken Allah'ın huzurunda değilse! İhsan dediği Allah'ı görür gibi ibadet etmek, ihsanın bir kademe ilerisi yakin, takdir-i ilahi Allah'ı görür gibi değil Allah'ın huzurunda olarak ibadet etmektir. İşte o zaman Allah'ın lütfu ihsanıyla Cenab-ı Hakkla varlık bulmanın zevkinde yaşamaya başlarsın.

Bineğimdir diyor, vasıta. Halifeliğime vasıta, bilinmekliğime vasıta, ilahi sıfatların donanımıyla burada halifeliğe, aynı zamanda yaşantısında ibadetlerinde Cenab-ı Hakka varan aslına rücu eden rücu etmesiyle Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarını asliyetiyle gösteren ve gösterilmesine takdir-i ilahi vasıta olan 'İnsan benim bineğimdir' diyor. Yani vasıtam. İrademin zuhur etmesi için vasıta. Onun içindir ki Hz. Ali'nin bir sözünü bu noktada değerlendirirsek; "Şaşarım o insana ki kendini küçük âlem zanneder, bilmez ki en büyük âlem odur." Bunu bir farklı sözle beraber tamamlayalım; "İnsan âlemin zatıdır. İnsan âlemin ruhudur." demişlerdir. Bu âlem insan olmadan önce cansız bir beden gibiydi. Ne zaman ki Âdem verildi, hani göklerden indirildi, ruh üflendi gibi takdir-i ilahi, bu âlem Âdemle canlılık buldu, bütün kâinat. Nasıl ki bedeniniz ruhunuzu yaşamaya memur, onunla vücud bulmaya memur Allah'ın ilahi nefesi olarak bütün kâinat da insanı yaşamaya memur. Ve dikkatli bakarsanız insanı yaşamaktan başka bir şey yapmıyor kâinat. Her şeyi değiştirmiyor muyuz? Her şey bizi yaşamıyor mu sonuçta? Her şeyi kendimize çeviriyoruz. Hem aklen çeviriyoruz hem madden çeviriyoruz. Ve eylemlerimizde Hakka rücu ediyoruz, hiç haberimiz olmadan.

Mucid, Mucib - icabet eden- daha nice sıfatlarıyla 'Benim bineğimdir' diyor. Bir, sıfatı Hakk itibarıyla binek; iki, iradenin yerine getirilişi itibarıyla. Hz. Ali'nin sözü yarım kaldı orayı da tamamlayayım, ondan sonra diğerlerine belki geçeriz. "Küçük âlem zanneder"diyor "Bilmez ki en büyük âlem kendisidir." Buradaki büyüklükten kastı âlemi

kendisinden birincisi irade bağlamında, Hakkın muradı bağlamında büyüklüğüdür. Yani konumuz adına biraz önceki paragraf adına, çünkü âlem üzerinde murad etmediğini insan üzerinde murad ediyor.

Bilinmek istenci, halifelik istenci ve ibadet istenci!

Bir hayvanatın ibadette bir yükümlülüğü var mı? Zaten zikri ilahide sıfat itibarıyla diyor ki bilerek ve bilmeyerek herkes secdededir. Ve bütün âlem kendi lisanınca Cenab-ı Hakk'ın zikrindedir. Hangi sıfatı yaşıyorsa o sıfatın zikrindedir. Ve eğer şuurluysa o şuurlu mahiyetindeki bütün kâinatın tamamı şuurludur çünkü Cenab-ı Hakk'la varlık bulmuştur. Sadece formu itibarıyla şuur, kendisinde ne kadar bir bilinç oluşturduysa o kadar bir bilinçtedir. Yani kedi kediliği kadar bilinçlidir ama ondaki diri ruh şuurludur. Onda örtünme olmaz. Eğer örtünme olmuş olsaydı kedi bilinçli olmazdı. Veya efendime söyleyeyim ağacı göremezsiniz çünkü ondaki var edenin kendisi şuurlu onu var etme şuuruyla ona biçim veriyor. Farz edin şuursuz bir varlık var. Hak olarak hiç bir şey göremezdiniz ki! Beni uyku uyuklama tutmaz demek bende acziyet olmaz, bende şuur yitirme olmaz demektir. Allah şuurunu yitirmeyen varlıktır. Her varlık onun için O'nda varlık bulur. Zaten eğer şuursuz bir varlıktan bahsederseniz hikmetten de bahsedemezsiniz.

Hikmeti ilahi bizi oyun olsun diye de yaratmadı. Her şeyi bir hikmet üzere yarattım diyor. İşlerinde şuurlu, sünnetullahta şuurlu ve ahlâkullah tarafında hikmetinde şuurlu ve istencini yerine getiren, efendime söyleyeyim bu bağlamda insan büyük âlemdir. Âlemin kendisi küçüktür.

Bu fizyolojik bir mertebede değil takdir-i ilahi iradi noktada âlemlere üstünlüğünü kastediyor bir.İki, ehli olan bilir ki ruhani olarak bu âlemde yapılan işlerin çoğunda ruhaniler mesuldür ama Allah'ın lütfu ihsanıyla yapılan ibadetlerle beraber kazanılan bir ruh kuvveti vardır. Ve ruh kuvvetinin kendine ait bir alanı vardır. Alan ne kadar çok büyürse Allah ile vücud buluşunuz o kadar büyümeye başlar. Eski erenler onu şöyle söylüyor; Dünya, kâmilin yanında bir damla, ruhani kuvvetleri

meselesiyle söylüyorlar. Hz. Ebubekir şöyle söyler derki ne; “Resulullah’ın başını arşı âlâda ayağını tahtı serada gördüm.”

Abdulkadir Geylani şöyle söyler; “Dünya yanımda yüzüğüm kadar yoktur.”der. Bir-iki eren de şunu şöyle söylerler; adamın birisi ineğini kaybetmiş. Kadının birisi veya kaybetmiş. Yana yakıla arıyor, diyor bir himmet isteyeyim bir dergâha giriyor, himmet istemek için efendinin huzuruna varacak dervişin birisi orada erenler oturuyor efendiyle beraber, bir muhabbetteler. Muhabbetleri de şöyle; biri diyor dünya benim yanımda bu kadar yok, tepsi kadar yok, birisi diyor tabak kadar yok, birisi diyor çanak kadar yok birisi diyor -Ya o da bir şey mi! Benim yanımda da bu kadar yok! Birbirleriyle nazlaşıyorlar. Derviş diyor, efendi sen ne istiyorsun? İneğimi çaldılar ineğimi arıyorum, ola ki bana himmet ederler. Vallahi diyor dünya birinin yanında bu kadar, birinin yanında bu kadar, birinin yanında bu kadar. Olsa olsa ineğini çalan bunlardır diyor. Sen var yine bunlardan iste diyor. Yanına, huzuruna varıyorlar. İneğiniz filanca yerdedir, gidiniz alınız diyorlar sadece.

Bunu biraz daha fantastik söylersek günümüz diliyle, auramız var ya, hani bir yaşam enerjisi salıyoruz, auramız oluşuyor. Ne kadar kuvvet alanınız büyük olarak büyüdüğünü farz edin, büyük olarak kontrol altında tutan bir vücud yapısına sahipseniz ruhani olarak farz edin, ister buna astral beden deyin, ister ruhani beden deyin, ne derseniz deyin fark etmez, dünyanın mahiyeti yanınızda o kadar küçülmeye başlar. Ki o zamanlar kâinattan kasıt az bir şey dünya. Yani bütün kâinat… İki dedik.

Üç; âlemden büyüktür. Zatı Hak hiçbir varlıkta kendini insanda açtığı kadar -eyleminde, sıfatında, zatı- itibarıyla hiç bir varlıkta açmamıştır. Kadir kıymete büründüğü içindir ki bütün âlemde Allah katında daha kıymetli olduğu için âlemden büyüktür. Kadir kıymet meselesi itibarıyla! Yani Allah’ın âleme değil, insana verdiği kadir kıymet mesabesinde âlemden büyüktür. Çünkü kadir kıymet verdiğiniz neyse o büyük olur. Altı üstü bir taş parçası elmastır. İnsanlar değer verdiği için ne kadar büyük bir şey değil mi! Pahalı! Küçücük bir şey ama Allah değer veriyor. En büyük değer. Hakk! Devam edeyim;

Ve diğer mükevvenatı ve mâhlukatı da insanın matiyyesi, bineği kıldım.

Hakikaten de gördüğünüz gibi bütün âlem hem Hakka rücunun hem işlerimizi görmemizin, işlerimizi görürken ilahi sıfatların tecellisinin aracısı olarak bineğimizdir.

Yine buyurdu; Gavs! Ben ne güzel talibim (isteyen), insan ne güzel matluptur (istenilen). İnsan ne güzel rakiptir -yani gözeten-

Ama burada İnsan diyor ha! İki ayaklı demiyor. Çünkü Rabbini gözeten insandır. Sıfatlarıyla, imanla. Bir insanın gönlüne derler ki Allah azimuşşan bir kulunu kendine isterse bir, ona iman verir. İki, ona kendi sevgisini verir. Bir kulunu istemiyorsa ne onda iman ara ne sevgi ara! Bulamazsınız imkân yok zaten. Umumi dairede bir neden için vardır. Ama hususi dairede, Rahimiyet dairesinde, takdir-i ilahi nasibi yoktur. Allah'tan yana gönlünüze bir sevgi düştüyse; Allah'tan yana gönlünüze bir sevgi düşerken de Allah'a karşı müminlik yani Allah'ın varlığından eminseniz, iman verdiyse; sizi seçmiştir. Sizi kendine almıştır. Ona eskiler şöyle derler; Allah kudret eliyle gönlünüzü, kalbinizi sıvazlamazsa eğer! Bu, iman ve sevgidir.

Kudret eliyle gönlünüzü iman ve sevgiyle sıvar ve sizi seçkinlik itibarıyla kendine alır. Bak kendine alır! Şimdi bir Allah var. İman ve sevgi kıblesi kendisi olarak sizi kendine yavaş yavaş çekmeye başlar. Öz varlığınız kendi varlığına doğru, iç âleme doğru çekmeye başlar. Ama genelde hep dışarıdaymışçasına başlar bu. Bize uzak ya! Hakk!

Rakiptir bütün âlem üzerine merkubdur. Yani üzerine binilmiş ve bindirilmiş ve kulptur diyor.

Üzerine binilmiş ve bindirilmiş. Hakikaten de bakıyoruz ki Hz. Ali'nin bir sözü var, İnsan diyor âlemin dürülmüşüdür.

Her şeyi özet olarak söyledikleri için onları referans olarak alıyoruz. Hakikaten de insanın kendisine baktığınız zaman hem asli âlemlerin özeti, hem melekler âleminin özetlenişi hem de bu âlemin özetlenişidir. Sezgilenimleriniz, sezgi taraflarınızla hareketlerinizin tamamı bitkiler âlemine aittir. İradi taraflarınız nedeninizi hep dışarıda bularak nedeninizi dışında olmasıyla çalıştırmanız ve o şekilde hallere bürünmeniz hep hayvanat tarafıdır. Takdir, manâ tarafıyla Hakkı buluşunuz, meleklerin üzerinizde melekeleriyle görünüşü zikirlerle olabilir, düşünceyle olabilir, iş görmelerinizle olabilir fark etmez, asıllar âleminin meleklerinin yani melekeleriniz olarak üzerinizdeki tecellisidir. Onun için diyor 'Kâinatı yarattım sığmadım, insanın gönlüne sığdım. ' Buradaki sığış hulul manâsı itibarıyla içine giriş değil insanın varlığında Hakkın bi-zatihi varlığı zuhur ediyor, sudur ediyor. Toparlanmış demek belki daha doğru olur. Toparlanmış, hülâsası, özeti. Ve Azimuşşan bu noktada bir tek onun üzerinde o kadar yetkin bir şekilde tecelli buyuruyor. Ve üzerine binilmiş ve bindirilmiş.

Yine dedi: Ey Gavs, İnsan benim sırrımdır

Sır, gerçek olandır. Gerçek saklı olan gerçeklik... İnsan benim sırrımdır, -yani saklı olan gerçekliliğimdir

Ben de insanın sırrıyım

Yani saklı olan gerçekliliğiyim. Çok güzel bir şey ya! Ben de insanın sırrıyım. Yani insanın saklı olan gerçekliliği! Bunu bir parça daha saklı olan bir veçheye göre hikmetimiz ne, nedenimiz ne, saklı olan gerçekliliğimiz ne demektir? Bir şeyin hikmeti, bilmiyoruz yani saklı olan gerçekliliği ne, sırrı ne? Allah! Yani biraz önce söylediğim ayet ve hadislere bakıldığı zaman nedeni Hakk olan, nedeni Hakk'ı yaşamak olan bir varlık insan. İstese de istemese de. İnşallah belki ileriki sayfalarda söyler.

Eğer insan saklı gerçekliliğinin hakikatine vakıf olmuş olsaydı, eğer insan benim indimde olan, şimdi indi yine yukarıda bir yerlerde anlamamak

gerek hani müminin gönlüne sığdım, o gönülde Hakkı buldu farz edelim, benim indimde olan mertebesini bilseydi her nefeste 'Bugün mülk yalnız benimdir. ' derdi diyor.

Bugün benim Emre'de karar kılan.

Niyazi'nin dilinden çağırırım dost dost!

İki cihan bendedir, ben bu cihana sığmâzam.

Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm.

Hakkın dile gelişidir. Farz edin şöyle; Niyazi'nin dilinden çağırırım dost dost. Herkes mülkü kendi zanneder, bilmez ki mülkün sahibi benim. Dese ne olur ki!

Hakk diyor ki Veli kulumun dilinde zuhur ederim. Zuhur eder. Bakın tecelli değildir dilde gelişi. Kavramsal olarak konuşmanın kendisi bir tecellidir. Ama konuşmanın kendisinde âlemi de anlayın konuşma olarak. O konuşmanın kendisinde Hakk'ı müşahedeye başladığınız zaman tavırlarında, manâda seyran etmeye başladı, işte o zaman zuhur etmiş demektir sizde. Devam edeyim.

Ey Gavs! Ben insanın yemesi içmesi, bir iş işlemesi bir şeye yönelmesi ve bir şeyden gaib olması gibi bütün hallerinde gizliyim. Ona muharrik -yakan, yakıcı -ve müsekkinim.

Teskin eden, sükûn veren, acı veren, ağrı veren, dindiren. Aslında burada bir ayetle beraber cevap verilir buna. Yani insanın bütün melekelerinde tecelli eden benim diyor. Ayeti kerime şu; "Güldüren de O'dur ağlatan da O'dur." Yani bu söylevin tamamı o ayete denk gelir. Güldüren de O'dur, ağlatan da O'dur. Daha başka bir ayet söyleyeyim bu bağlamda; "Biz insana şah damarından daha yakınız." Bir varlık size şah damarınızdan daha yakınsa yani sizi sizden daha iyi biliyor, varlığınıza muhitse yani sizin neyliğiniz var bilmiyorum aslında, o neyliğinizin

olmadığınızın bilincine gelin, kimlik sahibi olduğunuzun bilincine taşımış olur. Çünkü nelik varlığı değil insan. Kimlik varlığıdır insan. Hüviyeti Hakk'a taşınmadığı sürece huzur bulmaz. Her neyi ile kendine varlık verir onu tutarsa da her zaman ızdıraba mahkûmdur. Cehenneme mahkûmdur. Madalyonun iki yüzü gibidir. Bir tarafıyla cennete bakar, bir tarafıyla cehenneme bakar. İsteklerinin olmaması ve sahiplendiklerinin elinden çıkmasıyla acı çeker. İsteklerinin olması ve sahiplenmedikleriyle beraber de huzur bulur. Sahiplendiği bir şey yoksa niye ızdırap çeksin ki! Cennette sahiplik yok sadece yaşamak var.

Mülk sahibi Allah, mülkte yaşıyorsunuz. Ki cennet deyince de yine gönlü anlayalım, ahir âleme doğru sefer ettiğimiz zaman uzağa atıyoruz, kendi üzerimizde bu sefer ayetleri göremiyoruz. Yaşamsal olduklarını bu âlemde de tecelli ettiklerini göremiyoruz. Evet, ebetteki cennet, cehennem var. Seyran edenler keşifte olanlar, o zamanlara götürülüp, getirilenler elbet bilir. Ama önemli olan o değil. Önemli olan kendi yaşantınızda da görmeniz. Hakk diyor ki;

Hak Teâlâ buyurdu Ey Gavs! İnsanın cismi, ruhu, gözü, kalbi, kulağı, dili ayağı, eli ve buna benzer nesi varsa hepsini kendi nefsim için kendi nefsime yani kendi zatım ile kendi zatıma ben izhar ettim.

Yani görünür-e getirdim. İnsanda ne zahir olursa aşikâr olursa benim nefsimdir. Nefsimdendir daha doğrusu. Benden gayrı değildir. Ben de onun gayrı değilim. "Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a ant olsun ki" sözünün farklı bir söylevi. "Biz onları alınlarından yakalamışız." "Biz istemedikten sonra siz isteyici değilsiniz." "Bilerek ya da bilmeyerek her şey secdededir"ayeti kerimeler. Hakk!

İnsan yoktur, Ben varım.

Müthiş bir söz ya! Ben hep zannederdim ben vardım. Bunun gibi sözleri duyduktan sonra bir de baktım ki yok. Bari yokluğumuzu yaşayalım. Kişi

yokluğunu yaşarsa Hakkın varlığını hakkıyla yaşar. Daha önce söylediğim gibi bir; bu âleme Allah'ı bilmeye geldik. Allah'la tanışmaya geldik, hani nedenimiz Hakk, bu ilke doğrultusunda konuşalım. Başka bir ilke doğrultusunda insanı başka bir mahiyette anlamlandırabilirsiniz. Referansımız Allah şu an; bir, Allah'ı bilmeye geldik, Allah'ı tanımaya geldik, tanışmaya geldik, Allah'la tanıştık. Hakikati bilip O'nunla yaşamayı öğrenmeye geldik, O'nun varlığında yaşıyoruz ya! Hani tanışıyoruz. Onunla yaşamayı öğrenmeye geldik. Dört, Onu yaşamaya geldik. Sadece yaşayın. Yaşam tek gerçeklilik… Bazıları söyler her şey illüzyon, bu âlem yalan, batsın bu dünya, dünya yalan. Ya tamam her şey yalan olsun, yaşamın kendisi hakikattir. Yaşamın kendisi bi-zatihi hakikattir. Yaşadığını kim inkâr edebilir? Her şey yalan olsun, bunlar illüzyon olsun, eşyanın kendi varlığının nedeni kendi değilmiş, bak atomlarmış, şunlarmış, bunlarmış demek yalan her şey. Siz varsınız ve yaşıyorsunuz. Yaşadıklarınız da onun için gerçeklik taşır. En basiti hayali düşünün. Hayalin bile fizyolojik olarak bir gerçekliliği yok mudur yaşamsal olarak? Âleme nasıl yalan diyebiliriz ki o zaman. Gerçekliğini hangi referansa göre anlamlandırıyorlar ona bakmak lazım. Yaşamın kendisi gerçektir ve yaşadığımız anda gerçekliğimizi buluyoruz. Ve burada güzel bir söz "insan yoktur ben varım". İnsan yaşamıyor Hakk yaşıyor.

— *Hocam peki bu gerçekse?*

Gerçek derken maddenin kendisi olarak birebir demiyor. Mesela eşyanın, Hz. Resulullah diyor ki; "Ya Rabbi eşyanın sırrını bana göster", bildir diyor. Eşyanın sırrı olarak beraber düşünelim.

Âlemin kendisi, her varlık eşyanın tabiatı itibarıyla –eşya bir şeye araçtır aynı zamanda- kendi başına değil başkalarıyla var olduğu için, her ne ile varsa onun varlığını taşıdığı için gerçekliğiyle onların varlığıdır.

Eşyanın kendisi bütünden var olduğu için, bütünün kendisini gösterdiği için bütünün gerçekliğidir.

Eşyanın kendisi tözü itibarıyla neyse, tözünün kendisini gösterdiğinden sebebiyet kendi varlığı değil, O'nu göstermesi sebebiyle O'nun sırlılığında kendini örtendir. Yani aslında bir hiledir.

Eşyanın varlığı iradi olarak bir şeye maksat olduğu için kendi varlığı değil iradesi neyse onun için olduğu içindir ki sırrı odur. Yani hikmet.

Allah'tan yana eşyanın varlığı kendiyle değil, her neyiyle varsa onu işaret ettiği için ayettir. Bu eşyanın dâhilinde biz de varız.

Eşyanın varlığı kendi âlemine dönüldüğü zaman, iç âlemine dönüldüğü zaman kendi varlığı itibarıyla yokluktur, amenna. Bi-zatihi Hakk'ın nuru ile var olduğu için Nurun ala nur'un kendini, –hani günümüzde faz diyorlar- nurunun bir yoğunluğu itibarıyla iş görüşüyle kendini gösterişidir, izhar edişidir. Ama buradaki izhar, eşyanın kendiliği değil onun üzerindeki Halık sıfatıyla Kendini gösterişidir.

— *Gerçeklik dediğiniz o mu?*

Gerçeklik dediğimiz kendini gösteren, yaşayan. Çünkü yaşayan bir kişi! Hiç kimse başka bir varlığı yaşamıyor. Karıncadaki can da Allah'ın canıdır, sendeki can da Allah'ın canıdır, ağaçtaki can da Allah'ın canıdır, sudaki can da Allah'ın canıdır. Yani hani sonuçta su cansız, değil. Taşıyıcıdır, canlıdır. Bütün varlık, bütün mümkünat canlıdır. Bizim görmediğimiz tek şey Takdiri İlahi onların canlı olduklarının, şuurlu olduklarını bilincine gelemiyoruz. Âlemde ne iş görüyorsa Allah ile canlı olduğu için canlıdır. Bilincini de yaptığı işte gösterir, aklını yaptığı işte gösterir. Her neyse yaşamın kendisi derken bireysel olarak bir yaşamı kastetmiyorum, külli olarak yaşam, nur. Nurun kendisi diridir ve Allah bütün varlığı kendi nuruyla yaratmıştır. Her şey canlıdır O'nun canlılığıyla, kastettiğimiz bu. Yaşamın kendisi canlıyken neye hayal diyebilirsiniz ki. Yaşadıklarınızın her birine hayal diyebilir misiniz, imkân mı var? Hayalin kendisinin de bir gerçekliği vardır. Hayal kuruyorsunuz hani, hani olmayan bir şey, ütopya; hayal kurarken, canlanırken, duygulanımlanırken bir gerçekliği var. Fizyolojik bir tavır o. Bakın yaşayan ve tavırları. Tavırların kendisi

gerçekliğe davet eder. Onun için Allah'ın Lütfu İhsanı ile söylemek gerekirse yaşam en büyük hakikattir dediğimiz o noktada yaşamdan başka bir şey yok. Ama bu sıfat itibarıyla… Zatı itibarıyla konuşursak diriden başka yaşayan yok. Yani Allah'tan kinaye konuşursak diri olan Allah'tan başka yaşayan yok. Eskiler onu biraz daha genel lafzıyla kullanırlardı, şöyle kullanırlardı; O her zamanın ve mekânın dirisidir. Her şey O'nunla diridir ve her şey sadece O'nu yaşar. Şimdi yaşam itibarıyla bunu alalım.

İnsan yoktur Ben varım. Yani insan yaşamıyor, Ben yaşıyorum. Ama hangi sıfatlarıyla yaşıyorsa… *Ve ben insandan gayrı değilim.* Şah damarımızdan daha yakın bize. Şimdi bu metinlerin gerçek olup olmadığını, ayetlerle örtüşüyor mu, hadislerle örtüşüyor mu hemen anlarsınız. Hemen alın ayetlere koyun, örtüşüyor. Aynıdır hiç farkı yoktur. Sadece farklı bir dille karakterize edilirler. O zamanın ahkâmı, muhabbetine göre vergide bulunurlar.

Yine buyurdu; Ey Gavs-ı Âzam fakirlik ateşiyle yanan ve şiddetli yoksulluktan kıvranan münkesir kalpli birini gördüğünde hemen ona yakınlaş.

Bu iki türlüdür. Bir; dünyalıktan yana fakirlikten, hiç tadanınız oldu mu bilmiyorum. Harçlıksız kalan oldu mu bilmiyorum. O halin tatlılığı kadar güzel bir tat yoktur. İhtiyaçlı değilsinizdir ama harçlıksızsınızdır. Üzerinizde size yük olacak hiç bir şey yok. Bende genelde olduğunda onu da birine verirdim. Vallahi, olurdu hemen dağıtırdım, olurdu hemen gönderirdim. Yük etmezdim. Emin olun parasız gezdiğim günler kadar sevinçli olduğum günlerimi hatırlamıyorum. Rahattım çünkü. Bir hikâye vardır bilir misiniz? Biraz daha uç noktadan gideyim. Adamın birisi bir memlekete gidecek. Banka yok bir şey yok parasını kime emanet edecek. Sufi olan arkadaşına emanet ediyor. Kardeş ben gelene kadar sende emanet dursun, istediğinde harca. Küplerce altın bırakıyor. Sufi, sabaha kadar ne yaparım ne ederim, şöyle midir böyle midir yatakta kıvranıyor balık gibi. Sabah bir kalkıyor küplerin hepsini alıyor götürüyor.

–kardeş al altınları ver uykumu. Müthiş bir şey! Rahatsınızdır. Allah içinseniz bir de daha rahat olursunuz.

Hz. Resulullah'ın bir hadisi şerifi var. Onu da söyleyip toparlayayım; orta yolu tercih ediniz diyor. Diyor ki; fakirlik ateşten gömlektir diyor. İslâm öyle gün gelir ki diyor elle tutulur ateş olur. Gerçekten İslâmi hakikatler noktasında yaşamak günümüzde elle tutulur ateştir Doğru olmaya çalışırsınız keriz derler, yolda para bulursunuz sahibine götürürsünüz aptal derler, değil mi. Doğruyu söylersin sana mı kaldı derler. Öyle bir devre düştük hamd-u senalar olsun. Her neyse, fakirlik için şöyle bir söz var. "Ya Rabbi şımartacak zenginlikten, küfre vardıracak fakirlikten sana sığınırım. " Eğer bir kişi muhabbetle Allah içinse, zaten olup olmaması onun için önemli değildir. Şükür ve rızayla; çünkü fakirliğin iki hali vardır. Bakın fakir olan insanda yani kastettiğim makam itibarıyla fakirlikte bir insanda neler olmalı;

1. Sadelik, tevazu, hiçbir şeyde kendine varlık verecek bir şeyi olmayan. Kendi için sadelik. Rüküşe kaçmayan, abartıya kaçmayan, kendi sıfatları dışında başka bir şeye taşınmayan… Bunu Yunus'un sözüyle dile getireyim. "ya olduğun gibi görün, ya göründüğün gibi ol". Yani fakir ol, sade ol, sahiplenme yani. Ya olduğun gibi görün, ya göründüğün gibi ol. Bu sadece fakirliğin tanımıdır. Sade ol.

2. Kanaat, şükür ve Allah'tan rıza. Bunlar yoksa fakir fakir değildir. Sahiplendiği neyse, arzu ettiği neyse –hani dünyayı aklından çıkarsın ondan sonra gelsin diyor ya. Çilehanede fakir yaşıyor Takdiri ilahi dünya fakiri ama o da diyor ki dünyayı aklından çıkarsın ondan sonra gelsin.- Yani fakirlik dünya malıyla mülküyle alâkalı değil. Yaşantınızda sadeliğin, gönlünüzde şükrün, tevazunun efendime söyleyeyim yaşantınızın her alanında takdir Allah ile olan rıza ve şükür üzerine yaşamanızın haliyle alâkadar. İşte o zaman gerçekten Allah'ın kabul ettiği bir fakirsiniz. İşte o zaman üzerinizdeki her tavırda Cenab-ı Hakk kendine vücut verir. Vallahi o tada varan Allah'tan başkasını kendinde bulmaz. Azim Allah onları gören Hakk'ı görür, Azim Allah onlar birine dua etse o dua elbet yerini bulur. Azim Allah nazar etseler

cennete koyarlar –şefaat yani- çünkü Allah şefaat ediyor. Allah izin vermediği sürece diyor kim şefaat edebilir. Orada şefaate hak veren Allah'tır. Nazarı kılan Allah'tır. Azim Allah birine gadap olsa; Azim Allah helak eder cehenneme koyarlar, yaşantısını harap ederler. Onun için bu gibi insanlar da tekin insanlar değildir. Fazla dokunmamak lazım!

İkinci bir fakirlik daha var bu bağlamda o da şu; kişi dünyalık yaşantısında fakra erer, beklentilerden yana fakra erer, ukbadan yana fakra erer lakin sıfatı Hakk itibarıyla yaşarken bunlar –genelde cennette yaşayanlarda oluyor yani halk içinde yaşayanlarda ve Cenab-ı Hakk'ın Takdiri İlahi emri ilahiyesi üzeri yaşayanlarda! Yani riyazetlar efendime söyleyeyim, Takdiri İlahi zikri ilahilerle beraber köşelere, uzlete çekilmelerle olanlarda değil. Halvet içersinde yaşayanlarda oluyor. Cennetin nimetleri her ne kadar yüksek derecede Aliyy bir mertebede seyran etseler dahi nasıl tarif edeyim irfan düzeyiyle mürşit, mürşidi kâmil, insanı kâmil mertebelerine kadar varmış olsalar dahi Cenab-ı Hakk'ın kudret tavırlarını ilmi keramet dediğimiz tavırlarını fazla üzerlerinde bulmazlar. Bulmadıkları zaman da kendilerini perişan ederler. Fakir, ondan yana fakirdir. Evet, kerametlerden yana bir beklentileri yoktur ama o kudreti gösterememelerinden yana kendilerinde bir eksiklik görürler, bir fakirlik görürler ve onlar da yanış içinde kalırlar. Hani dünya nimetin elinde yoktur, ihtiyaçlarını gideremediğin için insan zahmete düşer ya, hani farz edin faturalarınızı yatıramıyorsunuz farz edin efendime söyleyeyim çocuklarınızın ihtiyaçlarını fazladan, fazladanı da boş verin hiç gideremiyorsunuz. Farz edin kendi ihtiyaçlarınızı gideremiyorsunuz, hadi hepsini de geçelim Takdiri İlahi yardıma muhtaç insanların ihtiyaçlarını da gideremiyorsunuz. Yani kapınızda biri bir şey istese, bir kardeşinizin bir şeye ihtiyacı olsa onu da göremiyorsunuz. Büyük bir acıdır. Aynı şey. İlahi seyranları seyredip ama o seyranlarında seyrettikleri haller üzeri bu âlemde iş görememek kadar acı veren bir şey de yoktur. Bu seyrüseferde olan bir haldir. Onlar da bu noktada fakirlik halini yaşarlar. Birisi dünyadan yana fakir biri kendisi cennete girmiş ama cennet nimetlerini bu âlemde gösteremiyor. Daha basiti bu cennete girmiş lakin

cennete girdiği halde cennet nimetlerini bu âlemde gösteremiyor. Fakir, gönlünde zengin ama eyleminde fakir!

Bir fakirlik tarifi daha var. O da çok değişik bir tarif. Derler ki Kilis'te Hacı Bekir Hazretleriyle Vakıf Efendi Hazretleri –ikisi de tükürse keramet zatlar- şahid olduğum şeyler var. Ölmüş gitmişler derler ama nereye gidiyorlar onu bilmem. O gibi insanlara ölmüş denmez çünkü. Oturuyorlar. Allah bilir ceplerinde beş para yok. Kilis'in en zengini ve kaçakçısı, altın kaçakçısı bir adam önlerinden geçiyor. İkisi şöyle birbirlerine bakmışlar. Fakire bak fakire. Gönül fakiri, muhabbet fakiri ama gerçek fakir o muhabbetle, sevgiyle, iman ile Allah'ın sıfatlarıyla varlık bulandır. Bu âlemin fakiri diye görünür ama ilahi âlemin zenginidir o. Gani olanla. Bakın bu şu demek: Ayete yine döneyim "sizler fakirsiniz gani olan Allah'tır". Bu bizi bir idrake taşıyor demiştim. Hangi noktada yani varlık sahibi değilsiniz, varlık sahibi Allah'ı bulun. Allah olduğunu bilin tamam ama siz kendi fakirliğinize gerçekten ererseniz Cenab-ı Hakk'ın kudreti Azimuşşan'ın üzerinizde tecelli ettiği hale varırsanız evet bu âlemin fakiri olursunuz ama Takdiri İlahi gönül âleminin zenginisinizdir. Çünkü fakirlik tamam olunca *ol denilen olunur*. Kâh duada olur kâh nazarda olur. "ol" derse olur ayetinin gereği itibarıyla birçok ehlullahta şahidiz, özellikle Abdulkadir Geylani gibi zatlar.

Ol dediğinin olunduğu ayetler itibarıyla bakıldığı zaman üzerlerinde tecelli ederse bir; hali itibarıyla bir hal üzerinde zuhur ettiği zaman aynı anda o âlemde karşılık bulur, iki. Bir irade ederler, irade ettikleri neyse karşılık bulur, Üç. Ağızlarından bir söz çıkar illa o olur, Dört. Hakk diliyle hangi üslupla olursa olsun farklı üsluplarla da kullansa, üslubu neyse önemli değil Hakk'ı dile getirsinler üsluplarında Hakk'ın dışında iş görenleri varsa, aynı anda işleri üzerlerinde görülmeye başlar. Anda hesap görülür, yani ol dedikleri olmaya geçer, iş görmeye başlar, Beş.

Talepleri olan neyse o talepleri olduğu şey zaman mekân önemli değil zaman ve mekân içerisinde illa olur. İster aklen düşünsünler, ister duygularıyla dile getirsinler ol dedikleri olur. Çünkü üzerlerinde ol diyen Allah'tır. Kendileri dilemiyor ki. "ben veli kulumun gören gözü, duyan

kulağı, tutan eli olurum". O sırada irade eden Hakk ise ve nuruyla beraber tecelli ederek irade ettiriyorsa elbette ki o nura bütün melekler, kâinattaki melekler secde ederler. Bu hep böyle olmuştur. "Âdem'e secde et" ayetinden kinaye gidin bu noktada. Yaşantısında ne zuhur ediyorsa âlemdeki kâinat ona göre karşılık verir. Onun için dua da ol denilenin olmasıdır. Her şey olmuş bitmişse niye dua ediyoruz diyor bazıları. Ya senin talebin Hakk'ın talebidir. Senin o talebin üzerine Hakk talep ettiyse isteğini oldurttu demektir. Yani senin duan ol demektir ve ol denilenin olmasının daha önceki sohbetlerde de söylemiştik bir noktada meleke olarak insanda tecellisi de var. O da hayal gücü. Hayal gücünüzde her şeyi yaparsınız. Ol dersiniz olur. İstediğiniz hikâyeyi yazın, istediğinizi halk edin, istediğinizi halk ederek orada alim olun canlanın, tavırlarda bulunun Hakk gibi. Hayal gücü melekesi inanılmaz bir kuvvettir özellikle çocuklarınıza hayal gücü melekesini kullanmalarını tavsiye edin. Çünkü hayal gücü melekesini kullananlar kurgulu zekâya taşınırlar. Hayal gücü melekesini kullananlar yaratıcı bir zekâya taşınırlar ve sanatsal kuvvetleri daha kuvvetli olur. Onun için hayal kurmayı efendime söyleyeyim Takdiri İlahi tavsiye edin. Ya söylüyoruz olmuyor, hikâye anlatın. Özellikle 4, 5, 6, yedi yaş arası çocuklara hikâyeler anlatın. Çünkü hikâyeler hayal gücünün kullanılmasını sağlar, anime eder, canlandırır onlarda, onlar da o anlatılanlar üzeri hikâyeler kurgularlar. Hepinizde olmamış mıdır çocukken. Masal dinleyip de masallar üzere düşünen kişi olmuş mudur? Ben hayalperest olduğum için hep ederdim. Birisi bir masal anlatırdı, masalı bambaşka yerlere çevirirdim. Ama masalın kahramanı hep bendim. Yani hepimizde öyledir çünkü ve habire orada tavırdayızdır. Korkarak efendime söyleyeyim cesaretle efendime söyleyeyim kâh cömert oluruz kâh zengin oluruz kâh fakir oluruz, kendi masalımızı kendimiz yazarız. Ol denilenin olduğu mekândır. Hayal gücü deyip geçmeyin. Devam edeyim.

Yine buyurdu; Ey Gavs-ı Âzam, Ey Gavs! Fakirlik ateşiyle yanan ve şiddetli yoksulluktan kıvranan münkesir kalpli birini gördüğünde hemen onunla yakınlaş. Çünkü benimle onun arasında hiçbir perde yoktur.

Mazlum ile Allah arasında bir perde vardır ama fakirlikte hiç perde yoktur. Mazlum ile Allah arasında olan perde benlik perdesidir. Hani birisi birisine zulüm eder lakin orada inanılmaz derecede hüzünle beraber içeriye geçiş olur, içeriye çöküş olur ama aynı zamanda kulun kendisi o sırada kendi benliğiyle o olaya bakar. O diyor ki mazlumun alma duasını çekersin aheste aheste. Kişi orada bir şey isterse (diyor ki Hz. Azimuşşan) Cenabı Allah miraç hadisesinde Peygamber Efendimize şöyle bir şey söylüyor; "mazlumun duasını kabul ederim, kâfir bile olsa". Bu hadisi kudsidir. Kâfir bile olsa duasını kabul ederim diyor. Fakirlikte ise perde yoktur diyor. Çünkü fakirlikteki o sadeliğin kendisinde zaten hiçbir şey yok ki kendine varlık verecek, bir durumu yok ki kendine varlık versin. Elinde bir aleti yok. Kendine varlık vereceği hiçbir şey yok. Kariyer, makam, para, pul, isim. Hani derler ya fakirin sözü dinlenmez, ismine de itibar edilmez. Zaten yok. Yani toplum içerisinde iş görecek hiçbir şeyi yok. Bu bağlamda Allah'ın lütfu ihsanı ile bakıldığı zaman fakirliğin o gönülde olan hali, iç âleme döndüğündeki hali perdesizlik halidir. Çünkü insanın elinde kendine varlık verecek hiçbir şeyi yoksa direk hali istiğraka taşınır yani Allah'ı Azimuşşanın bu âleme velimin gözünden bakarım dediği hale taşınır ki bi-zatihi Cenab-ı Hakk ondan bakar. O sebepten dolayı perdesiz, çünkü mazlum kendisine ne yapıldıysa yapıldığının üzerinde benliğiyle beraberdir, ismiyle beraberdir. Ama fakir kendisine bir şey yapılmasının üzerinde değil, kendisinde bir şey olmamasının hali üzerinden bi-zatihi Hakk'ın bakışına taşınır. Yani yaşantısı bi-zatihi ibadettir, varlığı bi-zatihi ibadettir. Allah'ın selamı üzerlerine olsun.

Duyduğuma göre, rivayet olur ki yeryüzünde insanlar içerisinde bir milyon kişiyi Cenab-ı Hakk fakir olarak –bu dünya fakirliğinden kasıtla- seçer ve bunlar yeryüzünde Takdiri İlahi hiçbir ihtiyaçlarını gideremezler. Hani Tıkandı Baba hikâyesi vardır, bilen var mıdır? Tıkandı Baba diye birisi varmış Osmanlı zamanında, Sultan Mahmut Han zamanında diye anlatılır. Rivayet olur; adam elini neye atıyorsa tıkanıyor. Yani hurmaya atsa diyelim hurma kurur. Bir iş yapmaya kalksa işi kurur yani rast gitmez. Bir gün çay içilen bir yerin hemen yan tarafında bir çeşme

varmış. Çeşmeye elini atmış çeşmenin başı kırılmış Takdiri İlahi çeşmenin başını orada bir şeylerle tıkamışlar. Kapanmıyordur herhalde tıkamışlar, ondan sonra ismi Tıkandı Baba kalmış. Yani bir şekilde çeşme bile tıkanmış, adı Tıkandı Baba'ya çıkmış. Methi taa padişaha kadar gitmiş. Öyle fakir bir insan biz bu insana ne yapabiliriz. Yardım edelim demişler. Efendim onurlu insandır (demişler) bu gibi insanlara nasıl yardım edeceğiz. Çok basit bir tepsi baklava yapın, her birinin altına da bir güzel altın koyun, adamcağızı da çağırın, kendisine padişahın hediyesi diye (verip) eve yollayın. Adamcağız gidiyor alıyor kendisi baklavayı, nasıl olsa padişah hediye etti. Yolda giderken yahudinin biri baklavayı görüyor. Efendi diyor sen bu baklavayı ne edicen, sen onları bana ver ben sana bir altın vereyim sen git bari ihtiyaçlarını gör. Adamcağız doğru söylüyorsun ben bu baklavayı ne yapacam ki diyor bir altına veriyor baklavayı. Her neyse aradan zaman geçiyor, her gün bu şekilde tepsiler gidiyor. Ama arkadaş da altınları gördükten sonra yolunu çevirmeye başlamış her Allah'ın günü tepsileri satın alıyor ondan. Karlı bir alışveriş ama ahireti ne olur ayrı mevzu. Her neyse Allah'ın lütfu ihsanı bir kontrol edin diyor durumu nasıl. Efendim diyorlar hiç yok, üstelik takip ettik meğerse adamın biri yolunu kesiyor altınları götürüyor. Tamam, diyor işi değiştirelim, ona bir tane top verin, tepelik bir yere koyun diyor vurun gitsin diyor, nereye kadar giderse diyor takdiri ilahi arazi onundur diyor. Adamcağız bütün kuvvetiyle bir şeyi atıyor ama önüne çıkmış bir taş ya da ağaca bir değiyor geriye dönüyor, bir yere takılıyor kalıyor. Ya iki metre ya bir metre gidiyor. Her neyse, velhasıl kelam aradan yine bir zaman geçiyor ne oldu, yine nasip olmadı. E ne yapalım vallahi getirin hazineye diyor eline verin bir kürek, bir torba getirsin dolduruversin içini diyor ne kadar isterse o kadar. Alıyor götürüyor torbayı, veriyorlar eline bir kürek istediğin kadar ne dolduruyorsan doldur, ne alıyorsan al. Her neyse adamcağız dolduruyor ama meğerse çuvalın altı delikmiş. Koyuyor hepsini aynı yere boşaltıyor eve gidiyor evde yine bir şey yok. Sultan Mahmut da şunu söylüyor, meşhur olan bir sözdür " vermezse Mabut, neylesin Mahmut. " Bütün âlemi kapatırlar emin olun, çoğuyla da tanışmışlığım vardır. Allah'ın selamı üzerlerine olsun. Evlerine çivi çakamazlar. Dünya işleri kesiktir,

bir yere gitseler barınamazlar, imkân yok yani.

— Ne ile ilgili bu?

Takdiri ilahi kendisini seçiyor. Fakirliğin hakkı üzere kendine seçiyor.

— Ama onlar da tabi imtihan üzere.

Tabi. Yani sonuçta bir imtihandır. Bilinçlendilerse zaten razılar orada. Bunların içinde abdallar var, 550 ler var, kendinden habersizler var. Yani yok yok içlerinde…

— 550'ler kim?

Beşyüzelliler yeryüzünde rica-ül gayb denilen insanlardır; beşyüzelliler derler, üçyüzaltmışaltılar derler, yetmişiki ler derler, onikiler derler, yedi ler derler, sekiz ler de vardır, ondan sonra dört ler derler, beş ler var, üç ler, iki ler ve bir.

— Bunlar hep fakir mi?

Yok, zengini de var. Maaşallah dediğimiz kadarda var yani. Allah gani gani arttırsın. Rica-ül gayb erenleri dediğimiz gizli erenler, Hz. Resulullah onu şöyle tarif ediyor; Yeryüzünde cennet makamlarını gösteren ve Allah'u azimuşşan'ın burada kudret eli olan ve Cenab-ı Hakk ın üzerlerinde kendiişlerini dünyada gördüğü ve ki biraz önce okuduğumuz halifetullah dediğimiz insanlar vardır. Bunların kırkı İbrahim meşrebi, beşi Musa meşrebi, üçü İsevi meşreb ve diyor ki takdiri ilahi iki kişiyi es geçerler de genelde onlar cenahtır, oraya girmeyeyim. Her neyse velhasılı kelam bir tanesi de diyor benim meşrebimdir. O bir tanesine de biz Kutb-ul Aktab diyoruz. Yani diğerlerine geldiği zaman, imamlar dediğimize, birisi Gavs ül âzamdır, diğerlerinde de genelde takdiri ilahi Gavs a kim yakınsa onlar vardır yani böyle iş gören insanlar. Ama ne iş yapıyorlar fazla bilinen bir şey değil. Bizim bildiğimiz yeryüzünde ne iş dönüyorsa bu işi bunlar yapıyor. Hani danası çalınmış ya bir arkadaşın,

çalsa çalsa bunlar dediği şey.

— Bunlar yaşayanlar içerisinde...

Tabi yaşayanlar içerisinde. Batın ne kadar kuvvetli olursa olsun, isterse bu yaşayanlar takdir onlardan çok aciz olsunlar – kuvvet itibarıyla her zaman onlar öndedir, çünkü zahirdir, zahir olmaları onları öne çıkartır. Yani batıni kuvvet olarak Hakka yürümüşler onlardan kuvvetli bile olmuş olsa, âlemde ayakları çekilir. Bazıları hariç, bazen şehitlere hak veriliyor. Bazen de büyük gavslar –eğer yol, tarik ehli varsa erenlerine himmet ediyorlar. Onlara müsaade var. Çünkü yol açılmış onlardan, o yoldan gidenlere himmet edebiliyorlar. Efendime söyleyeyim bazıları da Takdiri İlahi Abdulkadir Geylani gibi –ki bazıları 100 sene müceddidleri, bazıları 400 sene müceddidleri, 1000 sene müceddidleri hem velayetin müceddidleri vardır, hem nübüvvetin müceddidleri vardır. Bu noktada bunlar yeryüzünde o enerjileriyle beraber, o Allah'ın verdiği nurlarıyla beraber ruhani olarak iş görmeye devam ederler. Böyle insanlar var yani illa cesetleri batına çekilmiş diye iş görmezler anlamına gelmiyor. Yani iş görmeye devam edenler olabiliyor. Ama yeryüzündeyken olanlar illa kırklar, yediler, üçler, birler illa bir tanesi de Kutb-ul Aktab olarak vardır, her zaman vardır. Bazıları derler yani düzen hiçbir zaman boş bırakılmaz. Ne zaman düzende bunlar biter, yani mümin kulum bitince diyor zaten, o zaman kıyamet hak olur. Çünkü âlem nedenini yitirir. Âlemin nedeni insandır. İnsan bu âlemden kalkarsa; mümin insan, insanı kâmil olarak mümin insanlar bu âlemden kalkarsa âlem nedenini yitirir. İşte o zaman bilin ki kıyamet kopacak. Halen mümin insan varsa kıyamet yok demektir. Kendi başınıza kıyametiniz varsa onu bilmem.

Efendibabam derdi, yavrum derdi kıyamet başına kopsun derdi. Derdi bize, çocukken böyle dua ederlerdi. Bilmezdik meğerse büyük dua ediyorlarmış, haberimiz yokmuş. Kıyamet başına kopsun; kıyam demek ayağa kalkmak demek, ayakta olmak demek. Kıyam et – ayağa kalk. Kişinin kıyameti Hakk ile ise Hakk ile ayağa kalkmaktır. Bu çok önemli bir şeydir. Önemli olan Hakk ile ayağa kalkmaktır. Kulum sen varsan ben yokum, ben varsam sen yoksun. Bir kul kulluğunun yokluğuna erip Hakk

ile varlık bulduysa onun kıyameti kopmuştur.

Nasreddin hoca üzerinden bir hikâye anlatırlar. Şenlik olsun diye söyleyelim. Bu kıyametin hakikatı nedir diye soruyorlar, efendi söylüyor, eşin ölürse küçük kıyamet, sen ölürsen büyük kıyamet. Kıyametten şunu anlayın, bütün kıyamet ayetlerine dikkatli bakıldığı zaman takdiri ilahi, insanın kendisini de anlatır.

Bunu daha önceki sohbetimizde konuştuğumuz için sadece üzerine konumuz adına konuşayım, hani yokluğa ermek diye bahsettiğimiz şey üzerinden gideyim. Hani dağlar savrulduğunda, yıldızlar durulduğunda, yüklü kadın yükünü düşürdüğünde, dağlar savrulduğunda; dayanaklarınız elinizden gittiğinde, fakirliğe gidiyoruz bakın. Dayanaklarınız elinizden gittiğinde manâlar, umutlar, kıbleleriniz, ilkeleriniz, durulduğunda, melekeleriniz durulduğunda. Dünya olan yükünüzü kendinizde düşürdüğünüzde; terki dünya! Dünya olan yükünüzü kendinizde düşürdüğünüzde, ahretiniz, yükünüz, kendinizde düşürdüğünüzde, yani ondan yana gayrı kaldığınızda. Artık kendinizle alâkalı bağlarınız koptuğunda, gönlünüzde yeri olmadığı an demektir o. Size bir yüktür çünkü. Hamilseniz eğer dünya ya hamilseniz, o yükü kendinizden çıkartıyorsanız…

Dünyaya hamil olanlar dünyaya memur.

Hakk'a hamil olanlar âleme amir olanlar.

"Biz mirasçı olarak Salihlerimizi bırakacağız" diyor. İşte kırklar, yediler, üçler diye söylediğimiz şeyler ayette salihler diye geçenlerdir. Yeryüzünde mirasçı bırakacağımız yine Salihlerdir, dediği ayettir. Emin olun ki her zaman onlar vakıftır. Yeryüzünde de bir iş dönerse onlardadır. Böyle gördük, böyle biliyoruz. Ha bu da inanç meselesidir, isteyen iman eder isteyen etmez. Ya efendim araya koymadın mı şirk, hani Allah yapıyor ediyordu, bir de kırkları yedileri üçleri koyuyoruz. Kırkları, yedileri, üçleri de Allah'tan gayrı görmüyoruz ki. Bu kadar âlemde iş gören bütün mahlûkatı da Allah'tan gayrı görmüyoruz ki. Bir

hikâye vardır; kadının birisi şeyh efendi hazretlerine bir hediye getirmiş, tevhid ehli bir zat, hediyesini veriyor, efendi de şöyle bir bakıyor –hatun diyor ben Allah'tan başka kimseden hediye almam. – Bey diyor bey senin için iki gözlü derlerdi (haktan da bakabilen). Meğerse tek gözlüymüşsün. Bizden veren de Hakk değil mi ki almıyorsun. Bu noktada tevhid yine eski tanımlar itibarıyla söylenirse, her şeyi Hakk görmek değil herşeyde Hakk'ı görebilmektir. Sebepleri aşkın olarak Hakk'ı görebilmektir. İş gören. Aşkınsallık eyleminde görünür çünkü. Devam edeyim.

Ey Gavs- ı Âzam, fakirlik ateşiyle yanan ve şiddetli yoksulluktan kıvranan münkesir kalpli birini gördüğünde hemen ona yakınlaş. Çünkü benimle onun arasında hiçbir perde yoktur.

Kendine varlık verecek bir şeyi yok ki ismi, cismi hepsi silinmiş.

Nitekim Resulullah (s.a. v) – burası eklenmiş, çünkü o zamanda söylemde bu yoktu, sonradan arkadaş kim yazmışsa o eklemiş. *"Fakirlik iftiharımdır ben onunla diğer nebi ve resullere karşı övünürüm".* Hadis i şerif i beyan edilmiş ve yine bir şey daha eklenmiş buraya, yine denildiği gibi

"Fakirlik tamam olunca o Allah'tır. "

Bu kitabın en anlaşılmaz yeri bu noktadır. Fakirlik tamam olunca o Allah'tır. Biraz önce anlattıklarımız düşünülürse anlaşılır bir şeydir. Siz fakir olursanız sizde kendini zuhur edecek, izhar edecek Allah'tır. Yani siz kendinize hiç bir şeyle varlık vermezseniz, sizde kendine varlık verecek olan Allah'tır. Onunla varlık bulursunuz. *"yok ol ki var olasın, var et ki var olasın"*. Allah salih ameller üzeri, Allah için yaptığınız ameller üzeri, Allah sizden kendine varlık verir, nefsinizi terbiye etmiş olarak, vücudunuz da gönlünüz de kendisinin ilahi sıfatları ile size vücut verir -tavırlarda vücut vermek- ve sizi kendiyle halkeder. İnsan Allah ile halk edilendir. Dünya ile değil, eşya ile değil, hüviyette hüvviyeti Hakk olan ve Allah'ın tavırları

üzeri halkedilen, Allah ile halkedilen. Azimüşşan bizi kendinden ayrı gayrı eylemesin.

“Fakirlik tam olunca o Allah’tır.” O Allah olunmaz, fakirlik tam olunca fakir olan kişide Allah u azimuşşan kendini izhar eder. Çünkü o olmaz. Olan nasıl olunur? Fakir, artık dayanağı olmayandır. Dayandığı bir tek Hakk, özvarlığı. Kayyumiyeti O’nda buluyor, diriliği O’ndan buluyor. Sağdan soldan şundan bundan beklentileri kesilmiş olan. Adam fakirdir ama beklentisi vardır ondan, adam fakirdir vay bu kadar fakirliği niye veriyorsun diye küfre varır insan. Adam fakirdir, deliye döner baskın gelir – neye baskın gelir, küfrüyle insanlara zahmet verir, eşkiya kesilebilir. Ama fakir Allah ile olan iman ehlidir. Üzerinde bizihati Allah tecelli eder. Allah’ın selamı üzerlerine olsun.

Yine buyurdu; Gavs ancak benim yanımda ye, iç, uyu. Hazır kalp ve nazır bir gözle. Birlik ve beraberlik anlamında yani her zaman salâtta ol.

Sonra Hakk Teâlâ buyurdu; Ey Gavs bir kimse benden, sefer-i batından mahrum olsa ben onu seferi zahirle muptela kılarım.

Yani seyrü seferde, insanlığın o seyru seferinde bir zincirin halkası olarak o halkaya koymuş olurum. Yani yine bir nedeni vardır ama umumi daireye aittir. Seferi zahir umumi âlemin seyranıdır, seferi batın kişinin Allah’ı âlemi hususi olarak seyrü sefer edişidir, Hatmi meratip edişidir. Bu noktada kişinin yolculuğu kendi üzerinde gerçekleşirken lütfu ihsanı her zaman bir rehber şarttır. Derler ki rehber niye şart; mürşidi olmayanın mürşidi şeytandır diye sloganvari bir şey söylemişler. Bence bu kadar sloganvari olmaya gerek yok. Kişi kendinin aynasını görmeden hiçbir şekilde kendine çeki düzen vermiyor. İlla kendisini kendisine gösterecek birisi şarttır, yani birebir eğitim dediğimiz bir şeydir bu.

Bunu şöyle anlayın mesela bir emir geliyor, emir ne? Yeme, içme,

uyuma. Az ye, az iç, az uyu. Ben çok yerdim, çok içerdim, çok uyurdum. Hüngür hüngür de en sonunda ağlardım. Resulullah böyle söylemiş, ben böyle yapıyorum. Ne zaman efendimi gördüm boğazımdan lokma geçmedi. Sebep neydi? İnsan görüldüğü zaman çekiniyor. Çünkü eskiden benim Rabbim beni biliyordu ama ben O'nun bildiğini bilmiyordum. Beni görüyordu ama ben O'nun gördüğünü görmüyordum. Beni duyuyordu ama imanım gereği, iman-ı gaybi ben O'nun duyduğunu duymuyordum. Öyle bir zatın yanına oturdum ki içim dışım ortadaydı. Yani öyle kerametvaki olaylarla karşı karşıya kalmıştım ki Takdiri İlahi ne söylerse ortadaydım. Hani derler ya çırılçıplak ortada kaldık, aynen öyle. Takdiri İlahi öyle bir hale geliyorsun ki; biliyorsun ki biliniyorsun. Öyle bir söylev ki; görüyorsun ki görülüyorsun. Öyle bir söylev ki; biliyorsun ki duyuluyorsun. Veli kulumun gören gözü, duyan kulağı, tutan eli olurum diyor ve sana yakınlaşmaya başladığı zaman sen istesen de istemesen de kendine çeki düzen veriyorsun. İnsanın tabiatında yok mudur? Görünmeden her türlü işi yapar ama göründüğü zaman elini ayağını çeker.

— Bu da nefsi bir şey ama! Yani kendi göründüğü için, kendi foyası ortaya çıktığı için.

Tabi doğası gereği… Ama ikincisinde utangaçlık ve Hakk'tan olan korku var. Yaptıkları şeyin görülmesi demek geri çekilmesine sebebiyet veriyor. Bunu şöyle tarif edeyim. Takdir o sıradaki halim şöyleydi; yani görülüyorum onun için yapmayayım değildi. Takdiri İlahi ya böyle görünüyoruz, layık değilmişiz diye. Bu sefer vicdan muhasebesi yapıyorsun. Yani bir şeyden kaçmak veya efendime söyleyeyim hani nefsanî olarak ya buna görülüyorum onun için yapmayayım değil. Ya layık değilmişiz. Bu sefer alıyorsun bütün geçmişin muhasebesini yapmaya başlıyorsun. Ne büyük bir acıdır. Atıyorlar seni ateşe ve eline kitabı veriyorlar. "Al oku hesap görücü olarak nefsin yeter". Bakın burada ruhbancılık yok. Ruhbancılıkta ben sizin günahlarınızı temizliyorum. Burada ise al oku hesap görücü olarak nefsin yeter. Anında hesabın görülüyor. Ne yaptıysan, unuttuğun günahlara kadar

aklına getirilir. –Ya, ben bunu unutmuştum. Allah unutmaz, önüne getiriverir. Vallahi öyle çok şeyim oldu. –Ya bu da mı? Küt aklıma gelirdi kıpkırmızı kesilirdim. –Evet, o da derdi, öyle. Takdiri İlahi çok olmuştur öyle.

Nasıl görüldüğünüzü anlatmak için bir hikâye anlatayım. Daha önce burada anlatmıştım. Efendimin yanında oturuyorum. O sırada Allah'ı hüsnü zan ile şöyle tefekkür ediyorum. Yukarıda Rabbim, hani dünya kâmilin yanında bir damla gibi. Velhasıl kelam kocaman bir Allah'ım var, o kocaman Allah'ın yanında da dünya bilye kadar, oynuyor hesabı. Bir baktı şöyle bana. –Yavrum, Allah sana niye bu kadar uzak dedi. Aynı anda "Allah her yerdedir" ayetiyle etrafımı kuşatan, muhit olan bir varlık hissettim. Niye bu kadar uzak dedi, ikinci defa sordu. Bir baktım "özleri bilen Allah'tır", veli kulumun gözü, dili v. s olurum. Karşımda birisi konuşuyor ama o Abdullah Değerli filan değil. Başka bir varlık konuşuyor. Yani seni sana aynalaştırıyor, hesap görüyor sana. Allah sana niye bu kadar uzak dedi, üçüncüsünü sordu. Bir baktım gözümden biri bakıyor. Sonunda söylediği şuydu: Bahçenin sahibi geldi evladım.

— *Burada ölmeden önce ölünüz halini…*

Sohbette gerçekleşebiliyor böyle şeyler. Bu sefer karşındakinin sohbetiyle beraber biri seni görüyor, biri seni duyuyor, biri seni biliyor artık. Evet, daha önce de biliyordu, görüyordu ama uzaktı. İnsan yakınlaştıkça çekinmeye başlıyor ve Allah bir kuluna yakınlaştığı zaman verdiği ilk hali vicdan ve hayâdır. Vicdanın da muhasebesini gösterir ona Takdiri İlahi ve kendinden hayâ ettirir. Yani nefsanî olarak bir çekinme değil, hayâdan dolayı bir çekinme. Utanır, utanır. Rabbinden utanır. Elbiselerimle yıkandığım çok günümü bilirim. Öyle bir hale düşürmüştü. Şimdi rahatlattı, denize bile gidiyorum. Rahmeti ilahi bir seyrü seferdir, bir halden bir hale taşıyor. Bir bakıyorsun bir devrede öylesin, başka bir devredesin. Her an O'nun nuruna şahit olunca, nur deryasında da yatıp kalkınca adam yıkanamaz, vallahi.

Bir gece rüyamda buyurmuşlardı, Abdulkadir Geylani için söylemişlerdi.

O sırada da utangaçlık halinden geçiyorum. Ya kıpkırmızı kesiliyordum her halimde. Evinin duvarından adam utanır mı, o hale getiriyor. Psişik bir şeydir bakın ama delilikle alâkadar değil. Bi-zatihi Allah ilesin onun için. Velhasıl kelam milletin aklına göre de delilikle alâkadar her neyse, Abdulkadir Geylani için söylemişlerdi. O bir ağacın dalının yaprağından dahi utanır hale gelmişti. Yani bütün âlemdeki zuhurat ve tecelliyattan Cenab-ı Hakk'a şahit olduğundan sebep utanıyordu. Böyle insanlarda hiçbir şey bekleyemezsiniz. Dünyalık hiçbir işi yapamazlar. Her an Allah'ın huzurundadırlar. Takdiri İlahi Allah'ın selamı üzerine olsun, himmeti üzerimizden eksik olmasın.

Sonra Hakk Teâlâ buyurdu; Ey Gavs-ı Âzam birlik söz lisanıyla anlatılamayan bir haldir.

Çünkü söylevin kendisinde ikilik vardır. Allah dediniz, başkalaştırdınız, yine ikiliğe düştünüz. Birlik yaşamsaldır. Hani derler ya bu bir haldir anlatılmaz. Eskiden hal dediği şeylere şimdi yaşamsal diyoruz. Dirimsel dediğimiz şey. Yaşanan şeyin dile gelmemesi demek, birlik söz lisanıyla anlatılmayan şeydir, çünkü yaşamsaldır. Bunu şöyle söyleyeyim; bir şeyin şekerli olduğunu söylersiniz. Şekerle-şekerli demenizde ikilik vardır zaten. Lakin şekerli olduğunu bilip bilmeyen için de, yani şekerin ne olduğunu bilip bilmeyen için de şeker bir şey ifade etmez. Onu yaşadığı zaman tadını alan, odur sadece. Bir şey yiyoruz, yediğimiz zaman onun tadını sadece biz almaz mıyız? Allah ile yaşadığınız zevkler ve hususiyetler de sizin özelinizdir. Sadece siz tadını alırsınız, başkaları sizin yerinize yaşamaz. Ferdi hikmet dairesindedir o. Dile gelmez çünkü sadece siz yaşıyorsunuzdur onu. Anlatacağınız diliniz de yoksa zaten dile de getiremezsiniz. Ya efendim şöyle bir cennet hali var. Fizyolojik bir şey değil ki dile getirelim.

Bu gibi nimetler Kur'an-ı azimuşşan da şöyle geçer; hiçbir insan ve cinin eli değmediği nimetler yarattım. O bir yaşam halidir. Ne bir insan gözü görmüştür, ne bir cin eli değmiştir. Sadece yaşadığınız bir haldir yani fizyolojik olarak gözün görmeyeceği bir şey, sadece yaşadığınız bir şey.

En basiti şekerli şeyi yiyorsunuz. Yediğinizde şekeri hissediyorsunuz. Şekere baktığınız zaman onun şekerli olduğunu söylersiniz ama şekerli olduğunun görüşü var mıdır sizde. Allah-u Azimuşşan ile yaşadığınız ilahi sıfatların tecelliyatı da, zevki de ferdi hikmetle bir tek sizin özelinizdir. O'nunla beraber yaşadığınız şeyleri bir tek siz yaşamışsınızdır. Farzedin gece rüyanızda size bir sıfat söylerler. O sizinle O'nun arasındadır. Farzedin yaşantınızda, kendi üzerinizde bir sıfatın zevkindesiniz, o sizinle O'nun arasındadır. Hem özeliniz olduğu için söylemezsiniz, söyleseniz ikiliğe düşer takdiri ilahi söyleseniz söylediğinizle de ikiliğe düşer. Yaşanmıyorsa türlü türlü ikiliğe düşer.

Kim ona iman ederse makbul olur.

Bu çok önemli, iki ayet de bu konuyla alâkadar; "gözüyle gördüğünü kalbi yalanlamadı", bir de "işittik ve iman ettik" ayeti. Şimdi Allah'ın lütfu ihsanı burada söylediği şey; yaşadığı şeye, o birliğin kendisine, şehadetin kendisine, o şehadet haline –bu iki türlüdür, demiştik geçen hafta: birincisi muhabbetullah mertebesi, ikincisi marifetullah mertebesi. Muhabbetullahta bi-zatihi Cenab-ı Hakk'ın birlik vadisine varırsınız ki orada bir tek Allah'a şahit olursunuz. Bütün âlemde Allah'ın tavırlarına şahit olursunuz. Dua etseniz duanız kabul olur, bir şey isteseniz istediğiniz yerini bulur. Takdiri ilahi bir şey söyleseniz o olmaya başlar. Bir şey öğrenmek istersiniz aynı anda cevap gelir ya rüyanızda ya birinden aynı anda. Bütün varlık âleminde Allahu azimuşşanın sıfatlarına şahit olmaya başlarsınız, bu muhabbetullah. Birliğin âleminin hali bu… Peki, bunu siz yaşıyorken kime anlatabilirsiniz ki! Hani Lao Tzu'nun güzel bir sözü var. Hani demiş ya taş taştı, toprak topraktı, su suydu hep anlatıyoruz. Ondan sonra ne oldu taş taşlıktan çıktı, toprak topraklıktan çıktı, su suluktan. Sonra ne oldu yine taş taştı, toprak topraktı, su suydu. –Efendim, ne değişti diyor. –Değişen, ben oldum evladım. Zaten yine taş taştı, toprak topraktı, su suydu. O kişinin ferdi olarak yaşadığı bir durumdu. Ferdi olarak baktığı bir durumdu, iman ile. Mesela gece rüyanızda Hakk'ı gördünüz, kime anlatacaksınız, hangi sıfatla görürsen. Çünkü Hakk birine göründüğü zaman bir sıfat itibarıyla görünür ve orada

size bir nesne verir. Ve bir iyilik yaptınız o iyiliğin karşılığı itibarıyla Cenab-ı Hakk o yaptığınız iyiliği hem sizde vücuda getirmesiyle ve vücuda getirmesinin hali üzeri yaşam sevinci verir. Nasıl anlatılır ki?

Yaşamsal olan ya mitsel olarak, hikâyesel olarak ya da efendime söyleyeyim sanatsal olarak dile getirilir. Şiirsel, ha resim fazla karşılamıyor şiir daha çok karşılıyor edebi tarafıyla. Mesela saatlerce akli bir şey konuşuruz, adam bir kelime söylüyor işi bitiriyor. Geçen haftalar insan-ı kâmil üzerine konuşuyoruz, konuşuyoruz, duruyoruz; sadece Niyazi Mısri'nin "sağda solda arardım, meğersem o can içinde canan imiş" diye bir sözü var. Zaten o cümle işi bitiriyor. Şiirsel olan o şekilde insanın varlığına, ruhuna işliyor. Birinde akla hitap var, diğerinde ruha hitap var. Yaşayan varlık ruhtur ve yaşamsal olan dile geldiği zaman ikilik olur. Zaten dilin kendisi ikiliktir. Epistemolojiyi bilenler iyi bilirler. Dil ikilikte gerçekleşir. En basiti şöyle düşünün; Allah ile birsiniz. Allah diyeceksiniz al sana ikilik. Yani dile döktüğünüz anda her şey ikiliğe döner. Ama onun için diyor "cancağızım azcık susalım" azcık susalım. O ikilikte bulunmayan hale taşınalım. Burası hep ikilikteyken, yani düşüncenin kendisinde hep ikilikteyken, hep susmaz iken, çünkü düşünce Allah'ın el Kelim ve el Halık esmalarının tecellisidir. Takdiri ilahi hep ikilikteyken dil noktasında Cenab-ı Hakk'ı ne kadar da dile getirsek bu noktada hep ikilikte dururuz ama yaşam! Hani birine iyilik yapıyorsun, sadece yaşıyorsun. Bir doğuşat söylüyorsun, sadece yaşıyorsun. O senin sadece ferdi olarak yaşadığın bir durumdur, özelindir yani.

Lisan ile anlatılmayandır. Kim ona iman ederse makbul olur.

Yani yaşadığınızda, Allah-u azimuşşan'ı yaşadığınızı gördüğünüzde, anda bildiğiniz anda, birisi de size hatırlattığı anda aynı anda iman edin diyor. Gözüyle gördüğünü kalbi yalanlamadı. Hakk'ın her yerdeki tecellisine şahitsiniz. Ya olabilir mi? Tamam bitti. Veya biri dedi ki –ya zaten sen Hakk'ı yaşıyorsun, eyleminde bak bunu yaptın, hani şu halin vardı ya

aslında bu haldi diye uyardı farz edin.

İşittik iman ettik. Ama işittik iman etmiyoruz. Ya boşversene, ya tesadüftü filandı bizde de öyle bir şey oldu değil. O sırada Hakk'ı gör kendinde. Bu işin aslı astarı bu! Takdiri ilahi yani yaşadığımız varlığa kendi üzerinizde iman edin. İman eminlik demek bu noktada, yaşarken O'ndan emin olun. Emin olmaz da şüpheye düşerseniz gafil kalırsınız ve sizi öteler.

Eğer reddederse yani şüphe ederse hal kendisinde zuhur etmezden evvel kâfir olur.

Yani örtünür.

Şayet vusülden sonra –burası çok enteresan bir yer- yani kavuşmadan sonra -Hakk'a kavuştu- şayet vusulden, kavuşmadan sonra *ibadeti murat ederse* –bu enteresan yani birçok insanı zorlayacak bir şey- *Allahu azimuşşana müşrik olur*.

Çünkü ibadet ikiliktedir. Bir Allah bir siz! İbadet ikiliktedir. Birisi diyor ibadete tenezzül ederse diyor müşrik olur diyor. Ama bu hakikat veçhesine göre müşriklik. Normalde anladığımız putlara mutlara tapan müşrik değil. Yine kendi varlığına dönüyor, kendi öz varlığına kendinde örtünüyor. Gizli şirk dediğimiz.

— İbadeti bırakırsa anlamında mı?

İbadete geri yönelirse diyor. Ama hangi mertebede, o var. Bu mertebedeyken Allahu Ekbere devam. Biraz sonra kazalara gideriz. Amenna.

— Yakin gelinceye kadar mı?

Söylüyor zaten. Vusülden sonra, kavuşmadan sonra. Allah'ın zatına bir kişi ererse eğer, erdikten sonra diyor takdiri ilahi ibadete yönelirse,

kendi üzerine geri dönerse manâsında, hali istiğraktan soyunuyorsa, o noktada o zaman diyor müşrik olur.

— *Neden soyunsun ki?*

Takdiri ilahi bazen de gönderiyorlar. O kendisine kalsa dönmez de âlemde iş görülecekse mecbur geliyor.

— *Kavuştuktan sonra daha başka bir zevk mi arayacak ki tekrar geri dönecek?*

Yok, o manâda değil. Âlemde iş görmesi için o zevkten örtünmesi lazım. Eğer o zevkten örtünmezse âlemde iş göremez. Şimdi sen Hakk ilesin, dışarı çıkar mısın? Ne işin var? Âlemde iş göreceksin, ticaret yapacaksın, başka sıfatların zuhur edecek, Allah'ın başka sıfatları yaptığınız işlerde zuhur edecek. Ne yapacak, mecbur örtüneceksiniz. Ama örtündüğün zaman da Allah için ol. Bu sefer hayata bambaşka bir bakış açısından bak. Eskiden Hakk'a varıyordun eylemlerinle vs. Hakk'a vardın, Hakk'a vardıktan sonra, sen-ben ikilik hilesinin ibadetinden kurtuldun. Sen-ben. İkilik hilesinin ibadetinden kurtuldun. Yaptığın her şeyi Allah için yaparsın. Bakın, Allah rızası, cennet, cehennem bunlar ibadetlerimizin hep istediğimiz sonuçları. Yaptığın işte Allah bi-zatihi zuhur eder. Kendini izhar eder. Görünüre taşır. Burası ki çok önemli; hangi noktada çünkü kişi eğer Hakk'a vardı. Hakk için yukarıdaki bir Hakk için değil özvarlığı için artık eylemdedir. Yine kulluğa taşınması iş görsün diyedir. Yoksa iş görmez. Ne işi var ki adamın zaten. Bunu bir hadisle örneklendireyim unutmadan. Diyor ki; Yeryüzünde öyle kişiler vardır ki dört yüz senede bir gelir giderler diyor. Onlar yaşayan ölüler gibidir diyor. –Ya Resulullah içimizde böyle birisi var mıdır, diyor –Evet diyor Sıddık'a bakın diyor. Hz. Sıddık'ı işaret eder. Ondan sonra da devam eder. Der ki; Onlar der cennet makamlarını gider görürler, şimdi cennet makamlarını;

Âlemi seyran itibarıyla giderler seyran ederler.

O seyranı kendi varlıklarının hali, gönül mertebelerinde seyran ederler.

Seyrü sefer itibarıyla. Seyran ederler ondan sonra bu âleme geri gönderilirler diyor. Ya Resulullah niçin? İnsanları kurtarmak için. Kendisi de onun için gelmedi mi? Allah' a gitti. Vuslatı Hakkı buldu. Daha da yakın ayeti vuslatı Hakk ayetidir. Ahadiyetini buluşudur. Onun için âleme geri döndüğünde "ev edna" denilmiştir ona. Ama oradaki lafız neydi; Ümmetim! Ümmetim sözünden tevhid gereği anlayacağınız tek şey şudur; kullarım. Çünkü Muhammed'de ümmetim derken kullarım diyen Allah'tır. Kudret elde, elde yani Muhammed Mustafa eli kudret el… O kudret elden elini uzatan Allah'tır. Kullarım, kullarım gelin diyen Allah'tır. Yani onun talebi Allah'ın kullarının talebidir.

— Hz. Peygamberin ibadete yönelmesinin anlamı?

Örnek olsun. Bunu Hz. Ayşe'ye şu şekilde söylüyor. Diyor ki; "Ben niye geçmişlerden daha fazla şükür etmeyeyim veya geçmişlerden geri de mi kalayım." Ve diyor ki "ben Rabbim' e şükürde bulunmayayım mı" Yani onu başka bir ilkeye taşıyor. Allah' tan gafilliğe, sen ben ikiliğinde değil, ibadeti zaten Allah' a taşınmanın aracı olarak kullanıyor. İki; Allah'ın lütfu ihsanı ile ilkesini değiştirerek, hani varma ilkesi değil de üzerinde yaptığı eylemlerle şükre, rızaya… Çünkü ibadetin kendisiyle Cenab-ı Hakk'ın nurlarının tecellisi de şiddetlenir ve geçmişlerden beri mi kalayım noktasında o nurlardan istifadesinin de kuvvetlenmesi amacıyla yapıyor. Resulullah'ta da bu olabiliyor mu? Bedensel olarak olur, ruhani olarak fazla olmuyor; çünkü ruhaniyeti için söylerler; Bedeni bütün dünyayı, hevâsı dünyayı kaplamıştır, ruhaniyeti için de söylerler bütün kâinatı kaplamıştır. Yani nuru itibarıyla… Allah'ın selamı üzerine olsun bunları pek zevk edemiyoruz.

Bunu kuantum düzeyinde şöyle düşünün. Farz edin ki bir nurunuz var o nur her yerde. Siz o nura vardığınız anda sizin nurunuz her yerde olarak her şeye muhit olmuş olur. Onun için her yerde görünebilirsiniz. Her yerde görünmenin sırrı da zaten budur. Sizin Allah nuru olarak vardığınız nur her yerde olduğu içindir ki her yerde görülebilir imkânına sahip oluyorsunuz. Veya her yerde birçok iş yapabilme imkânına sahip oluyorsunuz.

Hem örnek olsun diyedir. Çünkü bu örnek insan noktasında bize buyrulan şuydu; Resulullah Fahri Kâinat -selam üzerine himmeti üzerimizden eksik olmasın- Resulullah Fahri Kâinat Muhammed Mustafa hakikate memur iken şeraite düçar olmuştur. Şeriata yakalanmıştır; Yani insanları şeriat üzerinden Allah-u azimşana taşımaya. İnsanlar abdest almıyor ne yapacak. Temizlik yok, temizlik kudsiyeti gelecek. İnsanların kendi âlemlerinde dünyaya olan meşakkatleri bitmiyor. Meşakkatlerinden yana namaz geliyor. Yani Hakk'a yönel. Hani Cuma üzerine (hutbe) gelir. Bu söylediğimi Cuma suresinde net görürsünüz. İşinizi gücünüzü bırakın ve cumaya gelin. Çünkü işi gücü bırakıp cumaya gelmiyorlar, lakayıt davranıyorlar. İşimizi gücümüzü bitirelim nasıl olsa namazı kılarız. Hakk'a gelmek yerine, iş güç dünyalıkla meşgul olunuyor. Aynı anda ayet; işinizi gücünüzü bırakın ve cumaya gidin. Bu ayetler tefsir itibarıyla zaman içerisinde farklı anlamlara taşınmıştır. Oralara girmiyorum. Hani Cuma iki insanın evliliği, birliğidir diye yorumlanır. Cuma insanların toplanıp sohbet etmesi diye yorumlanır. Yani Cuma efendime söyleyeyim takdiri ilahi gönülde birliğe yorumlanır. Kişi ne zaman gönülde Hakk ile birliğe taşınır ise işte o zaman onun Cuma günüdür diye yorumlanır. Türlü türlü yorum getirmişler. Yani işi gücü bırakın ki kendinizde cem olasınız. İşi gücü bırakın ki bizlikte cem olasınız, cami olasınız. İşi gücü bırakın ki yani dünyalıktan yana, Allah ile anacağınız zamanlarda bırakın ki takdiri ilahi Hakk'a o birlik ve beraberliğinize öz varlığınızda olan ilişkilerinizde -ki ibadet dediğimiz noktada- Cenab-ı Hakk'a taşınasınız. Ama iş güçte kalırsanız o vakitte kendi cumanızı da bulamazsınız. Toplum içersindeki biz olduğunuz cumayı da bulamazsınız. Bizleşemezsiniz. Çünkü ticaret sen-ben ile gerçekleşir. İbadet ise biz ile gerçekleşir. Toplu ibadetlerde herkes yekvücut olur, biz olur. Yeter ki hepsi aynı anda Hakk'ın huzurunda olsun. Bir de gören gözünüz olsa her tarafı nur kapladığını görürsünüz. Bunu daha basite indirgemişler. Bir fenerin yanışı ayrı, bin fenerin yanışı ayrıdır. Aynı anda binlerce fenerin yandığını düşünün.

— *Arafat'taki vakfe anı gibi!*

Yaa müthiş bir şey, bambaşka bir şey. İşte orada yekvücut olunuyor. İbadetlerde önemli olan cemaatle kılınan, yapılan ibadetlerde önemli olan yekvücut olması. Onun İslâm dinindeki bütün umumi ibadetlerin tamamı biz olmak içindir. Biz olmak ya cemaatle kılınır ya cemaatle yapılır. Toplumda insanlara zekât verilir değil mi, oruç tutulur. Bakın Ramazan ayının dışında herkes oruç tutabilir, bireysel. Vallahi yüzlerce oruç tutuşum var öyle, binlerce. Ramazanda tuttuğum orucun tadını hiç biri veremez. Hali başka. Aynı anda hepsi yekvücut olarak ramazan bilinciyle bakıyor çünkü gönüllerde ramazan bilinci uyandırılıyor. İftarı başka, sahuru başka, orucu başka, hali başka… Cuma namazıyla sabah namazının birbirini tutmaması, sabah ile öğle namazının birbirini tutmaması. Yaptığınız ibadetlerin cemaatle yapılmış şekilleriyle bile halleri değişiyor. Bir kişinin kıldığı hal ile yüzlerce kişinin aynı anda kıldığı, yekvücuda taşındığı. Bayram namazlarını düşünün. Kılan var mı bilmiyorum içinizde. Aynı anda o salâvatlarla beraber dehşet verici bir şeydir.

Biz olmak; bakın evvela ben olursunuz. Bunu daha önce konuşmuştuk. Paylaştığınızda, sevdiğinizde bize taşınırsınız. İbadetlerde ise siz yekvücut olarak Hakk'a taşınarak biz olursunuz. Onun için diyor cemaatten ayrı kalmayın diyor. Burada cemaat deyince cami esnafının cemaati vesaire anlaşılmasın. Toplumda sorumluluklarınızı yerine getirdiğiniz… Aileniz de sizin cemaatinizdir, bunu da hiç unutmayın. Çekirdek aile iman doluysa o en büyük cemaattir. Ve cemaat olmanın en güzel halini Hz. Resulullah en yakın noktasından anlatıyor, diyor ki; Cebrail komşu hakkı için bana o kadar çok şey anlattı ki, o kadar şey anlattı ki ben komşularımın bana mirasçı olacağından korktum diye bir hadis-i şerif var. Tam hatırlayamıyorum, hatırlayanlarınız varsa bunu zevk edebilir. Bu şu demek; komşu hakkı üzerinden anlatmak komşularınızla, yakınlarınızla, en yakınlarınızla bizliğe taşınmak demek… Komşularla nasıl yakınlığa taşınırsınız? Eskiden şöyleydi: bir kap yemek pişerdi hemen getirirlerdi. Şimdi selam verilip alınmıyor bile. Aynı apartmanda yaşıyoruz ama başka dünyalarda yaşıyoruz. Eskiden aynı evde veya aynı hanelerde, aynı mahallelerde yekvücut yaşanırdı. Herkes

herkesin ne olup ne olmadığını bilir ona göre yaşardı. Çocukluğumda hatırlıyorum öyle şeyler vardı, şu anda göremiyorum. Neyse Allah'ın selamı üzerimize olsun. Başka bir bizlik açar inşallah. Akıl fikir birliğiyle inşallah. Burası çok önemli bir daha okuyayım.

Gavs, birlik söz lisanıyla anlatılamayan bir haldir.

Hem muhabbetullaha erme mertebesi itibarıyla hem de yaşamsal olarak ilahi sıfatları hakkel yakin yaşadığımız noktada, gerçekten anlatılası bir şey değildir. Hak ki her anlatımı orada ikilik arz eder.

Kim ona iman ederse makbul olur.

Yani Hakk'ı yaşarken, o birliği yaşarken kabul üzeri ise, şüphesiz ise, emin ise o zaman makbuldür diyor. Kim ki takdiri ilahi orda kendine taşınır ve şüpheye taşınır, geriye atılanlardan olur ve kâfir olur. Çünkü Hakk'a örtünmüştür. Hakk'a şehadete kendini kesmiştir. *Şayet vusuldan sonra* yani Allah'a kavuşmadan – burada kavuşma sıfat ya da fiil noktasında değil. Allah'ın bir sıfatına adam kavuşur. Gözleri görüyordur. İçinizi dışınızı anlatır, geleceğinizi geçmişinizi anlatır. Bana bir şey ifade etmiyor. Nasıl olsa yaşayacağım, söylese ne olur, söylemese ne olur, takdiri ilahi. Veya fiil olarak bir sıfatı yaşamaktan bahsetmiyorum. Ahlâki olarak ibadetvari olarak bir sıfatı yaşamaktan bahsetmiyorum. Bi-zatihi zatı ilahiye varmayla alâkadar zati tecelli demişler buna. "sen atmadın Allah attı" sözü itibarıyla düşünmek lazım. Siz öldürürken siz değil Allah öldürdü ayeti itibarıyla düşünün yani birlik noktasında. Eğer diyor bu noktada takdiri ilahi örtünürse kâfir, eğer diyor şüpheye düşerse pardon Hakk'a varmışsa; sen atmadın Allah attı *ibadete doğru yöneliyorsa* kulluk mertebesi itibarıyla orada *müşrik olur.* Enteresan bir durum bu! (Bazı ehlullah) bu mertebeden sonra ibadetten çıkan, ibadet dairesinden çıkan ehlullah tanıdım. Çok ehlullah tanıdım bir tane iki tane değil.

— Beyazıt-ı Bestami de bunlardan biri değil mi?

Beyazıt var doğru, ondan sonra kimler var… Ama iş âlemde irşad ise yine

onu devam ettiriyorlar. Mesela der ki Beyazıt-ı Bestami zamanın kutbunu sordum Rabbime, bana bir demirciyi gösterdi. Gittim yanına, ya baktım ibadet yok, namaz yok, niyaz yok, şu yok bu yok. Bunun neresi dedim kutup. Başladık muhabbet etmeye. –Baba oturabilir miyim, oturduk. Sohbete etmeye başladık. Cennetti, cehennemdi, bir cezbeye düştü adam diyor takdiri ilahi -Ya Rabbi diyor benim göğsümü o kadar büyük yap ki, benim varlığımı, bedenimi o kadar büyük yap ki şu cehenneme hiçbir kulun girmesin. Anladım ki kutupluk sırrı farklıymış. Peki, orada onu kutup yapan ne? Merhamet sıfatının baskınlığıdır. Yani cehennemden büyük yapılıp yapılmaması önemli bir şey değil, bakın orda merhamet sıfatının baskınlığı onu kutup yapmış. Ve ona dedim ki; ben senin yanında sohbetinle beraber irşad olayım, sen bana sohbetinle irşad ver, ben de sana namaz niyaz öğreteyim. Tamam dedi kabul etti. Ben ona namaz niyaz öğrettim, o da bana sohbeti öğretti diyor. Enteresan bir şey…

— *Hocam şimdi bu az önce söylediğiniz, mesela benim açımdan kabul edilebilir bir şey değil, erdikten sonra ibadeti bırakmak*.

Vallahi buradakini konuşuyoruz.

— *Erdim diye ibadeti bırakan mürşit? İbadeti bırakmakla inkâr ediyor.*

Ama burada tam tersini söylüyor. Yok, burada söylediğinizin tam tersi var.

— *İnkâr ediyor demek ki!*

Ama burada inkâr yok ki. Zaten öz varlığından eminlikle bir hareket var. Yoksa Cenab-ı Hakk karşısında ibadet etmiyor gibi bir manâsına, çünkü karşısında Allah, O'na ibadet ediyor. Öz varlığına örtünüyor. O zaman öz varlığını inkâr ediyor. Farzet Hakk senin üzerinde zuhur etti; veren elin, gören gözün, duyan kulağın, tutan elin yani gördüğünde görenin Hakk, duyduğunda duyanın Hakk ve öyle bir halle seni istila etti ki sen yoksun.

Farzet. Farz. Şimdi bu halde Hakk'ın ibadet etmesi hak mıdır?

— *Ama kulluk bilincini yitirmemesi lazım yine de.*

O sırada zaten kulluk bilinci olursa zaten ibadet üzerine hak.

— *Anda olan bir şeydir yani.*

Kastettiğime bakın. Eğer diyorum kulluk bilincindeyse zaten ibadet üzerine hak. Kulluk bilincinde değil, sen yoksun diyor kulluk bilincinde değilse ibadet ona hak değil. Eğer kulluk bilincine döndüyse eyvallah ibadet haktır. O öyle bir haldir ki orda kul yoktur.

Şöyle söyleyebilirsiniz, bakın onu şöyle söyleyeyim takdiri ilahi, ehli olarak amennadır ama herkes için umumi bir şey değildir bu. Bunlar zevkidir, umumi değildir. Her insandan bu şekilde beklenemez. Bu söylenenler her insana da tatbik ettirilemez. Kardeşim öz varlığınız Allah'tır ibadet ettirmeyin, böyle bir şey yok. Öz varlığın Allah olduğu için, O'na varmak için ibadet edeceksin zaten. O'nu yaşayabilmek için ibadet edecek zaten.

İbadet dairesi Salih ameller noktasında ikidir.

İyilik, doğruluk, güzellik üzere olmaktır.

Namazın niyazın orucun vs. üzere olmaktır. Yani salih ibadetlerimiz ve Allah'ın lütfu ihsanı ile güzel ahlâk dediğimiz ibadet hali. Yani Allah için yaşamak, vakitlerde Allah'ı gözlemek. Her anın vakitlerinde Allah'ı gözlüyorsanız zaten muhabbetullaha ermiş, namazdasınız demektir, normal ibadetlerinle beraber. Şimdi yok eğer bu ibadetlerin şaaşasıyla beraber üçyüzaltmışaltı kapısı açılmış ve üzerinde saf katışıksız nur tecelli ediyor, kendi şuurunu o nurun tecellisinde yitirmiş –şuuru demeyeyim de bilincini. Çünkü şuur Allah'a ait bir şey... Bilincini yitirmiş bir insan düşün. O sırada Hakk'ın şuuruyla bilinçli, Hakk'ın şuuruyla diri ve Hakk ile bakıyor. Hakk ile bakıyor demem bile ikilik. Şimdi bu adama

kalkıp da ibadet et diyemezsiniz. İmkân yok Hakk'a ibadet et diyemezsiniz. Her neyse velhasılı kelam bakın bu umumi bir şey değil. Velilik sırrıyla alâkadar bir şey!

— *Bunların böyle beyan edilmesi, halka beyan edilmesi zannediyorum şununla ilgilidir. Yani bunları görürseniz -hani bunları yapın diye değil- bunları görürseniz; namaz kılmayan bir veli gördünüz, bir mürşit gördünüz hani demirciden bahsediyor...*

Sizin söylediğiniz nokta arkadaşın söylediği noktayla farklı bir noktada buluşur. Eğer bu gibi şeyleri umumiyete taşırsak o zaman işin cılkını çıkartırız. Çünkü nice tarik ehli gördüm ibadetten yoksun Allah'a varmaya çalışır. Tarik zaten hususi nafile ibadet etme yoludur.

— *Bunlar niye anlatılıyor, niye halka anlatılıyor, yapın diye değil yani bunlarla ilgili zanlarda bulunmayalım, kötü zanda bulunmayalım.*

Orası doğru, eğer kötü zanda bulunursak kendi imanımızdan bile gidebilir.

— *Tabi ki zıvanadan çıkabiliriz onun için bunlar beyan ediliyor*.

İyi ki de beyan edilmiş farklı bir görüş açısıyla bizi zevklendiriyor. Ama kabul ederiz etmeyiz o ayrı mevzu onu söyleyeyim.

… *Allah'ı azimuşşana müşrik olur*; bilakis vusulden sonra ibadetde kendi iradesi değil de Allah'ın iradesi olmalıdır.

Yine Allah-u Teâlâ buyurdu; Ya Gavs, kim ezeli saadet ile mesut olursa ne mutlu ona. Artık o ebediyen rezil ve rüsva olmaz. Kim ezeli şekavet ile şaki olursa vay haline. Ve o kimse bir daha ebediyen makbul olmaz.

Yani kim ki cennetini gönlünde bulur bir daha ona rüsvaylık yoktur. Bu bir ayeti kerimeyle karşılık görür. Diyor ki; "onlara bir daha korku

yoktur" ayetinin tam karşılığıdır. Lakin takdir, sen onları cehennemle müjdele şaki, şikâyet yani kendi hayatından şikâyetçi, Allah'tan şikâyetçi, Allah'ı tanımaz vs. yoldan çıkmış. Şaki olursa vay haline! O kimse bir daha ebediyen makbul olmaz. Yani Allah katında kabul görmez. Bunu şöyle düşünün; öz varlığı, onu kendine taşımaz. Her zaman nedeni dışında olarak yaşar ve her zaman hüsrandadır.

Yine Hakk Teâlâ buyurdu; Ey Gavs, fakirlik ve yoksulluğu insanın bineği kıldım.

Ki Kur'an -ı azimuşşan da bir ayet vardır. Der ki "şeytan sizi fakirlikle korkutur" Bu ayeti duyanınız var mı bilmem. Şeytan sizi fakirlikle korkutur. Aslında buradaki söylemlerin tamamı bu ayette karşılık gelirse şöyle denilebilir. Fakirlikten korkmayın. Hani orada farklı bir anlam da çıkarırlar bazıları. Hani şeytan sizi fakirlikle korkutur. Allah'a güvenin. Çünkü rızkınıza kefil Allah'tır. Dine girdiğiniz anda takdiri ilahi sizler geçmişlerinizin başından geçenlerin başınızdan geçmeyeceğini mi zannediyorsunuz bir, Allah cennet karşılığında mallarınızı, çocuklarınızı alır ve eksiltir diyor iki, Allah'ın lütfu ihsanı insanı sıkıntılar ile denedik. İman ettikten sonra denenmeyeceğinizi mi zannediyorsunuz üç.

Yani fakirlik dediğimiz şey yani hiçbir şekilde istediklerinizin olmaması, neyden yana dünyalıktan yana. İkincisi sahiplendiklerinizden soyunmanız bir şekilde yola girdiyseniz olacak. Buna da ayetle karşılık göstereyim. "bıraktıklarınız kadar erersiniz. " Hani sahiplenmişiz, habire de istiyoruz. Bıraktıklarınız kadar erersiniz. Fakirlikle korkutur; yani siz korkmayın.

Ha yola girdiyseniz bu gibi şeyler geldiyse ha o zaman bilin ki yoldasınız. Yani biraz yoklama çekiyorlar. Yoklama çekildiğinizi gördüyseniz bilin ki doğru yolda gidiyorsunuz yani. İşleriniz biraz rast gitmezse niye gitmiyor demeyin. Ama herkeste böyle bir şey olacak diye kaide yok. Yani yolun ehli kime geldi kime gelmedi, bu ayet üzerinde tecelli ediyor mu etmiyor mu, ayetin muhatabı mıdır değil midir, bunlar çok önemli. Ayet

muhatabı mıyız değil miyiz, o da var yani. Velhasıl kelam

Yine Hakk Teâlâ buyurdu; Ey Gavs fakirlik ve yoksulluğu insanın bineği kıldım.

Bakın binek diyor. Binekten bir devre gelir, inilir. Aynı Yusuf gibi… Onda da bir yoksulluk, fakirlik, kölelik devresi var ama sonra bir bakıyorsun ganilik olur. Bu bir devredir. Devre geçilir. Hani insanı safhalardan geçirdik diyor ya. O bir safhadır. Safhadan sonra yine toparlanılır. Yani yola giren insanın üzerine bir sıkıntılar cereyan eder ama o sıkıntılar geçtikten sonra takdiri ilahi Hakk ile selamet buldu mu, muhafaza altına aldı mı artık hayatından zevk almaya başlar ki önemli olan da odur. Yani gönlünde cennetini buluşudur kişinin. Hani o safhalardan hepimiz belki geçmişizdir. Ama geçtiğimiz zaman da bilin ki takdiri ilahi bilin ki safhadır. Ha illa orada kalıcı değildir, onun için korkmayın. Bugün kar yağdıran yarın güneş çıkartabilir. Ama güneşi çıkartıyorsa yarın kar da yağdırabilir. Nasreddin Hoca'ya sormuşlar; Efendim yazda niye kürk giyiyorsunuz? –önümüz kış da onun için diyor. Yani olaylara, şartlara ve koşullara göre nasıl yaşayacağını iyi biliyor. Yani bugün güvendiğiniz yarın arkanızdan hançerleyebilir. Bugün sevdiğiniz düşman olabilir. Bugün düşmanınız yarın sevdiğiniz olabilir. Bugün sıkıntı vermiş ama yarın huzuru Rabbani önünüzde olabilir, gönlünüzde zuhur edebilir.

Ey Gavs fakirlik ve yoksulluğu insanın bineği kıldım. O fakirlik ve yoksulluğa binen kimse eğri yol, ıssız dere ve sahralar yürüyüp yorulmadan maksuda ulaşır.

Zaten elinde bir şey yok ki. Direkt Hakk'a ulaşır. Bırakacağı bir şey yok çünkü ortada. Tutanakları yok, zincirleri yok, prangaları yok.

Bundan sonra buyurdu; Ey Gavs-ı Âzam muhabbet âşık ile maşuk arasında bir perdedir. Âşık onda fena bulduğu zaman mahbubuna vasıl olur.

Sevgiliye kavuşur. Bu çok enteresan bir şeydir. Yolda kullar giderken eğer aşk nasibi varsa -ama şimdi burada çünkü hitap muhatap edilen yer âşıkla maşuğun ilişkisi- eğer kulun gönlüne Allah'tan yana bir aşk verildiyse bu sözün muhatabıdır. O aşktan dolayıdır ki aşk ikilikte gerçekleşir. Seven-sevilen, âşık olunan-âşık olan… Ama aşkımız ne kadar aşk. Mevlana'nın bir sözü var. Buradan başlayıp o aşka taşıyayım. Aşk eğer kul kendini yitirdiyse aşktır. Kul kendini yitirmiyorsa âşk, âşk değildir. Kulun kendi nefsi için beklentisinin olduğu aşk, aşk değildir. Hani ben seviyorum benim gibi niye sevmiyorsun. O zaman sen kendin için seviyorsun. Aşkta karşılık beklenmez çünkü karşılıksız olandır. Niye olduğunu bile bilmezsiniz. Sadece yüreğinizde doğandır o. Sadece seversiniz. Niye ağladığınızı bilmezsiniz, niye yemekten kesildiğinizi bilmezsiniz, sadece seviyorsunuzdur. Gerçek aşkın sureti yoktur. Suret o aşka bahane olur sadece.

Der ki Mevlana; piri faninin biri göçebe bir kavme uğruyor. O kavimde bir gün konaklıyor. Genç bir delikanlının çadırında konaklıyor. Çadır ehli, konak sahibi kendisine hizmet ederken çadırından dışarı çıkıyor, pat diye bayılıveriyor. Bayılıverince de piri fani yanına gidiyor diyor ki evladım derdin ne, dermanın ne söylemiyor. Arkadaşlarına soruyor –beyin kızı var ona âşıktır. Ola ki onu görmüştür, bayılmıştır diyorlar. Bundan basit ne var diyor, gider kızı isteriz diyor. Kızın yanına gidiyor bu delikanlıya seni istiyoruz diyor. Kızın söylediği şu; pirim diyor adam daha benim eteğimin tozuna dayanamıyor. Çadırdan çıktım bayıldı. Benim muhabbetime nasıl dayanacak.

Bunu Bişr-i Hafi'ye taşıyayım. Sözde Allah dostları Bişr-i Hafi'yi tımarhaneye atıyorlar birkaç günlüğüne – zamanın kadısını kızdırmış tımarhaneye göndermiş- velhasılı kelam arkadaşları ziyarete geliyor. Sözde veli bunlar, derviş ehli. Ya dostum biz seni ziyarete geldik diye söylemişler. Efendi de bunlara oradan taşları almış atmaya başlamış. Hakikaten Bişri deli oldu demişler. —Gelin bakalım siz buraya, taşları attıktan sonra. Deli dediğiniz kardeşinizin taşlarına dayanamıyorsunuz, dostum diyorsunuz, Allah'a nasıl dayanacaksınız diyor. Geçmişlerin

başlarından geçenlerin, sizin başınızdan geçmeyeceğini mi zannediyorsunuz. Allah cennet karşılığı mallarınızdan, mülklerinizden, çocuklarınızdan, evlatlarınızdan eksiltir. Dayanabilir miyiz bilmiyorum. Birinci hikâyede takdiri ilahi, o sevgiye dayanabilecek miyiz?

Musa a. s soruyorlar. "Musa, Rabbime söyle, aşkından bize de versin." – sen onun zerresine bile dayanamazsın diyor. "O zaman zerresinin zerresini versin." Her neyse Rabbine söylüyor. Geliyor bakıyor ki adam kayıplarda. Bir kardeşiniz vardı, benden aşk istedi, Rabbine söyle dedi. – ya Musa dağlara çıktı diyorlar. Dayanamamış. Yani talep ettiğimiz şeye ne kadar dayanırız o da var. Onun gerçekten hakkını verebilecek miyiz? Gerçekten aşk geldi mi hakkını da verdirtir onu da söyleyeyim zaten. Sizden eser bırakmayana kadar sizi götürür.

Yaşadığımız koşullar doğrultusunda aşk ehliysek eğer, gerçekten ne kadar samimiyse, eğer gerçekten Bişr-i Hafi gibiyse zaten âşık değiliz. Hani taş atıyorlar, başımıza bir şey geliyor ve şikâyet ediyoruz. Niye bu böyle, niye böyle… O zaman aşkında şüphe vardır. Şüphe etmeye gerek yok, âşık değilsin demektir. Aşk adamı şikâyeti olmaz bir, aşk adamı kendi için sevmez iki, aşk adamı sadece sever. Aşkına aşk ister ve âşığın en çok istediği şudur; yolu, erkânı bildiği içindir ki muhabbetten dolayı derdim dermanımmış diyenler gibi, Ya Rabb daha yok mu diye seslenir. 'Yok mu?' dediği bela ve musibettir ha, başka bir şey de değil. Ya Rabb daha yok mu? Çünkü bilir ki yolun taşlılıkları, yolun cilvesi kendisini Hakk'a daha yakin kılıyordur. Sevdiği için seviyordur, kendi için sevmiyordur ki. Yolun taşını maşını görsün, zahmetini görsün. Ve Niyazi'ye selam olsun bir kelimede özetlemiş, bir cümlede özetlemiş; Derdim dermanım imiş.

…âşık ve maşuk arasında bir perdedir. Buradaki konu iki kişi arasında olduğu içindir ki insan kendi öz varlığına âşık olduğunun zannı hep dışında olduğu içindir ki hep perdedir. Çünkü aşkımız her zaman kendimize dışsaldır. Bir seven bir sevilen ama sevdiğiniz hep size dışsal, aşk dışsaldır. Kardeşlerimden bir tanesine bir gün dedim ki ya aşk bir binektir kardeşim vakti zamanı gelince indirirler. —Vay sen misin öyle

diyen. Aşkı amaç görüyor.

Aşk bir araçtır, amaç değildir. Amaç olan Allah'tır. Aşkı sadece size kendisine taşınmanız için verir. Ama siz illa aşkta kalırsanız, orada fazla oyalanma denilir. Hani Nuh a. s gibi. Öyle bir aşk verdi ki Cenab-ı Hakk ona, lütfu ihsanı aşkta kararlı kıldı. Ve ona buyrulan şu oldu; Aşkta kararlı kalma, bende kararlı kal. Ki hakikaten önemli çünkü insan, seven bu sefer aşkın müptelası olur. Bu şuna benziyor. İçki içen insanın içkiye müptela olması gibi bir şey... İlla aşk, illa aşk! Her şeyi aşkta buluyor sanki. Ama önemli olan aşkın Allah'a taşımasıdır. Siz aşkta karar kılarsanız o zaman derler; dur burada. Önemli olan Hakk'tır; çünkü işin evveli ve sonucu Hakk'tır. Her şey ona bir araçtır. Her şey bir vasıta, bir binek, bir araç ne dersek artık…

…âşık onda fena bulduğu zaman mahbuba vasıl olur. Kim ki aşkından fena buldu bi-zatihi Allah'ı buldu. Yine Hakk Teâlâ buyurdu; Ey Gavs eğer insan öldükten sonra halinin ne olacağını bilseydi; dünyada, katiyen dünya hayatını temenni etmez ve her lahzada Ya Rabbi beni öldür, beni öldür diye nida ederdi.

Bunun ayeti kerimede karşılığı şu; "eğer gerçek yaşamın orada olduğunu bir bilseler" yaşarken bu âlemde takdiri ilahi kendimizi yitiriyoruz. Öz varlığımıza örtünüyoruz ve ahiret diye bir hayatın olup olmayacağından gafil yaşıyoruz. Ve imani gaybi düzeyinde dahi bazen imanımızı yitirebiliyoruz. Bakın bu âlemde Hakk'ın lütfu ihsanıyla ahiri bulmayı kastetmiyorum. Yitiriyoruz. Sonuçta yaşadığımız şeylerin sonucunda neyle karşılık göreceğiz bilmiyoruz. Allah hep sonuçlardan hareket eder ve cennet cehennem diye bir şeyden bahsediyorsa takdiri ilahi elbette ki bu âlemde yaşadığınız bütün karşılığı yaşam süreci içerisinde illa önünüze çıkacak, bu istisnasız bir şey. Ama bu yaşamın meşgalelerindeyken unutup gidiyoruz.

Ya Rabbi beni öldür, beni öldür diye nida ederdi. Veledallin âmin. Devam ederiz inşallah. Allah'ın selamı üzerinize olsun. Nur ala nur olun. Daha

önce dediğim gibi buradaki fikirler şu, bu, ne oldukları, bu zevkidir. İddia değil bakın, zevkidir. Hali olan, keşfi olan, bir şekilde zevki olanlara belki malumdur. Ama ister şu düzeyde olsun, ister bu düzeyde önemli değil, fikirlerimiz ayrı olsun efendime söyleyeyim görüşlerimiz ne kadar uç noktalarda olursa olsun imani noktada, ahlâki nokta da bir birlik ve beraberliğimiz varsa fikirler o kadar önemli değildir. Allah'ın lütfu ihsanı burada bir kelime dahi birbirimize katabiliyorsak, sorduğunuz sorularla bir yol alabiliyorsam veya benden eğer farklı bir düşünce sizlere izhar oluyorsa, görünüyor ve sizde de görünüşe çıkıyorsa; ne mutlu! Hiç yoksa o öğrendiğimiz kelimenin yüzü suyu hürmetine yol gidiyoruz demektir, ne mutlu bize. Yani hayat yürüyüşümüzde beşikten mezara kadar ilim öğreniniz diyen; kadına ve erkeğe dahi ilim farzdır dedikten sonra, farzdır. Deki; Rabbim ilmimi arttır. Akletmez misiniz? Daha bunun gibi nice şey söylenebilir, yani birçok sözlerle de süslenebilir dedikten sonra bir kelime dahi farklılıklar, hayata bakışımıza bir farklılık oluşturuyorsa, o farklı veçheden bakabiliyorsak ve hayatımıza sirayet ediyorsa, yaşantımıza sirayet ediyorsa ve yaşantımızda da görüyorsak – sirayetinden sonra - ne mutlu bize. Önemli olan budur. Onun için birçok görüşümüzde illa beraber olacağız diye bir kaide yok.

Onun için sizden ricam burada konuştuklarımızdan yana, ben sadece nakilciyim bu noktada, kendimden, yaşadıklarımdan söylesem hakikaten de küfredersiniz. Gördüğüm şeylerin haddi hesabı yok. Takdiri ilahi, vallahi… Allah'ın lütfu ihsanı ki buradakiler çok basit kalıyor bazı yerlerde. O kadar genel anlatım var ki bazı yerlerde çok basit kalır. Allah'ın selamı üzerinize olsun. O kadar da özlü bir kitap onu da söyleyeyim. İnsanı o kadar güzel anlatıyor ki.

Tariklerin, yolun temeli iki türlü gider;

1. İnsan üzerinden Allah'a varmak
2. Allah üzerinden insanlığını görmek

Bazı tarik – yolda- önce Allah denilir. Ondan sonra Allah ile insan ilişkisi üzerinden insanın Allahı Azimuşşan yakınlığıyla kendi varlığının

nedenselliğine varması söz konusu olur. Bazı tariklerde ise önce insan denilir. İnsanlığın hakikati anlatılmaya çalışılır. O hakikati üzerinden Allah'a vardırılmaya çalışılır. Mesela Bektaşiler, Melamiler'de genelde önce insan denilir. Nakşîlerde, Kadiriler'de her ne kadar önce Allah denilse dahi sonunda insana taşınır bu. Yani insanla Allah ilişkisinde kişinin Allah ile vuslata taşınması söz konusudur. Yani yakinlik bulmak... Allah'ın selamı üzerinize olsun. Allah nurun ala nur eylesin hepinizi. Bir derdiniz varsa Mecnun gibi, -bin dert eyle demiş ya takdiri ilahi Allahı azimuşşan def eylesin. Lütfu ihsanıyla sevgi ve muhabbetle. Geçmişlere verdiği gibi değil merhametiyle versin. Bu da Kur-an'da bir duadır. Ya Rabbi geçmişlere verdiğin gibi değil merhametinle ihsan eyle diye Kur'an da dua meali vardır. Azimuşşan'ın lütfu ihsanıyla inşallah duamız kabul olsun. Çünkü bu zamanda kaldırılacak bir şey değil. Çünkü o kadar sorumluluklar, o kadar koşturmalar var ki her insanın kaldıracağı bir şey değil. Rabbim nur ala nur eylesin. Lütfu ihsanı varlığında varlığını en güzel sıfatlarıyla yaşamayı nasip eylesin. Varlığını yaşamayı nasip eylesin, başka bir şeyi değil. Çünkü başka bir şeye büründüğü zaman o oluyor, bu oluyor, şu oluyor; orada Allah kaçıyor gidiyor.